INDICES AND APPENDICES

To

THE NIRUKTA

WITH AN INTRODUCTION

78

BY

LAKSHMAN SARUP, M.A. (PANJ.), D. Phil. (Oxon.),

University Professor of Sanskrit Literature, at the University of the Panjab, Lahore.

12938-LGG/42 val 2

Sath Yas/Lak

PUBLISHED BY

THE UNIVERSITY OF THE PANJAB

LAHORE

1929

Library Regr No.

Date. Sall M. Sall M.

Printed by K. Mittra at The Indian Press, Ltd., Allahabad.

निघण्टुनिगमानिरुक्तकोश-निर्वचनानुक्रमिण्कादि-विविधपरिशिष्टानि।

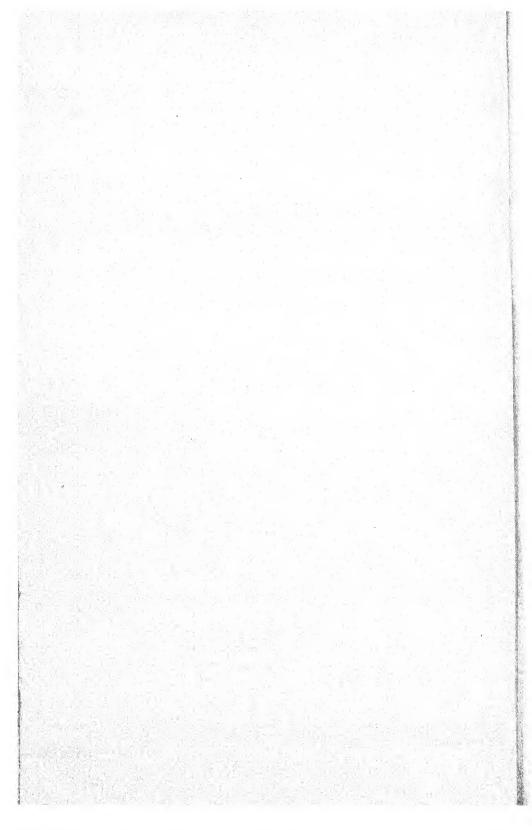
पञ्चनदीयविश्वविद्यालयसंस्कृतसाहित्याध्यापकेन लच्मण्स्वरूप, एम० ए० (पञ्जाब), ही० फिल० (श्रॉक्सफोर्ड), इत्येतेन विरचितानि ।

तानि च

पञ्चनदीयविश्वविद्यालयाध्यक्षैः

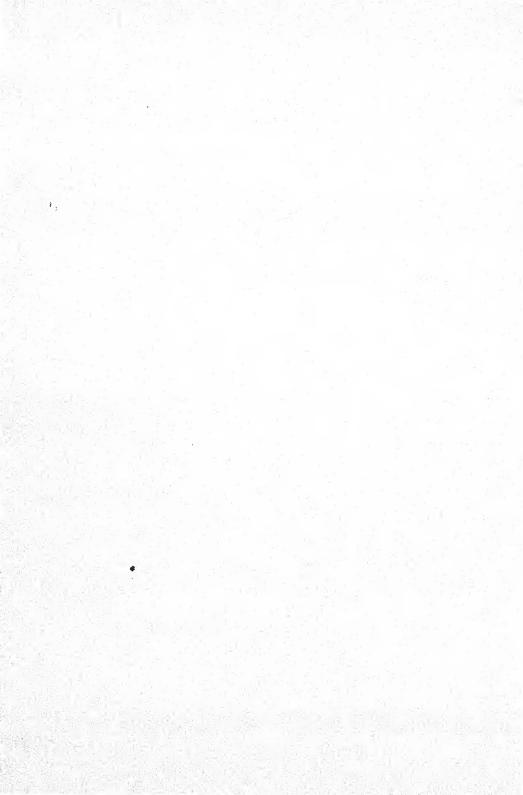
प्रकाशितानि । 1६२६

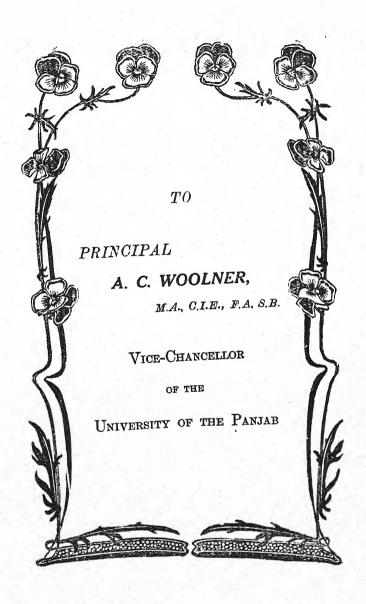

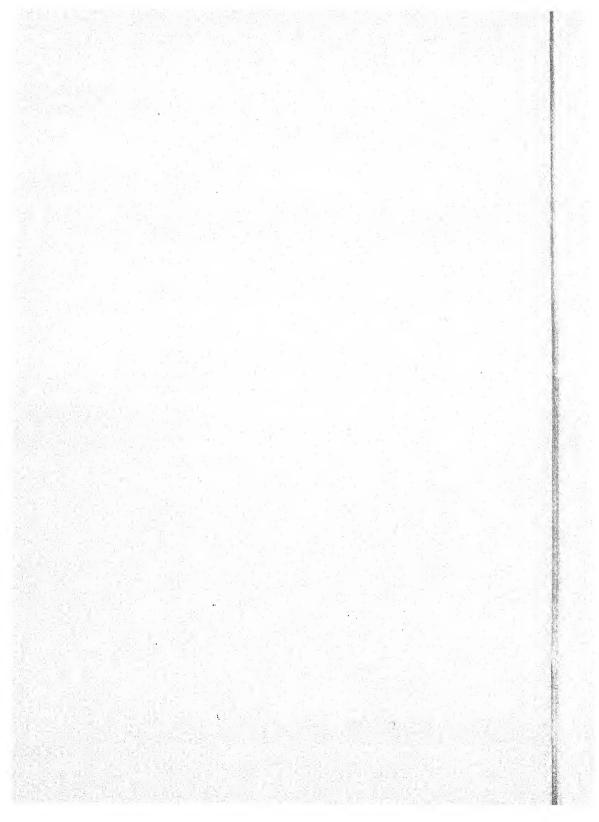

विषयानुक्रमिणका

۹.	उपाद्धातः	***	3-08
₹.	निघण्डुकोशः		3-20
₹,	निरुक्तस्थनिगमकोशः		89-933
۶,	निरुक्तकोशः	***	924-28E
¥.	निर्वचनसूची	•••	203-280
ξ,	ऋग्वेदभाष्ये सायणोद्धतनिरुक्तसंदर्भाः		783-324
૭ .	निवण्दुटीकायां देवराजयज्वोद्धतनिरुक्तसंदर्भाः	* .	3 2 8 - 3 3 7
ζ.	ऋग्वेदभाष्ये वेङ्कटमाधवाद् एतिनरुक्तसंदभोः		३३४-३४२
8.	ऋग्वेदभाष्य उद्गीथोद् धतनिघण्डुनिरुक्तसंदर्भाः	•••	३४४–३४⊏
٥,	वाजसनेयिसंहिताभाष्य अवटोद्धतनिघण्डुनिरुक्तसंदर्भाः		३४१-३६०
9.	मनुस्मृतिमाष्यं भद्दमेघातिथ्युद्धतनिरुक्तसंदर्भाः	***	३६३
₹.	बौधायनधर्मसूत्रभाष्ये गोविन्दस्वाम्युद्धतनिरुक्तसंदर्भाः		३६३
₹.	निरुक्ते यास्कोद् धतसंहिताबाह्यणादिसद्माः		३६७-३६२
8.	त्रज्ञातम् जोद् पृतसंदर्भाः		\$87-\$8\$
¥.	शुद्धिपत्रम्	***	388

CONTENTS

E.	I	ntroduction	1-76
	1	Index to the Nighantu	1
	2	Index of quoted words	1
	3	Index of the Nirukta	2
	4	List of Etymologies	3
	5	Quotations of Yāska by Sāyaṇa	6
	6	Quotations of Yāska by Devarāja	7
	7	Devarāja's Introductory remarks:	
		(a) Text 	8
		(b) English Translation	10
	8	Authors Quoted by Devarāja	14
	9	Kṣīrasvāmin, the commentator of the Amara-	
		kośa	19
	10	Kşīrasvāmin, Different from Kşīra of Kalhaņa	21
	11	Date of Kṣīrasvāmin	24
	12	Date of Vardhamana, author of the Ganarat-	
		$m{n}$ amahodadhi	25
	13	Date of Sarvananda, commentator of the	
		Amarakośa	26
	14	Date of Skandasvāmin	27,30
	15	Date of Harisvamin, the commentator of the	
		Satapatha Br \overline{a} hma \overline{n} a	29
	16	Date of Madhava, son of Venkata	30
	17	Date of Bharatasvāmin	35
	18	Date of Bhatta Bhāskara Miśra	35
	19	Date of Bhavasvāmin	36
	20	Date of Udgitha and Nārāyaņa	36
	21	Date of Haradatta Miśra	37
	22	Commentary of Madhava, son of Venkata.	39
	23	Colophons of the commentary of Madhava, son	
	1	of Venkata	41
	24	Synopsis of Colophons	55
	25	Genealogical Table of Madhava, son of Venkata	58
	26	Authors and works quoted by Mādhava, son of	
	0	Venkata	59
	27	Extracts from the Introductory remarks of	
		Mādhava, son of Venkata	62

	20 Character of the commentary of Madhava,	
	son of Veňkata	70
	29 Passages of the Nirukta, quoted by	
	Udgītha	71
	30 Date of Uvața	71
	31 Date of Mahidhara	73
	32 Date of Medhatithi	74
	33 Date of Govindasvāmin	75
	34 Unbroken tradition of Vedic Exegesis .	75
	35 Acknowledgment of help	76
II	Index to the Nighantu	3-37
	Index to the quoted passages occurring in the	
	Nirukta	41-122
IV		125-268
v		271-290
VI		
, " (V		293-325
VII	Passages of the Nirukta, quoted by Devarāja	
- 50	Yajvan in his commentary on the Ni-	
		329-332
VIII	Passages of the Nirukta, quoted by Venkata	
912	Mādhava in his commentary on the	
		335-342
IX		
	quoted by Udgitha in his commentary on	
		345-348
X		
	quoted by Uvata in his commentary on	
	the $Var{a}$ jasaneyi Samhit $ar{a}$	351-360
XI	Passages of the Nirukta, quoted by Bhatta	
	Medhatithi in his commentary on the	
	Manusmṛti	363
XII	Passages of the Nirukta, quoted by Govinda-	
	svāmin in his commentary on the Bau-	
	$dhar{a}yanadharmasar{u}tra$	363
IIIX	A list of quotations, occurring in the Nirukta	367-392
XIV	A list of Untraced quotations, occurring in	
	the $Nirukta$	392-393
XV	Additions and corrections	394

INTRODUCTION

INDEX TO THE NIGHANTU

The Nirukta, according to the orthodox tradition of literary India, is one of the most important auxiliary treatise for the study of the Veda, being a Vedānga, 'limb of the Veda.' It is nevertheless not an independent work, as it is a commentary on an earlier work, called the Nighantu, a Vedic vocabulary compiled by generations of seers, to facilitate the study of the Veda. The Nirukta, though a commentary only, has, like the commentary of Śrī Śańkarācārya on the Vedānta Sūtras and like Vijñāneśvara's celebrated Mitākṣarā on the Yājnavalkyasmṛti, superseded the original text and assumed the character of an independent work.

This commentary is now more important than its original. It has nevertheless a basis, the Nighantu, which forms a unit by itself and has a separate entity of its own. I have therefore prepared a separate index for the Nighantu. To the words of the Nighantu, I have attributed the meaning assigned to them in that work itself, e.g., पाति। पन्ति। जङ्गानित। अस्ति। अस्

INDEX OF QUOTED WORDS

Yāska has quoted a good many passages from the Samhitās, Brāhmaṇas, and other earlier works of Vedic literature. From the chronological point of view, these

works are anterior to Yāska. From the philological point of view, they represent an earlier and different phase of Sanskrit language as compared with that of Yaska. I have therefore prepared a separate index for the quoted passages of the Nirukta. The form, in which a word actually occurs in a quotation, is invariably preserved, and the meaning, assigned to it, gives indication of the case-inflection in the case of nouns and of number, person, tense or mood in the case of verbs. Whenever the meaning of a particular word does not give any indication of case-inflection, abbreviated name of the case itself is used, e.g., see जलतिकर्मणः, p. 182. Further I have parsed, i.e., described the grammatical structure of such verbal forms, as are in my opinion somewhat difficult, see, e.g., कुण्वन on p. 64, गनीगन्ति on p. 65, गात् on p. 66, घसत् on p. 67, चिकिते on p. 68, ददाशः on p. 74, दविद्योत् दिदिङ्ढि on p. 75 and so on. Again, the source of the word quoted is also indicated, e.g., the letters (AV.) put after the word द्वाय on p. 74 mean that this word occurs in a quotation of the Atharvaveda. Similarly, the letters (KS.) after दिधियों on p. 75, show that the word occurs in a passage of the Kāṭhaka-Samhitā. The letters (UQ.) refer to an untraced quotation. Words whose source is not indicated by any additional letters belong to the Rgveda. Words of the Rgveda being left unspecified, it will be clear that letters, describing the source, are put after such words only as do not occur in the quotations of the Rgreda.

INDEX OF THE NIRUKTA

Index Verborum to the *Nirukta* is confined to the work of Yāska himself. One could thus see at a glance, what proportionate part of the *Nirukta* is written by Yāska. All extraneous matter, in the form of quotations, is rigidly excluded. From the chronological point of view, it contains matter, which can be assigned to one and the same period of time. From the philological point of view, it is confined to a

homogeneous linguistic stratum, which represents a particular phase in the history of Sanskrit language, i.e., the beginning of the classical stage. The basis of the Index Verborum is the contribution of Yāska except such words of his commentary as are directly borrowed from the quoted passages. An example will make this statement clear. In N. 12. 13, the words कवि:। भद्रं। उपसः। occur in the commentary of Yāska. They are nevertheless not included in the Index Verborum because these words are merely repeated from the quoted passage, and are not Yāska's own. Such words will be found in the Index to the quoted passages of the Nirukta and not in the Index Verborum.

As in the case of the index of the quoted passages, the meaning assigned to a particular word gives indication of case-inflection in the case of nouns and of number, person, tense, or mood in the case of verbal forms. Grammatical structure of difficult verbal forms is described. Sometimes the abbreviated name of the case is used to denote the inflection when it was not conveyed by the meaning, see e.g., आवर्षेत्र, p. 150.

LIST OF ETYMOLOGIES

In the list of etymologies, it was thought unnecessary to add the meanings of words again as they are already given in Indices nos. 2 and 3.

I may mention in this connection, that the work of Professor H. Sköld, The Nirukta, Its Place in Old Indian Literature, Its Etymologies, which reached me at a time when the greater part of my own list had been printed, gives an exhaustive list of etymologies of the Nirukta. My list is prepared on such a different plan that I should have printed it, even if his work had come into my hands before my list was sent to the press. The etymologies of the Nirukta, which fill in 182 pages in the work of Professor Sköld, barely cover 20 pages in the present work. Professor Sköld has in all cases.

quoted Yāska's etymological explanation while I merely mention the root with additional prepositions. It is unnecessary for me to quote Yāska's words as the present work is an index to my edition of the Sanskrit text of the *Nirukta*. My list shows at a glance how Yāska derived any particular word without repeating his phraseology.

Professor Sköld has included cases where no etymology is given, e.g., p. 199: - arbhake avrddhe 4. 15. Yāska does not He is merely derive arbhakam from a + virdh as stated. giving the meaning of the word. If any derivation is intended, it is contained in 3. 20: -- प्रभंकमबहुतं भवति । Again on p. 200 the words avira and aśvājanī are included in the list, Yāska's remarks being: - श्रवीरामिव श्रवलामिव। श्ररवा-जनी करोत्याहु. Both these words are merely paraphrased. No derivation is, in either case, intended. Similar cases are anda on p. 204, indrānī on p. 211, Kanīnaka on p. 226, canah on p. 244 and so on. Further the forms of roots as recorded in the Dhātupātha and acknowledged as correct by Indian grammarians are not given, e.g., \sqrt{ojay} on p. 224 should be \sqrt{oj} , \sqrt{dha} 'to suck' on pp. 224, 269 should be \(\square\$ dhe; \(\square\$ p\bar{u}y \) 'to stink' on pp. 227 and 235 should be $\sqrt{p\bar{u}}$, $\sqrt{khanday}$ on p. 238 should be \(\start{khand}, \start{ganay} \) on the same page should be \sqrt{gan} , $\sqrt{g\bar{a}}$ 'to sing' on p. 240 should be \sqrt{gai} , $\sqrt{d\bar{a}}$ 'to cut' on p. 261 should be \sqrt{do} , \sqrt{div} 'to play at dice' should be \sqrt{div} , $\sqrt{py\bar{a}}$ 'to swell' on p. 277 should be $\sqrt{py\bar{a}y}$ or \sqrt{pyai} , √trā 'to protect' on p. 282 should be √trai, √pālay on p. 286 should be \sqrt{pal} and so on. The roots $\frac{1}{2}$ 'to grow old,' p. 227, कु 'to scatter' on p. 228, गु on pp. 240, 242; दू and पू on p. 283 are written with a short \(\pi \), in which form these roots do not exist. This could have been avoided if he had consulted the Dhātupātha or even the dictionary of Monier-Williams.

It is true that certain roots are often written in the slightly different philological forms adopted by European grammarians, for example, vide Petersburg Dictionary, $g\bar{a}$ (gai), Macdonell, Vedic Grammar Index, $g\bar{a}$, $dh\bar{a}$; Whitney, Sanskrit

Grammar, etc., etc. And there could be no objection to a particular form of a root, adopted by Professor Sköld, had he proposed to give his own independent etymology. But he sets out to give the derivations of Yāska, who would not have recognised the form of the roots accepted by European Linguists of the 20th century A.D. In a list of the etymologies of the Nirukta, the only appropriate form of a root would be the form recorded in the Dhātupāṭha attributed to Pāṇini.

Moreover modern European Linguists are not consistent in giving a particular philological form to a root, e.g., the root is written as दीव in Macdonell's Vedic Grammar for Students, p. 390, while it is written as दिव in his A Sanskrit Grammar for Beginners, p. 203. Further a particular philological form of a root is not unanimously acknowledged, as different grammarians write the one and the same root in different forms, e.g., Whitney adopts in his A Sanskrit Grammar (Leipzig, 1889) the following forms: - s 'scatter,' p. 526, v 'swallow,' p. 526, \(grow \) old, 'p. 528, \(g '\) fill, 'p. 532. On the other hand, Professor Macdonell writes these roots as follows: - Skt. Gr., р. 199; Ved. Gr., р. 376; у Ved. Gr., р. 380; ч Skt. Gr., p. 202, Ved. Gr., p. 384; ¶ Skt. Gr., p. 206; Ved. Gr., p. 399. He thus agrees with the author of the DP. As Professor Macdonell is a much later writer than Whitney, the tendency of modern European grammarians seems to have reverted in favour of the philological form adopted by ancient Indian grammarians as recorded in the Dhātupāṭha. As far as the roots \$\,\delta\$, \$\,\delta\$, etc., are concerned, the latest grammarian, i.e., Professor Macdonell should have been followed.

Again one and the same etymology is given several times, e.g., see the etymology of Kuśika on p. 233. No. 1 is identical with no. 3. The word Kuśika is derived in two ways only by Yāska and not in three as stated by Professor Sköld.

On the one hand Professor Sköld includes in his list words which are merely paraphrased by Yāska with a view

to explain their meaning only but which are not derived by him, and on the other, several words whose derivations are indicated or actually given by Yāska, are omitted. A few examples of words included in the list by Prof. Sköld although not derived by Yāska, are the following:—divyā on p. 261, nasanta on p. 271, paḍbhiḥ on p. 275, paṇi on p. 276, and so on. A few cases of omitted etymologies are the following:—विरावा: from /वर् with वि N. 1. 4, ज्योदि: from /वर् N. 2. 1, वर्ष from /वर् N. 2. 1, वर्ष from /वर् N. 2. 1, वर्ष from /वर् N. 2. 2, त्रोव: from /वर् N. 2. 2, वर्ष प्राप्त from /वर् N. 2. 2, त्रोव: from /वर् N. 2. 2, वर्ष प्राप्त from /वर् N. 12. 6, and so on. This list of omitted etymologies is by no means exhaustive. There are several other cases which can be noted on comparing my list with that of Professor Sköld.

QUOTATIONS OF YĀSKA BY SĀYAŅA

After the index of etymologies, I have added a list of passages of the Nirukta, quoted by Sāyaṇa in his commentary on the Rgveda. This will show the extent to which Sāyaṇa is indebted to Yāska for the interpretation of the Rgveda and can also be utilised for a critical edition of the Nirukta for it throws some light on the problem of textual criticism of the Nirukta. By the time of Sāyaṇa, the first thirteen sections of Chapter XIII had been added to, and were recognised as an integral part of, the Nirukta of Yāska. This statement is supported by the following remark of Sāyaṇa:—तद् व्याख्यानं च समाझायः समाझात इत्याख्या तत्यास्तस्यास्ताद्माज्यमनुमवत्यनुमवतीत्यन्तेद्वादशिमस्थ्यायैयास्को विसेमे। तदिष विरुक्तमुख्यते।

The words तस्यास्ताद्भाज्यमनुभवत्यनुभवति which Sāyaṇa holds to be the last words of the *Nirukta* occur at the end of the thirteenth section of the thirteenth chapter. It is also clear that the first thirteen sections of the thirteenth chapter formed a part of the twelfth chapter and had not been constituted into a separate thirteenth chapter, for Sāyaṇa expressly mentions

twelve chapters only. In Sāyaṇa's time the words तस्यास्तस्या, etc., must have been the last words of the twelfth chapter of the Nirukta. It appears however that the subject-matter of these thirteen sections as known to Sayana was not absolutely identical with their present form, for Savana quotes the following passage: अत्र हो हो प्रतिष्ठितो सुकृती धर्मकर्तारावित्यादि निरुक्ते गतसस्य मन्त्रस्य व्याख्यानमनुसन्धेयम् । which occurs in the Nirukta in XIII. 42=XIV. 29. How could Savana quote a line from XIII. 42 when in his time only the first thirteen sections were known to exist? As this is the only quotation from the second parisista of the Nirukta in Sayana's commentary of the Rgveda, two hypotheses are possible:—(1) either this stanza Rv. I. 164.20 with its explanation was included in the first thirteen sections of the thirteenth chapter, (2) or the commentary of Sayana has been tampered with a view to give authenticity to the later sections of the thirteenth chapter of the Nirukta.

QUOTATIONS OF YĀSKA BY DEVARĀJA

Then follows a list of passages of the Nirukta preserved as quotation by Devarāja Yajvan in his commentary on the Nighanṭu. Devarāja is anterior² to both Sāyaṇa and Durga,—the commentator of the Nirukta,—the former's quotations carry therefore the history of the text of the Nirukta to a period earlier than that of Sāyaṇa and Durga.

Devarāja has cited quotations not only from the *Nirukta* but from quite a large number of authors. As the work of several such authors has disappeared, the commentary of Devarāja has acquired an additional importance. In several cases the passages preserved by Devarāja are the only surviving fragments of works which are now lost, the value of the

¹ Rv. I. 164. 20, Max Müller's 2 ed., i, 704.

² See my Preface to Sanskrit Text of the Nirukta, pp. 25-28.

commentary of Devarāja is therefore great. Apart from these quotations, his introductory remarks are very important and constitute a landmark in the chronology of Vedic exegesists. As Bāṇa's introduction to the *Harṣacaritam* gives a definite starting point for computing dates of Sanskrit poets and dramatists so Devarāja's introductory statement supplies definite data with regard to the period of various commentators of the Vedas. On account of the valuable information supplied by this part of Devarāja's commentary, I have prepared an English translation' and add it here for the convenience of scholars.

DEVARĀJA'S INTRODUCTORY REMARKS

The text of the commentary of Devaraja Yajvan as edited in the Bib. Ind. Series is corrupt and cannot be regarded as a trustworthy basis for a critical study. In the introductory stanza No. 2, the fourth verse is almost unintelligible: anena is obscure, ca is redundant if āmnāyam is construed as an object of abhistuvānah which again is left without an object if amnāyam is taken as an object of avapa. In stanza three the form hṛt-tamasaḥ is inexplicable and the metre in a has one mātrā too many. It is surprising that an eminent scholar like Sāmaśrami, the editor of the commentary, failed to notice the incorrect metre and allowed meaningless form like hrt-tamasah to pass. I have collated a MS. of Devarāja's commentary No. 5679a in the library of the University of the Panjab and also the extract given by Burnell in his catalogue of MSS. in the Tanjore Palace Library. The text of the two introductory stanzas is really free from ambiguity and obscurity. The variants are the following:-

II. d:-- ग्रनेन नाम्ना यमभिष्टुवानः ॥

¹ This part of Devarāja's commentary is translated into English for the first time. A summary however was given by Roth, see pp. xlix ff.

 $ext{III.}$ $a ext{-}b:-$ प्रग्रमामि यास्कथास्करमाहुत्तमसः प्रकाशितपदार्थाः ।

5b:-बन्दे नैरुक्तविद्वृत्तिकषमुपनिषद्वल्वरीणामुपन्नम् ।

5c:- o अवनिसुखरप्रक्रियानुक्रियायै

The first five stanzas are missing in Burnell.

6a: - यज्वा रङ्गेशपुरीपर्यंतम्रामवास्तव्यः agrees with Burnell.

2nd line: - वित्रिविधं for त्रिविधं। परिपठितानि for पठितानि।

3rd line :-दर्शितानि निगमानि च; also Burnell.

4th line: - एकचरवारिंशं शतत्रयाधिकं सहस्रं। रिंशच्छत... धिकं सहस्रं B.

6th line:-तथापि

P. 3, last line :—प्रतिपदं B for प्रतिपद

P. 4, 1st line:—Add च after पदानां

P. 4, 2nd line:—स्करदस्वामिना कृतव्याख्यानानां प्रक्रियायामुन्मील-यितव्यं। also Burnell.

P. 4, 3rd line: --बहवस्त्र स्त्र च। बहु वस्तु च, Burnell.

P. 4. line 9: -Burnell adds न after चिन्ह

P. 4, line 10:—Burnell reads विच्छेदात् for श्रविच्छेदात्

P. 4, line 12:—श्राख्यातानुक्रमेख . . . निर्वचनानुक्रमण्या

P. 4, line 12:—Burnell omits स्वराजुक्रमण्याः and reads

P. 4, line 14: - बहुदेशसमाभीतबहुकोश; also Burnell.

 $P.\ 4$, line 16:— भवस्वामिगुहदेव...माघदेव...उवह भवस्वामि-गुहदेव ... माघवदेवऊवट ... B.

P. 4, line 18:—तद्वृत्तिज्ञीर . . . चार्यादिकृतिनघण्डुन्याख्या ; also Burnell.

P. 5, line 1: - निखिळपद illegible निखिळ पदराजीश्च 1B.

P. 5, line 2:—Burnell reads तत्र दृष्टानां तद् प्रन्थश्च ततश्च निर्वचनसुपादाय

P. 5, line 3:—चेंद्र तद्वश्चिख्यते

P. 5, line 8:—पदानां च बहुवेदिविद्मिर्निगमा अन्वेष्याः। also Burnell.

Burnell's MS. belongs to the 18th century. See, A Classified Index to the Skt. MSS. in the Palace at Tanjore, Part I, pp. 2-3, by A. C. Burnell.

ENGLISH TRANSLATION

"I adore the illustrious: God, with a face of an elephant, who haunts the woods of revealed scriptures² and who is a lion on account of killing elephants in the form of demons intoxicated by wine.³ (1) ⁴

Salutations to the God named Śipiviṣṭa, the lord of the three worlds. Praising him with this name in various sacrifices, Yāska obtained the stability of the Veda, i.e., the science of etymology. (2)

I salute Yāska, whose speech⁸ dispelled darkness,⁹ illu-

- 1 Construing mahas in the acc. sing. It can also be interpreted as a genitive tat-puruṣa compound, i.e., mahasām trayi, etc., but the meaning in that case will be rather forced.
- Lit. 'the end of the triple scriptures, RV., SV., YV., i.e., the Upanisads or the system of philosophy known as Vedānta.
- In the epic and the Paurānic mythology, Ganeśa seldom fights demons and never kills or conquers any. The word $mad\bar{a}la$ cannot be a proper noun as no demon or demons of that name exist in Indian mythology. 'Intoxicated by wine' can be the only possible meaning.
- * The poet attributes to the God, diametrically opposite conceptions, i.e., he is conceived as being an elephant and a lion at the same time.
- ⁵ Śipiviṣṭa is explained by Yāska as a name of Viṣṇu and by Amarakośa as a name of Maheśvara, i.e., Śiva. If we take the latter interpretation, the difficulty arises with the epithet 'Lord of the three worlds,' which epithet is particularly associated with Viṣṇu on account of his taking three steps. If we accept Yāska's interpretation, homage to Viṣṇu is not in harmony with the preceding panegyrie to Śiva's son, Gaṇeśa, unless we assume that Devarāja was eelectic in his religious worship.
- ⁶ It is suggested that the locative is used in the sense of the accusative (see Pa. II. 3.36) meaning ' for the success of various sacrifices,' but it is quite unnecessary to go so far.
- ⁷ Another interpretation will be to construe the line as a dvandva compound, i.e., निरुक्तविद्या च निगमश्च तयोः प्रतिष्ठा ताम् 'the glory of Veda and the science of etymology.'
- There is a pun on the word, $g\bar{a}vah$ which means rays and speech.

Reading आहुततमसः ।

mined¹ the meaning of words and unfolded the triple scriptures in a clear manner as the rays of the sun drive away darkness, illumine objects and display the three worlds. (3)

Obeisance to my grandfather Devarāja Yajvan, who resembled the lord of speech in eloquence and the sages Vasistha and others in austerities. (4)

Reverence to my noble father Yajñeśvara, the preceptor of grammarians, a scholar of equal mastery both in the RV. and the YV. He introduced regular arrangement (krama) in the commentary of etymological explanation, the supporting-tree (upa-ghnam) of the creepers (in the form) of Upaniṣads. He was a lover of sacrifices, with a view to reproduce the procedure, causing happiness to the world. He had his darkness dispelled by the rays of the sun of knowledge. (5)

Devarāja Yajvan, a resident of village Paryanta, near the city of Rangeśa, here writes the etymological explanation of the Book of Synonyms. (6)

Doctor (भावता) Yāska explained the traditional list of words beginning with 'gau' and ending with 'Devapatnī,'—the list which has three folds in the form of Books of Synonyms, Homonyms, and Deities. He gave etymological explanation of each and every word of the Books of Homonyms and Deities and illustrated (their meaning) with Vedic quotations. With regard to the words of the Book of Synonyms, beginning with 'gau' and ending with apāre,—totalling 1,341 words—he gave a general explanation as 'the following are the synonyms of this being,' derived a few and illustrated fewer still with Vedic quotations. Being afraid of the bulk of his work, he ignored the rest as being easily derivable by intelligent persons, following the general principles of etymology, propounded by him. Skandasvāmin followed his etymological explanation.

With reference to this, 'following six synonyms svah, etc., are common to heaven and the sun,' 'the twelve words

¹ Reading प्रकाशितपदार्थाः।

idam, etc., are synonyms of difference through a variety of similes,' and 'the twenty-six synonyms, prapitve, abhike, etc.,' were explained in their order by the commentator Yāska, as detailed explanation was necessary. This explanation was further amplified by Skandasvāmin. But the form of words, which were not explained in their order and whose meanings were not illustrated with Vedic quotations, could be ascertained, only from a (critical) investigation, a study which in the Iron Age, had its tradition broken. Hence the MSS. (of the list of words) were the sole guide. Some MSS. had, through the negligence of the scribes, a few words more, others a few less, while in others, some words were omitted and new ones were substituted, syllables in some cases being transposed. The MSS, were thus confused, and unreliable, and failing any regular commentary explaining each and every word and illustrating (the meaning) with Vedic quotations, the Book of Synonyms had almost fallen into disuse.

I have therefore laboured to correct the text and to give the etymological explanation together with illustrative Vedic quotations for each and every word in its order in the list with a view to facilitate the study for beginners. And the meaning should be unfolded by following the method of the commentator (Yāska) in deriving the words of the Books of Homonyms and Deities of the list of three books mentioned before and the words svar, etc., which were further explained by Skandasvāmin. Our endeavour is mostly to unfold that meaning within the etymological explanation of the Book of Synonyms.

This is not done according to our judgment. The commentator (Yāska) has derived, here and there with reference to context in Vedic passages, three hundred and fifty words occurring in the list of synonyms. Skandasvāmin has, in his explanation of Vedic quotations, added another two hundred words. In order to distinguish the words of the Nighantu from other words, he (Skandasvāmin) put a certain mark on

them—their text was consequently corrected then and there. The text of other words (left out by Skandasvāmin) has been corrected from (1) a collation of many MSS. brought from various parts of the country, (2) a critical examination of indices of nouns, verbs, accent, particles and prepositions, contained in the commentary of Mādhava, son of Śrī Venkatācārya, as well as several perusals of the commentary itself and (3) also from the unbroken tradition of the study of the Nighantu in our family. The etymological explanation is given after a profound study of the Nirukta, Skandasvāmin's commentary on the Nirukta, the commentaries on Vedas by Skandasvāmin. Bhayasvāmin, Guhadeva, Śrīnivāsa, Mādhayadeva, Uvata, Bhatta Bhāskaramiśra, Bharatasvāmin, etc., grammar of Pānini, especially the $Un\bar{a}dis\bar{u}tras$ with its commentary, commentaries on the Nighantu by Kṣīrasvāmin, Anantācārya, etc., grammar of Bhojaraja, and the grammatical forms of all words by Kamalanayana. With regard to the words explained by us and which also occur in these several commentaries, the etymological explanation found therein was adopted if it suited our context. If it did not suit our context, it was modified accordingly. The etymological explanation of other words (not so found in previous commentaries) is based on the general principles of derivation, as propounded by the author of Nirukta.

Vedic passages are quoted as they are found in the Vedic texts, studied by scholars of the Deccan after a careful examination of their commentaries. Quotations for words, to which no Vedic passages are assigned, are to be discovered.

Thus we have explained and illustrated each and every word to the best of our judgment. Scholars should critically examine them and bear them in mind as the mutterings of a parrot.

Devarāja does not content himself with a mere mention of the name of his predecessors but actually quotes from their works and has thus preserved passages from several now lost commentaries. The following list gives the names of the authors quoted by Devarāja and also shows the frequency with which they are quoted.

AUTHORS QUOTED BY DEVARĀJA YAJVAN

श्रमरसिंह: pp. 76, 90, 198.

श्रष्टादशाध्याय: p. 39.

श्राचार्याः p. 77.

श्रात्रेय: p. 26.

श्राथर्वेगी श्रुति : p. 99.

श्रारवलायन : p. 93.

उक्तम् pp. 70, 121.

उक्ति: p. 62.

स्यादिवृत्तिः pp. 106, 171.

उपनिषद् pp. 8, 114.

उवर: pp. 20, 35, 129, 149, 185, 260, 309, 341, 344, 354.

ऋग्भाष्यम् p. 217.

कमलनयनः p. 44.

काटकम् p. 476.

कालिदासः pp. 68, 82.

काशिकावृत्तिः ' p. 128.

केचित् p. 44, etc.

केषुचित्कारोषु दृष्टम् p. 72.

कोषीतकि : p. 44.

चीरस्वामी pp. 12, 25, 29, 38, 40, 41, 42, 43, 47, 84, 87, 93, 102, 127, 139, 145, 149, 166, 170, 175, 187, 204, 223, 225, 286, 291, 298, 305, 323, 333, 339, 468.

¹ काशिका itself is called काशिकावृत्ति as it is a commentary on the द्यान्यायी. It was composed by जयादित्य and वामन c. 660 A.D. A commentary on the काशिका is the न्यास of जिनेन्द्रबुद्धि c. 700 A.D. Another commentary on the काशिका is the पदमञ्जरी by हरदन c. 1100 A.D.

खैलिको मन्त्र: p. 22.

गीता p. 179.

गुहदेवः or राहदेवः p. 30.

चरकाध्वर्यूगां ब्राह्मग्रे p. 67.

छन्दोगानाम् p. 389.

छुन्दोगानां सामकल्पे पठितः p. 95.

तद्यथा p. 25.

ताण्ड्यकम् p. 154.

दण्डनाथवृत्तिः pp. 218, 290, 297—a commentary on the उषादिस्त्रs, quoted by माधवीयधातुवृत्तिः।

दण्डी p. 94.

दुर्गः p. 112.

देवम् p. 43.

धातुवृत्तिः pp. 43, 109. It must be different from the माधवीय-धातुवृत्तिः।

निघण्डः pp. 145, 437.

निस्तम् pp. 6, 13, 15, 83, 242.

न्यासः pp. 145, 168.

न्यासकार: p. 204: जिनेन्द्रबुद्धिः c. 700 A.D.

पदमञ्जरी p. 147 by हरदत्तः c. 1100 A.D.

पर्वावेषु पठ्यते p. 67.

बृहदारण्यकम् p. 20.

ब्राह्म**णम्** pp. 47, 65, 72, 84, 173.

भगवद्गीताथाम् p. 179.

भगवानाश्वलायनः p. 93.

भहभास्करमिश्रः pp. 16, 84, 101, 149, 179, 209, 224, 244, 248, 260, 263, 314, 333-4, 354, 366, 367.

भरतस्वामिभाष्यम् p. 95.

भानुदत्तः p. 201.

भाष्यकाः: pp. 32, 83, 179, 380, 390-1.

भाष्यम् pp. 7, 84, 101, 151, 179, 185, 194, 204, 207, 209, 473.

भोजदेव: pp. 21, 29, 37, 43, 55, 69, 73, 77, 93, 117, 130, 145, 166, 173, 175, 181-4, 187, 193, 196, 197, 198, 215, 303.

भोजनिवास: p. 412.

भोज स्त्रम् pp. 20, 29, 35, 55, 308.

मनुः pp. 105, 115, 124, 223.

मनुस्मृतिः p. 207. महाकविः p. 49.

महाभारतम् pp. 81, 173, 205, 228, 234.

मानवः pp. 8, 16, 18, 21, 22, 29, 33, 35, 36, 41, 43, 44, 46, 49, 51, 52, 54—6, 67, 69, 70, 73, 80, 82, 89, 90, 92, 95, 102, 106, 108, 112, 114, 115, 121, 127, 130, 132—5, 138, 140, 145, 147, 148, 150-2, 155-6, 159, 164, 167—9, 171, 174-5, 179, 182-3, 187, 189, 194, 206, 210, 212, 215-6, 218, 220, 222, 228, 254, 259, 263-4, 266, 273, 277, 290, 305, 308, 347, 348, 364, 373-4.

साधवनिचण्डुः p. 112.

साध्वनिर्वचनानुक्रमणी pp. 108, 137, or साध्वीयनिर्वचनानुक्रमणी p. 13. साध्वभाष्यम् pp. 107, 114, 150, 187, 192, 253.

मृत्युवाक्यम् p. 180.

मेवकान्यम् p. 68.

यास्कः pp. 18, 242, etc.

रामायखे pp. 23, 35.

राहदेवः p. 30.

वास्मदः p. 120.

वाजसनेयकम् p. 20.

वाजसनेयिसंहिता pp. 44, 70, 80.

वामनद्तः p. 93, Vedantist author of संवित्प्रकाशः

विष्णुपुराणम् p. 116.

चृत्तिः pp. 8, 107, 129, 144, 308.

वृत्तिकारः pp. 100, 210.

वृत्तिग्रन्थः p. 87.

वृत्तिसूत्र as mentioned by Itsing is identified with काशिका

वैजयन्ती p. 44, a lexicon by यादवसह or यादवसार्वभौम.

वैयाकरणाः p. 177, 392, 405, 472.

शाकल्यः pp. 26, 453. शिष्टाः स्मरन्ति p. 347. श्रीनिवासः pp. 104, 161, 177, 415, 440, pupil of नियमानन्द, गुरू of पुरुषोत्तमप्रसाद.

श्रीभोगः p. 69.

श्रुतिः pp. 16, 98, 99, 100, 112.

समान्नायः p. 112.

संविध्यकाशः p. 93, a work on वेदान्त by वामन.

सुत्रोधिनी pp. 18, 21. It is a commentary on the उचादिस्त्र.

सुबोधिनीकारः pp. 20, 98, 114, 166, 171.

सुभाषितश्लोकः p. 23.

स्कन्दस्वामी pp. 7, 12-13, 15, 27, 31, 32, 38, 41, 54, 56, 63, 68, 70, 75, 83, 91, 95, 98, 101, 110, 113—5, 117, 132, 140, 144, 146, 153, 159, 161—3, 165, 168-9, 176, 180, 185, 194, 201—3, 206—9, 214, 216—9, 226, 229, 230, 233-4, 239, 241—256, 258, 261—5, 271—3, 275, 278—9, 281, 283-6, 293, 298, 300-1, 303—4, 308, 310, 317, 320-1, 328, 333, 335—7, 341, 347, 350, 352-3, 356, 363, 366, 372, 376-77, 380, 383, 401, 410, 415, 440.

स्मृतिः p. 121.

हरदत्तः pp. 174, 240, 245, 246, 277, 296, 318, 353, 360. हारिवयकम् p. 476.

Authors quoted by Devarāja may be classified as follows:—

- I. Commentators of the Veda:-
 - (a) Mādhava, son of Venkaṭa.
 - (b) Skandasvāmin.
 - (c) Bhavasvāmin.
 - (d) Guhadeva or Rāhadeva.
 - (e) Śrī Nivāsa.
 - (f) Mādhavadeva.
 - (g) Uvata.
 - (h) Bhatta Bhāskara Miśra.
 - (i) Bharatasvāmin.

- II. Commentators of the Nighantu.
 - (a) Kşīrasvāmin.
 - (b) Anantācārya.
- III. Commentators of the Nirukta.
 - (a) Skandasvāmin.
- IV. Grammatical authors and other writers.
 - (a) Bhojarāja.
 - (b) Kamalanayana.
 - (c) Haradatta, and so on.

Of the Vedic commentators, the works of Bhavasvāmin, Guhadeva or Rāhadeva, and Śrī Nivāsa have completely disappeared. Not a single MS. or even a fragment of a MS. of their commentaries on the Vedas has so far been discovered. Commentary of Bharatasyāmin is known to exist in a MS.1 Commentaries of Uvața on the Śukla Yajurveda² and of Bhatta Bhāskara Miśra on the Taittirīya Samhitā' have already been published. Commentary of Skandasvāmin on the Raveda is being edited in the Trivandrum Sanskrit Series. And I myself have undertaken the edition of the commentary of Mādhava, son of Venkata. The second Mādhava No. f. mentioned by Devarāja is probably the grandfather of Mādhava, son of Venkata. He is stated to be the author of the commentary of the seventh chapter of the second and the sixth astakas of the Raveda.4 But there is no evidence at present to support this identification.

Of the commentaries on the Nighantu both the works mentioned by Devarāja have unfortunately been lost.

¹ See Burnell, op. cit. p. 11.

² Ed. by Paṇaśīkara, Bombay, 1912. There is also another edition by Prabhu Datta.

³ Ed. by Mahadevaśāstrī and K. Rangacharya in Bib. Sanskrita, Mysore, 1894—1898.

^{*} See colophons at the end of II. 7; VI. 7.

The commentary of Skandasvāmin on the *Nirukta* is now being edited by me in the Panjab University Oriental Publication Series. The first part has been published. Although it is partly described in MSS. as a work of Skandasvāmin, it is really a commentary of Maheśvara on the work of Skandasvāmin.

It will not be out of place to briefly discuss the dates of some of these commentators mentioned by Devarāja.

KŞÎRASVĀMIN, THE COMMENTATOR OF THE AMARAKOŚA

Kṣīrasvāmin is the author of the following commentaries:—

- (a) A commentary on the Amarakośa called the Amarakośodghāṭana, edited by Oka and also in part by Gaṇapati Śāstrī in TSS.
- (b) A commentary on the Nighantu, now lost.
- (c) Commentaries on particles, prepositions, roots, etc.

In the introductory verses to his commentary on the Amarakośa, he makes a few interesting remarks. The verses with an English translation are the following:—I have collated the Skt. text edited by Oka with the extracts given by Burnell in his Catalogue of Skt. MSS. at Tanjore.

श्रद्याच्यभिन्नसुद्दो योऽर्थार्थिभिरमरकोश एष बुधाः । उद्घाट्यते यथेच्छं गृह्णीध्वं नामरतानि ॥ २ ॥ प्रकृतिप्रत्ययवाक्यैर्ग्यस्तमस्तैर्निरुक्तनिगदाभ्याम् । इति सप्ताष्टैः पथिभिनांद्वां पारायणं कुर्मः ॥ ३ ॥ भगना श्रभिधानकृतो विवरीतारस्च यत्र विभ्रान्ताः ।

¹ See my Preface to the Fragments of the Commentaries of Skandasvāmin and Maheśvara, pp. 11—14.

³ Burnell, op. cit. p. 45 reads सप्ताप्टपथिभि:।

³ Burnell reads विचारितारश्च।

नामानि तानि भङ्क्तुं । गहनमद्दो 2 श्रध्यवसिताः स्मः ॥ ४ ॥ वस्त्वेच तक्क हि भवेत् क्रियतेऽन्यथा यत् ३ कश्च्छाद्येद् दिनमाणिं करसंपुटेन १ । १ सारेतरान्तरविचारचणान् प्रतीर्ध्यस्तेनाहमेव बत दुर्जनचक्रवर्ती ॥ ६ यद्तिकृपण्वृत्त्या बिभ्यतो वा परस्मादरचनममहार्धे नीरसं दूरसं वा । विश्वसितुमुदारान् दौक्यामोऽतिभक्त्या तदिप भणकशृत्त्या दूप्यते किं विदृष्टमः ॥७ जाता विश्वसृजः क्रमेण सुनिभिः संस्कारमापादिताः

शन्दाः संवसनादसाधुभिरपञ्चष्टाः स्थ भो ञ्रातरः । 'वाग्देव्याच कृता मदेकशरणा मात्रा यतोऽस्मान्मया न्याय्ये वर्त्मनि वर्तनाय भवतां षड् वृत्तयः कल्पिताः ॥ ८

O wise men! the lexicon Amarakośa, the immortal treasure, whose seal has not been hitherto broken by seekers of meaning (wealth) is now unlocked. Take as many synonymjewels as you like. (2)

We make a thorough study of synonyms in seven or eight ways, which are the root, the suffix, the context, the simple or compound word, etymology and usage. (3)

We have undertaken to break open the synonyms—a hard task indeed—(in the attempt of which) the lexicographers themselves broke down and the linguists were be wildered. (4)

Verity alone lasts. It will not be changed even with deliberate attempt. Who can conceal the sun by the folding of hands? Rivalling the thoughtful contribution of those who distinguish between reality and non-reality I am indeed, on account of this procedure, alas! an emperor of the villains. (6)

If, being afraid of adverse criticism, one does not write anything (aracanam) or writes something trivial, insipid, or

[।] Burnell reads भक्त

² अ is elided in Burnell.

³ यत्तं Burnell.

^{*} Burnell puts no. 6 and ends the verse with करसंप्रदेन.

⁵ Stanzas 6-8 are not given in Burnell.

⁶ Stanza No. 5 is translated further down.

indecent on account of lack of talent (or feeble intellect) we still approach these illustrious persons with great devotion to wait upon them and if such action is characterised as the fawning of a dog—we cannot help it. (7)

Born of the Creator of the Universe, gradually refined by the sages, brother words! you have become corrupted by association with the wicked. As today, the mother, Goddess of Eloquence has put you under my sole charge, I have therefore composed six commentaries so that you may follow the path of righteousness (logic). (8)

KŞĪRASVĀMIN DIFFERENT FROM KŞĪRA OF KALHAŅA

One Kṣīra is mentioned in Kalhaṇa's Rājatarangiṇī as a preceptor of King Jayāpīḍa in the following verses:—

IV. 488-9:—

देशान्तरादागमय्य व्याचचाणान्चमापतिः। प्रावर्तयत विच्छिन्नं महाभाष्यं स्वमण्डले॥ चीराभिधाच्छ्ञद्वविद्योपाध्यायात्संभृतश्रुतः। बुधैः सह ययौ वृद्धिं स जयापीडपण्डितः॥

"Having brought, from different countries, expert scholars, the king revived, in his own territory, the $Mah\bar{a}bh\bar{a}sya$, which had been neglected (lit. broken)."

"Having acquired knowledge from a doctor of the science of grammar, Kṣīra by name, the learned Jayāpīḍa obtained glory with the wise."

On the second verse, Sir Aurel Stein has the following note:—(sic) "Kṣīra, Jayāpīḍa's teacher in grammar, is identified by the tradition of the Kashmirian Pandits with Kṣīra-

¹ There is a pun here meaning—to whom sacraments were administered by the sages.

² Or 'assigned six modes of living to you.'

svāmin, son of Iśyara-svāmin, the author of a well-known commentary on the Amarakośa and several smaller grammatical treatises still extant." Sir Aurel Stein merely attributes the identification to the tradition of Kashmirian Pandits but does not state as to where this tradition is to be found. Was this the general belief of the Pandits of his time as transmitted orally from pervious generations or was it recorded in any particular work? Nor does he express any opinion of his own as to whether or not he accepts the identification. fact, however, that he has tried to confirm the tradition with evidence which he himself has gathered from several sources.2 shows that he is in agreement with the tradition. It is probably this note of Sir Aurel Stein which misled Monier-Williams who has accepted the identification in his dictionary. MM. Ganapati Śāstri has made a similar mistake.4 This tradition of the Kashmirian Pandits is wrong. The identification of Ksīra, teacher of Javāpīda, with Ksīrasvāmin, a commentator of the Amarakośa cannot be maintained.

The date of Jayāpīḍa is the later half of the eighth century as shown by the following quotation from Sir Aurel Stein's introduction to the *Rājatarangiṇī*:— "Of Jayāpīḍa's subsequent reign which, according to Kalhaṇa's calculations, would have to be placed in the years A.D.751—782, but which in all probability fell much closer to the end of the eighth century, few authentic details seem to have been recorded." Jayāpīḍa thus lived in the later half of the eighth century A.D.

¹ Kalhana's Chronicle of the Kings of Kaśmīra by M. A. Stein, p. i. 165.

² Loc. cit.

³ Monier-Williams, A Sanskrit-English Dictionary under কীৰ, p. 329, col. 3; also p. 330, col. 1.

^{*} TSS. Vol. I, introduction, p. iv.

⁵ Op. cit. p. i. 94.

It is clear from Kalhana's record that (1) Ksīra was imported in the early part of Jayapida's reign, (2) that at the time of importation Ksīra was well known as a master of grammatical science. The fact that Ksīra was recognised as an authority on grammar and that his fame had penetrated a distant and secluded valley like that of Kashmir show that Ksīra must have been a middle-aged if not an old man at the time when he was invited to the court of Kashmir. He would thus be, say, about 40 years old in the early part of Jayapida's reign, i.e., in c. 760 A.D., if Kalhana's calculation is accepted, or in c. 780 A.D., according to the corrected computation of Sir Aurel Stein. It is also probable that he did not long survive his invitation in the valley as no further reference is made to him. In any case he would be earlier than Rajaśekhara, the author of the Bālarāmāyana, the Viddhaśālabhañjikā, etc. Rājaśekhara was a contemporary of the Pratihāra kings Mahendrapāla and Mahīpāla. The records of the former cover the period from 893 to 907 A.D. and those of the latter begin in 914 A.D.

The $B\bar{a}labh\bar{a}rata$ was produced under the patronage of Mahīpāla. Rājaśekhara would thus belong to the first quarter of the tenth century A.D. It is obvious that Kṣīra who lived towards the end of the eighth century A.D. could not have quoted passages from the plays of a dramatist, who flourished more than a century later and therefore must be different from Kṣīrasvāmin, the commentator of the Amarakośa, who quotes the following passages from the $B\bar{a}lar\bar{a}m\bar{a}yana$ in his commentary on the Amarakośa:—

- 1. श्रश्नं वा जघनान्तदोत्तितकरः । = BR. IV. 10°, p. 90.
- 2. इशां वहंगो वहिं रूथ: 2। = BR. IV. 49d, p. 104.

¹K. G. Oka's edition of the *Amarakośa* with the commentary of Kṣīrasvāmin, Poona, 1913, p. 10.

² Op. cit. p. 12.

3. वीरप्रसूर्जगित भागवरेगुकैव । = BR. II. 29° , p. 40.

स किछ कविरेवमुक्तवान् 1=BR. prose passage after stanza 9 of the prologue, p. 7.3

The following passages of the Viddhaśālabhañjikā are also quoted:-

क्रिगिति कुचतटादों नमे। सन्मथाय । Vid. I. 17°, p. 17.

द्वित्रैच्योंम्नि पुराणमीक्तिकवनच्छायैः स्थितं तारकैः । Vid. I. 2. 11ª, p. 12.

गोनासाय निपाजितागद्रजाः । Vid. I. 3°, p. 47.

A passage from the Mahānāṭakam or the Hanumannāṭakam—a work later even than Rājaśekhara—is also quoted:-

श्रावयोरन्तरे जाताः पर्वताः सरितो द्वमाः । Mahā. V. 25 e-a, p. 67.

Further Bhoja is frequently quoted by Kṣīrasvāmin. As Bhoja reigned from 1018-1060 A.D., the identification of Kṣīra, teacher of Jayāpīda of the eighth century A.D., with Ksīrasvāmin, the commentator of the Amarakośa who quotes Bhoja—an author of the eleventh century A.D.—is impossible. Kṣīrasvāmin must have been a different person from Kṣīra mentioned by Kalhaṇa.

DATE OF KŞĪRASVĀMIN

I have shown of that the Puruṣakāra, a commentary by Kṛṣṇalīlāśuka on the Daiva, a work on grammar by Deva,

¹ Op. cit. p. 94.

² Op. cit. p. 226. Reference is to the pages of the Benares ed. of the Balaramayana, 1869.

Oka, op. cit. p. 227.

⁵ Op. cit. p. 18.

⁶ Op. cit. p. 38. Reference is to Apte's ed. of the Viddh., Poona, 1886.

Oka, op. cit. p. 215.

Op. cit. pp. 2, 11, 18, 27, 43, 45, 49, etc. 10 See my Preface to the Skt. Text of the Nirukta, p. 26.

is quoted by Sāyaṇa and is probably earlier than Devarāja Yajvan. Kṣīrasvāmin is frequently quoted in the $Puruṣa-k\bar{a}ra$ and is therefore earlier than the end of the 13th century A.D., the approximate date of the $Puruṣak\bar{a}ra$.

DATE OF VARDHAMĀNA, AUTHOR OF THE GAŅARATNAMAHODADHI

The lower limit of Kṣīrasvāmin can be fixed as he quotes Bhoja who reigned from 1018 to 1060 A.D. He is therefore later than the first half of the eleventh century A.D. His upper limit can also be definitely fixed as he is mentioned by Vardhamāna, the author of the *Gaṇaratnamahodadhi*, in the following passage:—

ज्योतींषि प्रह्नचन्नादीनि वेसि ज्यौतिषिक इति वामनचीरस्वामिनी । The passage seems to be quoted from memory. The exact words of Kṣīrasvāmin are the following:—ज्योतींषि प्रहादीनिधक्रत्य कृतो प्रन्थो ज्योतिषः। ज्योतिषं वेद ज्यौतिषिकः । Vardhamāna seems also to have borrowed from Kṣīrasvāmin a few expressions and quotations, e.g., commenting on I. 8, p. 12, he remarks:-- धन्तरे। इत्यप्यमरसिंहः। यथा—धावयोरन्तरे जाताः पर्वताः सिरतो हुमाः॥ अन्तरेख पुरुषकारं न किञ्चिक्षभ्यते॥ Kṣīrasvāmin on Amara. III. 3. 188, explains अन्तरेः—मध्ये यथा—धावयोरन्तरे जाताः पर्वताः सिरतो हुमाः। . . . विनार्थे यथा—धन्तरेख पुरुषकारं न किञ्चित्सध्यति। Cf. also III. 4. 11, p. 229. From these quotations it is clear that Vardhamāna is quoting Kṣīrasvāmin, the commentator of the Amarakośa.

Fortunately the date of Vardhamāna is given in the following verses at the end of the *Gaṇaratnamahodadhi*, p. 251:—

किं चित्कचित्कथंचिद्रचितं पद्यानुसारतोऽस्माभिः। सुन्दरमसुन्दरं वा तछक्ष्यं सहदयेरेव॥

See TSS. No. 1, pp. 12, 16, 18, 19, 20, 21, etc.
 The Ganaratnamahodadhi IV. 306, p. 183.

³ The Amarakośa II. 8. 14. Oka's ed., p. 124.

⁴ Op. cit. p. 215.

सप्तनवत्यधिकेष्वेकादशसु शतेष्वतीतेषु । वर्षाणां विक्रमतो गण्यस्तमहोदधिर्विहतः ॥

इांते श्रीवर्धमानविरचितः स्वीयवृत्तिसहितो गण्यसमहोद्धिः समाप्तः ।

Vardhamāna finished his book in Vik. 1197 = 1140 A.D. Kṣīrasvāmin is thus later than the first half of the eleventh century and earlier than 1140 A.D. and may therefore be assigned to the end of the eleventh or the beginning of the 12th century A.D.

DATE OF SARVĀNANDA, COMMENTATOR OF THE AMARAKOŚA

This date is further confirmed by Sarvānanda, another commentator of the *Amarakośa* who seems to be later than Kṣīrasvāmin, as the former calls himself 'daśa-tīkā-vit,' i.e., 'one who knows ten commentaries.' The date of Sarvānanda is also known, for in explaining I. 4. 21 he remarks that 1081 years of the Śaka era have passed now.

ह्दानीं चैकाशीतिवर्षाधिकसहस्त्रे कपर्यन्तेन शकाब्दकालेन पष्टिवर्षाधिकद्विच-स्वारिशच्छतानि कलिसन्ध्याया भूतानि 1

Sarvānanda was alive in 1159 A.D. As ten commentaries on the Amarakośa were already in existence, he is later than Kṣīrasvāmin who does not refer to any earlier commentaries. The latter's remark that the seal of the Amarakośa has not been hitherto broken leads one to the conclusion that Kṣīrasvāmin was probably the first commentator. However verse number five of his introduction seems to make a covert reference to a predecessor:

सहजो यः समुछासः चीराब्धेः से।ऽपि मंस्यते। चान्द्र इत्यत्र किं कुर्मी गतानुगतिकं जगत्॥ 5॥

¹ Gaņapatišāstri's ed. I. 91, Trivandrum Sanskrit Series.

"The swelling (samullāsa, lit. exhilaration) of the sea is natural. It is yet attributed to the moon. What can we do? The world follows the beaten track."

or

"The brilliance which is innate to Kṣīra will yet be regarded to have been derived from Candra. What can we do? The world follows the beaten track."

If the second interpretation is accepted, Kṣīra denies his indebtedness to a predecessor Candra. Even if the second interpretation is correct he is earlier than Sarvānanda who is proud of his knowledge of ten commentaries, while Kṣīra at the utmost refers only to one predecessor and is thus separated from the former by several intervening commentators and may therefore be supposed to have lived about fifty or sixty years earlier and would therefore belong to the end of the eleventh or the beginning of the twelfth century A.D.

DATE OF SKANDASVĀMIN

Skandasvāmin is quoted by Sāyaṇācārya in his commentary on the RV. I. 88.5:—

वरशब्दोपपदादाङ्पूर्वाद्धन्तेर्वा हरतेर्वा ह्वयतेर्वा जुहोतेरदनार्थांद्वा । द्व इत्येतस्य निष्पत्तिरिति स्कन्दस्वामी ¹।

I have shown that Devarāja Yajvan, the author of a commentary on the *Nighanṭu*, is earlier than Sāyaṇa. Devarāja mentions Mādhava, son of Venkaṭa, who in his turn refers to Skandasvāmin as an author of a commentary on the RV. in the following verse:—

(sic) स्कन्दस्वामी-नारायण्-उद्गीधा इति ते क्रमात्। चकुः सहैकसुग्भाष्यं पद्वाक्यार्थगोचरम्॥ ³

¹ Max Müller's 2nd ed. i. 394.

See my Preface to the Sanskrit Text of the Nirukta,

pp. 25, 26.

NIII. 4, p. iv, 226, also quoted by Bhagavaddatta; Pre-Sāyaṇa Commentators of the RV.—Trans. & Proceedings of Fifth Oriental Conference, Vol. I, p. 7.

This shows that Skandasvāmin wrote a joint commentary on the RV. in collaboration with Nārāyaṇa and Udgītha. One Udgītha is quoted by Sāyaṇa in his commentary on RV. X. 46. 5:—

उद्गीथस्तु भूर्जयन्तिमित्येकपदं मत्वा भूरादी छोकाञ्जयन्तिमिति व्याचकार ।

It may be noted that this quotation is derived from Udgītha's commentary on the tenth Maṇḍala of the Rgveda. The commentary of Udgītha is available on the first 83 hymns of Book X only. And the commentary of Skanda on the RV. discovered so far at Trivandrum explains the first three aṣṭakas only of the RV. It appears that Skanda commented on the beginning, Nārāyaṇa on the middle and Udgītha on the last part of the RV. The MSS. of the commentaries of Skanda and Udgītha, discovered so far, seem to confirm the statement of Mādhava quoted above. Skandasvāmin would therefore be considerably earlier than Devarāja.

Vardhamāna, the author of Gaṇaratnamahodadhi, remarks while explaining the word (Skandya III. 190, p. 130):—स्कन्दः स्वामी तत्त्वयः स्कन्यः। He wants to explain the formation and meaning of words like शास्त्र, मुख्य, अग्रय, शरण्य, etc. The ordinary explanation of the word स्कन्य would have been स्कन्द इव यः शत्रु-शोषकः स स्कन्यः। or something similar. It is remarkable that Vardhamāna sets aside the well-known Skanda, son of Śiva, in favour of Skandasvāmin. This shows the latter must have been famous by the time of Vardhamāna who flourished in the first half of the 12th century A.D. 1

Skandasvāmin is therefore earlier than Vardhamāna, i.e., the first half of the 12th century A.D.

¹ See colophon at the end of Ganaratnamahodadhi quoted on page 26.

DATE OF HARISVĀMIN, THE COMMENTATOR OF THE ŚATAPATHA BRĀHMANA

Harisvāmin, a commentator of the Śatapatha Brāhmaṇa, mentions Skandasvāmin as his teacher. The following verses are taken from a MS. of Harisvāmin's commentary on ŚB, dated Sam. 1849 at Queen's Sanskrit College Library, Benares:

(sic) नागस्वामी तत्र . . . श्रीगुहस्वामिनन्दनः ।
तत्र याजी प्रमाण्ज्ञ याढ्या लक्ष्म्या समेधितः ॥४॥
तज्ञन्दनो हरिस्वामी पर्फुरहेदवेदिमान् ।
त्रयीन्याख्यानधोरेपोऽधीततन्त्रो गुरोर्मुखात् ॥६॥
यः सन्नाट् कृतवान् सप्तसोमसंस्थास्त्रयक्षंश्रुतिम् ।
व्याख्या कृत्वाध्यापयन्मां श्रीस्कन्दस्वाम्यस्ति मे गुरः ॥७॥

श्रीमतोऽवन्तिनाथस्य विक्रमस्य चितीशितुः । धर्माध्यचो हरिस्वामी व्याख्यां कुर्वे यथामति ॥६॥

The date is given in the following verse:—

(sic) यदादी-(= द्या-) नां कलोर्जग्मुः सप्तत्रिंशच्छतानि वै। चत्वारिंशत्समारचान्यास्तदा भाष्यमिदं कृतम् ।॥

The commentary of Harisvāmin was composed when 3740 years of the Kali era had passed. This gives 538 A.D. as the date of the commentary of Harisvāmin, for the Kali era began on the 18th of February, 3202 B.C. The Vikrama mentioned in verse 9 was evidently Yaśodharman of Malwa who defeated Mihiragula in 528 A.D. and assumed the title of Vikramāditya.

The verses found in the published commentary of Harisvāmin on the Śatapatha Brāhmaṇa edited by Sāmaśramī in the Bib. Indica are the following:—

नागस्वामिसुतोऽवन्त्यां पाराशर्यो वसन् हरिः। श्रुत्यर्थे दर्शयामास शक्तितः पौष्करीयकः॥

¹ I am indebted for all the five verses to my friend Dr. Mangal Deva Shāstri, M.A., M.O.L., D.Phil. (Oxon.), Librarian, Queen's Sanskrit College, Benares,

श्रीमतोऽवन्तिनाथस्य विक्रमार्कस्य सूपतेः। धर्माध्यक्तो हरिस्वामी ब्याख्यन्छातपर्थो श्रुतिम्॥

The stanza giving the date of Harisvamin is not found in the edition of Sāmaśramī. Dr. Mangal Deva, who has examined the Benares MS, describes it as 'unique' and says 'there is no reason why it (the verse giving the date) should not be regarded as genuine.' I have not seen the MS. myself and have nothing to say with regard to the genuineness or otherwise of the stanza mentioned above. I am, however, inclined to accept the stanza, recording the date, as genuine for Harisvāmin can be shown to be an old commentator by independent evidence. He is quoted by Karka in his commentary on the Kātyāyanaśrautasūtra. Karka is quoted by the Trikandamandana in I. 130, 135, and Hemādri quotes Trikāndamandana in his Caturvargacintāmani, pp. 919, 922. As Hemādri was a minister of Mahādeva (1260-71) and Ramacandra (1271-1309) of the Yadava dynasty of Devagiri, he is to be assigned to the later half of the 13th century A.D. This takes Harisvāmin considerably earlier than the 10th century A.D.

The date of Harisvāmin may provisionally be accepted as mentioned in the MS. Skandasvāmin, the teacher of Harisvāmin, may therefore be assigned to the first quarter of the sixth century A.D.

DATE OF MADHAVA, SON OF VENKATA

In explaining the sentence सत्त्वप्रधानानि नामानि (N. 1. 1.) Durgācārya quotes the following three stanzas²:—

तथा चोक्तम्:-

शब्देनोच्चारितेनेह³ येन द्रव्यं प्रतीयते । तदचरिवधौ युक्तं नामेत्याहुर्मनीिषयाः ॥ इति ॥

¹ Bhagavaddatta's History of Vedic Literature, Vol. II, p. 40.

² Sivadatta's edition, p. 13; Rajvade's ed., p. 16.

^{3 &#}x27;नोच्चरिते' Macdonell's edition.

पुनश्चोक्तम्—

श्रष्टी यत्र प्रयुज्यन्ते नानार्थेषु विभक्तयः । तक्षाम कवयः प्राहुर्भेदे वचनलिङ्गयोः ॥ निर्देशः कमै करणं प्रदानमपक्ष्षेणम् । स्वाम्ययोऽधाधिकरणं विभक्तयर्थाः प्रकीतिताः ॥ इति ॥

The first two stanzas are taken from the $Brhaddevat\bar{a}$, wherein the third śloka is not found.

Mādhava, son of Venkaṭa, has the following three stanzas in the introductory part of his commentary to the first chapter of the second aṣṭaka, p. i. 161:—

शब्दैरुचरितैर्द्रव्यं यैरिह प्रतिपद्यते। तलाम कवयः प्राहुरग्निर्वायुस्तथारिवनौ॥ श्रव्दौ यत्र प्रयुज्यन्ते नानार्थेतु विभक्तयः। तलाम कवयः प्राहुर्लिङ्गसंख्यासमन्वितम्॥ निर्देशः कर्म करणं प्रदानमपकर्षणम्। स्वाम्यथेऽथाधिकरणं विभक्तथर्थाः प्रकीर्तिताः॥

It is clear that Mādhava, son of Venkaṭa, is indebted to the Bṛhaddevatā. He has also borrowed a few expressions from the same source but is evidently not quoting and has composed his own verses. The third stanza nir-deśaḥ, etc., is his own composition and not a quotation. In the commentary of Durgācārya it is expressly stated to be a quotation, beginning with तथा चोत्तम् and ending with इति। In my opinion Durgā has borrowed it from the commentary of Mādhava, son of Venkaṭa. This shows that Mādhava, son of Venkaṭa, is earlier than Durgā who himself is anterior to Sāyaṇācārya.²

In his commentary on the Rgveda, Sāyaṇa quotes one Mādhava Bhaṭṭa. The passage is the following³:—

माधवभट्टास्तु विहि सोतोरित्येषर्गिन्द्राण्या वाक्यमिति मन्यन्ते । तथा च

¹ I. 42, 43.

² See my *Introduction to the Nirukta*, p. 50 and Preface to my Sanskrit Text of the Nirukta, pp. 29, 32.
³ RV. X. 86. 1. Max Müller's 2nd ed., p. iv. 265.

तहचनम् । इन्द्राण्ये किष्पतं हिवः करिचन्धगोऽदूदुषत् । इन्द्रपुत्रस्य छुवाकपे-विषये वर्तमानः । तत्रेन्द्रमिन्द्राणी वदित । तिस्मन्पचे त्वस्या ऋचोऽयमर्थः । सोतोः सोमामिषवं कर्तुं वि छस्चत । उपरतसोमाभिषवा श्रासन्यजमाना इत्यर्थः । किंच मम पतिमिन्दं देवं नामंसत । स्तोतारो न स्तुवन्ति । कुत्रेति अत्राह । यत्र यस्मिन्देशे पुष्टेषु प्रवृद्धेषु धनेष्वर्यः स्वामी वृषाकिपरमदत् । यत्सस्या मित्रय-रचेन्द्रो विश्वस्मात्मवंस्माजगत उत्तरः । उत्कृष्टतरः ।

The transcript of the commentary of Mādhava, son of Venkaţa, is defective. Not only there are lacunas but also errors. One has therefore to be cautious in using the transcript. I copy below Mādhava's commentary on RV. X. 86. 1, p. iv. 227:—(sic) विहि सोतो:—इन्द्राण्यं कित्पतं इविः कश्चिन्मुगः दुद्पिन्द्रपुत्रस्य वृषाकपे विषये वर्तमानकत्रे . . . स्वाभिषोतुमुपरताभिषवा आसन्यजसाना न च मम पितिमिन्द्रं देवं स्तुवित दुष्टे यहो यस्मिन्जनपदे अमदद्वृष्णाकपिस्तव पुत्रः स्वामी पुष्टेषु माद्यस्य मस्स्वायो विश्वस्मान्यम पितिरिन्द्र उस्क्रष्टः।

Defective as the transcript is, it still shows the identity of Sayana's quotation with the first part of the passage from the commentary of Madhava. It is not known how long is the gap after तत्रे. Howsoever long the gap might be, it is also clear that the last part of Madhava's commentary on the stanza is preserved and this last part of the passage does not agree with the quotation of Sayana although a few words are similar. The text as given by the transcript is corrupt no doubt. But even this corrupt text is enough in my opinion to identify Sayana's quotation. Sayana has expressly stated that he is quoting Mādhava. I think it is Mādhava, son of Venkata, unless we assume that both Madhava and Sayana have copied verbatim the commentary of some other Madhava for a part of the stanza, which assumption is not probable. The differences of Madhava's commentary from quotation in regard to the explanation of the latter part of the stanza are due to the errors of the corrupt text preserved by the transcript.

Even if the identity of Sāyaṇa's quotation is doubted, Mādhava, son of Venkaṭa, is earlier than the beginning of the

14th century A.D. as mentioned and frequently quoted by Devarāja Yajvan.

A verse in Venkaṭa-Mādhava's commentary however seems to go against this conclusion. The verse is the following:—

(sic) होकिकाः कथयन्त्यर्थान्म्लेच्छ्रेः शब्देश्चासाध्रभिः। p. 1. 93. 'Worldly people explain the meaning with corrupt and bad words.'

The word mleccha, if taken to mean 'foreign,' could only refer to the Muhammadans. As Persian was the official language of the Muhammadan invaders, this will indicate a good deal of influence of Persian in the valley of Cauvery, the home of Madhava, son of Venkata. The earliest Muhammadan to invade the Deccan was Malik Kafur (1302-11) who penetrated up to the Coromandel coast. As this was a mere plundering raid, it could not have produced any cultural or linguistic influence. The territories to the south of the Tungabhadra are not known to have been annexed by Malik Kafur. Even if they were annexed, they soon regained their independence, as the sultanate at Delhi grew weak and independent kingdoms like the Bahmani kingdom were founded in the Deccan. This is shown by the rapid rise of the empire of Vijayanagar (1336-1565). For more than two centuries, the empire of Vijayanagar upheld the standard of Hinduism and stood as a barrier against the tide of Muhammadan invasion. As the southern progress of Islam was effectively checked on the Tungabhadra, the possibility of any Persian influence in the valley of the Cauvery is precluded up to the middle of the seventeenth century. Akbar's empire in 1605 did not extend beyond the river Krishna. As Devarāja quotes Mādhava, son of Venkata, the latter must have lived earlier than the beginning of the 14th century A.D., i.e., before the raid of Malik Kafur. Any Persian influence in the valley of the Cauvery during the time of Madhava, son of Venkata, is therefore out of question. By the word mleccha, the author could not have meant any Persian or Muhammadan influence. The

word $mlecch\alpha$ seems to have been used as a synonym of 'incorrect speech.'

Patañjali has actually used the word mleccha in this म्लेच्छो ह वा एष यद्पशब्द : 1 1. 1. 1, pp. i. 2. The word mleccha in the stanza quoted above has therefore been used in the sense of incorrect or corrupt speech. Moreover the following remark of Mādhava- ... संप्रति मानवा मायाविनो लिखन्त्यन्ये ज्याख्यानानि गृहे गृहे VIII. 4, pp. iv. 226-7—indicates great literary activity in the field of Vedic exegesis. As the Sultans of Delhi were generally bigoted fanatics and their tradition of tyranny and oppression was carried on by the Bahamani dynasty and later on by the five sultanates of the Deccan, such remarkable literary activity would have been considerably curtailed if not altogether stopped under the intolerant rule of Muhammadan rulers from the 13th to the middle of the 16th centuries, i.e., till the reign of Akbar. This literary activity was not confined to the valley of the Cauvery only but was also prevalent in Northern India as well. The following verse of Madhava supports this statement:-

भाष्याणि वेदितान्याहुरार्यावर्तनिवासिनः। क्रियमाणान्यपीदानीं निरुक्तानीति माधवः॥ VIII. 4. pp. iv, 226.

The phrase $\bar{a}ry\bar{a}varta-niv\bar{a}sinah$ refers to Northern India. New commentaries were being composed even in the time of Mādhava. This points to a pre-Muhammadan period. In my opinion it will not be far from truth to assign Mādhava, son of Venkaṭa, to about the tenth century A.D.—the period of other well-known Vedic commentators like Bhaṭṭa Bhāskara Miśra and others. This view is further confirmed as Mahīdhara, the commentator of the Śukla Yajurveda, who belonged to c. 1100 A.D., mentions a predecessor Mādhava by name. This

¹ See further Date of Mahīdhara.

predecessor of Mahīdhara is probably to be identified with Mādhava, son of Venkaṭa, who will thus be earlier than Mahīdhara and may be assigned to about the tenth century A.D.

DATE OF BHARATASVĀMIN

Devarāja quotes Bharatasvāmin on page 95 of his commentary on the Nighanțu. The passage is the following:— इन्दोगानां सामकल्पे पठितोऽयं मन्त्रः। व्यवेव्यांतिकर्मणः वेकुरा इति भरत-स्वामिभाष्यम्।

Bharatasvāmin was the author of a commentary on the Sāmaveda and also the Sāmavidhāna-brāhmaṇa. He belongs to the end of the thirteenth century as recorded by himself.

He was the son of Nārāyaṇa and Yajñadā, belonged to the Kāśyapa gotra and lived at Seringapatam in Mysore under the patronage of the Hoysala dynasty.

DATE OF BHATTA BHĀSKARA MIŚRA

Bhaṭṭa Bhāskara Miśra is the author of a commentary called the J̄nānayaj̄na on (a) the Taittirīya Samhitā, (b) the Taittirīya Brāhmaṇa, (c) the Kāṭhaka Samhitā, (d) the Kāṭhaka Āranyaka.

He is quoted by Sāyaṇa on RV. I. 63. 4; 71. 4; 84. 15; VI. 1. 13; VII. 1. 7.2

He is also quoted by Devarāja Yajvan,³ and is thus earlier than the beginning of the 14th century and is assigned to the later half of the tenth century A.D. by Burnell.⁴

¹ See my Preface to the Sanskrit Text of the Nirukta, p. 27.

See also Max Müller's 2nd ed. IV. cxxx.
 See Bib. Ind. ed., pp. 16, 84, 101, 149, 179, etc.

⁴ Op. cit. p. 7. See also Bhagavaddatta, pp. 42-46.

DATE OF BHAVASVĀMIN

Mahādeva Vājapeyin, the author of the Subodhinī, follows the opinion of Bhavasvāmin, who is also mentioned by Keśavasvāmin in his Baudhāyanaśrautaprayogasāra. The passage as given by Burnell' is the following:—

गणाधिपं भूतगणादिसेवितं
कपित्थजं भूफळसारभित्तम् ।
उमासुतं [शोकविनाशकारणं
नमामि विक्नेश्वरपादपङ्कजम् ॥
बोधायनं नमस्कृत्य कण्वं च मुनिसत्तमं ।
प्रयोगसारं वक्ष्यामि केशवोऽहं यथामति ॥

नारायणादिभिः प्रयोगकारैरैकैकं पचमाश्चित्य दर्शपूर्णमासादीनां प्रयोग उक्तः श्राचार्यवादैद्वेंधे पचान्तराण्यप्युक्तानि । भवस्वामिमतानुसारिणा मया तूभय-मप्यंगीकृत्य प्रयोगसारः क्रियते ।

The MS. from which these verses are taken was written about 1620 A.D.

Some indication of the date of Keśavasvāmin is given by the fact that he is quoted in *Trikānḍamaṇḍana* I. 101.²

Bhavasvāmin is also mentioned as a predecessor by Bhatta Bhāskara Miśra. The passage is the following:—

वाक्यार्थेकपराण्यधीत्य च भवस्वाम्यादिभाष्याण्यतो भाष्यं सर्वपथीनमेतद्धुना सर्वीयमारभ्यते ।।

Bhavasvāmin is therefore earlier than Bhaṭṭa Bhāskara Miśra and may therefore be supposed to have flourished in the beginning of the tenth or the end of the ninth century A.D.

DATES OF UDGĪTHA AND NĀRĀYAŅA

Udgītha and Nārāyaṇa are mentioned as commentators of the Rgveda by Mādhava, son of Venkata. They wrote

¹ A Classified Index to the Sanskrit MSS. in the Palace at Tanjore, Part I, p. 19.

See Bhagavaddatta's History of Vedic Literature, Vol. II, p. 42.
Mysore Bib. Skt. No. 4, p. 2. This passage is also quoted by B. D.

a joint commentary in collaboration with Skandasvāmin and were therefore contemporaries of the latter and must have lived in the first quarter of the sixth century A.D.

The commentary of Udgitha on the first part of the tenth Mandala of the Rgveda has been discovered by P. Bhagvaddatta and is now being edited by him.

The commentary of Nārāyaṇa has disappeared. A Nārāyaṇa however is an author of a commentary on the Śrauta and Gṛhya sūtras of Āśvalāyana¹ and also on the Gṛhyasūtras² of Gobhila. In explaining—सहस्रशिष्टी पुरुष: (RV. X. 90) Mādhava, son of Venkaṭa, has preserved a passage from the commentary of Nārāyaṇa.³

DATE OF HARADATTA MIŚRA

Haradatta is the author of the $Padama\tilde{n}jar\tilde{i}$, a commentary on the $K\bar{a}sik\bar{a}$. He has also written the following commentaries:—

(a) The Anāvilā, a commentary on the Āśvalāyana Grhyasūtras. It begins:—

नमा रुद्राय यद् गृद्धमारवलायननिर्मितम् । क्रियते हरदत्तेन तस्य वृत्तिरनाविला ॥

- (b) The Anākulā, a commentary on the Grhyasūtras of Āpastamba.
- (c) The *Ujjvalā*, a commentary on the *Dharmasūtras* of Āpastamba.
- (d) The Mitākṣarā, a commentary on the Dharmasūtras of Gautama.

¹ Ed. Bib. Ind.

² Burnell, op. cit. p. i. 23.

³ Transcript of Mādhava, son of Venkaṭa, IV. 240.

- (e) The Mantraprasnabhāsyam, a commentary on a section of the Kāṭhakasamhitā:—
 प्रणिपत्य महादेवं हरदत्तेन धीमता ।
 एकान्निकाण्डमन्त्राणां व्याख्या सम्यग्विधीयते॥
- (f) The Catur-veda-tātparya-prakāśa.

Haradatta is a son of Rudrakumāra and Śrī, a younger brother of Agnikumāra and a pupil of Aparājita. This information is contained in the introductory verses to his commentary, entitled the *Padamanjarī*:—

तातं रुद्रकुमारार्थे प्रयाम्याम्बां श्रियं तथा । ज्येष्ठं चाग्निकुमारार्थमाचार्यमपराजितम् ॥ यश्चिराय हरदत्तसंज्ञ्या । । उङ्जहार पद्मक्षरीमसौ शब्दशास्त्रसहकारपाद्यात् ॥

He is quoted by Sāyaṇa in the Mādhavīya Dhātu-vṛtti. The passage is the following:—

एवं च हरदत्तादिमते वर्षाभूशब्दस्य ...

He is also quoted by Sāyaṇa in his commentary on the RV. as shown by the following passages:—इत्यत्रान्तोदाचो इरद्त्तेन निपातितः ।

कः करत्करतीत्यत्र यदाहतुन्यांसकारहरदत्तौ व्यत्ययेन शिविति तस्मादस्य धातो-भूवादौ पाठो नास्तीति गम्यते ।

Devarāja Yajvan quotes him frequently. Haradatta is thus earlier than the beginning of the fourteenth century A.D. and is assigned to c.1100 A.D. by Belvalkar in his Systems of Sanskrit Grammar.

- ¹ Burnell, op. cit. p. 13.
- ² Burnell, op. cit. p. 16.
- ³ Burnell, op. cit. p. 38b.
- * Kashi ed. 1897, p. 53.
- ⁵ RV, I. 1. 5.
- ⁶ RV. I. 82. 1.
- ⁷ See pp. 174, 240, 245, 246, 277, 296, 318, 353, 360.
- ⁸ Page 40.

COMMENTARY OF MĀDHAVA, SON OF VENKATA

I have also collected passages of the Nirukta, quoted by Mādhava, son of Venkata, for whose commentary I have utilised a Devanāgarī transcript, belonging to the Lalchand Library of the D. A.-V. College, Lahore. This transcript was made from a MS. of the Government Library of Oriental MSS., Madras. The transcript is divided into 4 parts. There is a lacuna in the beginning as the first three leaves are missing in the original MS. The missing leaves must have contained the commentary on the first 14 hymns of Bk.I of the RV. Part I gives the commentary on the first astaka and the first five chapters of the second astaka, part II on the remaining chapters of the second and the whole of the third astaka, part III on the fifth and the sixth astakas, and the first chapter of the seventh astaka, part IV on the remaining chapters of the seventh astaka and the whole of the eighth astaka. The commentary on the eighth chapter of the third astaka is however incomplete. On page 224, the last page of part II, there is a remark: इतः परं प्रन्थपातः। The missing portion includes the whole of the fourth astaka in addition to a part of the eighth chapter of the third astaka, beginning from अस्माकमभे i.e. III.8.19.3 = V. 4. 8. to the 61st un of the sixth Mandala. The parts of the Rgveda on which this commentary is available are shown by the following table:-

Astaka Chapters

I-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 (beginning of the first chapter is missing).

II-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

III—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8...(end of the eighth chapter is missing).

V-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

VI-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

VII-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

VIII-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

As Mādhava gives some information about himself and his family in the various colophons added at the end of each chapter, they are quite interesting and are given here for the first time.

COLOPHONS OF THE COMMENTARY OF MĀDHAVA, SON OF VENKAŢA

PART I

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ ऋग्वेदभाष्यम् ॥

॥ वेङ्कटमाधवीयम् ॥

मातृकायां पत्रत्रयं ज्ञसम् i.e. three leaves of the original MS. are missing.

On p. 9 of the transcript are the following verses:-

(sic.) ऋक्संहितायाः प्रथममध्यायं व्याकरोति य: ।
कुशिकानां कुले जातो माधवः सुन्दरीसुतः ।।
श्रयं देवाय जन्मनो (ने RV.) माधवो व्याचिकीर्षति ।
तत्रामन्त्रितशब्दानामादौ वृत्तिः प्रदश्यते ॥

On p. 29 are the following verses:-

(sic.) इत्थं द्वितीयमध्यायं व्याकरोत्प्रथमेऽष्टके । गाधिनिर्माधवो नाम संगृह्यार्थं प्रदर्शयन् ॥

(sic.) एतायामेव (मोप RV.) गन्यन्तो माधवो न्याचिकीर्षति । समासानां स्वराद्त्रित्तराद्दे तत्र प्रदर्श्यते ॥

On p. 50 are the following verses:-

(sic.) इत्थं तृतीयमध्यायं व्याकरोत्प्रथमेऽष्टके। विश्वामित्रकुले जाते। माधवः सुन्दरीसुतः॥ अयं वां मधुमत्तमो माधवो व्याचिकीर्षति। प्रदर्शयन् समस्तानां स्वरव्यत्यासकारणम्॥

On p. 72:-

इत्थं चतुर्थमध्यायं व्याकरोत्प्रथमेऽष्टके ।
श्रष्टकस्य कुले जातो माधवो वेङ्कटात्मजः ।।
श्रथ प्र मन्महेऽध्यायं माधवो व्याचिकीर्षेति ।
श्रवग्रहविहीनानामादावर्थं प्रदर्शयन् ।।
पदकारः पदानीह नावगृद्धाति कानिचित् ।
तेषामणि स्वरेखेंव कुर्यादर्थंविनिर्ण्यः ॥

On p. 92:-

इति पञ्चममध्यायं व्याकरोत्प्रथमेऽष्टके । बोहितस्य कुत्ते जातो माधवो वेङ्कटात्मजः ॥

On p. 93:-

· I. 6.

(sic.) इन्द्रो मदाय वावृद्धे (धे RV.) माघवो व्याचिकीर्णति । सर्वानुदात्तराब्दानामादावर्धे प्रदर्शयन् ॥

लौकिकाः कथयन्त्यर्थान्मलेच्छैः शब्दैश्चासाधुभिः ॥ उच्चैः प्रयुक्षते कांश्चित् पदार्थानन्यथापरान् ॥ यथा घटरच रज्जुश्च चार्थो नीचैः प्रयुज्यते । स्थागुर्वा पुरुषो वेति वार्थश्चैव तथाविधः ॥ श्रर्थस्वभावात् सर्वेषां शब्दानामुच्चनीचता । स्वभावं तं विजानाति लौकिका न त्वलौकिकाः॥

- On p. 113 :---इति षष्टमध्यायं न्याकरेत्व्यथमेऽष्टके । भरतस्य कुले जातो माधवो वेङ्कटात्मजः ॥
- On p. 114:—अध्यायं द्वे विरूपे च माधवो व्याचिकीर्षति । अन्वादेशस्य विषये वक्तव्यं संप्रदर्शयन् ॥
- On p. 137:—

इत्थं सप्तममध्यायं न्याकरेत्यथमाष्टके । जातो गोपनकुले माधवो वेङ्कटात्मजः ॥ इदं श्रेष्टमध्यायं माधवो न्याचिकीर्पति । रूपे भिन्ने स्वरेऽभिन्ने शब्दवृत्तिं प्रदर्शयन् ॥

On p. 160:—ऋगर्थदीपिका सेय...... कर्ता श्रीवेङ्कटार्यस्य तनया माधवाह्नयः ॥ ॥ इति प्रथमाष्टके श्रष्टमीऽध्यायः समाप्तः ॥ ॥ प्रथमाष्टकः समाप्तः ॥

On p. 161:— ॥ श्रथ द्वितीयेऽष्टके प्रथमोऽध्यायः ॥ द्वितीयेऽथाष्टकस्तस्मिन्नध्यायादिषु वक्ष्यते । यस्किन्चिदिह वक्तन्यमाख्यातेष्वस्ति वैदिकैः ॥

- On p. 188:—द्वितीयस्याष्टकस्याद्यमध्यायं व्याकरोदिति । बण्ययस्य कुत्ते जातो माधवः सुन्दरीसुतः ॥
- On p. 189:-- श्रथ द्वितीयेऽष्टके द्वितीयेाऽध्यायः ॥
- (sic.) (॰मा या॰ RV.) सुषुमायातमद्गिभिन्यांचिख्यासित माधवः । प्रदर्शयन् लिटो वृत्तिं परोचे तत्र लिट् स्मृतः ॥
- On p. 213:— द्वितीयस्याष्टकस्यायमध्यायं व्याकरोदिति । द्वितीयं माधवार्यस्य पौत्रः श्रीवेङ्कटात्मजः ॥
- (sic.) ॥ श्री ॥ श्रथ द्वितीयेऽष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥ वस् रुद्रा पुरुमन्तु (०मन्तू RV.) व्याचिख्यासित माधवः । प्रदर्शयन् छङोवृत्तिं लुङ्श्च तदनन्तरम् ॥
- On p. 241:—श्रष्टकस्य द्वितीयस्य तृतीयं न्याकरोदिति । श्रध्यायं वेङ्कटार्यस्य तनयो माधवाह्नयः ॥
- On p. 242:—म्रथ द्वितीयेऽष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥ श्रध्यायं तन्तु वोचाम व्याचिख्यासित माधवः । प्रदर्शयन् लिङोवृत्तिं बहुष्वर्थेषु लिङ् स्मृतः ॥
- On p. 265:—व्याख्यत्पीत्रश्चिन्तयन्त्यास्तुरीयं माधवाह्नयः।
 श्रध्यायं वेङ्कटसुतो द्वितीयाष्टकगोचरम्॥
 ॥ इति द्वितीयेऽष्टके चतुर्थोऽध्यायः॥
- On p. 265:—श्रथ द्वितीयेऽष्टके पञ्चमोऽध्यायः ॥

 ता वामद्य तावपरं व्याचिख्यासित माधवः ।

 लोटः प्रदर्शयन् वृत्तिः लेटरच तदनन्तरम् ॥
- On p. 285:—श्रष्टकस्य द्वितीयस्य माधवः सुन्दरीसुतः । ब्याख्यत्पन्चममध्यायं तं पश्यन्तु च पण्डिताः ॥ इति द्वितीयेऽष्टके पञ्चमाध्यायः समाप्तः ॥

PART II

P. 1. ॥ श्रीरस्तु ॥

ऋग्वेद्साष्यम् वेङ्कटमाधवीयम् । द्वितीयाष्टके षष्टोऽध्यायः॥

नि होता होतृषद्ने व्याचिख्यासित माधवः । लुटः प्रदर्शयन् वृत्तिं लुटश्च तदनन्तरम् ॥

Final colophon of this chapter on p. 21 is the following:—
षष्ठं व्याख्यद्द्वितीयस्य माधवोऽध्यायमञ्जसा ।
सङ्कर्षणानुजो यस्य आतासीदनुजः कविः ॥
 इति etc. is omitted.

P. 21:- ॥ श्रीरस्तु ॥

(sic.) द्वितीयाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥
सेमामविङ्ि प्रभृतिं न्याचिल्यासित माधवः ।
तत्राक्रियेषु वाक्येषु कर्तन्यसुपदिश्यते ॥

Final colophon of this chapter on p. 36 is the following:—

च्याख्यत् सप्तममध्यायं द्वितीयस्येति माधवः ।

गोविन्दो यस्य तनयो ज्येष्ठः पुत्रश्च वेङ्करः ॥

इति etc. is omitted.

P. 36:— श्रथ द्वितीयेऽष्टकेऽष्टमोऽध्यायः ॥

(sic.) मन्दं (मन्दस्व RV.) स्वहोन्नादध्यायं व्याचिख्यासित माधवः । दर्शयक्नात्मनेपदप्रयुक्तं भेदमादितः ॥

Final colophon of this chapter on p. 54:—

ऋगर्थदीपिका सेयं द्वितीयरचायमष्टकः ।

चक्रे श्रीवेङ्करार्थस्य तनये। माधवाह्नयः ॥

इति etc. is omitted.

P. 54:
अथ तृतीयाष्टके प्रथमोऽध्यायः ॥
तृतीयोऽधाष्टकस्तिसन्निध्यायादिषु वस्यते ।
यहक्ष्यं निपातेषु ब्राह्मणैश्कान्दसैरिह ॥

Final colophon of this chapter on p. 79:—

नृतीयस्याष्टकस्याद्यमध्यायं व्याकरोदिति ।

जाता वसिष्ठस्य कुले सुन्दरी यमजीजनत् ॥

इति etc. is omitted.

P. 79:— श्रथ तृतीयेऽष्टके द्वितीये।ऽध्यायः ॥
(sic.) श्रथेच्छति (०च्छन्ति RV.) त्वा सोम्यासो ज्याचिख्यासित माधवः ।
सङ्गतेषु निपातेषु वक्तव्यं संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of the chapter on p. 101:—

व्याख्यद् द्वितीयमध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य सः ।

मित्रावरुणयोर्वेशे मातुर्यस्य समुद्भवः ॥

इति etc. is omitted.

Final colophon of this chapter on p. 127:—
व्याख्यनृतीयमध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य सः ।
कुण्डिनस्य कुले जाता माताभूद्यस्य सुन्दरी ॥
इति तृतीयेऽष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥

P. 127:— अथ तृतीयेऽष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥

न ता मिनन्ति मायिनो व्याचिष्यासित माधवः ।

चाहाङ्गानां निपातानामर्थमादौ प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter on p. 147:—
व्यास्यचतुर्धमध्यायं तृतीयस्याद्यकस्य सः।
भवगोलकुत्ते यस्य......
इति तृतीयाद्यके चतुर्थोऽध्यायः॥

- Final colophon of this chapter on p. 171:—
 व्याख्यरपञ्चममध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य सः ।
 यज्ञनारायग्रकुते यस्य मातुः समुद्भवः ॥
 ॥ इति तृतीयाष्टके पञ्चमोऽध्यायः ॥
- P. 172 :— श्रथ तृतीयेऽष्टके षष्ठोऽध्यायः ॥
 श्रथेवा त्वामिन्द्र वित्रन् व्याचिख्यासित माधवः ।
 निपातेष्वेव वक्तव्यं प्रागतुक्तं प्रदर्शयन् ॥
- Final colophon of this chapter on p. 188:—
 ब्याकरेत्षष्टमध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य सः ।
 दुहिता भवगोलस्य सुन्दरी यमजीजनत् ॥
 ॥ इति तृतीयेऽष्टके षष्टोऽध्यायः ॥
- P. 189:— श्रथ तृतीयेऽष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

 प्र श्रभुभ्या दूतमिव व्याचिख्यासित माधवः ।

 उपसर्गेषु वक्तव्यमादितः संप्रदर्शयन् ॥
- Final colophon of this chapter on p. 207:—
 श्रष्टकस्य तृतीयस्य माधवः सुन्द्रीसुतः ।
 व्यास्यत्ससममध्यायमित्धं श्रीवेङ्कटात्मजः ॥
 इति तृतीयाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

The final colophon of this chapter as well as the whole of the fourth astaka are missing.

PART III

श्रीः

ऋग्वेदभाष्यम् वेङ्कटमाधवविरचितम्

पञ्चमोऽष्टकः

P. 1:— पञ्चमोऽधाष्टकस्तस्मिन्नध्यायादिषु वस्यते । भ्रम्भिनांमार्षगोत्रेषु विज्ञेयमिह वैदिकैः ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 24:—
कुशिकानां कुले जातो माधनः सुन्दरीसुतः ।
पञ्चमस्याष्ट्रकस्याद्यमध्यायं व्याकरोदिति ॥

श्रीः

P. 24:— अधाध्यायं जुषस्य नो न्याचिख्यासित माधवः । गोन्नेष्त्रुषीयाां वक्तन्यमादावेव प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 46:—
व्याख्यद् द्वितीयमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः।
गाधिनेयकुले जातो माधवो वेङ्कटात्मजः।

P. 46:— उत्रो जज्ञे वीर्यायेति व्याचिख्यासित माधवः । श्रमितेषु मितर्षीणामागमे कारणं पदम् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 71 :—
व्याख्यत्तृतीयमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः
विश्वामित्रकुते जातो माधवः सुन्दरीसुतः॥

P. 71: प्र ब्रह्मेरिवत्यथाध्यायं न्याचिल्यासाते माधवः। श्रग्नेकषीषु स्केषु वक्तन्यं संप्रदर्शयन्॥

Final colophon of this chapter is given on p. 93:—
ज्यास्य तुरीयमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः ।
श्रष्टकस्य कुले जातो माधवो वेङ्कटात्मजः ॥

P. 94:-

आः

यद्य सूर्येत्यध्यायं व्याचिक्यासति माधवः। श्रष्टकादिषु वक्तव्यमादितः संप्रदर्शयन्॥

Final colophon of this chapter is found on p. 115:—
व्याख्यत्पञ्चममध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः ।
छोहितस्य कुले जातो माधवः सुन्दरीसुतः ॥

P. 116:-

श्रीः

(sic.) प्रत्यु श्रदश्यांयन्तीति (यतीति RV.) व्याचिख्यासित माधवः । करणं सूक्तभेदस्य मुखतः संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 140:—
व्याकरोत्षष्टमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः।
भरतस्य कुले जातो माधवो वेङ्करात्मजः॥

P. 140:— तिस्रो वाचोऽधुनाध्यायं व्याचिख्यासित माधवः । ऋषिवांषे च वक्तव्यं प्रागतुक्तं प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 166:—
व्याख्यत्सप्तममध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः ।
गोवर्धनकुले जातो माघवः सुन्दरीसुतः ॥

P. 166:-

॥ श्रीः॥

द्रादिहेव यत्सती न्याचिख्यासति माधवः । पितृपुत्रसमावेशे वक्तन्यं संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 185 :—
भ्रागर्थदीपिका सेयं पञ्चमश्चायमष्टकः ।

कर्ता श्रीवेङ्करार्यस्य तनयो माधवाह्नयः ॥

P. 185:-

॥ श्रीः ॥

अय षष्ठोऽष्टकः

श्रथ षष्टोऽष्टकस्तस्मिन्नध्यायादिषु वक्ष्यते । यच्छन्द्सीह वक्तन्यं विद्यते छान्दसैहिं जैः ॥

Final colophon on pp. 207-8:—

षष्टाष्टकाद्यमध्यायं न्याचकारेति माधवः ।

बणयस्य कुले जातः सङ्गृह्यार्थान्प्रदर्शयन् ॥

P. 208:-

॥ श्रीः ॥

(sic.) वयसु त्वामपूर्वेति (पूर्वेति RV.) व्याचिख्यासित माधवः। बिख्यादिषु वक्तव्यमादावेव प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 231:—
पन्टे द्वितीयमध्यायं न्याचकारेति माधवः।
पौत्रः श्रीमाधवार्यस्य वर्जयन्छुन्द्विस्तरम्॥

P. 231:—

श्रीः

अय तृतीयाऽध्यायः

प्रकृतान्युजीषिग्रोऽथ ब्याचिख्यासित माधवः । प्रदर्शयन्बृहत्यादेर्जचगानि प्रथक् पृथक् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 255:—
षण्डे तृतीयमध्यायं न्याचकारेति माधवः ।
श्रीवेङ्करार्यतनयः सम्यगर्थान्त्रदर्शयन् ॥

P. 255:—

श्री

श्रय चतुर्याऽध्यायः

स्वावतः पुरुवसो (पुरु० RV.) व्याचिष्यासित माधवः । प्रदर्शयंखिष्टुबादेर्तंचणानि पृथक्पृथक् ॥

Final colophon on pp. 277-8:—
व्याख्यत्पौत्रश्चिन्तयन्त्यास्तुरीयं माधवाह्नयः।
अध्यायमष्टके षष्ठे शब्दैः कतिपयैरिति॥

P. 178:-

॥ श्रीः॥

श्रय पञ्चमाऽध्यायः॥

श्रा त्वा रथं यथे।तये न्याचिख्यासति माधवः । श्रतिच्छन्दःसु वक्तन्यं द्विपदासु च दर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 300 :—
श्रष्टकस्येति षष्टस्य माधवः सुन्दरीसुतः ॥
श्रास्थरपञ्चममध्यायं तत्परयन्तु च पण्डिताः ॥

P. 300:-

॥ श्रीः॥

अय षष्ठोऽध्यायः।

श्रा प्र द्रव परावता व्याचिख्यासति माधवः । प्रगाधेषु च वक्तन्यं सम्पत्तिं च प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 322:—
षष्ठस्य षष्ठमध्यायं व्याचकारेति माधवः ।
सङ्कर्षणानुजो यस्य आतासीदनुजः कविः ॥

P. 323:—

॥ श्रीः॥

इन्द्राय साम गायत न्याचिल्यासति माधवः । पादेषुनेषु वक्तन्यमादितः संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 343:— श्रात्मजो वेङ्क्टो यस्य गोविन्द्सदनन्तरम् । पद्यस्य सप्तमाध्यायमिति व्याख्यस्य माधवः ॥

P. 343:-

॥ श्रीः॥

सोमः पुनाना श्रर्षति व्याचिख्यासति माधवः। श्रवसानेषु वक्तव्यमादितः संप्रदर्शयन्॥

Final colophon of this chapter on p. 361:— ऋगर्धदीपिका संयं तथा पद्यो उपमध्यः । कर्ता श्रीवेङ्करार्थस्य तनये। माधवाह्मयः ॥ इति etc. is omitted.

॥ श्रीः॥

P. 361:— सप्तमो अथाष्टकस्तिसम्भध्यायादिषु वक्ष्यते । यत्किञ्चिदिह वक्तन्यं देवतास्वस्ति बह्वृचे ॥

Final colophon of this chapter is found on p. 377:—
ससमस्याष्टकस्याद्यमध्यायं न्याकरोदिति ।
जातो (ता) वसिष्ठस्य कुले सुन्दरी यमजीजनत् ॥
इति etc. is omitted.

PART IV

P. 1:— ॥ श्रय सप्तमाष्ट्रके द्वितीयोऽध्यायः ॥

(sic.) हिन्वन्ति सूर्यमध्यायं (सूरम० RV.) व्याचिल्यासित माधवः ! तत्र प्रत्यचदेवेषु वक्तव्यं संप्रदृश्येते ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 18:—
(sic.) व्याख्यद् द्वितीयमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः।

मित्रावरुणयोर्वशे मातुर्यस्य समुद्भवः॥
॥ इति पञ्चमेऽष्टके द्वितीयोऽध्यायः॥

P. 19:- अय पञ्चमेऽष्टके तृतीयोऽध्यायः॥

(sic.) धर्ता दिवःपवते न्याचिख्यासित माधवः । श्रश्रुयमाणदेवेषु वाच्यं मन्त्रेषु दर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 40:—
(sic.) व्याख्यनृतीयमध्यायं सप्तमस्याष्टकस्य सः ।
कुण्डिनस्य कुले जाता माताभूद् यस्य सुन्दरी ॥
॥ इति सप्तमाष्टके तृतीयोऽध्यायः॥

॥ अय सप्तमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः॥

P. 40:— श्रसिक वक्वा रथ्येति व्याचिख्यासित माधवः । श्रश्वाचौषधिपर्यन्ते वाच्यदेवगर्यो वदन् ॥

Final colophon of this chapter is found on p. 59:—
व्याख्यचतुर्थमध्यायं सप्तमस्याष्टकस्य सः ।
भवगोलकुले यस्य मातुरासीत्समुद्भवः ॥
॥ इति सप्तमेऽष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥

॥ अय सप्तमेऽष्टके पञ्चमेाऽध्यायः॥

P. 60:— पुरोजिती वो श्रन्थस्य (श्रन्थसः RV.) व्याचिख्यासित माधवः । (sic.) भयाजदेवतास्वादे। वक्तन्यं संप्रदर्शयन् ।

It appears from the dotted portion in the MS. that something is missing but nothing in reality is missing as far as the *pratika* is concerned. The first pada is short by one syllable which can be made up by adding after **qad**.

Final colophon of this chapter is given on p. 82:—
च्याख्यत्पञ्चममध्यायं सप्तमस्याष्टकस्य सः ।

यस्य नारायण्कुले यस्य मानुत् (तुः) समुद्भवः ॥

इति सप्तमेऽष्टके पञ्चमोऽध्यायः ॥

P. 82:-

॥ श्रीः॥

॥ अय सममेऽष्टके षष्ठोऽध्यायः॥

(sic.) श्रयं स यस्या (यस्य RV.) श्रध्यायं न्याचिल्यासित माधवः । देवानां यज्ञसंबन्धे वक्तन्यं संप्रदर्शयन्

Final colophon of this chapter is given on p. 105:— व्याकरोत्षष्ठमध्यायं सप्तमस्याष्टकस्य यत् । दुहिता भवगोळस्य सुन्दरी यमजीजनत् ॥ इति सप्तमेऽष्टके षष्टोऽध्यायः ॥

P. 105:- श्रथ सप्तमेऽष्टके सप्तमेाऽध्याय: ॥

(sic.) नि वर्तध्वं मानुगता (मानु गात RV.) व्याचिख्यासित माधवः। पवस्वादिषु वक्तव्यमादितः संप्रदर्शयन्॥

Final colophon of this chapter is found on p. 130:-

(sic.) सप्तमस्याष्टकस्येत्थं माधवः सुन्दरीसुतः । व्याख्यत्सप्तममध्यायमिमं श्रीयेर्दकनात्मजः ॥ विङ्कटा०) ॥ इति सप्तमाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

P. 130 .— अय अष्टमाउध्यायः ॥

(sic.) प्र मा युगुज्ञे प्रयुज्ञो न्याचिख्यासित माधवः। यदात्मविषये वाच्यं तदासौ संप्रदर्शयन्॥

Final colophon of this chapter is given on p. 153:— ऋगर्थदीपिका चेय सप्तमश्चायमष्टकः। कर्ता श्रीवेङ्कटार्यस्य तनये। माधवाह्नयः॥ इति सप्तमाष्टके श्रष्टमोऽध्यायः॥

P. 153:-

॥ श्रीरस्तु ॥

अयाष्ट्रमेऽष्टके प्रथमांऽध्यायः ॥

श्रष्टमोऽथाष्टकस्तस्मिन्नध्यायादिषु वक्ष्यते । यत्किञ्चिदस्ति मन्त्रार्थे वक्तव्यमिह बह्नुचे ॥ Final colophon of this chapter is given on p. 180:—
व्याख्यत्प्रथममाध्यायमप्टमस्याप्टकस्य सः ।
जजान यो जह्नु कुले छोहित्यो माधवाह्नयः ॥
॥ इस्रष्टमेऽष्टके प्रथमोऽध्यायः

P. 180:— ॥ अय अष्टमेऽष्टके द्वितीयोऽध्यायः।

(sic.) ये यज्ञेन दृष्तिग्रया न्याचिष्यासित माधवः । मन्त्रब्राह्मग्रेथे वक्तन्यं संप्रदृशीयन् ।।

Final colophon of this chapter is on p. 201:—
श्रध्यायमष्टमं चांशं व्याख्यदार्येषु करचन ।
दिन्निणापथमाश्रित्य वर्तमानेषु माधवः ॥
॥ इत्यष्टमाष्टके द्वितीयोऽध्यायः ॥

P. 201:- अय अष्टमाष्ट्रके तृतीयोऽध्यायः ॥

(sic.) देवानां नु वयं जाना न्याचिख्यासित माधवः । श्रुपरेरिप वेदार्थो वक्तन्य इति दश्यम् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 225:—
एकोनषष्ठमध्यायं व्याकरोदिति माधवः ।
जगतामेकधीरन्य विषये निवसत्सुखम् ॥
॥ इत्यष्टमाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥

P. 226:— ॥ अथाष्ट्रमाष्ट्रके चतुर्थोऽध्यायः ॥

वि हि सोतोरस्चत न्याचिख्यासित माधवः। ऋरभाष्यकृद्भिवंक्तन्यमादितः संप्रदृशंयन् ॥

Final colophon of this chapter is found on p. 251:—
(sic.) इत्थं न्याख्यत्वष्टि-तममध्यायं माधवाह्नयः।
चोत्तेषु निवसन् कश्चित्सस्यमात्तिषु सर्वदा।।
इति etc. is omitted.

P. 252:— श्रथ etc. is omitted.

हये जाये मनसाथ व्याचिख्यासित माधवः ।
श्रमधंकृतसन्देहमन्त्रेष्वादावपानुदत् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 276:—
माधवो (वः पञ्च॰) नवमाध्यायमष्टमे व्याकरोदिति ।
नदीमाश्रित्य निवसन् कावेरीं लोकमाश्रिताम् ॥
इति etc. is omitted.

P. 277:-- ॥ अय पष्ठोऽध्यायः ॥

र भा ३ नृनं तदिति व्याचिख्यासित माधवः । ब्राह्मणोक्तेषु चार्थेषु वक्तव्यं संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 297:— अष्टमे षष्टमध्यायं न्याकरोन्माधवाह्नयः। तीरमाश्रित्य निवसन् कावेर्या दिष्णं सुखम्॥ ॥ इति षष्टोऽध्यायः॥

P. 298:—

श्रय सप्तमाउध्यायः॥

तदिदास भुवनेषु न्याचिख्यासित माधवः । ऋगर्थमवगन्तन्यमादितः संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is found on p. 322:—
व्याख्यत्ससममध्यायमष्टके माधवोऽष्टमे ।
चोलेषु निवसन् ग्रामे गोमत्यार्थैः समावृते ॥ इति ॥
॥ इत्यष्टमेऽष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

P. 322:-

॥ अथाष्ट्रमाऽध्यायः॥

त्यिन्चद्तिमधाध्यायं व्याचिख्यासति माधवः। वेदार्थस्य परार्थेभ्यो वैशेष्यं संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 347:—
न्याख्यद्द्यममध्यायमष्टमस्याष्टकस्य सः ।
तीरमाश्रित्य निवसन् कावेर्या द्विणां सुखम् ॥ इति
॥ इति श्रीवेङ्करार्यस्तुना माधवाचार्येण
कृतमृग्वेदभाष्यं समाप्तम् ॥

SYNOPSIS OF COLOPHONS

The following is a summary of the colophons:—

Chapters.

Astaka I

- Mādhava, son of Sundarī and born in the family of the Kuśikas.
- Mādhava of the family of Gādhin.
- 3. Mādhava, son of Sundarī and born in the family of Visyāmitra.
- Mādhava, son of Venkaţa and born in the family of Aṣṭaka.
- Mādhava, son of Venkaţa and born in the family of Lohita.
- Mādhava, son of Venkaţa and born in the family of Bharata.
- 7. Mādhava, son of Venkaṭa and born in the family of Gopana.
- 8. Mādhava, son of Śrī Veńkaṭārya, is the author of the commentary called Rgarthadīpikā.

Aştaka II

- 1. Mādhava, son of Sundarī and born in the family of Bannaya.
- (Mādhava) son of Śrī Venkaṭa, grandson of Mādhavārya.

Chapters.

- 3. Mādhava, son of Venkatārya.
- Mādhava, son of Venkaţa, grandson of Cintayantī.
- 5. Mādhava, son of Sundarī.
- 6. Mādhava, the elder brother of Sankarşana and Kavi.
- Mādhava, whose eldest son is Veńkaţa and another son is Govinda.
- Mādhava, son of Śrī Veńkaţārya, is the author of the commentary Rgarthadīpikā.

Astaka III

- Sundarī, born in the family of Vasiṣṭha gave birth (to Mādhava).
- Whose mother was born in the family of Mitrā-Varuņa
- Whose mother Sundarī was born in the family of Kundina.
- 4. A part of the colophon is missing but it can be reconstructed as follows:— Whosemother was born in the family of Bhavagola.
- Whose mother was born in the family of Yajñanārāyaṇa.
- 6. Sundarī, the daughter of Bhayagola gave him birth.

Chapters.

- 7. Mādhava, son of Sundarī and Śrī Veńkata.
- 8. Missing.

Astaka V

- Mādhava, son of Sundarī and born in the family of the Kusikas.
- Mādhava, son of Venkaţa and born in the family of the descendants of Gādhin.
- Mādhava, son of Sundarī and born in the family of Visyāmitra.
- Mādhava, son of Venkaṭa and born in the family of Aṣṭaka.
- Mādhava, son of Sundarī and born in the family of Lohita.
- 6. Mādhava, son of Venkaṭa and born in the family of Bharata.
- 7. Madhava, son of Sundarī and born in the family of Govardhana.
- 8. Mādhava, son of Śrī Veńkaṭārya is the author of the commentary Rgarthadīpikā.

Aştaka VI

- Mādhava born in the family of Baṇaya.
- Mādhava, grandson of Śrī Mādhavārya.
- 3. Mādhava, son of Śrī Veńkatārya.
- 4. Mādhava, grandson of Cintayantī.
- 5. Mādhava, son of Sundarī.

Chapters.

- Mādhava, elder brother of Sankarṣaṇa and Kavi.
- Mādhava whose son is Venkaţa and whose second son is Govinda has explained it etc.
- 8. Mādhava, son of Śrī Veńkaṭa is the author of the commentary, Rgarthadīpikā.

Astaka VII

- Sundarī, born in the family of Vasiṣṭha, gave him birth.
- 2. Whose mother was born in the family of Mitrā-Varuṇa.
- Whose mother Sundarī was born in the family of Kundina.
- 4. Whose mother was born in the family of Bhavagola.
- Whose mother was born in the family of Nārāyaṇa.
- Sundarī, daughter of Bhavagola.
- Mādhava, son of Sundarī and Śrī Venkaţa.
- 8. Mādhava, son of Śrī Venkaṭārya, is the author of the commentary Rgarthadīpikā.

Astaka VIII

- Mādhava, a descendant of Lohitya and born in the family of Jahnu.
- Mādhava follows the south ern method in his explanation.
- Mādhava living in the territory of the sole hero of the world.

- try of the Cholas.
- Mādhava living on the river Kāverī.
- Mādhava living happily on the right bank of the river KaverI.
- Mādhava living in the coun- 7. Mādhava living in a village in the country of the Cholas.
 - (Mādhava) living happily on the right bank of the Kāverī.

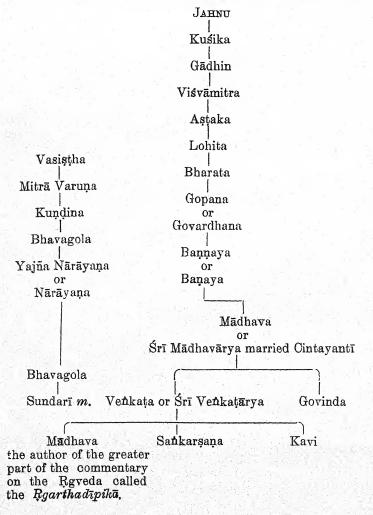
In three cases, the numbering in the colophons is wrong. e.g., the seventh is described as the third chapter of the second Astaka, the seventh is written as the fifth Astaka, at the end of the second chapter and the fifth is given as the ninth chapter of the eighth Astaka.

Colophons at the end of the seventh chapter in the second and the sixth Astakas are ambiguous and can be interpreted in two ways: (1) Mādhava, the son of Venkata and the author of the commentary called Rgarthadipika, had two sons, one of whom was named Venkata and the other Govinda. According to this interpretation, both the father and one of the sons of Madhava bore an identical name, i.e., Venkata. (2) Mādhava, father of Venkata and Govinda was a person different from the author of the commentary and is probably to be identified with the grandfather of the author of the commentary as mentioned in colophons II. 2; VI. 2. According to this interpretation, there were two Madhavas, one a grandfather and another a grandson. The commentary on II. 7; VI. 7 was written by Mādhava, the grandfather, while the rest of the commentary was written by Madhava, the grandson. I prefer the second interpretation which is further supported by the fact that another Mādhava, a predecessor is mentioned by the commentator in his introductory remarks to VIII. 4.

Colophons of the first three Astakas are similar to the colophons of Astakas V-VII though not absolutely identical. I have placed them side by side with a view to bring into prominence their striking similarity.

Several ancestors are mentioned in the colophons without expressly stating the order of descent. But a clue in my opinion is furnished by colophons II. 3. In II. 3 Mādhava is described as a son of Venkaṭa; in II. 2 as a grandson of Mādhavārya. This shows the ascending order of the ancestors as the colophons are read upwards from II. 3 where the order of male ancestors comes to an end. Similarly colophons of the third and the seventh Aṣṭakas have preserved the names of the ancestors of the family of Sundarī, the mother of the commentator. Proceeding in this way, the following genealogical table of Mādhava's paternal and maternal families can be reconstructed:—

GENEALOGICAL TABLE OF MĀDHAVA

AUTHORS AND WORKS QUOTED BY MĀDHAVA

Mādhava, the son of Venkaṭa, quotes or mentions the following authors and works in his commentary. Reference is to the Aṣṭakas and their chapters:—

श्रित्र वद्नित I. 7.

श्रध्वर्युबाह्मण्म् VIII. 3, 8.

श्रध्वर्युवेदः VI. 3.

श्रध्वर्युणां मन्त्रः I. 8.

त्राथर्वेणवाहाणम् VIII. 4.

त्राथवंशिकम् III. 8; VIII. 1.

भ्रापस्तम्बः V. 1; VIII. 3.

श्रायुर्वेदः VIII. 8.

श्राश्वलायनम् VI. 2, 6; VIII. 3.

उक्तम् VII. 7; VIII. 3, 7, 8.

उत्तरनारायणम् VIII. 4.

उदगीथः VIII. 4.

ऋषिवचनम् II. 3.

एके VIII. 3.

ऐतरेयब्राह्मणम् VIII. 1.

कल्प: II. 3.

कात्यायनः II. 3; V. 3, 4, 7, 8; VI. 1, 2, 5, 7; VII. 3, 5, 7, 8; VIII. 1, 2, 3, 8.

कोषीतिक ब्राह्मणम् VIII. 1.

गान्धवें वेदः VIII. 8.

चरकब्राह्मणम् VIII. 1.

छन्दोगाः VI. 6.

जैमिनिः VIII. 2, 3.

ताण्ड थकम् I. 4, 7; V. 1, 3, 7; VII. 8; VIII. 1.

तैत्तरीयबाह्यसम् VIII. 1.

त्रेशोकबाह्यसम् V. 8.

त्रेशोकसक्तम V. 8.

धनुर्वेदः VIII. 8.

नारायणः VIII. 4.

निघण्डः VIII. 7.

निरुक्तम् I.7; III. 2, 6, 8; V. 3, 4; VI. 5; VII. 6, 7; VIII. 2, 3, 4, 7, 8.

नैघण्डुकम् V. S.

पतञ्जिकः II. 4; III. 7; VI. 6; VII. 6.

पाणिनिः II. 3; III. 7; VIII. 1.

पिङ्गलः VI. 3.

प्रश्नात्तरब्राह्मणम् VIII. 4.

प्रातिशाख्यम् VI. 5.

बृहदारण्यम् VII. 7; VIII. 4.

बृहद्देवता II. 1; III. 8; VI. 6; VII. 6.

बीधायनः II. 2; VII. 2; VIII. 2, 3.

ब्राह्मणम् I. 1, 2, 3, 6,8; II. 1, 3, 4, 5, 6, 7; III. 1, 3, 5,8; V. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8; VI. 1, 3, 4, 5, 6, 7; VII. 2, 3, 5, 6, 7, 8; VIII. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

भगवद्गीता VII. 6.

मनुः VIII. 7.

महोपनिषद् VII. 8.

माधवः VI. 7; VIII. 4.

माधवदर्शनम् V. I.

मानवस् VIII. 4.

मैत्रायणीयब्राह्मणम् II. 3; VIII. 1.

याज्ञवल्क्यः VII. 8; VIII. 4.

यास्कः I. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; II. 1, 3, 4, 6, 7; III. 1, 2, 3,4,5,6,7,8; V. 1, 2, 5, 6, 7; VI. 1, 3, 4, 6, 7; VII. 3, 5, 6, 7; VIII. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

वाजसनेयकम् I. 8; II. 3, 6; III. 1; V. 4; VI. 3, 7; VII. 5, 6, 7, 8; VIII. 3, 4, 7.

वैयाकरणाः II. 7.

शतपथबाह्यणम् V. 2; VII. 5; VIII. 1, 3, 4.

शाकल्यः III. 3; VII. 7; VIII. 1, 2.

शाटधायनकम् I. 1, 2, 4, 7, 8; II. 6, 7; III. 3, 5, 8; V. 1, 3, 5, 6, 7, 8; VI. 2, 6, 7; VII. 1, 6, 7, 8; VIII. 1, 4, 6, 7, 8.

शोनकः II. 1, 3, 4, 5, 6, 7; III. 2, 3, 6, 8; V. 1, 3, 4, 6, 7, 8; VI. 1, 2, 3, 8; VIII. 3, 4, 5, 8; VIII. 1, 2, 3, 4, 8.

श्यावाश्वः VI. 8.

श्रुतिः II. 6.

रखोकः Ш. 5.

रलोको VI. 7.

सर्वानुक्रमणी VIII. 2.

सुश्रुतः VIII. 8.

स्कन्दस्वामी VIII. 4.

स्मृतिः V. I; VII. 6.

स्वायं भुवा मनुः VIII. 7.

At the beginning of each chapter, Mādhava adds introductory remarks in verse. Accent, particles, prepositions, verbs, deities, metres, division of the Samhitā text, and other cognate matters are discussed. There are also general observations on the state of scholarship in his time, previous commentators and methods of interpretation. I had a mind to edit all these introductory remarks but the bulk of the present volume would have been inordinately increased. Further there are lacunæ in the transcript which cannot be filled up. I therefore content myself with giving a few extracts only.

EXTRACTS FROM THE INTRODUCTORY REMARKS OF MĀDHAVA, SON OF VENKATA

Aṣṭaka I. 3. p. i. 31: — सर्वेष्वेषु समासेषु यत्र यत्र स्वरो भवेत्। काशं कुशं वावलम्ब्य स्वरं तं स्थापयेदिति॥

Aṣṭaka I. 4. p. i. 51 :— सर्वेष्वेषां समासेषु कार्ये स्क्ष्मेचिका बुधैः ।

(sic.) पदेषु चासमस्तेषु शुद्धमर्थमभीष्सुभिः ॥

प्रकृतौ प्रत्यये वापि स्वरो यत्र व्यवस्थितः ।

ताल्पर्य तत्र शब्दस्य स्थापयेदिति निर्यायः ॥

I. 5. p. i. 72 :— पदकारः पदानीह नावगृह्णाति कानिचित् । तेषामिष स्वरेणैव कुर्यादर्थविनिर्णयः ॥

I. 8. p. i. 137 :— अर्थाभेदे तु शब्दस्य सर्वत्र सदशस्स्वरः । यदा न तं स्वरं परयेदन्यधार्थं तथा नयेत् ॥

II. 1. p. i. 161 :— चत्वारि पदजातानि तत्र नामानि कानिचित् । आख्यातान्युपसर्गाश्च निपाताश्च तथापरे ॥ नामानि नमयन्त्यर्थं प्रधानमिति नामता । कारणानि च तान्याहुः क्रियां कुर्वन्ति तानि हि ॥ कारणानां परिस्पन्दः फल्लस्यैकस्य साधकः । लेकि पूर्वापरीभूतः क्रियेति व्यपदिश्यते ॥ वदन्ति वैयाकरणा धातुवाच्यां क्रियां च ताम् । कालः संख्याकारकं च प्रत्ययार्थाः प्रकीर्तिताः ॥ श्राख्यातस्य च नाम्नश्च संबन्धाः स्वार्थदर्शिनः ।

त्राख्यातशब्देषु भवन्ति भेदा धातुः क्रियामेकफलां ब्रवीति । श्रर्थे प्रवृत्ते विरते च धातोः

उपसर्गा निपातारच न स्वतन्त्रा इति स्थितिः॥

लट् समर्थते शब्दविद्धिः पुराणैः॥

215: प्रदर्शयेत्प्रयत्नेन मन्त्रेष्विप च पण्डितः । स्पष्टः संवादसूक्तेषु परोचाद्यतनादिकम् ॥

II. 3. p. i. 215:-

III. 1. p. ii. 55: (sic.)

तथान्येषु च सक्तेषु न तं भेदं परित्यजेत्। न पश्यति यदा सन्त्रे तं विशेषं प्रयत्नतः ॥

इनन्त इति संख्यानं निपातानां न शक्यते । उपसर्गास्त विज्ञेयाः क्रियायागेषु विंशतिः॥

श्रमी च सर्वानुदात्ता दृष्टव्यारच तथापरे। ऋचां निरीच्यादेके निपाताः शतसुद्धताः।

श्रन्येषां त निपातानां पूरणत्वं न दरयते ॥ नाद्यः पूरणाश्च स्युर्यदा वाक्येष्वनन्विताः ॥

माधवस्तत्र वद्ति स्फटत्वोद्ग्रहणादिकम् । स्फटलोद्ग्रहणादिश्च क्वचित् सुक्ष्मः क्वचित् स्फुटः । यत्र स्फुटस्तदा सार्थाः सूक्ष्मे स्युः पूरणा इति ॥

उच्चावचेषु निपततामर्थेष्वेषां यथायथम् । हानोपादानवद्विप्रो न मन्त्रार्थेषु मुद्यति ॥

निपाता ये समुच्चयवाचिनः। III. 3. p. ii. 102:-ये वा विनिग्रहाथीया उपमार्थारच ये तथा।। सर्वे ते न प्रयुज्यन्त ऋक्पादादिष्विति स्थितिः॥

नन नाम्नामनेकस्मिन् वृत्तिरथेँऽपि युज्यते। III. 6. ii. 172-3:-तानि द्याख्यातजान्याहुर्यथा गौर्गमनादिति॥ (sic.) गमनात्पृथिवी गौः स्यादादित्यः पशुरेव च।

> निपाता उपसर्गाश्च दृश्यन्ते तेन हेतुना । बहुष्वर्थेषु येष्वेते दृश्यन्त उपमादिषु ॥ श्चन्वयव्यतिरेकाभ्यां प्रकृतेः प्रत्ययस्य च । पृथगर्थपरिज्ञानमिति शाब्दिकनिर्णयः॥ उपसर्गेष्वपि तथा भवेदिति विनिश्चयः। तदेतद्वातुसंज्ञायां स्पष्टमाह पतन्जलिः॥

वदति वाचकानेक उपसर्गान्विपश्चितः। श्रर्थानां तु...लीनानां द्योतकास्तु पतन्जलेः ॥

III. 7. p. ii. 189:-

एवमन्येऽपि दृश्यन्ते बहुष्वर्थेषु धातवः । द्योत्यन्त उपसर्गेशच धात्वर्धा इति निर्णयः ॥

Then follows Yāska's explanation of prepositions, given in N.1.3. in verse with acknowledgment: इत्थं यास्केन दर्शिताः।

पाणिनिश्चाह भगवानर्थानेषां बहुंस्तथा । उदाहरणमेतेषां बहुत्वान्न प्रदर्शितम् ॥

V. 1. p. iii. 2-3:— (sic.)

ऋषीणां नामगोत्राणि दृष्ट्वा आस्यन्ति छौकिकाः।

नामगोत्राणि मन्त्रेषु न निविष्टानि येषु तु । तेषु प्रदर्शनं तेषां विस्पष्टप्रतिपत्तये ॥ पदं ह्यज्ञायमानार्थे दृष्ट्वा भ्राम्यन्त्यपि क्वचित् ।

... यजुषामर्थविज्ञानं नाकर्मज्ञस्य सिध्यति ।

इषे त्वेत्याच्छिनत्तीति बाह्यणं दश्यते यदा । यजुषोऽर्थं तदा स्पष्टमवगच्छन्ति लौकिकाः ॥

 $V\cdot 2\cdot p\cdot iii.\ 24,25,26:$ —पित्रादिषु प्रसिद्धेन येन नाम विशेष्यते । (sic.) वेदेष्वृषीणां तद्गोत्रं ज्ञातन्यं तववैदिकैः ॥

पितरौ मित्रावरुखौ वसिष्ठस्येस्यपि श्रुतम् ।

श्रहोरात्रे योगवलाचौ मित्रावरुणौ स्मृतौ । ददुर्श मन्त्रांश्च तदा पुत्रश्चाभृष्युनस्तयोः ॥

... गोत्रं तथापि विज्ञयमुजु गोत्रनिवेशनात्। श्रसगोत्रो भवेच्छा हे सगोत्रात्तन्तुमाहरेत्॥ न प्रयच्छेद्दुहितरं सगोत्रायेति च स्मृतिः। किमेतेषु मनुष्याणां गोत्रमित्यभिधीयते॥ वक्तव्यं छान्दसेनैतद्धर्मशाख्यरैरिव। कौत्ह्छनिवृत्त्यर्थमथ चास्माभिरूच्यते॥ गोत्राणां तु सहस्राणि प्रयुक्तान्यर्बुदानि च। कुलाख्यानि हि तानीह तानि गोत्राणि सन्तु नः॥ ननु समरन्ति नैतानि सम्प्रति ब्राह्मणा इमे। तहिं गोत्रसहस्राणि प्रयुत्तान्यर्बुदानि च॥

मार्कण्डेयोऽस्मि माण्डूकस्तथा माण्डन्य इत्यपि । प्रदर्शयन्बहून्पचान्न कथन्चिद्पीच्छति ॥ इतरेतरसंबन्धं तद्ध्यायमिति ब्रुवन् । यदि ह्येतानि गोत्राणि मार्कण्डेयस्समुद्वहेत् ॥ माण्डूकस्य दुहितरमसगोत्रास्य सा यतः । तस्माद्वत्सादिकं गोत्रं इति माधवदर्शनम् ॥ श्रापस्तम्बरच तानेव देवदृष्टानदृश्यत् ॥

V. 4. p. iii. 71-72:— (sic.)

स्क्रमेकं सपद...पश्यन्बह्वः कथम् ।
सङ्घीभृय तपस्तप्त्वा सर्व एविमहापठन् ॥
हित केचन मन्यन्ते माधवस्य न तन्मतम् ।
एवंविधेषु स्क्रेषु तस्मादेक ऋषिमेतः ।
प्रधानोऽन्ये त्वप्रधाना इति मन्यामहे वयम्॥
स च प्रधानो निर्देशादस्माभिज्ञांयते क्रवित् ।

श्चािषरेकां ददर्शचेमृषिरेकामधापरः । इति केचन मन्यन्ते तद्युक्तमिति स्थितिः ॥ शतं वैखानसान्प्राहुः सहस्रं वसुरोचिषः । न तावत्य श्चचस्तेषां वृद्धेष्वस्तु विनिर्णयः ॥ इति

V. 5. p. iii. 94, 95, 96:—श्रष्टकाध्यायविच्छेदः पुराणेर्श्विषिमः कृतः । (sic.) उद्माहार्थं प्रदेशानामिति मन्यामहे वयम् ॥ वर्गाणामिष विच्छेद श्रार्थं प्रवेति निश्चयः ।

श्रध्यापनाय शिष्याणां विभागा वर्गशः कृतः । सुग्रहे। हि भवत्यल्पः शक्ये। धारियतुं ततः ॥ संघीभूयाभवत्सर्व एकं मण्डलमादितः । श्रासीदिषमेशुच्छुन्दा मधुमत्तममन्त्रदृक् ॥ तस्माद्ग्रे प्रादुरभूत्काञ्चो मेधातिथिस्ततः । शौनश्शेपानि छुन्दांसि मधुराणि ततोऽभवन् ॥ हैरण्यस्तूपचिन्दासि काण्वानि च ततः परम् ।

V. 6. p. iii. 116-117: — ऋषिरच्छन्दो देवतार्थः सूक्तभेदस्य हेतवः।

मन्यन्ते बह्नृचाः केचिद्र्धमेव विभेद्कम्॥

नवमे मण्डले भेदः सूक्तानामृषिभिः कृतः।

बहवः सन्ति ननु च द्रष्टारो द्वैपदस्य ये। बन्धुस्सुवन्धुरित्येते सत्यं ते आतरोऽभवन् ॥ द्विपदारच समानीताः स्कःमेकतमोऽभवत्। दृदशुः काळ एकस्मिन् सर्वे च सह सङ्गताः॥ तदेतच्छाट्यायनके विस्पष्टं प्रतिपादितम्।

VI. 7. p. iii. 324:—

VII. 1. p. iii. 361:—

ऋष्यादिभेदः प्रायेण स्क्रभेदस्य कारणम् । व्यूहे च प्रत्यसिद्धिश्चेद्वयृहं नेच्छन्ति केचन । व्यूहेनाचरसंख्या च कार्येवेत्याह माधवः ॥ तपाविशेषयुक्तानां युगेष्वन्येषु देवताः । श्रासन्नृषीणां प्रत्यक्ताः प्रभावैविविधेर्युताः ॥

...
किञ्च वैदिकवाक्यानि सदशानीह लौकिकैः।
केषु स्तुतिश्च सत्यं च स्वरूपादवगम्यते॥

नानाविधेद्यंभिप्रायैद्यं चो दृष्टा महर्षिभिः । यदा पर्यत्युचः सर्वो न तदा हेतुमिच्छ्रति ॥ प्रत्यचारच परोचारच द्विविधास्तन्न देवताः । तत्प्रवादैविजानीमा हैविध्यमिह वैदिकैः ॥

VII. 2. p. iv. 1:—

VII. 3. p. iv. 19:--

VII. 4. p. iv. 40:—

देवतातत्त्वविज्ञानं महता तपसा भवेत् । शक्यते किं तदस्माभिर्याधातथ्येन भाषितुम् ॥

शक्यत क तद्स्माभयाथातथ्यन भाषतुम् । श्वाविर्यस्य गुणान् बृते यस्माद्यार्थमभीप्सति । निवेशयति तन्नाम तामाहुस्तस्य देवताम् ॥ स्तूयन्ते यज्ञसंयोगादिष चान्ये रथादयः ।

स्त्यन्ते यज्ञसंयोगादपि चान्ये रथादयः । ऋथापि युद्धसंयोगाद्रथादीनां स्तुतिभेवेत् ॥

न सर्वे चेतना देवा नापि सर्वे श्रचेतनाः। इति वादैर्विजानीमा मन्त्रब्राह्मणगोचरैः॥ इतिहासपुराणैर्थे देवतात्वेन दर्शिताः। तानाहुश्चेतनान्देवान् भवन्त्वन्ये त्वचेतनाः॥

VII. 5. p. iv. 60:— (sic.)

VII. 6. p. iv. 83:-

भवन्तीहोभये देवाः प्रबला दुर्बलास्तथा । इतिहासपुराखेषु ननु लोकाः प्रदर्शिताः । षद्यानभवनोपेताः सर्वकामसमन्विताः ॥

देवासुराणां युद्धं च पश्वन्नादिनिमित्तकम् । श्रंशावतारा देवानां सन्तीति कवये। विदुः। सप्तद्वीपा वसुमती मध्ये मेहरच तिष्ठति । एकः किमिन्द्रो देवाश्च उतादो बहवोऽभवन् । बहवः सन्ति सर्वे च सदशा नाम कर्मभिः॥ यज्ञेष्वेकस्य बहुषु न शक्या युगपद्गतिः॥ श्रथ संख्यासमुद्देशे भूयान्भवति संशयः। VII. 7. p. iv. 106:— ब्राह्मणानि प्रमाणानि तत एव विनिर्णयः॥ VII. 8. p. iv. 130:— एक एव महानात्मा बहुधा भूय तिष्ठति । यथा सौभरिरेकः सन् बहुधा योगतोऽभवत् ॥ बहुधांशावतारेषु यथा वा भगवानभूत्॥ न शक्योऽनृषिभिर्वक्तमृगर्थं इति निरचयः। 🗠 VIII. 1. iv. 153:— यहेदाः शक्यन्ते ज्ञातुं तदुवाचात्र शौनकः ॥ (sic.) शाकल्यः पाणिनिर्यास्क इत्यगर्थपरास्त्रयः । यथाशक्त्यानुधावन्ति न सर्वं कथयन्त्यमी॥ श्रस्माभिस्तिवह सन्त्राणामर्थः प्रत्येकसुच्यते । येऽज्ञाता ये च संदिग्धास्तेषां वृद्धेषु निर्णयः ॥ संहितायास्तृतीयांशं विजानन्त्रधुनातनाः। निरुक्तव्याकरणयोरासीद् येषां परिश्रमः॥ श्रथ ये बाह्मणार्थानां विवेक्तारः कृतश्रमाः । शब्दरीति विजाननित ते सर्वं कथयन्त्यपि॥ ताण्ड्यके शाट्यायनके श्रमः शतपथेऽपि च। कौषीतके च काके च स्याद् यस्येह स पण्डितः॥ ऐतरेयकमस्माक.....धर्वणाम् । तृतीयं तित्तिरिप्रोक्तं जानन्वृद्ध इहोच्यते ॥ नभाक्षभकमस्माभिस्तथा मैत्रायणयिकम् । बाह्यणं चरकाणां च श्रतं मन्त्रोपवृंहणम् ॥ यज्ञानां कथयन्तीह येऽर्थवादश्चतुर्विधम । दृष्टमर्थमिवायत्नात्तानुपासीत पण्डितः॥

VIII. 2. p. i. 181:— (sic.)

श्रत्र ब्रमो ब्राह्मणार्थमपि मध्यमबुद्धयः। श्रपरे चानुधावन्ति केवलाद्पि पाठतः ॥ समाना बहवो वेदाः सन्ति न्यायारच छौकिकाः। ब्राह्मणार्थी बहुविदा शक्यो ज्ञातुं प्रयत्नतः ॥

ब्राह्मणार्थी हि बहुधा कल्पसूत्रैरुदीर्थते ॥

(sic.)

VIII. 3. p. iv. 201: - तथा शतपथेनान्या यजुःशाखा प्रपन्निता। श्रध्यवस्यन्ति मन्त्रार्थानेवं मन्त्रान्तरैरपि ॥ शाखास्वन्यासु पठितैर्विस्पष्टार्थेर्मनीषिणः।

> गूढा पदार्थवाक्यार्थः..... तस्मान्नाल्पश्रुतैर्मन्दैः कार्यो वेदार्थनिर्णयः।

> श्रङ्गोपाङ्गविदा तस्माद्यथाशक्तवर्थनिर्णयः॥ कार्यी वेदस्य रचार्थमिति वृद्धेभ्य श्रागमः॥

.4. p. iv. 226-7: — अधीतसाङ्गवेदे। अपि पदार्थानिह माधवः। बाहुश्रुत्याद्विजानाति व्यसनाद्यभियोगतः ॥

[ब्यसनमाह]

श्रन्युत्पन्नाः प्राकृपदार्थाः कल्प्यन्ते यत्नतोऽपि च । इह प्राज्ञैर्व्यसनिभिः पदवाक्यानुसारिभिः॥ ज्ञातेष्वपि पदार्थेषु वाक्यार्थपरिकल्पनम् । त्रशक्यमृत् बह्वीषु नरैरकृतबुद्धिभिः॥ तस्मात्पदार्थवाक्यार्थान् प्रयत्नेन प्रदर्शयेत्। नान्यिकिंचिदपि ब्र्यात् निरुक्तमपि तादृशम् ॥ भाष्याणि वेदितान्याहुरार्यावर्तनिवासिनः। क्रियमाणान्यपीदानीं निरुक्तानीति माधवः॥ स्कन्दस्वामी, नारायण, उद्गीथ इति ते क्रमात् । चकः सहैकसृग्भाष्यं पदवाक्यार्थगोचरम् ॥ भाष्यादिव्यसनाभावाद् दुम्भात् संप्रतिमानवाः। मायाविना जिखन्यन्ये व्याख्यानानि गृहे गृहे ॥ वर्गाणामध सुक्तानामृक्संख्यां तत्र कश्चन। प्रदर्शयति मायार्थं, वर्णयोगमधापरः॥ पृच्छन्ति ताविमौ प्राज्ञाः शौनकेन प्रदर्शिता । श्रवराणां पदानां च संख्या सा किं प्रदर्श्यते॥

'एतावद्चरिमद्मेतावत्पद्कं तथा'।

इत्येवमुच्यमाने हि तच्च जानित्त लौकिकाः।।

प्रन्थेऽस्ति पद्संख्येति यलो न भवतोस्ततः।

पद्संख्या च भवतो वाच्या प्रन्थं निरीक्ष्य तम्।।

लोकतः काच्यतोऽङ्गेश्च पदार्थानन्वयानि ।

विज्ञातान् वद्तु प्राज्ञो मन्त्राणामिति निश्चयः॥

न त्वात्मीयं परिज्ञानमंशो वागादिगोचरः।

प्रनपेचितमप्यर्थे द्शंयेचलमास्थितः॥

बहुनामिप स्कानां बह्वीनामप्यृचां तथा।

प्रदर्शिता मया व्याख्या न तु मायेह विद्यते॥

येऽर्था भाष्येषु कथिता मया तेऽत्र प्रदर्शिताः।

गवारववलिभिन्नास्ते न त्वान्नसहकारवत्॥

उपर्यर्धेऽपि भिन्नोऽत्र शिष्टः प्रायेण तत्समः।

युक्तायुक्तविनिर्णेयं कृतबुद्धिषु तिष्ठति॥

VIII. 5. p. iv. 252—4 gives in verse an amplified version of the Kautsa controversy of the Nirukta I. 13-14.

VIII. 6. p. iv. 277: — ऋचामासां ब्राह्मखेषु विस्पष्टोऽर्थः प्रकीर्तितः।

ब्राह्मर्यान्यनुधावन्ति तानि कर्मपरा नराः । ऋगर्थमनुधावन्ति क्रियाकारकतत्पराः ॥

VIII. 7. p. iv. 299:— ऋषिच्छन्दोदैवतज्ञो मन्त्रब्राह्मखवित्तथा। सकल्पाधीतैकवेदः कर्म कर्जुमिहाईति॥

स्वयं च पुरुषार्थोऽयं ब्राह्मसस्य विशेषतः । श्रङ्गोपाङ्गैः प्रयत्नेन यद्यर्थमवगच्छति ॥

VIII. 8. p. iv. 322-4: — बहुयोजनिवसीर्था बहुयोजनमायताः ।
(sic.) समुद्रमध्ये तिष्ठन्ते द्वीपा बाह्या श्रिषिष्ठताः ॥
धर्मबुद्धयानुतिष्ठन्ति ते स्वधर्मान्प्रयत्नतः ।
तद्गामानां प्रामाण्यमाचारात् किं न कल्प्यते ॥

चातुर्वण्यंपराः सर्वे न त्वन्यं मार्गमाश्रिताः । किंचार्याः संगता बौद्धैर्नरास्ते ते गतप्रभाः ॥ तस्मान्न वेदसदशमन्यत् किञ्चन विद्यते ॥

CHARACTER OF THE COMMENTARY

The commentary of Mādhava, son of Venkaṭa is very concise. The author takes pride in brevity and has expressly stated the fact in several colophons. He uses expressions like the following:—

वर्जयन्छुन्दविस्तरम् VI. 2. शब्दैः कतिपथैरिति VI. 4.

Grammatical and etymological explanations and discussions are generally eschewed. From this, one should not conclude that the author was not learned in grammar and etymology. In his introductory remarks, appended to various chapters, he insists that only a bahu-śruta should attempt the Vedic exergesis. This implies that he himself was a competent scholar. His numerous quotations from Yaska show that he had studied the Nirukta diligently. He cites a large number of passages from the Satyayana and other Brahmanas. was evidently well versed in the Brāhmanas. Similarly the Kalpa seems to have been another special subject of his study as he lays emphasis on the Kalpa for a correct and proper understanding of the Veda, although he does not make a display of his knowledge but contents himself with a mere paraphrase in Sanskrit prose. However every Vedic stanza, almost every word, is paraphrased. Occasionally the commentary consists entirely of a quotation from the Nirukta of Yaska, without any further remark by the commentator.

Here and there he has preserved various readings, e.g., on p. iv. 221 he remarks:—मजाभिगाँवो मुद्धन्त इत्यन्येषां पाडः। He also makes the statement that several words of the Samhitā text are not analysed in the pada text:—

पदकारः पदानीह नावगृह्णाति कानिचित्। p. i. 72.

¹ See colophons, I. 2; VI. 1, 2, 4.

He regrets that worldly people use impure and bad words to explain the meaning of the Veda:—

लैकिकाः कथयन्त्यर्थान्मलेच्छैः शब्दैश्च साधुभिः । p. i. 93.

Even low caste people use Vedic exegesis like a common-place object.

यथा घटरच रज्जरच चार्थो नीचैः प्रयुज्यते । p. i. 93.

Mādhava is very much under the influence of Yāska. The ideas of the latter are everywhere repeated by the former in the commentary as well as in the introductory remarks.

The $adhy\bar{a}ya$ of an aṣṭaka forms a unit as there are colophons at the end of each chapter of an aṣṭaka.

One particular point of interest is the foreshadowing of the comparative method in the interpretation of the Rgveda. This is stated in an introductory verse to the third chapter of the eighth astaka, p. iv. 201. The verse is the following:—

श्रध्यवस्यन्ति मन्त्रार्थानेवं मन्त्रान्तरैरपि ।

The commentary of Mādhava, son of Venkaṭa, seems to have been utilized by Sāyaṇa whose commentary has apparently summed up the efforts of previous commentators and hence superseded their works.

PASSAGES OF THE NIRUKTA QUOTED BY UDGĪTHA

I have also utilised the commentary of Udgītha on the Rgveda and collected the passages of the Nighantu and the Nirukta quoted therein.

DATE OF UVATA

I then pass on to the commentary of Uvaṭa on the $V\bar{a}jasaneyi\ Samhit\bar{a}$, entitled the $Mantrabh\bar{a}sya$ and also the commentary of Mahīdhara on the same Veda.

Uvața was a son of Vajrața, lived during the reign of King Bhoja (1018—1060 A.D.) and should therefore be assigned to the first half of the eleventh century A.D. This information is contained in the colophons added at the end of twentieth and fortieth chapters of the Vājasaneyi-samhitā and are copied here from MS. No. 10447 at the Oriental Institute, Baroda. The MS. is dated Sam. 1464=1407 A.D. and is one of the oldest MSS. The date of the MS. seems to be genuine and is confirmed by the old method of writing which is preserved in the following transcript.

Commentary of Uvața on the Śukla Yajurveda MS. No. 10447 of the Oriental Institute, Baroda, dated Sam. 1464.

Colophon at the end of chap. XX, fol. 205 (b):— (sic.) इति श्रीकश्रदक्षातो मंत्रभाष्य माध्यंदिनीयशाखायां विंशतितामाध्यायः समाप्तः ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ एवं पूर्वाार्द्वं प्रन्थसंख्या ६८०० श्राष्टो शतास्यिधकाः पट्सहस्ताः ॥ छ ॥ श्रानन्दपुरवास्तन्यवन्नदाख्यस्य सूनुना । मंत्रभाष्यमिदं क्रृप्तं ।भाज पृथ्वीं प्रशासित ॥ छ ॥ श्रात कद्ध्वं उत्तरार्द्वभारभ्यात ॥ छ ॥ सुशान्तिभवतु ॥ छ ॥

Colophon at the end of chap. XL, fol. 308 r:-

इति जन्नटकृतो मंत्रभाष्यचत्वारिंशोध्यायः समाप्तः
॥ इ ॥ त्रानंदपुरवास्तव्यवन्नटाख्यस्य सृतुना । मंत्रभाष्यमिदं क्लुप्तं ।भााज पृथ्वीं
प्रशासित ॥ १ ॥ इ ॥ संवत् १४६४ वार्षं कार्त्तिकविद ११ एकाद्रयां गुरौ त्राचह
श्रीस्तंभतीार्थं श्रीगोडज्ञातीयपण्डितदाचापटनार्थं तथा पुत्रापोत्रानामध्ययनाय
श्रीनंदपद्रवास्तव्याभ्यंतरज्ञातीयपंडितश्रीरंगेन जन्नटकृतसंहिताभाष्यं विविववे
॥ इ ॥ ग्रुमं भवतु लेखकपाठकयोः ॥ शिवमस्तु सर्वजगतः ॥ इ ॥ सार्व भवन्तु
सुखिनः सार्व सन्तु निरामयाः, सार्व भद्राणि परयन्तु मा कश्चित्कष्टमाप्नुयात् ॥ इ ॥
कल्याणान्नतिरस्तु ॥ इ ॥

¹ Dr. B. Bhattacharya, Director of the Oriental Institute, Baroda, has been kind enough to send me a copy of these colophons at my request.

Another Samvat shown at the back, i.e., fol. 308 v. (sic.)

कपंचरसश्चन्योंक गते विक्रमभूपतः। ललस्य सितपंचम्याः मंत्रभाष्यमालखि सः ॥ १ ॥ संवच्छन्यरसरच बाणक्यात वार्ष घापकाभाध प्रारब्धे मनिसेवितां दिशमिनौ भासेनभस्ये सित । यज्ञे वै सितसंज्ञाक दिनपतेः पुत्रे तदा वासरे भेस्वा-त्पाचे लीलिषदतितरां मंत्रभाष्यं द्विजा उसी ॥ २॥

DATE OF MAHIDHARA

Mahīdhara follows Uvata and must therefore be later than him. He invariably cites the passages of the Nirukta, quoted by Uvata although he has added a few more passages to the quotations of Uvata.

On their mutual relation, reference may be made to my paper, Uvata and Mahīdhara, read at the Fifth Indian Oriental Conference.1

The date of Mahidhara can be settled almost approximately as his grandson Mahāpandita Hrsīkeśaśarman is mentioned as the recipient of two villages in a copper-plate grant of Mahārājādhirāja Jayacandra Deva of Kanauj.

The plate was discovered at a village named Sihvar about sixty miles north-east of Benares. The text of the inscription was published in the Pandita, Vol. IV., pp. 95-96 (September, 1869) and in the Indian Antiquary, Vol. XVIII for the year 1889, pp. 129-134. The grant is dated Vik. 1232 = 1175 A.D. The date is given in lines 23, 24 as follows:—

द्वात्रिंशदधिकद्वादशशतसंवत्सरे भाद्रे मासि शुक्कपत्ते त्रयोदस्यान्तिथौ रविदिने श्रक्क-तोपि संवत् १२३२ भाद्र सुदि १३ रवी . . .

"On Sunday, the thirteenth day in the bright half of the month Bhadra, in the year twelve hundred and thirty second-also in figures, i.e., Sunday, the 13th of Bhādra Sudi in Samvat 1232." This is computed by Kielhorn to be Sunday, 31st August, 1175 A.D. 2

A summary of the paper has already appeared in the Proceedings and Transactions of the Fifth Indian Orienalt Conference, Vol. I., pp. 10—12.
² IA., Vol. XVIII, 1889, p. 129.

The relevant part of the inscription is the following:— 26—28 ... मातापित्रोरात्मनश्च पुण्ययशोभिवृद्धये श्रस्माभिग्गोंकण्णंकुशल-तापुतकरतलोदकपूर्वकं शार्क्वराचनोत्राय भाग्गेवच्यवनाप्नवानौर्व्वतामद्ग्न्येति पंच-प्रवराय महापंडितश्रीमहीधरपौत्राय महामिश्रपंडितश्रीहालेपुत्राय महापंडितश्रीह्रिक्शिक्श-श्रम्भेणे ब्राह्मणाय राजपुत्रश्रीह्रीश्चन्द्रनामकरणे चन्द्रार्के यावच्छासनीकृत्य प्रदत्ती ' (वपरिलिखितप्रामौ . . .)

'To increase the glory and virtuous merit of our parents and ourselves, we have given the two (above-written villages) on the occasion of giving a name to the Prince Srī Harīścandra to the Brāhmaṇa, the great scholar Śrī Hṛṣīkeśaṣarman, the son of the great and the learned scholar, Śrī Hāle, and the grandson of the great scholar, Śrī Mahīdhara of the Śārkkarākṣa gotra and of five pravaras, i.e., Bhārgava, Cyavana, Āpnavāna, Aurva, and Jāmadagnya. (This gift is confirmed) with the (pouring) in the palm of hand of water, purified with creepers, kuśa, and gokarṇa and is ordained (to be his) as long as the sun and the moon (endure).'

As the grandson of Mahīdhara received the grant in 1175 A.D., Mahīdhara may therefore be assigned to the beginning of the twelfth century A.D. and would thus be about a century later than Uvaţa.

DATE OF MEDHATITHI

The commentary of Medhātithi, son of Bhaṭṭa Vīrasvāmin is the oldest extant commentary on the *Manusmṛti*. He refers to previous commentators as pūrve or cirantanāḥ, quotes the *Dharmasūtras* of Gautama, Baudhāyana, Āpastamba, Vasiṣṭha, and Kātyāyana and the Smṛtis of Yājñavalkya, Nārada, Parāśara, and Viṣṇu. As he quotes the commentary of Kumārila on Manu II. 18, Medhātithi cannot be earlier than the seventh century A.D., to which period Kumārila is assigned. His upper limit can also be fixed as he is quoted by Vijñāneśvara in the *Mitākṣarā*, written during the

¹ IA. Vol. XVIII, 1889, p. 131.

reign of King Vikramāditya of Kalyāṇa (1073—1126 A.D.). He is thus earlier than the eleventh century A.D. and is assigned to the ninth century A.D. by Bühler. According to Jolly, Medhātithi belongs to the ninth or the tenth century A.D. at the latest.

DATE OF GOVINDASVĀMIN

Govindasvāmin, the author of *vivaraṇa*, a commentary on the *Baudhāyana-dharmasūtra* seems to be an old commentator as he is quoted by Kṛṣṇalīlāśukamuni, a thirteenth century commentator of the *Daiva*.

Govindasvāmin himself quotes the *Dharmasūtras* of Āpastamba, Gautama, Vasiṣṭha, the *Gṛhyasūtra* of Baudhā-yana, the *Smṛtis* of Manu, Dakṣa, Yājñavalkya, Nārada, Parāśara, Vyāsa, the commentaries of Śabarasvāmin, Bhaṭṭa Kumārila, and Yajñasvāmin. His lower limit is thus c. ninth century A.D. and the upper limit the thirteenth century A.D. He probably belonged to the beginning of the eleventh century A.D.

The last appendix gives an alphabetical list of quotations occurring in the Nirukta, followed by a list of untraced quotations.

UNBROKEN TRADITION OF VEDIC EXEGESIS

It will be clear from this Sangraha of Nirukta-passages, preserved as quotation, in the works of various commentators from the sixth to the fourteenth centuries A.D. that Yāska has profoundly influenced all subsequent writers in the field of Vedic exegesis. It will also show that there have been numerous Pre-Sāyaṇa commentators of the Rg and other Vedas and an unbroken, uniform and continuous tradition

- 1 The Laws of Manu, SBE. XXV. exxii.
- ² Hindu Law and Custom, Eng. Trans., p. 66.
- ³ Kārikā 198, TSS.
- See my Preface to the Skt. Text of the Nirukta, p. 26.
- ⁵ Bib. Sanskrita No. 34, pp. i-ii.

of Vedic interpretation has been a common inheritance of the orthodox scholars. The current belief that Sāyaṇa is the only or the most important commentator after Yāska or that the tradition of Vedic interpretation was lost before the former's time is erroneous. In addition to the commentators mentioned in this introduction, several other commentators namely Hastāmalaka, Gomati, Dhānuṣkayajvan, Ātmānanda and Rāvaṇa are known to have written commentaries on the Rgveda.

ACKNOWLEDGMENT OF HELP

It is my pleasant duty to once more put on record my deep debt of gratitude to Mr. A. C. Woolner, M.A., C.I.E., F. A. S. B., Vice-Chancellor of the University of the Panjab, for including the present volume in the P. U. O. P. Series.² I have to thank P. Bhagvaddatta, B.A., Superintendent of the Research Department of the D. A.-V. College, Lahore, for several valuable suggestions and P. Ramchandra Kushala Śāstrī of the Oriental College, for helping me in correcting the proofs.

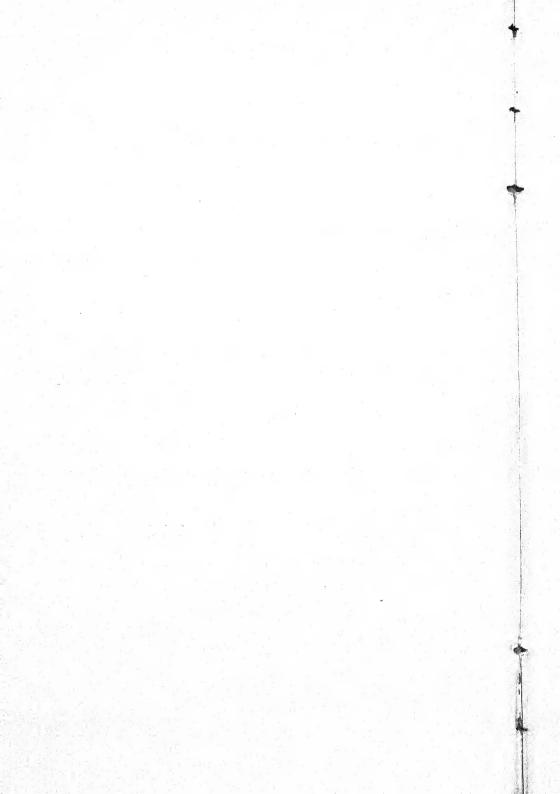
Oriental College, Lahore, December, 1928. LAKSHMAN SARUP.

- ¹ Pre-Sāyaṇa commentators of the Rgveda by Bhagvaddatta, pp. 5-6. Proceedings and Transactions of the Fifth Indian Oriental Conference, Lahore, Vol. I.
- In addition to the present volume, the following works of mine, included in the P. U. O. P. series, have so far been published:
 - a. English Translation of the Nirukta, Oxford University Press.
 - A critical edition of the Sanskrit Text of the Nirukta, University of the Panjab (Messrs. Moti Lal Banarsi Das, Lahore.)
 - c. Fragments of the Commentaries of Skanda, Maheśvara on the Nirukta, Part I, U. of the Panjab. Other parts of the commentary of Skanda-Maheśvara are in the press and will be published in due course.

INDEX TO THE NICHANTU.

निघगटुकोशः

Note: Reference is to the chapters and sections of the Nighantu.

निघगटुकोशः

श्रंसत्रम्-4. 2. a bow.

श्रंहर:-4. 3. sinful.

अकृपारस्य-4. 1. the sun, ocean, tortoise (N. 4. 18).

স্ক:-1. 7. night.

श्रक:-4. 3. castle.

श्र**चरम्**-1. 11; speech; 1. 12., water.

স্থবা:-5. 3. terrestrial deities.

श्राचितम्—1. 12. water.

ग्रगन्-2. 14. to go.

श्रमायी-5. 3. terrestrial goddess.

স্থায়:-5. 1. terrestrial deity; 5. 4. atmospheric deity.

श्रिमने ये-3. 13. simile.

श्र**प्रे:**−1. 15. of Agni.

म्राग्रिया-4. 3. leader.

श्रम्बः-1. 13. rivers; 2. 5. fingers.

श्रवशंस:-3. 24. thief.

श्रद्धा-2. 11. cow; 5. 5. atmospheric deity.

श्रक्तिरसः-5. 5. atmospheric deities.

श्रङ्गुलिनामानि-2. 5. synonyms of finger.

श्रङ्गलीनाम्-2. 5. of fingers.

अचित-2. 14. to go.

श्र**चप्म**−3. 11. to see.

अच्छ-4. 2. also.

श्रज एकपाद्-5. 6. celestial deity.

ग्रजगन्-2. 14. to go.

श्रजाः पूर्णः-1. 15. the steeds of Pūsan.

श्रजिरम्-2. 15. quick.

त्रजिरा:-1. 13. rivers.

श्रजीगः-4. 3. to swallow, or to praise, or to accept.

श्राज्म-2. 17. battle; 3. 4. house.

श्र**जाः**−2. 15. quick.

ग्रग्ब्य:-2. 5. fingers.

त्रतति-2. 14. to go.

त्रात्तिकर्माणः-2. 8. meaning to eat.

ग्रत्य:-1. 14. horse.

শ্বথৰ্ম:-2. 5. fingers.

प्रथर्यति-2. 14. to go.

त्रथर्युम्-4. 2. to go.

अथर्वा-5. 6. celestial deity.

अथर्वाज:-5. 5. atmospheric deities.

श्रदिति:-1. 1. earth; 1. 11. speech;

2. 11. cow; 4. 1. unimpaired;

5. 5. atmospheric deity.

श्रदिती-3. 30. heaven and earth.

श्रदा-3. 10. truth.

श्रद्धातय:-3. 15. wise.

श्रद्धतम्-3. 3. great.

त्रश्चसत्-4. 1. one who sits at table, or prepares food.

दि:-1. 10. cloud.

াস্থ্য:-4. 2. stanza, Agni, Indra, irresistible.

ाध्येषणाकर्माणः-3. 21. meaning to solicit.

ाध्वर:-3. 17. sacrifice.

गध्वरम्-1. 3. space.

ग्वा−1. 3. space.

प्रनिभशस्यः-3. 8. praiseworthy.

प्रनवा-4. 3. self-dependent.

प्रनर्शरातिम्-4. 3. impure gift.

प्रनवः-2. 3. man.

प्रनवदाः-3. 8. praiseworthy.

प्रनवज्ञवः-4. 3. of sovereign power.

ब्रनवायम्-4. 3. uninterrupted or unyielding.

म्रानिति-2. 14. to go.

श्रनिंदा:-3. 8. praiseworthy.

श्रनुमति:-5. 5. atmospheric deity.

श्रनुद्रुप्-1. 11. speech.

श्रनेद्य:-3. 8. praiseworthy.

श्रनेमाः-3. 8. praiseworthy.

भ्रन्तमानाम्-2. 16. near.

श्रन्तरिज्ञनामानि-1. 3. synonyms of space.

श्रन्तरिचम्-1. 3. space.

ग्रन्तरिचस्य−1. 3. of space.

श्रन्तिकनामानि-2. 16. synonyms of near.

म्रान्तिकस्य-2, 16. near.

धन्ध:-2. 7. food; 4. 2. darkness.

अञ्चनामानि−2. 7. synonyms of food.

श्रवस्-1. 12. water.

श्रवस्य-2. 7. of food.

अप:-1. 12. water.

अप:-2. 1. action.

श्रपत्यनामानि—2. 2. synonyms of offspring.

श्रपत्यम्-2. 2. offspring.

अपत्यस्य-2. 2. of offspring.

श्रपां नपात्-5. 4. atmospheric deity.

अपारे-3. 30. heaven and earth.

त्रपीच्यम्-3. 25. outcast or concealed.

अस:-2. 1. action; 2. 2. offspring; 3. 7. beauty.

श्रमवाना-2. 4. arm.

अप्रतिष्कृतः-4. 3. non-averse, or not to be resisted.

त्रप्रायुवः-4. 1. vigilant.

श्रन्त-4. 3. disease, or fear; 5. 3. terrestrial deity.

श्रप्स:-3. 7. beauty.

श्रभिख्या-3. 9. wisdom.

श्रभिधेतन-4. 3. running.

ग्रभीके-2. 17. battle; 3. 29. near.

श्रभीशवः-1. 5. rays; 2. 5. fingers; 5. 3. terrestrial deities.

अभीशू-2. 4. arm.

ग्रभ्यर्थयज्ञा-4. 3. one who sacrifices in parts.

अभ्यर्ष-3. 21. to solicit.

अभ्रम्-1. 10. cloud.

अभ्व:-3. 3. great.

अभ्वम्-1. 12. water.

श्रमति:-3. 7. beauty; 4. 3. independent judgment.

भ्रमत्रः-4. 3. a vessel, without measure.

श्रमवान्-4. 3. having a minister, attacking violently, self-possessed.

श्रमा-3. 4. house.

श्रमिन:-4. 3. great, or attacking violently.

भ्रमीबा-4. 3. disease, violent injury.

श्रमुर:-4. 3. wise.

श्रमृतम् -1. 2. gold; 1. 12. water.

श्रम्बरम्-1. 3. space; 2. 16. near.

अन्द्र-1. 12. water.

अग्भ:-1. 12. water.

श्रम्भसी-3. 30. heaven and earth.

श्रम्भृण:-3. 3. great.

भ्रम्यक्-4.3. straight, unobtainable.

श्रय:-1. 2. gold.

श्रयते-2. 14. to go.

श्रया-3, 29, this.

श्रयुथु:-2. 14. to go.

श्रयुध:-2. 14. to go.

श्चरण्यानी-5. 3. terrestrial goddess.

श्ररिन्दानि-1. 12. water.

अर्पति-2. 14. to go.

श्रहण्यो गाव उपसाम्-1. 15. ruddy

श्र**रुष:-**1. 14. horses.

ग्ररुपति-2. 14. to go.

श्ररुपम्-3. 7. beauty.

त्रहवी-1. 8. dawn.

प्रक:-2. 7. food; 2. 20. thunderbolt; 4. 2. stanza, tree deity.

श्रचेति-3. 14. to worship.

श्चर्वतिकर्माणः-3. 14. meaning to worship.

म्रचि:-1. 17. flame.

अर्जुनम्-3. 7. beauty.

श्रर्जुनी-1. 8. dawn.

त्रर्णः-1. 12. water.

त्रणी:-1. 13. rivers.

श्रद्ति-2. 14. to go.

श्रद्यति-2. 19. to kill.

श्रभेक:-3. 2. small.

अर्भकम्-3. 29. small.

अर्थः-2. 22. lord.

त्रर्वा-1. 14. horse.

त्रवांके-2. 16. near.

श्रलयंति-2. 14. to go.

त्रजानृख:-4. 3. a mighty cloud.

त्रलप:-3. 2. small.

श्रत्पकम्-3. 2. small.

म्रव:-2. 7. food.

ग्रव चाकशत्-3. 11. to see.

भ्रवत:-3. 23. well.

भ्रवति-2. 14. to go.

भ्रवते-2. 14. to go.

भ्रव तिरति-2. 19. to kill.

श्रवनय:-1. 13. rivers; 2. 5. fingers.

खवनि:-1. 1. eart'n.

भ्रवमे-2. 16. near.

म्रविष्यन्-2. 8. to eat.

श्रव्यथय:-1. 14. horses.

प्रशत-2. 18. to pervade.

प्रशीति:-4. 2. eighty.

प्रश्न:-1, 10, cloud.

प्रसन्ते-2. 18. to pervade.

प्रमा-1. 10. cloud.

प्रव:-5. 3. terrestrial deity.

प्रथनामानि—1. 14. synonyms of horse.

प्रशा:-1. 14. horses.

प्रश्वानाम-1. 14. of horses.

ग्रश्वाजनी-5. 3. terrestrial goddess.

प्रश्विनोः-1. 15. of two Asvins.

ग्रिश्वनौ-5. 6. celestial deities.

ब्रष्टादश-2. 6, 20. eighteen.

म्रष्टाविंशति:-2. 7, 9, 10. twenty-eight.

अप्टो-1. 6; 3. 11, 18. eight.

त्रसकाम्-4. 3. untransgressible.

न्नसञ्चन्ती-4. 2. supporting each other or non-ceasing.

श्रसामि-4. 3. endless.

असिक्री-1. 7. night.

श्रसिन्वती-4. 3. insatiable.

ग्रस:-3. 9. wisdom.

श्रमुनीति:-5. 4. atmospheric deity.

ग्रसुर:-1. 10. cloud.

अस्तें स्तें-4. 3. wind-tossed, well-tossed, breath-tossed; i. e. groups of atmospheric gods (N. 6. 15.)

श्रस्कृधोयुः-4. 3. long-lived.

ग्रस्तम्-3. 4. house.

अस्तमीके-2. 16. near.

च्चस्मे-4. 3. we, us, our, etc.

ग्रस्य-4. 1. his.

ग्रस्या:-4. 1. her.

त्रस्रेमा:-3. 8. praiseworthy.

श्रहना-1. 8. dawn.

श्रहनांमानि-1. 9. synonyms of day.

म्रहि:-1. 10. cloud; 1. 12. water; 5. 4. atmospheric deity.

त्रहिर्बुध्न्यः-5. 4. atmospheric deity.

यही-2. 11. cow; 3. 30. heaven and earth.

त्रह:-1. 9. of the day.

त्रहाय-3. 27. ancient.

त्रहयाणः-4. 2. one whose vehicle does not bring shame.

স্থা–3. 13. comparative; 4. 2. preposition.

ग्राकाशम्-1. 3. space.

श्राकीम्-3. 12. Indeclinable.

(N. J. 13.)

श्राकृतम्-3. 12. Indeclinable; arranged, (N. 3. 13.)

म्राके-2. 16. near; 3. 26. far.

म्राकेनिप:-3. 15. wise.

म्राकन्दे-2. 17. battle.

श्राचार्यः-2. 18. to pervade.

श्राखरडल:-2. 19. to kill.

न्त्रा गनीगन्ति-2. 14. to go.

त्राषृिः-4. 2. brilliant.

श्राङ्गप:-4. 2. hymn, chant.

न्ना चके-2. 6. to desire.

ग्रा चन्म-3. 11. to see.

त्राजौ-2. 17. battle.

त्राणी-2. 17. battle.

त्राताः-1. 6. quarters.

आ तिरत-2. 19. to kill.

म्रादित्यस्य-1. 15. of $\overline{\mathbf{A}}$ ditya.

ग्रादित्या:-5. 6. celestial deities.

श्रादिष्टोपयोजनानि-1. 15. specified teams (of gods.)

श्राधव:-4. 3. terror.

ग्रानट्-2. 18. to pervade.

त्रानशे-2. 18. to pervade.

त्रानुषक्-4. 3. constant.

न्नाप:-1. 3. space; 1. 12. water;

5. 3. terrestrial deities,

ज्यापान:-2. 18. to pervade.

श्रापान्तमन्यु:-4. 2. Soma, Indra.

म्राप्त्याः-5. 5. atmospheric deities.

ग्रामिश्राणि-3. 12. mixed.

न्नायती-2. 4. arms.

ग्रायवः-2. 3. men.

आयु:-2. 7. food.

ग्रायुधानि-1. 12. waters.

म्रारित:-4. 2. one who can reach everywhere.

त्रारे-3. 26. distant.

ब्रार्ली-5. 3. terrestrial deity.

म्रायंति-2. 14. to go.

ग्रावयति-2. 8. to eat.

त्रावया:-1. 12. waters.

ग्राशा:-1. 6. quarters.

त्राशाभ्य:-4. 3. quarters, side-

quarters.

ग्राशिषः−3. 21. to move.

त्राशी:-4. 3. mixing, thickening blessing.

श्राशु-2. 15. quick.

ग्राशः-1. 14. horse.

त्राशुशुज्ञाणः-4. 3. fire.

न्नाष्ट-2. 18. to pervade.

आष्टा:-1. 6. quarters.

न्त्रासात्-2. 16. near.

ग्राहन:-4. 2. one who insults.

श्राहनसः-4. 1. intoxicating.

म्राहवे-2. 17. battle.

ग्राहिकम्-3. 12. Indeclinable (N. 3. 13.)

इत्था-3. 10. truth, 4. 2. there.

इदम्-1. 12. water.

इदामेव-3. 13. simile.

इदं यथा-3. 13. simile.

इदंयु:-4. 3. desiring this.

इदा-3. 28. new.

इदानीम्-3. 28. new.

इध्म:-5. 2. terrestrial deity.

इन:-2. 22. lord.

इन्दु:-1. 12. water; 1.17. sacrifice

5. 4. atmospheric deity.

इन्द्र:-5. 4. atmospheric deity.

इन्द्रस्य-1. 15. of Indra.

इन्द्राणी-5. 5. atmospheric deity.

इन्द्रियम्-2. 10. wealth.

इन्वति-2. 14. to go; 2. 18. to pervade.

इयत्तत-2. 14. to go.

इयर्ति-2. 14. to go.

इरज्यति-2. 21. to be powerful; 3. 5. to attend.

इरा−2. 7. food.

इरावत्य:-1. 13. rivers.

इल:-5. 2. terrestrial deity.

इजा-1. 1. earth; 1. 11. speech; 2. 7. food; 2. 11. cow; 5. 5. atmospheric deity.

इलीविश:- 4. 3. cloud.

इव-3. 13. like.

इषति-2. 14. to go.

इषम्-2. 7. food.

इषिरेण-4. 1. going forward, visible, desirous.

ह्य:-5. 3. terrestrial deity.

इष्टाचि:-5. 3. terrestrial deity.

इषुध्यति-3. 19. to beg.

इष्टि:-3. 17. sacrifice.

इत्मिण:-4. 1. they who go, desire, or see.

ईचे-4. 3. to rule.

ईङ्कते−2. 14. to go.

हेम्-1. 12. water; 4. 2. expletive.

ईमहे-3. 19. to beg.

ईतें-2. 14. to go.

ईर्मान्तास:-4. 1. steeds.

ईपति-2. 14. to go.

ईश्वरनामानि-2. 22. synonyms of lord.

ईथरस्य-2. 22. of lord.

ईहते-2. 14. to go.

उक्थ्य:-3. 8. praiseworthy.

उन्ना-3. 3. great.

उचित:-3. 3. great.

उत्तराचि-3. 12, 29. following.

उत्स:-3. 23. well.

उद्कनामानि-1. 12. synonyms of water.

उदकम्-1. 12. water.

उदकस्य-1. 12. of water.

उपजिह्निका-3. 29. ant.

उपन्दि:-1. 11. speech.

उपमा:-3. 13. similes.

उपमे-2. 16. near.

उपयोजनानि-1. 15. teams (of gods).

उपर:-1. 10. cloud.

उपरा:-1. 6. quarters.

उपल:-1. 10. cloud.

उपलप्रचिर्णी-4. 3. gruel-maker.

उपसि-4. 3. lap.

उपाके-2. 16. near.

उराण:-4. 3. broadening.

उर-3. 1. many.

उवैशी-4. 2. nymph; 5. 5. atmospheric deity.

डर्वी-1. 1. earth; 3. 30. heaven and earth.

उच्य:-1. 13. rivers.

उल्खलुम्-5. 3. terrestrial deity.

उल्लाबस्वन-5.3. terrestrial deities.

उल्बम्-4. 3. cover.

उशिक्-2. 6. to desire.

डशिज:-3. 15. wise.

उरमसि-2. 6. to desire.

उपसः-1. 18. of dawn.

उपसाम्-1. 15. of dawns.

उषा:-5. 5. atmospheric deity; 5. 6. celestial deity.

उषासानक्रा-5. 2. terrestrial deity.

उपोनामानि-1. 8. synonyms of dawn.

उस्रा-2. 11. cow.

उसा:-1. 5. rays.

डाम्निया-2. 11. cow.

ऊति:-4. 2. protection.

ऊधः-1. 7. night.

जर्क-2. 7. food.

ऊर्जस्वत्य:-1. 13. rivers.

ऊर्जोहती-5. 3. terrestrial deity.

ऊर्दरम्-3. 29. wide.

ऊर्ग्या-1. 7. night.

ऋक्-1. 11. speech.

ऋचा:-3. 29. stars.

ऋचीषमः -4. 3. equal to praise.

ऋच्छ्रति-2. 14. to go; 3. 5. to attend.

ऋजुनीती-4. 3. having straight eyes or right guidance (Durga.)

भरक्षति:-4. 3. accomplish.

ऋणद्धि-3. 5. to attend.

ऋगतिं-2. 14. to go.

ऋगोति-2. 14. to go.

ऋ एवति-2. 14. to go.

ऋत:-5. 4. atmospheric deity.

ऋतम्-1. 12. water; 2. 10. wealth; 3. 10. truth.

ऋतस्य योनि:-1. 12. water.

ऋत्विङ्नामानि-3. 18. synonyms of priest.

ऋत्विजाम्-3. 18. of priests.

ऋदूदर:-4. 3. Soma.

ऋदूपे-4. 3. protectors.

ऋधक्-4. 1. particle.

ऋभ्रोति-3. 5. to attend.

ऋबीसम्-4. 3. earth.

ऋभवः-5. 5. atmospheric deities.

ऋभु:-3. 15. wise.

ऋभुत्ता:-3. 3. great.

ऋष्यदात्-3. 23. well.

ऋष्व:-3. 3. great.

ऋहन्-3. 2. short.

एकत्रिंशत्-5. 6. thirty-one.

एकविंशति:-1.1. twenty-one.

एकशतम्-1. 15.0ne hundred and one.

प्कादश-1. 16, 17; 2. 13, 16;

3. 2, 9. eleven.

एजति-2. 14. to go.

एतग्वः-1. 14. horse.

प्तशः-1. 14. horse.

प्रत-2. 14. to go.

पुनम्-4. 2. him. (N. 5. 28.)

पुना-3. 29. her.

प्नाम्-4. 2. her. (N. 5. 28.)

पुन्य:-1. 13. rivers.

पुरिरे−4. 1. to stimulate.

एइ:-2. 13. anger.

ऐश्वर्यक्रमीण:-2. 21. meaning to be prosperous.

श्रोजः-1. 12. water; 2. 9. strength.

भ्रोग्यो-3. 30. heaven and earth.

श्रोदती-1. 8. dawn.

स्रोदनः-1. 10. cloud.

ग्रोमना-4. 3. protector.

श्रोमासः-4. 3. protectors or to be protected.

ज्रोपम्-2. 15. quick.

भ्रोषध्य:-5. 3. terrestrial deities.

ग्रोचे:श्रवस:-1. 14. horse.

कः-5. 4. atmospheric deity.

ककुभः-1. 6. quarters.

ककुह:-3. 3. great.

कच्या:-2. 5. fingers.

कणति-2. 14. to go.

करदति-2. 14. to go.

क्र एठति-2. 14. to go.

कर्वः-3. 15. wise.

कत्-3. 6. happiness.

कत्पयम्-4. 3. cloud.

कनति-2. 6. to desire.

कनकम्-1. 2. gold.

कपना-4. 3. tawny.

कम्-3. 6. happiness.

कम्पते-2. 12. to be angry.

करणानि-2. 1. action.

करन्ती-2. 1. action.

करस्नौ-2. 4. arms.

करांसि-2. 1. action.

करिकत-2. 1. action.

कर्णम-2. 1. action.

करूबती-4. 3. one having gaps in teeth. (N. 6. 31.)

कंते:-3. 23. well.

कर्तवै-2. 1. action.

कर्ताः-2. 1. action.

कर्त्वम्-2. 1. action.

कर्मण:-2. 1. of action.

कर्मनामानि -2. 1. synonyms of action.

कर्वरम-2. 1. action.

कल्पते-3. 14. to worship.

कल्मलीकिनम्-1. 17. flame.

कवते-2. 14. to go.

कवन्धम्-1. 12. water.

कवि:-3, 15, wise.

कश:-1. 12. water.

कशा-1. 11. speech.

कसति-2. 14. to go.

काकुत्-1. 11. speech.

काकुदम्-4. 2. palate.

काञ्चनम्-1. 2. gold.

काट:-3. 23. well.

काणुका-4. 2. dear.

कातु:-3. 23. well.

कानिपत्-2. 6. to desire.

कान्तिकर्माण:-2. 6. meaning to

desire.

कायमानः-4. 1. desirous.

कारः-3. 16. singer.

कारोतरात्-3. 23. well.

कालयति-2. 14. to go.

काशि:-4. 3. handful.

काष्टाः-1. 6. quarters.

कि:-4. 3. doer.

किमीदिने-4. 3. greedy.

कियेघा:-4. 3. holding much (N. 6. 20.)

किरणा:-1. 5. rays.

कीकरेषु-4. 3. country of the barbarians.

कीरि:-3. 16. singer.

कीलालम्-2. 7. food.

कीस्तास:-3. 15. wise.

कुटस्य-4. 2. action.

कुणारुम्-4. 3. cloud.

कुत्स:-2. 20. thunderbolt.

कुरव:-3. 18. priests.

कुरुतन-4. 1. to do.

कुिंबश:-2. 20.; 4. 3. thunderbolt.

कुल्या:-1. 13. rivers.

क्वित्-3. 1. many.

कुशय:-3. 23. well.

इह:-5. 5. atmospheric deity.

कूप:-3. 23. well.

कृरवति-2. 19. to kill.

कृति:-3. 4. house; 4. 2. fame or food.

कृत्वी-2. 1. action.

कृदर:-3. 4. house.

कृदरम्-3. 29. sowing or storehouse.

ह्य-3. 2. short.

कूपनामानि-3. 23. synonyms of well.

कूपस्य-3. 23. of well.

क्रन्तति-2. 19. to kill.

कृपण्यति-3. 14. to worship.

कृपण्युः-3. 16. singer.

क्रपा-4. 3. praise or worship.

कृपायति-3. 14. to worship.

कृपीटम्-1. 12. water.

कृशनम्-1. 2. gold; 3. 7. beauty.

कृष्टय:-2. 3. men.

केत:-3. 9. wisdom.

केतु:-3. 9. wisdom.

केपय:-4. 2. evil desires.

केवट:-3. 23. well.

केशिन:-5. 6. celestial deities.

केशी-5. 6. celestial deity.

कोश:-1. 10. cloud.

कौरयाणः-4. 2. traveller.

कतु:-2. 1. action; 3. 9. wisdom.

क्राणा:-4. 1. doing.

क्रिवि:-3. 23. well.

क्रिविदेती-4. 3. one having sharp teeth.

क्रध्यतिकर्माणः-2. 12. meaning to be angry.

क्रोधनामानि-2. 13. synonyms of anger.

क्रोधस्य-2. 13. of anger.

त्रत्रम्-1. 12. water; 2. 10. wealth.

चन-1. 12. water; 2. 7. food.

चप:-1. 12. water.

चपा-1. 7. night.

चमा-1. 1. earth.

चयति-2. 21. to be powerful.

चा-1. 1. earth.

चिणोति-2. 14. to go.

चितय:-2. 3. men.

चिति:-1. 1. earth.

चिप:-2. 5. finger.

चिपस्ती-2. 4. arms.

चित्रनामानि-2. 15. synonyms of quick.

चित्रस्य-2. 15. gen. quick.

चियति-2. 14. to go.

त्तीरम्-1. 12. water.

3-2. 7. food.

चुम्पति-2. 14. to go.

च्च्यम्-4. 2. mushroom.

च्छक:-3. 2. short.

त्रेत्रस्य पति:-5. 4. atmospheric deity.

चोगस्य-4. 3. dweller.

चोणी-1. 1. earth; 3. 30. heaven and earth.

चोद:-1. 12. water.

चोदति-2. 14. to go.

चमा-1. 1. earth.

खजे-2. 17. battle.

खबे-2. 17. battle.

खा:-1. 13. rivers.

खात:-3. 23. well.

खादो अर्था:-1. 13. rivers.

खेदय:-1. 5. rays.

गण:-1. 11. speech.

गतिकर्माण:-2. 14. meaning to go.

गधिता-4. 2. accepted.

गध्यम्-4. 2. to be mixed.

गनीगन्ति-2. 14. to go.

गन्ति-2. 14. to go.

गभस्तय:-1. 5. rays; 2. 5. fingers.

गभस्ती-2. 4. arms.

गभीर:-3. 3. great.

गभीरम्-1. 12. water.

गभीरा-1. 11. speech.

गभीरे-3. 30. heaven and earth.

गमति-2. 14. to go.

गम्भरम्-1. 12. water.

गम्भीरा-1. 11. speech.

गम्भोरे -3. 30. heaven and earth.

गय:-2. 2. offspring; 2.10. wealth;

3. 4. house.

गर्तः-3. 4. house.

गल्दया-4. 3. pressing.

गल्दा-1. 11. speech.

गवते-2. 14. to go.

गवाम्-2. 11. of cows.

गहनम्-1. 12. water.

गाति-2. 14. to go.

गातु:-1. 1. earth; 4. 1. to go.

गाथा-1. 11. speech.

गान्धर्वी-1. 11. speech.

गायति-3. 14. to worship.

गाव:-1. 5. rays; 1. 15. steeds

गिरि:-1. 10. cloud.

गिर्वणा:-4. 3. god.

गी:-1. 11. speech.

गूर्त्रयति-3. 14. to worship.

गृणाति-3. 14. to worship.

गृहनामानि-3. 4. synonyms of house.

गृहाणाम-3. 4. of houses.

गुल्स:-3. 15. wise.

गोत्र:-1. 10. cloud.

गोत्रा-1. 1. earth.

गोनामानि-2. 11. synonyms of cow.

गो:-1. 1. earth; 1. 4. heaven and the sun; 1. 11. speech; 3. 16. praiser; 4. 1. ray; 5. 5.

atmospheric deity.

गौरी-1. 11. speech; 5. 5. atmospheric deity.

मा:-1. 11. speech; 3. 29. women.

ग्मा-1. 1. earth.

याबा-1. 10. cloud.

प्राचाण:-5. 3. terrestrial deities.

घम:-1. 9. day; 3. 17. sacrifice.

घृण:−1. 9. day.

वृतम्-1. 12. water.

घृतवती-3. 30. heaven and earth.

घृताची-1. 7. night.

घोष:-1. 11. speech.

व्रंस:−1. 9. day.

चकमान:-2. 6. to desire.

चकत्-2. 1. action.

चतति-2. 14. to go.

चतुरश्चिद्दमानात्-3. 13. simile.

चतुरुत्तरमशीति:-4. 2. eighty-four.

चतुर्दश-3. 23. 24 fourteen.

चतुर्विशति:-3. 15, 30. twenty-four.

चतुश्रत्वारिंशत्-3. 14. forty-four.

चत्वार:-2. 21; 3. 21. four.

चत्वारि -2.22. four.

चन:-4. 3. food (N. 6. 16.)

चन्द्रम्-1. 2. gold.

चन्द्रमा:-5. 5. atmospheric deity.

चमसः-1. 10. cloud.

चम्बो-3. 30. heaven and earth.

चयसे-4. 1. to go.

चर:-1. 10. cloud.

चर्षण्यः-2. 3. man.

चर्षिः-4. 2. seeing; cf. Ngh. 3. 11.

चष्टे-3. 11. to see.

चाकन्-4. 3. to see or to desire; (N. 6. 28.)

चाकनत्-2. 6. to desire; 3. 11. to see.

चिक्यत्-3. 11. to see.

चित्-3. 13. simile; 4. 2. particle if not accented and cattle if accented. (N. 5. 5.)

चित्तम्-3. 9. wisdom.

चित्रामघा-1. 8. dawn.

चेत:-3. 9. wisdom.

चोष्क्र्यते-4. 3. to abandon.

(N. 6. 22)

चोष्क्र्यमाण:-4. 3. to give (N. 6. 22.)

च्यवते-2. 14. to go.

च्यवन:-4. 1. name of a seer, promoter of stanzas.

(N. 4. 19.)

च्यवाना-2. 4. arm.

च्यौत्नम्-2. 9. strength.

इदयते-3. 14. to worship.

खुदि:-3. 4. house,

छन्त्सत्-2. 6. to desire.

बुन्दः-3. 16. praiser.

छन्दति-3. 14. to worship.

खुदि:-3. 4. house.

ज्ञाया-3. 4. house.

जगत:-2. 3. man.

जगति-2. 14. to go.

जगती-2. 11. cow.

जगन्ति-2. 14. to go.

जगाति-2. 14. to go.

जगायात्-2. 14. to go.

जङ्गान्त-2. 14. to go.

जन्मती:-4. 3. waters. (N. 6. 16.)

जञ्जणाभवन्-1. 17. flame.

जटरे-4. 1. stomach.

जन्तव:-2. 3. men.

जғн-1. 12. water.

जबार-4. 3. The disc of the sun.

(N. 6. 17.)

जमत-1. 17. flame.

जमति-2. 14. to go.

जरते-3.14. to worship; 4.1. to

praise. (N. 4. 24.)

जरिता-3. 16. praiser.

जरूथम्-4. 3. stanza (N. 6. 17.)

जलम्-1. 12. water.

जलाशम्-3. 6. happiness.

जलाषम्-1. 12. water.

जल्पति-3. 14. to worship.

जळ्हन:-4. 3. devoid of lustre or cool. (N. 6. 25.)

जवति-2. 14. to go.

जसति-2. 14. to go.

जसुरि:-4.1. starved (N. 4. 24.); bound (Durga.)

जहा-4. 1. killed. (N. 4. 1.)

जा:-2. 2. offspring.

जातरूपम्-1. 2. gold.

जातवेदाः-5. 1. terrestrial deity.

जामय:-2. 5. fingers.

जामि-1. 12. water.

जामि:-4. 1. sister, tautology (N. 4. 20.)

जायति-2. 14. to go.

जार श्रा भगम्-3. 13. simile.

जारयायि-4. 3. Ao Pass. to cherish: अजायत् Skand; जारश्वासौ यायीति जारयायि । गवां यौवनस्य जरयितृत्वा- जारत्वम् । गवामभिगमनाद् यायित्वम् ।

Deva.

जिगाति-2. 14. to go.

जिन्वति-2. 14. to go; 4. 3. to

please (N. 6. 22.)

जिह्ना-1. 11. speech.

जीरा:-2. 15. quick.

जुपते-2. 6. to desire.

जहरे-4. 1. to sacrifice. (N. 4. 19.)

जूर्णि:-2. 13. anger; 2. 15. quick;

4. 3. speed; (N. 6. 4.); army or power. Deva.

जेहति-2. 14. to go.

जेहते-2. 14. to go.

जोपवाकम्-4. 2. nonsense (N. 5. 22.)

ज्मा-1. 1. earth.

ज्या-5. 3. terrestrial deity.

(N. 9. 18.)

ज्योतते-1. 16. to burn.

ज्रयति-2. 14. to go.

ज्वलत:-1. 17. of flame.

ज्वलतिकर्माणः-1. 6. meaning to shine.

डीयते-2. 14. to go.

तकति-2. 14. to go.

तक्म-2. 2. offspring.

तक्वा-3. 24. thief.

ततजुष्टिम्-4. 3. fond of decorating the body. (N. 6. 19.)

तथा-3. 13. simile.

तद्भः-3. 13. simile.

तद्दन्-3. 13. simile.

तहर्णः-3. 13. simile.

तनय:-2. 2. offspring.

तना-2. 10. wealth.

तन्तपात्-5. 2. butter or fire: terrestrial deity. (N. 8. 6.)

तपः-1. 7. flame.

तपुषी-2. 13. anger.

तमः-1. 7. night.

तमस्वती-1. 7. night.

तर:-2. 9. strength.

तराणि:-2. 15. quick.

तरस्वत्यः-1. 13. rivers

तस्व्यति-4. 2. to kill. (N. 5. 2.)

तळित्–2. 16. near; 2. 19. to kill.

तवः-2. 9. strength.

तवसः-3. 3. great.

तविप:-3. 3. great.

त्रविषी-2. 9. strength.

तस्कर:-3. 24. thief.

तस्थुपः-2. 3. man.

ताजन्-2. 15. quick.

तासु:-3. 16. praiser.

ताम्रम्-3. 7. form.

तायु:-3. 24. thief.

ताचर्यः-1. 14. horse; 5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 27,28.)

तान्हि-2.19. to kill.

तिग्म:-2. 20. thunderbolt.

तितड-4. 1. sieve (N. 4. 9.)

तिर:-3. 29. obtained (N. 3. 20.)

तिस्रोदेवी:-5. 2. terrestrial deity.

(N. 8. 13.)

तुक्-2. 2. offspring.

तुम्रथा-1. 12. water.

तुग्वनि-4. 1. a sacred place.

(N. 4. 15.)

तुज्यमानासः-2. 15.quick.

तुझ:-2. 20. thunderbolt; 4. 3.

gift. (N. 6. 18.)

तुआति-3. 20. to give.

तुरीपम्-4. 3. water. (N. 6. 21.)

तुरीयति-2. 14. to go.

तुर्वेशि:-4. 3. overpowering

Indra. (N. 6. 14.)

तुर्वशा:-2. 3. man.

तुर्वशे-2. 16. near.

तुवि-3. 1. many.

त्ताव-4. 1. to increase. (N. 4. 25.)

तूतुजान:-2. 15. quick.

त्तुजि:-2. 15. quick.

त्तुमाङ्ग्ये-4. 2. to favour soon.

(N. 5. 25.)

त्यम्-1. 12. water; 2. 15. quick.

तूणींशम्-4. 2. water.(N. 5. 16.)

तुर्चि:-2. 15. quick.

तृयोकिह-2. 19. to kill.

तुप्र:-3. 24. thief.

तृति:-1. 12. water.

त्यु-2. 15. quick.

तेज:-1. 12. water; 1. 17. flame.

तोकम्-2. 2. offspring.

तोक्स-2. 2. offspring.

तोदः-4. 2. well or a cavity

(N. 5. 7.); a householder. Deva.

तोयम्-1. 12. water.

तौरयाण:-4. 2. having a swift car. (N. 5. 15.)

त्यजः-2. 13. anger.

त्रयस्त्रिशत्-2.19. thirty-three.

त्रयस्त्रिशस्छ्तम्-4. 3. one hundred and thirty-three.

त्रयोविंशती-1. 7. twenty-three.

त्रिंशत्-1. 10. thirty.

ख:-3. 29. half. (N. 3. 20.)

खनः-2. 9. strength.

त्रयोदश-3. 16; 5. 2. thirteen.

न्नीखि-5. 1. three.

व्यष्टा-5. 2. terrestrial deity; 5. 4.

atmospheric deity; 5. 6.

celestial deity. (N. 12. 11.)

त्सरति-2. 14. to go.

दंस:-2. 1. action.

दंसयः-4. 1. actions. (N. 4. 25.)

दत्तः-2. 9. strength.

दम्पति-2. 14. to go.

दत्रम्-1. 2. gold.

दिख-3. 19. to beg.

द्धिका:-1. 14. horse; 5. 4.

atmospheric deity. (N. 10.31.)

द्धिकावा-1. 14. horse.

द्रभोति-2. 14. to go.

दध्यङ्-5. 6. celestial deity.

(N. 12. 33.)

द्ध्यति-2. 14 to go.

दन:-4. 3. generous (N. 6. 31.)

दश्रोति-2. 14. to go; 2. 19. to kill.

दभ्रम्-3. 2. short; 3. 29. small.

दम्नाः-4. 1. gentle, liberal, or self-restrained. (N. 4. 5.)

दमे-3. 4. house.

दयते-4. 1. to protect, to give, to divide, to burn, to kill,

(N. 4. 17.)

दश-1. 15; 2. 8, 12; 3. 5, 8, 20. ten.

दाति-3. 20. to give.

दानकमीण:-3. 20. meaning to give.

दावने-4. 1. gift. (N. 4. 18.)

दाशति-3. 20. to give.

दास्ति-3. 20. to give.

दिङ्नामानि-1. 6. synonyms of quarter.

दिचत्-2. 20. thunderbolt.

दिनम्-1. 9. day.

दिवा-1. 9. day.

दिविष्टिषु-4. 3. religious acts.

(N. 6. 22.)

दिवेदिवे-1. 9. day by day.

दिशाम्-1. 6. of quarters.

दीद्यति-1. 16. to burn.

दीधितय:-1. 5. rays. 2. 5. fingers.

दीयति-2. 14. to go.

दीयते-2. 14. to go.

दुन्दुभि:-5. 3. terrestrial deity (N. 9. 12, 13.)

दुरितम्-4. 3. evil deeds.(N. 6. 12.)

दुरोणे-3. 4. house.

दुर्याः-3. 4. house.

दुवस्यति-3. 5. to attend.

दृत:-4. 2, 3. messenger.

(N. 5. 1; 6. 22.)

दूरनामानि-3. 26. synonyms of distant.

दूरस्य-3. 26. of distant.

दूरेग्रन्ते-3. 30. heaven and earth.

द्दति:-1. 10. cloud.

देवताता-3. 17. sacrifice.

देवपत्न्य:-5. 6. celestial deities.

(N. 12. 44, 45.)

देवयवः-3. 18. priest.

देवा:-5. 6. celestial deities.

(N. 12. 38, 39.)

देवाच्या-4. 3. directed or addressed to gods.

देवी ऊर्जाहुती-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 42, 43.)

देवी जोष्ट्री-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 41, 42.)

देवो देवाच्या कृपा-4. 3. directed

towards gods. (N. 6. 8.)

दैच्या होतारा-5. 2. terrestrial deity. (N. 8. 12.)

दोधति-2. 12. to be angry.

दोषा-1. 7. might.

दौर्गह:-1. 14. horse.

द्यविद्यवि-1. 9. day after day.

द्यावापृथिवी-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 38.)

द्यावापृथिन्योः-3. 30. of heaven and earth.

च:-1. 9. day.

द्यावापृथिवीनामधेयानि-3.30. synonyms of heaven and earth.

चगत्-2. 15. quick.

द्यमत्-1. 16. to burn.

चुम्नम्-2. 10. wealth; 4. 2. glory or food. (N. 5. 5.)

द्योतते-1. 16. to burn.

चोतना-1. 8. dawn.

द्रमति-2. 14. to go.

द्रवत्-2. 15. quick.

द्रवति-2. 14. to go.

द्रविणम्-2. 9. strength; 2. 10. wealth.

द्रविणोदा:-5. 2. terrestrial deity. (N. 8. 1-4.)

द्राति-2. 14. to go.

द्रवण:-5. 3. terrestrial deity.

(N. 9. 23.)

इपदे-4. 1. wooden seat. (N. 4. 15.)

द्रमति-2. 14. to go.

द्रह्मव:-2. 3. man.

द्रणात-2. 19. to kill.

द्रलति-2. 14. to go.

हात्रिशत्-5. 4. thirty-two.

द्वादश-1. 9; 2. 4; 3. 1. twelve.

द्वार:-5. 2. terrestrial deity.

(N. 8. 10.)

द्वाविंशति:-2. 5: 3. 4. twenty-two.

द्वाविशासतम्-2. 14. one hundred and twenty-two.

द्विता-4. 2. twofold. (N. 5. 3.)

द्विबही:-4. 3. grown in two places, i.e. Indra. (N. 6. 17.)

द्विश:-3. 29. pairs.

द्विषष्टि:-4. 1. sixty-two.

धननामानि-2. 10. synonyms of wealth.

धनस्य-2. 10. of wealth.

ਬਤ:-5. 3. terrestrial deity.

(N. 9. 16, 17.)

धन्व-1. 3. space; 4. 2. intermediate space. (N. 5. 5.)

धन्वति-2. 14. to go.

धमति-2. 14. to go; 2. 19. to kill 3. 14. to worship.

धमनि:-1. 11. speech.

धरुणम-1. 12. water.

धर्णसः-2. 9. strength.

धवति-2. 14. to go.

धवा:-2. 3. man.

धाता-5. 5. atmospheric deity.

(N. 11. 11.)

घारा-1. 11. speech.

धावति-2. 14. to go.

धासि:-2. 7. food.

चिष्णा-1. 11. speech.

धिषणे-3. 30. heaven and earth.

धो:-2. 1. action; 3. 9. wisdom.

धीतय:-2. 5. fingers.

धोर:-3, 15, wise.

धुनय:-1. 13. rivers.

चुर:-2. 5. finger.

धूर्वति-2. 19. to kill.

घेना-1. 11. speech.

धेनु:-1. 11. speech; 5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 43.)

ध्रजात-2. 14. to go.

भ्रति-2. 14. to go.

भ्रयति-2. 14. to go.

धाति-2. 14. to go.

धवति-2. 14. to go.

ध्वंसात-2. 14. to go. ध्वरति-2. 19. to kill. ध्वस्मन्वत्-1. 12. water.

न-3. 13. particle of comparison.

नंसन्ते-4. 1. to obtain or to bend.

नकि:-3. 12. ind. no, not.

नकीम् 3. 12. ind. no, nobody.

नक्रा-1. 7. night.

नच्ति-2. 14. to go; 2. 18. to pervade.

नत्त्र्यम्-4. 3. striking down anyone who approaches. (N. 6. 3.)

नच्यति-2. 14. to go.

नद:-3. 16. praiser; 4. 2. a seer.

नदति-3. 14. to worship.

नद्ज:-2. 17. battle.

नदीनाम्-1. 13. of rivers.

नदीनामानि—1. 13. synonyms of river.

नद्यः-1. 13. rivers; 5. 3. terrestrial deities. (N. 9. 26.)

नना-1. 11. speech.

नपात्-2. 2. offspring.

नभ:-1. 4. the sky, the sun;

नभते-2. 19. to kill.

नभन्व:-1. 13. rivers.

नभसी-3. 30. heaven and earth.

नम:-2. 7. food; 2. 20. thunder-

नमस्यति-3. 5. to attend.

नम्या-1. 7. night.

नर:-1. 14. horse; 2. 3. man.

नराशंस:-5. 2. terrestrial deity. (N. 8. 7.)

नव-2. 11; 3. 12. nine.

नवते-2. 14. to go.

नवनामानि-3. 28. synonyms of new.

नवम्-3. 28. new.

नवस्य-3. 28. of new.

नवेदाः-3. 15. wise.

नब्यम्-3. 28. new.

नशत्-2. 18. to pervade.

नसते-2. 14. to go.

नसन्त-4. 1. to obtain or to bend.

नहुप:-2. 3. man.

नाक:-1. 4. the sky and the sun.

नाद:-3. 16. praiser.

नाम-1. 12. water.

नामधेयानि- 1. 17; 3. 30. synonyms.

नामानि-3. 29. synonyms.

नाराशंसः-5. 3. terrestrial deity.

(N. 9. 9-10.)

नार्यः-3. 17. sacrifice.

नाळी:-1. 11. speech.

निघृष्व:-3. 2. short.

निचुम्पुर्यः-4. 2. Soma. (N. 5. 18.)

निरायम्–3. 25. settled and obscure.

नि तोशते-2. 19. to kill.

निधा-4. 1. snares. (N. 4. 2, 3.)

निबहेयति-2. 19. to kill.

नियुतो वायो:-1.15. team of Vāyu.

नियुत्वान्-2. 22. lord.

निऋति:-1. 1. earth.

निर्णिक्-3. 7. form.

निर्णीतान्तर्हितनामधेयानि-3. 25. synonyms of ascertained and obscure.

नि वपन्तु-2. 19. to kill.

निवित्-1. 11. speech.

निश्यमा:-4. 3. swift steeds. (N.6.4.)

निष्पपी-4. 2. a lustful person.

(N. 5. 16.)

नीरम्-1. 12. water.

नीळम्-3. 4. house.

3-2. 15. quick; 3. 14. a particle.

नुकम्-3. 12. ind.

नूच-4. 1. particle.

नूचित्-4. 1. particle.

न्तनम्-3. 28. new.

नूत्नम्-3. 28. new.

नृम्णम्-2. 9.strength; 2. 10. wealth.

नेदति-2. 14. to go.

नेम:-2. 7. food; 3. 29. half.

नेमाधता-2. 17. battle.

नेमि:-2. 20. thunderbolt.

नौ:-1. 11. speech.

नौति-3. 14. to worship.

पचता-4. 3. ripe or cooking. (N. 6. 16.)

पञ्च-3. 26. five.

पञ्चजना:-2. 3. man.

पञ्चदश-1. 2, 5; 2. 2; 3. 17. fifteen.

पञ्जविंशति:-2. 3; 3. 3. twenty-five.

पड्भि:-4. 2. with soma-drinks or

eyes. (N. 5. 3.)

पणते-3. 14. to worship.

पर्णायति-3. 14. to worship.

पतङ्गाः-1. 14. horse.

पत्तति-2. 14. to go.

पतयति-2. 14. to go.

पस्यते-2. 21. to be powerful.

पदानि-3. 12; 4. 1, 2, 3; 5. 1, 2,

3, 4, 5, 6. words.

पथ्या-5. 5. atmospheric deity.

(N. 11. 45, 46.)

पदिम्-4. 2. a bird. (N. 5. 18.)

पनस्यति-3. 14. to worship.

पनायते-3. 14. to worship.

पप्रजा:-3. 14. to worship.

पय:-1. 7. night; 1.12. water; 2. 7. food.

पयस्वती-1. 7. night.

पयस्वत्य:-1. 13. rivers.

परश्च:-2. 20. thunderbolt.

पराके-3. 26. distant.

पराचै:-3. 26. distant.

परावतः-3. 26. distant.

पराश्वर:-4. 3. name of a son of Vasistha; name of Indra. (N. 6. 30.)

परि -4. 2. particle. (N. 5. 28.)

परिचरणकर्माणः-3. 5. meaning to serve.

परितवस्या-4. 1. night (N. 11. 25.)

परि स्रव-3. 21. to move.

परीणसा-3. 1. many.

पर्जन्य:-5. 4. atmospheric deity.

(N. 10. 10, 11.)

पर्वत:-1. 10. cloud.

पवते-2. 14. to go.

पवस्व-3. 21. to move.

पवि:-1. 11 speech; 2. 20. thunderbolt; 4. 2. the tire of a wheel. (N. 5. 5.)

पवित्रम्-1. 12. water; 4.2. a stanza, rays, water, fire, air, Soma, the Sun, Indra. (N. 5. 6.)

पश्यतिकर्माणः-3. 11. meaning to see.

पस्त्यम्-3. 4. house.

पाकः-3. 8. praiseworthy.

पाज:-2. 9. strength.

पाथ:-4. 3. intermediate space. (N. 6. 7.)

पादु:-4. 2. a foot. (N. 5. 19.)

पार्वत्य:-1. 13. rivers.

पार्श्वो-3. 30. heaven and earth.

भितर:-5. 5. atmospheric deities. (N. 11. 18.)

पिता-4. 1. protector or supporter. (N. 4. 21.)

पितु:-2. 7. food; 5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 24, 25.)

पिनाकम्-3. 29. an instrument of punishment; a bow. (N. 3. 21.)

पिपृत्ता:-3. 14. to worship.

पिप्पलम्-1. 12. water.

पिष्टम्-3. 7. form.

पिस्यति-2. 14. to go.

पीपरत्-3. 19. to beg.

पुरन्धि:-4. 3. very active, i. e.
Indra: or destroyer of cities;
or Varuna: he is praised
with wisdom. (N. 6. 13.);
sacrifice. (Durga.)

युरन्धी-3. 30. heaven and earth.

पुराणनामानि–3. 27. synonyms of ancient.

पुराणस्य-3. 27. of ancient.

पुरीषम्-1. 12. water.

y₹-3. 1. many.

पुरुभोजा:-1. 10. clouds.

पुरुखः-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 46, 47.)

पुतुकाम:-4. 3. having many desires, *i. e.* a man. (N. 6. 4.)

पुष्करम्-1. 3. space.

पूजयति-3. 14. to worship.

पूरव:-2. 3. man.

पूर्णम्-1. 12. water.

पूर्धि-3. 19. to beg.

पूर्वम्-2. 27. ancient.

र्या-1. 1. earth; 5. 6. celestial deity. (N. 12. 16, 17.)

पूच्य:-1. 15. of Püşan.

पृज्ः-2. 7. food.

पृज्ञे−2. 17. battle.

पृच्छति-3. 14. to worship.

पृण्चि-3. 20. to give.

पृशाति-3. 20. to give.

प्रतनाः-2. 3. man; 2. 17. battle.

पृतनाज्यम्-2. 17. battle.

प्रस-2. 17. battle.

प्रथिवी-1. 3. space; 5. 3. terrestrial deity; 5. 5. atmospheric deity; 5. 6. celestial deity.

ष्ट्रिश्चितामध्यानि—1. 1. synonyms of earth.

पृथिव्या:-1. 1. earth.

पशुज्ञ्या-4. 2. very swift. (N.5.10.); one whose speed is extended, (Durga.)

प्रथ्वी-1. 1. earth; 3. 30. heaven and earth.

চুন্ধি:-1. 4. variegated; the Sun; the sky. (N. 2. 14.)

पृषत्यो मस्ताम्-1. 15. the spotted horses of the Maruts.

वेलयति-2. 14. to go.

पेश:-1. 2. gold; 3. 7. form.

पेद्र:-1. 14. horse.

पौंस्यानि-2. 9. strength.

पौंस्ये-2. 17. battle.

प्रकलिवत्-4. 3. a merchant. (N. 6. 6.)

प्रजा-2. 2. offspring.

प्रजापति:-3. 17. sacrifice; 5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 42, 43.)

प्रज्ञानामानि-3. 9. synonyms of wisdom.

प्रज्ञाया:-3. 9. of wisdom.

प्रतहस्-4. 3. having obtained wealth. (N. 6. 21.)

प्रतिष्ठा-3. 2. short.

प्रतीच्यम्–3. 25. settled and obscure.

प्रतम्-3. 27. ancient.

प्रदिवः-3. 27. ancient.

प्रपित्वे-3. 29. near. (N. 3. 20.)

प्रवते-2. 14. to go.

प्रवया:-3. 27. ancient.

प्रशस्यनामानि–3. 8. synonyms of praiseworthy.

प्रशस्यस्य-3. 8. of praiseworthy.

प्राग्धः−2. 15. quick.

भ्रवते-2. 14. to go.

प्साति-2. 14. to go.

प्यः-3. 7. form.

फणति-2. 14. to go.

फालिग:-1. 10. cloud.

चक्रर:-4. 3. brilliant; something that flows brightly and dreadfully; streams of rain or lightning. (N. 6. 26.)

बर्-3. 10. truth.

बत:-4. 3. a particle used to express regret or pity. (N. 6. 28.); a child, devoid of strength (Deva.)

बन्धः-2. 10. wealth.

बप्सति-2. 8. to eat.

बब्धाम्-2. 8. eat.

बमस्ति-2. 8. to eat.

बहंगा-4. 3. growth or injury. (N. 6. 18.)

बहि:-1. 3. space; 1. 12. water; 5. 2. terrestrial deity.(N.8.9.)

बर्हिषत्-3. 3. great.

बाहिं षी-3. 4. great.

बत्तनामानि-2. 9. synonyms of strength.

बलस्य-2. 9. of strength.

बाहिष्ट:-3. 3. great.

बहुनामानि-3. 1. synonyms of much.

बहुले-3. 30. heaven and earth.

बहो:-3. 1. gen. much.

बाध:-2. 9. strength.

बाहुनामानि-2. 4. synonyms of arm.

बाह-2. 4. arm.

बाह्वो:-2. 4. of arm.

बिस्यति-2. 14 to go.

बीरिटे-4. 2. intermediate space. (N. 5. 27, 28.)

बुन्द:-4. 3. arrow. (N. 6. 33.)

बुर्बुरम्−1. 12. water.

बुसम्−1. 12. water.

वृबदुक्थम्-4. 3. highly praised or one to whom praise is to be offered. (N. 6. 4.)

बृब्कम्-1. 12. water.

बृहत्-3. 3. great.

बृहस्पति:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 11, 12.)

बृहस्पते:-1. 15. of Brhaspati.

बेकनाटान्-4. 3. usurers. (N. 6. 26.)

बेकुटा-1. 11. speech.

ब्रह:-1. 14. horse. 3. 3. great.

बद्ध-2. 7. food; 2. 10. wealth.

ब्रह्मणस्पति:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 12, 13.)

ब्राह्मणा व्रतचारिण:-3. 13. simile.

भग:-2. 10. wealth; 5. 6. atmospheric deity. (N. 12. 13, 14.)

भणति–3. 14. to worship.

भणायते–3. 14. to worship.

भनति-3. 14. to worship.

भन्दते—1. 16. to burn; 3. 14. to worship.

भन्दनाः-4. 2. greetings of praise. (N. 5. 2.)

भरता:-3. 18. priests.

भरित्रे-2. 4. arm.

भरे-2. 17. battle.

भर्म-1. 2. gold.

भर्वति-2. 8. to eat.

भविष्यत्-1. 12. water.

भसथ:-2. 8. to eat.

भा ऋजीक:-4. 3. of well-known light; fire. (N. 6. 4.)

भानु:-1. 9. day.

भाम:-2. 13. anger.

भामते-2. 12. to be angry.

भारती-1. 11. speech.

भास्वती-1. 8. dawn.

भास्वत्य:-1. 13. rivers.

भुरण्यति-2. 14. to go.

भुरण्यु:-2. 15. quick.

भुरिजौ-2. 11. arm.

अवनम−1. 12. water.

म्:-1. 1. earth; 1. 3. space.

भूतः -3. 13. simile.

भूतम्-1. 12. water.

भूमि:-1. 1. earth.

भूरि-3. 1. many.

भृगव:-5. 5. atmospheric deities.

(N. 11. 19,)

मृणीयते-2. 12. to be angry.

भृमि:-4. 3. mover. (N. 6. 20.)

भेषजम्-1. 12. water; 3. 6. happiness.

भोजते-2. 12. to be angry.

भोजनम्-2. 10. wealth.

भ्यसते-3. 29. to fear. (N. 3. 21.)

अमित-2. 14. to go.

भ्राजते-1. 16. to burn.

आशते-1. 16. to burn.

भारयति-1. 16. to burn.

भ्रीणाति-2. 12. to be angry.

भ्रेषति-2. 12. to be angry.

मंहते-3. 20. to give.

मन्ज-2. 15. quick.

मख:-3. 17. sacrifice.

मधम्-2. 18. wealth.

मज्मना-2. 9. strength.

मण्डूका:-5. 3. terrestrial deities.

(N. 9. 5.)

मतयः-3. 15. wise.

मतुथा:-3. 15. wise.

मदति-3. 14. to worship.

मदेमहि-3. 19. to beg.

मधु-1. 12. water.

मध्या–4. 1. in the midst of. (N. 4. 11.)

मनश्चित्-3. 15. wise.

मनामहे-3. 19. to beg.

मनीषी-3. 15. wise.

मनु:-5. 6. celestial deity. (N. 12. 34.)

मनुष्यनामानि–2. 3. synonyms of man.

मनुष्या:-2. 3. men.

मनुष्याणाम्-2. 3. of men.

मन्त्रयते-3. 14. to worship.

मन्दते-1. 16. to burn; 3. 14. to worship.

मन्दिने-4. 1. joyful. (N. 4. 24.)

मन्दू-4. 1. delighted. (N. 4. 12.)

मन्द्रयते-3. 14. to worship.

मन्द्रा-1. 11. speech.

मन्द्राजनी-1. 11. speech.

मन्धाता-3. 15. wise.

मन्महे-3. 19. to beg.

मन्यते-2. 6 to desire; 3. 14. to worship.

मन्द्र:-2. 13. anger; 5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 29, 30.)

ममसत्यम्-2. 17. battle.

मय:-3. 6. happiness.

मयूखा:-1. 5. rays.

मरीचिपा:-1. 5. rays.

मरुत्-1. 2. gold; 3. 7. form.

मस्तः-3. 18. priest; 5. 5. atmospheric deities. (N. 11.

13, 14.)

मस्ताम् -1. 15. of Maruts.

मर्ता:-2. 3. men.

मर्त्या:-2. 3. men.

मदीत -2. 14. to go.

मर्था:-2. 3. men.

मिल्र च:-3. 24. thief.

मरमलाभवन्-1. 17. flame.

मह:-1. 12. water.

महत्-1. 12. water; 3. 3. great.

महत:-3. 3. of great.

महन्नामानि -3. 3. synonyms of great.

महयति-3. 14. to worship.

महाधने-2. 17. battle.

महिषः-3 3. great.

मही-1. 1. earth; 1. 11. speech; 2. 11. cow; 3. 30. heaven and earth.

मांश्रवः-1. 14. horse.

माकि:-3. 12. particle.

मातर:-1. 13. rivers.

मायते-3. 19. to beg.

माया-3. 9. wisdom.

मायु:-1. 11 speech.

मायुकः-3. 2. short.

मार्ছि-2. 14. to go.

माहिन:-3. 3. great.

मित्र:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 21, 22.)

मिनति-2. 14. to go.

मिनाति-2. 14. to go; 2. 19. to kill.

मिनोति-2. 19. to kill.

मिमिड्डि-3. 19. to beg.

मिमीहि-3. 19. to beg.

मियच्चति-2. 14. to go.

मिस्यति-2. 14. to go.

मीळ्हुम्-2. 10. wealth.

मीळहे-2. 17. battle.

मुषीवान्-3. 24. thief.

मूद:-4. 1. mouse. (N. 4. 6.)

मृत्यु:-5. 5. atmospheric deity.

(N. 11. 6, 7.)

मृघ:−2. 17. battle.

मेघ:-1. 10. cloud.

मेघनामानि-1. 10. synonyms of cloud.

मेघानाम्-1. 10. of clouds.

मेध:-3. 17. sacrifice.

मेधा-2. 10 wealth.

मेधाविनः-3. 15. wise.

मेधाविनाम्-3. 15. of the wise.

मेधाविनामानि-3. 15. synonyms of wise.

मेना-1.11. speech; 3. 29. women.

(N. 3. 21.)

मेनि:-2. 20. thunderbolt.

मेळि:-1. 11. speech.

मेवो भूतो भि यत्न यः-3. 13. simile.

मेहना-4. 1. abundant, respected, what I do not possess.

(N. 4. 4.)

मोकी-1. 7. night.

म्यचति-2. 14. to go.

यज्ञ:-3. 17. sacrifice.

यज्ञनामानि–3. 17. synonyms of sacrifice.

यज्ञस्य-3. 17. of sacrifice.

यतते-2. 14. to go.

यतस्रुच:-3. 18. priests.

यथा-3. 13. simile.

यदव:-2. 3. men.

यन्तार:-3. 19. to beg.

यानेध-3. 19 to beg.

4. atmospheric deity. (N. 10. 19, 21.); 5.6. celestial deity. (N. 12. 28, 29.)

यमी-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 33, 34.)

यस्या-1. 7. night.

यद्या:-1. 13. rivers.

यश:-1. 12. water; 2. 7. food; 2. 10. wealth.

यहः-1. 12. water; 2. 9. strength.

यह:-2. 2. offspring.

यह:-3. 3. great.

याच्याकर्माण:-3. 19. meaning to implore.

यातयति-2. 19. to kill.

याति-2. 14. to go.

यादु:-1. 12. water.

याद्दरिमन्-4. 3. whatever.(N. 6. 15.)

यामि-3. 19. to beg.

युध्यति-2. 14. to go.

युध्यते-2. 14. to go.

योक्त्राणि-2. 5. fingers.

योजनानि-2. 5. fingers.

चोनि:-1. 12. water; 3. 4. house:

योषिष्ट-2. 14. to go.

यौति-3. 14. to worship.

संस-4. 3. delightful. (N. 6. 17.)

रंहति-2. 14. to go.

रज:-1. 7. night; 4. 1. light, water, worlds, blood and day. (N. 4. 19.)

रजति-2. 14. to go.

रजयति-3. 14. to worship.

रजसी-3. 30. heaven and earth.

रञ्जयति-3. 14. to worship.

₹₩:-2. 17. battle.

रतम्-2. 10. wealth.

74:-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 11, 12.)

रथमंति-2. 14. to go; 4. 3. one who desires a chariot. (N. 6. 28.)

रमसः-3. 3. great.

रम्णात-2. 19. to kill.

रम्म:-3. 29. punishment.(N. 3. 21.)

रिय:-1. 12. water; 2. 10. wealth.

रशना:-2. 5. fingers.

ररमयः-1. 5. rays.

रिस्मनामानि-1. 5. synonyms of rays.

रश्मीनाम्-1. 5. of rays.

रस:-1. 12. water; 2. 7. food.

रसति-3. 14. to worship.

राका-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 30, 31.)

राजति-2. 21. to be powerful.

राति-2. 14. to go; 3. 20. to give. रात्रि:-5. 3. terrestrial deity.

(N. 9. 28, 29.)

रात्रिनामानि-1. 7. synonyms of night.

रात्रे:-1. 7. of night.

राघ:-2. 10. wealth.

राम्या-1. 7. night.

राय:-2. 10. wealth.

राष्ट्री-2. 22. lord.

रासति-3. 20. to give.

रासभाविश्वनोः-1.15. team of Asvins.

रास्पिन:-4. 3. noisy. (N. 6. 21.)

रिक्थम्-2. 10. wealth.

रिक्वा-3. 24. thief.

रिणाति-2. 14. to go.

रिप:-1. 1. earth.

रिप्र:−3. 24. thief.

रिभ्वा-3. 24. thief.

रिरिड्डि-3. 19. to beg.

रिसीहि-3. 19. to beg.

रिशादसः-4. 3. destroying enemies.

(N. 6. 14.)

रिहति-3. 14. to worship.

रिहाया:-3. 24. thief.

रीयते-2. 14. to go.

रुवमम्-1. 2. gold.

रुजाना:-1. 13. rivers; 4. 3. rivers. (N. 6. 4.)

ष्ट्रः -3. 16. praiser; 5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 5, 6.)

रहा:-5. 5. atmospheric deities. (N. 11. 14, 15.)

हशत्-4. 3. bright colour. (N. 6. 13.)

रूपनामानि-3. 7. synonyms of beauty.

रूपस्य-3. 7. of beauty.

रूत्हात-2. 14. to go.

रेक्ण:-2. 10. wealth.

रंजति-2. 14. to go.

रेजते-3. 29. fear and trembling. (N. 3. 21.)

रेत:-1. 12. water.

रेभ:-3. 16. praiser.

रेभात-3. 14. to praise.

रेळते-2. 12. to be angry.

रैवत:-1. 10. cloud.

रोचते-1. 16. to burn.

रोदसी-3. 30. heaven and earth; 5. 5. atmospheric deity; wife of Rudra. (N. 11.

49, 50.)

रोधचका:-1. 13. rivers.

रोधस्त्रत्य:-1. 13. rivers.

रोहित:-1. 13. rivers.

रोहितोऽझे:-1. 15. team of Agni.

रोति-3. 14. to worship.

रौहिंग:-1. 10. cloud.

लजति-2. 14. to go.

लोटते-2. 14. to go.

लोडते-2. 14. to go.

लोधम्-4. 1. greedy. (N. 4. 14.)

लोहम्-1. 2. gold.

ৰৱ:-4. 2. exalted with lustre or breast, exalted in the body. (N. 4. 16.)

वचणा:-1. 13. rivers.

वग्नु:-1. 11. speech.

बन्न:-2. 20. thunderbolt.

वज्रनामानि 2. 20. synonyms of thunderbolt.

वन्नस्य-2. 20. of thunderbolt.

वञ्चति-2. 14. to go.

वदति-2. 14. to go.

वध:-2. 9. strength; 2. 20. thunderbolt.

वधकर्माण:-2. 19. meaning to kill.

वध्व:-1. 13. rivers.

वनम्-1. 5. ray; 1. 12. water.

वन्धै:-3. 24. thief.

वनस्पत्ति:-5. 2. terrestrial deity. (N. 8. 16-20.)

वनुष्यति-2. 12. to be angry; 4. 2. to injure.(N. 5. 2.)

बनोति-2. 6. to desire.

बन्दते-3. 14. to worship.

au:-1. 12. water; 3. 7. form.

वम्रक:-3. 2. short.

वम्रीभि: -3. 29. ants. (N. 3. 21.)

वयुनम्-3. 8. praiseworthy; 3. 9. wisdom; 4. 2. wisdom or brilliance, or desire. (N. 5. 15.)

वराह:-1. 10. cloud; 4. 2. cloud, boar. (N. 5. 4.)

बरिव:-2 10 wealth.

वरण:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 3-5.); 5. 6. celestial deity. (N. 12. 21-25.)

वरूथम्-3. 4. house.

वर्गः-2. 9. strength.

वर्च:-2. 7. food.

वर्तते-2. 14. to go.

वर्ष:-3. 7. form.

वर्य:-1. 13. rivers.

वल:-1. 10. cloud.

वलाहक:-1. 10. cloud.

वित्रानः-1. 10. cloud.

वल्गु:-1. 11. speech.

वल्गूयति-3. 14. to worship.

वविषय-3. 3. great.

वब:-3. 23. well.

विद्य:-3. 7. form.

विश्म-2. 6. to desire.

चष्टि-2. 6. to desire.

वसव:-1. 5. rays; 5. 6. celestial deities. (N. 12. 41, 42.)

वसु-2. 10. wealth.

वस्तो:-1. 9. day.

वस्त-1. 7. night.

वस्बी-1 7. night.

वहते-2. 14. to go.

विह:-1. 14. horse.

वा:-1. 12. water.

बाक्-1. 11. speech; 5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 27,28.)

वाघतः-3. 15. wise; 3. 18. priest. वाङ्नामानि-1. 11. synonyms of

speech.

वाच:-1. 11. of speech.

वाचस्पति:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 17, 18.)

वाज:-2. 7. food.

वाजगन्ध्यम्-4. 2. possessing food. (N. 5. 15.)

वाजपस्त्यम्-4. 2. bestowing food. Soma. (N. 5. 15.)

वाजयति-3. 14. to worship.

वाजसातौ-2. 17. battle.

वाजिन:-5. 6. celestial deities. (N. 12, 43, 44.)

वाजिनी-1, 8, dawn.

वाजिनीवर्ता-1, 8, dawn.

वाजी-1, 14, horse,

वाजे-2. 17. battle.

वाञ्छति-2. 6. to desire.

वाण:-1. 11. speech.

वाणी-1. 11. speech.

वाग्धीची-1. 11. speech.

वात:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10, 34, 35)

वातरंहा:-2. 15. quick.

वाताप्यम्-4. 3. water. (N. 6. 28.)

बाति-2. 14. to go.

वाम:-3. 8. praiseworthy.

वायु:-5. 4. atmospheric deity.

(N. 10. 1-3.)

वायो:-1. 15. of Vāyu.

वारि−1, 12, water.

वार्यम्-4. 2. a boon. (N. 5. 1.)

वावशान:-4. 2. desirous, or noisy.

(N. 5. 1.)

वाशी-1. 11. speech; 4. 1. speech, or ray. (N. 4. 19.)

वासरम्-1, 9. day.

वास्तोष्पति:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 16, 17.)

वाह:-4. 1. Soma-juice.(N. 4. 16.); praise or the skin used in pressing Soma. (Deva.)

वाहिष्ट:-4. 2. bearer. (N. 5. 1.)

विंशति:-3. 6. twenty.

विखाद:-2. 17. battle.

विग्र:-3. 15. wise.

विचर्षशा:-3. 11. to see.

वि चष्टे-3. 11. to see.

विजामात:-4. 3. a would-be sonin-law. (N. 6. 9.)

विदथ:-3. 17. sacrifice.

विद्थानि-4. 3. knowledge.(N. 6. 7.)

विद्रधे-4. 1. perforated. (N. 4. 15.)

विधाता-3. 15. wise; 5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 11. 12.)

-विधेम-3. 5. to attend.

विनङ्गसो-2. 4. arm.

विप:-2. 5. fingers; 3. 15. wise.

विपन्यव:-3. 15. wise.

विपश्चित-3. 15. wise.

विपा-1. 11. speech.

विपार्ञ्चतुद्री-5. 3. terrestrial deities. (N. 9. 38, 39.)

विप्र:-3. 15. wise.

विभावरी-1. 8. dawn.

वियत्-1. 3. space.

वियात:-2. 19. to kill.

विद्यते-4. 1. heaven and earth. (N. 4. 25.); separated. (Deva.)

विरप्शी-3. 3. great.

विवत्तसे-3. 3. great.

विवस्त्रन्त:-2. 3. men.

विवाक-2. 17. battle.

विवासति-3. 5. to attend.

विश:-2. 3. men.

विश्वकर्मा-5. 4. atmospheric deity.

(N. 10. 25, 26.)

विश्वचर्षिः-3. 11. to see.

विश्वम्-3. 1. many.

विश्वरूपा बृहस्पते:-1. 15. team of Brhaspati.

विश्वानर:-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 8-10.); 5. 6. celestial deity. (N. 12. 20, 21.)

विश्वे देवा:-5. 6. celestial deities. (N. 12. 39, 40.)

विषम्-1. 12. water.

विषिष्टि-2.14. to go.

विषुण:-4. 1. dreadful. (N. 4. 19.)

विष्टप्-1. 4. the sun and the sky.

विष्ट्वी-2. 1. action.

विष्णु:-3. 17. sacrifice; 4. 2. name of Viṣṇu; (N. 5. 7, 8.); 5. 6. celestial deity.(N.12. 18, 19.)

विष्पित:-4. 3. spread on all sides. (N. 6. 20.)

विस्तृह:4. 3. waters. (N. 6. 3.)

विहाया:-3. 3. great.

वीजम्-2. 2. offspring.

वीरुघ:-4. 3. herbs or plants.

(N. 6. 3.)

बीछु-2. 9. strength.

बृक्-2. 9. strength.

夏季:-2. 20. thunderbolt; 3. 24. thief; 4. 2. the moon. (N. 5. 20, 21.)

वृक्षबाहिषः-3. 18. priests.

वृत्तस्य नु ते पुरुहूत वयाः-3. 13. simile.

वृजनम्-2. 9. strength.

वृण्कि-2. 19. to kill.

वृतम्-2. 10. wealth.

वृत:-1. 10. cloud.

वृत्रतूर्ये-2. 17. battle.

वृत्रम्-2. 10. wealth.

वृन्दम्-4. 3. arrow. (N. 6. 35.)

वृश्चति-2. 19. to kill.

वृषन्धः-1. 10. cloud.

वृषभः -5. 3. terrestrial deity. (N. 9 22, 23.)

वृषाकपायी 5. 6. celestial deity. (N. 12. 8, 9.)

वृषाकपि:-5. 6. celestial deity. (N. 12. 27, 28.)

वेति-2. 6. to desire; 2. 8. to eat; 2. 14. to go.

वेद:-2. 10. wealth.

वेधा:-3. 15. wise.

वेनः-3. 15. wise; 3. 17. sacrifice; 5. 4. atmospheric deity;

(N. 10. 38, 39.)

वेनति-2. 6. to desire; 2. 14. to go; 3. 14. to worship.

वेप:-2. 1. action.

वेवेष्टि-2. 8. to eat.

वेष:-2. 1. action.

वेषिष्टि-2. 14. to go.

वेसति-2. 14. to go.

वैतसः-3. 29. male organ. (N. 3. 21.)

वैश्वानर:-5. 1. terrestrial deity. (N. 7. 21-31.)

ब्यथि:-2. 13. anger.

च्यन्त:-4.1. to see, to eat. (N.4.19.)

व्यानशि:-3. 1. many.

च्याप्तिकर्मा गः-2. 18. meaning to pervade.

च्योम-1. 3. space; 1. 6. quarters; 1. 12. water.

वज:-1. 10. cloud.

वजति-2. 14. to go.

वतम्-2. 1. action.

वध:-3. 3. great.

बन्दी-4. 2. one who makes soft i.e. makes things ripe, the Sun. (N. 5. 16.)

ब्रा:-4. 2. low caste men. (N. 5. 3.)

बाता:-2. 3. men.

व्याधन्-3. 3. great.

লিয়া:-2. 5. fingers.

शंयो:-4. 1. tranquility and removal of disease. (N. 4. 22.)

शंसति-3. 14. to worship.

शकुनि:-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 3, 4.)

शाक्ति:-2. 1. action.

शक्म-2. 1. action.

शक्वरी-2. 4 arms; 2. 11. cow.

शाग्ध-3. 19. to beg.

श्रग्मम्-3. 6. happiness.

शची-1. 11. speech; 2. 1. action; 3. 9. wisdom.

शतम्-3. 1. many.

शतरा -3. 6. happiness.

शब्द:-1. 11. speech.

शम्-3. 6. happiness.

शमी-2. 1. action.

शम्माति-2. 19. to kill.

शस्त्र:-1.2. thunderbolt. (N. 5. 24.)

शम्बर:-1. 10. cloud.

शस्त्रम्-1. 12. water; 2. 9. strength.

शरणम्-3. 4. house.

श्राराह:-4. 3. a child or fool. (N. 6. 31.)

शर्घ:-2. 9. strength.

शर्म-3. 4. house.

शर्याः-2. 5. fingers; 4. 2. fingers and arrows. (N. 5. 4.)

शर्वरी- 1. 7. night.

शव:-1. 12. water; 2. 9. strength.

शवति-2. 14. to go.

शशमानः-3. 14. to worship; 4. 3. praising. (N. 6. 8.)

शक्त-3. 1. many.

शष्यम् -3. 7 form.

शाखा:-2. 5. fingers.

शातपन्ता-3. 6. happiness.

शाशदान:-4. 3. Indra. (N. 6. 16.)

शिचति-3. 20. to give.

शिताम-4. 1. arm, uterus, fat. (N. 4. 3.)

शिपिविष्ट:-4. 2. a name of Viṣṇu. (N. 5. 7-9.)

शिष्रे-4. 1, 3. jaws and nose. (N. 6. 17.)

शिमी-2. 1. action.

शिम्बाता-3. 6. happiness.

शिरिगा-1. 7. night.

शिरिम्बिठ:-4. 3. cloud. (N. 6. 30.)

शिल्गु:-3. 6. happiness.

शिल्पम्-2. 1. action; 3. 7. form.

शिवम्-3. 6. happiness.

शिशीते-4.1. to sharpen. (N. 4. 18.)

शीभम् -2. 15. quick.

शीरम्-4. 1. pervading, fire. (N. 4. 14.)

₹-2. 15. quick.

शुक्रम्-1. 12. water.

शुनम्-3. 6. happiness.

श्रुनासीरी-5. 3. terrestrial deities. (N. 9. 40, 41.)

शुभम्-1. 12. water.

शुरुव:-4. 3. waters. (N. 6. 16.)

शुद्धाम्-2. 9. strength.

शुष्मम्-2. 9. strength.

शूघनास:-2. 15. quick.

शूरसातौ-2. 17. battle.

शूर्ताः-2. 15. quick.

ग्रुबम्-2. 9. strength; 3. 6. happiness.

ऋतारी -1. 17. flames.

ऋणाति-2. 9. to kill.

श्रेपः-3. 29. male organ. (N 3. 21.)

शेवम्-3. 6. happiness.

शेवृधम्-3. 6. happiness.

शेष:-2. 2. offspring.

शोकी-1. 7. night.

शोचति-1. 16. to burn.

शोचि:-1. 17. flame.

श्चोतति-2. 14. to go.

रनथति-2. 19. to kill.

रमशा-4. 2. moving quickly, a stream. (N. 5. 12.)

श्यावाः सविद्यः-1. 15. team of the sun.

श्यावी-1. 7. night.

रयेन:-5. 5. atmospheric deity.

(N. 11. 1, 2.)

श्येनासः-1. 14. horse.

श्रत्-3. 10. truth.

श्रद्धा-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 30, 31.)

श्रव:-2. 7. food; 2. 10. wealth.

श्रायन्त:-4. 3. resorting to from all sides. (N. 6. 8.)

श्रद्यी-4. 3. quick. (N. 6. 13.)

श्लोक:-1. 11. speech.

श्वती-4. 2. a gambler. (N. 5. 22.)

श्वसिति-2. 19. to kill.

भात्रति-2. 14. to go.

श्वात्रम्-2. 10. wealth; 4. 2. quick. (N. 5. 3.)

श्वेत्या-1. 8. dawn.

प्वःकति-2. 14. to go.

षद्-1. 4; 3. 10, 25, 27, 28. six.

षट्चत्वारिंशत्-2. 17. forty-six.

षट्त्रिंशत्-5. 3, 5. thirty-six.

षड्विंशति:-1. 14; 2. 1, 5; 3. 29. twenty-six.

षोडश-1. 3, 8; 3. 7. sixteen.

संयत्-2. 17. battle.

संयुगे-2. 17. battle.

संवत:-2. 17. battle.

सन्ति-2. 14. to go.

सगर:-1. 3. space.

सङ्घा:-2. 17. battle.

संख्ये-2. 17. battle.

सङ्गथे-2 17. battle.

सङ्गमे-2. 17. battle.

सङ्गे-2. 17. battle.

सङ्ग्रमनामानि-2. 17. synonyms of battle.

सङ्ग्रामस्य-2. 17. of battle.

सचित-2. 14. to go.

सचते-3. 29. to serve. (N. 3. 21.)

सचा-4. 2. along with. (N. 5. 5.)

सत्-1. 12. water.

सतः–3. 29. reached. (N. 3. 20.)

सतीनम्-1. 12. water.

सत्यनामानि-3. 10. synonyms of truth.

सत्यम्-1. 12. water.

सत्यस्य-3. 10. of truth.

सत्रा-3. 10. truth.

सदनम्-1. 12. water.

सद्सी-3. 30. heaven and earth.

सदान्वे-4. 3. noisy. (N. 6. 30.) सञ्च-1. 12. water; 2. 17. battle;

3. 4. house.

सद्मनी-3. 30. heaven and earth.

सनाभय:-2. 5. fingers.

सनुतः-3. 25. settled and obscure.

सनेमि-3. 27. ancient.

सपति–3. 5. to attend; 3.14. to worship.

सपर्यति-3. 5. to attend.

सप्त ऋषयः-1. 5. rays; 5. 6. celestial deities. (N. 12. 36-38.)

सप्तित्रिंशत्-1. 13. thirty-seven.

सप्तदश-3. 19. seventeen.

सप्तपञ्चाशत्-1. 11. fifty-seven.

साप्तः-1. 14. horse.

सप्रथा:-4. 3. extended on all sides. (N. 6. 7.)

सबाध:-3. 18. priest.

समन्ध-2. 17. battle.

समनम्-2. 17. battle.

समनीके-2. 17. battle.

समर्थ-2. 17. battle.

समर्थे-2. 17. battle.

समस्य-4. 2. all. (N. 5. 23.)

समिति:-2. 17. battle.

समिथे-2. 17. battle.

समीके-2. 17. battle.

समुद्र:-1. 3. space; 5. 6. celestial deity. (N. 12. 31, 32.)

सम्मोहे-2. 17. battle.

सर:-1.11. speech; 1. 12. water.

सरण्यू:-5. 6. celestial deity. (N. 12. 9, 10.)

सरमा-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 24, 25.)

सरस्वती-1.11. speech; 5.5. atmospheric deity. (N. 11.25,26.)

सरस्वय:-1. 13. rivers.

सरस्वान्-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 23, 24.)

सरित:-1. 13. rivers.

सर्गा:-1. 12. water.

सर्गाकम्-1. 12. water.

सर्पति-2. 14. to go.

सर्पि:-1. 12. water.

सर्वेपदसमाञ्चानाय-3. 12. to compile a list of all words.

सर्वम-1. 12. water.

सर्धते-2. 14. to go.

संबद्धम् 4. 3. mad, apostate, outcaste. (N. 6. 3.); one liable to go astray, or to be lost. (Deva.)

सिंबिबम्-1. 12. water; 3. 1. many.

सवनम्-3. 17. sacrifice.

सविता-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 31-33); 5. 6. celestial deity. (N. 12. 12, 13.)

सवित:-1. 15. of Savitr.

सवीमनि-4. 3. stimulation. (N. 6. 7.)

संश्वति-2. 14. to go.

ससम्-2. 7. food; 4. 2. dream. (N. 5. 3.); atmospheric light. (Deva.)

सस्ति-3. 22. to sleep.

सास्त्रम्-4. 2. cloud. (N. 5. 1.)

सम्रति–2. 14. to go.

सम्रुत:-1.13. rivers.

सस्य:-3. 25. settled and obscure.

सह:-1.12. water; 2.9. strength.

सहस्रम्-3. 1. many.

साचीवित्-2. 15. quick.

साधारणानि-1. 4. common.

साध्या:-1. 5. rays; 5. 6. celestial deities. (N. 12. 40, 41.)

सायक:-2. 20. thunderbolt.

सिनम्-2. 7. food; 4. 2. food. (N. 5. 5.)

सिनीवासी-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 31, 32.)

सिन्धव:-1. 13. rivers.

सिषक्-3. 29. to serve. (N. 3. 21.)

सिसर्ति-2. 14. to go.

सिम्नति-2. 14. to go.

सीम्-4. 2. particle.

सीरा:-1. 13. rivers.

सुकम्-3. 12. indeclinable.

युज्ञेम−1. 12. water.

सुखनामानि-3. 6. synonyms of happiness.

सुखम्-1. 12. water.

सुखस्य-3. 6. of happiness.

सुग्ग्यम्-3. 6. happiness.

सुत:-2. 7. food.

सुतुकः-4. 1. having noble gait, offspring, or horse. (N.4.18.)

सुदत्र:-4. 3. bountiful. (N. 6. 14.)

सुदिनम्-3. 6. happiness.

सुनीथ:-3. 8. praiseworthy.

सुपर्थः-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 45, 46.)

सुपर्णः-1. 5. rays; 1. 14. horse. सुपर्णा-1. 11. speech.

सुत्रायण:-4. 1. moving in a beautiful manner, or a door, according to Yāska; and flames, according to Sāka-pūṇi. (N. 4. 18.)

सुमत्-4. 3. one's self. (N. 6. 22.)

सुन्नम्-3. 6. happiness.

सुन्नावरी-1. 8. dawn.

सुरा-1. 12. water.

सुविते-4. 1. gone in a beautiful manner. (N. 4. 17.)

सुविदन्न:-4. 3. having noble knowledge. (N. 6. 14.)

ধ্বমিদ্দ:-4. 3. having beautiful jaws or nose. (N. 6. 17.)

सद:-3. 23. well.

सूनरी-1. 8. dawn.

सून:-2. 2. offspring.

स्नुता-1. 8. dawn; 2. 7. food.

स्नृतावती-1. 8. dawn.

स्नृतावरी-1. 8. dawn.

सुरि:-3. 16. praiser.

सूर्ते-4. 3. well-stirred.

स्थै:-5. 6. celestial deity. (N. 12. 14-16.)

सूर्यो-1. 11. speech; 5. 6. celestial deity. (N. 12. 7, 8.)

सक:-2. 20. thunderbolt.

स्याः-4. 2. goad. (N. 5. 28.)

स्प्र:-4.3. serpent or oil. (N. 6.17.)

सेधति-2. 14. to go.

स्रोम:-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 2-5.)

सोमानम्-4. 3. presser (N. 6. 9, 10.)

सोमो श्रज्ञा:-4. 2. Soma has flown.

स्तामु:-3. 16. praiser.

स्तिपा:-4. 3. well. (N. 6. 17); fire. (Deva.)

स्तियानाम्-4. 3. waters. (N. 6. 17.)

स्तुत्-3. 16. praiser.

स्तुप्-3. 16. praiser.

स्तृखाति-2. 19. to kill.

स्तृभि:-3. 29. planets. (N. 3. 20.)

स्तेननामानि-3.24. synonyms of thief.

स्तेनस्य-3. 24. of thief.

स्तोतृनामानि—3. 16. synonyms of praiser.

स्तोतृणाम्- 3. 16. of praisers.

स्तोभति-3. 14. to worship.

स्तौति-3. 14. to worship.

स्नेह्यति-2. 19. to kill.

स्पृध:-2. 17. battle.

स्फ्राति-2. 19. to kill.

स्फूलति-2. 12. to kill.

स्यन्द्ति-2. 14. to go.

स्यन्दते-2. 14. to go.

स्यन्द्रास:-2. 9. strength.

स्यमति-2. 14. to go.

स्यूमकम्-3. 6. happiness.

स्योनम्-3. 6. happiness.

संसति-2. 14. to go.

स्रंसते-2. 14. to go.

स्रवति-2. 14. to go.

स्रवन्त्य:-1. 13. rivers.

स्रोत:-1. 12. waters.

स्रोत्या:-1.13. rivers.

खः-1. 4. the Sun and heaven;

स्वज्ञा:-4. 2. of bright gait. (N. 5. 7.)

स्वद्ति-3. 14. to worship.

स्वधा-1. 12. water; 2. 7. food.

स्वधिति:-2. 20. thunderbolt.

स्वधे-3. 30. heaven and earth.

स्वनः-1. 11. speech.

स्विपिति-3. 14. to worship; 3. 22. to sleep.

स्विपितिकर्मांग्यो-3. 22. meaning to sleep.

स्वयम्भू:-1. 3. space.

स्बर:-1. 11. speech.

स्वरति-2. 14. to go; 3. 14. to worship.

स्वसराग्रि-1. 9. day; 3. 4. house; 4. 2. days. (N. 5. 4.)

स्वसार:-2. 5. fingers.

स्वितः-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 45, 46.)

स्वाहा-1. 11. speech.

स्वाहाकृतयः-5. 2. terrestrial deities. (N. 8. 21, 22.)

स्वृतीकम्-1. 12. water.

हंसास:-1. 14. horse.

हनति-2. 14. to go.

हन्ति-2. 14. to go.

हम्मति-2. 14. to go.

हंय:-1. 14. horse.

हयति-2. 14. to go.

हयन्ता-2. 14. to go.

हयन्तात्-2. 14. to go.

हर:-1. 17. flame; 2. 13. anger; 4. 1. light, water, worlds, blood and days. (N. 4. 19.)

हरय:-2. 3. man.

हरयाण:-4. 2. one whose horse is ever ready. (N. 5. 15.)

हरस्वत्य:-1. 13. rivers.

हरित:-1. 6. quarter; 1. 13. river; 1. 15. team of the Sun; 2. 5. finger.

हरित ग्रादिवस्य-1.15. steeds of the Sun.

हरी इन्द्रस्य-1. 15. steeds of Indra.

हम्येम्-3. 4. house.

हर्यति-2.6. to desire; 2.14. to go.

हवि:-1. 12. water.

हविर्घाने -5. 3. terrestrial deities. (N. 9. 36, 37.)

इस्तम:-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 14, 15.)

हासमाने-4. 2. joyful or competing against each other. (N. 9. 39.)

हिकम्-3. 12. indeclinable.

हिनोत-4. 3. to urge. (N. 6. 22.)

हिमा-1. 7. night.

हिरण्यनामानि-1. 2. synonyms of gold.

हिरण्यम्-1. 2. gold.

हिरण्यस्य-1. 2. of gold.

हिरण्यवर्णाः-1. 13. rivers.

हिरुक्-3. 25. settled and obscure.

हरश्चित-3. 24. thief.

ह्रिण:-1. 7. flame; 2. 13. anger.

हेति:-2. 20. thunderbolt.

हेम-1. 2. gold; 1. 12. water.

हेळ:-2. 13. anger.

हेळते-2. 12. to be angry.

होत्रा–1. 11. speech; 3. 17. sacrifice.

हस्व:-3. 2. short.

हस्वनामानि-3. 2. synonyms of short.

हस्वस्य-3. 2. gen. short.

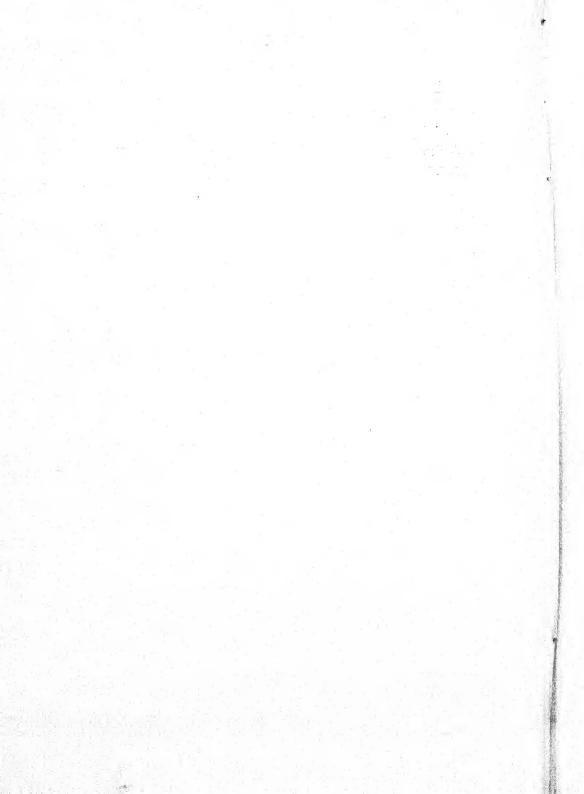
ह्याते-2. 8. to eat.

ह्नयते-3. 14. to worship.

हर:-2. 13. anger.

ह्नरति-2. 8. to eat.

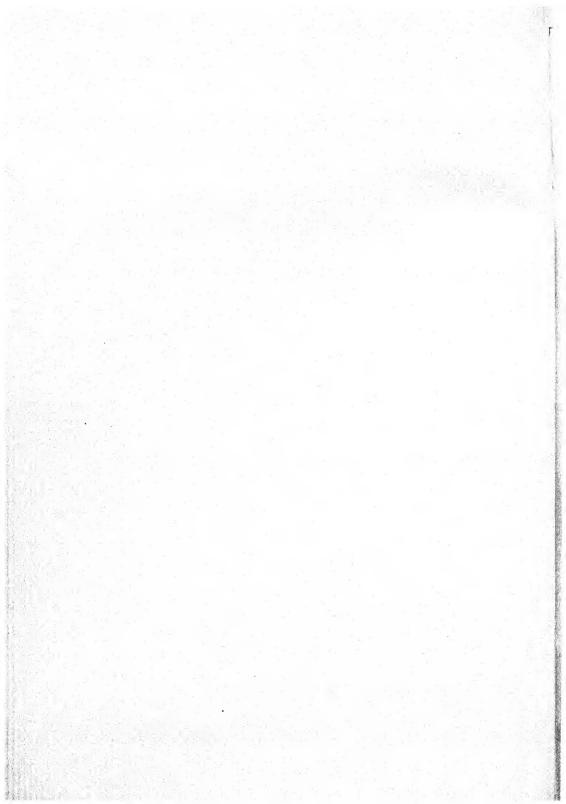
ह्वार्याणाम्-1. 14. horse.

निरुक्तस्थनिगमकोशः।

Index to the words of quoted passages occurring in the $\it Nirukta$.

N. B.-Reference is to the chapters and sections of the Nirukta.

निरुक्तस्थनिगमकोशः

श्रंश:-name of a god. 12. 36.

त्रं**ग्रम**—Soma. 2, 5; ray, 5, 11; stalk, 10, 33.

श्रंसत्रकोशम्-buckets (in the form of) armour; the case of the armour which protects the shoulder, 5, 26.

श्रंहितः-distress. 4. 25; 5. 22, 23.

श्रंहुरः−distressed. 6. 27. श्रंहुरखात्−from the distressed.

श्रह्रखात्-from the distressed. 6. 27.

श्रकम्-unhappy abode. 2.14.

श्रकमै–(VS.) Ao. 1st. pl. of $\sqrt{2}$, II. cl., we have made.

श्रक्पारस्य-of the unlimited. 4. 18.

श्रकृणोत्-he made. 5. 3; 6. 2.

श्रकृण्वत–they made. 5. 25.

श्रकृण्वन्-they made. 7. 28.

श्रक्तभि:-with nights. 12. 23.

अक्रो:-of night. 5. 28.

श्रकः-inactive or fierce; fort. Durga. 6. 17.

श्रकत-Ao. 3. pl. \overline{A} . of $\sqrt{2}$, they have made. 4. 10; 12. 7.

अच्चन्तः-having eyes. 1. 9.

श्रत्रान्-having eyes. 5.1.

ग्रचरम्-imperishable. 11. 41.

श्रजा:-_ $1o. s. of \sqrt{\pi \xi}$, it has flown or attained, 5, 3.

श्रज्ञितय:-imperishable; gods. 5. 11

ग्रज्ञिताम्-(AV.)uninjured. 11. 11.

त्रांचितम्-Soma; imperishableness. 5. 11.

त्र्राचिणी-(KB.) two eyes. 12. 14.

श्रगृभ्णत-they seized. 7. 26.

अगोद्धस्य-of the Sun. 11. 16.

श्रमय:-fires. 3. 15; 6. 22; 7. 23.

श्रम्ये-dat. Agni. 1. 15.

ग्रद्मायी-wife of Agni. 12. 46.

श्रमायीम्-wife of Agni. 9. 34.

श्रक्षि:-Agni. 1. 17; 2. 21; 3. 15;

4. 18; 5. 3; 7. 9, 16, 20, 23

27; 8, 17, 21; 9, 31; 10, 21

শ্रद्धि:-(AB.) Agni. 7. 17; 12. 41; (TS.) 7. 24.

ग्रिश:-Agni. 5. 6; 7. 23.

ग्रहिम्–fire. 3. 21; 5. 10; 6. 36; 7.

15, 17, 26, 28; 8. 2; 12. 26.

श्रक्षिम्-Agni. 7. 9, 31.

अग्निम्-(T S.) Agni. 7. 24.

श्रिशिव-like Agni. 1. 4.

ग्रिशिख्पा:-fire-incarnate, 10, 30.

च्याभेवान्-burning. 6. 11.

श्रमे-O Agni. 3. 2, 21; 4. 5, 14, 19; 5. 7; 6. 1, 7, 8, 13, 14, 16; 8. 8, 22; 10. 36, 37; 11. 17; 12. 16.

यसौ-in fire. 7. 25.

श्रमभोष्टम्-Ao. i§. 3. du. of √ग्रम् , they two have seized. 6. 16.

ग्रथम्-top. 6. 3., 16; foremost. 7. 14; in front. 11. 6.

त्रविया-by going, swallowing, or accomplishing first. 6. 16.

म्रमुव:−unmarried damsels. 3. 20.

श्रमे—in the beginning. 6. 17; 7. 3; 8. 9; 10. 23.

ग्र**धम**-sin. 6. 11.

ग्रवशंसः-praiser of sin. 10. 42.

श्रवशंसम्-praiser of sin. 6. 11.

ग्रघा-(MS.) sins. 9. 42.

श्रवायत:-ab. part. of aghaya, nominal verb of √श्रव, from the threatening person. 5. 23.

म्राध्नया-not to be killed. 11. 45.

ग्रह्मे () unkillable one. 11. 44. ग्रङ्कांसि–Nom. pl. bends. 2. 28.

श्रङ्ग-indeed. 5. 17; 6. 8.

ग्रङ्गात्-(SB.) from limb. 3.4.

ग्रङ्गानि –limbs. 9. 33.

श्रक्किरसः-gen. name of a seer. 10. 33; 11. 17, 19.

ग्रङ्गिस्वत्-like Angiras. 3. 17.

म्रचेतानस्य-of the senseless. 3. 2. ग्रच्छा=ग्राभ-to, Yāska and ग्रच्छ= ग्राभे: स्थाने. Durga. 2. 25; 6. 16. श्रद्धान्-Ao. s. of √छर्, it has appeared. 9. 8.

ऋच्छिद्यमानया-with unbreakable.

म्रज:-driver. 12. 29, 30, 32, 33.

श्रजगन्-Pp/. of $\sqrt{\eta \eta}$, thou wentest. 4.14.

श्रजनयन्त-they generated. 11. 29.

म्रजनिष्ट-Ao. \overline{A} . of $\sqrt{\sqrt{3}}$ ज्ञ्, he has generated. 2. 19.

श्रजयत्—he conquered. 1. 15.

अजर:-undecaying. 6. 3.

ग्रजरम्–undecaying. 4.27; 7. 25.

त्रजरेभ्यः-to the undecaying ones. 3. 9.

श्रजहात्-he left. 11. 2; 12. 10.

त्रज्ञामि–stranger. 4. 20.

ग्रजायत्-he was born. 11. 23.

श्रजाश्व-goat-teamed one, an epithet of Pūṣan. 4. 25.

त्रजीगः $-Ao.\ 2.\ \text{s. of } \sqrt{\eta}$, thou hast swallowed. 6. 8.

ग्रजीजन्-Ao. red. 3. pl. of $\sqrt{\sigma}$ जन्, they have generated. 7. 28.

श्रजुष्टम्-unaccepted, 12. 5.

त्र्यनोहवीत्-int. imf. 3. s. of √हे, she called. 5. 21.

अज्ञमम्-path. 4. 13.

न्नक्षते-they annoint. 12. 7.

ग्रक्षन्-annointing. 3. 20.

ग्रञ्जन्ति-they annoint. 8. 18.

त्राणीय:-more subtle. 2. 3. ग्रत:-from that place. 12. 31. श्रतन्वत-(MS.) Imp. 3. pl. of $\sqrt{\overline{a}}$ of they spread. 3. 21.

श्रतरः— $Imp. 2. s of \sqrt{q}$, thou didst cross. 11. 25.

अतन्यान्-without strength. 5. 9.

স্থান্ধা-shrubs 5. 12.

ग्रति–across. 7. 20.

श्रति क्रामन्तः -transcending. 6. 12.

त्राति तस्थों—he stood at the head. 12. 30.

श्रतिथि:-guest. 4. 5.

श्राति धक्-Ao. root. inj. 2 . p. sing. o/ √द्रघ्, overreach. 1. 7.

श्रित रोचते-it shines exceedingly. 5, 5.

त्रति रोचसे-thou shinest exceedingly. 3. 11.

श्चतिष्टन् -Imf. 3. pl. of √स्था, they stood. 2. 17, 22.

त्र्यतिष्ठन्तीनाम्-of the nonstaying. 2. 16.

श्रंति सर्पेति–crawls over. 3. 20.

त्रत्रं:-unsurpassed. 9. 10.

श्रत्तेपन्था:-of unsurpassed path. 11.23.

श्रत्ते-in the illimitable, not quiekly moving, 10, 32.

म्राति-he eats. 3. 20.

च्रवत- $Ao.\overline{A}$. 3. pl. of √तन्, they have spread. 12. 34.

श्रत्याः-coursers. 4. 13.

अत्र-here. 2. 6, 7; 3. 12; 4. 10, 21, 25, 26; 11. 2; 12. 29,

38, 43.

अत्र-(AV.) here. 12. 38.

ग्रित्रम्-Atri, fire. 6. 36.

श्रत्रिवत्-like Atri. 3. 17.

च्रथ-now 2: 13; 4. 21; 6. 9; 11. 44; 12. 31.

अथ-(TS.) then. 7. 24.

ग्रथ:-also. 7. 18.

त्रथर्युम्-active. 5. 10.

अथर्वा-a celestial god. 12. 34.

ग्रथवीण:-Atharvanas. 11. 19.

खद:-that. 2. 6.

श्रददन्त-Imf. 3. $pl.of \sqrt{\epsilon}$ ा, I. el. they gave. 5. 14.

श्रददु:-imf. 3. pl. of √दा, they gave. 12.10.

ग्रदधः-they put. 7. 29.

श्रदन्तु-let them eat. 8.21.

श्रद्धः-imf. 2.s. of \sqrt{q} , thou didst pierce. 10. 9.

श्रदर्शि-it has been seen. 6. 13.

अदानम्–undivided. 3. 20.

श्रदाभ्या-O undeceived ones. 3. 20.

श्रदायादा-(MS.) one who cannot inherit. 3. 4.

श्रदितये-for Aditi. 8. 9.

श्रदितः-Aditi. 1. 15; 4. 23; 11. 23.

श्रदिते-O Aditi! 11. 23, 24.

श्रदिते:-from and of Aditi. 11. 23; 12. 14.

श्रदिशुतत्-(AV.) Ao. red. 3. s. of √श्रुत्, it has shone. 6. 12.

ग्रदीधेत्—imf. 3. s. from √धी, he

thought. 2. 12.

श्रदु:खम्-not (causing) pain. 2. 4.

ग्रदंहत-he made firm. 10. 32.

ग्रद्धि-eat. 6. 16; 7. 6; 11. 44.

ग्रहुतम्-which is not yet past.

1. 6; 6. 21.

ग्रद्भ्य:-from waters. 6. 1. (KB.)

7. 17.

अञ्चसत्-mother. 4. 16.

ब्रद्य-to-day. 1. 6; 3. 8; 4. 17; 5.

9; 7. 3; 8. 5, 14; 9. 37, 38;

11, 12, 16.

श्रद्यम्-eatable, 7. 7.

श्रद्धयः-mountains. 5. 3; unsplit. 9. 9.

श्रद्भि:-with stones. 5. 6.

श्रद्भिम्-thunderbolt. 5. 4; mountain. 5. 5.

श्रद्भियः-O wielder of thunderbolt.

4. 4.

श्रद्धाः-O free from treachery.

श्रभत्तम्-imf. you bestowed. 6. 36.

ग्रधरम्-to the lower. 1. 11; 2. 11.

अधा-below. 3. 3; with him.

11. 34.

त्रघाताम्-(MS.) they two have bestowed. 9.43.

श्रधि चियतः-gen. dwelling on. 9. 10.

ग्रधि जात:-born. 5. 14.

ग्रधि जायसे-(SB.) thou art born.

3. 4.

क्रिच तस्थ:-they stood upon. 4.27.

ग्रधि दधाने-putting forth. 8. 11. ग्रधि धन्वन्-on the bow. 9. 18.

ग्रिघ भूस्याम्-on the earth below.

1. 15.

त्रधि राजः-(AV.) overlord. 8. 2.

श्रिधि वि चरन्ति-they flow down.

11. 41.

ग्रिध श्रिता-resting on. 2. 9.

त्रधीत्य-having studied. 1. 18.

अधुत्तत्-Ao. s. 3. p. sing of √दुह्.

he has milked, 10, 32,

ग्रधूनोत्-he shook. 7. 23.

ग्रप्टापता:-irresistible. 10. 30.

अधेन्वा-with unreal cow. 1. 20.

अधिगवे-for Indra. 5. 11.

ब्रिधिगो–O Agni 5, 11; (AB.) C stanza, 5, 11.

ग्रध्वरम्–sacrifice. 6.22; S. 6; 10. 36.

ग्रध्वरे-in the sacrifice. 6. 13; 8.

2, 18.

अध्वरेषु-in sacrifices. 10. 19.

म्रध्वर्यो-0 priest. 4. 16.

अध्वा-road, 11, 25.

ख्रन:-chariot. 11. 48.

भ्रनमो-in the absence of fire.

1. 18.

अनमसः-formless. 3. 11.

म्रानयत्-imf of $\sqrt{1}$ नी, he led. 2. 26.

श्रनवेम्-unlimited.4. 27.

श्चनवीं सम्-independent. 6. 23.

श्चनशंरातिम्-of refined gifts. 6. 23. श्चनवद्यवः-of irreproachable speech.

6. 29.

श्रनवायम्-unvielding. 6. 11.

अनष्टपश्च:-whose cattle are not lost. 7. 9.

श्रनसः-from the chariot; cloud. 11.47.

श्रनसा-with the chariot. 2. 27.

ग्रनागा:-innocent. 10. 11.

श्रनागस्त्वम्-innocence. 11. 24.

त्रनानतस्य-of the unhumbled.

श्रनावृत-without turning round 7.3.

श्रनिध्म:-fuelless. 10. 19.

श्रनिन्द्रा:-without Indra, or master. 3. 10.

न्नानिमचा-without winking. 10.22.

ग्रनिमेषम्-incessantly. 3. 12.

ग्रानिवेशनानाम्-of those which do not rest. 2. 16.

श्रनीकम्-splendour. 12. 16.

श्रनीतम्-imf. You brought. 6. 36.

ग्रनु–after. 6. 8.

ग्रमु ग्रमीमेत्-she lowed after. 11.42.

ग्रनु क्रोशन्ति—they shout after. 4.24.

श्रनु चरन्ति-they flow after. 5. 27.

श्रनु गच्छथ-you follow. 11. 16.

ग्रनुगा:-following kine. 6. 6.

श्रनु गृषाति—he joins in praise. 3. 20.

श्रनु तस्थिम-pf. from √स्था w. श्रनु, we stood after. 6. 6.

श्रनुत्तरा-succeeding. 4. 20.

अनु परेहि-depart along. 11. 7.

त्रनुपस्पशानम्-the clearer. 10. 20.

श्र**तु प्रयाणम्**-after the departure. 12.13.

श्रमु बृहि-(SB.) address. 1. 15.

श्रनुमति:-(AB.) first full moonday.

श्रनुमते-(AV.) O Anumati. 11. 30.

श्रनुमत्या:-of Anumati. 11. 12.

श्रदु मन्यासै-(AV.) do thou approve. Yaska and Durga. 11. 30.

अन यच्छन्ति-they direct. 9. 16.

अनुयाजा:-final oblations. 8. 22.

श्रनुयाजान्-final oblations. 8. 22.

अनु वेनति-he longs after. 12. 29.

श्रमु ष्टोभति-(DB.) it praises after. 7. 12.

श्रुतुष्टुया-by undertaking. 5. 15. श्रुतुष्ट्यभ्-after food. 4. 8.

श्रमु सन्तवीत्वत्-Int. sub. of √तु (to go) with श्रमु and सम्, he goes along. 2. 28. Yaska derives it from. √तन्.

श्रन्ची-succeeding. 2. 20.

श्रन्पा:-working in succession. 2. 22.

अन्पे-in the watery place; working in succession. 5. 3.

श्रम्बत- $Ao. s. \overline{A}$. from $\sqrt{3}$, they have praised. 4.19.

अनुचरा-thornless. 9. 32.

अनुजवे-not straight forward. 2.4.

श्रन्त:-within. 2. 8; 4. 21; 8. 2; 10. 19.

न्न-त रिचम्-atmosphere. 1. 15; 4. 23; 5. 3; 10. 4, 32; 12. 16.

ग्रन्तरिचे−in the atmosphere. 12.43.

म्रान्तित:-from close. 10. 46.

भ्रन्ते-near. 4. 25.

अन्ध:-blind. 5. 1.

ग्रन्धम्-blind. 5. 21.

ग्रन्धस:-of food. 11. 9.

ग्रन्धांसि-food. 9. 36.

श्रन्धेन-with blind. 9. 33.

ग्रन्य:-one. 3. 6; 10. 43; 11. 34; 12. 1, 3, 5.

न्न-यके-others. 5. 23; 10. 5.

श्चन्यजातम्-begotten by another.

ग्रन्यत्-another. 7. 2; 12. 17.

श्रन्यम्—another. 4. 20; 11. 34; 12. 15.

श्रन्यरूप:-of another form. 5. 8.

म्रन्यस्य-of another. 1. 6.

भ्रन्या-another. 6. 28; (MS.) 9. 42, 43.

ग्रन्थे-others. 10. 27.

ग्रन्थेन-with another. 5. 2; 11. 20.

ग्रन्थोदर्भः-born from another's womb. 3. 3.

श्चन्वा पनीफण्त्—int. sub. of √ फर्ण् with श्चनु and श्चा, he springs along.
2. 28.

अन्वेतवे-for imitation. 11. 20.

भ्रन्वेति-he sweeps down. 6. 7.

अप:-waters. 2. 11; 4. 14; 5. 5; 7. 24; 10. 19, 29, 31; 11. 36.

श्रप:-work. 4. 17; 5. 5, 7. 27; 11. 31; 12. 37.

ऋप:-active. 4. 14.

श्रप अर्थुहि-uncover. 4. 3.

ग्रप ऊहति–he strips bare. 6. 19.

श्रवकामम्-fruitless desire. 9. 17.

अप गृह-conceal 5. 8.

ग्रपप्रथन्त-they spread. 7. 25.

श्रपरम्-another. 11. 38.

ग्रपरा-later. 3. 22.

श्रप ववार-he disclosed. 2. 17.

श्रप विध्यताम्-they two drive away. 9. 40.

श्रपश्यम्-Imf. from √डश् to see. I saw. 4. 26; 10. 46.

श्रपसः–(MS.) acc. plu. from श्रपस् active. 3. 21.

भ्रप सरत्-she has fled. 11. 47.

ऋष सेघ-keep off. 9. 13.

श्रवस्यया-inst. from श्रवस्या-derived from श्रवस् active, by activity. 6.15.

श्रपागृहन्-they concealed. 12. 10. श्रपाम्-of waters. 2. 17; 5. 18, 24; 6. 20; 7. 26; 8. 22; 10. 19, 39; 12. 45.

म्रपं नपात्-offspring of waters. 3.16.

श्रपारे-boundless. 6. 1.

श्रपाहन्-imf. of $\sqrt{\epsilon}$ न् with श्रप, he slew. 2. 26.

म्राप-even. 11. 19.

ऋषिंशत्-he adorned. 8. 14.

अपिकचे-in the arm-pit. 2. 28.

अपि गु:-inj. of $\sqrt{1}$ (to go) with अपि, let them approach. 4. 19.

त्रापि हितम्-concealed. 2. 17.

अपीच्यम्-seperated. 4. 25.

श्रपुष्पाम्-acc. sing. flowerless. 1.20.

अपोर्जुहि-uncover. 4. 3.

ग्रप्यम्-watery. 11. 39.

अप्या-watery. 11. 36.

अप्रतिष्कुतः-unopposable. 6. 16.

अप्रमादम्-(VS.) without neglect.

श्रप्रायुव:-watchful. 4. 19.

ग्रप्वे-0 disease or fear. 6. 12; 9. 33.

श्रप्स:-beauty. 3. 5. (VS.) uneatable. 5. 13.

श्रद्ध-in waters. 10. 19.

श्रफलाम्-fruitless. 1. 20.

म्रविभ्युपा-with dauntless (courage.)
4. 72.

त्रबृडुधत्-Ao. red. from √डुध्, (to wake), has woken up. 4.17.

श्रद्धजाम्-born in waters. 10.44.

ग्रज्ञवीत्−imf. of \sqrt{g} , has said. 3. 4; 4. 2; (SB.) 9. 20.

अभन्त्यम्-I partook. 11. 12.

अभयम-free from fear. 6.1.

श्रभरत्—he supported. 11. 2; 12. 10. श्रभव: $-imf.\ of\ \sqrt{4}$, thou becamest.

4. 14.

श्रभवत-imf. from $\sqrt{4}$, it became. 6. 30; 8. 21; (SB.) 9. 20.

श्रभवन्-(TA.) they were. 2. 11. श्रभ श्रगच्छताम्-you two came. 12. 2.

श्रभि श्रृतृश्वत्–imf. of \sqrt{g} q to split, he split. 10. 13.

श्रमि श्रसाम- Sb. from $\sqrt{2}$ with श्रमि, we will overcome. 3. 8.

ग्रभि ग्रस्जन्-discharged forth. 2.11.

ग्रिम ग्रिस्म-I overcome. 3. 10.

म्राभि एति-she approaches. 11. 46.

ग्रभि कन्दन्ति-they shout. 7. 7.

म्राभि गात्-Ao. from √गा to go, aug. dropped, he has transgressed. 6. 27.

श्रभि गूर्य-having greeted. 8. 3.

म्राभि गुणातु-let her praise. 11. 49.

म्रामि चष्टे-he beholds. 10. 22; 12. 27.

श्रभितः-on all sides. 4. 6; 10. 27. श्रभि धमन्तोः-blasting. 6. 26.

श्रमिधेतन-Sb. Ipv. from ∨धा with श्रमि 2. pl., do you run to-

म्राभ नः-towards us. 12. 39.

wards .6, 27.

ग्रभि पित्वम्-obtainment of things like food, bath etc. 3. 15.

म्राभि प्र यन्तु—let them rush forwards. 10. 30.

श्रमि प्रवन्त-inj. \bar{A} . of $\sqrt{2}$ q to win with \bar{a} and श्रमि, let them procure. 7. 17, 20.

न्त्रभि प्रेहि-approach. 9. 33.

ग्रमिभा-apparition. 9. 4.

ग्रभि मन्यते-he thinks. 6. 31.

श्रम यन्-inj. 3. p. pl. of √इ to go with श्रम, let them come; going. Durga. 3. 16.

ग्राभियुजः-enemies. 4. 5.

ग्रभि रचति—he preserves. 12. 32.

श्राभ बदात-(AB.) it enjoins. 1. 16. श्राभ बहेयु:-may they bring to.

10. 3.

श्रमि वावशाना-desiring. 11. 42.

ग्रभि दृता-covered on all sides 2. 9.

म्राभि श्री:-refuge. 7. 22.

श्रभ संचरेण्यम्-apt to waver. 1. 6.

श्रभि सन्ति-they prevail. 3. 11.

श्रभि सर्पन्ति—they move towards.

न्नाभ स्जामि-1 prepare. 10. 37.

श्रमि स्वर-invoke, urge. 6. 21; come. Durga. Cf. Ngh. 2. 14.

श्रमि स्वरन्ति-they invoke. they move towards, Yaska; they irradiate with heat. Durga. 3. 12.

श्रभीके-near: in battle. 3. 20.

श्रभीदः-the vessel of milk. 11.43.

अभीशुभ्य:-dat., reins. 3. 9.

ग्रभीशूनाम्-of bridles, 9.16.

अभीषाळ्-irresistible. 3. 3.

अभूत्-he was. 1. 18.

अभूत-2.pl. Ao. of $\sqrt{4}$, you have become. 6. 16.

त्रभूताम्-they came into existence. 7. 29.

अभ्यवस्-wicked. 6. 11.

श्रस्यधीताम् -Ao. \overline{A} . 3. du. of $\sqrt{8}$ with श्रामि. have secured 3. 14.

अभ्यर्थयज्ञा—sacrificer in parts. 6.6.

श्रभ्यसेताम्-they two trembled. 3. 21: 10.10.

श्रभ्यागात्-she has approached. 11. 45.

श्रम्यानद् $-Ao\ 3.s.\ of\ \sqrt{}$ नश् with श्रमि he has reached. 12.18.

अभ्यानवंत्-(TA.) ppf. from √ऋष् to rush. w. त्राभ, he rushed forth.
2. 11.

भ्रभ्यूर्धवाना-concealing. 11. 49.

यभातर:-(AV.) brotherless (maidens.) 3. 4.

श्रभाता-brotherless (maiden.) 3. 5.

श्रश्रात्रीम्-brotherless maiden. 3. 5.

अभ्रे−in the cloud. ŏ. ⁵.

श्रमंसत- $Ao. 3. pl. of \sqrt{44}$ to think, they have thought. 1. 4.

श्रमतिः–(AV) one's own intellect.

ग्रमग्र:-without measure. 6. 23.

श्रमन्रेभि:-with vessels. 5.1.

अमन्दान्-sublime. 9. 10.

श्रमन्वत-I. pl. of $\sqrt{\text{Hq}}$, they thought, 2, 6; 4, 25.

श्रमम्-fear or strength. 10. 21.

श्रमवान्-with a minister, with one's own attendants, aff-licted, 6, 12.

श्रमा-at home. 11. 46.

श्रमावास्या-(AB.) day on which the

moon is invisible. 11. 31.

म्रामित्राः-unfriendly persons. 9. 33.

श्रमित्रान्-unfriendly persons. 9.40.

ग्रमिथितः-unprovoked. 4. 2.

ग्रमिनः-immeasurable. 6. 16, 17.

श्रमिनात्−Imp. of $\sqrt{\#}$ to injure, he injured. 5. 9.

ग्रमिमीत्-he measured. 9. 10.

ग्रमी-these. 3. 20.

श्रमीमयत्-twanged or lowed. 2. 6.

ग्रमीवहा-killer of disease. 10. 17.

ग्रमीवा-malady. 6. 12.

श्रमीवा:-diseases. 12. 44.

श्रमीषाम्-of these. 9. 33.

श्रमुश्चतम्-imf. of √मुच्, you two released, 5.21.

श्रमुम-that. 2.14.

श्रमूर:-wise. 6. 8; 11. 2.

ग्रमू:-(AV.) those. 3. 4.

श्रमृतत्वम्-immortality. 11.16.

श्रमृतम्-immortality. 7. 3; 10. 3;

11. 10; nectar. 2. 4.

श्रमृतस्य—of immortality. 3. 12;

श्रमृताम्-immortal one. 12. 10.

अमृते-immortal. 2. 20.

श्रमृतेषु-(KS.) among immortals. 8. 20.

श्रमेनान्-wifeless. 3. 21.

श्रमेह्यन्-they caused to shed water. 9. 23.

ग्रम्यक्-towards. 1. 15; 6. 15. ग्रयंसत-they have stretched out. 7. 2.

श्रयः-Sb. of Vइ to go, do thou go; thou hast obtained. Durga. 3. 16.

श्रयच्छ्रत्-im/: of $\sqrt{24}$, stretched out. 2. 12.

श्रयजन्त-they sacrificed. 12. 41.

श्रयताय—for one who is not selfcontrolled. 2. 4.

श्रयम्-this. 1. 10, 18; 2. 9; 6. 31, 35; 8. 22; 10. 39.

श्रया-with this. 3. 21.

श्रयाः—Ao. of $\sqrt{49}$ to sacrifice, thou hast sacrificed. 4. 25.

श्रयास:-nimble. 2. 7.

श्रयुक्त-Ao. \overline{A} . of $\sqrt{3}$ gq to yoke, he has yoked. 4. 11.

अयुत्रम-ten thousand. 11. 2.

त्रयो:-of these two. 3. 22.

श्रयोदंष्ट्रान्-having teeth of steel. 5. 4.

अरंकृता:-made ready. 10. 2.

त्ररणः-stranger 3. 3.

त्ररणस्य-of the stranger. 3. 2.

श्ररणे-in going out. 11. 46.

न्नर्ययानि-to the deserts. 9. 30.

ग्ररण्यानी-wilderness. 9. 30.

ग्ररण्यो:-out of the sticks. 5. 10.

त्रसदत्-imf. of $\sqrt{\epsilon}$, he dug. 2. 26.

श्ररप:-sinless. 4. 21.

अरम्णा:-imf. of √रम् (to rejoice; to set at rest, or to emit. Yaska), thou lidst emit. 10. 9.

श्ररम्णात्-imf. of √रम्, he set (it) at rest, or held together. Durga. 10. 32.

श्ररातयः-niggards. 3. 11.

भ्राती:-acc. niggards. 11. 2.

श्रगतीयतः-belonging to the niggards. 7. 20; 14. 33.

अराधसम्-acc. one who does not worship. 5. 17.

श्ररायास:-poor. 6. 25.

श्ररायि-barren. 6. 30.

श्रारि:-devoted; enemy. 5. 7.

श्रिता-rower. 9. 4.

श्ररिषण्यन्-without injuring. 8. 3.

श्रिरेष्टनेमिम्-of uninjured wheel. 10. 28.

श्रहजत-imf. of $\sqrt{8}$, he shattered. 2. 24.

चरुद्त्-(KS.) Ao. of $\sqrt{\epsilon}$ इ, he has wept.

श्रहण:—shining. 5. 21.

श्रह्मी-shining. 5. 1; red. 12. 7.

भ्रोख-free from dust. 6. 14.

अरेप्सा-with spotless. 12. 3.

अरोचत्-(VS.) he illumined. 7.23.

श्रादीत्-(TS.) imf. of √हर्, he wept. 10. 5.

अकम्-adorable. 5. 5; 12. 18.

अर्किण:-worshippers 5. 5.

अकै:-with hymns. 6. 23.

श्चर्चत-Inj. from. √श्चर्च्, (to worship), do you worship. 3. 9.

श्रचेन-worshipping. 10.33; 12.24.

श्रचीन्त-they worship. 5. 5.

ग्रर्जुनम् -white 2. 21.

अर्थः-ocean. 11. 27.

श्रर्णवान्-having water. 10. 9.

भ्राणांसि-channels. 6. 20.

त्रधेज्ञ:-one who knows the meaning. 1. 18.

श्रथम-(KS.) duty. 8. 19; meaning 1. 18.

अर्धे-in half. 12. 7.

ग्रापितम्-inserted. 4. 27.

श्रिपंता:-inserted. 4. 27.

ग्रर्भके-young. 4. 15.

अर्भकेभ्य:-to the small. 3. 20.

ग्रये:-enemies. 4. 19; lord. 5. 9.

ऋषेमा-god. 6. 31; 9. 3, 11. 23; 12. 36.

अर्थया-with quick steps D. 3.20.

श्रवी-swift 10. 31.

ग्रवांक्-before. 5. 12; 12. 43.

त्रजातृषः-easy to pierce. full of water. D. 6. 2.

अवगत्य-having reached. 9. 14.

भ्रव च-and down. 7. 23.

श्रवततधन्या-(VS.) with bow outstretched. 5. 22.

भवतम्-well. 5. 26; sunk low. 10. 13.

श्रवतरम्–lower and lower. 10. 42.

श्रवनिभ्यः-dat. fingers. 3. 9.

अवन्त-let them come. 11. 18.; let them protect. 12. 33, 45.

श्रव भाति-shines forth. 2. 7.

श्रवस्थ:-(VS.) last sacrificial ablution, 5, 18,

श्रव भेत्-Ao. of $\sqrt{\text{NH}}$ द्, he has split. 7. 23.

श्रवमस्याम्-on the lowest. 12. 31.

श्रवयुनम्-unintelligible. 5. 15.

श्रवर:-lower. 7. 30, 31.

श्रव रुधत् $-inj. fr. \sqrt{2}$ रुध्, with श्रव्, will (it) hold? 5. 12.

श्रवरे-lowest, 11, 18,

अवर्तत-he covered, 2, 17.

श्रवर्धत-he increased. 2. 17.

च्चवर्धयन्-they increased. 10. 47.

श्रव साय -qdv. $\sqrt{4}$ with prep. श्रव, having released. 1. 17.

श्रवसाय-from √श्रव to go, for the wanderer, 1, 17.

अवसि-thou protectest. 12. 17.

अवस्था-hurled down. 10. 7.

च्चवसे-for protection. 2.24; 10.33.

श्रवस्य:-desirous of protection. 2, 25,

श्रव स्रवेत्-may he sink low. 10.42.

श्रव हन-inj. of $\sqrt{\epsilon}$ (to strike),

thou didst strike down, 10, 9, श्रवातिरत्-imf. fr. \sqrt{q} (to cross)

with श्रव, he dispelled. 2. 21.

श्रवारयेथाम्-you two covered. 6.36.

अविचेतनानि-unknown, 11, 28,

श्रविज्ञातम्-unknown. 1. 18.

श्रवितथेन-with truth 2. 4.

श्रविता-protector. 10. 24.

श्रविदत्-Ao. of $\sqrt{19}$ विद (to find), he

has found, 5, 3.

श्रविदाम- $Ao.\ of\ \sqrt{a}$ द् (VI. cl.), we have found, 6, 28,

श्रविन्दत्-imf. of $\sqrt{\text{late}}$ (to find), he found. 5. 1; 7. 19.

यविशेषेण-without any distinction. 3. 4.

श्रवीराम्-without a hero. 6. 31.

श्रवका:-innocuous, 11, 18,

श्रवृणोत्-(TS.) he covered. 2. 17.

श्रवन्दत-became soft. 5, 16.

श्रशकत-he was able. 1. 8.

श्रामु:-without an enemy. 1. 15.

श्रशामिष्टा:-Ao. A. of $\sqrt{2}$ शम् (to labour), thou hast laboured. 4, 25,

म्रशिरम्-milk. 6. 32.

त्रश्न:-lightning; pervading. 4.26.

श्रश्नाति-one partakes. 11. 4.

श्रश्नापिनद्धम् -bound by cloud. 10, 12,

श्रश्नोति-it approaches, or pervades. 4. 25, 26.

श्ररमचक्रम्-having wheels of stones. 5. 26.

श्रश्मन्-stone. 4. 19.

न्त्रश्मन:-from the stone. 6. 1.

भ्रारमनो:-in two stones. 8. 2.

ग्रश्मन्मयीभि:-inst. pl. stone-made.

4. 19.

श्ररमास्यम्-pervading and flowing. 10. 13.

ग्रश्याम-may we get. 5. 15.

अश्रवम्-I have heard. 6.9;11.38. श्रश्न:-horse. 4. 27; 9. 2. अश्वपर्णै:-having horses as their wings. 11. 14. अध्यम-horse. 1. 20; 4. 13; 7. 20; 14. 15, 32. अश्वय:-rich in horses. 6. 31. अश्वा:-steeds. 4. 13; 10. 3. श्रश्वाजनि:-lashing rod. 9. 20. ग्रश्वान्-horses 1. 17; 5. 26; 9. 20. श्रिवनम्-drawn by horse. 7. 7. श्रिश्चना-O Asvins. 3. 15; 4. 17; 5. 21; 6. 6, 26; 12. 2, 5. श्रिश्वनी-wife of the Asvins. 12.46. श्राश्वनौ-O Asvins. 6. 36. आश्वनौ-two Asvins. 12. 4, 5, 10. श्रश्यिभ्याम-for the Asvins. 11. 45. अभे-two mares, 9, 39. श्रश्रे:-with steeds. 4. 18. अषाळहाय-dat. irresistible. 10. 6. अष्टापदी-eight-footed. 11. 40. असकाम-not ceasing to flow. 6.29. असंख्याता:-innumerable. 1. 15. असत्-Sb. will be. 5. 19. श्रसन्-Sb. fr. √श्रस् (to be), 4. 19. श्रसनाम्-dart. 11. 8. असमा:-unequal. 1. 9. ग्रसश्चन्ती-attached 5. 2. असस्तन-you slept. 11. 16. असामि-incomplete. 6. 23. श्रसि-thou art. 4. 8; 5. 1, 5, 14, 27; 6. 7, 12, 28; 8. 5. 8; 9.

12; 11. 32; 12. 17. (SB.) 3. 4.

श्रसिक्कथा-with Asikni. 9. 26. यासितौ-two black. 12. 2. श्रिसन्वती-eating insatiably. 6. 4. श्रमुनीते-O leader of breath. 10.40. असुम्-vital breath. 11. 18. असुर:-demon. 6. 18. श्रमुख्वम्-divinity. 10. 34. श्रमुख्वम्-(TB.) evil spiritedness. 3. 8. श्रमुरा:-(MS.) evil spirits. 3, 20. असुराणाम्-(TB.) of evil spirits. 3. 8. श्रमुरान्-demons. 3. 8. श्रस्यकाय-for one who is scornful. 2. 4. असर्ते-breath-stirred. 6. 15. अस्जत्-created. 1. 7; 2. 11; (DB.) emitted. 7.13. श्रम्जत-(TB.) created. 3. 8. ग्रसो:-(TB.) from evil. 3. 8. श्रसौ-that. 9. 30; (TS.) 7. 23, 24. ग्रस्कम्भने-in ether. 10. 32. चस्क्रघोयु:-long-life. 6. 3. abundant. 6. 3. ग्रस्तम्-evening, dwelling place. 10. 21. ग्रस्तमेषि-thou settest. 12. 28. ग्रस्ता-threw. 5. 4.; thrown. 6. 12. श्रहित-it is. 1. 6; 3. 2; 4. 4, 26; 6. 14; 12. 5. अस्त-let it be. 8. 22; 10. 27, 43; 12. 17. श्रद्ध:-of the discharger 10. 21.

11. 8.

श्रस्तोभत्-(DB.) it praised. 7. 12.

श्रस्थाता-rider. 9. 12.

ग्रस्तो:-from mouth 5. 21.

श्रस्मत् -from us. 4. 2; 5. 8; 10. 42;

11. 15; 12. 5, 44.

श्रस्मत्स्रखा-our friend. 9. 12.

श्रस्मभ्यम्-for us. 6. 16, 22; 9. 19; 12. 6.

ग्रस्मय:-our friend. 6. 21.

श्रस्मा-dat. for him. 2.12; 6.20, 36.

श्रस्माकम् our. 10. 27.

ग्रस्मान्-us. 2. 26; 4. 3; 11. 29.

अस्मास - on us. 10. 16, 40.

श्रास्म-I am. 5. 8; 7. 3.

श्रिसन्-in this. 4. 18; 10. 33, 47; 11. 33.

श्रस्मे-we, us, with us, for us, from us, our, on us. 5.5; 6. 7; 11. 25; 12. 42.

ग्रस्मै-for him. 4. 11; 5. 19; 6. 19.

श्रस्य-his. 2. 8; 4. 6, 26; 5. 9, 21;

6. 8, 20; 8. 21; 9. 14; 10.

29, 34, 45; 12. 4, 19, 38, 43.

ग्रस्य-gd. of $\sqrt{2}$ आस् (to throw), having thrown. 6.3.

श्रस्यन्द्नम्-non-flow. 6. 5.

ग्रस्या:-her. 2. 20; 4. 25; 8. 9, 18; 9. 19; 11. 28, 38, 48.

श्रस्वमजी-(VS.) two sleepless. 12.37. ग्रह:-day. 2. 21; 6. 35.

श्रहनी-day and night. 3. 22;

12. 17.

ग्रहभि:-with days. 7. 23.

श्रहं-I. 2. 4; 6. 6, 24; 9. 28; 10.

33; 11. 12, 31, 33, 38, 39.

श्रहर्दश:-who behold the day. 6.26.

श्रहस्तम्-handless. 6. 1.

श्रहा-days. 12. 23.

श्रहानि-days. 4. 7.

ग्रहि:-cloud. 6. 17; serpent. 9. 15; 12. 33; a deity. 10. 45.

श्रहिगोपा:-whose protector is Ahi. 2.17.

म्राहिस्-Ahi. 10. 44; 12. 44.

श्रहेळमानः-gracious. 4. 25.

श्रहोरात्रा-(CB.) day and night. 4. 27.

স্বন্ধ:-during day. 3. 21.

श्रह्माम्-of days. 8. 9; 11. 6.

श्रहा:-belonging to Ahi e.g. waters. 4. 25. or Ao. from √िह, thou hast impelled.

श्रह्याण:-whose car does not bring shame. 5.15.

श्रा-preposition. 5. 5; 10. 15.

श्रा श्रजेत्-may he drive away. 10.42.

या यप्राय-(RVKH.) has been well filled. 9. 29.

या यभरत-he brought. 7. 26.

ग्रा ऋक्षसे-thou directest 6. 21.

श्रा प्त-let him come 3. 3; 8. 13.

श्रा कीवत:-from every side. 6. 3.

या कृत्युते-makes. 3. 15.

श्राकृति:-form. 11. 5. maker. D. श्राचिषु:-Ao. of √श्रच् (to reach), they have reached. 4. 13.

भ्राखण्डल:-shatterer. 3. 10.

म्रा गच्छ-will come. 4. 20.

न्ना गत-come. 12. 40.

न्ना गधिता-mix on all sides. 5. 15.

श्चागन्-Ao of √गम् (to go) with श्चा, has come. 5. 2.

न्ना गन्तन imv. of $\sqrt{\eta}$ of $\sqrt{\eta}$, come.

भ्रा गहि—come. 3. 20; 5. 22; 10. 36, 37.

श्चा गात्-has come. 2. 19, 20; 4. 16. त्राज्ञेया:-belonging to Agni. 8. 22.

आश्रया-peronging to right of 22. आश्रयो-for the glowing one. 5. 9.

श्रांगूवेख-with hymn of praise.

5. 11.

न्ना चन्ते-(SB.) they say. 9. 20.

ग्रा चन्त्व-call upon. 1. 17.

म्रा चर-(VS.) walk about. 5. 22.

भ्राचरन्ती-approaching. 9. 40;

11. 44.

न्ना चष्टे-he observes. 6. 7.

ग्रा जगाम-came. 1. 17.

श्रा जग्मु:-(VS.) they came. 12. 42.

म्रा जङ्गन्ति they strike 9. 20.

ग्राजास:-goats. 6. 4.

ग्राजिम्-goat. 9. 17.

श्राजुह्वानः-being invoked. 8. 8.

म्राजे:-of battle. 9. 23.

च्चा ततान-he spread. out 10. 31.

क्या तस्था-she stood. 11. 50.

ग्रातृण्ति-he pierces. 2. 4.

न्नारमा-soul. 3. 15; 8. 22; 12. 16,

37; (SB.) 3. 4.

श्रात्मानम्-(SV.) self. 5. 6.

श्रादशसः-reaching mouth. 1. 9.

श्राददन्त-imf. of √दा with श्रा, they received. 5. 14.

ग्रा द्वंते-he crushes. 11. 21.

म्रादाय-having seized. 11. 2.

न्नादितेयम्-son of Aditi. 2. 13; 7. 29

ग्रादिख-0 Aditya. 2. 13.

न्नादित्य:-Āditya. 1. 7; 7. 23; (TS.) 7. 24.

म्रादिखा-Adityas. 2. 13.

ग्रादिखास:-O Ādityas. 6. 27.

न्नादित्यभ्यः-to the Adityas. 12. 36.

ग्रादुरे-0 destroyer. 6. 31.

म्रादियन्ते-they respect. 2. 4

ग्राधवम्-agitator. 6. 29.

ग्राधात्-bestowed. 4. 21.

ग्रा धारयत् he held. 6. 34.

म्राधोतम्-expected. 1. 6.

म्राध्य:-oppressing cares. 4. 6.

ग्राध:-poor. 12. 14.

ब्रानट्-Ao. of $\sqrt{-2}$ (to attain), he

has attained. 6. 8.

त्रानशु:-they attained. 11. 16.

न्ना निधातोः-up to the deposit.
3.16.

त्रानुषक्-continuously. 6. 14

न्नाप:-waters. 2. 16, 17; 6. 22; 9. 27; 12. 30.

न्ना पनीफणत् $-int.\ sb.\ \sqrt{$ फण् $,\ \mathrm{he\ sp}-}$

rings. 2. 28.

श्रा पप्तत−imv. of $\sqrt{4}$ पत्, fly towards. 11. 14.

श्रापान्तमन्यु:-with infused energy. 5. 12.

श्राप्यम्-to be obtained. 11. 21. श्राप्यानाम्-of the obtainables. 11. 21.

त्राप्यम्-alliance. 6. 14.

म्राप्याययन्ति -(VS.) they make him grow. 5. 11.

म्रा प्यायसे-thou thrivest. 11. 5.

श्रामा:-it has filled. 12. 16.

आप्रीगाति-(AB.) he pleases. 8. 4.

ब्रामोभि:-(AB.) with Āprī hymns. 8. 4.

न्ना भर-bring. 4, 5; 6, 32; 12, 6, न्ना भाति-he illumines, 7, 23.

श्राभि:-with these. 1. 8.

ग्रामत्रेभि:-with vessels. 5. 1.

श्रामिनाने-measuring. 2. 20.

न्नायजन्त-(AB.) they sacrificed.

श्रायजी-worthy of being worshipped. 9. 36.

म्रायन्-moving. 11. 6.

थ्रा यात-come. 11. 14.

भ्रा याहि-come. 6. 14; 7. 6; 8. 8; 10. 2.

श्रायु:-life. 5. 9; 8. 22; 10. 40; 11. 6, 30, 36; 12. 39.

श्रायु:-Āyu. wind moving (ayana) 9.3. **आयुधा**—weapons. 10. 30.

भ्रायुधानि-weapons. 12. 7.

म्रायूंबि-lives.4. 7; 10. 35; 11. 30.

श्रायुग-having united. 8. 3.

आयो:-from the age. 6. 21. of the mortal. 10. 41; 11. 49.

त्रारभम्-beginning. 12. 32.

त्रा ररम्भ-grasped 3. 21.

श्रारात्-at distance. 6. 7.

त्रारित:-addressed in all the hymns. D. 5. 15.

श्रारुजन्त:-demolishing. 10. 30.

श्रारुपितम्-placed. 6. 17.

श्रारहम्-to ascend. 5. 25.

त्रारेक्-Ao. A. of $\sqrt{100}$ (to leave), has left. 2. 19, 20; 3. 6.

न्ना रोह-ascend. 12. 8.

श्रा रोहथ:-climb. 3. 5.

म्राजीकीये-O Arjikiya. 9. 26.

म्रात्नी-two ends of bow. 9. 40.

ग्रायांय-for Arya. 6. 26.

च्चार्ष्टिषेग:-son of Rstisena. 2. 11.

न्त्रालभन्त-(AB.) they seized. 12. 41.

श्रा वत्तति→Sb. of \sqrt{a} (to carry), he will bring. 7. 16.

न्ना वद-invoke. 9. 7.

त्रावधीत्-Ao. of √वध्, he has smitten. 5. 23.

म्रा वर्तते-(RVKH.) it draws round. 9. 29.

श्रा वरुत्रन्-ppf. of $\sqrt{2}$, they turned round. 7. 24.

श्रा वह-bring. 8.5.

श्रा वातु-let it blow towards. 10. 35. श्राविः कृषुते-he manifests. 5. 19.

श्राविरकृत-has manifested. 4. 16.

न्ना विवासति-he serves. 11. 23.

न्ना विवेश-entered. 2. 8; 3. 12; 10. 46.

श्रा विशन्-entering, 10.17.

न्ना विशन्तु-let them enter. 6. 24.

ग्राविष्कुर्यात्–one should expose. 3. 5.

श्राविष्टयः-spreader of light. 8. 15.

च्या वृत्यीमहे-(TS.) we choose. 4.21.

आशत-have eaten. 7. 7.

न्ना शयत्—imf. of √शी (to lie), lay. 2, 16.

याश्रये—it attacks. (lit. lies). 6. 12;

आशव:-quick. 9. 9.

त्राशाभ्य:-from quarters. 6. 1.

त्राशिरम्-mixture of milk and soma. 6. 8. 32.

न्ना शिशीहि-give. 5. 23.

श्राशी:-benediction. 6. 8.

आग्रम्-quickly. 10. 28.

श्राशुश्रचिषः-burning quickly with the flames, or obtaining quickly with the flames, or kindling again and again. 6. 1.

न्ना श्राप्याम-Sh. of $\sqrt{3}$, we hear. 2. 27.

श्रा श्रणोतु-let him hear. 11. 46. श्रा शेकु:-they were competent. 7. 30. श्चाश्चत्रकर्ण-0 having ears which hear attentively. 7. 6.

श्रासते-(AV.) they sit. 12. 38.

त्रासदे-to sit. 7. 20.

यासन्-they were. 12. 41.

ग्रासनि-in the mouth. 2. 28.

ग्रासभिः-with mouths. 7. 7.

ग्रासस्राणासः-running rapidly.

10. 3.

ग्रासाम्-of these. 6. 7.

या सिञ्च-pour down. 4. 8, 19.

त्रासीत्-was. 2. 17; 6. 35; 7. 3;

10. 23; 11. 25; 12. 10; (AB.) 12. 41.

श्रा सोदन्तु-let them sit. 9. 37.

यासीन:-seated. 6. 6.

श्रामु-among them. 8. 15; 11. 38.

ग्रा स्जत-made. 1. 10.

ग्रास्ते-sits. 1. 8.

ग्राह-he says. 12. 14.

ग्राहन:-wanton. 5. 2.

ग्राहनसः-foaming. 4. 15.

न्नाहारम्-food. 5. 4.

ब्राहाची:-thou hast brought. 5. 4.

त्राहु:-they say. 1. 8, 20; 4. 27;

7. 18; 10. 26.

ब्राहुत:-(VS.) sacrificed. 7. 24.

श्राहुतम्-sacrificed. 7. 25; 11. 32.

इच्छ-wish. 11. 34.

इच्छति–he desires. 9. 2.

इच्छन्ती-desiring. 11. 25, 45.

इच्छमानः-desirous. 9. 10.

इच्छस्व-desire. 4. 20.

इत:-from this world. 1. 11; 7. 9, 22; (TS.) 7. 24.

इतर:-different. 11. 7.

इत्था-here. 4. 25; 6. 3; 11. 8, 37.

इत्वरम्-going. 5. 3.

इदम्-this. 1. 17; 2. 19; 3. 10; 7. 3, 20, 22, 30; 8. 13, 22; 10. 46; 11. 16, 25, 39; 12. 2, 11,

19, 24, 26, 42.

इद्धम्-kindled. 10. 21.

इन:-lord. 3. 12.

इनतमम्-most supreme lord. 11. 21.

इन्दवः-Soma juices. 6. 24.

इन्दवे-to Indu. 10. 42.

इन्दो-O Soma. 6. 6; 9. 2.

東-河 Indra. 1. 45; 4. 4; 5. 4, 22; 6. 1, 2, 3, 15, 16, 21, 22, 31; 7. 2, 6; 10. 9. (UQ.) 4.

19; 5. 15.

इन्द्र:-Indra. 1. 15; 2. 26; 4. 8; 5, 6, 11, 17, 19; 6. 1, 19, 22, 26, 29, 30, 34; 7. 2; 9. 3; 10. 10, 19; 11. 38, 39; 12. 9, 28.

इन्द्र इव-like Indra. 1. 4.

इन्द्रवम्-characteristic of Indra. 10. 8.

इन्द्रम्-to Indra. 1. 4, 17; 4. 3, 15; 5. 3, 12; 7. 2, 18; 10. 3.

इन्द्रवन्तः-having Indra. 5. 11; 11. 15.

इन्द्रशत्रु:-whose enemy is Indra. 2. 16; 6. 4. इन्द्रस्य of Indra. 6. 8, 18; 7. 2, 3; 10. 8; 11. 9, 37.

इन्द्राप्नी-Indra and Agni. 5, 22; 6, 9; 12, 31.

इन्द्रांशि-O wife of Indra. 11. 39.

इन्द्राणी-wife of Indra. 12. 46.

इन्द्राणीम्-acc. wife of Indra. 9.34; 11.38.

इन्द्रात्-from Indra. 7. 2.

इन्द्राय-for Indra. 4. 16; 5. 11; 6.

6, 8; 7. 2; 9. 2, 9; 11. 3.

इन्द्राविष्णू:-O Indra and Visnu. 11.8.

इन्द्रास्तेमा- O Indra and Soma. 6.11.

इन्द्रे-in Indra. 7. 2; 12. 34. इन्द्रेण-with Indra. 4. 12; 5. 2; 7.

2; 9. 13; 10. 21.

इन्धान:-kindling 4. 24.

इभेन-with well--provided army, with elephant. 6. 12.

इमथा-like these. 3. 16.

इमय्-this. 4. 5; 9. 24, 26, 38; 10. 39.

इमा-these. 4. 27; 6. 16; 10. 26, 31, 34.

इमा:-acc. these. 10. 6; 12. 36.

इमानि-these. 6. 15. (UQ.) 3. 20.

इमाम्-this. 1. 4; 6. 13; 9. 41; 10. 23.

इमे-these. 5. 18; 6. 1; 8. 14; 9. 40; 10. 2.

इयम्-this. 2. 24; 9. 18; 11. 15, 45. इयर्ति-it impells. 9. 4.

इयाते-3. du. \overline{A} . of $\sqrt{\xi}$ (to go), they go. 5. 28.

इरियो-on the board. 9. 8. इलीविशस्य-gen. lying in the bowels of earth. 6. 19.

हळा-speech. 8. 13; 11. 49.

इषम्-food. 6. 26, 29; 9. 43; 11. 29.

इपव:-arrows. 9. 19

इषवान्-rich in food. 10. 42.

इषा-with water. 10. 26; 11. 14.

इषित:-impelled. 8. 8. 14.

इषिरेख-quick, vigorous, or enlightened, 4. 7.

इबुधि:-quiver. 9. 14.

इष्टानि-desired objects. 10. 26.

इत्मिण:-enlightened. 4. 16.

इच्यन्-desiring. 6. 20.

इह-here 1. 4; 4. 14; 7. 16; 8. 13,

14, 18; 9. 21, 34, 37; 10. 21. 27, 28; 12. 3, 4, 17.

ईचे-thou rulest. 6. 6.

इंडच:-to be worshipped. 7. 16; 8.8.

ईंदशे-for such. 10. 15.

ईम्-this. 2. 8.

ईयसे-thou art employed. 6. 17; 8. 3.

ईय:-pf. of $\sqrt{\epsilon}$, they followed. 11. 18; 12. 37.

ਤੇਸੰ-here. 5. 25.

well formed ईमीन्तास:-having haunches. 4. 13.

ईळते-they adore. 8. 2; 10. 19.

के-I solicit. 7. 15.

ईशान:-lord. 6. 20.

ईशानम्-lord. 6. 24.

ईशे-he rules. 7. 2.

ईपते-pr. of Vईप् to move, he moves, 4, 2; 10, 11.

उक्था-hymns. 12. 34.

उक्थे:-with hymns. 10. 44.

उक्थ्यम्-praiseworthy. 11. 31.

उच्य:-bulls. 12. 9.

डग्र:-fierce. 5. 24.

उप्रम्-fierce. 12, 14.

उचा-on high. 3. 20; 9. 36.

उच्यते-it is called. 12. 26.

उजिहीते-he goes up. 5. 21.

उत-even. 1. 6, 8, 19, 20; 2. 6, 28.

उत्तर:-supreme. 11. 38, 39; 12. 9, 28.

उत्तरत:-(RVKH) from north. 9. 5.

उत्तरसात्-from the higher. 2. 11. उत्तरा-(AB.) later. 11. 29, 31.

उत्तरे-later. 6. 18.

उत्तानयोः-of the two wide-spread.

4, 21,

उत्पत्तन्ति—they fly up. 7. 24.

उत्सम्-spring, 10. 9, 13; cloud.

Durga.

उत्सा:-springs. 11. 15; clouds. D.

उत्सिनाति—he catches hold. 5. 19.

डर-up. 7. 20; 11. 18.

उद् अश्रेत-he has uplifted. 11. 10.

उदकम्-water. 7. 23; 11. 44.

उदकात-from water. 10. 16.

उद्गन्ताम्-they two have gone up. 1. 9.

उदगात-it has gone up. 12. 16. उदनि-in water. 10. 12.

उदन्यवे-for one who seeks water.

11.15; for the *Cataka* bird. D. उदपतत्-it fell out. 7.12.

उदायन्-came out. 2. 22.

उदारत्-it has arisen. 7. 17.

उदियर्ति—he utters forth. 5. 2.

उदीरताम्–let them rise up. 11.18.

उदेति-(KB.) it rises. 7. 17.

उदेषि-thou risest. 12. 24.

उद्यन्-rising. 7. 27.

उद्येमिरे-they raised up. 5. 5.

उदिणम्-abounding in water.

10. 13.

उद्बह्नि-they carry up. 12. 15.

उद्बृह-uproot. 6. 3.

उप-approach. 3. 20.

उप श्रदर्शि—has been seen up. 4.16.

उप त्रायन्-approached. 7. 31.

उप एतु-let her approach. 11. 29.

उपकचास:-up to the armpit. 1.9.

उप जिन्नते-they deal blows on.

9. 20.

उप जिन्नताम्-let them smell. 5. 12. उपजिह्विका-emmet. 3. 20.

उप जीवति-it lives. 11. 41.

54 siidid—It IIVes. 11. 41.

उप तस्थु:-they attended. 7. 26.

उप प्रक्-attached to. 6. 17.

उप प्र वद-speak forth together.

9. 7.

उप भागात्—it has come forward. 6. 22.

डप मेत-approach. 7. 2.

उप बर्नेहि-make pillow. 4. 20.

डप सुव:-Sb. of $\sqrt{2}$ (to become) with डप, be near. 4. 25.

उपमन्त्रिणः-of the inciter. 9. 2.

उपयच्छेत्-he should marry. 3. 5.

उपयन्त-they approached. 9. 23.

उप याहि-approach. 4. 5; 5. 15.

डप रमध्यम्-imv. of $\sqrt{\epsilon}$ रम् with डप, rest. 2. 25.

डपरस्य-of the lower part of the sacrificial post. 3. 5.

उपरा:-waters. 2. 22.

उपलग्नियो-stone-grinder. 6. 6.

उप विच-carry up. 6. 7.

उप श्वासय-fill with roar. 9. 13.

डप सर्पत्-has approached 5. 3.

उपसि–in lap. 6. 6.

उप सिञ्चतम्you both sprinkle. 9. 41.

उप सेदिम-we honour 12. 39.

उप सेद्र:-they approached. 4. 3.

उप स्तुतौ-in invocation. 11. 12.

उप स्तुहि—praise. 6. 23.

उप स्तोपाम-Sb. of $\sqrt{\epsilon g}$, we will praise. 8. 7.

उपस्थम्-lap. 9. 37.

उपस्थात्-from the lap. 9. 39.

उपस्थे-in the lap. 4. 19; 7. 26; 8.

15, 18; 9, 40.

उप ह्वये-I invoke. 9. 34; 11. 43.

उपाके-brought near each other. 8.11.

इपाव स्ज-bestow. 8. 17.

डपोद्ये-at the rising up. 10. 5.

उभयस्य-of both. 6. 6, 22.

उभया-with both. 4. 4.

डभयानि-hoth. 8. 7.

жн-both. 6. 33.

डमे-both. 8. 15.

डराण:-making wide. 6. 17.

डरामथि:-sheep- killer. 5. 21.

3%-wide. 6. 26, 27. (SB.) 9. 20. (UQ.) 1. 15.

उरुकरम्-(SB.) spreader. 9. 20.

उरुगायस्य-of wide-paced. 2. 7.

उरुव्रय:-very swift. 12. 43,

उरुपति-he avoids. 11. 8.

उरुप्यथ:-you two turn aside. 11. 8.

उरी-in the wide. 12. 43.

डवंशी-a divine woman. 11. 36, 49.

डवेश्या:-of Urvaśi. 5. 14.

डविंया-widely. 8. 10.

डवी:-broad. 2. 26.

उल्खलक-0 mortar. 9. 21.

उल्खलम्-(SB.) mortar. 9. 20.

उल्वम्-cover. 6. 35.

उशत:-desiring. 6.13.

उशती-desirous. 1. 19; 3. 5; 9. 39.

उशती:-desiring. 12. 45.

उशन्त:-desiring. 3. 21; 5. 18.

उरमसि-we desire. 2. 7.

उप:-0 Usa. 12. 6.

उपस:-gen. s. of dawn. 4. 25; 5.

28; 7. 31; 12. 13; nom. pl. celestial deities. 12. 7.

उपसाम्-of dawns. 11. 6.

उपसे-for dawn. 2. 19.

उपा:-dawn. 3. 5; a goddess. 11. 47.

उपासानक्रा-dawn and night. 8. 11.

उस्न:-bull. 6. 15.

उसा:-rays. 5. 4.

उद्मियाया:-of cow. 4. 19.

अतये-for protection. 5. 3; 6. 17.

उती-with protection. 12. 21.

ऊध:-udder. 6. 22.

ऊर्धान-during night. 6. 19.

ऊर्जम-strength. 6. 36; 9. 43; food.

11. 28, 29. (MS.) 9. 43.

रुजेयमाने-(MS.) causing strength. 9. 43.

ऊर्जेब्यस्य-of the food 11. 49.

ऊर्जस्वन्त:-juicy. 8. 22.

ऊजेस्वन्तम्–acc. juicy. 8. 22.

ऊर्जाद:-partaker of food. 3. 8.

डर्जाम्-strength. 6.21.

জ্জান্তুরী-(MS.) worshipped with food oblations. 9. 43.

ऊर्जे-for strength 9. 27.

ऊर्दरम्-granary. 3. 20.

ऊर्ध्वः-uplifted. 8. 15, 18.

कर्ष्वेद्धक्ष:-(AV.) with bottom turned upwards. 12. 38.

उद्यो-(AV.) uplifted. 6. 12.

जध्वीम्-high. 6. 6.

ऊर्मय:-waves. 10. 24.

क्रिमे:-wave. 5. 23; 7. 17.

ऊर्मिभि:-with waves. 2. 24.

जिम्-acc. flood. 4. 8; wave. 10. 16.

ऊर्वः-submarine fire. 6. 7.

उपत:-pf. of √वस् (to dwell), they two did dwell, 3.15.

जहे-pf. of √जह (to consider), he considered. 6. 35; 12. 3.

ऋक्-A stanza of the Rgyeda.

ऋषाः-stars. 3. 20.

ऋग्मियम्-worthy of honour. 7. 26.

ऋचाम्-of the stanzas. 1. 8.

ऋचीषम:-equal to a stanza. 6.23.

ऋच्छन्ती-going. 1. 9.

ऋजीषम्-the residue. 5. 12.

ऋजीपिन् O wielder of thunderbolt. 6. 7.

ऋजीषी-armed with thunderbolt. 5. 12.

ऋजुनीती-with straight-forward policy. 6. 21.

ऋज्यताम्-of the straight-forward. 12. 39.

भरत्यन्तः-moving straight. 10. 3.

ऋद्रा-with straight-forward. 5.15.

ऋजाश्रम्-name of a sage. 5. 21.

ऋअन्-directing. 3. 4.

ऋतज्ञाः-knowing the sacred rites.

11. 18.

ऋतम्-sacrifice. 4. 19.

ऋतव:-seasons. 8. 22.

च्यतस्य-of the sacrifice. 3. 4; 6. 22; of law. 8. 6, 19; of the placed. 8. 21; of water. 7. 24; 10. 16, 41. (D.)

ऋतावरी:-great floods. 2. 25.

ऋतावृध:-fostering truth. 12. 33.

महतावृधा-upholders of law. 5.22.

ऋतु:-proper season. 12. 46.

ऋतुथा-seasonly. 8. 17; 12. 27.

ऋतुभि:-with seasons. 8. 3.

ऋत्न-acc. seasons. 7. 19.

ऋते-without. 7. 2; 11. 39.

ऋत्विजम्-priest. 7. 15.

ऋदुद्रेण-with soma. 6. 4.

ऋदूपे-knocking down. 6. 33.

ऋद्वधा-increasing sweetness. 6.33.

ऋधक्-alone; prosperous. 4. 25.

ऋन्धन्-directing. 3. 6; 8. 6.

ऋबीसे-on earth. 6. 36.

ऋभव:-the Rbhus. 11. 16.

ऋभुजा:-wide dweller, or the king of Rbhus. 9.3.

ऋभ्वम्-great. 11. 21.

ऋषयः-seers. 2. 11; 4. 3; 11. 11, 17, 19, 23; 12. 37, 38. (AV.) 12. 38.

ऋषि:-seer. 2.11.

ऋषिकृत-maker of a seer. 6. 20.

ऋषित्वम्-characteristic of a seer.

2. 11.

ऋषिभि:-by seers. 7. 16.

ऋषीगाम्-(AV.) of seers. 8. 2.

ऋष्टि:-spear. 6. 15.

ऋष्टिमाद्गः-furnished with spears; having the power of doing injury; destroyers of famine. D. 11. 14.

ऋष्वा-noble. 7. 6.

एक:-alone. 1. 15; 2. 3; 3. 10.

एक:-one. 3. 10; 4. 27; 10. 23, 46; 12. 27, 40.

एकचक्रम्-having one wheel. 4. 27. एकपदी-one-footed. 11. 40.

एकपात्-one-footed. 12. 30, 33.

एकम्-one. 3. 10; 4. 27; 7. 18; 10. 26, 34; 12. 29.

एकया-one. 5. 11.

एकस्य-of one. 12. 27.

एकाम्-one. 6. 27.

एके-some. 1. 11.

एजति-swells. 3. 15.

एतत्-this. 4.11; 5.8; 7.23; 11.48.

(SB.) 9.20.

पुतम्-acc. this. 7. 31.

पुता:-these. 5. 25; 12. 7.

एतानि-these. 10. 43.

पुताम-this. 7. 27; 11. 43.

पुति—he goes. 3. 3, 5, 20; 11. 6. (UQ.) 1. 18.

va-let him go. 3. 3.

पुते-these. 1. 9; 7. 2; 9. 9.

एतेभ्य:-to these. 7. 9.

प्धमानद्विद्-foe of the haughty.

6. 22.

एधि-be. 10. 17.

एनम्-him. 1. 10, 15, 20; 4. 24, 25; 7. 29; 8. 2; 9. 23.

प्ना-with this. 3. 21; 5. 11.

एनान्-them. 8. 8. (UQ.) 2. 11.

एनाम्-her. 1. 19; 11. 43.

पुमि- I go. 12. 7.

पुरुषम्-stealing. 5. 4.

प्युषीग्राम्—of them that are coming. 4. 16.

पुरिरे-they established. 4. 23.

प्रै:-with your journeys. 2. 25; with desires, 12. 21.

पुष:-this. 1. 20; 6. 28; 8. 2; 12. 28. (KB.) 7. 17.

एपाम्-of these 2. 22; 4. 10; 5. 28; 8. 7; 9. 20; 11. 20; 12. 7, 27, 32.

पुद्धि-come. 10. 18; 12. 28.

श्रोक:-abode. 3. 3.

श्रोज:-strength. 6. 23.

श्रोजसः-from vitality. 8. 2.

श्रोजसा-with their might. 5. 5; 6.

8; 9. 25; 10. 13.

श्रोदनम्-cloud. 6. 34.

श्रोमना-with protection. 6. 4.

श्रोमास:-protectors. 12. 40.

श्रोषधिम्-herb. 11. 4.

श्रोषधी:-herbs. 6. 8; 7. 28; 9. 28.

श्रोषधीनाम्-of herbs. 8. 22.

य्रोषधीभ्य:-from herbs. 6. 1.

ब्रोपधे- O herb! 1. 15.

श्रीशिज:-son of Usij. 6. 10.

▼:- who. 1. 6; 3. 15, 22; 4. 2; 6. 24; 7. 30.

कचीवन्तम्-Kaksivat, name of a seer. 6. 10.

कचे-in the flank. 2. 28.

कच्या-with breast. 6. 28.

करवा:-O Kanvas. 7. 2.

करवाय-for Kanva. 6. 6.

कतमचन-ever. 2. 4.

कतर:-which. 7. 30.

कतरा-which. 3. 22.

कल्पयम्-having nice water. 6. 3.

कथम-how. 11. 25.

कथा-how. 3. 22; 9. 30.

कदा-when. 5. 17; 12. 1.

कद्र-where. 6. 27.

कनिकदत्-crying violently. 9. 4.

कनीनके-two maidens. 4. 15.

कनीनाम्-of maidens. 10. 21.

कन्या-girl. 2. 27.

कपना-worm. 6. 4.

कपिअल:-bird. 9. 5.

कबन्धम्-cloud. 10. 4.

कम्-food. 6. 35.

करत्-Sb. may he make. 6. 1.

করে:–Sb. of $\sqrt{2}$ (to make), make. 3. 35.

करन्ति-they do. 3. 10.

करुवती-having gaps in teeth.

6. 31.

कर्णम्-ear. 9. 18.

कर्णवन्त:-having ears. 1. 9.

कर्णा-ears. 10. 41.

कर्णों-two ears. 2. 4.

कर्ता-doer. 3. 6.

कर्तोः-of action. 4. 11.

कर्म-(AB.) action. 1. 16.

कर्मणा-with action. 2. 4.

कर्मिख-in action. 5. 15.

कहिंचित्-at any time. 1. 18.

कलशान्-jars. 11. 12.

कल्याणी:-beautiful. 7. 6.

कल्याण्य:-beautiful. 7.17.

कल्पयावहै-Sb. of $\sqrt{}$ च्लुप्, we two will regulate. 12. 28.

कवय:-wise. 3. 22; 6. 27.

कवासलः-friend of selfish men. 6. 19.

कवि:-bard. 5. 2; 8. 5; 12. 13.

कवितमस्य-of most wise. 6. 13.

कविशस्ता:-uttered by wise men. 12. 33.

कश्चन-whosoever. 11. 4.

कसे-for the god Ka. 10. 23. =kaya. Durg.

का-what. 11. 25.

काकुद्म-palate. 5. 27.

काचित्-any. 9. 4.

काचित्करम्-doing everything. 12.9.

काणुका-beloved. 5. 11.

कार्य-one-eyed. 6. 30.

काम:-love. 5. 2; 6. 7.

कामयते-he likes 9. 16.

कामा:-desires. 7. 2.

कामेन-with desire. 12 18.

काम्यानि-desired things. 11. 36.

कायमान:-delighting. 4. 14.

कारु:-bard. 6. 6; 8. 12.

कारो-O singer. 2. 27.

काशि:-fist. 6. 1; 7. 6.

काष्टा:-waters. 7. 23.

काष्टानाम्-of waters. 2. 16.

काष्ट्राया:-of battle. 9. 24.

कि:-maker. 6. 35.

किंचन-any. 7. 2.

किंचित्-anything. 2. 3.

किम्-what. 2. 14; 3. 10; 5. 8; 6. 32; 11. 25.

किमीदिने-to the malignant. 6. 11. कियेघा:-holder of much, or the attackers. 6. 20.

कीकटेषु—among the barbarians.

कुचर:-wandering at will. 1. 20.

कुटस्य-of deed. 5. 24.

कुणारम्-thundering. 6. 1.

कुत्साय-for a peasant. 4. 25.

कुर-(SB.) make. 9. 20.

कुरुङ्गस्य-of Kurunga. 6. 22.

कुर्वन्-doing. 2. 4.

कुलिशेन-with thunderbolt. 6. 17.

कुवित-particle. 4. 15.

कुशिकस्य-of Kusika. 2. 25.

कुशिका:-O Kusikas. 7. 2.

क्रह-where. 3. 15.

चुद्ध:-(AB.) day of the second quarter, when the moon is invisible. 11. 31.

कुहूम्-(AV.) wife of a god; the day when the moon is invisible. 11. 33.

कृणवन्-they made. 4. 25.

कृण्याव-let us make. 4. 16.

कृषुध्वम्-make. 5. 26; 12. 43.

क्रुगुप्त-make. 6. 12; 11. 34; 12. 8.

क्रुगुहि-make. 5. 15; 6. 10; 8. 6.

कृणोति-it makes. 9. 17; 12. 11.

कृरवन्-Sb. III pl. they will do. 4. 20; 6. 27.

कृण्वन्ति-they do. 6. 32.

कृत:-made. 6. 18; 12. 18.

कृतम्-activity. 5. 22.

कृत्ति:-fame or good. 5. 22.

कृत्तिम्-(VS.) garment. 5. 22.

क्रित्तवासा:-(VS.) wearing a skin garment. 3. 21; 5. 22.

कृत्वी-having made. 12. 10.

इदरम्-granary. 3. 20.

कृधि-(AV.) make. 11. 30.

कृन्तत्रात्-from the intermediate space. 2. 22.

हन्तन्-(MS.) inj of √ इन्त to cut, they cut. 3. 21.

कृपयन्-compassionate. 2. 12.

कृपा-with favour. 6. 8.

कृशानो:-of Kṛṣānu. 11. 8. कृष्टी:-tribes. 10. 22, 29, 31.

कृष्णम्-black. 2. 21; 7. 24.

ফুৰ-2nd. sing. pr. II. cl. from √ছ, thou doest. 5. 25.

कृष्ण-the black one. 2. 20.

· केतव:-rays. 12. 15.

केतु:-banner. 11. 6.

केतुना-with banner. 11. 27.

केतुम्-acc. banner. 12.7.

केपय:-stinking. 5. 25.

केवलाघ:-guilty alone. 7. 3.

केदलादी-who eats alone. 7.3.

केवलान्-only. 8. 22.

केवले-exclusive. 8. 22.

केशिन:-lights. 12. 27.

केशी-rays. 12. 26.

कोरयाण:-whose car is made. 5.15.

कतुना-with strong action. 10. 10.

कतुम्-power. 2. 28.

ऋत्वा-having done. 6. 26.

करवे-(AV.) for judgment. 11. 30.

क्रव्यादे-to the eater of raw meat.

6. 11.

क्राणा:-doing. 4. 19.

क्रियमाण्यम्-being done. 1. 16.

क्रिविदेती-with sharp teeth. 6. 30.

क्रीळन्तौ-playing. 1. 16.

₩ where. 11. 28.

त्तन्नाणि-gold. 3. 20.

चय:-dwelling. 8. 18.

चयन्तम्-dwelling. 5. 9.

चरति-it flows. 11. 41.

चिणाति-he injures. 6. 6.

चितय:-people. 4. 24.

चिपणिम्-speed. 2. 28.

चिष्ता-despatched. 6. 4.

चित्रेषवे-of quick arrows. 10. 6.

चियन्तम्-dwelling. 10. 12.

चद्रम्-a little thing. 10. 42.

च्रुम्पम्-mushroom. 5. 17.

ज्ञरपविना-with the sword-edge.

5. 5.

चेत्रस्य-of abode. 10. 15, 16.

चोग्रस-of abode. 6. 6.

दमया-along with earth. 10. 7.

खले-in battle. 3. 10.

खानि-channels. 10. 9.

खिद्रम्-instrument of splitting.

11.37.

खे-in space. 1. 9.

गङ्गे-O Ganges. 9. 26.

गच्छ-go. 6. 30.

गच्छताम्-imv. 3. du. Ā, let them go. 12. 4.

गच्छति-it goes. 11. 39.

गणिश्रमि:-with attendant groups.

8. 2.

गध्यम्-to be seized. 5. 15.

गनीगन्ति-3rd sing. pr. ind. int. of

 $\sqrt{1}$ गम्, he goes. 9. 18.

गन्धर्वः-receiver of the ray. 2. 6.

गमस्तिप्तः-(VS.) purified with rays.

5. 6.

गभस्त्यो:-between two rays. 5. 4.

गभीर:-unfathomable. 11. 20.

गमध्ये-for going. 2. 7.

गरूतमान्-Garutman. 7. 18. गतेम्-chariot. 3. 5. गर्तास्क्-one who climbs a post. 3. 5. गर्तेष्ठा:-resting in a cemetery. 3. 5. गर्भम्-life-germ. 3. 6; 4. 21; 6. 12. गर्भाः-(TS.) children. 4. 21. गल्द्या-with the flow. 6. 24. गरदाः-extracted juices. 6. 24. गवाम्-of cows. 9. 23, 24. गवि-on the skin. 2. 5. गवि-in the sun. 2. 6. गन्यू:-rich in kine. 6. 31. गा:-cattle. 6. 2; 9. 17. गात-inj. of vगा (to go), has gone. 3. 4. गातुम्-to go. 4. 21, 25. गाथिन:-chanters, 7.2. गाम्-cow. 10. 15. गायत-sing. 7. 2. गायतः-gen. sing. while singing. 7. 12. गायति-sings. 1. 8. गायत्रम्-the Gayatri stanza. 1. 8. गायत्रिण:-chanters. 5. 5. गायत्रीम्-(DB.) name of a metre. 7. 12. गायन्ति-they sing. 5. 5. गाव:-rays. 2. 7; 12. 7; cows. 2. 17; 6. 8, 32; 10. 21; 12. 7. गावा-two cows. 9. 39.

गम्भीरवेपसः-inscrutable. 11. 17.

गिर:-songs of praise. 1. 10; 5. 17; 10. 6; 12. 36. गिरा-with praise. 6. 24; 10. 5. गिरिभ्य:-from the mountains. 6. 34. गिरिम्-mountain 6. 30. गिरिष्ठ:-staying on a mountain. 1, 20, गिरीणाम्-of mountains. 2. 24. गिरे:-of mountain. 5. 16. गिर्वणसे-for the god. 6. 14. गुरुम्-teacher. 2. 4. गुरो:- of the teacher. 2. 4. गूडम्-hidden. 7. 3. गृहते-he conceals. 5. 19. गृणाना-praising. 11. 49. गृणामि-I praise. 5. 9. गृणींष-thou praisest. 10. 44. गृहपतिम्-lord of house. 5. 10. गृहाग्प-seize. 9. 33. गृहीतम्-seized. 1. 18; 8. 22. गृहे-in house. 4.25; 7.6; 11.16, 46. गृहेगृहे-in every house. 9. 21. गो:-of the ray. 2. 6; 4. 25; of speech. 6. 2; of cow. 6. 20. गोधुक्-cow-milker. 11. 43. गोपयत्यम्-protection. 5. 1. गोपा:-guardian. 3.12; 7.9. (AV.) 12. 38. गोपाय-protect. 2. 4. गोपीथाय-for drinking milk. 10.36 गोभि:-with milk. 2.5; with cows. 5. 3; with cow-hides. 2. 5; 9.

12; with phlegm. 2. 5; 9. 19;

with hymns. 4. 19.

गोमति-rich in kine. 6. 17.

गोमान्-having kine. 5. 3.

गौ:-bow string. 2. 6; cow. 2. 9; atmospheric goddess. 11. 42.

गौरी:-a divine woman. 11. 40.

सा:-goers, waters, and divine women. 10.47; 12.46. (MS.) women. 3.21.

ब्रभाय-for acceptance. 3. 3.

य्रसिष्टः-swallowing most. 6. 8.

ग्रामम्-village. 9. 30.

ब्रावभ्य:-to the stones. 9. 9.

आवहस्तास:-with stones in their hands, 8, 2.

ग्रीवायाम्-in the neck. 2. 28.

घर्म:-hot. 11. 43.

घर्मेम्-heat. 6. 32; 11. 42.

घसत्-Sb. of $\sqrt{9}$ घस्, he shall eat. 12. 9.

चतप्रष्ट:-butter-backed. 4. 26; 5.7.

चृतम्-clarified butter. 8. 22; 10. 16.

मृतवत्-buttered. 10. 22.

चृतरचुतः-distilling clarified butter, 10, 24.

ष्टतस्त्:-whose surface is brilliant with clarified butter. 12. 36.

चृतस्य−of clarified butter. 7. 17.

धृतेन-with clarified butter. 7.24, 8.17; 10.40.

घोरचन्नसे-to the man of fierce eyes. 6. 11. घोषम्-sound. 9. 9.

वंसम्-day. 6. 4; heat. 6. 36.

ब्रंसे-during day. 6. 19.

चकर्थ-pf. of $\sqrt{2}$ हत्, thou didst cut. 3. 21; 6. 3.

चकार-he made 2. 8; 3. 6; 5. 15. 21.

चक्रथु:-you two made. 6.26; 9.41.

चक्रम्-wheel. 4. 27.

चक्रिया-chariot wheels. 3. 22.

चक्रे-wheels. 4. 27.

चत्त्वानम्-ordering. 5. 21.

चन्नसा-with eye. 12. 22, 23, 24, 25.

चन्तसे-to look at. 9. 27.

ਬਜ਼:-eye. 4. 3; 12. 16.

चचुष्मते-to one having eyes. 11. 7.

चतस्त्र:-fem. four. 8. 22; 11. 28, 41.

चतुर:-four. 3. 16; 9. 7.

चतुर्थेन-(DB.) with the fourth.

7.12.

चतुष्पदी-quadruped. 11. 40.

चतुष्पदे-for the quadruped. 12.13.

चन-like. 11. 38.

चन:-food. 6. 16.

चन्द्रमस:-of the moon. 4. 25.

चन्द्रमा:-the moon. 2. 6; 11. 6.

चन्द्राम्रा-neu. pl. of sparkling surface. 12. 18.

चमसः-(AV.) ladle. 12. 38.

चमसम्-сир. 10. 12.

चम्बो:-of two world-halves. 4.21.

चयसे-pr. of $\sqrt{1}$ (to gather I. cl.), thou gatherest. 4. 25.

चरणे-in the wandering place.
5. 1.

चरत:-they two wander. 2. 20.

चरति-it wanders. 1. 20; 7. 27; it flies. 10. 7.

चरथ:-you two wander. 12.2.

चरथाय-to move. 4. 19.

चरध्यै-to flow. 6. 20.

चराथा-with the moving. 10. 21.

चरिष्णू-wandering. 7. 29.

चर:-pot. 6. 11.

चर्षाण:-observer. 5. 24.

चर्षग्रीधत:-supporters of men. 12. 40.

चर्षेग्गोनाम्-of men. 12. 21.

चलाचलासः-moving one after another. 4. 27.

चाकन्-rejoicing or looking. 6.28.

चातयामसि-we frighten away. 6.30.

चारः-beautiful. 8. 15.

चारम्-acc. beautiful. 10. 36.

चिकित्वान्-obtained. 2. 11. having knowledge. 8. 5.

चिकिते-pf. \overline{A} of $\sqrt{}$ चित्, he perceived. 6. 17.

चिकित्व:-we know. 6. 8.

चित्-even. 3. 11; 10. 29; animal. 5. 5.

चित्तम्-heart. 1. 6; 9. 33.

चित्तिभि:-by actions. 2. 9.

चित्र-neu. sing. rich. 4. 4.

चित्र:-variegated. 2. 19.

चित्रम्-acc. variegated. 12. 6, 16.

चित्रा-variegated. 4. 19.

चित्रेण-with variegated. 6. 17.

चिश्राकृगोति—it makes the cisca sound. 9. 14.

चुकुधम्-inj. of $\sqrt{3}$ कुध्, be angry. 6. 24.

चेतयध्वम्-perceive. 7. 2.

चेतयन्ती-instructing. 8. 12.

चोदय-incite. 4. 15; 9. 20.

चोदयत्-he impelled. 10. 39.

चोद्यासि-thou wilt impell. 11. 24.

चोष्क्र्यते-he gives. 6. 22.

चोष्क्र्यमाणः-giving. 6. 22.

च्यवानम्-to Cyavana. 4. 19.

छन्दाँसि-metres. 8. 22.

जिंचवांस:-(VS.) having eaten. 12. 42.

जगत्-moving. 5. 3; 9. 13.

जगत:-of the moving. 12. 16.

जगाम-it went. 11. 28.

जगुरि:-leading. 11. 25.

जिम:-goer. 5. 18.

जग्मुष:-of the departed. 12. 43.

जग्मुपे-for one who has departed.

2. 14.

जघनान्-buttocks. 9. 20.

जघन्वान्-he slew. 2. 17; 7. 23.

जजान-he generated. 8. 2; 10. 34.

जन्मती:-waters. 6. 16.

जिल्ले -pf. from √जन् to generate, thou didst generate. 1. 15.

जनय:-wives. 8. 10.

जनमाने-who will be born. 6. 8.

जनयन्त-they have generated. 3.

6; 5. 10.

जनयामि-I produce. 6. 9.

जनश्रियम्-refuge of men. 6. 4.

जनाँ श्रनु–after men. 12. 22, 23,

24, 25.

जनान्-men. 10. 22.

जनानाम्-of men. 10. 20.

जनाय-for man. 4. 25.

जनास:-0 men! 10. 10, 27.

जनिता-progenitor. 4. 21.

जनित्री-fem. du. generators. 8. 14.

जनित्वम्-to be born. 4. 23; 10. 21.

जनिवत:-having a consort. 3.21.

जनिष्ट:-it has been born. 11. 36.

जनीनाम्-of matrons. 10. 21; 12. 46.

जनुषम्-nativity. 9. 4.

जन्तो:-of being. 4. 19.

जन्म-nativity. 9. 4.

जन्मनि-on birth. 11. 23.

जन्मसु-in births. 11. 23.

जन्मानि-born beings. 12. 23.

जबार-the sun. 6. 17.

जमदक्षिभः-(VS.) with blazing fires.

7. 24.

जम्भय-chew. 3. 11.

जम्भयन्तः-chewing. 12. 44.

जयताम्-of the conquerors. 9. 21

जयति-it conquers. 9. 14.

जयतु-let him conquer. 9. 12.

जयाथ-win. 5. 26.

जयामसि-we will win. 10. 15.

जयेम-may we conquer. 5.2; 9.17.

जरते-he praises. 4. 24.

जरसा-with old age. 11. 38.

जराबोध-voc. attending to praise.

10. 8.

जराय-for decay. 4. 27.

जरायू:-outer skin of the embryo. 10. 39.

जरिन्ने -for the singer. 1. 7.

जरूथम्-hymn. 6. 17.

जल्गल्यमानः-(DB.) disinclined to do anything. 7. 13.

जल्हवः-devoid of lustre. 6. 25.

जसुरिम्-let loose. 4. 24.

जहा-killed. 4. 2.

जागृत:-(VS.) they two keep watch.

जागृवि:-wakeful. 9. 8.

जातः-born. 7. 22; 8. 21; 10. 10, 22, 23.

जातम्-born. 4. 23; 8. 2.

जातविद्याम्-science of birth. 1. 8.

जातवेदः-voc. having created (beings) as property. 3. 17; 8. 5.

जातवेदसः-of Jatavedas. 7. 19.

जातवेदसम्—who has created things as his property. 7. 20; 12. 15.

जातचेद्से-to Jatavedas. 7. 20;

14. 33.

जातचेद्रस्वम्-characteristic of Jatavedas. 7. 19.

जातवेदाः-having all created be-

ings as its property. 5. 3; 7. 17.

जाता-du. born. 12. 3.

जाता:-pl. sprung. 9. 28.

जातानि-created. 10. 43.

जाताम्-(MS.)born. 3. 4.

जाते-to the born. 3. 22; 6. 8.

जानते-they recognise. 4. 10.

जामय:-kinsmen. 4. 20.

जामय:-(AV.)women. 3. 4.

जामये-for the sister. 3. 6.

जायते-it is born. 6. 35; 7. 27.

जायन्ते-(TS.) are born. 4. 21.

जायमानः-being born. 2.21;11.6.

जायमानात्-from being born. 8.15.

जायमाने-at birth. 10. 47.

जायसे-thou art born. 6. 1.

जाया-wife. 1.19; 3.5; 7.6; 12.11.

जार:-consumer. 3. 16; 5. 24; lover.

10. 21.

जारयायि—he has been made old. 6. 15.

जारियां-a loving woman. 12. 7.

जिगाय–he conquered. 9. 23, 24.

जिन्वन्ति—they animate. 6. 22; 7. 23.

जित्रय:-decrepit. 3. 21.

जिल्यु:-victor. 12. 3.

जिह्यानाम्-of the oblique. 8. 15.

जिह्यायन्त्यः-faltering. 1. 11.

जीव-(SB.) live. 3. 4.

जीवगृभः-gen. sing. of captive bird.

3. 15.

जीवनाय-for life. 1. 10.

जीवन्ति-they live. 11. 41.

जीवसे-to live. 12. 39.

जीवातवे-for long life. 10. 40.

जीवाति-Sb. of $\sqrt{\text{जीव}}$ (to live), may he live. 4. 25.

जीवातुम्-(AV.) livelihood. 11. 11. जीवान्-alive. 6. 27.

जुजुषायास:-silent, being attended upon. D. 6. 16.

जुषध्वम्-enjoy. 3. 8.

जुषस्व-enjoy. 11. 32.

जुषाण:-enjoying. 7. 17.

जुषाणा:-(VS.) enjoying. 12. 42.

जुषेथाम्-you both enjoy. 9. 41.

ਗੁष:-dear. 4. 5.

जुष्म्-dear. 4. 16; 6. 14; 7. 25.

जुहुम:-we sacrifice. 10. 43.

जुहरे-pl. of \sqrt{g} (to sacrifice), they sacrificed. 4. 19.

जहोत-sacrifice. 10. 22.

जुहोमि-I sacrifice. 12. 36.

जुह्नत्-inj. he sacrificed. 10. 26.

স্থা-with ladle. 12. 36.

जुह्नान:-being sacrificed. 5. 7.

चहे-I invoke. 10. 33.

जूचि:-army. 6. 4.

जेखानि-things to be conquered.

9. 12.

जोषयेते-they two attend. 8. 15.

जोपवाकम्-nonsense. 5. 22.

जोब्द्री-(MS.)approving. 9. 42.

जोहवीमि-(AV.) int. of \sqrt{g} , I invoke. 11. 33.

जमया-with earth. 12. 43.

ज्या-bow-string. 9. 18.

ज्याय:-greater. 2. 3.

ज्यायाः-of bow-string. 9. 15.

ज्योति:-light. 2. 19; 6. 26; 8. 12;

10. 39; 11. 10, 20; 12. 26.

ज्योतिषा—with light. 2. 21; 10.

29, 31.

ज्योतिषाम्-of lights. 2. 19.

ज्वलति-it shines. 8. 18.

तचत-fashion, 4, 19.

तचती-fashioning. 11. 40.

तच्थु:-you two fashioned. 4. 19.

तत्-that. 1. 6; 2. 7, 17; 3. 8; 4.

4, 11, 14, 17, 27; 5. 1, 9; 6.

21, 35; 10. 8, 42, 43; 11. 16,

41, 43; 12. 6, 10. (TS.) 2. 17;

4. 21; 10. 5; (TB.) 3. 8; (DB.)

7. 12; (SB.) 9. 20; (UQ.) 1.

8, 18; 2. 4, 11; 7. 19, 28; 10.

5. 8.

ततः-thence. 2. 6; 7. 27; 11.5, 41; father or son. 6. 6.

ततचुः-they fashioned. 6. 27.

ततनुष्टिम्-unrighteous, fop. 6. 19.

ततन्वत्-he spread. 5. 15.

ततर्द-it pierced. 10. 41.

ततान-he spread. 10. 29.

ततुरिम्-swift. 6. 3.

तत्र-(VS.) there. 12. 37. (UQ.)

9. 19.

तथा-so that. 2. 4.

तद्भवति–it becomes his possession.

2. 4.

तनयम्-grandson. 12. 6.

तनयेषु-loc. sons. 10. 7.

तनुते-she spreads. 4. 11.

तनूत्यजा-du. risking their life.

3. 14.

तन्तपात्-O offspring of cow or waters, 8, 6.

तन्पा:-protector of the body. 6. 17.

तन्शुभ्रम्-gaily attired. 6. 19.

तन्यतु:-thunder. 12. 30.

तन्वस्-acc. body. 1. 8, 19; 3. 21;

10. 40. (AV.) 10. 18.

तन्वा-with body. 12. 3.

तपन्ति-they heat. 2. 22; 6. 32.

तपस्यमानान्-practising austerities.

2. 11.

तिषष्टै:-with most hot. 6. 12.

तपु:-hot. 6. 11.

तपुषिम्-tormenting. 6. 3.

तम्-him. 1. 10; 3. 16, 20; 5. 5,

9, 21; 6. 15, 16; 7. 28; 8. 14;

9. 24; 10. 5, I2, 13, 21, 46;

(AB.) 12. 41. (UQ.) 2. 4.

तमः-darkness. 2. 16; 5. 15; 7. 3; 9. 29.

तमसा-with darkness. 7. 3; 9. 33.

तमांसि-acc. pl. darkness. 2. 21.

तरिण्त्वेन-quickly. 11. 16.

तस्तारम्-impeller. 10. 28.

तर्षेम-may we slav. b. 2.

तर्हि-then. 7.3.

तळित-near. 3. 11.

तळित:-near. 3. 11.

तव-thy. 2. 13; 5. 7; 8. 22; 11. 12, 34.

तवसम्-strong. 5. 9.

तविषीम्-strength. 9. 25.

त्रविषेभि:-with strong. 2. 24.

तद्य-carpenter. 5. 21.

तस्करा-du. thieves. 3. 14.

तस्थम-pf. of $\sqrt{*2}$, we stood. 6. 6.

तस्थ्र:-they stood. 4. 27.

तस्थुष:-of the stationary. 12. 16.

तस्मात्-therefore. 1. 9; 7. 19.

तस्मात्-from him. 2.8; (MS.) there fore. 3.4.

तस्मिन्-in it. 4. 27; 12. 34.

तस्मै-for him. 2. 4.

तस्य-his. 2. 26; 4. 18, 26; 7. 25; 11. 4, 34.

तस्या:-from her. 11. 41.

तस्य-(AV.) for her. 11. 33.

ता-acc. pl. neu. them. 2. 7; 10. 43; nom. du. 9. 36.

ताः-them. 3. 15; 4. 20; 7. 17; 9. 27; 12. 45.

तादुरि-O swimmer. 9. 7.

तान-them. 2. 4; 6. 13.

तानि-those, 12, 41.

तान्यव:-thunderers. 4. 19.

तान्य:-the legitimate son. 3. 6.

ताम्-her. 8. 22. (MS.) that. 9.43.

(UQ.) 11. 29.

तायुम्-acc. thief. 4. 24.

ताद्यम्-acc. Tarksya. 10. 28.

तावत्-so much. 7. 31.

तासाम्-of them. 6. 27.

तिग्मायुधाय-dat. one having sharp weapons. 10. 6.

तिग्मेषव:-one having pointed arrows. 10. 30.

तितउना-with a sieve. 4. 10.

तिरः-obtained. 3. 20.

तिर:-across. 5. 4, 5.

तिरश्च-across. 6. 20.

तिरोद्धे-he placed across. 12.32.

तिर्थेग्बिल:-(AV.) having side holes.

तिष्टति-he stands. 2. 3.

तिष्टन्-sitting. 9. 16.

12. 38.

तिष्टन्ति -(AV.) they stand. 3. 4.

तिष्टा:-thou standest. 8. 18.

तिस्र:-fem. three, 8, 13,

तीबा:-fierce. 9. 17.

तुम्बनि-on the place of pilgrimage.

4. 15.

तुजये-for offspring. 12. 45.

तुक्षेतुक्षे-at each and every gift.

6. 18.

तुभ्यम्-for thee. 5. 11; 8. 22.

तुर:--smart. 3. 21; rich. 12. 14.

तुरग्यति he hastens. 2. 28.

तुरीपम्-seminal fluid, water. D.

6. 21.

तुर्वेिश:-quick. 6. 14.

तुविचम्-most powerful. 6. 33.

तुविजात:-mighty. 12. 36.

त्ताव-pf. of $\sqrt{3}$ (to be strong), he became strong. 4. 25.

त्तुजानः—hastening. 6. 20.

त्तुमा-quick. 5. 25. Durga divides it as त्तुम् श्रा but this division is not supported by the *Padapatha*, Devaraja and Sayana.

त्यम्-quickly. 5. 2; 8. 13.

त्यसा-quickly. 3. 20.

तूर्णाशम्-water. 5. 16.

त्र्शि:-quick. 7. 27.

तृणम्-grass. 11. 44.

नृतीय:-third. 4. 26; 10. 21.

तृतीयम्-third. 7. 28.

तृत्सवं:-the Trtsus. 7. 2.

त्पन्नश्रममी-rushing to the attack. 5. 12.

तृष्णजे—in hot season. 11. 15. तृष्वीम्—hastily. 6. 12.

ते-thy. 1. 4, 7, 10; 2. 13, 27; 5. 8, 9, 22, 27; 6. 1, 7, 8, 12, 28, 32, 33; 7. 6, 24; 8. 3; 9. 12, 13, 40; 10. 7, 21, 24; 11. 7, 17, 24; 12. 9, 17, 41; to thee. 6. 31; 10. 43; 11. 7, 33; they. 4. 4, 6, 7, 14, 15, 16, 18; 5. 25; 6. 4, 15; 8. 19.

(AV.) for thee. 11. 33. (UQ.) 2. 11; 5. 6; thy. 2. 4; 5. 12.

ते-they two. 9. 40.

तेन-by him. 2. 3.

तेन-with this. 5. 24; 9. 23, 41; 10. 4; 11. 41; (AB.) 12. 41.

तेभि:-with these. 4. 15; 6. 30; 10. 24.

तेषाम्-of those. 10. 2, 26; 11. 19. तेषु-in them. 5. 22.

तोकम्-son. 12. 6. (UQ.) 3. 5.

तोकेषु-in offsprings. 10. 7.

तोदस्य-of the inciting god. 5. 7.

तौरयाणः-having a speedy car. 5. 15.

हमना-by himself. 3. 22; 6. 21; 11. 31.

त्मन्या-inst. sing. of त्मनि, by thy-self. 8. 17.

स्यम्-him. 6. 3; 7. 20; 10. 28, 36; 12. 15.

स्याः-same. 12, 7.

न्नयः-three. 2. 22; 3. 10; 12. 27.

न्नायस्व-save. 1. 15.

त्रिंशतम्-thirty. 5. 11.

त्रि:-thrice. 3. 21; (DB.) 7. 12.

त्रित:-Trita, abiding in three places. 9. 25.

त्रिनाभि:-three-navelled. 4. 27.

त्रिपदाम्-(DB.) having three verses. 7. 12.

त्रियुगम्-three ages. 9. 28.

त्रिशता:-three hundred. 4. 27.

त्रिष्टुप्त्वम्-(DB.) the characteristic of a Tristup. 7. 12.

न्निष्दुभ:-(DB.) of Tristup. 7. 12. न्नीप-(GB.) three. 4. 27.

न्नेधा-three fold. 7. 28; 12. 19.

ख:-one. 1. 8, 19; half. 3. 20.

ल्बर-particle used in the sense of aggregation. 1. 9.

स्वत-from thee. 10. 43.

7. 2; 8. 3, 5, 8; 9. 21; 10. 9, 40; 11. 24, 30, 34; 12. 22, 23, 24, 25; acc. sing. one. 20.8, 1. (AV.) thou. 11. 30.

ख्या-with thee. 3. 11; 10. 30.

स्वद्य-Twasta. 6. 14, 21; 10. 34; 12. 11.

ख्टारम्-acc. Tvasta. 8. 14.

खद्ध:-of the sun. 4. 25; 8. 15.

त्वस्मै-for one. 1. 8, 19.

खा-thee 1. 17; 3. 21; 4. 4; 5. 3,

5, 7, 9, 14, 19; 6. 24, 30; 9.

4, 30; 10. 33, 37, 47; 11. 5;

(MS.) 3.21. (UQ.) 1.5;7.31.

स्वादातम्-given by thee. 4. 4.

खाम्-thee. 6. 28; 8. 18; 11. 34. (UQ.) 4. 19.

0 0 1 1111--- 1

. त्विषित:-brilliant. 1. 17.

खे-some. 1. 9.

त्वेषप्रतीका-of bright appearance.

10. 21.

त्वेषम्-impetuous. 11. 8. (RVKH.) dreadful. 9. 29.

दंसय:-actions. 4. 25.

दन:-Daksa. 11. 23; 12. 36.

दत्तस्य-of Daksa 11. 23.

द्वात-from Daksa. 11. 23.

द्त्राय-(AV.) for expert. 11. 30.

द्विणत:-(RVKH.) from south. 9.5.

द्विणा-reward. 1. 7.

द्विणाभि:-with rewards. 1. 11.

दत्त-give. 8. 22.

ददमानात्-from one who holds.

3. 16.

ददर्श-he saw. 1. 19; 2. 8; 5. 21.

ददातु-may he give. 6. 31; 11. 11, 31, 33.

ददाशः-Sb. of $\sqrt{$ दाश्, thou wilt give. 11. 24.

ददीमहि-inj. op. of $\sqrt{\mathfrak{q}}$, may we give. 3. 11.

दृदशे-it is seen. 12. 27.

दृहश्रे-for sight. 1. 9.

दधन्वे-pf. of $\sqrt{9}$ to run, he ran. 3. 4.

द्धात-bestow. 4. 21.

द्धातन-put. 9. 27.

द्धाति–he bestows. 5. 19; 7. 31; 10. 21

द्धिका:-horse. 2. 28; 10. 31.

द्धिरे-they appointed. 6. 35.

द्धिषे-thou supportest 5. 25.

द्धिष्व-bestow. 6. 16.

दध्यङ्-a celestial god. 12. 34.

दन:-liberal, 6. 31.

दन्त:-tooth. 9. 19.

दभाणि-small. 3. 20.

दम्नाः-devoted to house. 4. 5.

दयते-he burns. 4. 17.

दयमान:-flying. 4. 17.

दयमानाः-(KS.) protecting. 4. 17.

दयमानाः-(MS.) partaking. 9. 43.

दर्शत-O beautiful. 10. 2.

दिविद्योत्-3. sing. imf. int. of √युत्, she illumined. 11. 36.

दवीय:-farther. 9. 13.

दश-ten. 3. 9.

दशकच्येभ्यः-dat. having ten girdling circles. 3. 9.

दशभि:-with ten. 3. 14; 7. 3.

द्रशयोक्त्रेभ्य:-dat. having ten yokestraps. 3. 9.

दशयोजनेभ्यः -dat. having ten thongs. 3. 9.

दशाभीशुभ्य:-dat. having ten reins. 3. 9.

दशावनिभ्य:-dat. having ten protectors. 3. 9.

दस्युम्-the fiend. 6. 26; 7. 23.

दस्युहत्याय-for slaying the barbarian. 10. 47.

दस्योः-of the demon. 5. 9.

दस्रा-du. working wonders. 6.26.

दाः-Ao. Sb. of $\sqrt{\epsilon}$, thou hast given. 10. 19.

दातम्-p. p. of √दा, given. 4. 4. =दत्तम्. It is explained as equivalent to दातच्यम् by Yaska, Durga, and Sayana.

दातवे-to give. 4. 15.

दातारम्-acc. (KS.) giver 8. 20.

दाधार-he supported. 10. 22, 23.

दानवम्-acc. giver. 10. 9.

दानुनस्पती-lords of gift. 2. 13.

दान्त्-acc. givers, demons. 11. 21.

दाय:-patrimony. 3. 4.

दायाद:-(MS.)heir. 3. 4.

दावने-loc. gift. 4. 18.

दाशति-he offers. 6. 8.

दाश्चय:-of the worshipper. 12.40.

दाशुषे-(AV.)to the giver. 11. 11.

दाश्वान्-liberal. 5. 7.

दाश्वांस:-gracious. 12. 40.

दासपत्नी:-whose master is a demon. 2. 17.

दिदिङ्ख-pf. imv. 2.s. of $\sqrt{$ दिश्, grant. 11. 32.

दिद्यत्-bright weapon. 10. 7, 21. दिधियो-(KS.) O desirous of bestowing. Both Yaska and

Durga take it as gen. sing. दिधिषो: and explain, 'of the giver.' But the accent shows

that it can be vocative only.

8. 20.

दिवः-of heaven. 7. 2; 10. 7; 11.

15; 12. 3, 30. (RVKH.) 9. 29.

दिवम्–acc. heaven. 6. 22; 7. 23, 24.

दिवा-by heaven. 11. 49.

दिवि-in sky. 2. 3; 7. 28.

दिवि—in heaven. 7. 23, 28, 29; 9.

41; (TS.) 7. 24.

दिविष्टिषु-in sacred rites leading . to heaven. 6. 22.

दिविस्पृशम्-touching heaven. 9.38.

दिविस्पृशि-Loc. touching heaven. 7. 25.

दिवेदिवे-day after day. 4. 19.

दिन्य:-divine. 7. 18.

दिन्यम्-acc. divine. 4.13.

दिन्या:-divine. 2. 11.

दिन्यास:-divine. 4. 13.

दिव्ये-loc. divine. 8. 11.

दिशन्ता-du. pointing. 8. 12.

दीदयत्-Sb. of $\sqrt{4}$ (to shine), he will shine. 10. 19.

दीदेव-(VS.) he shone. 7. 24.

दीधितिभि:-with fingers. 5. 10.

दीधितिम्-acc. process. 3.4.

दीधिम-we thought. 6. 8.

दीने-in shallow. 10. 12.

दीयन्-flying. 6. 7.

दीर्घप्रयुज्यम्–acc. long spread. 5. 2.

दीर्घम्-deep. 2. 16; 8. 22; 11. 6, 36.

दीर्घांयु:-having a long life. 4. 25.

दुग्धाभि:-inst. pl.the milked kine.

5. 3.

दुद्दे-they milked. 11. 28.

दुन्दुभि:-drum. 9. 21.

दुन्दुभे-0 drum. 9. 13.

दुरिता-acc. pl. difficult to cross.

7. 20; 14. 33.

दुरितानि-acc. pl. evils. 6. 12.

दुरुक्राय-for harsh speech. 3. 16.

दुरोगो-in the dwelling. 4. 5; 8. 5.

. दुर्गीण-acc. pl. difficult to tread

7. 20; 14. 33.

दुर्गामा-of evil name. 6.12.

दुर्भतिम्-acc. sing. evil thought. 10. 42.

दुर्मदासः-hard-drunkards. 1. 4.

दुर्मित्रासः-bad friends. 6. 6.

दुर्वतः-difficult to be resisted.4.17.

दुवस्य-worship. 10. 20.

दुष्कृत:-evil doers. 10. 11.

दुष्टरा-acc. pl. difficult to be surpdasse. 5. 25.

दुइन्तः-milking. 2. 5.

दुहन्ता-nom. du. milking. 6. 26.

दुहाना-nom. sing. milking. 11.29.

दुहाम् imv. 3. sing. \overline{A} of \sqrt{g} ह्, let her yield milk. 11. 45.

दुहितः-of the daughter. 3.4;4.21.

दुहिन्ने-for the daughter. 12. 11.

दुहे-they milk. 6. 32.

दूब्य:-perverse. 5. 2, 23.

दूत:-messenger. 1. 17; 5. 1; 6.

17; 7. 26; 8. 5.

दूतस्य-of messenger. 12. 43.

दूरात्-from afar. 2. 27; 9. 13.

दूरे-at distance. 3. 11; 4. 14, 25; 11. 25.

द्रेद्दशम्-seen afar. 5. 10.

इतायोः-of the lover of sacred rites. 10. 45.

इळहा-strong-holds. 6. 19.

दशीकम्-beautiful. 10. 8.

हशे-to see. 12. 15.

देश:-they harmed. 5. 12.

देव-O god. 11. 5. (UQ.) 7. 31.

देव:-god. 2. 26; 6. 8, 28, 31; 8.

5, 17; 10. 10, 34; 11. 10. देवगोपा:-having gods as guardians. 11. 46. देवजातस्य-gen. born of gods. 9. 3. देवजूतम्-god-sped. 10. 28. देवताः-deities. 1.17; (AB.) 7.17. देवताता-at the divine service: sacrifice. Yaska, Durga, and Sayana paraphrase it by यज्ञे. 12. 44. देवतायै-for deity. 8. 22. देवन्ना-to gods 8. 6. (KS.) 8. 20. देवत्वम्-divinity. 4. 11. देवने-in play. 5. 22. देवपत्नी:-wives of gods. 12. 46. देवम्-acc. sing. god. 1. 4; 6. 4; 7. 15; 8. 2, 14; 12. 15. देवयज्या-for the sacrifice to gods. 6. 22. देवयन्तः-desirous of gods. 8. 18. देवया-worship of gods. 12. 5. देवयानात्-from the path of gods. 11. 7. देवरम्-husband's brother. 3. 15. देवश्रुतम्-acc. god-heard. 2. 12. देवसुमतिम्-good will of the gods. 2.11. देवस्य-of god. 4. 19; 6. 7; 11. 11. देवहृतयः-invokers of gods. 5.25. देवा:-gods. 3. 8, 20; 4. 19; 5. 6, 11, 14, 22; 6. 35; 7. 25, 29; 8. 2, 7, 21; 9. 37; 10. 47; 11. 29; 12. 33, 39, 41, 42, 43.

देवाच्या-turned towards gods. 6.8. देवान्-gods. 7. 16; 8. 5; 10. 10; 12. 2. (TB.) 3. 8. देवानाम्-of gods. 2. 22; 5. 1; 6. 7; 8. 8, 17, 21; 10. 34; 11. 28, 32; 12. 16, 24, 39, 45. देवापि:-name of a person. 2. 11, 12. देवाय-for god. 10. 6, 23. देवास:-gods. 6. 14; 7. 28; 12. 30, 40. देवि—O goddess. 11. 32, 33. देबी-(MS.) two goddesses. 9. 42, 43. देवी:-goddesses. 8. 10, 13; 12. 45. 46. देवीम्-acc. sing. goddess. 11. 29. देवेन-(AV.) with god. 10.18. देवेभ्य:-for gods. 1. 4; 7. 9; 8. 9, 10, 19; 9. 28; 11. 6. देवेषु-in gods. 9. 38; 11. 39. (TS.) 6. 8. देवै:-with gods. 9. 13; 12. 29. देवौ-(VS.) two gods. 12. 37. दैब्या-du. divine. 8.12. दैव्येन-by divine. 5. 14; 8. 18. दोषा-during night. 3. 15. (UQ.) 4. 17. दोहत्-Sb. of \sqrt{g} ह, he will milk. 11. 43. धाम-sky. 3. 20; 9. 13; 10. 22, 23, 27, 32; 12. 23. (UQ.) 7. 23. चाना-heaven. 2. 20; 9. 38.

द्यावापृथिवी-heaven and earth. 5.

3; 8. 14; 12. 16.

द्यभि:-with days. 6. 1.

द्यमत्तमम्-brightest. 9. 21.

द्यमान्-illustrious. 6. 19.

द्युन्नम्-fame or food. 5. 5.

द्योः-sky. 1. 15; 4. 21, 23; 12. 17.

द्रप्तम्-drop. 5. 14.

द्रविण्स:-nom. pl. priests. 8.2.

Ab. sing. cup of soma. 8. 2.

द्रविणा-acc. pl. wealth. 8. 18.

द्रविणोदः-giver of wealth or

strength. 8, 3.

द्रविणोदा:-giver of wealth or

strength 8.2.

द्रविगोदाम्-giver of wealth or

strength. 8. 2.

द्राविणोदसः-descendants of the giver of wealth or strength.

8. 2.

द्वधणम्-wooden-mace. 9. 24.

हुपदे-having wooden feet. 4. 15.

हुद्येत-one should be hostile. 2. 4.

द्रणान:-running. 6. 12.

हो:-of the wooden vessel. 4: 19.

द्रोणाहावम्-wooden chariot. 5. 26.

द्वा-two. 2. 22; 3. 10; 12. 10.

द्वादश-twelve. 4. 27.

द्वादशारम्-twelve spoked one. 4.27.

ह्राभ्याम्-with two. 7. 6.

ह्रार:-doors. 8. 10.

द्विता-two-fold. 5. 3.

द्वितीय:-second. 1. 15.

द्विपदी-biped. 11. 40.

द्विपदे-for the biped. 12. 13.

द्विबही:-doubly great. 6. 17.

द्विषते-to the foe. 10. 40.

हेष:-enimty. 6. 7, 11.

द्वेषाँसि-(MS.) defects. 9. 42.

धत्त-bestow. 6. 7; 12. 42.

धत्तम्-bear. 6. 11.

धत्तात्-bestow. 8. 18.

धनानाम्-of riches. 3. 5; 6. 22.

धनु:-bow. 6. 33; 9. 17.

धन्त्र-desert. 5. 3; space. 5. 5.

धन्वना-with bow. 9. 17.

धमनीनाम्-of vessels. 6. 24.

धमन्ती:-blowing. 6. 2.

धर्णेषु-in waters. D. 12. 32.

धर्ता-supporter. 12. 30.

धर्मेखि-in the law. 11. 12.

धर्मणे-for support. 7. 25.

धर्मतः-according to law. 3. 4.

धर्माणम्-holder. 9. 25.

धर्माण्-ordinances. 12. 41.

धा:-(TS.) place. 4. 17.

धात्-he may put. 10. 45.

धात:-of Dhata. 11. 12.

धाता-creator. 10. 26; 11. 11.

धाना:-grains. 5. 12.

ын-place. 7. 2.

धामच्छत्-(TS.) cloud. 7. 24.

धामभि:-with names. 5.2. (RVKH.)

with places. 9. 29.

धामहे-we may support. 12. 6.

धामानि-places. 9. 28.

धायि-it has been put. 6. 15, 22.

घारय-hold. 10. 40.

धारयन्-they supported. 8. 2.

धारया-with stream. 11. 3.

भारा:-streams. 7. 17; 10. 9.

धिय:-devotions. 11. 27.

धियम्-thought. 12. 34.

धियंघा:-meditative. 8. 7.

धियंधियम्-every thought. 12. 18.

धियावसु:-rich in devotion. 11. 26.

धीति:-contemplation. 10. 41.

धीतिभि:-with hymns. 2. 24; with actions. 11. 16.

धीभि:-with prayers. 8.6; with actions. 12. 30.

धीमहि-(AV.) we meditate. 11.11.

धीर:-wise. 3. 12.

धीरा:-wise. 4. 10; 12. 32.

धुद्रव-milk. 10. 16.

धुनि:-shaker. 5. 12.

धुनिम्-cloud. 10. 32.

धुर:-car-poles. 3. 9.

धूमकेतु:-having a banner of smoke.

भूष्याव:-bold heroes. 12. 7.

प्रत्यो-O strong one. 8. 3.

चेतु:-cow. 10. 16; 11. 29; atmospheric deity. 11. 42.

धेनुम्-acc. cow. [6. 29; divine female. 11. 43.

धेने-milk-beverage. 6. 17.

चेहि-bestow. 5. 5.

ध्यायेत्-one should meditate. 8. 22.

ध्राजि:-sweep. 12. 27.

ध्वंसनो-loc. destruction 2.9.cloud. (Durga.)

ध्वान्तम्-covered with darkness.
4. 3.

नंसन्ते-Sb. they bend down. 4.15.

नः-us; our. 1. 6, 7, 10; 3. 20, 21;

4. 4, 5, 7, 15, 19, 21; 5. 16,

17, 22. 23; 6. 17, 20, 21, 22,

27, 32; 7. 2, 20; 8. 6, 13; 9.

3, 5, 27, 32, 38; 10. 6, 7, 15,

17, 24, 40, 43, 45; 11. 7, 14,

18, 19, 26, 29, 30-33, 43, 46,

49; 12. 18, 29, 33, 39, 43-45.

न-like. 3. 16; 10. 4, 12, 21, 29, 39, 42; 11. 14, 15, 30.

नक्रम्-at night. 7. 27.

नचहाभम्-one who strikes the approaching opponent or who strikes having approached the opponent. 6. 3.

नचन्त:-accomplishing. 7. 30.

नचन्ते-they obtain. 10. 21.

नदस्य-of the seer. 5. 2.

नदीनाम्-of rivers. 2. 26; 4. 17; 5.

1; 6. 7; 10. 44.

नदीभः-with rivers. 11. 49.

नदा:-rivers. 10. 47.

नना-mother, daughter. 6. 6.

ननाश-she disappeared. 12. 11.

नपात्-offspring. 10. 19.

नप्तृभि:-with grandsons. 1. 16.

नष्यम्—state of a grand child. 3. 4.

नभन्ताम्-let them be killed. 5. 23; 10. 5.

नमः-salutations. 3. 20.

नमन्ताम्-let them bow. 8. 22.

नमसा-with obeisance. 4. 19.

नयति-he leads. 9. 16.

नयन्ति-they lead. 4. 14. (TS.)

7. 24.

नरः-men. 1. 10; 5. 10; 9. 19; 10. 30.

नरकम्-hell. 1. 11.

नरा-dual. two men. 5. 1, 24.

नराशंसस्य-of Narasamsa. 8. 7.

नर्यः-hero. 11. 36.

नव:-new. 11. 6.

नवग्वा:-of nine gaits. 11. 19.

नवपदी-nine-footed. 11. 40.

नवम्-(MS.) new. 9. 43.

नवे-newly-wrought. 4. 15.

नवेन-(MS.) with the new. 4. 17;

नन्य:-new 3. 3.

नव्यम्-new. 6. 9, 23.

नश्यति-perishes. 3. 15.

नश्यसि-thou disappearest. 9. 30.

नसन्त-inj. of √नस् to obtain or to bend, let them be united. 7.17.

नहि-not. 3. 3; 4. 27.

नाकम्-heaven. 12. 13, 41. (UQ.)

1. 18; happiness. 2. 14.

नाधमानाः—imploring. 4. 3. नानाधियः—planning variously. 6. 6.

नाभाकस्य-of the seer Nabhaka.

10. 5.

नाभान:-brilliant. 6. 21.

नाभि:-navel. 4. 21.

नाभ्या:-(TS.) with umbilicus. 4.21.

नाम-name. 5. 9.

नामभि:-with names. 12. 3.

नारिषु-in women. 11. 38.

नावम्-acc. boat. 5. 23, 25; 9. 4.

नावा-with a boat. 7. 20; 14. 33.

नासत्या-O Asvins. 6. 7, 13.

निगदेन-by recitation. 1.18.

नि चकार-made low. 2. 9.

निचारय-having observed. 5. 21.

निचुम्पुणः-soma. 5. 18. (VS.) last sacrificial ablution, ocean.

5. 18.

निग्यम्-concealment. 2. 16.

नित्यस्य-of eternal. 3. 2.

निद:-of the scoffer. 10. 42.

निदधानि-Sb. from. √धा with नि, I will place. 1. 4.

नि दधे-he put down. 12.19.

निदहाति-he will consume. 7. 20; 14. 33.

निधया-with a net. 4. 3.

निधानम्-receptacle. 3. 6.

निधिपाय-dat. protector of treasure. 2. 4.

नि नंसै-Ao. Sb. of $\sqrt{-1}$ with नि, I have bent. 2. 27.

निनद्ध:-slung. 9. 14.

निन्दन्ति-they revile. 3. 10.

निन्यथु:-you led. 6. 36.

निपातु-let her protect. 11.46.

नियता-well-strung. 2. 6.

नियानम्-course. 7. 24.

नियुत्वान्-one having yoked team. 5. 28.

नियूय-(KS.) having fastened. 8. 19, 20.

निरजे-to drive. 6. 2.

निरामय-(AV.) make happy. 10.18.

निराविध्यत्-he pierced. 6. 34.

नि रिणीते-pr. of $\sqrt{\mathfrak{r}}$, with नि, she manifests, 3, 5.

निरुद्धा:-stopped. 2. 17.

निर्ऋतिम्-acc. earth. 2. 8.

निऋंत्या-for goddess of death. 1.17.

निऋंत्या:-from or of goddess of death. 1. 17.

निर्जधान-(KB.) he smote down. 12.14.

निर्जभार-he drew out. 10. 12.

निर्णिज:-washed. 5. 19.

निर्देह-burn. 9. 33.

नि वर्तताम्-may it turn. 12. 39.

निवर्तनम्-return. 4.14.

नि वृण्चि-thou forcest down. 5.16.

निवेशनी-providing a resting place. 9. 32.

नि शिक्षथत्-Ao. red. of $\sqrt{2}$ सन्ध्, he pierced down. 11. 47.

निश्वंभाः-proceeding firmly. 6. 4.

निषत्ते-seated. 6. 15.

निषसाद-she sat down. 11. 28.

निषीदन्-inj. from $\sqrt{\text{सद}}$ to sit with नि. they sat. 2. 11; 7. 31.

निष्क्रस्वाना:-making ready. 12. 7.

निष्कृतम्—meeting place. 12. 7.

निष्ट्वत्रास:-without garments. 1.10 without pieces of bread, if it is connected with the Panjabi tukkar.

निष्पपी-libidinous. 5. 16.

निष्पाळ्-irresistible. 3. 10.

निहितम्-placed. 2. 16; 12. 38.

निहिता-placed. 4. 10.

निहितास:-placed. 3. 20.

नीचायमानम्-swooping downwards

नीचीनवारम्-opening downwards.

ज-like 1. 4.

न्चित्-formerly. 4. 17; old and new. 10. 3.

न्तनै:-by the new ones. 7. 16.

न्नम्-expletive. 1. 7.

नृगाम-of men. 6. 1.

नृपते-O lord of men. 6. 1.

नुपाणम्-drink (in the form of) men. 5. 26.

नृभि:-by men. 5. 6.

नृम्णम्-manly power. 11. 9.

नुम्णस्य-of manly power. 10. 10

नेत्-lest. 1. 11.

नेदीय:-nearer. 5. 28.

नेमे-(MS.) half. 3. 20.
नेष्ट्रात्-from the nestra vessel 8. 3.
नेषात्राख्य-of the low-branch. 6.33.
नेषा-singer. 4. 16.
नो-of us 7. 30.
न्यकन्द्रयन्-thundering. 9. 23.
न्यकन्द्रयन्-thundering. 9. 23.
न्यकन्द्रयन्-thas cried violently.
9. 4.
न्यधायि-it has been put. 6. 28.
न्यविशन्त-they entered. 5. 25.
न्यविश्यत्-he cleft. 6. 19.
न्या सदताम्-may they sit down.

8. 11.

чъң-ripe. 5. 3, 28; 6. 34. पचत:-cooked. D. 6. 16. पचता-cooked. D., sing. du. and. pl. according to the context. 6. 16. (MS.) 6. 16. पचति-he cooks. 7. 28. पद्महोषिगा-gods of many sacrifices. 5. 22. que-five. 10. 29, 31. पञ्चजनाः-fivet ribes. 3. 8; 4. 23. पञ्चतेव:-(AB.) five seasons. 4. 27. पद्मारे-five-spoked. 4. 27. पद्धि:-with draughts. 5. 3. पंचिना-by a merchant. 2. 17. प्यान-merchants. 6. 26. पति-it flies. 2. 5; 9. 19. पतित्र-flying bird. 5. 3. पतन्ती-flying. 11. 36. पतयः-masters. 3. 2; 10. 16, 43.

पताम-Sb. of $\sqrt{\sqrt{4}}$, we may fall. 1.11. पति:-husband. 4. 25; 10. 21, 23; 11. 38. पतिना-with the lord. 10. 15. पतिभ्य:-for husband. 8. 10. पतिम्-husband. 4. 20. पते-O lord. 10. 16. पत्नी:-wives. 12. 45. पत्नीवन्तः-having wives. 5. 18. पत्या-with husband. 3. 21. पत्य-for the husband. 1. 19; 3.5, 12. 8. पथ:-paths. 3. 2; 6. 2; 8. 6; 12. 43. पथस्पथ:-of every path. 12. 18. पथा-along the path. 5.21; 12.28 पथाम्-of the paths. 2. 28. पथिभी-(KS.) along paths. 8. 19. पद:-foot. 9. 7. पदम्-foot. 2. 7; 4. 19; 12. 19. पदा-with foot. 5. 17. पदिम्-bird. 5. 19. पहते-for the footed. 1. 17. पनायत-admire. 9. 16. पन्थाम्-path. 10. 20; 11. 7. पपिवान्-has drunk. 11. 4. पपिवास:-(VS.) having drunk. 12. 42. पांपरे-pf. of Vपा (to drink), they drank. 10. 13. पपुरि:-liberal. 5. 24. पत्रथे-spread. 6. 7. पय:-water. 9. 41; milk. 10. 16;

11, 45,

पयते-it swells. 11. 42.

पयस:-of milk. 4. 19.

पयसा-with water. 9. 39.

पयस्वती-rich in water. 5. 2.

प्याँसि-waters. 11. 25, 28.

पयोभि:-with milk. 11. 42.

पर:-beyond. 1. 17; 10. 26; higher.

7. 30.

परम्-higher. 2. 3; away. 11. 7.

чरम:-supreme. 10. 26.

परमम्-highest. 2. 7; 11.28.

परमस्याम्-in the highest. 12. 31.

परमे-in the highest. 11. 40.

पराके-far. 5. 9.

पराचै:-away. 11. 25.

परा-others. 5. 16.

परा मुश-touch. 3. 20.

परावत:-from afar. 7. 26; 11. 48.

पराश्वर:-destroyer; Vasistha; Indra.

6.30.

परासः-highest. 11. 18.

परास्यन्ति- MS.) they throw away.

3. 4.

परि श्रासते-they sit round. 12. 32.

परि ख्यन्-they may look over. 9.3.

परि गिंघता-mix all around. 5. 15.

परि गात-Sb. of \sqrt{n} with परि, may it go round. 6. 4.

परिचच्यम्-obscure. 5. 8.

परि जिल्लरे-they were born forth.

11.17.

परितक्स्या-night. 11. 25.

परि ददत्-inj. of $\sqrt{\epsilon}$ (to give) with परि, may be entrust. 7.9.

परिद्वेषसः-of hateful foe. 5. 22.

परिधिम्-enclosure. 2. 26.

परिपतिम्-overlord. 12. 18.

परि पातु-let it protect from all sides. 9. 15.

परि बभूव-he encompassed. 10.43.

परिवाधमानः-preventing. 9. 15.

परि श्रायातम्-you two come round.

3. 20; 12. 31.

परिवर्तमाने-rolling. 4. 27.

परिवीत:-well covered. 2. 8.

परि वृश्वक्र-let it pass over. 10. 7.

परिषद्यम्—is to be avoided. 3. 2.

परिषस्त्रज्ञाना-embracing. 9. 18.

परि ष्वजाते-he will embrace. 6. 28; 11. 34.

परि स्तव-flow forth. 6. 6; 9. 2.

पहले-brilliant. 2. 6.

परुष्या-with Parusni. 9. 26.

परेथिवांसम्-who has departed.

10. 20.

परेहि-depart. 6. 12; 9. 33; 11. 7.

परोचेश-(SB.)indirectly. 9. 20.

पर्जन्य:-cloud. 10. 11.

पर्जन्यजिन्विताम्-cloud-impelled. 9. 6.

पर्जन्या:-clouds. 6. 22; 7. 23.

पर्यपश्यत्-he saw all around. 10.12.

पर्यभूषत्-he superseded. 10. 10.

पर्यायाः-formulas. 1. 9.

पर्यावर्तते-(TS.) he turns round.

7. 24.

पर्युद्धमाना-pt. of Vउइ, being married. D., suffering pain 12.11. पर्येति—it encompasses. 9. 15. पर्व-joint. 6. 20. पर्वतम्-mountain, cloud. 10. 9. पर्वता:-mountains. 9. 9. पर्वतानाम्-of mountains. 9. 39; 11. 37. पर्वतेष्ठाम्-seated on a mountain. 6. 3. पर्शव:-bricks 4. 6. पर्षद्-assembly. 7. 20; 14. 33. पर्धन्-conducting. 6. 20. पर्धान्-sheaves. 3. 10. पिलतस्य-benevolent. 4. 26. पवते-it becomes pure. 7. 2. **पवस्व**-be pure. 11. 3. **पवित्रम्**–pure. 5. 6. पवित्रवन्तः-having a purifying instrument. 12. 32. पवित्रेख-(SV.) with stanza. 5. 6. पवीरवान्-having a weapon furnished with javelins. 12. 30. पञ्चा-with the rim of the wheel. 5. 5. पश्च:-animals. 11.29. (UQ.) 7. 19; 8. 22. чу-beast. 4. 14. पश्च:-(AB.) beast. 12. 41. पशुमत-having animals. 4. 24. पशून-cattle. 7. 19.

पश्चात्-from behind. 9. 5, 16.

पश्य-look. 9. 24.

पश्यत्-inj. of $\sqrt{$ पश्य (to see), he saw. 5.1. परयन्-seeing. 1. 19; 5. 4; 12. 23. परयन्तः-seeing. 3. 20. पश्यसि-thou seest. 12. 22, 23, 24, 25. पाँसुरे-in the atmosphere. 12. 19. पाकम्-immature. 3. 12. पाकस्थामा-of ripe wisdom. 5. 15. पाकेन-with pure. 10. 46. पाज:-strength. 6. 12, 13. पाञ्चजन्यया-having five tribes. 3.8. पातम्-drink. 4. 19. पातवे-to drink. 11. 3. पात्रा-nom. pl. earthen jars. 3. 20. पाथ:-atmosphere, water, food. 6. 7; 8. 17. पादम्-(AV.) foot. 12. 29. पाद:-foot 5. 19. पादेन-(DB.) with verse. 7. 12. पान्तम्-to be drunk. 7. 25. पापास:-sinful. 6. 25. पारम्-across 6. 20. पारयन्ती-leading to salvation. 9.18. पारियण्यः-means of salvation. 6. 3. पारावतझीम्-acc. one who sweeps what is far and near. 2. 24. पार्थिवम्-(RVKH.) terrestrial. 9.29. पार्थिवास:-terrestrial. 12. 45. पार्श्वत:-(VS.)by sides. 4. 3. पावक-0 pure. 12. 22, 23, 24, 25.

पादकशोचिषम्-of pure flame. 4. 14.

पावका-pure. 11. 26.

पाबीरवी-daughter of lightning, or the atmospheric speech. 12. 30.

पाहि-drink. 10. 2.

पितर:-manes. 11. 18, 19.

पितरम्-father. 2. 4.

पिता-father. 3. 4; 4. 21, 23; 5. 21, 24; 6. 15; 9. 14; 12. 29, 32, 34.

पितः-(RVKH.) of father. 9. 29. पितुम्-food. 9. 25.

पितुमत्-having food. 4. 24.

पितुमतीम्-rich in food. 6. 36.

पितृषाम्-of manes. 10. 5; 11. 33.

पितृभ्य:-to manes. 1. 4; 7. 9.

पित्रा-with father, 7, 31.

पिइयस्य-of paternal. 4. 7.

पिल्वे-loc. draught. 3. 20.

पिनाकम्-(VS.) trident. 5. 22.

पिनाकहस्तः-(VS.) holding a trident. 3. 21; 5. 22.

पिन्वतम्-fatten. 6. 29.

पिपर्ति–he fills. 5. 24.

पिब-drink. 4. 8; 7. 6; 8. 2, 3; 11. 44.

पिबत-inj. of $\sqrt{\Psi}$ (to drink), he drank. 5. 11.

पिबतम्-you two drink. 12. 31.

पिबत-let him drink. 8. 2.

पिबन्ति-they drink. 5. 11.

पियारुम्-who derides gods. 4. 25.

षिष्टतमया-(KS.) with most beauti-

ful. 8. 20.

पीतये-to drink. 12. 4.

पीप्याना-nursing. 2. 27.

पीयति-reviles. 3. 20.

पुंस:-to men. 3. 5.

पुत्र:-son. 4. 23; 8. 2; 9. 14; 12. 3.

पुत्रनामा-(SB.) having the name of a son. 3. 4.

पुत्रम्-son. 3. 20; 9. 40; 12. 14.

पुत्राणाम्-of sons. 3. 4.

प्रते:-with sons. 1. 16.

पुन:-again. 3. 3; 4. 11, 15, 16, 19; 10. 18; 11. 5; 12. 28.

पुनते-(SV.) he purifies. 5. 6.

पुनन्त:-winnowing. 4. 10.

पुनन्तु-let them purify. 5. 6.

चुनात-let him purify. 5. 6.

पुनान:-purifying. 6. 28.

पुष्वान-increasing. 1. 8.

पुपोष-he nourished. 10. 34.

प्रमान-man. 9. 15; (MS.) 3. 4.

प्रमांसम्-hero. 9. 15; (MS.) man. 3. 4.

gt:-in front. 9. 16.

पुरन्धि:-bountiful. 11. 2,

पुरन्धिम्-very wise. 6. 13, 17.

पुरम्ध्या-with praise. 12. 30.

पुरस्तात्-(RVKH) before. 9. 5.

प्रस–formerly. 3. 15; 4. 17; 6. 2, 27; 9. 28.

पुराणान्-old ones. 12. 29.

पुराखेन-(MS.) with old. 9. 43.

पुरीषम्-vapour. 2. 22.

y₅-very. 5. 7; 6. 21.

पुरुत्रा-every where. 9. 13.

पुरुधा-in many ways. 10. 34.

पुरुष्रिय:-widely loved. 5. 2.

पुरुषः-having many chariots.

11. 23.

पुरुवपेसम्-of many forms. 11. 21.

पुरुषम्-fragrant exhalation. 8.22.

युक्षाद:-eaters of men (arrows).

2. 6.

पुरुषेण-by the supreme being.

2. 3.

पुरुहूत-O widely-invoked. 1. 4;

5. 24.

पुरुदूतम्-widely-invoked, water.

6. 2.

पुरुखः-0 Pururavas. 10. 47.

पुरोगा:-leader. 8. 21.

पुरोळा-rice-oblation. 6. 16.

पुरोळाशम्-oblation. 4. 19.

पुरोहित:-priest. 2. 12.

पुरोहितम्-placed foremost. 7. 15.

पुजुकाम:-having many desires.

6. 4.

पुष्करिणी-lake with lotus-beds. 7.3.

पुष्करे-in lotus-bed. 5. 14.

ge:-of the growth. 11. 49.

पूरव:-supplicating men. 7. 23.

पूर्णम्-full. 2. 3.

पूर्धि-fill. 4. 3.

पूर्व:-former. 12. 5.

पूर्वथा-as before. 3. 16; 12. 34.

पुवेपीतये-to drink first. 10. 37.

पूर्वम्-(MS.) old. 4. 17; 9. 43.

प्वंहूतौ-at the first invocation.

5. 28.

पूर्वो-former. 3. 22; 9. 28; (AB.)

11. 29, 31.

पूर्वी:-earlier. 10. 41.

पूर्व-before. 7. 7; 12. 7, 41.

पूर्विभः-by former. 7. 16.

पूषणम्-Pusan. 6. 4.

पूषन्-O Pusan. 12. 17.

पूरा-Pusan. 5. 28; 6. 6, 31; 7. 9,

12. 18.

पृच्छ्रसि-thou seekest. 9. 30.

पृण्त-fill. 3. 20.

प्रणन्त-they fill. 1. 17.

पृतनाः-battles. 9. 14.

पृतनाजम्-unconquered in battle.

10. 28.

पृतनाज्येषु-in battles. 9. 24.

प्रतनास-in battles. 5. 2.

पृथक्-separate. 5. 25.

पृथिवि-O earth. 9. 32; 11. 37.

पृथिवी-earth. 3. 21; 4. 21; 7. 24;

9. 38; 12. 33.

पृथिवीम्-earth. 1. 4; 2. 22; 7. 23;

9. 13; 10. 22, 23, 27, 32.

पृथिच्याः- of and from earth. 6. 17;

7. 2; 8. 9.

पृथिव्याम्-on earth. 12. 31.

प्रश्न-broad. 12. 23.

पृथुज्रया:-agile. 5. 9.

पृथुद्दके-having broad hips. 11.32.

पृथ्वीम्-broad. 6. 12.

yz:-(VS.) surface. 7. 23.

पृष्ट-on the back. 9. 14.

पृष्ठयामयी-suffering from bentback. 5. 21.

पृक्षिगभो:-they who are in the womb of the variegated one, i. e. waters in a cloud. 10.39.

पेस्वौ-clouds. 12. 2.

पोषम्-store. 1. 8.

पोषयिबु-O nourisher. 10. 15.

पोषाय-for prosperity. 6. 21.

पैंस्ये-in battle, atmosphere, strength. D. 6. 14.

पौंस्येभि:-with powerful. 6. 7.

पौर्श्वमासी-(AB.) day of full moon 11. 29.

प्र श्रांतिरत्-Ao. of \sqrt{q} with π , has widened. 6. 16.

प्रश्च-do thou worship. 11. 9.

प्रभावत-do you worship. 4. 24.

प्र त्रवादिषु:-they have uttered forth. 9. 6.

प्र श्रम्जत्-Imf. from √स्ज् (to emit) with प्र, created. 1. 7.

प्र श्रस्त-let him be. 2. 13.

प्र अस्थ:-Ao. of $\sqrt{\epsilon}$ with π , they have stood forth. 6. 10.

प्रज्ञानर्—she has attained. 11. 25.

प्रकलिवत्-trader. 6. 6.

प्रकेत:-illumination. 2. 19.

प्र गायत-sing forth. 7. 2.

प्र चेतयति-she causes to know.

11. 27.

प्रचेतसः-sagacious. 9. 20.

प्रचेताः-sagacious. 8. 5.

प्र चोदयन्-stimulating. 6. 7.

प्र चोदयन्ता-impelling. 8. 12.

प्र च्यावयतु—he may cause to move forth. 7. 9.

प्रजव:-great speed. 11. 20.

प्र जवेते-they two hasten forth. 9.39.

प्रजा:-mankind. 10. 34.

प्रजानन्-knowing well. 7. 27.

प्रजापतथे-(AB.) for Prajapati. 12.8

प्रजापते-O lord of creatures. 10.43

प्रजाम्-offspring. 11. 7, 32.

प्रजावतीः-having offspring. 5. 2.

प्रजावता-rich in offspring. 11. 24.

प्र जिनोषि-thou impellest forth.

11. 37.

प्रतहस्-who have obtained wealth. 6. 21.

प्रतरणः-promoter. 9. 12.

प्र तारिष:-(AB.) prolong. 11. 30.

प्र तारिषत्–Sb. of \sqrt{q} , he will prolong. 10. 35.

प्र तारी:-inj. of \sqrt{q} (to cross) with π , prolong. 4. 7.

प्रति-every. 6. 8; towards. 8. 15; 10. 36.

प्रति अग्रभीष्टास्-(VS.) they two have seized. 6. 16.

प्रति श्रोहत-concealed. 2. 9.

प्रति गृणीहि-sing in answer. 4.16

प्रति जागर-I kept watch. 10. 33.

प्रति दुहीयत्-op. from $\sqrt{\epsilon}$ (to milk), may he milk from all sides.

1. 7.

प्रतिधा-draught. 5. 11.

प्रतिश्रीयमानम्-being directed. 11.8. प्रतिमानानि-counter measures. 5.

12; 11, 21.

प्रति मुखते-he puts on. 12. 13.

प्रति यन्ति-they stride forth. 12.7.

प्र तिरत-she prolongs. 11. 36.

प्र तिरते-it prolongs. 11. 6.

प्र तिरन्त-let them prolong. 12. 39.

प्रतिलोभयन्ती-infatuating 9. 33.

प्रति श्र्योहि-mix. 4. 19; shatter down, 6. 3.

प्रति हन्मि-I thrash. 3. 10.

प्रति हर्यते-it longs for. 11. 15.

प्रतिहिता:-(VS.) placed. 12. 37.

प्रतीकम्-appearance. 7. 31.

प्रतीची-turning towards. 3. 5;

яа:-ancient, 12, 32.

प्रवथा-like ancient. 3. 16.

प्रत्यङ्-before. 12. 24.

प्रस्यब्च्-against. 5. 3.

प्रथम:-first. 10. 10.

प्रथमम्-first. 3. 8.

प्रथमा-foremost. 8. 12.

प्रथमा:-first. 2. 22; 5. 25.

प्रथमानि-first. 12. 41.

त्रथस्ब-spread. 1. 15.

त्रद्विणित-(KS.) moving from left

to right. 8. 19.

प्रदिव:-from days of yore. 4. 8; 6. 17; 8. 19.

प्रदिशः-quarters. 8. 22; 9. 17; 11. 41.

प्रदिशा-with injunction. 8. 9, 12. प्रदिशा-in the eastern direction. 8. 21.

प्रधने-in battle. 9. 23.

प्रधय:-fellies. 4. 27.

म पतान्-Sb. from \sqrt{qq} , they fly forth. 2. 6.

प्र पतेत्-he may fly forth. 7. 3.

प्रवर्थ-in the distant space. 11.46.

प्रिंपें-near. 3. 20.

प्र पिबन्ति-they drink forth. 11.5.

प्रवृत्राण:-proclaiming. 9. 4.

प्र भर-hurl. 6. 20.

प्र भरे-I bear forth. 9. 10.

प्रभृथस्य-of the prepared. 11. 49.

प्रमगन्दस्य-of the usurer. 6. 32.

प्रमायुक:-negligent. 3. 5.

प्रमुपे-for not heeding 4. 14.

प्रयती-with gift. 6. 9.

प्र यन्धि-extend. 6. 7.

प्रयस्त्रान्-having food. 2. 13.

प्रयाजाः-preliminary oblations.

8. 22.

प्रयाजान्-preliminary obtations. 8. 22.

प्रवच्यामः-we will proclaim. 9. 3.

प्रवतः-heavenly heights. 10. 20.

अवत्वति-O abounding in high-

lands. 11. 37.

प्र वदन्त-let them speak forth. 9.9.

प्र बदाम-let us speak forth. 9. 9.

प्र ववने-pf. of √वच्, thou didst declare. 5.8.

प्रवातेजा:-growing in windy places. 9. 8.

प्र वावृजे-pf. \overline{A} of $\sqrt{2}$ ज् (to twist) with \overline{a} , he twisted. 5. 28.

प्र वोचः-(KS.) do thou proclaim. 8. 20.

प्र वोचम्-I shall proclaim. 7.2, 3, 23; 11.43.

प्र वोचेयम्-may I proclaim. 10. 42.

प्रशंसामि-I will sing forth. 5. 9.

प्रशस्तम्-glorious. 5. 10.

प्रशस्तिभि:-with panegyrics. 10.5.

प्रसवे-at the stimulation. 2. 26.

प्र संसर्ज-he sent forth. 10. 4.

प्र साचते-he overpowers. 11. 21.

प्रसितिम्-net. 6. 12.

प्र सीषधाति—Ao. Red. Sb. of $\sqrt{41}$ स्थ, with π , he will have accomplished. 12. 18.

प्रसूत:-flung. 9. 14.

प्रस्ता-produced. 2. 5, 19; discharged. 9. 19.

प्रस्करवस्य-of Praskanva. 3. 17.

प्रस्थितस्य-set forth. 7. 6.

प्रस्थिता-prescribed. 6. 16.

प्रहराम-we thrust. 3. 21.

प्र हिनोत-impel. 7. 20.

प्र ह्यसे-thou art proclaimed. 3.

10; 10. 36.

मा-onwards. 9.30.

प्राचीनम्-in the eastern direction. 8. 9, 12.

प्राचीम्-extended. 11. 11.

प्राणा:-vital breaths. 8. 22.

प्राचै:-with vital breaths, 10, 8.

प्रातः—in the morning. 7. 27; 12.5.

प्रातरित्व:-coming at dawn. 5. 19.

प्रातर्जितम्-early-conquering. 12.14. प्रातर्थुजा-the two, who yoke early.

12. 4.

प्रापश्यन्-they beheld. 7. 29.

प्रायच्छ्र (AB.) he gave in marriage. 12. 8.

प्रायन्-they went forth. 5.25.

प्राचित-do you worship. 4. 24.

प्रावन्-imf. of $\sqrt{3}$ with π , they protected. 6. 2.

प्रावन्त-let them befriend. 12. 45.

प्रावेपा:-sprung from the waving trees. 9. 8.

प्राशित्रम्-(KB.) name of a person. 12. 14.

प्रासाचीत्-Ao. of $\sqrt{4}$ (to generate), with π , he has generated. 12.13.

प्राहवे- $Ao.\ of\ \sqrt{g}$ with π , I have invoked. 2. 25.

प्रियम्-dear. 9. 18; 11. 39; 12. 9.

प्रियमेधवत्-like Priyamedha. 3. 17.

प्रियमेघा:-fond of sacrifices. 4.3.

प्रियाणि-pleasant things. 4. 16.

प्री**गीत**-refesh. 5. 26.

प्रोहाणि-let me pour out. 1. 15.

प्रवस्य-float. 9. 7.

बक्रेश-with lightning, or flood of water. 6. 26.

बज्रबाहु:-thunderbolt-armed. 2.26.

बद्-truly. 11. 37.

बत:-alas! weakling. 6. 28.

बद्ध:-bound. 2. 28.

बद्धम्-bound. 10. 32.

बद्धान्-bound. 4. 3.

बद्धधानात्-(acc. pl. of pr. pt. of \sqrt{badh} .) knocking against

each other. 10. 9.

बधिरा-deaf. 10. 41.

बधै:-with slaughter. 10. 42.

बन्ध:-kinsman. 4. 21; 6. 7.

बप्सता-pt. of √भस् (to devour), devouring. 9. 36.

बप्सती-devouring. 6. 4.

बन्धाम-let them eat. 5. 12.

बभूथ-thou becomest. 5. 8.

बमुद्ध:-they became. 1. 9. (AV.)

बभूवुषी-becoming. 11. 40.

बिम्न:-supporter. 6. 17.

बभु:-tawny. 12. 40.

बभू-tawny. 4. 15.

बभ्रुणाम्-of the tawny ones. 9.28.

बहेगा-strongly. 6. 18.

बहि:-grass. 5. 28; 6. 14; 7. 20; 8.

9, 13.

बबाद-from strength. 7. 2.

बह-abundant. 10. 13.

बहु:-much. 9. 14.

बहुधा-variously. 7. 18.

बहुप्रजा:-having many children.

2. 8.

बहुभ्य:-for many. 10. 20.

बहुदका:-having much water. 5.6.

बह्वीनाम्-of many daughters. 9.14.

बाहुम्-arm. 4. 20; 9. 15.

बाहू-arms. 6. 33; 7. 6.

बिभर्ति-it supports. 12. 26.

बिभर्षि-thou bearest. 11. 37.

बिभाय-pf. of $\sqrt{4}$, he was afraid. 10. 11.

बिभीयात्-op. of $\sqrt{+1}$ (to fear), one should fear. 3. 16.

बिभृत:- they two support. 3. 22.

बिमृताम्-they two bear. 9. 40. बिमृथ-bear. 6. 23.

विभ्यतः-pf. du. of $\sqrt{+1}$, they two were afraid. 8. 15.

बिभ्यस्यन्त:--being afraid. 1. 10.

विभ्युपी-being afraid. 11. 47.

विभ्रत-(VS.) bearing. 5. 22.

विभ्रती-bearing. 11. 50.

बिलम्-opening. 2. 17.

बिसखा-digger of lotus-stem. 2.24.

बीरिटे-in the atmosphere. 5. 28.

ब्रधान:-waking. 10. 41.

दुने-in the atmosphere. 10. 44.

बुध्न्य:-dwelling in the atmosphere.

10. 44; coming from the

bottom. 12. 33.

ब्रन्द:-arrow. 6. 33.

बुन्द्म-arrow. 6. 34.

बुसम्-water. 5. 19.

बृबदुक्थम्-of sublime hymns. 6. 4.

बृब्कम्-water. 2. 22.

ब्रहच्छ्वा:-far-famed. 6. 18.

बृहत्-loudly. 1. 7; great. 5. 19;

6. 14; 7. 2; 11. 49.

बृहत:-greatly. 9. 8.

बृहती-with a sublime. 2.25; nom. sing. 8.11; 9.29.

बृहती:-great. 8. 10.

बृहद्वा-with mighty heaven.

बृहस्पति:-lord of the great. 2. 12; 10. 12.

बृहस्पतिम्-lord of prayer. 6. 23.

बृहस्पते-O Brhaspati. 4. 25.

बृहस्पते:-of Brhaspati. 11. 12.

बेकनाटान्-usurers. 6. 26.

बोधतु-let her wake up. 11. 31.

बोधयन्ती-waking up. 4. 16.

बोभवीति- $Int.\ III.\ s.\ of\ \sqrt{4}$, he becomes, 10, 17.

ब्रवीमि-I speak. 11. 7.

ब्रह्म-Brahman. 2. 11; prayer. 6.22.

ब्रह्मचर्योपपन्नम्-celibate. 2. 4.

ब्रह्मणस्पति:-lord of prayer. 5. 4; 10. 13.

ब्रह्मण्स्पते-0 lord of prayer. 3.11; 6. 10.

ब्रह्मणा-by fervour. 5. 14.

ब्रह्मद्दिषे-to the foe of prayer. 6. 3, 11.

वसन्-O brahmaṇa, 2. 4; 5. 14.

त्रह्म-name of a priest. 1. 8.

ब्रह्मणः-the brahmanas. 5.5; 11.4.

ब्रह्माशि-prayers. 12. 34.

ब्राह्मणः-brahmana. 7. 24; 7. 31.

ब्राह्मणम्-brahmana. 2. 4.

ब्राह्मण्वत्-like brahmana. 3. 16.

ब्राह्मणा:-brahmaṇas. 9. 6.

ज्ञुवाण:-speaking. 10. 22.

ब्रूया:-should explain. 2. 4.

भन्न:-draught. 9. 8.

भन्त-divide. 6. 8.

भिच-bestow. 12. 14.

भत्तीमहि-op. of $\sqrt{}$ भज् (to divide), may we divide. 4. 7.

भगः-Bhaga. 1. 7; 6. 31; 12. 36.

भगम्-fortune. 3. 16; Bhaga. 6. 13: 12. 14.

भगवती-fortunate. 1.1. 44.

भगवन्त:-fortunate. 11. 44.

भगस्य-of fortune. 9. 31.

भद्रम्-good. 1. 18; (RVKH.) auspicious. 9.5; bliss. 12.13.

भद्रा-blessed. 4. 10; 12. 17, 39.

भद्र-in the blessed. 11. 19.

भद्रेण-with blessed. 11. 24.

भन्दते-he praises. 5. 2.

भन्दना:-praises. 5. 2.

भयमान:-being afraid. 6. 2.

भर-bear. 4. 4.

भरत-do you bear. 10. 6.

भरथ-bear. 9. 9.

भरथ:-You two bear. 5. 5.

भरन्ती-bearing. 11. 36.

भरमाण:-bearing. 5. 4.

भरेष्ट्र-in battles. 4. 24.

भमेरो-for maintenance. 7.25.

ਸਬ-be. 6. 17; 9. 32; 10. 24.

भवत-be. 8. 10.

भवत:-they two are. 1. 9.

भवति-it is. 3.4; 6.19; 7.3, 27;

11.6.

भवत-let her be. 11. 46.

भवनस्य-of world. 7. 9.

भवन्त-let them become. 12. 44.

भवासि-Sb. thou mayest be. 9. 4.

भन्याय-to the auspicious. 10. 42.

भसथ:-you two eat. 5. 22.

भाः (AV.) lustre. 6. 12.

भाऋजीक:-of well known light.

6. 4.

भागम्-share. 3. 12; 6. 8; 8. 22;

11. 6.

भागा:- portions. 8. 22.

भानुम्-the sun. 12. 7.

भारती-light of the sun. 8.13.

भारहार:-bearer of burden. 1. 18.

भान्यस्य-of Bhavya, a king. 9.10.

भासा-with light. 6. 17.

भिन्दन्-breaking. 3. 20.

भिन्दन्ति-they rend. 5. 5.

भिषक्-physician. 6. 6.

भी:-fear. 9. 30.

भीम:-dreadful. 1. 20; 4. 17.

भुनक्रि-he enjoys. 2. 4.

भुरण्यन्तम्-actively striving. 12.

22, 23, 24, 25.

भव:-of earth. 7. 27.

भुवनम्-universe. 10.11, 46; 12.11.

भुवनस्य-of the universe. 3. 12; 7.

9; 10. 4.

भुवना-worlds. 4. 27.

भुवनानाम्-of worlds. 7. 22.

भुवनानि-worlds. 7. 29; beings. 8.

14; 10. 26; waters 10. 34.

भुवनाय-for existence. 7. 25.

भुवा-being. 5. 5.

भ्रवे-for existence. 7. 28.

भूत-inj. was. 5. 8.

भूत:-having become. 3. 16.

भूतन-may be. 6. 22.

भूतस्य-of existing thing. 10. 23.

भूतानि-beings. 6. 15.

भूत्वा–(TS.) having become. 7.24.

भूम-earth. 10.4.

भूमिम्-earth. 6. 22; 7. 23; 11. 37.

भूया:-thou mayest be. 9. 12;

11. 44.

भूरि-very. 2. 7; 3. 10; 5. 2; 6.

22; 11. 21.

भूरितोका:-having many children.

1. 10.

भूरिदावत्तरा-more liberal. 6. 9.

भूरिधारे-having many streams. 5.2.

भूरिश्वज्ञः-having many horns. 2.7.

भूणिम्-wild. 6. 24.

भूर्यतः-eating much. 6. 4.

भूगव:-the Bhrgus. 4. 23; 11. 19.

मृभि:-whirl- wind. 6. 20.

भेदौ-parts. 9. 2.

भेषजम्-healing. 10. 35.

भेषजा-medicines. 10. 7.

भोगम्-enjoyment 6. 8.

भोगै:-with coils. 9. 15.

भोजनानि-riches. 4. 5.

भोजनीया:-to be fed. 2. 4.

भोजस्य-of the enjoyer. 7. 3.

भ्राजन्त:-brilliant. 3. 15.

भ्राजसा:-brilliant. 3. 15.

भ्राता-brother. 4. 26.

मंसीय-let me think. 3. 8.

मखेभ्यः-from the great ones.

3. 21.

मधम-wealth. 4. 15.

मधवन्-O lord of wealth. 6. 1, 7,

32; 7. 6; 11. 12.

मघवा-lord of wealth. 6. 19; 10.

17, 27.

मधा-wealth. 5. 16.

मघोनी-rich. 1. 7.

मण्डूक:-frog. 9. 2.

मण्डूका:-frogs. 9. 6; 10. 16.

मण्डूकि-0 frog. 9.7.

मत्-from me. 4. 20; 5. 2.

मति:-thought. 11. 15.

मतिभि:-with thoughts. 4. 19;

10. 39.

मतिम्-intellect. 6. 16.

मतीनाम्-of intellects. 3. 20; 6. 29.

मत्सरम्-acc. soma. 2. 5.

मत्स्यम्-fish. 10. 12.

मदन्त:-rejoicing. 1. 11.

मदन्ती:-rejoicing. 5.6.

मदाः-gladdening. 4. 15.

मदाय-for rapture. 4. 8.

मदिष्टया-with the most gladdening. 11. 3.

मदे-in the intoxication. 11. 2.

मद्यम्-intoxicating. 5. 1.

मध-water. D. 10. 12, 31, 37.

मधुधारम्-holder of water. 10. 13.

मधुना-with honey. 8. 17, 18.

मधुमती:-rich in sweetness 10.19.

मधुमन्त:-having sweetness. 10.24.

मधुमन्तम्-rich in sweet water. D. 10. 16.

मधुमान्-rich in sweetness. 7. 17.

मधुश्रुतम्—distilling honey, distilling sweet water. 10. 16.

मध्यम्-middle. 6. 3.

मध्यमः-middle. 4. 26; 10. 5.

मध्यमस्याम्-in the middle. 12. 31.

मध्यमा:-the middle ones. 11.18.

मध्या-in the midst. 4. 11.

मध्ये-in the middle 2. 16; 9. 7. 23, 24.

मध्व:-of mead. 4. 8.

मध्वा-with honey. 8. 6; 10. 31.

मन-(VS.) thought. 5. 5.

मन:-mind. 6. 28; 9. 16; 10. 40:

11. 34.

मनसः-from mind. 5. 14. मनसा-with mind. 2. 4; 3. 3, 4: 4. 7, 10; 8. 22; 10. 18, 46, 11. 45.

मन्स्वान्-wise. 10. 10.

मनामहे-we think. 6. 25.

मनीषा-with wisdom. 2. 25; 9. 10.

मनु:-name of a lawgiver. 3. 4;

(VS.) 1.5; celestial god. 12.34.

मनुताम्-let them think. 9. 13.

मनुष:-of man. 8. 5, 12.

मनुषाय-for man. 6. 26.

मनुष्यवत्-like man. 8. 13.

मनुष्या-worthy of man. 3. 11.

Yaska explains it as मनुष्येभ्यः, i.e. 'from men.'

मनुष्यान्-to men. 6. 22.

मनै-I know. 9. 28.

मन्तवा-to be regarded. 3. 3.

मन्त्रा-stanzas. 12. 33.

मन्दमानाय-being exhilarated, or praised, or implored. 11. 9.

मन्दसानः-rejoicing. 8. 2.

मन्दिने-for the praiseworthy. 4. 24.

मन्द्-joyous. 4. 12.

मन्द्रजिह्नम्-of pleasing tongue.

मन्द्रा-charming. 11. 28, 29.

н-н-thoughtful hymn. 6. 22; 10. 42.

मन्मन्-thinking. 4. 25.

मन्मिः-sublime hymns. 10. 5.

मन्मानि-prayers. 8. 6.

मन्यते-one thinks. 11. 4.

मन्यथा:-think. 3. 20.

मन्यमानः-thinking. 12. 14,

मन्यमानाः-thinking. 4. 14.

मन्ये-I think. 8. 2.

मन्येत-one should think. 2. 4.

मन्यो-O Manyu. 1. 17; 10. 30.

मम-my. 3. 8. (AV.) 10. 18.

मिंग-(AV.) in me. 10. 18.

मयोभु-pleasing. 10. 35.

मयोभुवः-beneficent. 9. 27.

मरते-he dies. 11. 38.

महत:-the Maruts. 4. 15; 5. 5; 6.

16; 9. 3; 11. 14; (TS.) 7. 24.

10. 30.

मरुवान्-having Maruts. 4. 8.

मरुखु-among the Maruts. 11.50.

मरुद्धि:-with Maruts. 5. 15; 10. 36, 37.

मरुद्वधे-O Marudvṛdha. 9. 26.

मर्जयन्त-thy embellished. 12. 43.

मर्त:-mortal. 2. 13; 6. 8.

मर्तम्-mortal. 5. 17.

मतीस:-mortals, 11, 16,

मर्लः-man. 6. 4.

मर्लम्-acc. mortal. 2. 9.

मर्त्यानाम्-of mortals. 5. 1; 6. 20.

मर्लाय-for the mortal. 11. 8.

मर्त्यभ्य:-from mortals. 12. 10.

मर्याः-0 men. 4. 2.

मर्थम्-husband. 3. 15.

मर्योदाः-boundaries. 6. 27.

मर्याय-for man. 2. 27.

मह:-great. 6. 6; 9. 25; 11. 27; 12. 11, 32.

महत्-great. 6. 35; 10. 34.

महतः-(AV.) of the mighty. 12.38.

महते-for great. 11. 45.

महद्भय:-to the great. 3. 20.

महस्य-of the great. 5. 7.

महान्-great. 6. 14, 23.

महान्तम्-great. 10. 9.

महावधात्-from great slaughter.

10. 11.

महि-great. 11. 9.

महित्वम्-greatness. 4. 11; 6. 8; 7. 23.

महिनि-0 great. 11. 37.

महिमा-greatness. 11. 20.

महिमान:-becoming great. 12. 41.

महिमानम्-greatness 8. 7; 9. 16.

महित्रत-Voc. of great ordinances.

3. 17.

महिषा-by greatness. 7. 26.

मही-great. 5. 22.

मही:-great 10. 20.

महीनाम्-of armies. 6. 17.

महीयम्-great. 4. 21.

महे-for great. 9. 27; 10. 47; 11.9.

महा-by the greatness. 10. 10;

महाम्-to me. 9. 8.

н-prohibitive particle. 1.7,15; 3. 2, 20; 5. 8 16, 23; 6. 24; 7. 2; 9. 3, 4; 10. 7, 40, 45; 11. 7.

मा-me. 2. 4; 3. 10, 12, 21; 4. 6, 17; 5. 2, 6; 9. 8.

मातर:-mothers. 3. 6; 12. 7.

मातरम्-mother. 2. 4; 10. 46.

मातरा-two mothers. 9. 39.

मातरा-measurers. D. 10. 21.

मातरिश्वः-O Matarisvan. 7. 31.

मातरिश्वा-air. 7. 26.

मातरिश्वानम्-Matarisva. 7. 18.

मातवै-for recognition. 11. 42.

माता-mother. 4. 21, 23; 9. 40; 10.

46; 11. 49; 12. 11.

मातु:-of mother. 2. 8; 8. 18.

मातृ:-mothers. 4. 14.

मात्राम्-acc. measure. 1. 8.

मादयन्ति-they intoxicate. 9. 8.

मानुषान्-men. 12. 24.

मानुषीभ्य:-(VS.) for men. 7. 24.

माने-in the creation. 2. 22.

माम्-me. 6. 31.

मायया-with illusion. 1. 20.

माया:-arts. 12. 17.

मायाम्-supernatural power. 6. 13; 7. 27.

मायुम्-lowing sound. 2. 9;11. 42.

मारुतम्-swift. 11. 50.

मास:-measurer; Soma, or the moon. 11. 5.

मासकृत्-month-maker. 5. 21.

मासि-in month. 6. 35.

मितद्रवः-of measured speed. 12.44

मित्र-O Mitra. 2. 13; 3. 5.

मित्र:-Mitra. 9. 3; 10. 22; 12. 36.

मित्रम्-Mitra. 7. 18.

मित्रमह:-great on account of friends. 8. 5.

मित्रस-of Mitra. 12. 16.

मित्राय-for Mitra. 10. 22.

मित्रावरुणा-Mitra and varuna.

11. 23.

मिथुना-pairs. 12. 10.

मिथुनानाम्-of both. 3. 4.

मिथुनौ-pairs. 7. 29.

मिमाति-it lows. 2. 9; 11. 42.

मिमानः-measuring. 12. 23.

मिमाना-measuring. 8. 12.

मिमानाः-measuring. 6. 6.

मिमाय-she lowed. 11. 40.

मिषन्तम्-winking. 11. 42.

मुद्गीजया-with a net. 5. 19.

मुखात्-from the mouth. 7. 12.

मुच्यते-is released. 5. 19.

मुद्रज:-name of a seer. 9. 23, 24.

मुमुग्धि-release. 4. 3.

मुरीय-op. \overline{A} . of $\sqrt{2}$ (to die), may

I die. 7. 3.

मुहूर्तम्-for a while. 2. 25.

मुद्यन्त-let them be stupified. 10.27.

मूरा:-ignorant. 6. 8; 11. 2.

मूर्धनि-at the head. 5. 16; 9. 31.

मुर्घा-head. 7. 27.

मूर्धानम्-forehead. 11. 42.

मुष:-mouse. 4. 6.

मृग:-animal. 1. 20; 9. 19.

सृगम्-animal. 5. 3; 6. 24.

मृगयन्ते-they seek. 5. 3.

मृत्यु:-death. 7. 3.

मृत्यो-0 death! 11. 7.

म्घ:-enemies. 7. 2.

मध्याच:-sweet in speech. 6. 31.

मृळ-be gracious. 1. 17.

मृळयन्त्र-let them be gracious.

10. 16.

मृळाति-he will be gracious. 10.15.

मे-me; to me; my. 2. 25; 3. 20;

4. 21; 5.21; 6. 8, 22; 8. 22;

9. 10, 26; 11. 36; 12. 30. (ŚB.) for me. 9. 20.

मेद्रुल:-(VS.) from the fat 6. 16.

मेद्यन्त-may they become fat. 8.3.

मेधाविनम्-intelligent. 2. 4.

मेष:-ram. 3. 16.

मेषान्-rams. 5. 21.

मेहना-great, whatever does not belong to me here. 4. 4.

मैत्रावरुगः-son of Mitra and Varuna. 5. 14.

मोषथ-steal. 6. 4.

मोजवतस्य-.gen. growing on Mujavat. 9. 8.

यंसन्-they have granted. 9.19.

यः-who. 1. 18; 2. 4, 9, 13; 3. 21;

4. 17, 25; 5. 2, 15, 19, 22,

24; 6. 3, 8, 10, 12, 19, 35;

7. 23, 24; 8. 2, 14; 9. 10; 10.

5, 10, 19, 26, 29, 42, 44, 11.

7; 12. 14, 28, 46.

यचि-sacrifice. 6. 13, 17; 8. 8, 14.

यदमस्य-of consumption. 3. 15.

यचित्-whenever. 9. 21.

यच्छ-grant. 9. 32.

यच्छत-grant. 12. 45.

यच्छताम्-they may extend. 9.38.

यज-(MS.) sacrifice. 9. 42, 43.

यजतम्-holy. 12. 17.

यजतस्य-of the adorable. 8. 7.

यजते-dat. to the holy. 8. 11.

यजते–he sacrifices. 12. 5.

यजध्यै-for sacrificing. 8. 12.

यजध्वम्—sacrifice. 12. 5.

यजमान:-sacrificer. 3. 5; 12. 5.

यजमानाय-(MS.) for the sacrificer.

9. 42.

यजसि-thou sacrificest. 8. 5.

यजस्ब-sacrifice. 10. 27.

यजीयान्-better sacrificer. 8. 8, 14.

यजुः-(GB.) the Yajus formula.

यज्ञ:-sacrifice. 8. 22; 10. 45.

यज्ञन्यो:-of the two leaders of sacrifice. 7. 30.

यज्ञ्यतये-(TS.) for the lord of sacrifice. 4. 21.

यज्ञम्-sacrifice. 4. 5; 5. 15; 7. 30, 31; 8. 6, 12, 13, 21; 9. 38; 11. 26; 12. 41.

यज्ञस्य—of the sacrifice. 1. 8, 16; 7. 15.

यज्ञाय-(TS.) for sacrifice. 4. 21.

यज्ञिया:-holy. 9. 37.

यज्ञियानाम्—of the accomplishers of sacrifice. 7. 27; 11. 19.

यज्ञियाम्-sacrificial. 5. 25.

यज्ञियाय-for the sacrificing man. 10. 8.

यज्ञियासः-accomplishers of sacrifice. 3. 8; 7. 29.

यज्ञे-(VS.) in the sacrifice. 4.18; (AV.) 11.33.

यंज्ञेन-with sacrifice. 12. 41.

यज्ञेषु-in sacrifices. 8. 2, 12.

यज्ञै:-with sacrifices. 6. 8, 15; 8. 7.

यत्-which. 1. 8, 16, 18; 2. 11; 3.

5; 7. 19, 28; 10. 5, 8, 11, 47.

यत्-whatever; because; that. 1. 6; 2. 12, 17; 3. 8, 20; 4. 4,

11, 14; 5. 8, 13, 21; 6. 35;

7. 6, 27, 29; 8. 18; 9. 3, 9,

26, 41; 10. 9, 11, 47; 11. 4,

5, 16, 28, 47; 12. 10, 31;

(TS.) 2. 17; (DB.) 7. 12.

यतते-he stretches. 7. 22, 23.

यतन्ते-they endeavour. 4. 13.

यत्कामाः-with what desires. 10.43.

यत्र-where. 2. 7; 3. 4, 12; 4. 10,

20, 27; 6. 30; 7. 30; 9. 19;

10. 26; 12. 41.

यत्रयत्र-wherever. 9. 16.

यथा-just as. 2. 4, 19; 3. 15; 4. 19; 5. 3, 11; 10. 33.

यदा-when. 4.13; 6.8; 7.29; (TS.) 7.24. यदि-if. 7.3.

यद्ध नाम-whatever exists. 3. 22.

यन्तम्-going. 5. 19, 21.

यन्ति-they go. 3. 4; 5. 18.

यन्त्रै:-with fetters. 10. 32.

यम्-whom. 2. 4; 4. 23; 5. 11; 7. 23; 10. 13, 19; 11. 4, 24;

12. 14.

यम-O Yama. 6. 28.

यम:-Yama. 10. 21; 12. 29.

यमम्-Yama. 7. 18; 10. 20.

यमस्य-of Yama. 6. 35; 12. 11.

यमि-0 Yami. 11. 34.

यम्ने-0 Yamuna. 9. 26.

यमो-twin brothers. 10. 21.

ययस्तु-Imv. of \sqrt{a} स्, let him be heated. 6. 11.

ययाथ-pf. of $\sqrt{2}$ wentest. 2.27.

ययो:-(MS.) of which two. 9. 42.

यवम्-grain. 6. 26; 10. 4.

यवेन-with barley. 3. 20.

यश:-(AV.) glory. 12. 38.

यसात्-from which. 2. 3.

यसिन्-in which. 11.50; 12.29, 38.

यसी-to whom. 11. 24.

यस्य-whose. 3. 21; 5. 3, 27; 6. 12; 9. 25; 10. 10; 11. 9, 39.

यस्याम्-in which. 3. 21.

यस्यै-for which, 8. 22.

यह-0 great one. 8.8.

या-who. 9. 30; 10. 7; 11. 8, 32, 36, 37, 46; (AB.) 11. 29, 31.

या:-which. 3. 11; 9. 28; 12. 45.

याचन्-beseeching. 6. 24.

याचिषत्-Ao. Sb. of $\sqrt{2}$ याच्, he has beseeched. 6. 24.

यातम्-go. 6. 7.

यातयति-he leads. 10. 22.

यातुधान:-demon. 7. 3.

यातूनाम्-of demons. 6. 30.

यादृश्मिन्–in whatsoever. 6. 15.

यानान्-leading. 8. 6.

यानि-which. 5. 25.

याभि:-with which. 10. 19.

याम्-which. 12. 34.

याम:-pr. of $\sqrt{20}$, we go. 2. 26.

यामेषु-on the courses. 4. 15.

यावन्मात्रम्-as much as. 7, 31.

याहि-go. 5. 2; 6. 12.

युक्रम्–joined. 6. 28.

युक्ता:-yoked. 3. 9.

युगानि-ages. 4. 20.

युजा-accompanied by. 5. 2.

युज्यसे-thou art set to work. 9.21.

युआन्ति-they yoke. 4. 27.

युज्ञम्-yoking. 9. 24.

युयवन्-Sb. of $\sqrt{4}$, they will remove. 12. 44.

युजे-he yoked. 7. 7.

युप्न-they desired to unite. 5.15.

युयोतु-let him separate. 6. 7.

युवतिम्-shot. 10. 29. श्रतिबलवता

धनुष्मता मुक्ताम्। Durga.

युवम्-you. 4. 19; 12. 2.

युवानम्-young. 4. 19.

युवाभ्याम्-to you both 6. 9. यूथम्-herd. 4. 24. यूथस्य-of the herd. 11. 49. यूयवत-(MS.) it will remove. 9.42. ये-which. 1. 15; 3. 15, 20; 4. 15; 5. 25; 6. 15, 18; 8. 7; 10. 24; 11. 18; 12. 38, 42; (AV.) 12. 38; (VS.) 12. 42.

येन-with which. 2. 9; 3. 8; 5. 5, 6; 9. 24; 12. 6, 22-25. येभि:-with which. 8. 3. योगे-at the performance. 6. 22.

योना-womb. 2. 8. योनि:-womb. 4. 21.

ये-who. 2. 4.

योनिम्-place. 2. 19; womb. 6. 12. योनी-on the seat. 8. 11.

योषगे-du. women. 8. 11.

योषा-woman. 2. 27; 3. 15; 9. 18.

dual. two women. 9. 40.

योषा:-maidens. 3. 4; 7. 17, 20.

रंसु-delightful. 6. 17.
रंहि:-speed. 10. 29.
रच:-demons. 6. 3.
रचन्ति-(VS.) they protect. 12. 37.
रचस:-demons. 3. 20; 6. 12; 10. 11.
रचसे-for the demon. 4. 18.
रचाँसि-demons. 12. 44.
रचिता-protector. 11. 5.
रचितार:-guardians. 4. 19.
रचोहा-killer of demons. 10. 42.

रज:-region. 9. 29; 12. 23.

रजतम्-silver. 5. 15.

रजस:-of the region. 5. 9; 10. 39; 12. 7.

रजिस-in the region. 6. 15.

रजसी-regions. 2. 21.

रजस्यु-in waters. 10. 44.

रजासि-worlds, blood, day, light. 4. 19.

रजिष्टै:-(KS.) most straight. 8. 19. रणाय-for battle. 4. 8; 10. 47; for

joy. 9. 27. रण्या-fit for battle. 6. 33.

रत्नधातमम्-best bestower of gifts. 7 15.

रतम्-gift. 5. 5.

रथम्-chariot. 4. 19, 27; 5. 3, 26; 7. 7; 9. 2; 11. 50.

रथयु:-rich in chariot. 6. 31. रथयंति-he desires a chariot. 6. 28

रथानाम्-of chariots. 5. 5; 10. 28;

12. 21.

रथे-in the chariot. 6. 4; 9. 16.

रथेन-with chariot. 2. 27.

रथेभि:-with chariots. 11. 14.

रथ्यासः-they who draw the chariot.

10.3.

रदति-it rends. 6. 30.

रधाम-we will be subjected. 10.40.

रन्त-they enjoyed. 12. 43.

रन्धय-rend. 6. 32.

रमणम्-delightful. 1. 11.

रम्भम्-staff. 3. 21.

रयोगाम्-of treasures. 4. 17; 10. 43,

स्राण:-generous. 2. 12.

रारवान्-bounteous. 4. 25.

रशनया-(KS.) with a cord. 8. 19, 20.

रशनाभिः-with girdle-string. 3.14.

रश्मय:-reins. 9. 16.

रिमिभ:-(TS.) with rays. 7. 24.

रसायाः-of the river Rasa. 11. 25.

राका-(AB.) full moon day. 11. 29.

राकाम-wife of a god, full moonday. 11. 31.

राजन्-O king. 6. 6; 10. 40.

राजभ्य:-to the king. 12. 36.

राजा-king. 2. 21; 4. 8; 6. 12, 22;

7. 22; 9. 10; 10. 4; 12. 14.

राजानम्-king. 7. 26; 10. 20.

राजाना-two kings. 11. 23.

राज्ञ:-of king. 11. 12.

सज्ञे-(AB.) for king. 12. 8.

राट्-Queen. 12. 46.

राति:-gift. 12. 17, 39.

रात्रि-(RVKH.) O night. 9. 29.

रात्रि:-night. 2. 19.

रात्री-night. 4. 11.

राध:-wealth. 4. 4; 6. 22.

राधसा-with food. 11. 24.

राय:-of wealth. 3. 2; 4. 7; 6. 14.

राये-for wealth. 6. 17, 21.

रारण-p/: of $\sqrt{\overline{z}}$ रण, I rejoiced.

11. 39.

रारन्धि-int. of $\sqrt{\tau}$ न्ध्, deliver. 10.40. राष्ट्री-queen. 11. 28.

ससत्-Ao. Sb. of $\sqrt{\pi}$ (to give), he

has given. 12. 18.

रास्पिनस्य-of the noisy. 6. 21.

रिक्थम्-patrimony. 3. 6.

रिशादस:-tearing those who injure. 6. 14.

रिष-for injury. 10. 45.

रिहन्ति-they lick. 10. 39.

रिहाणे-licking. 9. 39.

रीरिष:-Red. Ao. inj. of $\sqrt{\text{रिष}}$, thou hast received injury. 10. 7; 11. 7.

रुक्मवत्रसः-having golden breasts. 3. 15.

रुजाना:-rivers. 6. 4.

रुद्र-O Rudra. 1. 17.

रुद्र:-Rudra. 1. 15.

रुद्रवम्-(TS.) characteristic of Rudra. 10. 5.

च्ह्रस्य-(TS.) of Rudra. 10. 5.

रुद्रा:-Rudras. 1. 15.

रुद्राय-for Rudra. 10. 6, 8.

रुद्रास:-Rudras. 11. 15.

रुधत:-of the obstructed. 5. 2.

हपः of earth. 6. 17.

रुह:-they grew. 6.3.

स्यात्-brilliant. 6. 13.

हराती-bright. 2. 20.

हशहरमा-having a bright calf. 2. 20.

रूपम्-form. 10. 17; 12. 27.

रूपसम्थम्-accomplishment of form. 1. 16.

रूपाणि-forms. 10. 17; 12. 13.

रूपै:-with beauty. 8. 14.

रेक्ण:-wealth. 3. 2.

रेक्णस्वती-abounding in wealth. 11, 46,

रेजति-he shakes, 10, 42,

रेजवे–it trembles, 3, 21.

रेळिह-he licks. 10. 46.

रेवति-Voc. abounding in wealth. 12. 9.

रोद्सिप्राम्-filling both heaven and earth. 7. 28.

रोद्सी-heaven and earth. 3. 21; 4. 6; 5. 21; 10. 4; 11. 9; 12. 26; regions. 6.1; wife of Rudra. 12.46.

रोमण्वन्तौ-hairy. 9. 2.

रोस्वत्-pt. of $\sqrt{\epsilon}$, roaring. 5. 16.

खच्मी:-mark. 4. 10.

लिबुजा-wood-bine. 6. 28; 11. 34.

लोककृत-maker of room. 3. 20.

लोकम्-world. 2. 14; 12. 8, 23, 37.

लोधम्-greedy. 4. 14.

खोपाश:-fox. 5. 3.

लोहितवाससः-(AV.) wearing redgarments. 3. 4.

वंशम्-bamboo pole. 5. 5.

बः-your. 6. 14, 30; 10. 21; 11. 9, 15, 20; 12, 42.

वर्जः-breast. 4. 16.

वचत-(MS.) Ao. Sb. of \sqrt{a} ह्, it has brought. 9. 42, 43.

बन्नति-pr. of \sqrt{a} न्, it waxes. 6.4.

वचथ:-adj. dazzling. 11. 20.

विच-(KS.) carry. 8. 19.

वच्यन्तीव-desirous of whisper-

ing, as it were. 9. 18.

वच:-words of praise. 4. 24.

वचसा-with speech. 9. 31.

वचसे-for speech. 2. 25.

वचस्या-with speech. 12. 18.

वचांसि-words. 2. 27: 10. 31; 12. 30.

वज्रम-thunderbolt. 6. 20.

वज्रिण:-gen. wielder of thunderbolt. 6. 18.

बज्री-wielder of thunderbolt. 6, 23,

वत्सम्-calf. 11. 42, 45.

वद-speak. 9. 5, 21.

वदत-speak. 9. 9.

वदत:-gen. chattering. 5. 22.

वदति-he expounds. 1.8.

वदद्भ्य:-to the speaking. 9. 9.

वदन्ति—they speak. 7. 18; 11. 29.

बदन्ती-speaking. 11. 28.

बदेते-they two dispute. 7. 30.

वदेम-we may speak. 1. 7.

वनम-forest. 3. 15.

वनर्ग्-du. haunting the forest.

3.14.

वनस्पति:-lord of herbs. 8. 17.

वनस्पते-0 lord of herbs. 8. 3, 18. 20; 9, 12,

वना-forests. 4. 14; 5. 16.

वनानि-forests. 4. 17; 5. 12.

वनीयान्-winner of greater wealth. 12. 5.

वनुयाम-may we slay. 5. 2.

वनुष्यत:-acc. pl. who seeks to injure. 5. 2.

वनुष्यति-he seeks to injure. 5. 2.

वने-on a tree. 6. 28.

वनेभ्यः-from trees. 6. 1.

वन्दमान:-bowing. 10. 33.

वन्धः-to be adored. S. S.

वपते-he sows. 12. 27.

वपन्ता-sowing. 6. 26.

वन्न:-emmet. 3. 20.

वम्रकः-name of a person. 5. 3.

वन्नीभि:-with emmets. 3. 20.

वयः-arrows. 2. 6; birds. 4. 3; 11.

14; life. 5. 19; food. 6. 4. aural-female weaver. 4. 11.

वयम्-we 2. 13, 26; 3. 11; 4. 18;

F 0 11 0 7 0 0 119 4. 10

5. 2, 11; 6. 7, 8; 9. 9; 10. 15,

21, 43; 11. 11, 19, 44, 50;

12. 14, 39; (AV.) 11. 11.

वया:-branches. 1. 4; 6. 3.

वयुनवत्-intelligible. 5. 15.

वयुनानि-rules. 5. 9; (KS.) ways.

8. 20; expedients. 9. 15.

वरन्ते-they check. 10. 29.

वरम्-boon. 1. 7; best. 5. 4.

वराहम्-cloud, boar. 5. 4.

वराहून्-groups of atmospheric deities. 5. 4.

बराहै:-with Angirasas. 5.4.

वरिष्टम्-best. 5. 1.

वरीय:- better. 8. 9.

वरुग-O Varuna. 3. 5; 5. 27; 9. 3;

10. 4; 12. 22- 25.

वरुण:-Varuna. 6. 21; 12. 32, 36.

वरुणम्-Varuna. 7. 18.

वरुणस्य-of Varuna. 11. 12; 12. 16.

वर्णानी-wife of Varuna. 12. 46.

वरुणानीम्-wife of Varuna. 9. 34.

वरेण्य:-excellent. 12. 13.

वर्णम्-colour. 2. 20.

वर्ति:-turning. 3. 20.

वर्तिका-dawn, the constant one.

5. 21

वर्धते-he increases. 8. 15.

वर्धताम्-let her increase. 11. 45.

वर्धन्त-let them increase. 1. 10.

वर्धय-increase. 6. 23.

वर्धयस्व-increase. 10. 40

वर्षः-shape. 5. 8.

वर्वृतानाः -rolling. 9. 8.

वर्षति-(TS.) it rains. 7. 24.

वर्षम्-rain. 9. 7.

वर्षिष्टया-with the most wholesome, 11, 14,

वर्षा-by rain. 2. 11.

0 9

वल:-cover. 6. 2.

ववाशिरे-they desired. 1. 10.

विव्यक्-covering. 2. 9.

वषद्करिष्यन्-utttering the sound

Vasat. 8. 22.

बद्ध-let her like. 11. 26.

वसते-they wear. 7. 31.

वसत्या-with the floral oblation.

10. 21.

वसवः-O Vasus. 6. 7; celestial deities. 4. 13; 12. 42, 43.

चसातिषु-during nights. 12. 2.

वसानः-(VS.) wearing. 5. 22.

वसाना:-wearing. 7. 24.

विसष्ट:-name of a seer. 5. 14; 6. 30.

वसिष्ठाः-O Vasisthas. 11. 20.

वस-wealth. 3. 11; 4. 17; 9. 42.

वसुदाम् giver of wealth. 6. 23.

बसुधिती-(MS.) holding wealth. 9. 42.

वसुधेयस्य-(MS.) of bestowing wealth. 9. 42, 43.

वसुना-with wealth. 5. 19.

वसुपत्नी-treasure-queen. 11. 45.

वसुभि:- with Vasus. 5. 5; 8. 8.

वसुवने-, MS.) for winning wealth. 9. 42, 43.

वस्नाम्-of treasures. 11. 45.

चस्नि-treasures. 6. 7, 8; 12. 42.

वस्यवः—desirous of wealth. 4.19; 6. 6.

वस्यु:-desirous of wealth. 6. 31.

वसो- Voc. 0 wealth. 5. 23. (RV.)

वसोष्पते-(AV.) O lord of wealth.

वस्ते-it covers. 9. 19.

बस्तो:-gen. of बस्तु f. by day. 3. 15.

बस्तो:-for covering. 8. 9.

वस्त्रमिथम्-cloth-stealer. 4. 24.

वस्पतिम्-your lord. 12. 21.

वस्व: -wealth. 6. 6.

वह-(KS.) carry. 8. 20.

वहतः-they two carry. 2. 22.

वहति-he bears. 4. 27.

वहतुम्-to bring. 12. 8, 11.

बहद्भ्यः-dat. bearing. 3. 9.

बहन्त-let them carry. 6. 4.

वह्नयः-coursers. 8. 3.

विह:-son. 3. 4.

वह्निम्-son. 3. 6.

वा-(VS.) and. 1. 5.

बा:-waters. 5. 12; pond. 9. 2.

वाक्-speech. 11. 28, 29.

বাষন:-institutors of sacrifice or wise. 11. 16.

वाच:-speech. 3. 8.

वाचम्-speech. 1. 19, 20; 2. 12; 4. 10; 9. 4, 6, 9, 41; 11. 29; 12. 32.

वाचस्पते-(AV.) O lord of speech. 10. 18.

वाचा-with speech. 2. 4.

वाचि-in speech. 4. 10; 8. 21.

वाजगन्ध्यम्-Soma. 5. 15.

वाजपस्त्यम्-Soma. 5. 15.

वाजम्-food. 5. 15.

वाजसातमा-best procurers of food. 9. 36.

वाजसातये-for the winning of booty. 12. 45.

वाजा:-O Rbhus. 6. 16.

वाजिन:-horses. 9. 16; celestial deities. 12. 44. gen. sing. of

the horse. 9. 3. वाजिनम्-strong. 7.20; rich in food. 10. 28.

10. 28. बाजिनीबति-O rich in food. 12. 6. बाजिनीबती-rich in food. 11. 26. बाजिनेषु-in contests. 1. 20. बाजी-horse. 2. 28; 3. 3; 10. 31.

वाज-in food. 6. 17; 10. 33.

वाजिभि:-with food. 11. 26.

वाणी-speech, water. 6. 2.

वात:-air. 3. 15; 10. 35.

वातस्य-of wind. 11. 20.

वाताप्यम्-water. 6. 28.

वाम्-2. 7; 3. 15; 5. 1, 21, 22; 6.

4, 8, 9; 9. 37; 11. 8; 12. 3.

वामम्-good. 6. 22, 31; 11. 46.

वामस्य-of noble. 4. 26.

चाय:-a young bird. 6. 28.

वायु:-Vayu. 5. 28; 11. 5, 47; air.

1. 5; 5. 6.

वायुम्-acc. Vayu. 1. 17.

वायो-0 Vayu. 10. 2.

वायो:-of Vayu 10. 3.

वारण:-warder. 5. 21.

वारम्-cover. 6. 21.

वारवन्तम्-having hair. 1. 20.

वार्थम्-boon. 5. 1.

वार्यांगि-(MS.)noble. 9. 42.

वावशानः-desiring. 5. 1.

वावृधान:-growing. 10. 27.

बाबृधे-pf. \overline{A} . of \sqrt{a} ृष्, he grew. 10. 19.

वाशीभि:-with chisels. 4. 19.

वाशीमन्त:-orators. 4. 16.

वास:-garment. 4. 11.

वासराणि-bright. 4. 7.

वास्तूनि-places. 2. 7.

बास्तोष्पते-O lord of house. 10.17.

वाह:-hymn. 4. 16.

वाहिष्ट:-best carrier. 5. 1.

विंशति:-twenty. 4. 27.

वि ग्रस्थत्-Ao. of $\sqrt{\text{eq}}$ (to see), he has seen. 12. 13.

वि श्रभिनत्-he shattered. 6. 19.

वि श्रद्यत्-he rent. 9. 25.

वि ग्रस्जः-imf. of $\sqrt{4}$ स्ज्, thou didst emit. 10. 9.

वि श्रावः—Ao. of $\sqrt{2}$, (to cover), he has covered. 1. 7.

वि श्राव:-Ao. 3. sing. of $\sqrt{2}$, he has satisfied. D. 12. 5.

वि एपि-thou reachest. 12. 23.

विकटे-hideous. 6. 30.

विकृत्य-having mutilated. 10. 12.

विगृह्य-having spread. 9.7.

वि चक्रमे-he strode. 12. 19.

वि चन्नते-they perceive. 12. 27.

वि चरन्ति—they march against. 2. 16; 4. 19.

वि चष्टे-he beholds. 7. 22; 10. 46.

विचितयन्तः-well-knowing. 4. 19.

विचिनोति-he seeks. 5. 22.

वि चेतत्-inj. of $\sqrt{\text{चित}}$ (to perceive), he perceived. 5. 1.

विजर्भृत:-held aloft. 9. 36.

वि जहि-slay. 7. 2.

वि जानामि-I know. 7. 3.

विज्ञामातु:-from the would- be sonin-law. 6. 9.

विजेषकृत्-one who brings victory. 6. 29.

विड्भ्य:-(VS.)for tribes. 7. 24.

विततम्-spread. 4. 11.

वितता-stretched. 9. 18.

वितरम्-farther. 8. 9.

वितस्तया-with the Vitasta. 9. 26.

वि तिष्ठसे-(RVKH.) thou encompassest. 9. 29.

वित्तम्- $imv.\ 2.\ du.$ of \sqrt{a} द्, know ye. 4. 6; 5. 21.

विस्से-pr. 2. s. of $\sqrt{$ बिद् II cl., thou knowest. 6. 8.

विदत्न-Ao. inj. 3. s. from \sqrt{a} द् (to find), he has found. 6. 15; 9. 4.

विद्था-with knowledge. 3. 12.

विदथानि-knowledge. 6. 7.

चिद्ये-in the assembly. 1. 7; in the sacrifice. 9.3.

विदथेष-in sacrifices. 8. 12.

विदद्धसो-0 treasure-knower. 4. 4. 17.

वि द्धाति-he distributes. 11. 6.

वि द्यातु-may he distribute. 6. 14.

वि दयते-pr. 3. s. of $\sqrt{3}$ qt, he distributes. 4. 17.

वि दयमानः-dividing. 4. 17.

वि दस्येत्-op. 3. s. of $\sqrt{\epsilon}$ दस्, it may be wasted, 10. 3.

विदु:-they knew. 11. 4.

वि दुज्ञ:- $Ao. inj. 2. s. of \sqrt{g} \in with$ वि, spoil. 2. 3.

विद्यनापसम्-(AV.) knowing the work. 11. 33.

विद्या-knowledge. 2. 4.

विद्या:-op. 2. s. from √विद्, thou mayest know. 2. 4.

विद्याम-may we know. 4. 18.

विद्युत-lightning. 6. 30; 11. 36.

विद्युद्भवन्ती-becoming lightning. 2. 9.

विद्युन्मद्भिः-with lightning-charged. 11. 14.

विद्रधे-loc. ornamented. 4. 15.

वि इवन्ति-they run separately. 9. 19.

विद्वान्-wise. 3. 4; 4. 5; 5. 9; 6. 7; 7. 9; 8. 20; 9. 15.

विधर्ता-supporter. 12. 14.

विधवा-widow. 3. 15.

विधात:-of Vidhatr. 11. 12.

विधाता-disposer. 10. 26.

विधावतः-runing about. 5. 4.

विधेम-op. of √विध् (to worship), we may worship. 3. 21; 10. 23; 11. 33.

विध्य-transfix. 6. 12.

विध्यस्-inj. 3. s. of $\sqrt{3}$ au pierces. 5. 4.

विनश्यति-it perishes. 1. 6.

विनिचे-to destroy. 4. 18.

विन्दति-it finds. 9. 30.

विन्धे-I obtain. 6. 18.

विपर्वम्-limb by limb. 9. 25.

विपार्ञुतुद्री-the Bias and the Sutlej. 9. 39.

विपाशि-tieless, broken into pieces. 11. 48.

वि प्रथते-he spreads. 8. 9.

विप्रा:-students. 2. 4; wise. 7. 18; 10. 39.

विप्राणाम्-of priests. 6. 29.

विप्रास:-wise men. 10. 19.

वि बोधय-awaken. 12. 4.

विभीदक:-the berry of Vibhidaka tree. 9. 8.

विभ्वा-diffused. 2. 19.

विमना:-sagacious. 10. 26.

विमाने-in measuring. 10. 39.

वि मिमीते-he prescribes. 1. 8.

वियुत्ते-heaven and earth. 4. 25.

वि यूया:-precative. 3. s. of √य with वि (to separate), may he be separated. 7. 3.

विरद-rend. 6. 20.

विरप्शी-great. 6. 23.

विरवेण-with a roar, 10, 12.

वि राजति—he shines brightly. 11. 27; 12. 13.

विरूपवत्-like Virupa. 3. 17.

विरूपास:-multiform. 11. 17.

वि व:-Ao. inj. 2. s. of $\sqrt{2}$ (to cover), thou didst uncover. 10. 9.

वि वर्तेते-they two roll on. 2.21;

3. 22.

विवस्वत:-from the Sun. 7. 26; 12. 10.

विवस्वते-for the Sun. 12. 10

विवासास-thou attendest. 11. 23.

विवासेम-let us attend upon. 2. 24.

विविद्धि-imv. of $\sqrt{\text{aq}}$ to be active, be active. 10. 8.

विवृक्षा-nom. pl. of p. p. $\sqrt{$ बश्च्, cut asunder. 6. 17.

वि वेद-he knows more. 3. 22; 7. 30.

वि वोचत्-he will answer. 7. 30.

वि शंसत-praise. 7. 2.

বিষা:-tribes. 6. 22, 31; 7. 26; 12. 24.

विशा-people. 3. 8.

विशाम्-of people. 5. 28.

विशेविशे-for every man. 10. 8.

विश्पति:-lord of all. 5. 28; lord of house. 12. 29.

विश्पतिम्-lord of all. 4. 26.

विश्वकर्मन्-O all-maker. 10. 27.

विश्वकर्मा-all-maker. 10. 26.

विश्वचन्द्रम्-delight of all. 6. 28.

विश्वजन्यम्-all-impelling. 11. 10.

विश्वतः-on all sides. 9. 15.

विश्वथा-like all. 3. 16.

विश्वदानीम्-always. 11. 44.

विश्वम्-all. 3. 22; 7. 22; 10. 11, 46;

11. 41; 12. 11, 24, 26, 27.

विश्वामिन्वा:-all-impellers. 8. 10.

विश्वरूप:-omniform. 10. 34.

विश्वरूपम्-omniform. 12. 8, 38. विश्वरूपा:-of all forms. 7.28; 11.29. विश्वस्मात्-from all. 11. 38, 39; 12. 9, 28:

विश्वस्य-of the entire. 3. 12; 10. 4. विश्वा-all. 4. 5, 27; 5. 25; 6. 8; 7. 20; 8. 14; 9. 15; 10. 17, 26, 34, 43; 11. 27; 12. 13, 17.

विश्वान्-all. 6. 26.

विश्वानर:-atmospheric deity. 11.10.

विश्वानरस्य-of Visvanara. 12. 21.

विश्वानस्य-for Visvanara. 11. 9.

विश्वानि-all. 5. 12.

विश्वाभुवे-for the all powerful. 11.9.

विश्वाय-for all. 12. 15.

विश्वे-all. 5. 14; 6. 16; 10. 13; 12. 30, 33, 40, 42.

विश्वेदेवा:-all gods. 4. 23.

वि श्रयन्ताम्-(VS.) rest. 4. 18; remain. 8. 10.

विश्व्या-from all sides. 9. 4. सर्वतः। Yaska and Durga.

विषम्-water. 12. 26.

विषिते-released. 9. 39.

विषुणस्य-of the hostile. 4. 19; of the destroyer of sacrifice. Durga.

विषुरूपे-du. of dissimilar form. 12.17.

विषुरूपेषु-in dissimilar forms. 11. 23.

विष्टितम्-stationary. 9. 13.

विष्ट्वी-gd. of \sqrt{aq} , having per-

formed. 11. 16.

विष्ण:-celestial god. 12. 19.

विष्णो-0 Visnu! 5. 8.

विष्पितस्य - of the expanse. 6. 20.

विष्फुरन्ती-quivering. 9. 40.

वि ष्यतु- $Imv. 3. s. of \sqrt{ki}$ with वि, he may release. 6. 21.

वि ष्यध्वम्-release. 6. 22.

वि ध्यस्व-open. 6. 17.

विसर्गादौ-in the beginning of creation. 3. 4.

वि सस्ते-pf. from $\sqrt{\mathbf{e}}$ with वि, she yielded. 1.8, 19.

वि सजस्व-pour down. 6. 17.

वि इत्य-having slain. 4. 5.

वि हन्ति-he strikes down. 10. 11.

विहायस:-exhilarating. 4. 15.

विहाया:-mighty, pervading. Durga. 10. 26.

वीड्रुङ्ग:-of strong limbs. 9. 12.

वीतम्- $Imv. 2. du. of \sqrt{4}$ to enjoy, you two enjoy.4. 19.

वीतये-Inf. for enjoying. 5. 18.

वीताम्-(MS.) let them both enjoy. 9. 42, 43.

वीरम्-hero. 11. 31.

वीरान्-heroes. 11. 7.

वीरुध:-herbs. 6. 3.

वारे:-with heroes. 7. 3.

वीर्यवती-strong. 2. 4.

वीर्याण-heroic exploits. 7. 2, 3; 9. 3.

वीयाय-for vital power. 10. 19.

वीळयस्व-be strong. 2.5;8.3;9.12.

वीहि-enjoy. 4. 19.

वृक:-moon; dog. 5. 21.

वृकम्-wolf. 12. 44.

वृकस्य-of the Sun. 5. 21.

वृकात्-from a wolf. 1. 10.

वृकेण-with plough. 6. 26.

वृक्ये-for the jackal. 5. 21.

वृत्त:-tree. 2. 3.

वृत्तम्-tree. 6. 4, 28; 11. 34.

वृत्तस्य-of the tree. 1. 4.

वृद्धात्-from the tree. 10. 12.

वृत्तान्-trees. 10. 11.

वृत्ते-in a bow. 2. 6; on the tree. 12. 29.

वृजनानि-vices. 10. 41.

वृजने-in a fortified place. 6. 23.

वृज्यते-it is twisted. 8. 9.

व्रणते-he chooses. 7. 31.

वृश्रीमहे-we choose. 5. 1.

वृत:-selected. 2. 12.

वृत्रत्वम्-(TS.) characteristic of Vrtra. 2. 17.

वृत्रम्-name of a demon, cloud.

2. 17, 26; 5. 2; 9. 25.

वृत्रस्य-of Vrtra. 2. 16; (TS.) 2. 17.

वृत्रहणम्-the Vrtra-slayer. 7. 23.

वृत्रहन्-O Vrtra-slayer. 1. 4.

बुन्नाय-for Vrtra. 6. 20.

बृधे-for prosperity. 4. 19.

वृक्ष-rend. 6. 3.

वृष्णौ-O mighty lords. 12. 31.

वृषभ-0 bull. 6. 7.

वृषभ:-bull. 4. 8; 6. 17.

वृषभम्-bull. 6. 23; 9. 23.

वृषभस्य-of the bull. 7. 23; 9. 24.

वृषभाय-for consort. 4. 20.

वृषाभि:-with bulls. 5. 4.

वृष्ववत्-like a low-caste man.

3. 16.

वृषा-rainer. 6. 17; 11. 47.

वृषाकपायि-O wife of Vṛṣākapi.

12. 9.

वृषाकपे-O Vṛṣakapi. 12. 28.

वृषाक्रपे:-from Vrsakapi. 11. 39.

वृष्टि:-rain. 10. 4.

वृष्टिम्-(TS.) rain. 7. 24.

वृष्टिवनिम्-begging rain. 2. 12.

वृष्ण:-of Visnu. 2. 7.

वृष्ण्यावतः-from the rainer. 10.11.

वेद-he knows. 1. 6; 2. 8.

वेदः-property. 6. 32; 7. 20; 14. 33.

वेदयामसि-we announce. 9. 31.

वेद्याभि:-with (activities) to be known, 2, 21.

वेधसः-wise ones. 6. 4.

वेधसे-for the creator. 10. 6.

वेन:-wise one. 1. 7; atmospheric deity. 10. 39.

वेविषाणः- $Int. pt. of \sqrt{aq}$, being active. 7. 2.

वेश्म-dwelling place. 7. 3.

वैतसेन-with male organ. 3. 21.

वैवस्वतम्-son of Vivasvat. 10. 20.

वैश्वानरः-Vaisvanara. 2. 21; 7.

22, 23.

वैश्वानरम-Vaisvanara. 7. 26. वैश्वानरस्य-of Vaisvanara. 7. 22. वैश्वानरेण-with Vaisvanara. 7. 31. बोचे-inj. A. of √वच्, I invoke. 5. 7. बोळ्हा-draught-animal. 9. 2. ब्यक्रतरे-very prominent. 1. 9. व्यचस्वती:-spacious. 8. 10. च्यद्दिन्त-they devour. 4. 6. च्यन्त:-seeing. 4. 19. ब्यन्तु-Imv. 3. pl. of \sqrt{a} , let them enjoy. 12. 46. न्यभिनत्-he shattered. 6. 19. च्यमिमीत-he measured. 8. 21. ब्ययु:-they killed. 5. 5. च्य सृजः-imf. 2. s. of $\sqrt{\pi}$ with वि, thou didst emit. 10. 9. ब्यार-pf. of $\sqrt{\pi}$ with वि, he yielded. 6. 2. च्युचते-it is moistened. 7. 24. ब्युनित-he moistens. 10. 4. च्योमन्-in heaven. 11. 40. व्रजः-enclosure. 6. 2. व्रतचारिण:-engaged in religious practices. 9. 6. व्रतम्-ordinance. 12. 32. बते-in ordinance. 2. 13; 11. 23; 12. 45. ब्रतेन-with ordinance. 2. 13. ब्रन्दिन:-of the soft. 5. 16. ब्रा:-hunters. 5. 3.

शंयो:-peace and tranquility. 4.21;

(TS.) of Samyu. 4. 21. शंसाव-let us praise. 4. 16. शकुने-0 bird. 9. 4. शक्तिभ:-with actions. 7. 28. शक:-mighty. 6. 19. शक्वरीणाम-of Sakvaris. 1. 8. शक्वशेत्वम्-characteristic of Śakvari. 1. 8. शक्वरीषु-in the Sakvari stanzas. 1. 8. शङ्कव:-spikes. 4. 27. शची:-the pure. 1. 11. शचीभि:-with actions. 12. 27. शचीव:-voc. mighty. 5. 11. शतकतो-O having hundred powers. 4. 6; 5. 5. शतदायम्-hundredfold. 11. 31. शतपवित्रा:-hundred waters. 5. 6. शतम्-hundred. 1. 15; 4. 25; 5. 21; 9. 28; (SB.) 3. 4. शतयातः-having hundred demons. 6. 30. शतवत्-having hundred. 9. 23, 24. शतसाः-hundredfold. 10. 29, 31. शतानि-hundred. 4. 27. शताश्वम्-consisting of hundred horses. 6. 22. शत्रव:-enemies. 3. 10. शत्रून्-enemies. 4. 17; 9. 13, 40. शत्रूयताम्-of the enemies. 4. 5. शन्नो:-of the enemy. 9. 17. शन्तनवे-for Santanu. 2. 12. शब्दाते-it is uttered. 1. 18.

शम्—peaceful. 12.44; (AV.) peace. 11. 30.

शमिता-pacifier. 8.17.

शमी-actions. 11. 16.

शमीध्वम्-(AB.) soothe. 5. 11.

शम्बः-thunderbolt. 5. 24.

शम्बरम्-cloud. 7. 23.

शरभु:- source of happiness. 5. 3; agreeable. 10. 35.

शयते-it lies. 6. 17.

शयानम्-lying. 6. 3; 9. 24.

शयुत्रा-in the bed. 3. 15.

शरणा-protection. 5. 22.

शर्थे-in the protection. 5. 7.

शारद:-autumns. 4. 25; (SB.) 3. 4.

शराहः-noxious creature. 6. 31.

शरीरम्-body. 2. 16.

शरीरे-(VS.) in the body. 12. 37.

शर्धत्– $pr. inj. of \bigvee श्रध् (to defy),$

may he defy. 4. 19.

शर्म-protection. 9. 19, 32; 12. 45.

शर्मीण-in the protection. 11. 12.

शर्याभि:- with arrows. 5. 4.

शर्याम्-arrow. 10. 29.

शल्मलिम्-free from impurities.

12. 8.

शवस:-of strength. 12. 21.

शवसा-with power. 1. 17; 10. 29,

31; 11. 21, 24.

शवसानम्-becoming strong. 10.3.

शशमानः-praising 6. 8.

शशयानः-lying. 9. 6.

शश्चै-for embracing. 2. 27.

शश्चत्तमा-most constant. 4. 16.

शाशदानः-eminent. 6. 16.

शासत्-ruling. 3. 4.

ি যান-ipv. from √ি যান্ (to be help-

ful), be helpful. Yaska explains by 'give.' 1. 7.

शिच्रति-he is helpful. 2. 13.

शिङ्के-he snorts. 2. 9; 9. 18.

शितामत:-(VS.)by arms. 4. 3.

शिपिविष्ट.-name of Visnu. 5. 8, 9.

शिप्रे-jaws. 6. 17.

शिमीवतोः-of the two mighty. 11.8.

शिमीवान्-impetuous. 5. 12.

शिशिभिबठस्य-gen. cloud; name of a seer. 6, 30.

शिशिरम्-early spring. 1. 10.

शिशीते–he sharpens. 4. 18.

शिशुम्-a child. 10. 39.

शिश्वदेवा:-unchaste. Y; having

phallus as their god. 4. 19.

शिक्षा:-threads covered with food.

4.6.

शीरम्-Agni. 4. 14.

शुक्रपिशम्-radiantly adorned. 8.11.

ग्रकम्-bright. 12. 17.

शुचन्तम्-shining. 5. 3.

श्रुचमान:-purifying. 10. 41.

शुचय:-pure. 8. 7.

श्रुचि:-glowing. 6. 1.

शुचिम्-pure. 2. 4.

शुतुद्रि-O sutlej. 9. 26.

ग्रद्धम्-pure. 11. 44.

शुनासीरौ-O wind and the Sun.

9, 41,

शुन्ध्युव:-of the pure one. 4. 16.

गुआ:-bright ones. 12. 43.

शुक्रे-bright. 9. 39.

शुक्समानाः-beautiful. 8. 10.

शुरुष:-invigorating draughts. 10.

41; 12. 18.

शुरुमान्-great hero. 5. 12.

शुश्रवत-pf. Sb. of √श्रु, he would hear. 5. 17.

शुश्रुवान्-pf. pt. of $\sqrt{8}$, heard. 1.20.

शुष्केघ:-dry fuel. 1. 18.

शुष्णम्-draught. 6. 19.

शुरुणस्य-of the Sun. 5. 16.

शुष्माच-from breath. 3. 21; 10. 10.

शुष्मेभि:-with mighty powers.

2. 24.

शूर-O hero. 4. 19.

श्रक्तिणम्-lofty. 6. 19.

श्रङ्गे-two horns. 4. 18.

श्रृणवन्-pr. Sb. of $\sqrt{8}$, they will

hear. 12. 30.

श्रुणुहि-hear. 9. 26.

श्र्योति-he hears. 1. 19.

श्रणोतु-let him hear. 3. 16; 10. 6;

11. 31; 12. 33, 36.

श्रुग्वते-to one who has ears. 11.7.

श्रुग्वन्-hearing. 1. 19.

शेद्ध:-they were able. 5. 25; 12. 32.

शेप:-male organ. 9. 2.

शेपम्-male organ. 3. 21.

शेवधि:-treasure. 2. 4.

शेष:-issue. 3. 2.

शोकै:-with flames. 9. 33.

शोभेते-they two shine. 4. 15.

श्चोत्तन्ति-they ooze. 5.11.

श्रथयः-thou hast pierced. 3. 21.

रमशा:-rivers. 5. 12.

श्येन:-falcon. 6. 7; 11. 2.

श्येनम्-falcon. 4. 24.

श्रद्धया-by faith. 9. 31.

श्रद्धाम्-faith. 9. 31

श्रव:-fame and wealth. 4. 24;

glory. 9.10;11.9; food. 10.3.

श्रवणम्-(AV.)glory. 11. 33.

श्रवस्थानि-glorious deeds. 5. 25.

श्रवस्युम्-glorious. 11. 50.

श्रायन्त:-depending. 6. 8.

श्रियम्-glory. 8. 11.

श्रीग्रीत-Ipv. from $\sqrt{2}$ शी to mix,

mix. 2. 5.

श्रुतम्–learning. 2. 4.

श्रुधि-hear. 3. 17; 7. 6; 10. 2.

श्रुष्टी-quickly. 6. 13.

श्रष्टीवरी:-delightful. 6. 22.

श्रेणिश:-in rows. 4. 13.

श्रेष्टम्-best. 2. 19; 11. 43.

श्रेष्टा-best. 11. 46.

श्रोणित:-(VS.) by hips. 4. 3.

श्रोत-imv. of $\sqrt{3}$, hear ye. 12. 43.

श्लोक:-call. 10. 41.

श्लोकम्-call. 9. 9.

v:-to-marrow. 1. 6.

श्वत्री-gambler. 5. 22.

श्वसनस्य-of the wind. 5. 16.

श्वात्रम्-quick. 5. 3.

श्वेत्या-white. 2. 20.

षळर-six spokes. 4. 27. षष्टि:-(GB.) sixty. 4. 27. षीदन्-sitting. 10. 44.

संवत्सर:-year. 7. 24. संवत्सरम्-year. 9. 6. संवत्सरस्य-(GB.) of the year. 4. 27. संवत्सरे-in the year. 11. 16; 12. 27. संविदम्-contract; sexual intercourse. D. 11. 34.

संविदाने-understanding. 9. 40; speaking to each other. Durga.

संश्ररणासः-together the spirited. 4. 13.

संशग्मयेन-with a tranquil. 3. 4. संशिशाना:-sharpening. 10. 30. सं सचावहै-may we two attend together. 5. 9.

सं सजस्व-commingle. 3. 21.

स-he. 2. 8-11 13; 3. 12, 16, 21; 4. 19, 23, 25; 5. 2, 3, 6, 15, 19; 6. 14, 17, 35; 7. 3, 9, 16, 18, 20, 28; 8. 8; 9. 13; 10. 5, 10, 15, 16, 23, 42, 46; 11. 34; 12. 18; 14. 33; (SB.) 3. 4.

सकलम्-all. 1. 18.

सङ्ग्-grain. 4. 10.

संखा-friend. 4. 2; 10. 17.

संजाय:-friends. 1.9; 4. 10; 7. 30.

सखायम्-friend. 4. 2; 9. 18.

संखिभः-with friends. 5. 15. संखिभ्यः-for friends. 5. 5. संख्यम्-friendship. 12. 39. संख्या-with friend. 6. 4. संख्या-friendships. 4. 10. संख्यः-from friend. 11. 39. संख्यं-in friendship. 1. 8, 20. संग्यम्-(MS.) common meal. 9.43. संग्र-associated together. 10. 21. संग्र-व्यक्तिकाल कर्वाचिम् क्रि. 10. 21. संग्र-व्यक्तिकाल कर्वाचिम् क्रि. 10. 39. संग्र-व्यक्तिकाल कर्वाचिम क्रि. 10. 39. संग्र-व्यक्तिकाल कर्वाचिम क्रि. 10. 39. संग्र-व्यक्तिकाल कर्वाचिम क्रि. 17. 6.

सचता-together. 9.26.

सचन्त-they obtained. D. 12. 41. सचन्ताम्-let them be together. 9. 33.

सचन्ते-they accompany. 1. 11; 7. 23.

सचस्व-attend. 3. 21.

सचा-together. 5. 5; 11. 50.

सचेय-pr. op. I. s. A. of √सच्, I may accompany. 6. 4.

सजात्यम्-kinship. 6. 14.

सज्ः-together. 9.13.

सजोगस:-enjoying together. 11.15; always endowed with hightest powers. D.

सजोपा:-of equal power; being pleased. D. 5. 15. 6. 7; associated together. 8. 8.

सक्षगमान:-going together. 4. 12.

सं जभार-pf. of $\sqrt{2}$ (to bear) with सं, he gathered together. 4. 11. सत्-being. 7. 18. सत:-obtained, 3, 20, सतीम्-(DB.) being. 7. 12. सन्ता-existence, 5, 3, सर्वभि:-with heroes, 6, 30. सत्यधमेण:-(AV.) of true laws. 11. 11. **सत्या**-true, 6, 8, सत्रसदो-(VS.) sitting at the sacrifice. 12, 37. सदनम्-place. 4. 17; 12. 42. सदनात-from the seat. 7. 24. सद्नानि-places. 2. 20. सदन्त-may they sit. 8. 13. सद्म-always. 4. 19; (VS.) seat. 12. 37. सदा-always. 5. 6; 6. 24. सदाँसि-(RVKH.) seats. 9. 29. सदान्वे-voc. screaming. 6. 30. सद्य:-all at once. 8. 21; 10. 29; indication of time, i. e. today, tomarrow, day after tomarrow, soon. D. 10. 29. सधमादम् -rejoicing together. 7.30. सधस्यात्-from the stable. 4. 11. सधस्थे-in the dwelling place. 3.15. सन-being. 3. 11; 4. 14. सनयम्-old. 4. 19. सनये-for the aquisition. 3. 5;

6. 22.

सनात-for ever. 12. 36. सनितः-of the husband. 3. 6. सनुत:-imperceptibly. 6. 7; secretly. D. सनेम-may we obtain. 5. 15. सनेमि-ind. always, quickly. 12.44. सन्त:-being. 11. 16. सं तपन्ति-they torment. 4. 6. सन्ति-they are. 10. 41; 12. 41. सन्त-let them be. 8. 22. संदक-beholder. 10. 26. सं दत्तसे-Ao. Sb. 2. s. $\overline{A}.$ of $\sqrt{\epsilon}$ श् (to see) with सं, thou hast seen. 4. 12. संदशि-for the sight. 10. 40. सं द्वन्ति—they run together. 9.19. सन्नद्ध:-girt. 2. 5; 9. 12. सन्नदा-covered. 2. 5; 9. 19; (TS.) fastened, 4, 21. सपत्नी:-rival wives. 4. 6. सपर्यतः-they two honour. 11. 9. सपर्यन्-honouring. 3. 4. सपीतिम्-(MS.) common drink. 9.43. सप्त-seven. 4. 27; 5. 1; 6. 27; 9. 28; 11. 21; 12. 37, 38. सप्तऋषीन्-seven seers. 10. 26. सप्तनामा-having seven names. 4: 27. सन्तपुत्रम्-having seven sons. 4. 26. सप्तविस्तृह:-seven streams. 6. 3. सप्तसिंधवः-seven rivers. 5. 27. सप्तस्वसा-having seven sisters. 10.5. सप्तहोता-having seven priests.

सम्रे:-of the courser. 9. 3.

सप्रथ:-extensive. 9. 32.

सप्रथा:-very broad. 6. 7.

समक्र्यवन्-they made together.

6. 15.

समग्मत- $Ao. 3. pl. of \sqrt{14}$, they have gone together. 12. 34.

समवशंसम्-vaunter of wickedness. 6. 11.

समञ्जन-anointing. 8. 6, 17.

समञ्जन्त-they anoint. 6. 35.

समतसि-thou approachest. 1. 10.

समन्तु-in battles. 9. 20.

समदः-battles. 9. 17.

समना-inst. sing. alike. 10. 5; battle. 9. 14.

समने-in battle 9. 18.

समनेव-like (women) of similar minds. 7. 17, 20; 9. 40.

समपृच्यन्त-they mixed together.

समरणम्-meeting. 11. 8.

समवर्तत-it took shape. 10. 23.

समवावशीताम्-they are praised together. 12. 3.

समन्यत्-ipf. of \sqrt{an} (to weave) with सम्, she wove. 4. 11.

समस्मिन्-on all. 5. 23.

समस्य-of all. 5. 23.

समानबन्धू-having a common relation. 2. 20.

समानम्-alike. 7. 23.

समानवचसा-of equal valour. 4 12.

समानाम्-of years. 11. 5.

समानेभिः-with equal. 6. 7.

समान्या-alike. 4. 25.

समिथे-in battle. 5. 8; 6. 17.

सिन्द:-kindled. 3. 20; 8. 5.

समिद्धस्य-of the kindled. 6. 13.

समिध:-fuel. 7. 17.

समिधा-with faggot. 3. 21; 6. 4.

समिध्यते-is well-kindled. 9. 31.

समिध्यमानाय-dat. being kindled.

1. 15.

समीरयति–(TS.) it causes to stir.

समुद्र:-ocean. 3. 15; 12. 33.

समुद्रम्-ocean. 2.11; moistener.

10. 32, 46; 12. 32.

समुद्रस्य-of ocean. 11. 20.

समुद्रा:-oceans. 11. 41.

समुद्रान्-from the ocean. 7. 17.

समुद्रिय:-oceanic. 12. 30.

समूळ्हम्-removed. 12. 19.

समृथम्-accomplishment. 1. 16.

समे-all. 5. 23; 10. 5.

समेति-it comes together. 12. 11.

समैन्यन्-they animated. 10. 8.

सं श्रासत-they sat together. 10.47.

सं पिंपन्ति-they grind together.

11. 4.

सं पिणक्-crush. 6. 1.

सं पिपिष-he crushed down. 6. 4.

सं पिवते-he drinks together. 12.29.

संपिष्टात-from the well-shattered. 11.47.

सं पृथानत-let him mix together. 10. 31.

संप्रयच्छन्-giving. 2. 4.

सं भवसि-(ŚB.) thou art born. 3.4. सं मदन्ति-they rejoice together. 10, 26,

सरण्यः-celestial deity. 12. 10.

सरथम् -the same chariot. 10. 30.

सरमा-Sarma, name of a messenger of gods. 11. 25.

सरस्वति-O Sarasvati. 9. 26.

सरस्रती-Sarasyati. 8. 13; 11. 26, 27; 12. 30.

सरस्वतीम्-acc. name of a river. 2. 24.

सरस्वन्-O Sarasva. 10. 24.

सरांसि-lakes. 5. 11.

सर्व:-all. 8. 22.

सर्वगणम्-the whole group. 6. 36. सर्वताता-perfect in all actions.

11. 24.

सर्वम्-all. 2. 3.

सर्वा:-all. 3. 4; 9. 14, 17; (AB.) 7. 17.

सर्वान् all. 7, 19.

सर्वाभ्य:-from all. 6. 1.

सलल्कम्-greedy, sinful, outcast. 6. 3.

सिंबानि-waters. 11. 40.

सवनम्-(VS.) libation. 12. 42.

सवना-Soma-pressings. 5. 25.

सवनेषु-at the time of pressing Soma. 1. 11; 6. 24.

सवम्-stimulation. 11. 43.

सवर्णाम्-of the same colour. 12.10.

सवान-sacrifices. 9. 10; 11. 2.

सवाय-for birth. 2.19.

सवितः O Sun. 7. 31; 10. 33.

सविता-stimulator. 2.26; 10.32,

34; 11. 10, 43; 12. 13; (AB.)

12. 8.

सविद्य:-of the sun. 2. 19; 6. 7.

सवीमनि-at the stimulation. 6.7, 12.

ससत:-acc. pl. sleepers. 4. 16.

ससम्-corn. 5. 3.

संसार-she fled. 11. 48.

सिम्-cloud. 5. 1.

सह-together. 10. 18; 12. 30.

सह:-strength. 11. 9.

सहमानाय-dat. resisting others.

10. 6.

सहमूलम्-together with root. 6. 3.

सहसः-of strength. 5. 25.

सहस्रम्-thousand. 9. 10, 23, 24; 10. 7; 11. 2.

सहस्रसाः-thousandfold. 10.29, 31.

सहस्राचरा-having thousand syllables, 11, 40,

सहस्राणि-thousands. 1. 15.

सहस्व-prevail. 1. 17.

सहावानम्-mighty. 10. 28.

सहोभिः with forces. 6. 16, 17.

सा-that; she. 1. 7; 2. 9; 6. 8; 11.

29, 33, 40, 45, 46; (AB.) 11.

29, 31.

साकम्-together. 1. 15; 4. 27; 5.

11; 9. 9; 10. 13; 11. 2; 12. 38.

सातये-for obtainment. 4. 25.

साधनम्-perfection. 6. 29.

साधु:-good. 6.33.

साध्या:-to be propitiated. 12. 41.

सानु-peak. 2. 24.

सान्-thighs. 9. 20.

साम-name of a chant. 7. 2.

सायम्-in the evening. 12. 5.

साविषत्-Ao. Sb. of $\sqrt{4}$, he has generated. 11. 43.

सिंहम्-lion. 5. 3; 8. 15.

सिञ्चत-pour down. 5. 1, 26.

सिधम्-accomplishment. 9.38.

सिनम्-food. 5. 5.

सिनीवालि-O Sinivali. 11. 32.

सिनीवासी-(AB.) the earlier day on which the moon is invisible. 11. 31.

सिन्ध:-river. 7. 7; 12. 30.

सिन्ध्रम्-acc. river. 2. 25; 7. 20; 14. 33.

सिन्ध्नाम्-of rivers. 6. 17; 10. 5.

सिन्धो-on the Sindhu. 9. 10.

सिनिकमध्यमासः—having symmetrical flanks. 4. 13.

सिषाक्र-he pours down. 6. 6.

सिषक्र-let her attend. 3.21;11.49.

सिसिचु:-they poured. 10. 13.

सीम्-her. 1. 7; 5. 21; 11. 47.

सीमत:-from all sides. 1. 7.

सीव्यतु-let her sew. 11. 31.

सुकिंशुकम्-very bright. 12. 8.

सुकृतो:-of good deeds. 3. 6.

सुकृतम्-well-made. 6. 33.

सुक्रतवः-skilful. 8. 7.

सुखम्-comfortable. 7. 7; 9. 2.

सुगा:-(VS.) easy to go. 12. 42.

सुगान्-easy to tread. 6. 2.

सुग्र:-rich in kine. 5. 19.

सुचक्रम्-of beautiful wheels. 12. 8.

सुचके in the fine wheeled (chariot). 10. 3.

सुजात:-nobly born. 11.36.

सुजिह्न-O having a beautiful tongue. 8. 6.

सुत:-pressed. 5. 6; 11. 3.

सुतपाः-drinkers of pressed (Soma).

11. 8.

सुतम्-the pressed Soma. 12. 40.

सुतस्य-of the pressed. 4. 7; 12. 31.

सुता:-pressed. 5. 18.

सुतानाम्-of pressed (Soma

draughts.) 4.8.

सुतुक:-swift in motion. 4. 18.

सुतुकेभि:-with swift. 4. 18.

सुते-loc. pressed. 1. 10; 4. 19.

सुतेषु-in pressed (Soma libations). 5. 22.

सुदन्न:-bountiful giver. 6. 14.

सुदानव:-bountiful givers. 6. 23.

सुद्वाम्-easy to milk. 11. 43.

सुदेव:-benevolent god. 5. 27; 7. 3.

सुद्रविण:-O lord of noble wealth.

11. 24.

सुनवाम-we will press. 7. 20; 14. 33.

सुनीथास:-good seekers. 4. 19.

सुनोति-he presses. 6. 19.

सुन्वन्तः-pressing. 1. 11.

सुपर्णः-having beautiful wings.

7. 18; 10. 46.

सुपर्णम्-beautiful wing. 9. 19.

सुपर्णाः-having beautiful wings.

3. 12; 4. 3; 7. 23.

सुपर्थय:-having beautiful wings; nights. 7. 31.

सुपताशे-loc. of beautiful leaves. 12. 29.

सुपाणि:-having beautiful hands. 2. 26.

सुप्रत्रे-voc. having noble sons. 12. 9.

सुपूतम्-well purified. 10. 16.

सु प्र तिर-well prolong. 10. 40.

सुप्रया:-soft to tread. 5.28.

सुप्रायणा:-easy of access. 8. 10.

(VS.) fleet. 4. 18.

सुमग:-blessed. 12. 3.

सुभगा-the blessed one. 11. 31.

सुभगाम्-fortunate. 11. 38.

सुभगे-O blessed one. 4. 20.

सुभद्राम्-blessed. 11. 34.

सुमखम्-great power. 11.9.

समखस्य-of noble strength. 12.3.

सुमङ्गल:-very auspicious. 9. 4.

सुमत्-itself. 6. 22.

सुमति:-good-will. 12. 39.

सुमतिम्-(AV.) good-will. 11. 11. सुमतौ-in good-will. 7. 22; 11. 19. सुमाया:-of wise action or counsel.

11. 14.

सुरणम्-delightful thing. 7. 6.

सुरगानि-delights. 11. 50.

सुरत्वम्-(TB.) godhead. 3. 8.

सुराणाम्-(TB.) of gods. 3. 8.

सुरायाम्-loc. wine. 1. 4.

सुरुक्मे-du. shining beautifully.

8.11.

सुरुच:-bright rays. 1. 7.

सुवाचा-of beautiful speech. 8. 12.

सुवासा:-well-clad. 1. 19; 3. 5.

सुवास्त्वा:-of the Suvastu river.

4. 15.

सुविता-acc. pl. prosperous course. 12. 28.

सुविताय-for prosperity. 11. 15.

सुविते-(TS.) in good position. 4.17. सुविदित्रियेभ्यः-to the benevolent. 7.9.

सुविद्श्रेभि:-Inst. pl. whose know-

ledge is good. 6. 14.

सुवीर:-noble hero. 9. 12.

सुवीरा:-having bold heroes. 1. 7.

सुवृक्तिभि:-with well-compossed.

2.24.

सुवृतम्-well-rounded. 11. 33; 12. 8.

सुनृधा-Inst. sing. bringer of prosperity. 3. 11.

सु शमीध्वम्-(AB.) soothe well. 5.11. सु शित्र-O very supple-limbed.

6. 17.

सुशेव:-very delightful. 3.3;10.17. सुपारथि:-skilful charioteer. 9. 16. स्रिंगम्-hollow. 5. 27. सुदुम्ण:-giver of happiness. 2. 6. सुषोमया-with the Susoma, river. 9. 26. सुद्धता-well-praised. 11. 29. सुद्धतिम्-noble praise. 6. 18. मुद्दती-with noble praise. 11. 31. सुष्वयन्ती-pressing. 8. 11; smiling or causing good sleep. Yaska and Durga. सुसंपिष्टम्-well-shattered. 11. 48. सुसंस्कृते-well equipped. 6. 33. सुसुवे-Voc. having beautiful daughters-in-law. 12.9. सुहवा:-easy to invoke. 12. 15. सहवाम्-of noble invocations. 11. 31, 33. सुहस्तः-deft-handed. 11. 43. सुहिरण्य:-rich in gold. 5. 19. सूच्या-with needle. 11. 31.

सनवः-sons. 11. 17.

सुन:-son. 2. 25.

11. 16.

स्नो-O son. 5. 25.

सूभवेम्-well-nourished. 9. 23.

स्यवसात्-on account of good

स्रचन्त्रः-radiant like the Sun.

सूमयम्-well-shaped. 6. 33.

pasturage. 11. 44.

स्राच-from the Sun. 4. 13.

सूरि:-inciter. 10. 27; 12. 3.

सुर्भेम्-channel. 5. 27. सर्थ-0 Sun. 12. 23. सर्थ:-the Sun. 4. 7; 5. 6; 7. 27; 10. 29, 31; 12. 16. सूर्यम्-the Sun. 2. 13; 6. 8; 7. 29; 12. 15. सूर्यरिम:-ray of the Sun. 2. 6. सूर्यविदि-in the knower of the Sun. 7. 25. सूर्यस्य-of the Sun. 4. 11; 10. 39, 40; 11. 20. सूर्याम्-(AB.) Surya. 12. 8. सूर्ये-0 Surva. 12. 8. सूर्येण-with the Sun. 5. 15; 7. 22, 23. सुक्वाणम्-flowing. 11. 42. स्राय:-from the hook. 5. 28. सृत्रकरस्त्रम्-supple-armed one. 6.17. ਚੁ**ਟਾ**–hurled, 10, 21, सृष्टान-(TS.) emitted. 7. 24. सेकम्-impregnation. 3. 4. सेद्र:-they sat. 3. 16. सेना-spear. 10. 21. सेना:-armies. 1. 15. सो:-(TB.) from good. 3. 8. सोम -O Soma. 10. 40; 11. 3. सोम:-Soma 5. 3, 6, 12. सोमपीत्रये-for drinking Soma. 9. 34, 37. सोमम्-Soma. 4. 8; 6. 16, 19; 7. 20; 8. 2, 3; 11. 2, 4.

सोमराजन्-O king Soma. 4. 7.

सूर्ते-well-tossed. 6. 15.

सोमरय-of Soma. 5. 11; 6. 9, 24; 9. 8; 10. 33; 11. 5, 12; 12. 4, 31.

सोमा:-Soma-draughts. 10. 2. सोमादः-Soma- eaters. 4. 4. सोमान्-acc. Soma juices. 1. 11. सोमानम्-Soma-presser. 6. 10. सोमाय-(AB.) to Soma. 12. 8. सोमिन:-rich in Soma. 9. 9. सोम्यम्-made of Soma. 10. 37. सोम्या:-Soma-pressers. 11.18,19. सोम्याय-for the sweet. 2. 25. सोम्यास:-Soma-pressers. 11.18,19. सौधन्वनाः-sons of Sudhanyana.

11. 16.

11. 20.

सौभगाय-for good fortune. 11.45. सौमनसे-in the favour. 11. 19. स्कन्धांसि-branches. 6. 17. स्कन्नम्-fallen. 5. 14. स्तनयन्-thundering. 10. 11. स्तद्ध:-immovable. 2. 3. स्तवत्-Sb. he will praise. 5. 22. स्तवे-for praise 6. 23. स्तिपा:-guardian. 6. 17 स्तियानाम्-of waters. 6. 17. स्त्रता:-praised. 12. 33. स्तुषेरयम्-praiseworthy. 11. 21. स्तृणन्ति-they scatter. 6. 14. स्त्रभि:-with stars. 3. 20. स्तोतारम्-praiser. 4. 6. स्तोतृभ्यः-dat. praisers. 1. 7. स्तोम:-a laudatory stanza. 5.1; स्तोमम्-hymn. 6. 9; 9. 26; 10. 8. स्तोमा:-hymns. 6. 18. स्तोमान-hymns. 9. 10. स्तोमेन-with hymn. 7. 28. स्तोषम्-I will praise. 9. 25. स्त्रियम्-(MS.) woman. 3. 4. स्त्री-(MS.) woman. 3. 4. eu-remain. 6. 27; 9. 27. स्थ:-you two are. 12. 31. स्थविरम्-compact. 6. 35; ancient.

Durga. स्थविरस्य-of mighty. 7. 6. स्था-immovable. 5. 3. स्थाणः- blockhead. 1. 18. स्थानम्-place. 1. 11. स्थिर:-steady. 5. 15. स्थिरधन्वने-of firm bow. 10. 6. स्थिरपीतम्-steadfast. 1. 8, 20. स्थरम-abundant. 6. 22. स्तात्वा-for bathing. 1. 9. स्पाही-enviable. 3. 11. स्पृह्येत्-op. of $\sqrt{ स्पृह् }$ (to be eager),

स्य-that. 2. 28. स्यात-it may be. 3. 5; 8. 22. स्याम्-I may be. 2. 4. स्याम-may we be. 3. 2; 7. 22; 9. 43; 10. 43; 11. 19, 24, 44; (KS.) 4. 17; (MS.) 9. 43. स्यालात्-from the brother-in-law. 6. 9.

one should be eager. 3. 16.

स्फरत-inj. he will trample. 5.17.

स्यमानास:-smiling. 7. 17.

स्थोनम्-comfortable seat. 8.9, 13; comfort. 12.8. स्योना-pleasant. 9.32.

स्त्रिधत्-it may fail. 10. 45.

स्व:-heaven. 1. 11; light. 5. 19; one's own. 11. 7.

स्वगृताः-flowing by themselves.

स्वजठरे-into one's own belly. 4.8. स्वज्ञा:-of beautiful gait. 5. 7.

स्वदन्ति—they make tasteful. 8. 7. स्वदन्तु—may they make tasteful.

8. 17.

स्वदय-make it tasteful. 8. 6. स्वधया-with food. 5. 3, 6; 7. 25. स्वधाव:-rich in food. 12. 17. स्वधावने-dat. rich in food. 10. 6.

स्वधिते-O axe. 1. 15. स्वपतः-(VS.) of the sleeping. 12.37.

स्वपस:-of noble works. 8. 13.

स्विपवात-voc. of authoritative speech. 10. 7.

स्वमनशनः-destroyer of dreams. 12. 28.

स्वयम्-self. 5. 25; 10. 27, 42.

स्वयं मु:-self-existent. 2. 11.

स्वयशा-with one's glory. 8. 15.

स्वरणम्-glorious. 6. 10.

स्वराज्यम्-self-government. 12. 34. स्वकी:-shining brightly, moving

beautifully, praising beautifully. 12: 44.

स्वकै:-of good speed, shining

well, praising well. 11. 14. स्वर्रशः-looking like the sun.

10. 13.

स्वहंशे-for beholding light. 12.

24, 26.

स्वर्वान्-bright. 6. 3.

स्वविदि-in the knower of the sun.

7. 25.

स्वथ:-rich in horses. 5. 19.

स्वसराणि-days. 5. 4.

स्वसा-sister. 11. 32.

स्वदु:-of the sister. 3.16.

स्वसृ:-sisters. 5. 1.

स्वस्तये-for welfare. 3. 21; 5. 28;

9. 34; 10. 28.

स्वस्ति-welfare. 6. 36.

स्वस्ति:-fortune. 11. 46.

स्वस्तिवाइम्-which brings good fortune. 5. 26.

स्वाततम्-well-directed. 6. 34.

स्वादिष्टया-with the sweetest. 11. 3.

स्वाधी:-the wise man. 4. 24.

स्वाम्-his own. 6. 16.

स्वावेशा-easily accessible. 11. 46.

स्वाहाकृतम्-consecrated with, 'hail.'

8. 21.

स्विद्-a particle of doubt. 3. 15; 11. 28.

स्वदा-always. 5. 7.

स्वै:-with their own. 12. 3.

हंसा:-swans. 4. 13.

इतवरमेन:-(AV.) whose path is

obstructed. 3. 4.

हथात्-from slaughter. 6. 27.

हन्-urging. 6. 17.

हन्त-Oh. 1. 4.

हन्ति-he strikes. 10. 11, 41.

हन्तुम्-to kill. 1. 8.

हन्तो:-from slaughter. 6. 2.

हर:-light. 4. 19.

हरयः-bay steeds. 7. 24.

हरयाणे-in the moving car. 5. 15.

इरसा-with light. 4. 19.

हरित:-steeds. 4. 11.

हरितेभि:-with green. 7. 7.

हरिभ्याम्-with bay steeds. 7. 6.

हरिम्-Soma. 4. 19.

हरी-steeds. 5. 12; 6. 21; 9. 36.

हर्यति-he is gratified. 7. 17.

हवेमाणास:-making the hair stand

on end. 10. 30.

हवनश्रुतः-hearers of our call. 6. 27.

हवम्-invocation. 3.17; 7.6; 10.2.

हवानाम्-of invocations. 5. 1.

हवामहे-we invoke. 6. 4.

हवि:-oblation. 7. 7, 25; 8. 21, 22;

9. 31; 11. 39; 12. 9.

हविभि:-with oblations. 1. 11.

हविष:-of oblation. 8. 22.

हविषा-with oblation. 5. 24; 10.

20, 23, 27; 11. 33.

हविष्मान्-rich in oblation. 11. 23.

हवींषि-oblations. 6. 16; 8. 17,

19, 20.

हवेषु-in invocations. 11.18; 12.44.

हन्य:-to be invoked. 10. 42.

हब्यम्-oblation. 8. 17; 10. 22; 11. 32.

हन्यवाहम्-bearer of oblation. 6.35.

हब्या-oblations. 8. 7.

इसनाम्-encouraging shout. 9. 2.

इस्तब्र:-brace. 9. 15.

हस्तच्युती-with the movement of the hand. 5. 10.

हस्रा-smiling. 3. 5.

हासमाने-contending. 9. 39.

हिंसी:-injure. 1. 15.

हिङ्ङकृणोत-she made the hin sound. 11. 42.

हिङ्क्रण्वती-making the hin sound.

हितम-welfare. 5. 26.

हिति:-errand. 11. 25.

हितेन-with a friend. 10. 15.

हिनु-impel. 11. 30.

हिनोत-inpel. 6. 22; 12. 5.

हिन्बन्ति-from √िह to impel, they impel. 1. 20.

हिमेन-with snow. 6. 36.

हिरएयगर्भः-golden fætus. 10. 23.

हिरएयचकान्-having golden wheels.

5. 4.

हिरण्यपर्ण-(KS.) O golden-winged. 8. 19.

हिरण्यय:-golden. 6. 33.

हिरग्यरथा:-of golden chariots.

11. 15.

हिर्ण्यरूप:-golden in form. 3. 16;

10. 16.

हिरण्यवर्णः-having a golden colour. 3. 16.

हिरण्यवर्णम्-golden in colour. 12. 8. हिरण्यसंदक्-golden in appearance.

3. 16; 10. 16.

हिरण्यस्तूप:-golden in tuft of hair. 10. 33.

हिरुक्-out of sight. 2. 8.

हुवत्-pr. inj. 3. s. of $\sqrt{\epsilon}$ (to call), call. 5. 1.

हुवानाः-being invoked. 12. 31.

हुवामहे-we invoke. 11. 50.

हुवे-I invoke. 11. 31; 12. 21.

हुवेम-let us invoke. 10. 28; 12. 14.

ह्यते-it is offered. 9. 31.

æg-in the hearts. 9. 33.

हृदयम्-heart. 6. 28.

हृद्यात्-(SB.) from the heart. 3.4.

हदे-for the heart. 10. 35.

होतिम्-weapon. 6. 3; 9. 15.

होत:-O sacrificer. 8. 14.

होता-sacrificer. 6. 35; 8. 8.

होतारम्-sacrificer. 7. 15.

होतारा-two sacrificers 8. 12.

होतु:-of sacrificer. 4. 26; 7. 7, 31; 8. 21.

होत्रम्-sacrifice. 2. 11; 3. 8.

होन्नाय-for sacrifice. 2. 12; 7. 31.

हृद्ख-of the tank. 9. 7.

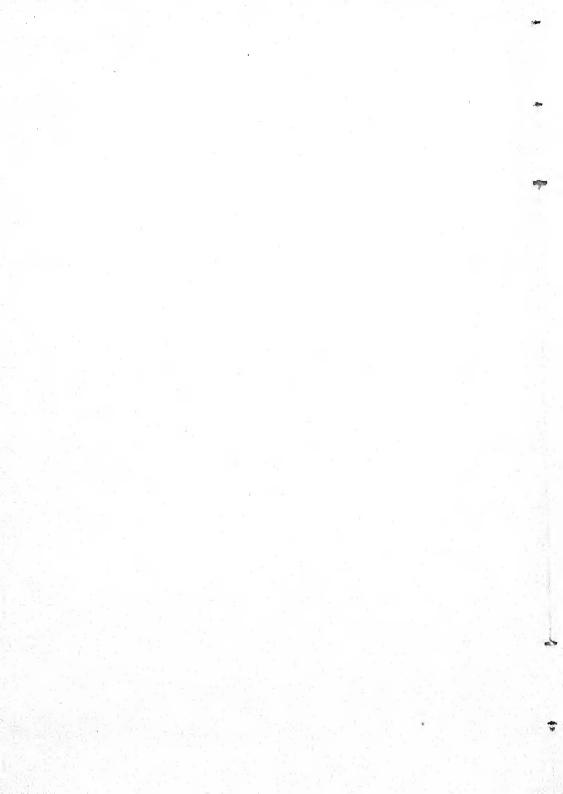
हदा:-tanks. 1. 9.

निरुक्तकोशः।

Index Verborum of the Nirukta minus the quoted passages.

Reference is to the chapters and sections of the Nirukta.

निरुक्तकोशः।

श्रंश:-celestial deity. 12. 36.

ग्रंशस्य-of Amsa. 2. 13.

ग्रंश:-Soma. 2. 5.

ग्रंशुना-by Amsu. 12. 36.

श्रंसत्रम्-armour to protect the shoulder. 5. 25.

श्रंसत्राणि-armours to protect the shoulders 5. 26.

ग्रंह:-distress. 4. 25.

श्रंहस:-from distress. 5. 25.

ग्रंहस्वान्-distressed. 6. 27.

श्रंह:-distress. 4. 25.

श्रंहुर:-distressed. 6. 27.

ग्रंहूरणम्-distress. 6. 27.

ग्रंहोमुचे-for the deliverer from distress. 7. 13.

त्रकरोत-he made. 5. 3; 6. 2; 8. 14.

ग्रकषत $-Imf.\ 3.\ s.\ \overline{A}.\ {
m from}\ \sqrt{3}$ कृष्

I. cl. (to draw), he dragged.2. 2.

ग्रकारम्-the letter a. 7. 14.

श्रकार्षीत्-he has done. 1. 4.

श्रकुर्वन्-they made. 7. 28.

श्रकूपार:-unbounded. 4. 18.

अकृध्वायु:-not small. 6. 3.

श्रकृषत-they have drawn. 4. 10;

12. 7.

म्रहात्-from moving. 7. 14.

न्नक्रोपनः-which does not make wet. 7. 14.

अक:-fort. D. 6. 17.

त्रकुष्यन्–not being angry. 4. 25.

ऋहर:-not cruel, name of a person. 2. 2.

श्रज्ञपरिद्यनस्य-gen. made miserable by dice. 9. 8.

ग्रन्प्रमृतीनि-dice etc. 7. 7.

श्रद्धयम्-imperishable. 2. 10.

श्रवर्षसामान्यत्-from the community of a syllable or letter. 2. 1.

श्रज्ञ्जे-in the dice hymn. (Rv. X. 34). 7. 3.

भ्रज्ञ:-dice. 9. 7.

भ्रज्ञान्-dice. 3. 16.

ग्राचि-eye. 1. 9.

श्रीचमन्तः-having eyes. 1. 9.

ग्रचीभ्याम्-with eyes. 7. 3.

अन्रेग-with seed. 3. 5.

अने:-with seeds. 3. 5.

त्रगमः-thou hast gone. 4. 14.

भ्रगस्य:-Agastya, name of a seer.

1. 5.

श्रुगारी:-thou hast swallowed. 6.8.

त्रगृह्रनीय:-unconcealable. 11. 16. त्रगृह्धत-they seized. 7. 26.

अगोद्ध:-the sun. 11. 16.

श्रम्ये-dat. Agni. 1. 15; 6. 36.

श्रद्मायी-wife of Agni. 9. 33; 12. 46.

श्रक्ति:-fire. 1. 4, 17; 2. 21; 3. 15,

16; 4. 18, 26; 5. 3, 6, 10, 11;

6. 36; 7. 5, 7, 9, 10, 14, 16,

18, 20, 23, 27, 30, 31; 8. 2, 5, 6, 10, 11, 14, 17, 18, 21;

10.7, 20, 35; 12.27, 41; Aditi. 11. 23.

श्रक्षिकर्म-function of Agni. 7. 8.

श्रक्षिकमेणा-with the function of

Agni. 7. 23. त्रक्षिकमीण:-destroying like fire.

अभिजन्म-fire-birth. 11. 17.

अग्निन-with Agni. 7. 5; 12. 41.

ग्रिप्रमङ्गीनि-shares of Agni. 7. 8.

श्रक्षिम्-fire. 3. 21; 6. 36; 7. 15, 17,

18, 23, 25, 28, 31; 8. 2; 12.

13, 26, 41; towards fire. 7.

19, 31.

10. 30.

श्रक्षिमन्थनी-sticks for churning fire. 3. 14.

अमी-two fires. 7. 16; 12. 26.

श्रमीकृत्य-having turned into fire.

7. 28, 29.

अभे-O Agni. 3. 2, 21; 4. 5, 14; 5.

7; 6. 1, 7, 8, 13, 16; 8. 8; 10. 36, 37.

श्रम:-of Agni. 7. 26, 31; 9. 33; 11.

17; 12. 16, 43, 46.

श्रक्षो–in fire. 5. 7; 7. 25.

अग्रकारिण्य:-working in front. 3. 8.

अग्रगमनेन-by going in front. 6. 16.

अग्रगरणेन-by swallowing in front.

6. 16.

श्रथ्रगामिन्य:-going in front. 3. 8.

अग्रगालिन्य:-trickling in front. 3.8.

अप्रणी-foremost leader. 7.14.

श्रग्रसम्पादिनः-accomplishing in

front. 6. 16.

भ्रम्रसारिग्यः-moving in front. 3. 8.

अप्रे-in the beginning. 10. 23.

श्रवन्नी-destroyer of sin. 11. 43.

ग्रहस्य-of sin. 6. 11.

म्रघानि-sins. 9. 42.

भ्राष्ट्रया-not to be killed. 11. 43.

স্কন্ধ:-curve. 2. 28.

ग्रङ्गना:-bending. 3. 8, 17.

म्रङ्कनात्-from marking. 4. 3.

श्रक्कितम्-bent. 5. 17.

ग्रंकुश:-hook. 5. 28.

ग्रंकुशात्-from the hook. 5. 28.

ग्रहम्-limb. 4. 3; 5. 26; 7. 14; 8. 10.

श्रङ्गलम्-having limbs. 9. 4.

श्रङ्गवत्-having limbs. 9. 4.

ग्रङ्गात्-from limb. 3. 4.

श्रङ्गाराः-charcoal. 3. 17.

म्रङ्गारेष्ट्र-in charcoal. 3. 17.

ग्रिङ्गरसः-nom. pl. the Angirasas. 5. 4; 10. 33; 11. 16- 19; gen.

s. 11. 17.

श्रंगिराः-name of ṛṣis. 3. 17.

श्रङ्गुलयः-fingers. 3. 8, 9; 5. 4, 10. श्रङ्गुलिनामानि-synonyms of fingers. 3. 8.

श्रङ्गे:-with limbs. 4. 3; 7. 6, 7.

अवच्छदत्-it has appeared. 9. 8.

ग्रचित:-winding. 11. 25.

श्रवेतनानि-inanimate objects 7. 7.

अचेतनेषु-among the inanimate objects. 7. 7.

श्रवेतयमानस्य of the fool. 3. 2.

श्रच्छ-even. = श्रपि 4. 24; = श्रमि, to obtain. 5. 28.

श्रजः-driver. 12. 29, 30, 32, 33.

त्रजन:-instigator. 12. 29.

श्रजनयन्-they caused to be generated. 7. 28.

श्रजनाः-not generated. 4. 25.

भ्रजनात्-from dispersing. 9. 24.

श्रजनिम्-path. 4. 13.

त्रजरणधर्माणम्-whose characteristic is immortality. 4. 27.

श्रजा:-rams. 4. 25; 6. 4.

श्रजामि-non-tautalogy. 10. 16.

श्रजामिकर्माणि-unfriendly actions.

4. 20.

श्रजाय-it is born. 6. 15.

अजेत-may he drive. 10. 42.

ग्रज्ञाननिन्दा-censure of ignorance.

1. 17.

अञ्चते:-from √श्रब्च्. 2. 28; 5. 28.

श्रञ्जना:-curving. 3. 8, 17.

ग्रज्ञनात्-from curving. 4. 3.

श्रश्चितम्-curved. 5. 17, 25.

श्चर्यायस्वात्-on account of its minuteness. 1. 2.

अण:-minute. 6. 22.

श्राष्ट्रवात्-on account of being minute. 11. 31.

त्रम्भावकर्मणः- ab. meaning to be small. 6. 30.

अग्रभावात्-on account of its being small. 9. 19.

श्रतः -therefore. 1. 3; 3. 13; 7. 1, 14; 8. 4, 22; 9. 1, 35; 10. 1; 11. 13, 22; 12. 1, 35.

त्रतत्-different form that. 3. 13.

श्रततेः -from √श्रत् to move. 3.15; 4.25.

श्रतनम्-going quickly. 5. 3.

श्रतनवन्तम्-capable of quick motion. 5. 10.

श्रतनाः-coursers. 4. 13.

श्रतनिषत-they have spread. 12. 34.

श्रतसानि-bushes. 5. 12.

श्रति-beyond. 1. 7; 5. 2.

श्रतिक्रममाणाः-transgressing. 6.12.

श्रातिकान्तम्-exceeded. 6. 15.

श्रातिकामन्तः-transgressing. 6. 12.

त्रातिच्छन्दाः-a metre. 7. 11.

अतिथि:-guest. 4. 5.

त्रातिथिदेवत्यम्-sacred to guests. 7.4.

म्रातिथे:-of the guest. 5. 19.

ग्रतिदंही:-give beyond. 1.7.

श्रतिवृहति-it greatly increases.

9. 22.

त्रतिरिच्यते-it is left behind. 5.12.

and the second of the

श्रतिरेकनाम-synonym of surplus. 4. 20.

श्रतिष्ठन्-they stood. 2. 22.

श्रतिसर्गाः-c. abandonment. 3.4.

त्रातिहाय-having abandoned. 1. 7.

त्रतीत:-having gone beyond. 6.28.

अतूर्ण:-not hastly. 9. 10.

त्रत्रों-in the non-quick. 10. 32.

ग्रात्तिकर्मा-means to eat. 5. 12; 9, 23.

श्रक्तिकर्माणः-meaning to eat. 3. 9.

श्रतः-from √श्रद् (to eat). 3. 9; 4. 4: 9. 17.

श्रत्यक्रामत्-he surpassed. 10. 10.

ग्रत्यन्तकुसीदिकुलीनाः-born in the family of great usurer. 6. 32.

श्रत्यन्तम् - extreme. 1. 15.

श्रत्या:-coursers. 4. 13.

ग्रत्वरमाणः-not hurrying. 9. 10.

अत्वरमाणपन्थाः-of unimpeded path.

11. 23.

ग्रत्वरमाणे-in the non-hastening. 10, 32,

श्रत्र-here. 1. 17; 2. 6; 3. 11, 12, 16, 17; 4. 10, 21, 25, 26; 5. 8, 11; 6. 24, 31; 7. 23; 8. 2,

5;9.28.

प्रत्रि:—name of a rsi. 3. 17. न्नात्रम्-to Atri. 6. 36.

ग्रित्रवत्-like Atri. 3. 17.

अथ-now. 1. 4, 9, 13, 14; 2. 1, 2, 13, 14, 20, 23, 24, 27; 3. 3, 5, 11, 12, 13, 15, 16, 18; 4.

1, 11, 21, 25; 5. 1, 3, 4, 5, 12, 22, 23, 25; 6. 8, 9, 31, 35; 7. 1-4, 6, 8, 10, 11, 13, 14, 17, 20, 23, 24, 25, 26, 28, 29; 8. 2, 4, 21; 9. 1, 26, 35; 10. 1, 5, 23, 26; 11. 3, 4, 13, 19, 22, 36, 44; 12. 1, 16, 18, 26, 27, 32, 35, 37, 38.

ग्रथचेत्-now if. 1. 12, 20. etc.

अथन्वन्त:-motionless. D. 11. 18.

अथर्वा-a celestial god. 12. 33, 34. त्रथवीण:-Atharvanas, name of

a seer. 11.18, 19. त्रथात:-now therefore. 2. 5; 3.

13. etc. अथापि-moreover. 1. 4-6, 8, 15, 17; 2. 1, 2, 5, 6, 13; 3. 13, 16; 4. 21; 8. 2. etc.

अथेतत्-now this. 2. 23, 24, 27. etc.

श्रद:-demonstrative pronoun. 1.1.

ग्रदते-to the eater. 6. 11.

ग्रदनम्-food. 11. 32. श्रदनाय-for eating. 2. 6.

श्रद्रन्तक:-without teeth. 6. 31.

अदिन्त-they eat. 5. 1.

ग्रदरणीया:-not to be split up. 9. 9.

च्रदात्-he has given. 4. 15.

श्रदानकर्माण:-who do not give. 3.11. শ্रदानप्रज्ञा-whose minds are not

inclined towords gifts. 3. 11.

ग्रदानान्-stingy. 11. 2.

entitled to ग्रदायादा-not inheritance. 3. 4.

ग्रदायिनि-loc. destitute. 6. 30.

श्रदिति:-Aditi. 1. 15, 16; 4. 22, 23; 11. 22, 23.

ग्रदिते:-of Aditi. 2. 13; 4. 23; 7. 29. ग्रदीना-noble-minded. 4. 22.

ग्रदीनानि-noble-minded. 4. 23.

श्रदणा:-imf. of √६, thou didst pierce. 10. 9.

अदेव:-one who is not a god.

ग्रदेवता:-non-deities. 7. 4.

श्रक्ति:-with waters. 5. 18; 10. 26; 11. 39.

श्रद्धयः-from waters. 11. 36.

श्रद्म-food. 4. 16.

श्रद्मसादिनी-one who sits at meals (with others). 4. 16.

श्रद्यतनम्-today. 1. 6.

ऋद्योतत-she shone. 11. 36.

म्राद्धः-thunderbolt. 4. 4.

म्रद्भिवन्-having thunderbolt. 4.4.

म्रद्रोग्यव्य–voc. pl. free from treachery. 9. 37.

श्रद्वेषस:-free from enmity. 6. 11.

अध:-below. 2. 11.

ग्रधना:-poor. 6. 25.

ग्र**धरः**-lower. 2. 11.

अर्धम:-wrong. 2. 10.

अधस्तात्- below. 12. 13.

अधायि-Ao. from √ वा to put, it has been put. 6. 15.

स्रधारयन्त-Imf. from $\sqrt{2}$ to hold, they held. 5. 14.

ग्रधि–prep. above, power. 1. 3. ग्रधिकाचरा–having more syllables. 7. 13.

श्रिवञ्चतत्वात्-on account of being made on. 5. 11.

त्रधिजज्ञिरे-they were born. 11.17.

श्रिधजातस्य-gen. brought forth 3.4 श्रिधजायसे-thou art brought forth.

3. 4.

ग्रधिद्धाने-putting forth. 8. 11.

अधिदेवतम्—with reference to the deity. 3. 12; 10. 26; 11. 4; 12. 37, 38.

न्नाधिधनुषि-on the bow. 9. 18.

त्र्यधिनिवसतः-gen. dwelling on. 9.10.

ग्राधिपतिम्-overlord. 12. 18.

श्रधियज्ञम्-with reference to sacrifice. 11. 4.

ग्रिधिविचरन्ति—they flow down. 11.41.

अधिषवणचर्मणः—of the straining skin. 2. 5.

श्रिष्टशनप्रवचनानि—relating to seats. 4. 15.

ग्रधिष्ठानेषु-loc. seats. 4. 15.

ग्रधीत्य-having studied. 1. 18.

त्रधीयाने-loc. the root $\sqrt{\pi}$ प्रधी, to study. 1. 8.

अधोष्टः—implored. 8. 8.

श्रध्तगमनकर्मवन्-whose motion is unrestrained and who is active. 5.11.

अधोर:-lower. 2. 11.

श्रधोरामः-having black marks on

the lower parts. 12. 13.

अध्ययनम्-study. 6. 25.

अध्यप:-overlord. 11. 36.

त्रध्यर्थे-in the sense of √श्रधि. 5. 5.

ग्रध्यात्मस्-with reference to spirit.

2. 20; 3. 12; 10. 26.

अध्यानीयम्-to be brought. 5. 1.

ग्रज्यापिता:-taught. 2. 4.

श्रध्यायि-it has been thought.

6. 22.

ग्रध्यासते-he sits upon. 2. 5.

अध्यूदम्-exalted. 4. 16.

श्रध्येषणा-solicitation. 6. 6.

ग्रध्येषणाकर्मा-meaning to solicit.

7. 15.

श्रध्येषणाकर्माणः-meaning to solicit.

3. 19.

শ্বপ্লিয়:-stanza, injunction, Agni,

Indra. 5. 11.

अध्वर:-sacrifice. 1. 8.

श्रध्वरम्-acc. sacrifice. 1. 8; 6. 22.

अध्वरयु:-one who directs the sacrifice. 1. 8.

ग्रध्वरस्य-of the sacrifice. 1. 8.

ग्रध्वर्यु:-priest. 1. 8; 7. 5.

भ्रध्वानम्-road. 1. 12; 2. 27, 28; 4.

13; 12. 22.

श्रन:-air, car, cloud. 11. 47.

अनक्रि-it anoints. 8. 10.

अनक्रे:-from √अञ्ज् . 1. 9; 7. 14.

श्रनिशः-absence of fire. 7. 31.

अनुमौ-in the absence of fire. 1.18.

श्चनत्यन्तगतः-not of wide applica-

tion. 12.40.

श्चननन्तराया:-of that which does not come immediately after. 8. 5.

भ्रननाय-for life. 2. 5.

ग्रनन्तरान्तस्थान्तर्धातुः-a root con-

taining a contiguous semi-

vowel. 2. 2.

श्रनन्विते-loc. not accompanied.

1. 13, 14; 2. 1.

श्रनपराध:-innocent. 10. 11.

श्चनपराधत्वम्-faultlessness. 11. 24.

श्रनप्रसः-formless. 3. 11.

श्रनमित्रः-without an enemy. 1. 16.

श्रनमित्रा:-not unfriendly. 11. 18.

अनया-by this. 1.19; by her. 5.13.

अनर्थक:-meaningless. 2.2,3; 10.1.

त्रवर्थकम्-acc. meaningless. 1. 7,

15; 6. 16.

अनर्थकाः-meaningless. 1.9, 15; 4.7.

श्रनथीन्- inauspicious things. 9. 4;

useless things. 10. 23, 34.

ग्रनवैम्–irresistible. 4. 27; 6. 23.

म्रनर्वा-independent. 6. 23.

ग्रनल्पान्-not a few. 9. 10.

श्रनवित्तवचनः-one whose speech

is irreproachable. 6. 29.

श्रनवगतसंस्कारः-one whose gramma-

tical form is unknown. 5. 2.

अनवगतसंस्कारान्-whose grammatical forms are not known.

4. 1.

स्रनवत्वम्-life. 10. 34.

अनवब्रव:-of irreproachable

speech. 6. 29.

ग्रनवयवम्-unconciliatory. 6. 11.

त्रनरलीलदानम्-whose gifts are not bad. 6. 23.

त्रनादिष्टदेवता:-whose deities are not indicated. 7. 4.

श्रनारम्भणे-in the supportless. 10.32.

न्ननाराध्यन्तम्-one who does not worship. 5. 17.

श्रनार्यनिवास:-abode of the barbarians. 6. 32.

श्रनिति-it moves. 7. 26.

श्रनिते:-from √श्रन् (to breath) 'to live.' 11. 47.

म्रानित्यत्वात्-on account of impermanence. 1. 2.

म्रनित्यदर्शनम्-not always visible. 5. 3.

श्रनिदंविदे-for the ignorant. 2. 3. श्रनिमृतत्वे-in the unfixed state.

श्रनिम्दतम्-non-stationary. 10. 4. श्रनिमिषन्-without winking. 10. 22.

त्र्यनिमिषन्तः-not winking, i. e. vigilant. 3. 12.

श्रनिमिषन्तम्-without winking.

श्रनिर्मितम्-not made. 5. 1.

म्रानिर्वचनम्-absence of explanation.

ग्रनिर्वाहः-prohibition of marriage.

3, 4,

श्रानिविशमानाम्—of those who do not come to rest. 2. 16.

সন্ত-prep. similarity and succession. 1. 3.

श्रनुकणति-it sounds after. 6. 30.

श्रनुकल्पयीत-one should frame. 7.11.

अनुकामयेत-may he long for. 12.29.

अनुकृतिम्-series of descent. 7. 23.

श्रनुक्रमिष्यामः-we shall proceed in order. 2. 5; 4. 1; 7. 14; 9. 1.

अनुकान्ता:-they are dealt with. 7. 13; 8. 21.

श्रनुकान्तानि-they have been dealt with in due order. 1.12; 2.7; 10.42.

श्रुतुतमोभाग:-portion in darkness. 12. 1.

श्रनुत्सप्त:-not slipped. 12. 14.

श्रनुदात्त:-not accented. 5. 5.

श्रनुदात्तम्-not accented. 1. 7; 4. 25; 5. 22.

श्रनुदात्तपकृति-neu. whose original form is not accented. 1. 8; 5. 23.

श्रजुदिशः-intermediate quarters.

श्रनुध्यायाम-we contemplate. 6. 8.

श्रनुपत्तीगाम्-undecaying. 11. 11.

श्रनुपपद्यमानायाम्-in case of being not proved. 2. 2.

श्रनुपपन्नार्थाः-of inapplicable meanings. 1. 15, 16,

श्रनुपात्तः-unseized. 7. 23.

श्रनुपसन्नाय-dat. not approached.

2. 3.

ग्रनुपस्पाशयमानम्-who has shown. 10. 20.

श्रनुपालम्भः-free from objection..

1. 14.

श्रनुपृष्टे-in asking question. 1. 4, 5, 11.

श्रनुप्रदानसामान्यात्-from the analogy of giving. 6. 19.

श्रनुप्रवदन्ति-they proclaim. 10. 20.

अनुप्राप्ताः-they are obtained. 1. 16. श्रनुमितः-wife of gods, earlier

full-moon day. 11. 29.

श्रनुमननात्-from approving. 11.29. **ग्रनुमन्यस्व-**approve. 11. 30.

श्रनुमोदमानान्-applauding. 9. 6.

श्रनुययु:-they followed. 2. 24.

अनुतेपनम्-unguents. 7. 13.

त्रनुवपन्ति-they sow in succession.

2, 22,

त्र्रजुविध्य-having pierced. 6. 12.

ग्रनुविष्टरमम्-impediment. 12. 1.

श्रनुशायिनम्-lying along. 4. 14.

श्रनुशेते-it lies close to. 4. 13.

श्रनुषक्रम्-in continuous order. 6. 14.

श्रनुष्ट्प-a metre. 7. 11, 12.

ग्रनुष्टोभनात्-from praising after.

7. 12.

श्रनुसंचरति-he wanders after. 7.27. श्रनुस्त्य-having pursued. 12. 10.

अनुच्यौ-succeeding each other. 2, 20.

अनुप:-bank. 2. 22.

म्रन्पा:-working in order. 2.22.

श्रन्पास्ते-he pays homage after.

12, 34,

अनूप्यते-it is sprinkled, strewn, or sown, 2, 22.

अनृतोद्यम्-false accusation. 6.27. श्रनेककर्मा-it has various meanings.

1. 4, 5; 4.17, 19.

ग्रनेकपर्वस् -loc. having many members. 2. 2.

ग्रनेकशब्दम्-many worded. 4. 1.

ग्रनेकस्य-of many. 2. 15. अनेकार्थानि-having many mean-

ings. 4. 1. श्रनेन-with him. 3. 1, 11, 21; 4. 4; 5. 4, 11; 11. 34; 12. 22.

अन्त:-inner part. 2. 3, 8, 10; 4.

21, 25; 6. 36.

अन्तम्-end. 2. 10.

भ्रन्तर्-ending. 2. 2.

श्रन्तकरणम्-last member. 1. 13.

म्मन्ततः-in the end. 2. 26; 10. 26.

ग्रन्तरप्ररुपम्-the inner soul. 2. 3.

ग्रन्तरा-inside. 2. 10.

अन्तरिचनामानि-synonyms of space.

2. 10.

अन्तरित्तम्-atmosphere. 2. 8, 10; 5, 14, 27, 28; 6. 7, 30; 11. 45.

भ्रन्तरिज्ञलोक:-atmosphere. 7.10.

भ्रन्तरित्रलोकस्य-of the intermediate

world, 11, 36; 12, 7.

श्रन्तरिचलोके-in the world of space. 7. 26.

म्मन्तरित्तस्थानः-atmospheric. 7. 5.

श्रन्तिरिचायतनानि-atmospheric. 7.11.

अन्तरिचे-in the atmosphere 2.14,

17; 5. 22; 6. 2; 7. 26, 28; 8.

5; 9. 40; 10. 27, 32; 12. 19, 43.

ग्रन्तरित्य-having passed over. 2, 10,

च्चन्तरेख-with reference to. 1. 15, 17.

ग्रन्तर्दधाति-he places within. 12. 32.

ग्रन्तर्घायते-it disappears. 12. 11.

ग्रन्तर्हितभासम्-whose light is hidden inside, 6, 35.

श्रन्तर्हितम्-hidden. 4. 25.

अन्तलोप:-elision of the end. 2. 1.

श्चन्तव्यापत्ति:-substitution of the last 2, 1,

अन्तस्थान्त:-ending with a semivowel. 2. 2.

ग्रन्तस्थान्तरोपलिङ्गी-replacing the letter next to the penultimate. 10, 17.

श्रन्तिकम्-near. 3.9.

ग्रन्तिकतमम्-nearest. 5. 28.

श्रन्तिकनाम-synonym of near. 3.11.

म्मन्तिकनामानि-synonyms of near 3. 9.

ग्रन्तिकवधयो:-in (the sense of)

'near' and 'killing.' 3. 10. अन्ते-at the end. 4. 25.

ग्रन्थ:-blind. 1. 16; 12. 14; food and darkness. 5. 1.

श्रन्थन्तमः-blinding darkness. 5.1.

अञ्चनाम-synonym of food. 3. 8; 5. 1; 6. 16; 9. 24; 10. 3.

श्रन्ननामानि-synonyms of food.

3. 9. श्रवम्-food. 1. 9; 2. 13; 3. 9;

4. 16; 5. 4, 5, 22; 6. 4, 7,

26, 35; 8. 17; 9. 43; 10. 3;

11. 29, 30, 31.

श्रन्नवति-O rich in food. 12. 6.

श्रवानी-rich in food. 11. 26, 31.

श्रवाचित्राम्-rich in food. 6.36.

अन्नवते-for the rich in food. 10. 6.

अन्नवन-O rich in food. 12.17.

श्रन्नवन्तम्-rich in food. 10. 28.

श्रन्नवान्-having food. 10. 42.

श्रन्नसंसननाय-for winning food. 12, 45,

श्रन्नसानिनी-one who prepares food, 4, 16.

अन्नस्य-of food. 11. 9, 49.

श्रन्नादाः-food-givers 3. 8.

श्रन्नानाम्-of foods. 9. 36.

श्रन्नानि-foods. 9. 36.

अञ्चाय-for food, 9, 27.

श्रक्ते-in food. 10. 33.

अक्षेन-with food. 5. 19; 7. 25; 10.

26; 11. 14.

स्रके:-with foods. 11. 26.

ग्रन्य:-another. 7. 23; 12. 2, 3, 5.

ग्रन्यके-others. 10. 5.

अन्यत्-one. 12. 17.

म्रन्यतर:-either. 3. 6.

ग्रन्यत्र-at any other place. 7. 4.

म्मन्यदेवते-addressed to another deity. 1. 20.

श्रन्यदेवत्या:-belonging to other deities. 5. 7.

श्रन्यम्-other. 10. 2, 28, 32, 36; 11. 9.

ग्रन्थस्मिन्-in another. 6.23.

ग्रन्यस्य-of another. 1. 6.

म्रन्यस्याः-of another. 12. 30.

म्रन्या-another. 6. 28.

ग्रन्या:-others. 12. 5.

ग्रन्यान्-acc. others. 3. 13.

म्रन्यानि-others. 8. 22.

श्रन्याम्-another. 12. 10.

ग्रन्यासाम्-fem. of others. 2. 13.

ग्रन्थे-others. 1. 3; 3. 6; 6. 11; 7. 4.

अन्येन-with another. 5. 2; 7. 23. अन्येषाम्-of others. 2. 7; 4. 5.

अन्यै:-by others. 1. 14; 5. 25; 10. 6.

ग्रन्योन्यम्-each other. 6. 27; 7. 29.

म्रन्यान्यस्य-of each other. 2. 20.

भ्रन्वध्यायत्—he meditated. 2. 12. भ्रन्वध्यायम्—according to Vedic

sanskrit. 1. 4, 5.

श्रन्वन्नम्-after meal. 4. 8.

ग्रन्वमीमेत-she lowed after. 11.42.

ग्रन्वमोदन्त-they applauded. 9. 6. ग्रन्वादेश:-reference to what has been said before. 6. 13, 31;

7. 9.

अन्वादेशे-re-employment. 4. 25.

ग्रन्वाप्-to obtain in order. 2. 22.

म्रन्वाप-he obtained. 6. 8.

श्रन्वापत्-Ao. of $\sqrt{3}$ with श्रन्ज, he has obtained. 6. 8.

ग्रन्वास्थिताः-followed. 6. 6.

म्रान्वितौ-accompanied. 1. 12, 14; 2. 1.

ग्रन्वोयु:-they followed. 11. 18.

अप-particle. 1. 3.

भ्रप:-waters. 7. 23.

भ्रपकात्त्रयितन्यः-to be driven away. 3. 18.

अपन्तियते-it decays. 1. 2.

अपगतभासम्-whose light has disappeared. 6. 35.

न्नपगतम्-disappeared. 4. 25.

अपगूर्णः-rejected. 3. 5.

ग्रपचितम्-diminished. 4. 25.

त्रपततः-not fully spread. 3. 20.

श्रपततम्-spread downwards. 3.1.

अपितका-without a husband. 3. 5.

श्रपस्यजननाय-for begetting children.

12. 45.

श्रपत्यनाम-synonym of offspring. 3. 2.

न्नप्रस्थनामानि-synonyms of offspring. 3. 1.

अपत्यम्-offspring. 3. 1, 6, 7; 6. 9,

32; 12. 9.

ग्रपत्याय-for offspring. 11. 30.

त्रपत्रपणकर्मणः—Ab. meaning to be bashful, 3, 21.

त्रपना:-pervading ones. D. 12. 37. त्रपनानि-pervading ones. D. 12. 37.

अपनीत:-taken away. 3. 20.

अपर:-posterior. 2. 18.

अपरताः-removed. 9. 8.

श्रापरपत्तस्य-of the second half (of the month). 5. 11.

अपरपचान्तम्-end of the second fortnight. 11. 6.

श्रपरपत्ते-in the second half. 5.11.

श्रपरभावम्-acc. the latter state. 1. 2; succession. 1. 3.

श्रपरभावस्य-of the latter state. 1. 2. श्रपरम्-other view, (explanation of प्रान्धिः) 6. 13; (explanation of करूबती) 6. 31; (about the

shape of deities) 7. 7, 9; 8. 22; others. 2. 2; 3. 4; 5. 12;

10. 3, 16.

श्रवरस्मात्-from the later. 1.13,14. श्रवरस्याम्-in another. 12.32.

अपरा-another. 2. 19; 7. 15, 20; 8. 14, 17, 18, 19; 10. 2, 4, 6,

9, 15, 28, 36; 11. 3, 4, 9, 26,

28, 38, 40, 44, 47; 12. 2, 3, 4, 6, 15, 17, 37, 42, 45.

श्रपराधः-fault. 1. 16.

अपराम्–another. 11. 38. . .

अपरे-others. 1. 9.

त्रपवर्गपर्यन्तम्-ending with the final 1.1.

श्रपविध्यताम्-they two drive away. 9. 40.

अपवीयते-it trembles. 6. 12.

अपसेध-keep off. 9. 13.

श्रपहततमस्काकी यौरिमः—with its darkness dispelled and overspread by rays (of the sun). 12. 12.

श्रपहतभासम्-whose light is shorn off. 6.35.

अपाम्-of waters. 2. 16, 17; 3. 16; 4. 8; 5. 18, 24; 6. 20; 7. 23, 26; 10. 18, 19, 39.

अपापकम्-innocent. 4. 2.

ग्रपार्जितम्-flung away. 5. 12.

अपार्गः-distant. 3. 2.

त्रपार्णम्-fixed or dry. 9.8; distant. 9.29.

त्रपावियमाणः-being disclosed. 9.14. त्रपासरत्-she has fled. 11.47.

चापि-prep. contact. 1. 3; as. 1. 4; also. 7. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 13, 16, 17, 20, 21, 23, 29; 9. 8; 10. 11.

श्रिप तु-or else. 3. 16.

श्रिपनद्धम्-bound. 10. 12.

श्रापेबन्-he drank. 5. 11.

श्रिप बा-or else. 1. 1, 7, 8; 2. 22; 3. 15; 4. 4, 6; 8. 19; 9. 6; 11. 12, 13, 23, 47; 12. 8. 19, 22. 23, 24, 29.

अपिहितम्-hidden. 2. 17; 4. 25.

अप्रजा-sonless. 3. 5.

ग्रपुरुषविधम्-unanthropomorphic.

7. 7.

ग्रपुरुषविधा:-unanthropomorphic.

7. 7.

अप्रद्वा-flowerless. 1. 20.

अपूपुरत-he has filled. 12. 16.

अपेतम्-gone. 6. 19.

अपेयानाम्-gen. unfit for drinking.

5. 2.

अपोर्गुहि—uncover. 4. 3. . .

अयोहति-he strikes, he pushes.

6. 19.

अम:-from. 3. 11.

ग्रव्यातम्-unknown. 5. 8.

न्नप्रव्यापनीयम् not to be made known. 5. 8.

श्रमच्यवमानस्य-gen. undecaying. 1.2. श्रमञ्चानम्—non-comprehension.

5. 15.

श्रव्रतिपन्नरिम:-whose rays are neglected. 5. 8.

श्रमतियत:-one who does not understand. 1. 15.

अप्रतिष्कृत:-unopposable, unrestrainable. 6. 16.

अप्रतिष्कृतः-uninjured. 6. 16.

अप्रतिस्खितितः-unfaltering. 6. 16.

ग्रप्रसाया:-of unmarried. 3. 5.

अप्रत्यृतम्-unobstructed. 4. 27;

6. 23.

अप्रथिष्यत्-he should have spread. 1. 13, 14.

अप्राथिता—not spread. 1. 14.

अप्रमत्तम्-diligent. 2. 4.

श्रमाद्यन्त:-without being negligent. 4. 19; 12. 37.

श्रममाद्यन्ति-they do not neglect. 12.37.

च्रप्रादेशिके-in the absence of radical 1.13; 2.1.

त्रप्राप्य-not having obtained. 5. 12.

अप्रायुव:- assiduous. 4. 19.

श्रप्वा-fear or disease. 6. 12; 9. 32.

ग्रप्वे-0 disease. 6. 12.

अप्स:-beauty. 5. 13.

श्रप्सरा-nymph. 5. 13.

त्रप्साते:-from the negative of . √प्सा, to devour. 5. 13.

ग्रप्सानीयम्-not to be destroyed.

5. 13.

ग्रन्सारिकी-gliding over waters.

5. 13.

श्रप्स-on waters. 6. 36; 11. 39.

त्रपुजम्-born in waters. 10. 44. श्रफ्ता-fruitless. 1. 20.

ग्रबलाम-woman. 6. 31.

श्रवालिशान-not childish. 9. 10.

श्रविभीताम्-they two were afraid.

10. 10.

ग्रब्रह्मचर्याः-incontinence. 4. 19.

अनुवाणा:-speaking. 9. 6.

अभन्तस्य-gen. not eating. 5. 13.

ग्रभवत-you became. 6. 16. श्रभवन्-they became. 2. 11. श्रभविष्यत्— $con. from \lor$ भू, it would have become. 6.28. अभविष्यन्-they would have been. 7. 23. ग्राभ-towards. 1. 3, 6; 2. 11; 6. 26. ग्रिभेच्यम्-a moment. 2. 25. श्रमिगच्छन्-tansgressing. 6. 27. ग्रिभिग्रं-having greeted. 8. 3. त्रभिगृणातु-let her praise. 11. 49. ग्रभिग्रस्ता-caught. 5. 21. ग्रमिजिघांसति-he desirs to injure. 5. 2. म्राभिजिहीते-pr. from $\sqrt{\epsilon}$ to go forth, he goes forth. 5.21. श्रमितष्टीयम्-the hymn. (RV. III. 38.) 12. 40. श्रभिद्वणीयम्-to be brought to (lit. to be run to). 4. 10. ग्रभिद्रवन्ति-they run towards. 8.1. ग्रिभिधमन्तौ-blasting. 6. 26. ग्रिभघानम्-name. 1. 2, 20. अभिधानस्य-of name. 7. 13. ग्रिभिधानानि-names. 7. 5, 6. श्रभिधानै:-with names. 7. 13. अभिधावत-run towards. 6. 27. म्ब्रिभनत्-he split. 7. 23. श्रभिनमन्त-let them bend down. 7, 17. श्रभिनिन्दितारम्-scoffer. 10. 42.

ग्रिभिपूजित:-honoured. 3. 21.

ग्रिभिप्रजितार्थे-in the sense of

honoured. 1.3. श्रभिप्रकम्पयन्-causing to quiver. 12, 27. श्रभिप्रयन्ति-they flow on. 3. 12. श्रमिष्रयन्तु-let them rush forward. 10.30. श्रभिप्रवृत्ता-turned round. 2. 9. ग्रभित्रसुवन्ति-they flow towards. 9, 26, ग्रभिप्रसृत:-induced. 11. 12. श्रीभेशांत्रम्–acquisition. 3. 15. श्रमित्रायै:-with purposes. 7. 3. ग्रभिष्रेत:-desired. 3. 14, 16; 6. 9, 10. श्रभिष्रेतम्-expected. 1. 6; 3. 11; 4. 6; 5. 8, 11. ग्रभिष्रेतानि-expected. 9. 28. श्रीभेष्रेत्य-with reference to. 1. 7; 2. 3, 20; 9. 14, 19; 11. 2, 5, 6. श्रभिबलायमानम् -waxing strong; thinking himself very strong. D. 10, 3, ग्रभिभवति-he overcomes. 6. 26. श्रभिभवामि-I overcome. 3. 10. ग्रभिभवेम-may we overcome. 3.8. ग्रिभभाषन्ते-they speak forth. 2. 2; 5, 1, श्रभिभूति:-overwhelming power. 9. 4. श्रमिमत्त:-mad. 2. 5. श्राभेमुखी-facing towards. 3. 5. म्राभियुतः-fastened. 2. 19.

ग्रभिरचति-it preserves. 12. 32.

श्रभिववाशे-it cried. 9. 4.

ग्रभिवहति-it carries towards. 6.35.

श्रमिवहन्-carrying towards. 4.16.

श्रभिवहेयु:-may they carry towards 10, 3.

श्रभिवादयते-he salutes. 1. 16.

श्रभवादिनी-indicating. 2. 16; 5. 13; 9. 4, 6, 23; 10. 26, 32; 12. 10.

श्रभिवावशाना-desiring again and again. 11. 42.

श्रभिविचारयन्ति-they indulge in sophistry. 1. 13, 14.

श्रभिविषस्यति—he beholds. 7. 22; 10. 22, 46; 12. 26, 27.

म्रभिविपश्यसि-thou beholdest. 12. 24, 25.

श्रमिविराजति-she presides over.

श्रभिव्याहारे-loc. name. 1. 13, 14. श्रभिश्रयणीय:-the refuge. 7. 22.

श्रभिषवग्रवादाम्-declaration of pressing. 4. 16.

म्रभिषवाय-having strained. 7. 20; 10, 19.

ग्रमिषहमाणः-attacking. 3. 3.

ग्रमिषुरवन्ति-they press. 11. 2.

त्राभिषेचयाञ्चके-they consecrated.

प्रभिषेचितम्-consecrated. 2. 10.

ग्रिभंसचारि-fickle. 1. 6.

ग्रमिसंतिष्ठन्ते-they live. 4. 27.

त्रभिसन्नामयन्ति—they cause to bend towards, 4, 27; 11, 23. श्रभिसन्नामात्-on account of drawing forth. 4. 27.

श्रभिसमागच्छन्ति—they come together. 12. 10.

ज्रभिस्जामि-I prepare. 10. 37.

श्रभिसृष्टकालतमा-after the expiry of a good deal of time. 12.7, 8.

श्रभिस्वरन्ति-they flow towards. 3. 12.

ग्रभिहन्ति-it smites. 7. 23.

यभिहिङ्ङकरोत्-she made hin sound. 11. 42.

श्रमिहुत:-sacrificed. 7. 24.

श्रमिहुतम्-sacrificed. 7. 25.

श्रमिहृतौ-loc. invocation. 5. 28.

श्रभिद्वयामि-I invoke. 5. 7.

श्रभीद्रणम्-a moment. 2. 25.

श्रभीशव:-bridles. 3. 9; 9. 15.

श्रभूत-it has been. 1.18; 6.16; 11.32.

अभूतम्-what is not past. 1. 6. अभे:-from अभि. 5. 28.

अभ्यका-anointed or gone towards the enemy. 6. 15.

च्रभ्यक्रे-gone towards. 3. 20.

श्रभ्यक्षनात्-from anointing. 3. 8.

श्रभ्यातित:-gone towards. 4. 5.

श्रभ्यनुण्त्-he split. 10. 13.

अभ्यधाताम्-they two have placed. 3. 14.

श्रभ्यधीताम्-Ao. Ā. from √धा to put with श्राभे, they two have placed. 3. 14.

श्रभ्यन्तरम्-in the interior. 10. 19. श्रभ्यमनवान्-assaulting. 6. 12. श्रभ्यमनहा-killer of disease. 10.17. श्रभ्यमनेन-by assault. 6. 12. श्रभ्यमित:-invulnerable. 6. 16, 23. श्रभ्यभ्यव्या-one who sacrifices in parts. 6. 6.

श्रभ्यर्थयन्-having divided into parts. 6. 6.

श्रभ्यशनात्-on accounting of pervading. 2. 15; 6. 1.

भ्रभ्यशनेन-by pervading. 6. 3.

भ्रभ्यरनुवते-they obtain. 9. 7.

ग्रभ्यस्त:-reduplicated. 2. 12; 4. 23, 25.

श्रभ्यस्तम्-acc. reduplicated. 3.10. श्रभ्यस्तान्-from the reduplicated. 6.3.

ग्रभ्यादधाति-he adds. 6. 22.

अभ्यापन्न:-come in contact. 12. 18.

श्रभ्यापादम्-passing through all.

7. 26.

अभ्यास्राये -in the sacred text. 2.13. अभ्यास:-reduplication. 2.2, 3.

अभ्यासे-in repetition. 10. 42.

अभ्यासेन-by reduplication. 5. 12.

अभ्युचयम्-growth. 1. 2.

अभ्युत्थितम्-proceeding towards.

9.4.

ग्रभ्यरनुवते-they pervade. 3. 9.

श्रम्यूर्यांना-concealing. 11. 49.

अभ्यूहितच्याः-should be inferred.

1. 3.

ग्रभ्येति—it goes towards. 4. 5; 11. 46.

अआणि-mists. 2. 21.

अभातृका-brotherless. 3. 5.

अभ्रातृका:-brotherless. 3. 4.

अञ्चातृकाया:-of a girl who has no brother 3. 4, 5.

श्रश्नात्मतीवादः-a statement relating to a girl who has no brother. 3. 4.

श्रमति:-made at home, one's own consciousness. 6. 12.

श्रमत्रम्-vessel. 5. 1.

अमन्नै:-with vessels. 5. 1.

श्रमरणधर्माणौ-whose characteristic is immortality. 2. 20.

श्रमा-unartificial. 5. 1.

श्रमाङ्गा-anointed at home, or gone towards home. 6. 15.

भ्रमात्यवान्—having a minister. 6.12.

ग्रमात्रः-measureless. 6. 23.

श्रमामयी-consisting of measureles lustre or moon. 6. 12.

च्रमावास्ये-two days when the moon is invisible. 11. 31.

श्रमितमात्र:-of measureless strength. 6. 16.

श्रमिताचरेषु-whose syllables are not measured, i. e. in prose compositions. 1. 9.

अमित्र:-enemy. 5. 7.

यमित्रान्-unfriendly. 1. 7; 11. 2.

म्रामन:-immeasurable. 6. 16.

श्रमिश्रीभावगति:- with whose gait pace cannot be kept. 2. 24.

श्रमुत:-from there. 7. 23, 24.

श्रमुत्र-the other world. 4. 25;

श्रमुथा-thus. 3. 16; 5. 5.

ग्रमुम्-that. 2. 14.

श्रमुष्मात्-ab. that. 3. 16.

श्रमुष्य-of that one. 7. 23.

ग्रमुढ:-wise. 6. 8.

ग्रमृतम्-immortal. 7. 20; 14. 33.

भ्रम्बा-mother. 9. 10.

अम्बु-water. 3. 10.

भ्रम्बुद:-cloud. 3. 10.

ग्रम्बुमत्-cloud. 3. 10.

भ्रम्यक्-towards. 1. 15.

ग्रयज्वा-non-sacrificing. 11. 4.

त्रयज्वानम्-one who does not sacrifice. 6. 19.

म्रयन:-moving. 9. 3.

श्रयनस्य-of the living being. 10. 41; of man. 11. 49.

भ्रयना:-nimble. 2. 7.

श्रयनात्-from going. 2. 17.

भ्रयनाय-for going. 5. 28.

भ्रयनै:-inst. pl. movements. 2. 25; coursers.12. 21.

त्रथम्-this. 1. 5, 10, 16, 18, 20; 2. 8, 9, 17, 22; 3. 10, 16; 4. 18, 19; 5. 1, 4, 22, 26; 6. 1.

10, 17, 31, 32, 35, 36; 7. 8,

16, 18, 20, 23, 30, 31; 8. 2,

11; 11. 36, 39.

भ्रयमानम्-going. 4. 24.

भ्रयाज्ञी:-he has sacrificed. 4. 25.

ग्रयुगपत्-not simultaneously. 1.2.

श्रयुङ्≭—he has joined. 4. 11.

श्रयुतम्-ten thousand. 3. 10.

श्ररण:-moving; 2. 14; distant. 3.2.

श्ररणम्-water. 3. 10.

अरणस्थ:-that which remains at distance. 1. 18.

त्ररणात्-from going. 6. 32.

भ्ररणी-two sticks. 5. 10; 8. 15.

त्रारण्यम्-desert. 9. 29.

ग्ररण्यस्य-of the desert. 9. 29.

ग्ररच्याणी-wilderness. 9. 29, 30.

भ्ररप्यौ-made of wood. 9. 39.

श्ररदत्-he dug. 2. 26.

श्ररमणम्-dull. 9. 29.

ग्ररमन्त-they enjoyed. 12. 43.

श्ररमयत्-he caused to be fastened.

10. 32.

ग्ररा:-spokes. 4. 27.

न्नारेचत्-he left. 2. 19, 20.

म्रिरिषय्यौ–never failing. 9. 39.

ग्ररिष्यन्-without injuring. 8. 3.

अरीन्-enemies. 11. 23.

त्रकः-god, stanza, tree. 5. 4.

ग्रकंम्-food. 5. 4.

स्रचीत-it shines or honours. 5. 4.

अर्चतिकर्माणः-synonyms of to

worship. 3. 19.

म्रचेन्-worshipping. 10. 32, 33.

भ्रचेनी-means of worship. 1. 8. भ्रचेनीयम्-to be honoured. 7. 26.

ग्रर्चनीयै:-with praiseworthy. 6. 23.

श्रचिन्ति-they praise. 5. 4, 5.

श्रचाँय-for worship. 7. 20.

ग्राचिंप:-of flame. 7. 23.

श्रिचिष-loc. light, name of the mother of Dhūmaketu. 3. 17.

त्रर्थस्वतः-acc. pl. having water. 10. 9.

श्चर्तन्यो-two dischargers. 9. 39.

শ্বর্ন:-from শ্বর্নি (going). 1.18; 2.25.

ऋथै:-object, wealth, sense. 1.18; 5. 11; 6. 7, 22, 24, 28.

त्रर्थज्ञश्रंसा–praise of the learned.

ऋर्थनित्य:-always with reference to meaning. 2. 1.

श्रथेपृथक्त्वम्-separateness of notion.

श्रथंप्रत्ययः-certainty of meaning.

अर्थम्-object. 1. 15, 18, 20; 9. 4; 10. 27, 42; duty. 8. 19.

श्रर्थवन्तः-significant. 1. 16.

न्नर्थविकरणम्—modification of meaning. 1. 3.

प्रर्थस्य-of meaning. 1. 19.

अर्थिहिति:-errand. 11.25.

त्रर्था:-meanings. 10. 34.

श्रशीन-objects. 7.4; 9.19; meanings 1.3, 4.

त्र्रथानाम्-of meanings. 1. 2, 20; 2. 25. अर्थाये-in the sense of. 3. 1.

श्रर्थे—in the sense. 1. 3, 5, 9, 13, 14; 2. 1.

अर्थेषु-in senses. 1. 4, 11; 11. 27.

श्रर्थोपमानि-metaphors. 3. 18.

श्चर्दनपातिनौ-knocking down by movement. 6. 33.

श्चर्वनविधिनौ-transfixing by movement. 6. 33.

श्रध:-half. 3. 20.

ग्रर्धर्चः-hemistich. 4. 27; 12. 2.

अर्धनाम-synonym of 'half.' 1. 7. अर्धम्-half. 1. 19.

अर्धमासपर्व-a period of half month i. e. a fortnight. 1. 20.

श्रर्धमासानाम्-of half months. 5. 21.

अर्थमासे-in half month. 6. 35.

त्रर्धमासेज्याम्—half monthly offering.

त्रभेषित्वा-having been brought up. 3. 6.

त्रर्धरात्रात्-from midnight. 12. 1.

ग्रर्थस्य-of half. 3. 20.

श्र बुंदम्-a great mass. 3. 10.

ग्रर्भकम्-small. 3. 20.

श्रर्थमा-Aryama, name of a god. 9. 3; 11. 23.

श्रर्थस्ण:-of Arvaman. 2. 13.

श्रवीक्-hitherward. 1. 3; 5. 12; 6. 14.

भ्रवीच:-downwards, 12, 43.

अवीञ्चः-downwards. 7. 24.

श्रहंति-he deserves. 1. 8; 2.2.

अलदमी:-evil fortune. 6. 30. अलंकरिष्णुम्-fond of ornament. 6. 19.

ग्रबङ्कता:-prepared. 10. 2.

त्रतम्-enough. 2. 3; sufficient.

9.10

ग्रलमातर्दन:-easy to pierce. 6. 2.

च्चित्रः-without any characteristic mark. 12. 40.

ग्रहपनिष्पत्तयः—of rare application.

श्रहपत्रयोगम्-rare use. 2. 13.

ग्रत्पप्रयोगाः-pl. rare use. 1. 14.

श्रह्पम्-small. 1. 11.

अल्पश:-a few. 7. 3.

ग्रहपस्य-of small. 3. 20.

श्रत्भीयोथेतरम्-of secondary significance. 4. 25.

अव-prep. down. 1. 3.

ग्रवकुत्सिते-loc. contempt. 1. 4.

अवस्थत-he will address. 5. 7; 6. 30; 7. 23; 10. 2, 28, 32, 36; 11. 9; 12. 15.

श्रवगृह्णन्ति-they analyse. 1. 17.

ग्रवतः-gone down. 5. 26.

ग्रवतरम्-lower. 10. 42.

श्रवतस्थे-he stood. 1. 15.

श्रवताडयति—it destroys. 3. 11.

स्रवति:-the verb $\sqrt{2}$, to go. 10. 20.

श्रवते:-from $\sqrt{2}$ श्रव 'to go.' 1. 17. श्रवत्तम्-p. p. p. of $\sqrt{2}$ with श्रव, divided. 2. 1.

ग्रवधारणम्-ascertainment. 1. 2.

ग्रवनय:-fingers. 3. 9.

श्रवनात्-from √श्रव् to protect. 5.3.

श्रवनाय-for protection. 2. 24, 25; 6. 4; 10. 33.

भ्रवनीया:-to be protected. 12. 40.

श्रवनै:-with courses. 2. 25; with protections. 12. 21.

अवन्ति-they protect. 3. 9.

ग्रवयवः-limb; space. 2. 8.

श्रवयावयति—it causes to remove. 9. 42.

ग्रवयुवती-separating. 4. 11.

अवरम्-this side. 2. 24.

श्रवरे-the subsequent preceptors.

1. 20.

श्रवरेभ्य:-dat. to the subsequent preceptors. 1. 20.

भ्रवश्याया: of dew. 2. 18.

ग्रवश्यायेन-with dew. 8. 10.

श्रवसम्-protection. 1. 17.

ग्रवस्फुरिष्यति-he will jerk. 5. 17.

ग्रवस्यन्ति-they end. 8. 9.

अवस्रवेत्-may he sink low. 10. 42.

अवहन्-thou didst destroy. 10. 9.

ग्रवहितम्-cast. 4. 6.

त्रवहतम्-taken away. 3. 20.

ग्रवित्वम्-girl. 3. 6.

ग्रवाङ्-down. 5. 2.

ग्रवातितः-gone down deep, cavity.

5. 26.

अवातितम्-sunk down. 10. 13.

ग्रवाधूनोत्-he shook. 7. 23.

त्रवान्तरदिग्भि:-with intermediate

quarters. 11. 40.

अवासा-obtained. 3. 10.

श्रवारम्-this side. 2. 24.

ग्रवारुथत्-he has obstructed. 5. 12.

अवाहन्-he destroyed. 2. 21; 10.9.

श्रविज्ञातनामधेयम्-synonym of un-

known. 5. 21.

ग्रविज्ञातानि-unknown. 11. 28.

ग्रविज्ञातुः-of the ignorant. 2. 3.

ग्रवितार:-protectors. 12. 40.

ग्रविदग्धा-not burnt. 9. 26.

ग्रविद्त्-Ao. of $\sqrt{$ विद्, he has found. 5. 3: 6. 15.

श्रविद्यमाने-on its non-existence. 2.1.

ग्रविद्वांसम्-ignorant. 1. 19.

श्रविनाशिनाम-synonym of 'imperishable.' 3. 21.

ग्रविपर्ययः-without metathesis.

5. 26.

श्रविपर्ययेण-without metathesis.

6. 1.

द्यविशिष्टा-same. 3. 8.

अविशेषेण-without distinction. 3.4.

अविस्पष्टार्था:-whose meanings are obscure. 1. 15, 16.

ग्रवृद्धे-small. 4. 15.

श्रवैयाकरणाय-one who is not a grammarian. 2. 3.

अवोचत्-he spoke. 6. 25.

ग्रव्यक्तवर्णा-of indistinct colour.

8. 10.

अन्यक्षवाचः-of indistinct speech. 11. 29.

श्रन्युदस्यन्तौ-inexhaustible. 5. 2.

अशक्तुवन्-they were able. 5. 25.

श्रशनचक्रम्-pervading wheel. D. 5. 26.

श्रशनपवनम्-an instrument of winnowing food. 6. 9.

अश्रनवता-by the pervading one. 10. 12.

ग्रशनवन्तम्-pervading. 10. 13.

अशुक्रा-not bright. 9. 26.

श्रश्र्णवम्-I heard. 11. 38.

श्रश्नीतम्-eat. 4. 19.

ग्रक्षीथ:-you two eat. 5. 22.

अरनुत -pervade. 5. 12.

श्ररनुते-obtains. 1: 18; trots; 2.

27, 28; pervades. 5. 13, 16; 8. 13.

अश्नुवते-they obtain. 9. 7.

श्रश्नुवानदाभम्-one who injures after having obtained the object. 6. 3.

अरनुवीत-it trotted. 1. 12.

श्रक्षोते:-from √श्रश् 'to pervade.'

3. 10; 5. 3; 10. 27.

श्ररमचक्रम्-pervading wheel. 5. 26. श्ररममयीभि:-inst. pl. stone-made.

4, 19.

श्रिमत्-without any glory. 6. 23.

ग्रश्रोपम्-I have heard. 6. 9.

श्रश्लाचाकर्मेण:-Ab. meaning, 'not to praise.' 4. 10.

ग्रश्लीलम्-indecent. 6. 23.

अश्व:-horse. 1. 1, 12; 2. 27; 4. 13,

27; 7. 4; 9. 1, 2.

अश्वकशाया:-of the horse-whip. 9.19. अश्वनामानि-synonyms of 'horse.'

श्रश्रपतनै:-having horses as the means of flying. 11. 14.

श्रश्रप्रमृतीनि-horse etc. 7. 4.

त्रश्वभरणात्-from horse-breeding.

9. 24.

अश्वन-horse. 1. 13, 20; 4. 13.

श्रथ्यो:-of two horses. 4. 15.

ग्रश्वरिमिभः-with horse reins. 2.15.

श्रश्वत-like horse. 2. 27.

अश्वस्य-of the horse. 2. 2; 4. 13.

श्रशः-horses. 4. 13; 5. 28; 9. 24.

श्रश्वाजनि:-lashing rod. 9. 20.

अश्वजनीम्-lashing rod. 9. 19.

अश्वान्-to horses.1. 17; 4.11; 5.26.

अश्वाय-to the horse 9. 19.

अश्विन:-of Asvin. 6. 36.

ग्रश्विना-du. O Asvins. 4. 17.

ग्रश्विनो:-of the two Asvins. 6. 36;

12. 46.

म्रश्चिनौ-two Asvins. 5. 21; 6. 13, 26; 12. 1.

श्रश्र:-with horses. 4. 18; 12. 1.

भ्रष्टा-one who trots. 2. 27; eight.

3. 13.

अष्टादश-eighteen. 3. 9, 11.

ग्रष्टाविंशति:-twenty-eight. 3. 9.

म्रष्टि-it pervades. 6. 12.

म्रष्टा-eight. 2. 15; 3. 10, 19; 7. 4;

9. 35.

त्रसंक्रमणीम्—not going elsewhere.

ग्रसंखादन्त्यौ-eating insatiably. 6. 4.

ग्रसंस्तवेन-with reference to their individual praise. 12. 2.

ग्रसंस्पर्शयन्-without touching. 7.23.

ग्रसज्यमाने-not ceasing. 5. 2.

श्रसनचक्रम्-throwing wheel. 5.26.

असपतः-unrivalled. 1. 16.

ग्रसभ्यभाषणात्-on account of vulgar talk. 5. 2.

त्रसाचाःकृतधर्मभ्यः-dat. who had no direct insight into truth. 1.20.

ग्रसानि-Sb. from $\sqrt{9}$ श्रस्, to be, I will be, 2. 10.

ग्रसामि-complete. 6. 23.

श्रसि-thou art. 2. 5; 3. 4; 4. 8; 5.

1, 5, 9, 14, 27; 6. 7, 8, 12, 20, 28.

श्रसिक्री-the Asikni, name of a river. 9. 26.

श्रसितम्-not white. 9. 26.

श्रसिता-one who throws. 6. 12; not white. 9. 26.

ग्रसिन्वती-eating insatiably. 6. 4.

प्रसु:-breath. 3.8; wisdom. 10.34.

श्रमुनीति:-leader of breath. 10. 39, 42.

श्रसुन्वतः-acc. men who do not press. 6. 22.

असुर:-evil spirit. 2. 16; 6. 18.

श्रमुरता:-delighting in evil things. (न+स+रम+क) 3. 8.

त्रसुरवम्-the characteristic of an evil spirit. 3. 8.

श्र**सुरा:**-evil spirits. 3. 8, 20.

ग्रसुराणाम्-of evil spirits. 3. 8.

ग्रसुरान्-acc. evil spirits. 3. 8.

त्रसुरे:-with evil spirits. 11. 25.

त्रसुसमाप्तः-not quite complete.

6. 9.

श्रसुसमाप्तम्-acc. not quite complete. 6. 23.

श्रमुसमाप्तान्*ab*. not quite complete. 6. 9.

श्रमुसमीरिता:-stirred by breath. 6. 15.

श्रस्त्-acc. pl. breath. 10. 39.

भ्रस्या-scorn. 2. 3.

श्रस्यायाम्-loc. scorn. 1. 5.

अस्गहनी-blood and day. 4. 19.

ग्रसो-a suffix. 1. 17.

ग्रसो:-from evil. 3. 8.

ग्रसौ-that. 3. 16; 4. 11; 7. 11, 20, 23, 30; 8. 11.

ग्रस्क्रघोयु:-whose life is not short. 6. 3.

ग्रसः-thrown. 3. 8.

ग्रस्ततर:-thrown farther. 3. 16.

ग्रस्तम्-setting. 7. 23; 12. 37.

ग्रस्ता:-thrown. 3.8; 10. 34.

ग्रस्ति-it is. 1. 2, 6, 11; 4. 4, 13, 26; 5. 22; 6. 14, 25, 32; 7. 4, 24, 31.

म्रस्ति:-existence. 3. 21.

अस्त-let him be. 1. 7; 2. 12, 13;

5. 26; 9. 3.

ग्रस्ते:-from √श्रस् (to be). 1. 13; 2. 1.

श्रस्तोषत $-Ao.s. \overline{A}$ of $\sqrt{\epsilon g}$ (to praise), they have praised. 4. 19.

श्रस्तोष्यन्- they would have praised. 7. 23.

श्रस्थावराणाम्-of the non-stationary. 2. 16.

श्रस्त्-from us. 4. 2; 5. 8.

श्रस्मभ्यम्-for us. 6. 7, 16, 22.

प्रसा-for him. 1. 20; 2. 8, 12; 6. 4, 19, 20, 36; 9. 10.

श्रसाकम्-ours. 6. 7.

ग्रसात्-from this. 1. 20; 2. 10; 3.

16; 4. 18; 5. 5; 6. 1, 11; 9. 8, 16; 10. 11, 29.

श्रसान्-to us. 1. 7; 2. 26; 4. 3; 6. 7, 21.

ग्रसाभि:-by us. 6. 7; 7. 16.

श्रमासु-upon us. 5. 5; 6. 7, 25; 11. 25; 12. 42.

न्नस्म-I am. 2. 4; 3. 10; 5. 8; 6. 6.

ग्रस्मिन्-in it. 1. 6, 11, 20; 2. 2, 3,

8, 10, 20, 21; 3. 8, 19; 4. 3,

7, 18, 24, 27; 5. 1, 18, 25, 26,

27; 6. 19; 7. 23, 27; 8. 2, 6;

9. 11, 20, 23; 10. 4, 12, 26,

33, 44, 47; 11. 12, 47; 12.

21, 33.

श्रस्मै-for him. 1. 20; 2. 12; 4. 11, 27; 5. 19; 6. 19, 20; 9. 10; 10. 34; 11. 23.

ग्रस्य-its. 1. 17, 20; 2. 2, 3, 6, 8,

13, 16 3, 5, 11, 16, 17; 4, 6, 19, 25, 26; 5, 9, 12, 19, 21, 28; 6, 3, 18, 20, 21, 22, 27; 7. 8, 10, 11, 23, 24, 26, 28, 31; 8. 2, 21; 9. 4, 14, 24; 10. 3, 9, 11, 17, 23, 29, 33, 34, 39, 42, 45, 11. 2, 5, 24; 12. 4,19, 29, 43.

ग्रस्यति-it throws. 10. 34.

ग्रस्यति:- $\sqrt{7}$ अस् (to throw). 1.9; 7.12. श्रस्यन्दनम्-restraining the flow of water, 6, 5,

श्रस्या:-of her. 2. 20; 4. 25; 5. 13, 28; 10, 23; 11, 28, 38, 48.

श्रस्याम् -in her. 2. 5, 14, 18; 3. 6; 4, 19, 25, 26; 8, 5; 9, 26; 10. 34; 11. 31.

भ्रस्यै-for her. 4. 25; 5. 13.

श्रस्त्रपथ-you slept. 11. 16.

श्रस्तयंपृष्टे-loc. not asked by oneself. 1. 5.

श्रह:-day. 2. 20,21; 4.11; 6,4, 36. श्रहन:-wanton. 5. 2.

श्रहनि-in the day. 6. 19.

अहनी-two days. 3. 22.

श्रहन्तव्या-not to be killed. 11. 43.

श्रहन्यहनि-in every day. 4. 19.

श्रहम्-I. 1. 4; 2. 4; 3. 10; 4. 2, 17; 5. 9; 6. 6, 24; 7. 2, 3; 10. 33.

अहरत-he brought. 7. 26; 11. 2.

अहरह:-day by day. 6. 35.

ग्रहनीम-synonym of 'day.' 6.19.

ग्रह्नांमानि-synonyms of day. 2.20

ग्रहविभाक्षि-without sharing oblations. 10. 42.

ग्रहस्स-during days. 4. 8.

श्रहस्तम्-handless. 6. 1.

श्रहह-particle of separation. 1.5.

श्रहानि-days. 4. 7; 5. 4; 6. 26; 12. 23.

ग्रहि:-name of a demon. 2. 17; 6. 17; name of a god. 10.43, 44, 45.

श्रहिंसा-non-killing. 1. 16.

ग्रहिच्छन्नकम्-mushroom. 5. 16.

म्रहिना-by Ahi. 2. 17.

च्चहिचत-like Ahi. 2. 16.

म्रहो-0! 10. 42.

च्चहोभि:-by days. 6. 1.

अहोरात्रकर्मा-one who works during the day and the night. 3.14.

अहोरात्रा:-days and nights. 4. 27; 5. 11.

च्चहोरान्ने-day and night. 3. 22; 8. 15; 9. 41, 42.

च्चहोरात्री-day and night. 12. 1.

श्रह्मो:-of the day. 1. 6.

स्रहीतयान:-of shameless gait. 5. 15.

म्रा-the letter म्रा. 3. 16; 6. 1; preposition. 1. 3; 2. 21; 5. 5.

ग्राःकारान्तम्-ending in ग्राः 1. 17.

श्राकार:-the letter a. 1. 4; 3. 16; 5. 5; 6. 1.

श्राकारचिन्तनम्-discussion of shape. 7. 6.

म्राकियत:-from any. 6. 3.

त्राकीर्णरिंगः-spread over with rays. 12. 12.

श्राकुचित:-bent. 5. 28.

न्नाकुरते-he makes. 3. 15.

त्राक्रमणात्-from attacking. 6. 17.

त्राक्रोशकर्मा-meaning to provoke.

4. 2.

य्राज्ञाण:-pervading. 3. 10.

ग्राखण्डियतः-shatterer. 3. 10.

ग्राख्यातजानि-derived from verbs.

1.12.

ग्राख्यातम्-verb. 1.1; 6.28.

ग्राख्यातस्य-of verb. 7. 1.

आख्यातेन-by a verb. 1. 1.

श्राख्यातेभ्य:-from verbs. 7. 14.

श्राख्यानम्-legend. 5. 21; 11. 19, 25. 34; 12. 41.

त्राख्यानसंयुक्ता–accompanied with a legend. 10. 10, 46.

न्नास्यानसमय:-agreement of those who are well versed in legendary lore. 7. 7.

भ्राग:-sin. 11. 24.

न्नागच्छ-come. 10. 36, 37.

न्नागच्छत-come. 11. 15; 12. 40, 42.

श्रागच्छताम्-let them come. 12. 4.

न्त्रागच्छति-he comes. 7. 23; 9. 18.

त्रागच्छतु-let him come. 5. 28.

म्रागच्छन्-coming. 7. 31.

श्रागच्छन्ति-they are used. 1. 9.

त्रागच्छन्त-let them come. 11. 18.

ग्रागतम्-come. 6. 3.

ग्रागतहाणि:-whose flame has app-

roached 5. 9.

भ्रागतहर्णे-for him whose flame has approached. 5. 9.

म्रागन्त्न्-acc. pl. extraneous. 7. 4.

श्रागमत्- $Ao. of \sqrt{\eta}$ with श्रा, it has come. 2. 19; 5. 2.

न्नागमान्-ab. addition. 1. 4.

त्रागमिष्यति-it will come. 6. 32.

न्त्रागमिष्यन्ति-they will come. 4. 20.

श्रागलनाः-extracted juices. 6. 24.

त्रागामिन्यः-coming in future. 5. 11.

च्यासापौष्यम्-addressed to Agni and Pūsan. 7. 8.

म्राम्नाची-name of a divine woman.

म्राप्तावैष्णवम्-addressed to Agni and Visnu. 7. 8.

त्राधिमारुते-loc. belonging to Agni and Maruta. 7. 23.

श्राप्तेयः-addressed to Agni. 7.23.

त्राप्तेयम्-addressed to Agni. 7. 20.

त्राप्तेया:-addressed to Agni. 8. 21, 22.

त्रामेथे-loc. addressed to Agni. 1. 17.

त्राप्तेयेषु-in (hymns) addressed to Agni. 7. 23; 8. 2.

भ्राप्रयणः-name of a teacher. 10. 8.

आमायण:-name of a teacher. 1. 9: 6.13.

त्रावृणि:-glowing all around. 5.9.

भ्राघोषः-loud chant. 5. 11.

म्राप्नन्ति-they strike. 3. 5; 9. 20.

त्राङ्किरसस्य-of the son of Angiras. 11. 16.

म्राङ्ग्य:-hymn of praise. 5. 11.

म्राङ्पूर्वात्-ab. preceded by a.

11. 24.

श्राचचते-they say. 1. 1, 20; 2. 10, 24, 28; 3. 18; 4. 1, 21; 5. 26;

6. 9; 7. 1; 9. 23; 10. 26; 12. 11.

श्चाचचीरन्-they should call. 1. 12, 13, 14.

श्राचरन्त्यौ-approaching. 9. 40.

भ्राचष्टे-he declares. 1. 1, 2, 8; 3. 12, 22; 4. 23; 6. 7; 10. 26; 12. 37, 38.

श्राचार:-custom. 7. 4.

श्राचारम्-acc. prescribed rules of conduct. 1. 4.

म्राचार्यः-teacher. 1. 4.

म्राचार्याः-preceptors. 7. 22.

म्राचिख्यासा-description. 7. 3.

त्राचिनोति-arranges in order, developes. 1. 4.

त्राजगाम-she approached. 2. 4.

म्राजयनस्य-of the place of conquest.

म्राजवनस्य-of the place of swiftness. 9. 23.

श्राजिम्-acc. course. 4. 13; strife. 9. 23.

म्राज्यन्त:-destination. 2. 15.

ब्राज्यम्-butter. 8. 5.

म्राद्यार:-wanderer. 1. 14.

म्राह्मालु:-destitute. 12. 14.

श्राणि:-pin. 6. 32.

श्राणी-pins. 6. 32.

म्राग्डो-testicles. 6. 32.

श्रातनोति-he spreads out. 10. 31.

श्रातृण्ति-it pierces. 10. 41.

ग्रात्तम्-taken. 5. 13.

श्चारमगतिम्-acc. metempsychosis of soul. 3. 12:10. 26; 12. 37, 38.

ग्रात्मज:-one's own son. 3. 6.

श्रात्मजन्मानः-born from the self.

श्रात्मदेवता:-having self as the deities, 8, 22.

ग्रात्मन:-of self. 7. 4.

न्नात्मना-by self. 3. 22; 6. 21; 7. 23; 8. 17; 11. 31.

न्नारमनि-in the soul. 12. 37.

श्रात्मयशा-with the glory of self. 8. 15.

श्रात्मा-soul. 3. 12; 7. 4, 23; 10. 26.

अहमानम्-acc. one's ownself. 1. 19; 3. 5; 7. 18; 8. 17; 9. 3; 10.

26, 40; 12. 37.

यात्रेयम्-composed by Atri. 8. 22.

श्राद्ते-he takes. 2.9; he evaporates eclipses. 2. 13; he takes away. 5. 12; 7. 14.

श्राददीत-op. \overline{A} . of \sqrt{q} cl. III. with \overline{a} , it may take. 1. 7; 6. 16.

श्राददीमहि-we may obtain. 3. 11.

ब्राद्धाति-he puts forward. 7. 23.

श्रादरणात-from destroying. 6. 31.

ষ্মাदरियता-one who honours. 10.8. স্মাदर्शनीयम्-to be gazed at. 5. 13. স্মাदित:-from the beginning. 2.15. স্মাदित:-the sun. 1. 7; 2. 6, 13, 14, 15, 21. 22; 3. 12, 16; 4. 13, 16, 18, 27; 5. 4, 21, 24; 7. 7, 9, 20, 23, 29; 8. 13; 9. 40; 10. 20, 32; 11. 16, 23; 12. 1, 3, 10, 14, 27, 28, 29. স্মাदিব্যক্ষী-function of the sun.

7. 11. श्रादित्यकर्मेणा-with the function of

the sun. 7. 23. श्रादिखत:-from the sun. 2. 6.

म्रादिसम्बादाः-epithets of Āditya. 2. 13.

म्रादिखदैवत:-having the sun as its deity. 11. 6.

न्नादित्यमक्षीनि-shares of Aditya. 7. 11.

श्रादित्यम् -acc. the sun. 2. 9; 7. 17; 11. 42; 12. 9, 26, 28, 37.

श्रादित्यमध्ये-in the midst of (a panegyric addressed to) the sun. 11, 23.

श्रादिखरश्मय:-acc. pl. rays of the sun-1. 7; 3. 12; 4. 3, 25, 26; 7. 24; 11. 16, 28; 12. 38, 41.

म्रादिस्यरमीन्-rays of the sun. 4. 11. म्रादिस्यस्तुति:-panegyric of the sun. 4. 13.

म्रादित्यस्य-of the sun. 2. 13, 19; 5. 16; 7. 24; 12. 11, 21. न्नादित्याः-O Ādityās. 6. 27; 12. 35. न्नादित्यात्-from the sun. 4. 13; 7. 23, 24, 26; 12. 10, 15.

भ्रादिखीकृत्य–having made the sun. 7. 28.

च्चादित्ये—in the sun. 7. 23; 12. 37. च्चादित्येन—by the sun. 5. 21; 11. 40. च्चादित्योदये—at sun-rise. 12. 11. च्चादित्योपहितम्—covered by the sun.

2. 8.

च्यादिदेश-he pointed out. 2. 8.

न्नादिना-by the first. 5. 12.

त्रादिम्-acc. beginning. 1. 2.

श्रादिलुप्तम्-whose initial is elided. 10. 34.

म्रादिलोप:-elision of the first part.
2. 1.

म्रादिविषयंयः-metathesis of the first part. 2. 1.

न्नादिष्टोपयोजनानि-specified teams of gods. 2. 28.

ग्रादीप्तः-blazing. 2. 13.

न्नादीयते-it is settled. 4. 2.

च्चादुरि:-destroyer. 6. 31.

म्राह्णाति-he splits. 4. 4; 11. 21.

त्राद्यन्तविपर्ययः-metathesis of the first and the last part. 2.1.

श्राद्यन्तविपरीतस्य-gen. reversing the initial and the final. 10. 10.

म्रादियेत-one should respect. 2. 1; 7. 23.

म्राधवः-agitator. 6. 29.

म्राधवनात्-from agitating. 6. 29.

श्राधार:-base. 1. 13, 14. म्राधारयत-he held, 6, 34. ग्राध्यातम्-assigned. 1. 6. म्राध्यात्मम-acc. self. 2. 20. श्राध्यात्मिका:-relating to the self. 7. 3.

श्राध्यात्मिक्य:-relating to the self. 7. 1, 2.

श्राध्यानीथम्-to be thought about. 5. 1.

म्राध्वर्यवे-loc. relating to priest. 7. 3.

श्राध्वस्तम्-covered with darkness. 4. 3.

श्रानतम्-bent. 3. 9.

यानद्वम-fastened. 11. 47.

म्रानशिरे-they attained. 11. 16.

म्रानीतम्-brought forward. 3. 9, 19.

म्रानीयते-she is brought. 4. 15.

त्रानुपूर्वस्य-one after another, successively. 6. 14.

श्राप:-waters. 2. 15, 21; 4. 16, 25; 5. 5, 6; 6. 2, 3, 11, 16, 17, 22; 8. 6; 9. 26, 27; 10. 39, 44, 47; 12. 30.

भ्रापतत-flv. 11.14.

आपद्यते-he falls into, 2, 8, श्रापन्-they have obtained. 4.13.

श्रापन्नानाम्-gen. caught. 6. 27.

श्रापातितमन्यः-with energy infused.

5. 12.

स्रापान:-obtaining. 3. 10. श्रापुपर:-thou hast filled. 9. 29. খ্যাম:-obtained, 3, 15.

श्राप्तव्यम्-to be obtained. 11. 21.

ग्रासन्यानाम-of the obtainables.

11, 21,

च्चाप्तम-to obtain. 5. 28.

श्राप्ते:-from √श्राप (to obtain). 3.15.

ब्राप्ता-with praise or gift. 2. 11.

श्राप्या:-atmospheric gods. 11.20.

च्याप्नुयाम-may we obtain. 10. 21.

श्राप्तुवन्ति-they obtain. 1. 20; 10. 21.

ग्राप्तवान:-obtaining. 3. 10.

श्रामोति-he obtains, 3, 11,

श्रामोतिकर्मा-meaning to obtain.

7. 17; 11. 21.

त्राप्तोत्ते:-from √त्राप् (to obtain). 6.

14; 8, 4; 9, 26; 11, 20.

श्राप्याययति-it causes to swell.

6, 28,

ग्राप्याययन्ति-they make him grow.

5. 11.

ग्राप्यायसे-thou thrivest. 11. 5.

श्राप्रियः-the Apri hymns. 8. 4.

श्रामीदेवताः-Apri deities. 8.21.

श्राप्रीसूक्वानि-Apri hymns. 8. 22.

ग्राभासयति- he illumines. 7, 23.

श्राभि:-with these, 8, 10.

ग्राभिमुख्यम्-towards. 1. 3.

याभ्याम-with these. 3. 8.

ग्रामन्त्रयते-he addresses, 9, 30.

श्रामिन्वाने-measuring. 2. 20.

श्रामिश्राणि-mixed. 3. 13.

श्राम्नात:-it is handed down by tradition, 7, 23,

ग्राम्नायवचनात्-by the authority of the scripture. 1.16. श्रायजन्त-they sacrificed. 6. 15. म्रायन्तम्-coming. 5. 19. ग्रायन्ति-they come. 4. 15. श्रायम्यमानम्-being stretched. 2.10. भ्राययो-he came. 2. 24. ग्रायष्ट्रचे-worthy of being worshipped. 9. 36. त्रायात्-may he come. 5. 28. ग्रायात-come. 11. 14. स्रायातयति-he leads on. 10. 22. ग्रायाहि-come. 8. 8; 10. 2. ब्रायु:-Ayu, wind, moving. 9. 3; life. 10. 35, 40. म्रायुधम्-weapon. 7.4; 10.6; 12.30. **ग्रायुधानि**-weapons. 10. 30. श्रायोधनात्-from killing. 10. 6. ग्रारब्धुम्-to begin. 12. 32. च्रारभन्त-they grasped. 3. 21. ग्रारभामहे-we grasped. 3. 21. श्रारुख-having mounted. 10. 30. ग्रारोचन:-shining. 5. 21. ग्रारोचनात्-from shining. 12. 7. ग्रारोद्धम्-to ascend. 5. 25. आरोह-ascend. 12. 8. म्राचाभ्यामाये-in the sacred text of the Rgveda. 2. 13. श्राजींकीयाम्-acc. the Arjikiya, name

of a river. 9. 26.

म्रात्नीं-two ends of bow. 9. 39.

म्रात्न्यों-two ends of bow. 9. 40.

ग्रार्थपत्यम्-possession of an object.

7. 1. भ्रार्थ:-son of the lord. 6. 26. आर्येषु-among the Āryas. 2. 2. ग्रापेम्-composition. 6. 27; 9. 8. श्राष्टिंषेण:-son of ऋष्टिपेण. 2. 10, 11. \mathbf{z} \mathbf{z} \mathbf{z} \mathbf{z} \mathbf{z} \mathbf{z} \mathbf{z} being unstained, 12, 3. च्छावधीत-he has smitten, 5, 23. **ग्रावपति**-he sows. 6. 9. म्रावपनस्य-of granary. 3. 20. भ्रावर्तते-it draws all around. 9.29. म्रावह-convey. 5. 26. म्रावहति-it brings. 9. 42, 43. श्रावहतु-may he bring. 7. 16. ग्रावहनात्-from conveying. 5.26. ग्रावहन्त-let them bring. 6. 4. त्रावात-let it blow towards. 10.35. म्रावापिकानि-supplementary. 8. 7. ऋावाहनम्-invocation. 7. 8. म्रावि:-light. 8. 15. म्राविदत-he has found. 5. 3. ग्राविशति-he enters. 10.46. ग्राविष्कुरते-he makes apparent. 4. 16; 5. 19. ग्राविष्ट:-covered from all sides. 5. 8. म्राविष्टा-approached. 2. 14. भ्रावृद्धे-he covers from all sides. 5. 21. म्रावृशोति-it covers. 2. 13. श्रावेदनात्-from making known.

8, 15,

म्रावेदयाम:-we announce. 9. 31.

भाशवनुवन्ति-they are competent. 7. 30.

श्राशाः-quarters; side-quarters.

6. 1.

श्राशास्ते:-from √शास् with \overline{a} (to pray for). 6. 8; from the benediction. 11. 23.

आशि:-mixture of milk and Soma. 6. 8; benediction. 6. 8; 7. 3; 10. 43.

च्चाशीनीमक:-benedictory exclamation. 5. 22.

श्राशीर्वोदः-benediction. 7. 3.

त्राशु-soon. 5. 3; 6. 1, 12; 7. 26; 9. 26.

म्राशुश्रुद्धः-they heard. 2. 26.

ग्राश्यवाम-we hear. 2. 27.

ग्राश्याहि-hear. 9. 26.

आशेते-it lies. 11. 48.

त्राशेते:-from √त्राशी, to lie down.

2. 16.

न्नाश्चर्यम्-rare. 2. 24; 11. 2.

श्रारनुवानः-pervading. 3. 10.

श्राश्रपणात्-from slight cooking.

म्राश्रयचणात्-from mixing together. 6.8.

म्राभितम्-dependent. 5. 22.

त्राश्चेषकर्मणः–ab. meaning to cling. 4. 10.

श्राश्रम्-belonging to a horse.

श्राश्रमोधिक:-belonging to the horse-

sacrifice. 6, 22.

श्राश्विनम्-addressed to the Asvins. 1. 9; 12. 40.

ज्ञासक:-united. 9. 20.

श्रासद्गात्-from being situated in front. 6. 1.

श्रासन्न:-near. 6. 9.

श्रासन्नस्य-of near. 3. 20.

यासस्वांसः-running again and again. 10. 3.

ग्रासाम्-of these. 2. 24; 3. 13; 10.5.

म्रासिञ्चत-pour down. 5. 1.

श्रासीदतु-may he sit. 7. 20.

च्रासीदन्तु—may they sit. 8. 13; 9. 37.

श्रासीना:-seated. 7. 26; 8. 6.

त्रासु-in them. 4. 27; 6. 24.

ग्रासेवध्वम्–attend to. 9. 26.

श्रास्कन्नम्-attached. 6. 19.

श्रास्ते-he sits. 1. 1.

यास्थत्-Ao. from $\sqrt{2}$ सस् (to throw), he has thrown. 2. 2.

श्रास्त्रातानि-oiled. 4. 6.

ग्रास्यद्धाः-flowing upto mouth. 1.9.

ग्रास्यन्दते-it flows. 1. 9.

त्रास्यन्दनवन्तम्-capable of flowing.

न्नास्यम्-mouth. 1. 9.

ग्रास्ये-in mouth. 8. 21.

आह-he said. 1. 15, 19, 20; 2. 20; 3. 16; 4. 15, 25; 5. 27; 7. 23, 25, 26, 31; 8. 2, 3, 20; 10. 5; 11. 4, 5; 12. 14, 26.

च्राह्ननवन्तः-foaming. 4. 15.

म्राह्ना-hurting. 5. 2.

च्चाहन्ति-he attacks. 2. 17; 6. 11.

च्राहंसि-thou hurtest. 5. 2.

न्नाहर-bring. 1. 4; 4. 4, 5; 6. 32;

10. 15; 12. 6.

च्राहर्तारम्-acc. bringer. 7. 26.

ग्राहाव:-chariot. 5. 26.

याहु:-they say. 1. 8, 13, 14, 20; 4.

21, 27; 7. 4; 8. 14; 9. 19, 26;

11. 18, 23; 12. 14.

श्राहुतम्-invoked. 6.2; offered. 11.32.

श्राहुतय:-oblations. 5. 7.

म्राहुती:-oblations. 12. 36.

त्राह्यमानः-being invoked. 8. 8.

ग्राह्मयत्-she called. 5. 21.

ग्राह्मयन्त-they invoked. 5. 25.

ग्राह्मयामहे-we invoke. 11. 50.

म्राह्वये-I invoke. 11. 33.

म्राह्मानात्-from invoking. 5. 26.

इच्छन्-desiring. 7. 1.

इत-expletive. 1. 9.

इत:-from here. 7. 9, 22, 23.

इतम्-gone. 12. 37.

इतर:-other. 2. 8, 17, 22; 3. 10; 4. 18, 19; 5. 1, 4, 26; 6. 1, 17;

11. 39.

इतरत-other. 1. 6, 20; 2. 13; 4. 8,

13, 16, 27; 5. 14; 6. 17; 8.

22; 10. 44; 11. 48.

इतरया-by the other. 2. 2.

इतरस्य-of the other. 7. 5.

इतरा-other. 2. 7; 3. 9; 5. 22; 6. 8; 9. 8; 12. 5.

इतराणि-others. 2. 7, 18; 8. 7.

इतरे-others. 2. 24; 3. 10; 12. 26.

इतरेतरजन्मान:-born from each other. 7. 4.

इतरेतरजन्मानों-born from each other. 11. 23.

इतरेतरप्रकृतयः-original forms of each other. 7. 4.

इतरेतरमञ्ज्ञती-original forms of each other. 11. 23.

इतरेतरम्-each other. 2. 15, 20.

इतरेतरोपदेशः-mutual reference.

1. 2.

इता-gone. 3. 10.

इतात्-from going. 7. 14.

इतिहासम्-legend. 2. 10, 24; 9. 23; 10. 26; 12. 10.

इतिहासमिश्रम्–accompanied with a legend. 4 6.

इत्था-here. 5. 5.

इदंयु:-wishing for this. 6. 31.

इदम्-this. 1. 4, 5, 6, 15, 17, 20; 2. 13; 3. 11, 18; 4. 8, 13, 15, 16, 27; 5. 14; 6. 11, 17, 31;

10. 8, 32, 44.

इदानीम्-now. 6. 11; 11. 44.

इध्म:-fuel. 8. 4, 5.

इन्दते:-from √इन्द (to be powerful). 10. 8.

इन्दन्-being powerful. 10. 8.

इन्दवः-soma-draughts. 4. 17.

इन्दवे-for Indu. 10. 8, 42.

इन्दु:-name of a god. 10. 41, 42.

इन्दौ-in Indu. 10. 8.

इन्द्र-O Indra. 4. 4.

इन्द्र:-Indra. 1. 5; 2. 16; 3. 10,

11; 5. 6, 11, 12, 17, 19; 6. 5,

13, 19, 26, 30, 31, 34; 7. 2, 5. 8; 8. 2; 9. 3, 25; 10. 8, 10,

19; 11. 38, 39; 12. 9, 28,

30, 41.

इन्द्रकमे-function of Indra. 7. 10. इन्द्रपानम्-Indra's drink. 8. 2.

इन्द्रप्रधाना-primarily addressed to

Indra. 5. 12; 10. 3.

इन्द्रभक्नीनि-shares of Indra. 7.10.

इन्द्रम्-acc. Indra. 3. 10; 6. 8; 11. 2; 12. 21.

इन्द्रिक्षम्-acc. the characteristic mark of Indra. 1. 17.

इन्द्रशत्रु:-whose enemy is Indra. 2. 16.

इन्द्रस्य-of Indra. 6. 8, 18; 12. 46.

इन्द्रामी-Indra and Agni. 1. 16.

इन्द्राणी-wife of Indra. 11. 37.

इन्द्राय-to Indra. 1. 5; 7. 13.

इन्द्रासोमौ-Indra and Soma. 6.11. इन्द्रियनित्यम्-permanent in the

organs. 1. 1.

इन्द्रियाणाम—of the senses. 3. 12; 10. 26.

इन्द्रियागि-senses. 3. 12; 4. 13; 10. 26; 12. 37, 38.

इन्द्रेष-with Indra. 11. 15, 25. इनः-lord. 3. 11.

इन्घते:-from √इन्घ् (to kindle). 8. 7.

इन्धे-he kindles. 10. 8.

इन्धे:-from √इन्ध् (to kindle). 10.41.

इम:-these. 3.16.

इमम्-this 1.1, 20; 7.18, 23, 25, 31, etc.

इसाः-these. 2. 24; 4. 6; 7. 13; 8. 21.

इमानि-these. 1. 1, 12; 2. 7; 4. 27;

6. 16, 26; 8. 22; 10. 26, 31,

34, 42, 46; 11. 27; 12. 11, 30, 37, 42.

इमे-these. 1. 1, 3, 5; 2. 10; 4. 17. इयम्-this. 3. 9; 4. 15; 5. 22; 9. 8, 18.

इस्ते:-from √इर्. (to go). 5. 27. इसन्त-they move. 5. 27.

इरामृता-inst. s. brought up with food. 6. 12.

इराम्-food. 10. 8.

इरावतीम्-the Iravati, name of a river. 9. 26.

इरिणम्-dice-board. 9. 8.

इलाबिलशयस्य-gen. lying in the bowels of earth. 6. 19.

इळा-atmospheric deity. 11. 48, 49.

इव-preposition. 1. 4; particle. 1. 10; directly. 7. 31.

इव:-slight fear. 9. 30.

इषते:-from \/ इष (to go.) 9. 8. इषव:-arrows. 5. 4; 7. 4; 9. 16, 19; 10, 29, इषितसेनस्य-of इषितसेन. 2. 11. इपीक्या-by a kind of rush. 9. 8. इषीका-arrow, a kind of rush. 9.8. **59:**-arrow. 6. 32; 9. 18. इपुधि:-quiver. 9. 13. इपुनाम-synonym of arrow. 2. 6. इषुम्-arrow. 9. 18; 10. 29. इपुस्तुतौ-in praise of arrow. 2. 5. इपूणाम्-of arrows. 9. 13. इपून्-acc. arrows. 2. 5; 9. 14, 17. इह-here. 1. 20; 4. 4; 5. 25; 7. 16. 31; 10. 27, 28; 11. 16, 24; 12, 3, 4, 17, 40. इहस्थानम्-belonging to this region. 7. 23.

ईचे-thou rulest. 6. 6.

ईदे:-from √ईइ (to praise.) 8. 7.

ईम-particle. 1. 9; 5. 28.

ईर:-suffix. 2. 5.

ईरण:-furtherer. 3. 19.

ईरणवान्-swift. 10. 31.

ईरणवान्-swift. 10. 31.

ईरणवान्-swift. 9. 4; promoter.

12. 3.

ईति:-the root √ईर् to go. 4. 23.

ईमीन्ता:-having well formed haunches. 4. 13.

ईळ:-a deity. 8. 7.

ईळा-earth. 7. 8.

ईळितच्य:-he should be worshipped. 7. 16; 8. 8. ईशिषे-thou rulest. 6. 6. ईश्वर:-lord. 3. 12; 5. 7, 9. ईश्वरतमम्-most supreme lord. 11. 21. ईश्वरनामानि-synonyms of lord. 3. 11. ईश्वरपुत्र:-son of the lord. 6. 26. ईपणिन:-impetuous. 4. 16. ईपरोन-with quick. 4. 7. ईपते:-from √ईप् (to go; to kill.) 9, 18, ईपरिपङ्गल:-slightly brown. 3. 18. ईषया-with intelligence. 2. 25; with power. 9. 10. उ-particle: (1) separation (2) expletive. 1. 5, 9. डकार:-the letter u. 1. 5. उक्रम्-it is explained. 4. 1; 7. 8, 17. उक्थपात्राणि-libation vessels. 5. 11. उक्थम्-hymn. 6. 4. उक्थानि-hymns. 12. 34. उचते:-from √उच् (to grow.) 12.9.

उचन्ति-they grow. 12. 9.

उचावचान्-acc. various. 1. 3.

उज्ञावचै:-with various. 7. 3.

उचितम्-collected upwards. 4.24.

उचावचेष-in various. 1. 4.

डचावचा:-various. 1. 3.

ईळि:-√ईळ to solicit or to worship.

7, 15,

उच्चृतम्-fastened up. 2. 5.

उद्ये:-upwards. 4. 24; 9. 36.

उच्छति-it shines. 2. 18.

उच्छते:-from √वस् (to shine). 12.5.

उच्यते-it is called. 2. 5, 6, 13, 15;

3. 3, 5, 15, 16; 4. 16, 18, 19,

21; 5. 1; 6. 7, 19, 30; 8. 1, 5,

22; 9. 26; 10. 4, 7, 20, 32; 11.

23; 12. 2, 24, 26.

उच्यन्ते-they are called. 1. 1; 2.

6; 4. 16, 19; 5. 4, 6, 8, 11;

8. 2, 5.

उच्येते-they are called. 4. 19; 7. 16, 20; 12. 26.

उत्-prep. 1. 3.

उत्तिनhe draws out. 12. 29.

उत्ततान:-spread very far. 4. 21.

उत्तमपुरुषयोगाः-having the combination with the first person. 7. 2.

उत्तमम्-highest. 7. 31.

उत्तमे-in the highest. 5. 3; 6. 17; 7. 11.

उत्तर:-answer. 1. 14; higher. 2. 11; next. 4. 27; the latter. 5. 3; last. 6. 1.

उत्तरम्—second part. 5. 27; the latter. 12. 13.

उत्तरस्याम्-in the following stanza. 12. 22.

उत्तरा-next. 1. 19; 2. 11; 3. 2, 4; 5. 8; 7. 17, 27, 30; 10. 26.

उत्तराणि-next. 2. 10, 13, 15, 18,

20, 21, 23, 24, 27, 28; 3. 1, 7, 8, 9, 11, 13, 19, 20, 21;

4. 20.

उत्तराभि:-by succeeding (stanzas). 9. 8.

उचरे-next. 2. 28; 3. 9, 10, 11, 13, 19; two higher ones. 7. 16, 18, 20, 23, 31.

उत्तरेख-with the latter. 1. 5.

उत्तान:-wide spread. 4. 21.

उत्तानयो:-of two wide spread. 4.21.

उत्पन्नस्य-of the produced. 1. 2.

उत्पन्नानाम्-gen. produced. 1. 2.

उत्स:-cloud. D. 10. 9.

उत्सद्नात्-from rising upwards.

10.9.

उत्सरणात्-from moving up. 10.9.

उत्सर्वेणात्-from sun-rise. 12. 13. उत्सहताम्-he may overpower.

4. 19.

उत्साहकर्मण:-ab. meaning to encourage. 1.7; meaning to sharpen. 10.6.

उत्स्नाता-stepped out. 7. 12.

उत्स्यन्दनात्-from flowing upwards. 10. 9.

उद्कचर:-roaming over waters.
4.16.

उद्कवत्यौ-having water. 5. 2.

उद्कदानम्-gift of water. 6. 34.

उद्कनाम-synonym of water. 2. 22, 25; 5. 19; 7. 24; 9. 26;

12. 26.

उदकनामानि-synonyms of water. 2. 24.

उदकम्-water. 2. 22, 24; 4. 19; 5. 14, 16, 19; 6. 2, 7, 28; 10. 4, 16; 11. 41, 43, 44.

उदक्कवि-abounding in water.

उद्कवन्तम्-having water. 10. 13.

उदकस्य-of water. 3. 12; 7. 17, 24; 10. 41; 11. 49; 12. 8.

उदकानि-waters. 10. 34; 11. 25, 36, 50.

उदके-in water. 6. 27; 10. 12.

उदकेन-with water. 2. 22; 6. 26, 36; 7. 24; 10. 31; 12. 9.

उद्केन्धन:-with water as its fuel. 7. 23.

उदकेषु-in waters. 10. 44; 12. 32. उदके:-with waters. 6. 30.

उदकोपशमन:-extinguishable by water. 7. 23.

उद्गमत-it has gone up. 12. 16. उद्धि:-ocean. 6. 5.

उदन्यते:-from the verb udanya (to moisten). 11. 15.

उदन्यु:-one who seeks water.

11. 15; cataka bird. D. उद्येन-with sun-rise. 12. 14, 28. उद्येष-in sun-rises. 11. 23.

उदरम्-belly. 4. 7.

उद्रेषु-in bellies. 6. 4.

उद्शिश्चियत्-he has uplifted. 11. 10. उदात्तः- accented. 5. 5. उदात्तम्-accute. 4. 25; 6. 28.

उदाहरन्ति-they quote. 3. 3, 5; 5. 27; 7. 8.

उदाहरिष्यामः-we shall quote. 3. 1; 11. 2.

डित:-risen. 5. 9.

डिंदतानुवादः-paraphrase of what was said. 1. 16.

उद्गिच-in the northern. 7. 23.

उदीच्येषु-among the northerners. 2. 2.

उदीर्णानि-raised. 3, 20.

उदेषि-thou risest. 7. 23.

उद्गततमः-most come out. 9. 32.

उद्गतम्-gone up. 2. 7.

उद्गाता-chanter. 1. 8; 7. 5.

उद्देशिंम्-pierced at top. 3. 20.

उद्देश:-principle. 12. 40.

उद्धततर:-very high. 2. 11.

उद्धतत्तरम्-very much raised. 6.19. उद्धर-uproot. 6.3.

उद्**श्तम्-**extracted. 3. 20; held up. 8. 15.

उद्यन्-rising. 2. 21.

उद्यन्ति-they grow. 6. 36.

उद्वत:-uplands. 10. 20.

उद्गहन्ति-they uplift. 12. 15.

उनित-it wets. 2. 24.

उनत्ते:-from √उद् (to issue out).

10. 9; (to moisten). 10. 41.

उन्निन्यथु:-you raised up. 6. 36.

उन्नेतुम्-to uplift. 9. 3.

उप-prep. 1.3.

उपकत्तद्धाः-flowing near to the arm-pit. 1. 9.

उपक्रमप्रभृति-begining from the original. 1. 1.

उपकान्ते-brought near each other. 8.11.

उपञ्चति-they deal blows. 9. 20. उपजन:-birth. 4. 20.

उपजनम्-accession. 1. 3.

उपजनाः-additions. 4. 7.

उपजिद्यः-smellers. 3. 20.

उपजिद्धिका:-emmets. 3. 20.

उपजीवन्ति-they live. 11. 41, 47.

उपतस्थु:-they attended. 7. 26.

उपतिष्ठन्ते-they approach. 6. 8.

उपद्धाति—he puts. 7. 31.

उपद्याकमी-meaning to protect.

4. 17.

उपदस्यन्ति-they are destroyed.

7. 23.

उपदासयति—he causes to exhaust. 2. 17; 7. 23.

उपदिशः-side-quarters. 2. 15; 6. 1. उपदेशः-reference. 1. 1.

उपदेशस्य-of reference. 3. 21.

उपदेशाय-for oral instruction.

1. 20.

उपदेशेन-by oral instruction. 1. 20.

उपधाम्-penultimate. 5. 12.

उपधालोप:-elision of the penultimate. 2. 1.

उपधाविकार:-modification of the penultimate. 2. 1.

उपधेहि-place near. 4. 20.

उपनिषद्वर्गः-description of the Upanisad. 3. 12.

उपपद्येत-it may be possible. 11.23.

उपपद्यते-it is possible. 1. 2, 13, 14; 7. 23; 8. 2.

उपपर्चन:-attached. 6. 17.

डपिपाद्यिषेत्-desid. from √पद् with डप, one should try to make it possible. 2. 2.

ਤਧੰਸ਼ਰ–let it come near. 6. 22.

उपबन्धः-suffix. 1. 8.

उपबन्धम्-inflection. 1. 7; 6. 16.

उपभव-be near. 4. 25.

उपमा:-similes. 3. 5, 13.

उपमानस्य—of the particle of comparison. 7. 31.

उपमार्थीय:-it has the sense of comparison. 1. 4.

उपमार्थे-in the sense of comparison. 1. 4; 3. 16; 4. 11; 5. 22, 28; 6. 8; 7. 20; 8. 19; 9.

6; 11. 47; 12. 8, 19, 29.

उपमार्थेन-by way of comparison. 2. 16.

उपिमोते-he compares. 1. 4; 3. 13, 14; 5. 26.

उपमोत्तमया-inst. last but one. 1.19.

उपयमनप्रतिषेधः-prohibition of marriage. 3. 5.

उपयोजनानि-teams. 2. 28.

उपर:-cloud, mountain. 2. 21.

उपरता:-inactive. 2. 21.

डपरमन्ते-they rest. 2.21. उपरमयति-it renders quiet. 2. 18. उपरिभावम्-above. 1. 3. उपरिद्यात्-later on. 1. 4, 15, 20; 2. 6, 13, 23, 24, 27; 4, 10, 15, 16; 6. 4, 9; 7. 9, 20. उपनः-cloud, mountain. 2. 21. उपलप्रचिर्णा-stone-grinder. 6. 5, 6. उपलग्नेपिशी-one who throws on stones, 6, 5. उपिक क्रिने-replacing. 10. 17. उपलेष-on stones. 6. 5. उपन्याख्यातम्-it has been explained. 2, 12, उपशाम्यन्-becoming extinguished. 4, 14, उपश्वासय-fill with roar. 9. 13. उपसन्नाय-to a resident pupil. 2.3. उपसर्ग:-preposition. 3. 16; 5. 5; 6. 1, 22. उपसर्गनिपाता:-prepositions and particles. 1. 1, 12. उपसर्गाः-prepositions. 1. 3. उपसर्तन्यम्-to be approached. 3. 2. उपसोदेम-we honoured. 12. 39. उपस्थ:-preceded by preposition. 1. 17; 4. 23. उपस्तुम:-we praise. 8. 7. उपस्थानम्-bosom. 9. 37. उपस्थानात-from the bosom. 9.39. उपस्थाने-in proximity. 7. 26; 8. 15, 18; 9. 40.

उपस्थितान्-dependents. 6. 17. उपस्थे-in lap. 6. 6. उपहितेन-by accomplishing. 5.12. उपह्नये-I invoke. 11. 43. डपाइक्षे-thou favourest. 5. 25. डपागमत-he has obtained. 3. 4. उपाचार:-nse. 1. 4. उपादार्श-he has been seen up. 4. 16. उपादीयमानः-being seized upon. 7, 23, उपालभ्यन्ते-they are found fault with, 1, 14. **उपावस्ज**- bestow. 8. 17. उपाशंसनीय:-to be expected. 1. 6. उपाहरन्ति-they accomplish. 2.20. उपेचितव्यम्-to be ascertained. 1. 15, 17; 2. 6; 7. 5. उपेचितन्या:-they should be noted. 1. 3, 11. उपेयते-it is approached. 12. 13. उपेयात्-he should approach. 12. 13. उपैतु-let her approach. 11. 29. उपोनद्धम्-fastened near (the belly). 6. 19. उब्जते:-from √उब्ज् (to subdue). 6. 8; (to press down.) 7. 12. उभयप्रधाना-primarily addressed to both. 5. 12; 10. 3. उभयम्-both. 1. 4, 5. उभयलिङ्गा-having both

characteristic marks. 2. 8.

उभयवन्ति—addressed to both. 8.22. उभयविधाः—of both kinds. 7. 7.

उभाभ्याम्-with both. 1. 4; 4. 4.

उमे-both. 1. 1; 8. 15.

डभौ-both. 4. 4; 6. 33.

डरण:-sheep. 5. 21.

उरणमथि:-sheep-killer. 5. 21.

उराण:-making wide. 6. 17.

उर-wide. 5. 13; 6. 17; 11. 15.

उरुकरम्-spreader. 9. 20.

उरुचयण:-wide-dweller. 9. 3.

उरुजिंग-the Uruñjirā, name of a river. 9. 26.

उस्तरम्-more wide. 8. 9.

उरुत्वेन-widely. 8. 10.

उरमूतम्-very wide. 11. 21.

उरुष्यति:-to protect. 5. 23.

उरुष्याणः-protecting. 5. 23.

उर्वभ्यरनुते-she gets much. 5. 13.

उर्वशी-name of a nymph. 5. 13; a divine woman. 11. 35, 36, 49.

उन्ध:-broad. 2. 26.

उत्ख्**लम्**-mortar. 9. 20, 35.

उत्वतमुसले-mortar and pestle.

9. 35.

उल्वम्-cover. 6. 35.

उवाच-he said. 2. 10.

उश्रत्य:-desiring. 12. 45.

उश्रत्यो–desirous. 9. 39. उशिज्–name of a seer. 6. 10.

डशिज:-of Usij. 6. 10.

उशीरम्-a plant. 2. 5.

उप:-of dawn. 12. 2, 6.

उपसम्-dawn. 3. 16.

उपा:-dawn. 2. 18; 4. 16; 5. 21;

7. 29; 8. 10; atmospheric deity. 11. 46-48; celestial

deity. 12. 5.

उपासानक्रा-dawn and night. 8. 10.

उपोनामानि-synonyms of dawn.

2. 18.

उष्णनाम-synonym of heat. 11. 25.

उप्णम्-heat. 2. 2.

उष्णवर्षे:-with heat and rain.

2. 22.

उंदिणक्-a metre. 7. 12.

उष्णीषम्-head-dress. 7. 12.

उच्चीविणी-having a head-dress.

7. 12.

उम्रा-cow. 4. 19.

उम्राविण:-flowing. 4. 19.

डिम्नया-cow. 4. 19.

उद्धः-they said. 2. 10; 3. 17.

ऊतये-for protection. 4. 17.

द्धति:-protection. 2. 2; 5. 3.

ऊत्या-with protection. 12. 21.

ऋब:-udder, night. 6. 19.

ऊनाचरा-having less syllables.

7. 13.

ऊरुभ्याम्-with thighs. 5. 13.

ऊरू-thighs. 8. 10.

उद्धरम्-food-maker. 9. 20.

ऊर्ज्-food. 3. 8.

ऊर्जयित-it makes strong. 3. 8.

ऊर्जाहुती-worshipped with foodoblations. 9. 42, 43.

ऊर्जाह्मान्यों-to be worshipped with food-oblations. 9. 42, 43.

ऊर्जेदीर्णम्-pierced for food. 3.20.

जर्णा-wool. 5. 21.

ऊर्णावान्-having wool. 5. 21.

ऊर्चोते:-from √ऊर्चु (to cover). 2. 26; 5. 21, 23; 6. 35.

ऊर्दरम्-granary. 3. 20.

ऊर्ध्वगतिप्रतिषिद्धा—upward motion is denied. 2. 11.

ऊर्ध्वतानः-spread very high. 4. 21. ऊर्ध्वबन्धनः-having a top-knot.

12. 38.

ऊर्ध्वबोधन:-expanding at the top. 12, 38.

ऊर्ध्वम्-after. 12. 1.

जभ्वेखम्-having a hole at the top. 9. 20.

उद्यते-it is considered. 12. 3.

東東-stanza. 1. 8; 2. 16; 3. 4; 5. 13; 9. 4, 6, 23; 10. 26, 32; 12. 10.

ऋक्संस्तविकी-a stanza of joint praise. 7. 8.

ऋचर:-thorn. 9. 32.

ऋचा:-stars. 3. 20.

ऋग्भाज:-to whom stanzas are addressed. 7. 13.

ऋग्मन्तम्-having stanzas addressed to himself. 7. 26.

ऋग्मियम्—wothy of honour. 7. 26. ऋग्यष्टा—one who sacrifices with

the stanzas of Rgveda. 3.19.

भ्राङ्मिश्रम्-accompanied with a stanza. 4. 6.

ऋचः-stanzas. 1. 8; 7. 1; 10. 20.

ऋचम्-stanza. 2. 8; 7. 8.

ऋचा-stanzas. 6. 23; 7. 12.

ऋचि—in the stanza. 2. 20; 5. 27; 10. 16; 11. 11, 20; 12. 20, 29, 30-33.

ऋच्छत-seek. 3. 17.

ऋच्छ्रति—he moves. 4. 18; it raises. 9. 2.

ऋ•छते:-from √ऋ. (to go, to befall, to injure). 1. 9; 2. 7; 5. 7.

ऋच्छते:-from √ऋच्छ् (to be stiff). 9. 32.

ऋजीषम् -residue. 5. 12.

ऋजः-straight. 6. 21.

ऋजुगामिनः-going straight. 10. 3.

ऋजुगामिनाम्-of straight-forward.

ऋजुगामिनी-flowing straight. 9. 26.

ऋज्तमै:-with most straight. 8.19.

ऋजूकप्रभवा-rising in the rjūka country. 9. 26.

ऋक्षति:-the verb ऋञ्ज् to decorate. 6. 21.

ऋणाते:-from √ऋण् (to go). 9. 8. ऋणे-in debt. 5. 25.

ऋत:—name of a god. 10. 40, 42.

ऋतपर्णः-having wings of law.

8, 19,

ऋतम्-water. 2. 25.

ऋतवः-seasons. 7. 8.

ऋतवत्यः-having water. 2. 25.

ऋतावृतौ-in the turning of sacred rites. 8. 17.

ऋतु:-a moment. 2. 25.

ऋतुकाल:-proper season. 12. 46.

ऋतुकालेषु-in proper seasons. 1. 19; 3. 5.

ऋतुगामिनाम्-gen. going at proper season. 12. 39.

ऋतुद्धन्दःस्तोमपृष्ठस्य-of season, metre, hymn, etc. 7. 11.

ऋतुदेवताः-having seasons as deities, 8, 22.

ऋतुयाजी-one who sacrifices in proper season. 3. 19.

ऋतुयाजेषु-in sacrifices to seasons. 8. 2.

ऋतेन-with sacred rite. 11. 15. ऋत्विक्-priest. 3. 19.

ऋत्विक्कमेणाम्-of the duties of a priest. 1. 8.

ऋत्विङ्नामानि-synonyms of priest.
3. 19.

ऋत्विज:-priests. 7. 30; 8. 2.

ऋदुदर:-Soma. 6. 4.

ऋद्पे-knocking down from a distance. 6. 4, 33.

ऋद्रमः-most abundant. 3. 20.

ऋषक्-isolation; prosperity. 4. 25.

ऋध्नुवन्-prosperous. 4. 25.

क्र**क्षोर्ख्यं**—in the sense of prosperity. 4. 25.

ऋद्योते:-from √ऋष् (to increase). 3. 20.

ऋबीसम्-earth. 6. 35.

क्रभव:-Rbhus. 11.15, 16; rays of the sun. 11.16.

ऋभु:-Rbhu. 11. 16.

ऋभूणाम-of the Rbhus. 9. 3.

ऋभो:-of Rbhu. 11. 16.

ऋषय:-seers. 1. 20; 4. 27; 7. 4; 11. 19; 12. 36.

ऋषि:-seer. 2. 11, 24; 3. 11; 4. 15, 16, 19; 5. 2; 6. 25; 7. 1, 13;

9. 23; 10. 5, 32, 42. ऋषिप्रज्या:-of a seer's daughter.

5. 2.

ऋषिम्-seer. 4. 14.

ऋषीगानि-luminaries, senses. 10.26.

ऋषीयाम्-of seers. 2.11; 3.17; 7.3.

ऋषीन्-seers. 6. 5.

ऋषे:-of the seer. 9. 8; 10. 10, 46. ऋष्टिपेणस्य-of ऋष्टिपेण. 2. 11.

एक:-one. 1. 8, 19; 2. 6; 3. 10; 6. 5; 7. 4; 12. 29.

एककपाल:-having one potsherd. 7.24.

एकचारियम्-moving on one leg. 4. 27.

एकतः-from one. 4. 6.

एकदेवतानि-consecrated to one

deity. 5. 11.

एकपदनिस्क्रम्-explanation of single word. 9.26.

एकपदानि-single words. 2. 2.

एकपदिका-name of a list. 1. 14.

एकपर्वसु-loc. having one member. 2. 2.

एकपात्-one-footed. 12. 29, 30, 32, 33.

एकम् one. 1. 20; 12. 40; Some. 6. 13, 31; 7. 6, 9, 20; 10. 16, 26, 34.

एकालङ्गम्-having the characteristic mark in one stanza. 12. 40.

एकवचनान-singular number. 4.15. एकवचनाथै:-having the meaning

of the singular. 6. 16.

एकविंशति:-twenty one. 2. 7.

एकविंशस्तोमः-a hymn. 7. 11.

एकशतम्-one hundred and one.

2. 24.

एकशब्दानि-single words. 4. 1.

एकस्मै-for one. 1. 19.

एकस्य-of one. 2. 13; 7. 4, 5.

एकस्या:-of one. 12. 7.

एकादश-eleven. 2. 28; 3. 9, 13; 8. 22.

एकार्थम्-having one meaning. 4.1. एके-some. 1.7, 8, 9, 12; 2.2; 3.

3, 4, 5, 8; 5. 3, 12; 7. 13; 8.

21; 10. 3; 11. 6; 12. 1.

एकेन-with one. 5. 11; 12. 29.

एकेषाम्-of some. 1. 14.

एकेषु-among some. 2. 2.

एकैकस्याः-of each and every one. 7. 5.

एकोपसर्गात्-with one preposition. 7. 9.

एतत्-this. 1.1, 4, 7, 13, 14, 16;

2. 2, 10, 13, 15, 23, 24, 27;

3. 4, 11; 4. 1, 6, 13, 15; 5. 3,

7, 8, 11; 6, 16, 27, 28; 7, 2,

3, 4, 5, 7, 23, 24; 8. 2, 9; 9.

8; 11. 16, 38, 39, 48; 12. 5, 9, 28, 40.

पुतत्तर:-has come nearer. 3. 16.

एतन्स-among them. 8. 20.

एतबा-with this. 7. 28, 29.

एतयोः-du. of these. 1. 3.

प्तानि-these. 1. 1; 5. 25; 7. 8, 10,

11, 23; 10. 26, 42, 43.

पुताभ्याम्-with these. 1. 5; 2. 21; 7. 26.

पुताभि:-with these. 11. 12.

प्ताम-her. 2. 8; 7. 8, 27.

प्तावताम्-of so many. 1. 20.

पुतस्मात्-from the same. 1. 20; 2.

5, 6, 8, 13, 17; 5, 1, 2, 4, 7,

14, 22, 26; 6. 1, 17; 7. 29; 8.

2; 9. 8; 10. 44; 11. 39, 47;

12. 13.

एतस्मिन्-in this. 1. 4, 5; 5. 11; 7. 3; 10. 26.

प्तस्य-of this. 1. 3; 2. 23; 3. 7, 9; 7. 23; 11. 3, 4; 12. 7.

एतस्या:-of this. 6. 2.

एतस्याम्-in this. 5. 27; 12. 24. पुता:-these. 5. 11; 7. 31; 10. 20. प्तान् -these. 10. 9; 12. 9. पुताम्-this. 3. 3. प्तावन्त:-so many. 1. 20. पुतावन्ति-so many. 1. 20. पुति-he goes. 2. 17; 8. 10; 9. 40; 12. 27. पुत्र-may he go. 8. 13. पुते-these. 1. 4; 5. 4; 7. 7, 16, 18, 20, 23, 31; 8, 17; 9. 9; these two. 3. 13; 12. 26. पुते:-from √इ (to go). 1.13; 7. 14; 10. 1; 11. 24. पुतेन-with it. 1. 2, 10, 11, 14, 15, 17; 2. 14; 4. 12, 25; 5. 5, 28; 6. 17. प्तेभ्य:-to these. 7. 9, 25. प्तेषाम्-of these. 1. 3; 3. 17. प्तेषु-in these. 7. 11. पुत्य-having come. 1. 5. एधमानान्-the haughty. 6. 22. पुनत्-this. 1. 9; 8. 1; 11. 47. एनम्-him. 1. 16; 2. 10, 12. 14; 3. 19, 21; 5. 4, 12; 6. 14; 7. 19, 21, 22, 23, 26, 28, 29; 8. 2, 3; 10. 5, 8, 9, 13, 47; 11. 2, 23. एनया-with it. 6. 12. पुनयो:- of these two. 3. 22. एनस्-sin. 11. 24. पुना:-these. 3. 21; 9. 26, 27, 28.

पुनान्-them. 9. 7, 8; 12. 43.

एनानि-these. 1. 13, 14; 4. 23, 25; 5. 4. एनास्-her. 1. 13, 14, 19; 2. 19; 3. 3, 5, 6; 5, 28; 9, 26, 30; 10. 29; 11. 25, 43, 46. एने-these two. 2. 20; 3. 22; 5. 10. एनेन-by this. 2. 5; 3. 21; 4. 4; 8. 1. पुनौ-them. 6. 36. पुभि:-with these. 9. 7. एभ्य:-from these. 10. 26. एयाते-3. du. \overline{A} . of $\sqrt{\xi}$ (to go) with आ. they come. 5. 28. प्रिनेthey established. 4. 23. प्व-indeed, ind. 1. 1. etc. प्रम्-in this manner. 1. 3; 4. 16; 7. 3, 7. etc. एवंकमी-having the same meaning. 5. 2. एवंसति-being so. 1. 14. प्य:-this. 1. 4, 5, 11, 14, 16, 20; 4. 19; 7. 7, 9, 23, 24; 8. 2, 3, 5; 9. 41, 42; 10. 5; 11. 11, 20, 43; 12. 2, 7, 20, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 40. एषिएन:-ambitious. 4 16. एष्णेन-with vigorous. 4. 7. एष्णेषु-in rites leading to. 6. 22. प्या-this. 1. 14; 2. 7, 8, 9, 10, 16, 18, 19, 21; 3. 8, 21; 5. 13; 7. 1, 14, 15, 19, 20, 21;8. 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20; 9, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13,

14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40; 10. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46; 11. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49; 12. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 25, 26, 27, 28, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45. एवाम्-of these. 1. 13; 4. 13; 7. 4,

23; 9. 5, 33; 10. 26; 11. 19. **yy-**in them. 1. 3.

ऐकारान्तम्-ending in ऐ. 1. 17. ऐतिहासिका:-legendarians. 2. 16; 12. 1, 10.

ऐन्द्रः addressed to Indra. 5. 12. ऐन्द्रो-addressed to Indra. 4. 16. ऐन्द्रो-loc. addressed to Indra. 11.2. ऐन्द्रचाम्-in a (stanza) addressed to Indra. 11. 20; 12. 20, 33. ऐन्द्रचाम्-in a stanza addressed to Indra and Agni. 12. 30. ऐश्वर्यकर्माण:-meaning to be prosperous. 3. 11.

ऐश्वर्यम्-power. 1. 3; 8. 2; prosperity. 3. 11.

ऐश्वर्येण-with prosperity. 3. 11.

श्रोक:-dwelling place. 3. 3; 9. 5. श्रोकार:-the letter श्रो. 2. 5. श्रोघ:-flood. 2. 2. श्रोज:-vigour. 6. 8.

श्रोजते:-from √श्रोज् (to be strong). 6. 8.

भ्रोजसा-with vigour. 6. 8; 8. 2. भ्रोदनम्-cloud. 6. 34; rice. 7. 13. भ्रोप्यन्ते-they are crowded. 12. 5. भ्रोमास:-protectors. 6. 9; 12. 40. भ्रोपित-it burns. 9. 27.

म्रोषधयः-herbs. 4. 25; 6. 3, 36; 9. 8, 27, 28.

श्रोषधाहुत्या-with the floral oblation. 10. 21.

श्रोषधि:-herb, Soma. 8. 6; 11. 2,5. श्रोषधिपर्यन्तानि-up to herbs. 7. 4, 7. श्रोषधिवनस्पतिभ्य:-from herbs and plants. 8. 5.

च्रोषधिवनस्पतिषु-in herbs and trees. 6. 36.

श्रोषधी:-herbs. 2. 22; 6. 8.

च्चोषद्धयन्ति—they suck the burning element. 9. 27.

भ्रोत्तमिकानि-addressed to celestial deities. 7. 23.

श्रौदुम्बरायणः-name of a teacher.

श्रौदेशिकमिव-like an enumerative one. 1. 4.

भ्रोपमन्यवः-name of a teacher. 1. 1; 2. 2, 6, 11; 3. 8, 11, 18, 19; 5. 7; 6. 30; 10. 8.

श्रोपमिक:-belonging to a simile.
3. 4.

श्रौपमिकम्-metaphorical. 4. 8; 7. 12, 13, 17.

श्रोणंवाभ:-name of a teacher. 2. 26; 6. 13; 7. 15; 12. 1, 19. श्रोणधम्-floral. 5. 28.

कंसम्-white copper. 7. 23.

**-who. 1. 6, 13, 14; 2. 16; 4. 2; 6. 13, 24, 31; 7. 22, 30; 8. 2, 17; loving, or surpassing,

or happy. 10. 22.

ककुप्-name of a metre. 7. 12. ककुभिनी-having an elevation. 7. 12.

कत्तः-arm-pit. 2. 2.

कचम्-arm-pit. 2. 2.

कचीवान्-having secluded apartments. 6. 10.

कच्या-girth. 2. 2; 6. 28.

कद्याः-girdling circles. 3. 9.

कच्यावान्-having secluded apartments. 6. 10.

कच्छ:-mouth and shell. 4. 18. कच्छप:-tortoise. 4. 18.

कच्छम्-mouth. 4. 18.

कच्छेन-with shell and mouth. 4.18. कच्छिन-some. 6. 30.

कटकिमा-with bitterness. 5. 4.

कण:-minute. 6. 30.

कण्ति:-the verb कण्. 6. 30.

कणते:-from √कण् (to be small). 6. 30.

क्षेचात:-striking till his desire is satisfied. 5. 11.

क्षेह्त:-drinking till his desire is satisfied. 5.11.

कररक:-thorn. 9. 32.

कर्ण्यतः-from \sqrt{av} र् (to go). 9.32.

करवप्रभव:-born of Kanva. 3. 17.

करवस्य-of Kanva. 3. 17.

कथम्-how. 1. 4, 8; 3. 22; 5. 23;

9. 30; 11. 23, 25.

कथितम्-said. 11. 7.

कदाचित्-ever. 3. 16.

कद्राति-very contemptible gait.

2. 3.

कनते:-from $\sqrt{$ कन् (to shine). 4. 15.

कनीयसा-with the lower. 3. 13.

कनीयान्-younger. 2. 10.

कनीयांसम्-lower. 3. 13.

कन्तपः-pricking whomsoever.

9. 32.

कन्यके-two girls. 4. 15.

कन्ययो:-of two girls. 4. 15.

कन्या-girl. 2. 27; 4. 15.

कन्यानाम्-of maidens. 10. 21.

कपना:-creeping. 6. 4.

कपालानि-dishes. 7. 24.

कपि:-monkey. 3. 18.

किंपिञ्जल:-francoline partridge. 3. 18: 9. 4.

कपूत्रम्-impure. 5. 24.

कप्या:-impure. 5. 24; 6. 19.

कस्-expletive. 1. 9; happiness. 2. 14; comfortable. 10. 4; whom. 4. 2; 10. 2, 28, 32, 36; 11. 9; 12. 15.

कमनः-loving. 10. 22.

कमनीय:-delightful. 2. 2.

कमनीयदेव:-delightful god. 5. 27.

कमनीयभोजा:-who use delightful objects. 2. 2.

कमनीयम्-delightful. 2. 3; melodious. 3. 18.

कमनीया-to be loved. 4. 15.

कमनेन-by the lover. 4. 15.

कंपना-creeping. 6. 4.

कंबल:-blanket 2. 2.

कंबलभोजा:-who use blankets. 2.2.

कंबोजा:-the Kambojas. 2. 2.

कंबोजेषु-among the Kambojas. 2.2.

करणात्-from doing. 10. 8.

करस्रो arms. 6. 17.

करिष्यति-he will do. 1. 4, 5.

करिष्यन्ति-they will act. 4. 20.

करूलती-having gaps in teeth. 6. 30, 31.

करोति-he does. 2. 6, 8, 9; 9. 18; 12. 11.

करोतिकर्मणः-ab. meaning to do.

8.13.

करोतिकर्मा-meaning to make. 4.19.

करोतिकिरती-making and scattering.

करोतु-let him do. 1. 5.

कर्णः-ear. 1. 9.

कर्णाभ्याम्-with ears. 7. 3.

कर्णों-ears. 10. 4.

कर्तन-do. 4. 7.

कर्ती-composer. 3. 11; maker. 5. 21; 6. 6, 35; 10. 25.

कर्तारी-two workers. 8. 12.

कर्म-function. 1. 12, 14; 2. 28; 3.

1, 13, 22; 4, 17; 7, 8, 10, 11, 23, 27; 12, 17, 32.

कर्मकर्म-every action. 12. 18.

कमजनमान:-born from action. 7.4.

कमेण:-of the deed. 5. 24; actions. 12. 32.

कर्मणा-with action. 2. 22; 6. 26; 10. 10; 11. 27.

कर्मणाम्-of actions. 4. 11; 6. 17.

कर्मणि-in action. 11. 23; 12. 45.

कर्भणे-for the action. 11. 15.

कमैतिषु-in the extention of works. 11. 24.

कमेनाम-synonym of action. 2. 13; 5. 12.

कर्मनामानि-synonyms of action. 3. 1.

कमेप्रथक्त्वात्-from separateness of functions. 7. 5.

कर्मभि:-with actions. 2. 9, 24;

with actions, with names. D. 6. 30; with actions. 7. 6,

7, 13, 20, 28; 11. 16; 12. 27, 30.

कर्मभ्य:-from actions. 7. 25.

कर्मवन्तः-active. 10. 22.

कमैवसु:-rich in actions. 11. 26.

कर्मसंपितः-accomplishment of action. 1. 2.

कमेसु-in actions. 5. 1, 10; 11. 23.

कर्माणि-works. 2. 17, 20; 3. 7, 8,

9; 4. 19, 25; 5. 4; 7. 5, 23;

11. 16; 12. 28, 34.

कमीत्मानः-whose selves are action. 7. 7.

कर्मोपमा-simile in action. 3. 15.

कमोपसंप्रह:-conjunction of meanings.1. 4.

कर्मोपसंग्रहाथे-in the sense of conjunction. 1. 4.

कर्मोपसंयोग:-secondary meaning.

कलश:-jar. 11. 12.

कला:-small parts. 6. 6; particular quantities. 11. 12.

किनः-a particular quantity.

11. 12.

कत्त्पते:-from √क्लुप् (to manage). 6. 8.

करपयावहै-Sb. we two will regulate. 12. 28.

कल्याण्कर्माणः-of blessed actions. 11.14.

कल्याण्चके-loc. whose wheels are

good. 10. 3.

कत्याण्जिह्न-having a blessed tongue. 8. 6.

कल्याणदान:-of bountiful gifts. 2. 24; 5. 27; 6. 14.

कत्याणदानाः-munificient givers. 6. 23.

कल्याखदेवः-benevolent god. 5.27.

कल्याणनाम-synonym of good. 9.2.

कल्याग्पागिः-whose hands are blessed 2.28.

कल्याणप्रज्ञा:-of blessed wisdom.

कल्याणभद्राम्-blessed. 11. 34.

कल्याणम्-good. 2. 3; 9. 2.

कत्याणमङ्गलः-of blessed auspiciousness. 9. 4.

कर्याणवर्णरूपः-whose beauty has an agreeable colour. 2. 3.

कत्त्याणवर्णस्य-of agreeable colour. 2. 3.

कर्याण्यासाः-clad in beautiful garments. 1. 19.

कत्त्राणविद्य:-one whose knowledge is excellent. 6. 14.

कल्याग्रवीर:-blessed hero. 9. 12.

कल्याग्पचीराः-blessed heroes. 1. 7.

कत्याणसारथि:-blessed charioteer.

9. 16.

कर्याणहस्तः-of blessed hands. 11. 43.

कल्याणीम्-blessed. 2. 11; 11. 11. कल्याणे-in blessed. 11. 19.

करुयाखोभिः-having beautiful waves. 5. 27.

कल्याण्याम्-in blessed. 7. 22; 11. 19; 12. 39.

कवचम्-armour. 5. 25.

कविनः-wearing coats of mail. 10. 30.

कवते:-from $\sqrt{\pi q}$ (to praise). 12. 13.

कवनम्-water. 10. 4.

कशा-whip. 9. 19.

कषते:-from √कप्. (to rub against). 2. 2.

कसतेः-from $\sqrt{$ कस् (to shine). 4.10.

कस्माचित्-from a particular. 7. 3.

करमात्-from what. 1. 1, 4; 2. 10,

13, 15, 18, 20, 21, 23; 7. 14,

19, 21, 29; 8. 1, 4; 10. 12;

11. 12; 12. 13.

कस्यचित्-of a particular. 7. 3.

का-what. 7. 12; 11. 25.

काक:-crow. 3. 18.

काकुदम्-palate. 5. 26, 27.

कांचितम्-slightly bent. 5. 25.

कारकम्-a Kathaka passage. 10. 5.

काण:-one-eyed. 6. 30.

काणुका-beloved. 1. 15.

कात्थक्य:-name of a teacher. 8.5,

6, 10, 17; 9. 41, 42.

कान्त:-beloved. 5. 11.

कान्तकानि-dear. 5. 11.

कान्तदर्शनः-of agreeable sight.

12. 13.

कान्तानि-desired. 10. 26.

कान्ति:-desire. 5. 14.

कान्तिकर्भणः-ab. meaning to desire.

4. 15; 6. 10; 7. 12; 10. 38; 11. 5; 12. 5.

कान्तिकर्माणः-meaning to desire. 3. 9.

कान्तिहतः-satisfaction of desire to full. 5. 11.

कामदेवता-optional deity. 7. 4.

कामयते-he desirse. 1. 8; 6. 28; 10. 17.

कामयन्तः-desiring. 6. 26.

कामयन्ताम्-let them desire. 12. 46.

कामयमानः-loving, 4. 14; 6. 21, 28, 31.

कामयमाना-desirous. 1. 19; 3. 5.

कामयमानाः-desiring. 5. 18; 8. 18.

कामयमानान्-desiring. 6. 13.

कामयमाने-loving. 9. 39.

कामयामहे-we desire. 2. 7.

कामयेताम्-you both desire. 9.

42, 43.

कामवान्–possessing desire. 10. 42.

कामा:-desires. 4. 6.

कामान्-desires. 1. 7, 20; 4. 16.

कामै:-with desires. 12. 21.

काय:-body. 9. 20.

कायम्-body. 12. 30.

काये-in the body. 4. 16; 5. 25; 6. 17.

कारितम्-caused to be made. 1. 13. कारस्त्येम्-completion. 1. 15. कामैनामिक:-indicatory of its meaning. 1. 13.

कार्षी:-do. 1. 5.

काल:-time. 1. 6; 2. 18, 25; 12. 1, 5, 12, 13.

कालकर्योपेत:-endowed with black ears. 6. 30.

कालयते:-from √काल् (to go). 2.25. कालानुवादम्-announcement of time. 12.13.

काले-in time. 5. 11; 8. 17.

कालेकाले-at every occasion. 8. 17; 12. 27.

कालै:-with periods of time. 8. 3. काशनात्-from shining. 12. 25.

काशि:-fist. 6. 1.

काश्चित्-some one. 7. 13.

कारयप:-son of Kasyapa. 12. 40.

काष्टा-the sun, destination. 2. 15.

काष्टा:-quarters, side-quarters, the sun, destination, waters.

किंग्रकम्-a flower. 12. 8.

किञ्च-anything. 2. 14.

किंचित्-whatever. 7. 8, 11, 20; 12. 40.

किञ्चित्पुष्पफला-having scanty fruit and flower. 1. 20.

कितव:-gambler. 5. 22.

कितवात्-from a gambler. 3, 16.

किम-what. 1. 13, 14; 2. 2; 5. 22; 6. 11, 32; 8. 21.

किंक्रता:-what did they? 6. 32.

किमर्थम्-to what purpose. 8. 22.

कियद्धाः-holder of much. 6. 20.

किरति-he scatters. 2. 8.

करते:-from √कॄ (to scatter). 9. 14; 11. 12.

किल-particle: I. excellence of knowledge. 2. with **न** or ननु is used in asking questions. 1. 5.

किल्बिषम्-fault. 11. 24.

किल्भिदम्-destroyer of glory.

11. 24.

कीकटा-country of the barbarians. 6. 32.

कीकटा:-barbarious. 6. 32.

कीर्तिम्-fame. 11. 24.

कु श्रंचितम्-crooked. 5. 25.

कुजते:-from √कुज् (to be crooked). 7. 12.

इंटते:-from √इंट् (to be crooked). 6. 30.

कुटिलगामिनी-winding. 9. 26.

कुटिलानि-bends. 2. 28.

कुणारुम्-sounding. 2. 2.

इत्सः-thunderbolt, a seer. 3. 11; name of a god. 7. 10.

कुत्सायाम्-in contempt. 3. 18.

कुत्सितम्-contempt. 1. 20; 5. 24.

कुत्सितार्थीयम्-in the sense of contempt. 5. 7.

कुपानम्-of difficult drinking. 3.19. कुप्यते:-from √कुप् (to be angry).

3. 19.

कुड्ज:-crooked. 7. 12.

कुमार:-bov. 5. 19.

कुमुदकम्-lotus. 4. 18.

कुर्-do. 6. 10, 31; 10. 8; 11. 30.

कर:-name of a tribe. 6. 22.

कुरुगमनात्-from going to the Kurus. 6. 22.

कर्जः-name of a king. 6. 22.

कुरुतन-do. 4. 7.

कुर्थ:-you make. 3. 15.

क्रुस्थ्यम्-make. 5. 26; 12. 43.

क्रुष्व-make. 6. 12; 11. 34; 12. 8, 9.

क्यांत-may he perform. 1. 12, 14.

क्युं:-they may do. 7. 5.

कुर्वती-making. 11. 40.

क्वेन-making. 10. 22.

कुर्वन्ति-they do. 3. 10; 6. 15, 32.

कुर्वाण:-making. 6, 17.

कुर्वाखाः-making. 4. 19.

कुर्वाग्रे-making. 2. 20.

कुलगमनात्-from going to the families, 6, 22,

फूलम्-family. 6. 22.

कृतिश:-thunderbolt. 6. 17.

क्लेषु-in families. 1. 4.

क्रमापा:-sour gruels. 1. 4.

क्ल्माषान्-acc. sour gruel. 1. 4.

क्शिक:-name of a king. 2. 25.

कृष्णाते:-from Vकुष् (to draw out).

5. 26; (to knead). 6. 22. क्सीदिन:-usurers. 6. 26.

क्सीदी-usurer. 6. 32.

कुह:-wife of a god; the day when the moon is invisible. 11.31. कप:-well. 3. 19.

ऋपकमेणा-with the function of well. 5. 26.

कृपनामानि-synonyms of well. 3.19.

कृपपर्शव:-bricks of the well. 4. 6.

कृपम-well. 4. 18.

ऋषे-in the well. 4. 6.

कूजम्-bank. 6. 1.

क्लशातनः-shatterer of banks. 6, 17,

कूलानि-banks. 6. 4.

कृकवाकु:-cock. 12. 13.

कृकवाको:-of the word krkavaku. 12. 13.

कृच्छम्-adversity. 2. 8.

कृच्छापत्ति:-adversity. 2. 7.

कृत:-made. 8. 18; primary forms.

1. 14; 2. 2.

क्रतकानि-consecrated, 5. 11.

कृतदरम्-in which a hole is made. 3. 20.

कृतम्-done. 1. 5.

कृतयान:-whose car is made, 5, 15,

कृतवान्-lucky. 5. 22.

कृत्स्ववत्-having complete form.

2, 5,

क्रतस्य-of the deed. 5. 24.

कृत्तद्ती-with broken teeth. 6.30.

कृत्तद्वन्तम्-with broken teeth. 6.30.

कृति:-fame or food; garment.

5. 22.

कृत्यते-it is cut. 4. 3.

कृत्वा-having done. 1. 5; 6. 1; 11. 16; 12. 10.

क्रदरम-granary. 3. 20.

कृषु-small. 6. 3.

क्रन्तते:-from √कृत् (to cut). 1. 9; 3. 11; 5. 22; 6. 22; 9. 32.

क्रन्तत्रम्-space; division. 2. 22.

ऋप-favour. 6. 8.

क्रपते:-from √क्रप् (to pity). 6. 8.

क्रपा-with favour. 6. 8.

कृपायमाणः-compassionate. 2. 12.

कृषिप्रशंसा-commendation of agriculture. 7. 3.

कृष्टय:-tribes. 10. 22.

कृष्ण:-black. 12. 13.

कृष्णजातीया-belonging to the dark race. 12. 13.

कृष्णम-black. 2. 20.

कृष्णवर्णाम्-of black colour. 2. 20.

कृष्यते:-from √ कृष् (to drag). 9. 19.

केन-how. 6. 5.

केनचित्-by some. 2. 1.

केपयः-impure. 5. 24.

केशा:-rays. 12. 25.

केशिनी-two lights. 12. 26.

केशी-having rays. 12. 25, 26.

कोकुवा-tongue. 5. 26.

कोक्स्यते:-from $\sqrt{ कोक्स्य}$ (to make sound). 5. 26.

कोक्यमाना-making sound. 5. 26.

कोशः-bucket, treasure. 5. 26.

कोशस्थानीयानि-substitutes for

buckets. 5.26.

कौ-who. 12. 1.

कौत्सः-name of a teacher. 1. 15.

कौरच्यो-belonging to the clan of the Kurus. 2.10.

क्रोपयति-it makes wet. 7. 14.

कंशते:-from √कंश् (to cause to shine). 2. 25; 12. 8.

क्रमणः-surpassing. 10. 22.

क्रमते:-from √क्रम् (to walk). 6.12.

क्रममाण्याः-one who holds back many attackers. 6. 20.

कव्यम्-raw meat. 6. 11.

क्रव्ये-in flesh. 6. 12.

क्रान्तकानि-full to the brim. 5. 11.

क्रान्तानि-sought after. 10. 26.

क्रान्त्वा-having gone across. 2.15.

क्रामते:-from √क्रम् (to move). 4. 27; 6. 12.

क्रिमय:-worms, 6, 4.

क्रिमि:-germ of disease. 6. 12.

क्रियते-it is done 3. 1.

क्रियमाणानाम्-of being done. 4.11.

क्रियाभि:-with sacred rites. 6. 32.

किविदेती-having sharp teeth. 6.30.

क्रीतापतिम्-husband of a purchased maiden, 6, 9.

कुष्यतिकर्माणः-meaning to be angry.
3. 9.

क्रम्-cruel. 6. 22.

क्रोधकर्मणः—ab. meaning to be angry. 10. 29.

क्रोधनामानि-synonyms of anger

3. 9.

क्रोशते:- from √ कुश् (to cry). 2. 25; 9. 19.

कोन्द्रकि:-name of a teacher. 8. 2. क-where. 1. 20; 3. 15; 4. 15; 6. 27.

क्रणन्ति-they recite. 5. 18.

क्स-suffix. 2. 2.

चण:-a second. 2. 25.

चिषः-injuring or obtaining. 6. 1.

च्रणोति-he attacks. 4. 18; 6. 1.

त्रणोतेः-from √त्रण् (to break).

2. 25; (to injure). 6. 1.

चयः-dwelling. 8. 18.

चयणस्य-of abode. 6. 6.

चयार्थात्-from meaning to destroy.

चराति-it flows. 5. 3.

चरतिनिगम:-the word meaning to flow, 5, 3.

चरते:-from $\sqrt{\exists \xi}$ (to flow). 2. 5. $\exists i$ -earth. 2. 6.

चान्तम्-upto the end of earth.

चाम-acc. earth. 2. 6.

चित्रकारिण:-making haste. 9. 9.

चित्रत्वेन-with quickness. 11. 16.

चित्रद्वाविणी-quick runner. 9. 26.

चित्रनाम-synonym of quick. 5. 3, 17; 6. 12; 12. 22.

चित्रनामनी-synonyms of quick. 6.1. चित्रनामानि-synonyms of quick.

3. 9.

चित्रप्रहारी-quick attacker. 5. 12.

चित्रम्-quickly. 3. 9; 5. 2, 3; 8. 13; 11. 50; 12. 44.

चियति-he dwells. 5. 3; 10. 27.

चियतिनिगमः-meaning to dwell. 5. 3.

चियतिनिगमा:-quotation with meaning of dwelling. 5. 3.

चियते:-from √चि (to dwell). 2.6; 10.14.

चीरम्-milk. 2. 5.

चुभ्यते-it is trampled. 5. 16.

चेत्रम्-abode. 10. 14.

चेत्रसाधा-one who divides the fields. 2. 2.

चेत्रस्य-of abode. 10. 14, 15, 16.

चेपणम्-swiftly. 2. 28.

चोगस्य-of abode. 6. 6.

चमा-earth. 10. 7.

खच्छ:-spread in space. 4. 18.

खच्छदः-spread in space. 4. 18.

खरडम्-fragment. 3. 10.

खरडयतेः-from √खरड् (to break).

3. 10.

खनतिकर्मा-meaning to dig. 2. 26.

खनते:-from √खन् (to dig). 3. 13.

खम्-sense. 3. 13.

खबः-battle. 3. 10; threshold.

3. 10.

खबते:-from √खब् (to fall). 3. 10. खबु-particle: (1) enough, (2)

expletive. 1. 5.

खले-in battle. 3. 9. खशया-resting in air. 9. 19. खशया-resting in the sky. 1.4. खादतिकर्मा-meaning to eat. 4. 19. खादतिवन्तः-having eaten. 12. 42. खेदनम्-instrument of splitting. 11. 37.

खेदानुकस्पयो:-in distress and compassion. 6. 27.

खेभ्य:—for the senses. 3. 13. ह्याते:—from √ह्या. (to make known). 2. 2; 4. 3.

स्यानम्-perception. 2. 2; 12. 16. स्थानेन-with perception. 12. 22. स्थायन्ते-they are known. 3. 20.

गकारम्-the letter g. 7. 14.

गङ्गा-the Ganges. 9. 26.

गच्छ-go. 5. 2.

गच्छतः-of the departing man. 4.3. गच्छति-he goes. 2. 14; 4. 24; 9.

गच्छतु-let it go. 9. 4.

26; 11. 28; 12. 14.

गच्छन्ति-they go. 2. 5, 14; 3. 21.

गण:-group. 6. 36.

गणनात्-from counting. 6. 36.

गर्थ-in the multitude. 5. 28.

गर्भन-with group. 4. 12; 6. 12.

गततमम्-gone farthest. 7. 13.

गतभयेन-with fearless. 6. 12.

गतभासम्-whose light is gone. 6. 35.

गतम्-gone. 2. 1.

गता-gone. 2. 5, 14.

गतानि-gone. 10. 26.

गति:-speed. 10. 28; 12. 27.

गतिकर्मणः-ab. meaning to go. 1. 7,

20; 2. 6, 25; 3. 6, 18, 20; 4.

13; 7. 13; 9. 8, 11, 16, 18, 32; 10, 1.

गतिकर्मा-meaning to go. 2. 2; 6. 2; 10. 20.

गतिकर्माण:-meaning to go. 3. 9. गितक्स्यना-contemptible gait. 2. 3. गितिचलाकर्मण:-ab. meaning to be set in motion by movement. 4. 3.

गत्यर्थस्य-gen. meaning to go. 1.17. गत्या-having gone. 2. 1.

गध्यति:-√गध् (to mix). 5. 15.

गध्यत्युत्तरपदम्—having gadhyati as the second member. 5. 15.

गन्ता-goer. 5. 18.

गन्तु:-of goer. 5. 18.

गन्धर्याः-name of a tribe. 3. 8.

गमनपातिनौ-knocking down by going. 6. 33.

गमनम्-going. 4. 21.

गमनवेधिनौ-transfixing by going. 6. 33.

गमनात्-from going. 9. 26; 10. 47; 12. 7.

गमनानि-passing away. 4. 7.

गमनाय-for going. 2. 7.

गमय-carry. 8. 6.

गमयति-it causes to go. 2. 5, 14.

गमयन्त-they caused to go. 12. 43. गमे:-from √गम् (to go). 11. 24. गम्भीरकमीण:-of inscrutable actions.

गम्भीरप्रज्ञा:-of profound wisdom.

गम्यति-it proceeds. 9. 2.

गयशिरसि-on the mountain of the setting sun. 12. 19.

गरणवान्-rich in praise. 7. 18.

गरमाण्रोहि-it rises swallowing. 6. 17.

गरिता-singer. 1. 7.

गरूनमन्तम्-acc. Garutman. 7. 18.

गरूथम्-hymn. 6. 17.

गर्तः-post. 3. 5.

गतारोहिणी-one who climbs a post.

गभै:-foetus. 2. 19; 10. 23, 39.

गर्भनिधानीम्-receptacle of seed.

3. 6.

गर्भम्-life germ. 4. 21.

गभैस्य-of the foetus. 10. 39.

गहीयाम्-loc. censure. 2. 2.

गर्छः-blame-worthy. 1. 14.

गलनम्-extract. 6. 24.

गल्दा:-vessels. 6. 24.

गवाम्-of cattle. 6. 2.

गवि-on cow skin. 5. 11.

गन्या-made from a cow's skin; causing to go. 2. 5.

गातु:-to move. 4. 25.

गाते:-from √गा. (to go). 2. 5.

गाथामिश्रम्-accompanied with a Gatha. 4. 6.

गाध:-fordable. 2. 2.

गाधा -shallow. 2. 24.

गायते:-from √गै (to praise). 1. 8; 7. 12.

गायत्रम्—a stanza composed in Gayatri metre. 7. 20; 12. 40. गायत्रिण:-chanters. 5. 5.

गायन्त्री-name of a metre. 7. 8, 12. गार्यः-name of a teacher. 1. 3, 12;

3, 13,

गार्त्समदम्-composed by Grtsamada. 8. 22.

गालनेन-by the flow. 6. 24.

गालवः-name of a teacher. 4. 3.

गाव:-cows. 1. 17; 2. 7; 6. 6, 32; rays. 2. 6.

गावै।-two cows. 9. 39.

गाहते:-from √गाह् (to plunge). 2. 2.

गिर:-songs of praise. 1. 10.

गिरति–it swallows. 9. 4; it emits. 10. 23.

गिरतिकर्मा-meaning to swallow. 6. 8.

गिरते:-from √गॄ (to swallow). 2. 28; (to praise). 9. 4.

गिरि:-mountain. 1. 20.

गिरिस्थायी-staying on a mountain.

1. 20.

गिर्नेणाः-to be won over by hymns. 6. 14. गिलात-he swallows. 9. 24. गीला-with song. 10. 5. गीनि:-with hymns. 6. 14. गुण:-quality. 3. 14; 6. 36. गुण:-life seed of a female. 10. 23. गुणान-spermatozoon. 10. 23. गुणान-with quality. 1. 12, 14; 2. 1. गुराते:-from √गुर् (to raise). 3. 5. गुनीत्मा-whose self is great. 7. 18. गुराते:-from √गुर् (to conceal). 11. 32.

गुणाति—he praises. 4. 24. गुणातिकर्मा—meaning to invoke. 6. 8.

गुणानु-let her praise. 11. 49. गुणाने:-from √गॄ (to praise). 1. 10; 2. 28; 3. 5; 6. 17; 9. 5, 8.

गुणात्यथे-in the sense of praising. 9. 4; 10. 23.

गृत्स:-wise. 9. 5.

गृत्समदः-Gṛtsamada. 9. 5.

गृत्समदन:-wise and happy. 9. 5.

गृत्समदम्-to Grtsamada. 9. 4.

गृभे:-from √गृम् (to praise). 10.23.

गृहद्वार:-door of the house. 8. 10.

गृहनाम-synonym of house. 4. 4.

गृहनामानि-synonyms of house.

3. 13.

गृहा:-houses 3. 13.

गृहान्-houses. 4. 5.

गृहीत्वा-having seized. 2. 24.

गृहे-in house. 8. 5.

गृहेषु-at homes. 9. 9. गृह्णित-they receive. 3. 13. गृह्णित-it receives. 10. 23. गृह्णितकर्मा-meaning to seize. 6. 8. गृह्णित-from √श्रह् (to seize). 2. 28; 5. 15; 9. 8.

मुझन्ते-they are absorbed. 10.23. गो:-of cow. 2. 6.

गोनाम-synonym of cow. 4. 19.

गोनामानि-synonyms of cow. 3. 9.

गोपायतु-may she guard. 11. 46.

गोपायन्तु- may they guard. 11.46.

गोपायितव्यम्-to be guarded. 5. 1.

गोपायिता-guardian. 3. 12; 7. 9.

गोपायितारः-guardians. 5. 1.

गोपिता-father of cows. 6. 15.

गोप्तृिण-guardians. 12. 38.

गोप्त्री-guardian. 11. 46.

गोभि:-with hymns. 4. 19.

गौ:-cow. 1. 1, 12; 4. 24; 8. 5; earth and ray. 2. 5, 6; the sun, and sky. 2. 14; atmospheric deity. 11. 41, 42.

गौर:-white colour. 11. 39.

गौरी:-a divine woman. 11. 39, 40.

मा:-women. 3. 21.

म्रन्थम्-book. 1. 20.

म्रन्थेषु-in compositions. 1. 9.

ग्रसितृतमः-swallowing most. 6. 8.

प्रस्यन्ते-they are swallowed. 4. 27;

they are seized. 6. 19.

महोतन्य:-should be accepted. 3. 3. आमात्-from the village. 9. 29.

ब्रामो-two villages. 3.9.

श्रावस्तुति:-panegyric of stones. 7.7.

ब्रावाण:-stones. 9. 8.

प्राह्यति-it causes to accept. 1.4.

म्रीवा-neck. 2. 28.

श्रीष्म:-summer. 4. 27; 7. 10.

ग्रीप्मान्ते-at the end of summer.

6. 36.

ग्लायन्त:-becoming weary. 1. 20.

घन:-mace. 2. 1; 9. 23.

घसे:-from √घस्. (to consume). 2. 5.

चमैधुक्-giver of warm milk. 11. 42, 43.

घर्मम-heat. 11. 42.

बुष्यते:-from $\sqrt{$ घुष् (to make sound). 9. 9.

घृतप्रस्नाविन्य:−emitting clarified butter. 12. 36.

ष्ट्रतप्रसाविन्यः-distilling butter. 12. 36.

वृतम्-melted butter. 2. 2; water. 7. 24.

घृतसानिन्य:-distributing butter. 12. 36.

घृतसारिण्यः-drizzling butter. 12. 36.

घृतेन-with clarified butter. 7. 24; 8. 18.

घोरख्यानाय-to the man of fierce sight. 6.11.

घोष:-sound. 9. 9.

घोषम्-roar. 9. 13.

ब्रन्-slew. 7. 23.

ब्रन्ति-they smite. 4. 13.

व्रंस:-day. 6. 19.

ৰ-particle of aggregation. 1.1,
4. etc.

चकतेः-from $\sqrt{2}$ चक् (to repel). 4. 27.

चकद्र:-gait of a dog. 2. 3.

चकड़ाति-very contemptible gait. 2. 3.

चकमे-she loved. 11. 34.

चक्रम्-wheel. 4. 27.

चऋयुक्ते-joined to a chariot. 3. 22.

चकु:-they made. 6. 27.

বন্ধ:-vision. 4. 3.

चतस्त्र:-four. 3. 5.

चतुर्थ्यथेत्रेज्ञा–appearance of the sense of dative. 1. 17.

चतुथ्यीम्-in the dative. 1. 8.

चतुर्दश-fourteen. 3. 19.

चतुर्विंशति:-twenty-four. 3. 19, 21.

चतुश्रत्वारिंशत्-forty-four. 3. 19.

चतुष्ट्वम्-four-fold classification.

1. 2.

चतुष्पाद्भ्य:-for the quadrupeds.

चत्वार:-four. 1. 4; 3. 8, 10, 11, 19.

चत्वारि-four. 1. 1, 12; 3. 11.

चन्दते:-from Vचन्द् (to shine).

11. 5.

चन्दनम्-sandle wood. 11. 5. चन्द्र:-bright. 11. 5.

चन्द्रमस:-of the moon. 11. 3, 4. चन्द्रमसम्-the moon. 2. 6; 11. 4. चन्द्रमसा-with the moon. 7. 11. चन्द्रमा:-the moon. 5. 20; 7. 7; 11. 5, 6, 31.

चमन्ति-they sip. 10. 12.

चमसः-cup. 10. 12.

चमसस्य-of the cup. 11. 16.

चमेः-from ∨चम् (to drink). 11.5.

चस्तो:-of two world-halves. 4. 21.

चरणाय-to move. 4. 19; to flow.

चरतः-they two wander. 2. 20.

चरतिकम-act of wandering. 1. 20.

चरतिकर्मा-meaning to move. 11.18.

चरते-dat. to the wanderer 6. 11.

चरतेः-from √चर् (to wander).

2. 5; 4. 27; 6. 11; (to be diffused). 8. 15.

चरन्त्या-Inst. moving. 10. 21.

चरित:-acted. 2. 10.

चकरीतवृत्तम्-reduplicated form.

2. 28; intensive form. 6. 22. चर्म-skin. 2. 5.

चर्मशिराः-name of a teacher. 3. 15.

चलति-it moves. 4. 3.

चिततमा-gone farthest. 3. 10.

चष्टे:-from √चच् (to see). 1. 9; 4. 3.

चस्कन्द-it fell. 5. 13.

चातयतिः-the verb चातय to destroy. 6. 30. चातयसि-thou destroyest. 4. 25.

चातयामः-we frighten away. 6.30.

चान्द्रम्-bright. 11. 5.

चान्द्रमस्य-of the lunar. 5. 11.

चायतिप्रभृतीनि-the verb चायति and others. 3. 13.

चायन्-rejoicing. 6. 28; noticing. 11. 5.

चायनीयम्-glorious. 4. 4; noteworthy. 12. 6, 16.

चायनीयात्राणि-of note-worthy surface. 12. 18.

चायमानः-observing. 4. 14.

चायिता-observer. 5. 24.

चारः-beautiful. 8. 15; 11. 5.

चिकीषित:-desired. 7.23, 24.

चिकीर्षितजः-desiderative form. 6.1.

चित्-particle. 1. 4; synonym of animal. 5. 5.

चिता:-collected. 5. 5.

चित्तानि-hearts. 9. 33.

चित्रम्-variegated. 2.19; rich. 4.4.

चित्वा-having gathered. 12. 13.

चिरम्-long. 10. 40; 11. 5; for long. 12. 36, 39.

चिरलब्ध:-newly obtained. 10. 39.

चीवरम-iron-filings. 11. 47.

चेत्-if. 1. 12.

चेतते:-from √िचत् (to know.) 1.6.

चेतनावत्-like sentient beings.

7. 6, 7.

चेतनाचान्-obtained. 2. 11; having knowledge. 8. 5.

चेतयमाना-instructing. 8. 13.
चेतयसे-thou stimulatest. 5. 5.
चोदयति-he enjoins. 7. 13.
चोदयसि-thou impellest. 11. 24.
चोद्यसि-thou impellest. 11. 24.
च्याद्यसि-thou impellest. 11. 24.
चाद्यसि-thou impellest. 11. 24.

च्यावयते-dat. to one who causes to be removed. 11. 7. च्यावयिता-collector. 4. 19.

छन्द:-metre. 7. 12, 13.

छुन्दांसि-metres. 7. 12. छुन्दांसेवता:-metre deities. 8. 22. छुन्दांस्य:-from the (vedic) hymns. 1. 1. छुद्दात्-from covering. 7. 12. छुन्दांसेव-it is covered. 4. 18. छुन्दांसिकम्-name of a hymn. (VS. 33. 92.) 7. 23, 24. छुद्दाम्-piercing. 11. 37.

जगती-a metre. 7. 11, 13. जग्धम्-eaten. 4. 7. जग्मतु:-they two went. 2. 1. जग्मु:-they all went. 2. 1. जग्मुपे-to one who has gone. 2.14. जधनम्-buttock. 9. 20. जधनानि-buttocks. 9. 20. ज्ञान-he slew. 3. 11; 4. 1, 2. जि**वान**-he slew. 2. 17. जङ्गमम्-movable. 5. 3; 9. 13. जङ्गसस्य-of the moving. 12. 16. जङ्गस्यते:-from the int. of Vगम् (to go). 11. 25. जङ्गन्यतेः-from √जङ् (to strike again and again). 9. 20. जड्मती:-waters. 6.16. जज्ञाते-they were born. 12. 10. जर्ने-he knew. 2.8; was born. 6, 30, जठरम्-belly. 4. 7. जनम्-to man. 2. 10; 12. 14. जनयति—he generates. 10. 34. जनयन्त-they have generated. 3.6. जनयन्ति-they cause to generate. 3. 6; 8. 2. जनयाञ्चकार-she gave birth to. 12. 10. जनियता-progenitor. 4. 21; 10. 10. जनियत:-of the father. 3. 1. जनियइयौ-generators. 8. 14. जना:-men. 10. 27. जनात-from man. 2. 10. जनिष्यमाणः-to be born. 10. 21. जिन्ध्यमार्गे-to him who will be born, 6, 8. जन्मानि-births 9. 28.

जन्य:-fayourable to men. 10. 10.

जमते:-from $\sqrt{ जम् }$ (to go). 3. 6.

जमदमयः-blazing fires. 7. 24.

जबार-the sun. 6. 17.

जयते:-from \sqrt{s} (to conquer). 9. 17.

जयथ-win. 5. 26.

जयनम् victory. 5. 26.

जयनात्-from conquering. 9. 24.

जयाम:-we win. 10. 15.

जरते:-from Vज (praise). 10. 8.

जरमाणरोहि—it rises decaying things. 6. 17.

जस्या-with the external membrane (surrounding the foetus). 10. 39; with oldage. 11. 38.

जरियता-consumer. 3. 16; 5. 24; 10. 21.

जरा-praise. 10. 8.

जरायु:-chorion. 10. 39.

जरायुस्थानीयम्-taking the place of chorion. 10. 39.

जरिता-singer. 1. 7.

जरूथम्-hymn. 6. 17.

जनस्मितः-swelling like a wave of water. 7. 13.

जबद्दगीम्-moving in water 6. 27. जबद्दगीम्-very deep. 7. 20; 14. 33.

जलेभवम्-set in water. 6. 27.

जलेशयम्-lying in water. 6. 27.

जवते-it speeds. 3. 18.

जवते:-from Vजू (to be quick). 5.

1; 6. 4; (to press forward).

8. 9.

जवमानरोहि-rising with speed. 6.17. जस्तम्-let loose. 4. 24.

जहा-killed. 4. 1.

जहाति-he leaves. 3. 13.

जा:-offspring. 6. 9.

जागरणात्-from keeping awake. 9. 8.

जागरूक:- wakeful. 1. 14.

जाउवल्यमानम्-resplendent. 5. 3.

जाट्य:-having matted locks. 1.14.

जात:-grown. 7. 19; 9. 8.

जातधन:-having all the created beings as its wealth. 7.19.

जातप्रज्ञान:-having every created being as the object of its profound knowledge. 7. 19.

जातवित्तः-having all the created beings as its property. 7. 19.

जातिवद्य:-having every created thing as the object of its knowledge. 7. 19.

जातवेदसम्-Jatavedas, a terrestrial deity. 7. 20.

जातवेदसानाम्-of Jatavedasas. 7. 20. जातवेदसी-Jatavedasas. 7. 20.

जातवेदस्याम्-in Jatavedas. 7. 20.

जातवेदा:-one who knows, or is know to, all created beings; who pervades every created being; who has all created beings as his property or knowledge. 7. 17, 19, 20.

जातिश्रयम्-refuge of those who are born. 6. 4.

जातस्य-gen. born. 9. 3.

जातानि-created beings. 7. 19; 12. 23.

जाते-in the created being. 1. 8; 7. 19.

जातौ-the two born. 12. 3.

जानते-dat. one who knows. 1. 16.

जानन्तम्-one who knows. 1. 15, 16.

जानपदीषु-in country places. 1. 16. जानामि-I know. 2. 8.

जानीतम्-know ye. 4. 6; 5. 21.

जाम्-offspring. 3. 6.

जामथे-for the sister. 3. 6.

जामाता-son-in-law. 6. 9.

जामातु:-from son-in-law. 6. 9.

जामि:-sister. 3. 6; tautology, fool, and a kinsman. 4. 20; tautology. 10. 16.

जाम्या:-of the woman. 3. 5.

जायते-genesis. 1.2; is produced.

1. 2; 2. 16, 22; 5. 10; 6. 11, 35; 7. 14, 23, 27; 8. 2, 5.

जायन्ते-they are produced. 8. 5.

जायमान:-being born. 4. 14; 8. 21; 10. 10.

जाया-wife. 3. 5.

जाया:-wives. 8. 10.

जायानाम्-of wives. 10. 21.

जायेत-he may be born. 11. 36.

जार:-consumer. 3. 16.

जारयायि- $Ao.\ pass.$ from the verb जारय. let him be cherished.

1. 15.

जालम्-net. 6. 5, 12, 27.

जिगतिं:-√गॄ to swallow, to invoke, to seize. 6. 8.

जिगाय-he conquered. 9. 23, 24.

जिंघतें:-from √ष्ट (to sprinkle). 7. 24.

जिनाते:-from √जि cl. IX. (to conquer). 9. 17.

जिन्वति:—the verb √जिन्व् (to animate). 6. 22.

जिहीते:-from $\sqrt{\epsilon}$ ा (to bound). 8.15.

जिह्मम्-oblique. 8. 15.

जिह्ना-tongue. 5. 26.

जीर्थ:-withered. 3. 18; old. 3. 21.

जीवत:-living. 6. 27.

जीवति-one lives. 6. 5.

जीवत-let him live. 4. 25.

जीवनः-life. 1. 14.

जीवनकर्मेणः-from meaning to live.

11. 47.

जीवनाय-to live. 1. 10; 10. 40; 12. 36, 39.

जीविकाम्-livelihood. 11. 11.

जुहवाञ्चकार—he made sacrifice.

जुहोति-one sacrifices. 8. 20; 11. 32.

जुहोति:-the verb $\sqrt{\mathbf{g}}$ (to give). 10. 22.

जुहोते:-from √हु (to sacrifice). 7. 15.

जुद्धिरे-they sacrificed. 4. 19.

जहे-I invoke. 10. 33.

ज्ति:-speed or pleasure. 10. 28.

जूर्गि:-army. 6. 4. जेतन्यानि-worthy of conquest. 9.12. जेता-conquerer. 10. 10. जेत्राय-for victory. 4. 8. जोषयमाणाः-silent, being attended upon. D. 6, 16. जोषियतच्यम्-to be resolved. 5. 21. जोषियइयौ-approving. 9. 41, 42. जोद्दी-approving. 9. 41, 42. जोहुवा-calling out again and again. 5. 26. ज्ञाति:-a near relative. 4. 21. ज्ञातीन-near relatives. 4. 21. ज्ञानप्रशंसा-praise of knowledge. 1. 17. ज्ञानम्-knowledge. 1. 19. ज्ञानविधूतपाप्मा -whose sins washed off by knowledge. 1. 18. ज्ञानस्य-of knowledge. 3. 12. ज्मा-earth. 12. 43. ज्या-bow-string. 2. 5; 9. 17, 18. ज्यायसा-with greater. 3. 13.

ज्योतिषः-of lightning. 2. 16; of

light. 10. 41; 11. 49.

तक्म-heat, 11, 25, तचति:-to make. 4. 19. तचा-carpenter. 1. 14. ज्यायान्-greater. 3. 14. ज्यायांसम्-greater. 3. 13. lightning. 3. 11. ज्येष्टम्-elder brother. 2. 10; major portion. 3. 5. ज्योति:-light. 2. 1, 19; 4. 19; 5. 3; 6, 7, 9, 11, 13, 16, 17, 23, 6. 26; 7. 31; 12. 24, 26. 24, 27; 3. 1, 2, 3, 4, 8, 10, ज्योतिर्भागः-portion in light. 12.1. 11, 13, 14, 15, 16, 18, 19; 4. ज्योतिभि:-with luminaries. 2. 14. 1, 4, 8, 11, 14, 15, 17, 21,

ज्योतिषा-with light. 6. 26; 12. 1. ज्योतिषाम्-of luminaries. 2. 13, 14, 19, 21. ज्योतिषी-lights. 7. 16, 18, 20, 23, 31; 12. 26. ज्योती-light. 4. 19. ज्योतींषि-luminaries. 2. 14; 10. 26. ज्वलत:-of flame. 2. 28. ज्वलतिकर्मणः-ab. meaning to burn. 2. 20; 6. 1, 13; meaning to shine. 8. 11; 11. 39. ज्वलतिकमीण:-meaning to shine. 2, 28.

ज्वलनेन-with fire. 6, 25. ज्वितः-brilliant. 1. 17.

तकति-it moves, 6, 22,

तकते-it goes. 11. 25. तिकतुम्-to rush along. 9. 3. तच्युवन्-like a carpenter. 5. 21. तिळत्-near and to kill. 3. 10; त्तव्-that. 1. 1, 3, 5, 6, 8, 12, 13, 14, 15, 17, 20; 2. 1, 2, 3, 4,

27; 5. 1, 3, 9, 11, 12, 13, 19,

23, 27; 6. 9, 13, 21, 28, 31,

11, 13, 20, 22, 23, 24, 28, 30; 8. 2, 9, 17; 9. 4, 6, 22, 23, 28; 10. 4, 8, 12, 16, 17, 26, 32, 42, 43, 44; 11, 2, 16, 18, 23, 41, 45; 12, 1, 6, 9, 10, 13, 16,18, 19, 22, 27, 40. ततः-thence. 2. 6, 10, 11; 7. 16, 20, 23, 27; 10, 42; synonym of offspring, father or son. 6. 5. तत्त्रथ्य:-vou fashoned. 4. 19. ततनात्-from spreading. 5. 19; 6, 28, ततन्वत्-spreading. 5. 15. ततवत-covered with hide. 4. 9. तता:-spread. 8. 5. वि:-woof, 5, 28, तस्कर:-doer of that. 3. 14. त्रकरोति-he does that. 3. 14. तस्य:-spreader. 8. 15. तत्त्वात्-from element. 1. 2. तत्प्रतिषेधः-its negative. 9. 26. तत्प्रधानाः-having that predominant. 10, 21. तस्त्रेप्सू-desirous of that. 6. 28. तत्र-there 1. 1, 2, 12; 2. 2, 7, 10, 14, 15, 16, 23, 24, 27; 3. 5, 7, 9, 10, 11, 13, 14; 4, 6, 10, 21, 26; 5. 11; 7. 1, 5, 8; 11. 2, 16; 12. 10, 29; with reference to it. 2. 23, 24, 27; 3. 7, 9, 10, 11, 13 9.23; 10.26.

. 32, 35, 36; 7, 1, 3, 4, 7, 10,

तत्स्यः-his friend, 3, 11, तत्सदृशम्-similar to that. 3. 13. तस्थम-that which exists there. 6. 32. तथा-as. 1. 12, 13, 14; 2. 1, 4; 3. 16; 5. 11, 16; 6. 1; 7. 5, 6; 9. 4; 10. 21, 32. तथापि-also. 3. 16; 4. 11; 5. 11. तथाहि-so indeed. 6. 1. तद्र-that. 1. 5. तह:-giver of that. 3. 10. तद्देवतः-addressed to that deity. 7. 1. तद्वता-that deity. 10.17; 12. 30. तद्देवता:-addressed to that deity. 7. 4. तहैवत:-addressed to that deity. 7. 1 तिद्वितसमासान्-acc. compounds and derivatives. 2. 3. तिद्वतसमासेष्-in compounds and derived words, 2, 2, तद्रा-possessing beauty. 5. 13. aga-like that 6. 31; possessing that. 12, 30. तद्वती-possessing that. 9. 26. तद्वन्त:-possessing that. 3. 8. तहान्-possessing that. 3.19; 4. 8; 12. 25, 30. तनयम्-grandson. 10. 7. तनित्री-roar. 12. 30. तन:-cow. 8. 5. तन्त्यक-risking life. 3. 14.

तन्त्यक्रा-du. risking life. 3. 14. तन्तपात्-offspring of the self, or cow, or waters. S. 5, 6. तन्नपात्वन्ति-addressed to Tanunapat. 8. 22. तन्नपत्रा-by the offspring of self. 10. 18. तन्शोभयितारम्-decorator of body. 6. 19. तनो-0 body. 2. 12. तनोति-he spreads. 10. 29. तनोते:-from √तन् (to stretch). 2. 16, 28; 3. 14; 10. 7. तंत्र:-noose. 6. 12. तिन्नमीता-creator of offspring. 6.9. तन्मना:-devoted to that. 4. 4. तन्व:-waters. 8. 5. तन्वा-by body. 2. 12. तप:-acc. austerity. 2. 10; 6. 25. तपते:-from $\sqrt{\pi q}$ (to heat). 6. 3, 11. तपस्विने-dat. diligent. 2. 3.

beautiful. D. 8. 19. तपुषि:-burning. 6. 3. तपोदानकर्म-austerity, liberality and activity. 6. 25. तस्तमे:-with most heated. 6. 12.

तपिष्ठतमै:-along with hottest; most

तम्-him. 1. 1, 3, 10; 2. 4, 10; 3. 5, 20; 4. 27; 5. 2, 5, 9, 11, 13, 15, 21; 6.8, 10, 13, 15, 16, 32, 36; 7. 14, 23, 28; 9. 6, 23, 24, 25; 10. 20, 28, 36; 11.38,

39, 43; 12. 9, 15, 28. तमः-darkness. 2. 16; 5. 1; 12.13. तया-with her. 2. 20; 10. 7, 8. तयो:-of these two. 2. 7, 10; 3. 21; 7. 23; 8. 10, 11; 9. 35-42; 12. 1-5. तरणात्-from floating. 3. 18. तरते:-from \sqrt{q} (to cross). 5. 26; 6. 12; 12. 14. तरुष्यति:-to injure. 5. 2. तर्क:-knife. 2. 1. तर्देनम्-that which pricks. 1. 13. तर्पयन्तः-satisfying. 6. 15. तर्पायेता—satisfier. 10. 10. तलम-surface. 5. 26. तल्पारोहणम्-adultery. 6. 27. तव-thine. 5. 22. तवते:-from $\sqrt{\alpha a}$ (to grow). 9. 25. तवस:-synonym of great. 5 9. तवसम्-acc. great. 5. 9. त्रविषी-strength. 9. 25. तस्कर:-thief. 3. 14. तस्कराभ्याम्-with thieves. 3. 14. तसात्-therefore. 1. 17; 2. 10, 16; 3. 17; 4. 15; 8. 2; 9. 26; 11. 2, 18, 27; 12. 41. तस्मिन्-in him. 2. 16; 11. 31; 12. 5, 34.

तस्त्र-for him. 2. 8. तस्त्र-its. 1. 19; 2. 10, 11, 20, 22, 26, 27; 3. 2, 4; 4. 16; 5. 8, 22; 6. 13, 30, 31; 7. 9, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 25, 27, 30; 8. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 13, 14, 16, 17, 18, 19; 9. 1, 2, 3, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 20, 22, 24; 10. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46; 11. 1, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 16, 23; 12. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 25, 27, 28, 29, 31. तस्यते:-from √तस् (to perish). 4. 24.

तस्या:-her. 2. 7, 18, 19; 5. 13; 8. 5; 9. 17, 28, 29, 30, 31, 32, 33; 11. 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49; 12. 5, 6, 7, 8, 9, 30.

तस्याम्-in her. 10. 7; 12. 43.

ता:-them. 5. 11; they. 7. 1, 17; same. 12. 7, 45.

ताइयति-it kills. 3. 10.

तादशम्-similar. 7. 7.

ताद्धितम्-derivative. 2. 5.

ताद्धितेन-with derivative (meaning). 2. 5.

तान्-them. 4. 17.

तानि-them. 1. 1, 12; 2 1, 7, 13; 4. 1, 20; 5. 11, 12, 27; 7. 13; 9. 1; 10. 26, 43; 11. 25. तान्त्राणि-mystical. 8. 7.

ताभ्य:-from them. 8. 5.

ताभ्याम-from them. 7. 23.

ताम्-her. 2. 8; 3. 5; 5. 21; 7. 23; 10. 8; 12. 10.

तायते-it is spread. 3.13.

तायु:-thief. 4. 24.

तारयति-he helps to cross. 7. 20.

तारियतारम्-helping in taking across. 10. 28.

तार्द्यः-(1) dweller in atmosphere.

(2) quick protector (3) pervader, 10, 27.

ताच्येम्-*acc.* see above. 10. 28. ताज्ञ-palate. 5. 26.

तावत्-so long. 7. 23, 31; 11. 16.

तावन्ति-so many. 2. 28.

तावद्भय:-from so many. 1. 12.

तासाम्-their. 3. 8; 7. 5, 8; 8. 4, 9, 12, 20; 9. 25, 26, 27; 10.

1; 12. 1, 44, 45.

तिग्मम्-sharp. 10. 6.

तित्तनिषुम्-fond of showing himself, unrighteous. 6. 19.

तितड-sieve. 4. 9.

तित्तिरि:-partridge. 3. 18.

तिथिषु-on days. 4. 5.

तिर:-obtained. 3. 20; across. 12. 32.

तिलमात्रचित्र:-having variegated spots like sesame seeds. 3.18.

तिलमात्रतुत्रम्-whose holes are of the size of sesame-seeds. 4.9.

निष्ठति—he stands. 1.1; 2.6; 4. 13; 9.11.

तिष्टते:-from $\sqrt{\epsilon}$ श्या (to stand). 1. 18.

तिस्र:-three. 7. 5, 8; 8. 12, 13.

तीर्णतमः-most proficient. 4. 6.

तीर्णतमम्-highest. 5. 26; 7. 12.

तीर्णतमा-most crossed. 3. 10.

तीर्थम्-crossed. 3. 20.

तीर्णानि-crossed. 3. 20.

त्तीर्थे-in atmosphere. 10. 27.

तीर्थम्-place of pilgrimage. 4. 15. तीत्रार्थतरम्-more emphatic mean-

ing. 4. 25.

g-particle. 1. 2. etc.

तुम्ब-place of pilgrimage. 4. 15.

तुझ:-gift. 6. 17.

तुञ्जते:-from √तुञ्ज् (to give). 6. 17.

तुदस्य-of inciter. 5. 7.

तुद्यते:-from √तुद् (to incite). 5. 6;

10. 7.

तुत्रवत्-having holes. 4. 9.

तुन्ना-goaded. 9. 26.

तुष्टाच-he praised. 2. 24; 9. 6.

त्र्णगति:-of quick gait. 12. 14.

त्र्णम-quickly. 2. 28; 4. 15; 5.

16, 25; 6. 20; 8. 13; 10. 27.

त्र्रायानः-having a speedy car.

5, 15.

तूर्णवनि:-quick. 6. 14.

त्यांपि-seminal fluid, water. D.

6. 21.

त्व:-three stanzas. 2. 1.

त्वम्-having three stanzas. 7. 20; 12. 40.

तृणम्-grass. 1. 12, 13.

तृतीय:-third. 7. 9.

तृतीयम्-third. 3. 17.

तृतीयसवनम्-third libation. 7. 11.

नुन्धात्-it may prick. 1. 12.

तृपेः-from √तृप् (to be satisfied).

10. 10.

तृप्ततमेः-with most flaming. 6. 12. तृप्तिकमेणः-meaning to be satisfied.

2. 5; 9. 5.

तृत्रप्रहारी-quick attacker. 5. 12.

तृष्ट्या-hastily. 6. 12.

ते-they. 1. 1, 3, 4, 5, 17, 20; 2.

10; 4. 15; 6. 15; 8. 2, 3, 18,

19; 9. 36; 10. 7; 11. 18, 25;

12. 9, 17, 22, 37, 41.

तेजते:-from √ितज् (to sharpen).

10. 6.

तेन-with that. 1. 14; 3. 8; 4. 12,

18; 5. 12; 6. 36; 11. 7, 41; 12. 16, 25.

तेभ्य:-from them. 10. 26.

तेषाम्-their. 1. 2, 4; 2. 15, 21, 27;

6. 5; 7. 30; 8. 2, 22, 9. 1, 5,

7, 8, 11, 15; 12, 26, 32, 33,

35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43.

तेषु-in them. 7. 4, 23; 9. 28.

तै:-with them. 4. 15; 5. 8; 6. 18,

30; 7. 24; 12. 25. तैजसः–lustreful. 12. 37. तैद्योकि:-name of a teacher. 4. 3; 5. 27.

तेलम्-oil. 6. 17.

तोकम्-son. 10. 7.

ala:-inciter, 5, 6.

तौरयाण:-whose car is speedy.

त्रयः-three. 3. 10, 17; 4. 6; 8. 17; 11, 16.

त्रयस्त्रिशत्-thirty-three. 3. 10. व्यस्त्रिशस्तोमः-thirty-threefold

hymn. 7. 11.

न्नयाणि-three. 9. 28.

त्रयोदश-thirteen. 3. 19.

त्रयोविंशति:-twenty-three. 2. 18.

त्राणम्-protection. 5. 25.

न्नायते-he preserves. 2. 11;10. 21.

त्रिंशत-thirty. 2. 21; 5. 11.

त्रिगमना-having three courses. 7.12.

त्रिण्वस्तोमः-twenty-sevenfold hymn. 7. 11.

त्रित:-from three. 4. 6; name of a seer. 4. 6.

त्रितम्-to Trita. 4. 6.

न्निता-threeness. 7. 12.

त्रिधा-three times. 12. 19.

त्रिनाभिचक्रम्-having a wheel of three navels. 4. 27.

त्रिभ्य:-from three. 7. 14.

त्रिविधा:-of three kinds. 7. 1.

त्रिवृत-triple. 7. 8; thunderbolt. 7. 12.

त्रिष्टुप्-name of a metre. 7, 10, 12. त्रिस्थान:-abiding in three places. 9, 25.

त्रीणि-three. 4. 4; 9. 28.

त्रेधाभावाय-for threefold existence.

ज्यतः-three seasons. 4. 27.

व्य–particle, mutual separateness.

ख:-half, 3, 20.

स्वज्ञतः-from √त्वज् (to do). 8.13.

त्वम्-thou. 4. 4, 8; 5. 9, 16, 27;

7. 2; 8. 2, 3, 5, 8; 9. 3, 29; 10. 7, 9, 40; 11. 32, 37.

स्वया-by thee. 2. 10; 4. 4.

खिय-in thee. 5. 5.

त्वरते:-from √त्वर् (to hurry). 6.

त्वरमाण:-hastening. 6. 20; 7. 27.

त्वरया-on account of haste. 12.14.

বৈষ্য-one who moves quickly or shines, or creates something.

6. 21; 8. 13, 14; 10. 33, 34.

त्वष्टारम्-acc. Tvasta. 8. 14.

त्वण्टा-by Tvastr. 10. 27.

त्वा-thee. 2. 1, 8; 10. 33, 47.

त्वाम्-thee. 5. 7; 6. 24, 28.

त्वाष्ट्:-name of a demon. 2. 16.

स्वाष्ट्री-daughter of Tvastr. 12. 10.

त्विष:-light. 1. 17.

त्विषे:- $from \sqrt{a}$ (to shine). 8. 13.

थकार:-the letter tha; a suffix. 7.29.

थवंति:-the verb √थवं (to move). 11.18.

था-a suffix. 3. 16.

g-a suffix. 7. 29.

दंश:-sting. 1. 20.

दंशवारणार्था:-for warding off the stings. 1. 20.

दंसय:-actions. 4. 25.

दंसयन्ते-they finish. 4. 25.

द्वः-the sun. 11. 23; 12. 36.

दचतः-from √दच् (to encourage). 1. 7.

दत्तस्य-of Daksa. 2. 13.

द्विण:-right. 1. 7.

द्विणा-reward. 1. 7.

द्विणा:-gifts. 11. 2.

दग्धात-from burning. 7. 14.

दशम्-flood. 1. 9.

द्राड:-punishment. 2.2.

द्राडपुरुष:-man deserving punishment. 2. 2.

द्रण्डम्-acc. punishment. 2. 2; staff. 3. 21.

त्रवहस्य-of staff. 3. 21.

दगडी-having a staff. 2. 1.

दग्डेन-with punishment. 2. 2

द्राड्य:-to be punished. 2. 2.

दत्तम्-given. 5. 13.

दत्तवत:-of the liberal. 12. 40.

दत्तवते-to the giver. 11. 11.

दत्तवन्त:-liberal. 12. 40.

दात्त:-gift. 12. 17.

ददत-giving, 6, 22; may be give. 7, 20.

ददते-he holds. 2. 2.

ददते:-from दद (to hold). 2.2.

ददश-he saw. 2. 11.

ददाति-he gives. 6. 32; 10. 8.

ददातु-let him give. 12. 18.

ददाते:-from $\sqrt{\overline{q}}$ (to give). 7. 9.

ददासि-thon givest. 11. 24.

दहशिरे-they were seen. 1. 9.

दधति—they place. 2, 12; 5, 18; 9, 28.

द्धत्कन्दित-he neighs bearing (a rider). 2. 27.

द्धस्त्रामति-he trots bearing, (a rider). 2. 27.

द्घदाकारी-bearing a particular shape. 2. 27.

द्धाति—he bestows. 4. 16, 21; 10. 8, 21.

द्धाते:-from √धा (to put). 1. 20; 6. 17.

द्धात्यर्थे-in the sense of putting. 8.3.

द्धिका:-horse. 2. 27; 10. 30, 31.

द्धिचित्-like curd. 1. 4.

दधीमहि-we may support. 12. 6.

दध्यङ्-meditative. 12. 33, 34.

दन्तान्-teeth. 3. 5.

दभ्तुवन्ति-they harm. 5. 12.

दश्लोति-he strikes. 6. 3.

दश्लोते:-from Vदभ् (to destroy).

3. 20.

दभ्रम्-small. 3. 20.

दम:-house. 4. 4.

दमनान्-from subduing. 2. 2.

दममना:-devoted to kindness. 4.4.

दम्ना:-guest. 1.14; belonging to the house. 2. 2; devoted to kindness, or charity, or selfrestraint. 4. 4.

दयति:-to protect, to give, to divide, to burn, to injure.

दयमान:-flying. 4. 17.

द्रशया-resting in a hole. 1. 12.

दिह:-poor. 12. 14.

दविहोमी-one who offers oblations with a wooden ladle, 1, 14.

दर्शनम्-perception. 5. 1, 10.

दर्शनासुभावात्-from the smallness of vision. 6. 30.

दर्शनात्-from seeing. 2, 11; 3, 4; 5, 13; 10, 8,

दर्शनाय-for sight. 5, 13; 9, 27; 12, 15.

दर्शनीय-() worthy of being seen.

i. e. beautiful. 10. 2.

दर्शनीयम्-beautiful. 10. 8.

दर्शनीया-beautiful woman. 10. 42.

दर्शनीयौ-beautiful. 6. 26.

दर्शनेन-by sight. 1. 14.

दश-ten. 2. 28; 3. 9, 10, 13; 12. 40.

दशतयोषु—in the ten books (of the Rgveda). 7. 8, 20; 11. 16;

12, 40,

दशते:-from √दंश् (to bite). 1. 20.

दशदशतः-ten ten-times. 3. 10.

दस्ता-exhausted. 3. 10.

दस्यते:-from Vदंस् (to exhaust).

1. 9; 2. 17; 7. 23.

दस्यु:-destroyer. 7. 23.

दस्युम्-the impious foe. 6 26.

दहति-he burns. 7. 20; 12. 27.

दहतिकमी-meaning to burn. 4. 17.

दहते:-from √दह् (to burn). 7. 14.

दहसि-thou burnest. 7. 23.

दा:-give. 1. 7.

दाचायणी-daughter of Daksa.

11. 23.

दाविणाजा:-born in South. 6. 9.

दान्तिणाजी-a woman from the South, 3, 5.

दातव्यम्-should be given. 4. 4.

दाता-giver. 8. 1.

दातार:-givers. 8. 2.

दाति:-to cut. 2. 2.

दातु:-of giver. 8. 20.

दानृतमः-the best giver. 8. 2.

दातृतमम्-the best giver. 7. 15.

दात्रम्-scythe. 2. 2.

दान्ने-to the giver. 11. 9.

दानविक्रयातिसर्गाः-gift, sale, and abandonment. 3. 4.

दानकर्मणः-meaning to give. 1. 7;

2. 18; 4. 17; 6. 17; 10. 39;

11. 30.

दानकर्मा-meaning to give. 4. 17;

5. 23; 10. 15, 22, 23. दानकर्माण:-meaing to give. 3. 19. दानकर्माण्म-whose function is to give. 10. 9. दानपती-lords of gift. 2. 13. दानम्-gift. 12. 39. दानमनसः-liberal-minded. 6. 31. दानमनाः-devoted to charity. 4.4. दानस्य-of gift. 4. 18. दानात्-from giving. 7. 15. दानाय-for giving. 4. 15. दाने-at (every) gift. 6. 18. दान्तमनाः-devoted to self control. 4. 4. दायाद:-inheritor. 3. 6. दायादाः-heirs. 3. 4. दारयते-he rends. 10. 8. दारियता-tearer. 10. 8. दारियतृतमः-most dreadful shatterer. 6. 13. दार-wood. 4. 15. दारपाद्वो:-having wooden feet. 4, 15, दार्ष्टिविषयिकम्-relating to vision. 7. 8. दाशते:-from Vदाश् (to give). 1. 7. दास:-servant. 2. 17. दासाधिपत्न्य:-whose overlord is demon. 2. 17. दास्यसि-thou wilt give. 8. 18.

दिक्-quarter. 1. 7.

2. 15.

दिङ्नामानि-synonyms of quarter.

दिगाश्रयाणि-dependent on quarters. 11, 41, दिग्भि:-with quarters. 11. 40. दिव:- of heaven. 2. 13; 6. 22. दिवम्-heaven. 9. 13; 10. 22, 23, 27. दिवि-in heaven. 12. 19. दिविज:-born in heaven. 7. 18. दिविजा-born in heaven. 4. 13. दिविष्टिषु-in sacred rites leading to heaven, 6, 22, दिविस्पृशम्-touching heaven. 9. 38. दिव्यम्-divine. 7. 18. दिव्यस्य-of divine. 6. 22. दिख्या-divine. 4. 13. दिश-grant. 11. 32. दिश:-quarters. 2. 15; 6. 1. दिशते:-from Vदिश् (to point out). 2, 15, दिशम-acc. quarter. 1. 7. दिशि-in the direction. 8. 12. दीधितय:-fingers. 5. 10. दीपनात्-from shining. 7. 15. दीसप्रतीका-of brilliant appearance. 10, 21, दीसि:-light. 2. 6. दीप्तिकर्मेण:-meaning to shine. 8. 13; 10, 29. दीक्षिनाम-synonym of light. 1. 17. दीप्यते-it shines. 2. 6; 7. 24; 10. 19. दीप्यमान:-shining. 10. 41. दीर्घम्-deep. 2. 16. दीधेप्रततयज्ञम्-long spread sacrifice. 5. 2.

द्वान्यतिकमा-meaning to play. 3.15. दुग्धाभ्य:-from the milked. 5. 3. दुग्धे-he milks. 1.20. दुन्दुभ्यः-drum. 9.12. दुन्दुभ्यते:-from √दुन्दुभ् IV. cl. (to make sound). 9.12. दुर्-prep. disrespect. 1.3. दुर्नुकराणि-difficult to be imitated.

दुरयम्-difficult to be approached. 3. 19.

5, 25,

3. 19.
दुस्वा:-difficult to set up. 4. 5.
दुस्वा:-difficult to cross. 7. 20.
दुस्कात्-from harsh speech. 3. 16.
दुरोष:-dwelling place. 4. 5.
दुरोतिगमनानि-crooked ways. 6. 12.
दुर्गतिगमनानि-difficult to pass. 7. 20.
दुर्घाव:-difficult to wash. 4. 10.
दुर्घाव:-of evil-minded. 5. 23; 10. 5.
दुर्घावम्-evil-minded. 5. 2.

हुवंत:-weak. 6. 28. दुभिंच-in famine. 6. 5. दुवंतु:-difficult to be resisted. 4.17. दुवंर:-difficult to be resisted. 4. 17.

दुर्हिता-whose welfare is difficult. 3. 4.

दुवस्यति:-the verb duvasyati (to obtain). 10. 20.

दुष्कृतस्य-of crime. 6. 27.

दुष्यम्-difficult to be purified. 5. 24.

दुस्तर्पा:-difficult to satisfy. 4. 5.

दुहन्ती-milking, 6, 26, दुहितर:-daughters, 3, 4, दुहित:-daughter, 3, 4; 6, 6, दुहित:-of the daughter, 3, 4, 5; 12, 11,

दुहितृदायाद्य:-advocates of daughter's right to inheritance. 3.3.

दृ**द्धम्-**perverse. 5. 2.

दूत:-messenger. 6. 22.

दूतस्य-of messenger. 12. 43.

दूनोते:-from √दु (to hurt). 6. 4. दुरतरम्-farther. 9.13.

दूरनामानि-synonyms of distant. 3. 19.

दूरपातिनौ-knocking down far. 6. 33.

दूरपार:-immeasurable, 4, 18, दूरपारे-distant, 6, 1.

दूरम्-far. 2. 5, 14; 3. 19; 4. 25. दूरवेधिनौ-transfixing from afar. 6. 33.

दूरात्-from afar. 3. 11.

दूरे-at distance. 5. 10.

दूरेहिता-whose welfare is in the distance. 3. 4.

दृढधन्वने-dat. of firm bow. 10. 6.

दढानि-strong-holds. 6. 19.

रढीभव-be strong. 8. 3.

इस्मित-he divides. 10. 8.

द्याते:-from √ृह (to split). 4. 15.

इळहांगः-firm in limbs. 9. 12.

दश्यते-it is seen. 1. 10; 3. 11, 16; 4. 25; 5. 5; 7. 5, 7; 10. 40; 12. 14, 19, 27.

दष्टमवादाः-current expressions. 1.14.

हष्टव्यम्-whose inflection is noticed. 1. 8; 5. 23.

दृष्टार्थस्य-gen. who has seen the meaning: 10, 10, 46.

द्रष्टार्थी-whose meaning is seen. 3. 10.

हष्ट्वा-having seen. 5. 7; 6. 30; 7. 23; 9. 6.

देव-O God! 5. 27.

देव:-God of rain. 2, 10; god. 5. 4; 6, 14; 7, 15.

देवगण:-group of gods. 11. 19; 12. 41.

देवगणा:-groups of gods. 2. 22; 5. 4; 6. 15; 7. 8, 10, 11, 26; 11. 13; 12. 32, 35.

देवगतम्-incited by gods. 10. 28. देवता-deity. 2. 8; 7. 15.

देवता:-deities. 2. 8; 7. 5, 8, 13, 23; 8. 21; 10. 1; 12. 1, 5.

देवतातौ–at the divine service. 12.44.

देवताध्यात्मे-du. (knowledge of) deity and the inner soul. 1.20.

देवतानाम्-of deities. 1. 20; 2. 13; 7. 1, 4, 6, 8.

देवतानाम-synonym of deity. 1.20. देवतानामधेयानि-names of gods.

10. 42.

देवताभि:-with deities. 11. 12. देवताभिधानम्-appelation of deity. 1. 2, 20.

देवतायाः-of the deity. 7. 4. देवतायाम्-in deity. 7. 1.

देवतावत-like a deity. 2. 23, 27;

देवतासु-in deities. 8. 2. देवतोषपरीचा-enquiry about deities. 7. 1, 4.

देवदेवत्यम्-sacred to gods. 7. 4. देवधर्मेण-according to the characteristic of gods. 11. 23.

देवपत्न्य:-wives of gods. 10. 47; 12. 44, 46.

देवपत्न्यौ-wives of gods. 11. 29, 31. देवपीयुम्-deriding gods. 4. 25. देवपीतम्-pleased by gods. 10. 28.

देवम्-god. 6. 30; 10. 2, 28, 32, 36.

देवमनुष्यस्थानेषु-in the abodes of the mortals and the immortals. 1. 20.

देवमाता-mother of gods. 4. 22. देवयज्यायै-for the worship of gods.

देवयुगम्-epoch of gods. 12. 41. देवर:-husband's brother. 3. 15. देवरम्-acc. husband's brother.

3. 15.

1.20.

6, 22,

देवशुनी-bitch of gods. 11. 25. देवसंख्ये-in friendship with gods.

देवस्य-of god. 7. 4.

देवा:-gods. 2. 12; 3. 8; 6. 14; 7. 4, 5, 8, 10, 25, 28, 29; 11. 46; 12. 30, 33, 38, 39, 40, 41, 42, 43. देवान्-gods. 1. 20; 2. 26; 5. 25; 6. 8; 8. 6, 18, 20; 11. 46. देवानाम्-of gods. 2. 11; 7. 26, 27.

देवानाम्-of gods. 2. 11: 7. 26, 27. देवापि:-name of a person. 2.10.11. देवापिम्-acc. name of a person.

2. 10.

हेबी-two goddesses. 9. 41, 42, 43; 11. 46.

देवी:-goddesses. 8. 12.

देवेज्या-oblation offered to gods.

12. 5.

देवेषु-among gods. 8. 20.

देवै:-with gods. 9. 3, 13.

देवौ-two gods. 5. 22.

देख:-goddesses. 8. 10, 12, 13; 12. 45, 46.

देख्यौ-two goddesses. 9.41,42,43.

देश:-country. 6. 32.

देशात्-from country. 6. 3.

देशौ-two countries. 1. 7.

देहि-give. 1. 7; 4. 3; 7. 13; 10. 19.

देहे-in body. 3. 17.

देर्धतमसम्-composed by Dirghatamas. 8. 22.

देवतम्-(chapter) relating to deities. 1. 20; 7. 1.

दैवतेन-inst. relating to the deity. 1.17.

दैक्या-divine. 8. 11.

दैव्यो-divine, 7, 30; 8, 11, 12.

दोग्धि-he milks. 11. 43.

दोग्धे:-from √दुह् (to milk). 3. 4.

दोषम्-morbid element. 9. 27.

दौहित्रम्-daughter's son. 3. 4.

्यते:-from ∨दो (to cut). 10. 7.

द्यवि-in the day. 1. 6.

द्यावा-with the bright one. 2. 20. द्यावापृथिवीनामधेयानि-synonyms of

heaven and earth. 3. 21.

द्यावापृथिक्यो:-gen. of heaven and earth. 3. 22; loc. in heaven and earth. 7. 28.

द्यावापृथिक्यो-heaven and earth. 4.

6, 25; 5. 21; 6. 1; 7. 23; 8.

14, 15; 9. 37, 38, 41, 42; 10.

4, 10; 11. 9; 12. 1, 16, 26.

बाबौ-bright ones. 2. 20.

च:-day. 1. 6.

द्युते:-from √द्य (to assail). 10. 7.

चुभक्कीनि-shares of heaven. 7. 11.

युम्रम्-fame or food. 5. 5.

द्युस्थानः-celestial. 7. 5, 15; 12. 41.

चुस्थाना:-celestial. 12. 1, 35, 41.

चूतिनन्दा-condemnation of gambling. 7. 3.

द्योतका:-bringing into light. 1. 3.

द्योतते:-from √ द्युत् (to shine). 1.6;

5. 5; 10. 7.

द्योतनवान्-illustrious. 6. 19.

द्योतनात्-from being bright. 2. 20;

7. 15.

चौ:-sky. 2. 14; 12. 12, 17.

द्रपः-drop. 5. 14.

इमति-it wanders. 11. 5.

इवति–it runs. 6. 25, 32; 9. 26;

10. 5, 8, 21.

द्रवन्ति-they run. 11. 13.

इवते:-from √ड़ (to run). 4. 3; 5. 1; 6. 4; 8. 9.

द्रविणम्-wealth. 8. 1.

द्रविणसादिन:-they who sit down (to divide) wealth. 8. 2.

द्रविणसानिनः-they who prepare (offerings of) wealth. 8. 2.

द्रविगानि-wealth. 8. 18.

द्रविणोदस:-givers of wealth or strength. 8. 2.

द्रविद्योदा:-giver of wealth or strength. 8. 1, 2.

द्रश्यसंयोगै:-with associations of objects. 7. 6, 7.

द्राघते:-from √द्राघ् (to lengthen). 2. 16.

द्राति-contemptible gait. 2. 3.

द्रातिकुत्सना-very contemptible gait. 2. 3.

द्राविषता-causing them to run. 10. 8.

द्रावियोदसम्—a descendant of the giver of wealth or strength. 8. 2.

दावियोदसा:-relating to the giver of wealth or strength. 8. 2, 3. इ-wood. 4. 15.

दुषण:-wooden mace. 9. 23.

हुचणस्-acc. wooden mace. 9. 23, 24.

द्वतरा-flown further. 3. 10.

इतम्-drawn out. 3. 19.

द्रम:-tree. 9. 12.

द्रुममय:-made of wood. 9. 23.

हुममयम्-made of wood. 5. 26.

द्भमयस्य-of wooden. 4. 19.

द्रुणाते:-from \sqrt{g} (to injure). 4.15.

द्रोणम्-wooden. 5. 26.

द्वन्द्वानि-pairs. 7. 4; 9. 35.

ह्रयो:-in two. 6. 17.

द्वादश-twelve. 2. 20; 3. 8, 13.

द्वादशकपाल:-distributed in twelve dishes. 7. 23, 24.

द्वादशवर्षागि-twelve years. 2. 10.

द्वादशविधम्-of twelve kinds. 7. 23.

द्वार:-door. 2. 2; 8. 9, 10.

द्वाविशति:-twenty-two. 3. 8, 13.

द्वाविशम्-twenty-second. 3. 9.

द्विगुण्कारिणः-who make two-fold.

6. 26.

द्विगुणदायिन:-who advance on twofold. 6. 26.

द्विगुणम्-two-fold. 6. 26.

द्वित:-from two. 4. 6.

द्वितीय:-second. 3. 15: 11. 6.

द्वितीयायाम्-in the accusative. 1. 8.

द्विपदाः-hemistiches. 10. 21; 12. 40.

द्विपाद्भ्य:-for the bipeds. 12. 13.

द्वित्रकृतीनाम्-of two original forms.

2. 2.

द्विबहा:-doubly great. 6. 17.

द्विदेशत:-twice ten. 3. 10.

द्विचनम्-dual. 6. 16.

द्विवत-like two. 2. 24.

द्विवर्णेलोपः-elision of two letters.

2. 1.

द्विश:-by pairs. 3. 20.

द्विषन्ति-they hate. 10. 5.

हे-two. 3, 10; 5, 7.

हेषस:-from foes. 5. 23.

हेहि-he hates. 6. 22.

हैधम्-two-foldness. 5. 3.

हो-two. 3. 10, 19, 12. 10.

ह्रबुपत्रगीत्-with two prepositions. 7. 9.

धत-place. 9. 27.

धस्ब-support. 5. 25.

धननाम-synonym of wealth. 3. 2;

4. 4, 17.

धननामधेयम्-synonym of wealth.

1. 7.

धननामानि-synonyms of wealth. 3. 9.

धनम्-wealth. 2. 5; 3. 9; 4. 4; 7. 9; 8. 1; 11. 33; 12. 6.

धनलाभाय-for obtaining wealth. 3. 5.

धनवती-rich in wealth, 11, 46.

धनस्य-of wealth. 3. 2; 4. 7; 6 21, 22.

धनानाम्-of wealth. 7. 15.

धनानि-treasures. 4. 5; 5. 16; 6.

8, 32; 9. 23; 12. 18.

ਬਰ:-bow. 5. 25; 9. 16.

धनुषि-on bow. 2. 6.

धनेन-with wealth. 10. 15; 11. 24.

धन्व-space. 5. 5.

धन्वते:-from √धन्व् (to go; to kill) . 9. 16.

धन्वन्ति-they flow. 5. 5; they fly or kill. 9. 16.

धमति:-the ∨धम् (to go). 6. 2.

धमते:-from √धम् (to blow). 10.31.

घमनय:-vessels. 6. 24.

धयतेः-from √धे (to suck). 11. 42.

धयन्ति-they suck. 9. 27.

घर्मसन्तानान्-from the spread of righteousness. 6. 19.

धर्माय-for sacred rite. 12. 13.

धर्मे-in the law. 8. 10.

धव:-man. 3. 15.

धातवः-verbs. 1. 20; 3. 9, 10, 11, 13, 19.

धाता-creator. 11. 10, 11; 12. 36.

धातु:-root. 1. 20; 2. 2.

धातुभ्य:-from roots. 2. 2.

धात्वादी-du. first part of the root.

2. 1.

धात्रा-by Dhatr. 11. 11.

धाना:-grains. 5. 12.

धारणाय-for support. 7. 25.

धारयत:-from the man who holds.

3. 16.

धारयति-he holds. 7. 23; 10. 22,

23; 12, 26.

भारयतिकर्मणः-ab. meaning to hold.

 $2. \ 2.$

धारयते-he holds. 10. 8.

धारयतेः-from ∨ष्ट (to hold). 3.

9, 20.

धारयसि-thou holdest. 11. 37.

धारियता-supporter. 12. 30.

धारियतार:-possessors. 8. 7.

धारियतारम्-holder. 9. 25.

धावति-he runs. 2. 11.

धिनोति-it gives delight. 3. 9.

धिनोते:-from Vधि (to nourish).

11.42.

धियम्-wisdom. 8. 7.

धियावसः-rich in devotion. 11. 26.

धिषणा-recitation. 8. 3.

धिषणाभव:-place of recitation. 8.3.

धिषे:-from √धिष् (to put). 8. 3.

धिष्ण:-subordinate altars. 8. 3.

धिष्ण्यः-side-altars. 8. 3.

धिष्ण्यात्-placed on the side-altar.

8. 3.

धीमान्-intelligent. 3. 12.

धीयते-it is deposited. 3. 19; 4. 7;

5. 26; 6. 24; 7. 27; 10. 4.

धीयन्ते-they are placed. 5. 10.

धीसादिनी-living in intelligence.

8. 3.

धीसानिनी-procuring intelligence.

8. 3.

धू:-car-pole. 3. 9.

धूनोते:-from √धू (to shake). 5. 12.

धूमेन-with smoke. 12. 26.

धूर्वते:-from ∨धूर्व् (to hurt). 3. 9.

धृता:-held. 10. 44.

धेना:-milk beverages. 6. 17.

धेहि-bestow. 11. 30.

ध्यानम्-meditation. 5. 1; 12. 33.

ध्यानवन्तः-reflective. 4. 10.

ध्रियते-it is held. 4. 7.

ध्रवम्-certainly. 11. 7.

ध्रुवीकरोति-it makes firm. 2. 18.

ध्वरति:-the root ∨ध्य (to injure).

1. 8.

ন-particle of negation and comparison. 1. 2, 4. etc.

नः-us. 4. 4, 7, 25; 5. 8, 16, 23;

6. 31: 7. 20; 8. 18; 10. 5,

6, 7, 15, 16, 17, 31, 40, 45;

11. 18, 26, 29, 31, 32, 46, 49;

12. 18, 25, 33, 45; our. 5. 17;

7. 20; 10. 2, 35, 40, 42, 43;

11. 19.

न+इत-in the sense of apprehension. 1. 11.

नक्रंचारीणि-nocturnal. 2. 18.

नका-night. 8. 10.

नचते-he approaches. 4. 18.

नचतः-from √नच् (to go). 3. 20.

नज्ञगणम्-multitude of stars.

5, 21.

नत्तत्राणाम्-of stars. 3. 20.

नचत्राणि-stars. 3. 20.

नचहामम्-one who strikes the

approaching opponent or who strikes, having approached the opponent. 6. 3.

नचेत्-in re-asking. 1. 11.

नतम्-bent. 11. 9.

नतानि-aimed. 10. 26.

नद:-seer. 5. 2.

नदते:-from √नद् (to praise). 5. 2.

नदनस्य-of the seer. 5. 2.

नदना:-sounding. 2. 24.

नदितुम्-to make sound. 9. 3.

नदी-river. 4. 15: 11. 25.

नदी:-rivers. 2. 24.

नदीकच्छ:-bank of a river. 4. 18.

नदीनामानि-synonyms of river.

2.24.

नदीम्-acc. a river. 2. 24; 7. 20.

नदीवत्-like a river. 2. 23.

नद्य:-rivers. 2. 24, 25; 6. 4; 9.

25, 26.

नन-indeed. 1. 4.

नपात्-offspring which does not come immediately after. 8.

5; 10. 18, 19.

नपंसकस्य -of the neuter. 3. 21.

नहारम्-grandson. 3. 4.

नभ:-the sun, sky. 2. 14.

नमतिकर्मा-meaning to bend. 7. 17.

नमते:-from $\sqrt{-1}$ नम् (to bend). 5.

23; 6. 6.

नमन्ते-they bend down. 4. 15.

नयतः-leading. 7. 29.

नयति-it leads. 7. 14, 21; 10. 39;

12, 22,

नयति:-the $\sqrt{-1}$ (to lead). 7. 29.

नयन्ति-they lead. 3. 19; 7. 21.

नयन्ती-leading. 9. 18.

नरकम्-hell. 2. 11.

नरपाणम्-man-drink. 5. 26.

नरराष्ट्रम्-kingdom of man. 7. 5.

नरा:-men. 5. 1; 7. 21; 8. 6; 9. 9, 19.

नरान्-men. 7. 21.

नरापत्यम्-human offspring. 11. 36.

नराशंसः-a deity. 8. 6.

नरै:-by men. 8. 6.

नरो-two men. 5. 1.

नव-nine. 3. 9, 10, 13; 6. 5.

नवगतय:-of nine gaits. 11. 19.

नवजातः-newly born. 3. 3.

नवजाते-du. newly born. 4. 15.

नवतरम्-very new. 6. 9.

नवतरे:-by the later ones, 7.16.

नवनम्-new. 4. 16.

नवनामानि-synonyms of new. 3.19.

नवनीतगतयः-whose gaits lead in nine directions. 11.19.

नवम्-new. 3. 19; 10. 3.

नसन्त-let them be united. 4. 15.

नसितः-√नस् (to abtain, or to

bend). 7. 17.

नसते:-from √नस् (to join). 6. 17.

नाक:-the sun, sky. 2. 14.

नाध:-refuge. 2. 2.

नानाकमोणः-working in various

ways. 6. 6.

नानाकमीं Wearing many mean-

ings. 2.7.

नानानिर्वचनानि—having many derivations. 2. 7.

नानारूप:-having many forms. 3. 17.

नानाविभक्की-du, inflected in various cases, 6, 24,

नाभाक:-a seer. 10. 5.

नाभि:-navel. 4. 21.

नाभौ-in the navel. 4. 27.

नाम-noun. 1. 8; synonym. 2. 15; 4. 27; 5. 13, 23; 6. 14, 32;

नामकरणः-suffix. 1. 17; 2. 2, 5; 7. 29; 10. 17.

नामधेयप्रतिलम्भः-acquisition of the appellation. 1. 12.

नामधेयप्रतिज्ञस्मम्-acquisition of the appellation. 1. 14.

नामधेयम्-name. 1. 7; 2. 7; 5. 9; 8. 5, 8.

नामधेयानि-synonyms. 1. 20; 2. 28; 7. 5.

नामधेयेन-with name. 7. 18, 31.

नामनी-synonyms. 3, 10; 5, 7.

नामविभक्तिभि:-with nouns and case inflections. 7. 1.

नामाख्यातयोः—of noun and verb.

नामाख्याते-noun and verb. 1. 1, 12. नामानि-synonyms. 1. 1, 12, 20; 3. 13, 20; 7. 1; 9. 28.

नामीभूत:-used as a noun. 6. 16.

नाराशंसः—a stanza praising men. 9. 9.

नाराशंसवन्ति—addressed to Narasamsa. 8. 22.

नाराशंसा:-addressed to Narasamsa. 7. 4.

नाराशंसान्–soma-libations, 11, 5, नाशने–in destroying, 6, 30,

नाशयति—it causes to destroy. 12.28.

नासत्यो–Asvins; ever true, promoters of truth, nose-born. 6. 13.

नासिका-nose, 6, 17.

नासिकात्रभवौ-nose-born. 6. 13.

नासिके-nose. 6. 17.

नासुखम्-happiness. 2. 14.

नि-down. 1. 3.

निक्रंणम्-free from debt. 9. 8.

नि.पिक्रम्-purged. 6. 1.

निकरोति-she makes low. 2. 9.

निकृत्तद्वार:-whose entrance is pierced. 1. 9.

निकृत्तम्-cut down. 6. 3.

निकृष्ट:-despised. 2. 20.

निगच्छति-it goes down. 11. 39.

निगद्व्याख्याता-explained by mere reading. 6. 5; 9. 5, 7, 17, 21, 34, 41; 10. 18, 24; 11. 3, 8, 45; 12. 2, 31.

निगन्तवः-quoted words. 1. 1.

निगम:-a vedic passage. 2. 3, 6, 13; 3. 5; 5. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,

11, 12, 15, 16, 18, 21, 22, 24, 27, 28; 6, 3, 4, 6, 7, 8, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 31, 35; 8. 2; 10. 17, 21, 40; 12. 7, 29, 30. निगमनात्-on account of quotation. 1. 1. निगमा:-quoted words of the Vedas. 1. 1; vedic passages. 2. 5. 23; 11. 16. निगमान्-vedic words. 4. 1. निगमी-vedic quotations. 5. 5. निचएटव:-the Nighantavas. 1. 1. निचमनेन-with water. 5. 17, 18. निचान्तपृशः-exhilirating when taken, D. 5, 17. downwards. निचितम् collected 4. 24. निचुंकुण:-low sounding. 5. 18. नित्यम्-always. 2. 3. निद्धिरे-they appointed. 6. 35. निद्शेनाय-for pointing out. 11.2. निधत्ते-he puts down. 12. 19. निधा-net. 4. 2. निधानम्-receptacle. 9. 13. निधानात्-from placing. 2. 7. निधान-receptacles. 9. 36. निधि:-treasure. 2. 4.

निधीयते-it is put down. 4.2.

निधेहि-put down. 7. 31.

निनमाम-we bend. 2. 27.

निनमा-bending low. 2. 27.

निन्दति-he condemns. 9. 8.

fordage it is used. 1, 20. निपतन्ति-they are used. 1. 4, 11. निपरणात-from offering (cakes). 2. 11. निपात:-particle. 1. 8; 4. 17; 5. 5; 6. 27; incidental occurrence. 2. 20; 11. 11, 20; 12. 20, 29, 30-33. निपातभाजः-of accidental occurrence. 7. 13. निपातम्-of secondary character. 7. 18, 20, 31, निपाता:-Particles. 1. 4. निमिषन्तम्-winking. 11. 42. नियच्छताम्-they may extend. 9.38. नियच्छति-he restrains. 11. 23. नियतवाच:-whose words are fixed. 1, 15, 16. नियतानुपूर्वा:-whose succession is fixed. 1. 15, 16. नियमनात्-from restraining. 5. 28. नियुत:-voked. 5. 28. नियुतम्-million. 3. 10. नियोजनात्-from yoking. 5. 28. निर्-prep. disrespect. 1. 3. निऋति:-earth, adversity. 2. 7. निरजनाय-for driving forth. 6. 2. निरतष्टे-he made. 4. 13. निरमणात्-from $\sqrt{4}$ with नि. 2. 7. निर्मिमीत-he created. 8. 21; 9. 10. निरयणम्-egression. 7. 24. निरविध्यत्-he cleft. 6. 19, 34. निरशिक्षथत्-he struck down. 11.47. निराहु:-they expresesd. 1. 3. निरुच्यते-it is called. 10. 5. निरुच्यदि-it restrains. 6. 1. निरुप्य-having assigned. 1. 5. निरुप्यते-it is assigned. 7. 18, 20, 31. निरुद्धोपधात्-ab. whose penultimate

has been taken away. 4.25.
निर्गतम्-gone out. 2.7.
निर्गमनप्राया-mostly going out. 6.3.
निर्गमने-in going abroad. 11.46.
निर्जहार-he took out. 10.12.
निर्णामम्-a winding place.
निर्णासम्-a winding place.

निर्णिक्स-washed. 3. 19. निर्णिततमा-best extended down. 8. 5.

निर्णीतम्-ascertained. 3. 19. निर्णीतान्तर्हितनामधेयानि-synonyms of ascertained and unascertained. 3. 19.

निर्बद्धा:-unconnected. 1. 3. निर्वृयात्-one should explain. 2.

1, 2, 3.
निर्मोशे-in the creation. 2. 22.
निर्मोड्य:-measurers. 12. 7.
निर्मेमानो-creating. 8. 12.
निर्मिमाय-she bellowed. 11. 40.
निर्मोयन्ते-they are made. 2. 8.
निर्वेक्रव्यानि-they should be explained. 2. 7.
निर्वेचनम्-etymology. 2. 1.

निर्वचनाय-for explanation. 1. 19;

2. 11; 3. 2, 4; 5. 8; 7. 17, 27, 30; 10. 26.

निर्वेष्टितः-denuded. 5. 8. निर्हेसितोपसर्गः-whose preposition

is shortened. 2. 17; 6. 11. निवत:-low lands. 10. 20.

निवपन्तौ-sowing. 6. 26.

निवर्तताम्-may it turn down. 12.39.

निवसन्तम्-dwelling. 5. 9; 10. 12.

निवसन्स्या-with one remaining in one place. 10. 21

निवारयाञ्चकार-he obstructed. 2. 16. निवासकर्मेणः-ab. meaning to dwell. 2. 6; 10. 14, 16.

निवासनाम—synonym of dwellingplace. 3. 3.

निवासात्-from dwelling. 10. 44; 11. 45.

निवित-a liturgy of invocations. 7. 23, 24.

निवृत्त्विक्म-thou forcest down. 5.16. निवृत्त्विक्म-meaning to desist from. 2.13.

निवृत्तिस्थानेषु-in weak forms. 2. 1. निश्चभा:-proceeding firmly. 6. 3. निश्चपित-he sharpens. 4. 18, निश्चपहारिण:-firm coursers. 6.3, 4.

निश्चयेन-with certainty. 7. 20.

निषय**णम्**-seated. 3. 8.

निषद्नः-sedantary. 3. 8.

निषाद:-hunter. 3. 8.

निष्पन्ने-loc. complete. 1. 13, 14.

निष्पहमाण:-irresistible. 3. 10.

2. 2.

नैगमानि-homonyms. 1. 20.

words, 2, 2,

gists. 1. 12.

नौ:-boat. 5. 23.

8. 11.

न्यायवान्-regular. 1.13.

नैगमेभ्यः-ab. belonging to the Vedic

नैदाना:-they who are well-versed

नैरुक्समय:-view of the etymolo-

नैरुक्तः-etymologists. 2. 8, 14, 16; 3. 8, 14, 19; 4. 24; 5. 11; 6.

1, 3, 11; 7, 4, 5; 8, 13; 9, 4;

11. 19, 29, 31; 12. 10. 41.

न्यासीदताम्-may they sit down.

in legendary lore. 6. 9; 7. 12.

निस्तप्टे-it was fashoned, 4, 13. नि:-substitute of सम. 12. 7. नी:-the √नी (to lead). 7. 14. नीचाशाख:-whose branch is low. 6. 32. नीचीनद्वारम्-opening downwards. 10 4. नीचै:-downwards. 2. 9; 4. 24; 5. 18: 6. 32. नीतात्-from leading. 7. 14. 3-particle, many meanings. 1.4. नुद्वि-he pushes. 5. 26. नूच-a particle; now. 4. 17; नृचित्-a particle. 4. 17. नृतम्-particle (1) uncertain in the Bhasa (2) is used as an expletive in the Veda and also denotes uncertainty. 1. 5, 7; certainly. 11. 36. नृत्यन्ति-they move quickly. 5. 1. नुभ्य:-for men. 11. 36. नन्-acc. men. 11. 9.

नेतन्या-to be led. 4. 15. नेता-leader. 1. 8; 2. 14.

नेनेक्टि-he washes. 2. 17.

नेष्ट्रीयात्-from the Nestra vessel.

नैघएदुकम्-secondary. 1. 20; 2. 24;

नैघरदुकानि-synonymous words.

नैगमा:-belonging to Vedic words.

5. 12; 10. 3; 11. 2.

ਰੇਸ:-half, 3, 20,

8. 3.

1. 20.

पंसनीया:-to be crushed. 12. 19.
पक्रन्थ:-should be matured. 3. 12.
पक्रि:-cooking. 1. 1.
पक्कि:-a metre. 7. 11, 12.
पक्कम्-ripe. 3. 8; 6. 34.
पचित-he cooks. 1. 1.
पचित:-the verb √पच् to cook.
6. 16.
पचित-thou cookest. 7. 23.
पञ्च-five. 2. 15; 3. 8.
पञ्चकपानः-having five dishes. 7. 24.
पञ्चजनाः-five tribes. 3. 7, 8; 4. 23.
पञ्चजनीनया-having five tribes. 3. 8.
पञ्चदश-fifteen. 2. 10, 15; 3. 1, 19.

पञ्चदशस्तोमः-name of a hymn. 7.10.

पञ्चपदा-having five verses. 7 12.

पञ्चम:-fifth 3. 8.

पञ्चमनुष्यजातानि-five human tribes. 10.31.

पञ्चमीकमीणम्-in the sense of the ablative. 1. 7.

पञ्चस्यथेप्रेचा-appearance of the meaning of the ablative. 1.17.

पन्चस्यथे-in the sense of the ablative. 6.1.

पञ्चम्याम्-in the ablative. 5. 23.

पञ्चतुत्तया-with reference to five seasons. 4. 27.

पञ्चिवंशति:-twenty-five. 3. 7, 13.

पर्यानात्-from bargaining. 2. 17. पणायतः-from Vपण (to worship).

2. 26.

पिंश-merchant. 2. 17.

पश्चिभ:-with the niggards. 11.25.

पर्योन्-acc. merchants. 6. 26.

पण्डक:-eunuch. 6. 32.

प्रहम:-fond of sexual intercourse. 6. 32.

पण्यम्-commodity. 2. 17.

पति-he falls. 3. 1; 5. 2.

पततेः-from √पत् (to fall). 2. 28.

पत्ति:-lord. 10. 14, 21, 23.

पतिम्-acc. husband. 3. 5.

पत्नी-wife. 9. 29, 33; 11. 37, 49;

12. 7, 8, 46.

प्रूप:-wives. 12. 44, 45.

पत्ये-for the husband. 3. 5.

qui-by path. 6. 7; 12. 21, 28.

पथ्यदनम्-food for the journey. 1.17.

पथ्या-well being. 11. 45.

पद्जातानि-word-classes. 1. 1, 12.

पद्पूरण:-expletive. 1. 5, 6, 7.

पदपुरणा:-expletives. 1. 4.

पदपूर्णार्थे-in the sense of an expletive. 1. 9.

पद्मकृति:-whose original form is the Pada. 1. 17.

पदप्रकृतीनि-having words as their originals. 1. 17.

पदम्-step. 2. 7; 12. 19.

पद्विभागः-division of words. 1.17.

पदानि-steps. 2. 7; words. 3. 13;

4. 4.

पदार्थ:-meaning of the word. 1.3.

पदार्था:-meanings of words. 1. 3.

पदि:-goer. 5. 18.

पदेतराधान्-other parts of words.

1. 13, 14.

पदेभ्य:-from words. 1. 13, 14.

पदेषु-in words. 2. 1.

पद्यते-he goes. 2. 7, 28; 5. 18.

पद्यतः-from Vपद् (to go). 2. 7, 28; 5. 19.

पद्वदवसम्-cow, (lit. footed protection). 1. 17.

पन्थते:-from Vपन्थ् (to move). 2, 28,

पन्था:-path. 2. 28; atmosphere. 11.45.

पन्थानम्-acc. path. 10. 20.

पन्ना:-fallen. 12. 19.

प्यार:-the bountiful to fill or to

please. 5. 24. पप्रच्छ-he asked. 2. 8; 6. 5. पय:-milk. 2. 5; 8. 5; 11. 43; water. प्यस:-from and of milk. 2.5;8.5. पर:-highest. 1. 17; other. 6. 32; beyond. 7. 14, 29; 10. 26; best. 10, 10. परक्लानि-other families. 4. 5. परगृहाणि-other houses. 4. 5. परम distant. 2. 24. परमम्-best. 3. 8. परसे-to another, 3, 6, परा-thitherwards, 1, 3. पराकान्ते-very remote. 5. 9. परागतात्र-from the distant. 7. 26; 11, 48, पराची-moving forward. 9. 30. पराञ्चनै:-with curves leading aside. 11, 25, पराणि-others. 6. 26. पराध्यंस्थम्-highest place. 2. 7. पराश्वर:-name of a seer, of Indra; destroyer. 6. 30. पराशिर्णस्य-of decrepit. 6. 30. परि-prep. all round. 1.3; particle. 5, 28, परिक्रणनम्-thundering. 6.1. परिख्यन्-they may look over. 9. 3. परिम्रहाथींय:-having the sense of comprehension. 1.7. परिग्रहाथींयम्-in the sense of comprehension. 5. 22.

परिचरणकर्माण:-meaning to attend. 3, 13, पारिचरतः-they two respect. 11. 9. परिचरसि-thou attendest. 11. 23. परिचरेम-let us attend upon. 2. 24. परिचर्यायाम्-in attendance. 11. 23. परित:- on both sides, 11, 25. परितकनम्-night. 11. 25. परितक्म्या-night. 4. 16; 11. 25. परित्रायमाणः-protecting. 9. 15. परिदेवना-lamentation. 7. 3. परिदेवयाञ्चके-he lamented. 1. 5. परिपवनम्-winnowing basket. 4.9. परिपवनेन-with a winnowing basket, 4, 10, परिवभूव-he encompassed. 10. 43. परिवर्हणा-strongly. 6. 18. परिवर्हणात्-from great growth. 7. 12; 8, 8, परिभयार्थे-in the sense of slight fear, 9, 30, परिभये-in apprehension. 1. 10. परिमृज्य-having polished. 7. 23. परियुत:-surrounded. 2. 8. परिवृद:-very great. 1. 8; 6. 17. परिवृदम्-strong all round. 1. 7, 8. परिवृणक्त-let it pass over. 10. 7. परिवेष्ट्यति—it encircles, 9, 15. परिवाजक.-an itinerant mendicant. 1. 14. परिवाजका:-ascetics. 2. 8. परिष्वंच्यते-he will embrace. 6. 28;

11. 34.

परिष्वजनाय-for embracing. 2. 27. परिष्वजाना-embracing. 9. 18. परिहर्तक्यम्-to be avoided. 3. 2. परीचेत-one should analyse. 2. 1. परीत्य-going round. 12. 13. पहच्छेप:-name of a seer. 10. 42. परुच्छ्रेपस्य-of Parucchepa. 10. 42. परुषि परुषि-in every joint. 10. 42. परुष्या-O Parusni. 9. 26. पर्ज्यो-the Parusni, name of a river, 9, 26. परोचकृता:-indirectly addressed. 7. 1, 3. परोचकृतानि-indirectly addressed. 7. 2. पर्जन्य:-cloud. 2. 22; 4. 21, 27; 7. 8; 10. 10, 11. पर्जन्यप्रीताम्-impelled by clouds. 9. 6. पर्जन्यम्-cloud. 9. 6. पर्जन्येन-with cloud. 7. 5. पर्यगात्-it has gone round. 6. 4. पर्यगृह्णत्-he seized all round 10.10. पर्यभवत-he subdued. 10. 10. पर्यरचत्-he protected all around. 10. 10. पर्यागतवन्तम्-who has gone round. 10, 20, पर्यायाः-formulas. 1. 9.

पर्यावर्तन्ते-they turn round. 7. 24.

पर्वत:-mountain. 1. 20; 6. 5; 9.8;

पर्यासते-they sit round. 12. 32.

पर्व-joint. 1. 20.

a deity. 7. 10. पर्वतनामभि:-with synonyms of mountain. 2. 21. पर्वतम्-cloud. 10. 9. पर्वतानाम्-of mountains. 9. 39. पर्ववत्-like a joint. 10. 42. पर्ववित-loc. having joints. 2. 6. पर्ववती-having joints. 9. 26. पर्ववान्-having joints. 1. 20. पर्वागि-joints. 6.20. पर्श:-joint. 4. 3. पश्चमयम्-made of joints. 4. 3. पर्वत-assembly. 7. 20. पलायते-he runs. 4. 2; 10. 11. पत्नाशनात्-from falling. 12. 29. पलाशम्-leaf. 12. 29. पवि:-Javelin. 12. 30. पवित्रम्-a stanza, rays, waters, Agni, air, Soma, the sun, Indra. 5. 6. पत्री-the rim of a wheel. 5. 5. पवीरम्-pointed weapon. 12. 30. पवीरवान्-having a weapon furnished with javelins. 12.30. पश्च:-animals. 7. 5. чя:-animal. 3.16. पशुदेवता:-having animals as deities. 8. 22. पशुनाम-synonym of animal. 2. 5; 5. 5. पशुपादप्रकृति:-(based on) the ana-

logy of a quadruped. 2. 7.

पश्चम-beast. 4. 14.

पश्चसमाञ्चाये-in the list of animals. 12, 13, पशो:-of animal. 6. 16. पश्यति-he sees. 1. 16, 19. पश्यतिकर्मा-meaning to see. 4. 19. पश्यतिकर्माण:-meaning to see. 3.13. पश्यते:-from $\sqrt{\epsilon x}$ (to see). 3. 16. पश्यन्ति-they behold. 6. 26. पश्याम:-we see. 1. 14. पश्वाहुत्या-with animal oblations. 10.21. **पांसव:**-dust. 12. 19. पांसुले-in a dusty place. 12. 19. पाक:-immature. 3. 12. पाचयन्ति-they cause to ripe. 2. 22. पाणि:-hand. 2. 26. पाणी-du, hands, 2, 26. पातके-in heinous crime, 6, 27, पात्यति-he causes to fall, 5, 19, पाता-protector. 4. 21; 8. 3; 9. 2; 10. 11, 12, 14, 16, 17, 42; 12. 29; drinker. 5. 2. पातार:-protectors. 10. 16. पातारम्-acc. protector. 4. 26. पातारी-protectors. 5. 28. पाति—he protects. 4. 18; 12. 29. पात्र-may she protect. 11. 46. पाते:-from √पा (to protect). 9.24. पात्रम्-vessel. 5. 1. पात्रस्य-of vessel. 8. 2. पाथ:-atmosphere, water, food. 6. 7.

पाद:-foot. 2. 7; 11. 6; 12. 29;

verse. 7. 9. पाद:-foot. 5. 19. पादे-in the quarter. 10. 16. पादेन-with foot. 5. 17; 12. 29. पादै:-with feet. 12. 19. पानात्-from drinking. 5. 1; 6. 7. पानाय-to drink, 5. 18; 12. 4. पानीयम्-water. 1. 16; 7. 13; to be drunk. 7. 25. पानै:-with draughts. 5. 3. पाप:-sinful. 5. 2. पापकम्-sin. 3. 8, 14, 19; 4. 24; 6. 1, 3, 23; 9. 4. पापकृत:-sinful. 10. 11. पापत्यते:-from the int. of $\sqrt{4}$ (to fall). 5. 2. पापत्यमान:-committing sin. 5. 2. पापधिय:-of sinful mind. 5. 23; 10. 5. पापिधयम् $-acc. \sin ful. 5. 2.$ पापनामनी-synonyms of sin. 4. 21. पापनामा-of a wicked name. 6.12. पापसंकल्पाः-of sinful thoughts. 10.5. पापा:-sinful. 6. 25. पापेन-with sin. 12. 3. पाययमाना-nursing. 2.27. पारम-across. 2. 24; 9. 18. पारावारघातिनीम्-acc. one who destrovs what is far and near. 2.24. पारोवर्यवित्स्-loc. pl. who know the tradition. 1. 16.

पार्थिवस्य-of earthly. 6. 22.

पार्थिवन-inst. terrestrial. 2. 10. पार्श्वम्-side. 4. 3. पार्थदानि-grammatical treatises.

1. 17.

पालनात्-from bringing up. 6.12. पालयति-he protects. 6.17.

पालियता-supporter. 4. 21; 8. 3; 9.

2; 10. 11, 12, 14, 16, 17, 21, 42; 12. 29.

पालियतारः–supporters. 10.16.

पालियतारम्-supporter. 4. 26.

पालियताराँ-benefactors. 5. 28. पालियतु:-of benefactor. 4. 26.

पावकदीक्षिम्-of pure light. 4. 14.

पावमानीषु-in purificatory hymns.

11. 2.

पावमान्याम्-in a (stanza) addressed

to Pavamana. 12. 31.

पावीरवी-divine speech. 12. 30.

पाश:-snare. 4. 2.

पाशयते:-from $\sqrt{\text{पश्}}$ (to bind). 4.2.

पाशसमूह:-collection of snares. 4.2.

पाशा:-fetters. 9. 26.

पाशै:-with snares. 4. 3.

पाश्या-net. 4: 2.

पिंशते:-from Vिषश् (to adorn). 6.

11; 8. 11.

पिजवन:-of enviable speed, or with whom pace cannot be kept.
2. 24.

पिजवनस्य-of Pijavana. 2. 24.

पिञ्जयति-he utters. 3. 18.

पिगडदानाय-for offering sacrificial

cake. 3. 4, 5.

पितर:-manes. 3. 8; 11. 17, 18, 19.

पितरम्-father. 7. 31.

पिता-father. 3. 4, 5; 4. 21, 23; 5.

21, 24; 6. 15.

पितापुत्री-father and son. 1. 16.

पितु:-of the father. 3.5; 6.6; food.

9.24.

पितुम्-acc. food. 9. 25.

पितृदेवल्यम्-sacred to ancestors. 7.4.

पितृन्-acc. ancestors. 3. 5; 11. 18.

पिइयम्-ancestral. 11. 33.

पिइयस्य-of paternal. 3. 2.

पिनाकम्-staff. 3. 21.

पिपर्ति-he fills or pleases. 5. 24.

पिपासते-to the thirsty. 7. 13.

पिपीलिका-ant. 7. 13.

पिपीत्विकमध्या-ant-waisted. 7. 13.

विब-drink. 10. 2.

पिबतम्-drink. 4. 17, 19.

पिबाति-he drinks. 12. 29.

पिबत-let him drink. 8. 2.

पिबते:-from √पा (to drink). 2.

5; 9. 24.

पिबन्ति-they drink. 1. 11; 5. 11;

10.13.

पिबेताम्-you both drink. 9.42,43.

पिश्चन:-malignant. 6. 11.

पिशुनाय-for slander. 6. 11.

पीतवन्तः-having drunk. 12. 42.

पीयतिः-the verb √पीय् (to kill).

4. 25. प्रंस:- of man. 3. 4, 21. पुंसते:-from √पुंस् (to curse). 9.15.

पुंस्प्रजननस्य-of the male organ. 3.21.

पुरवकृत:-the virtuous. 2. 14.

पुरवकृतौ-virtuous. 12. 1.

पुरवक्काद्भ:-with the virtuous. 2.14.

पुर्यम्-auspicious. 9. 2.

प्रत-hell. 2. 11.

पुत्र-O son! 5. 25.

ya:-son. 2. 11, 13, 24; 3. 3, 6,

17; 4. 23; 6. 10, 28; 9. 24;

12. 21, 3.

पुत्रदायाचे-in support of son's right to inheritance. 3. 3.

प्रत्रभाव:-the state of a son. 3.5.

पुत्रभावम्-the state of a son. 3. 4.

पुत्रम्-son. 2. 13, 27; 3. 6; 7. 29.

पुत्रस्य-of son. 6. 6.

पुत्रा:-sons. 3. 4; 11. 16, 17.

पुत्रान्-sons. 12. 6.

पुत्रिकायाः- of the daughter. 3. 5.

प्रत्रेषु-in sons. 10. 7.

पुन:-again. 1. 20; 2. 9, 24; 3. 7;

4. 5, 11, 15, 16, 19, 27; 5. 1,

21, 22; 6. 27; 7. 23; 8. 2, 22;

9. 19.

पुनातिकर्म-meaning to purify. 5.24.

पुनातेः-from √प (to purify). 5. 6.

पुमान-man. 3. 6; 9. 15.

प्र∹in front. 2. 12.

पुरन्दर:-destroyer of cities. 7.13.

पुरन्धि:-very wise. 6. 13.

पुरस्तात्-before. 1. 4; 3. 15, 16; 5.

5; 6. 1, 13; 7. 8, 9, 20; 9, 16.

चुरा-formerly. 3. 19; 4. 17.

पुराण:-ancient. 8. 19; 12. 32.

पुराणनवयो:-of ancient and modern.

4. 17.

पुराण्नामानि-synonyms of ancient. 3. 19.

पुराणम्-ancient. 3. 19; 4⁻ 19; 10. 3.

पुराम्-gen. pl. city. 6. 13.

पुरिशय:-one who lives in a city.

1. 13; 2. 3.

पुरिषादः-one who sits in a city.

2. 3.

पुरीषम्-vapour. 2. 22.

g₹-much. 2. 11.

पुरुकाम:-having many desires. 6.4.

पुरुमना:-of many minds. 9. 15.

যুক্ত:-man. 1. 1, 12; 2. 2; supreme being. 2. 3.

पुरुषगहाँ-censure of the man. 1. 14.

पुरुषम्-acc. man. 1. 13.

पुरुषविद्यानित्यत्वात्-on account of the impermanence of human knowledge. 1. 2.

पुरुषविधा:-anthropomorphic. 7. 5.

पुरुषविधानाम्-of anthropomorphic.

7. 7.

पुरुषविशेषः-distinguished person.

1.16.

पुरुषस्य-of man. 9. 28.

पुरुषान्-acc. men. 2. 6.

पुरुषापराधः-the fault of the man.

1. 16.

पुरुखः-O Pururavas. 10. 47.

पुरुखा:-crying much. 10. 46. पूरोगामी-leader. 8. 21.

पुरोहित:-priest. 2. 10, 12, 24; placed foremost. 7.15.

पुलुकाम:-having many desires. 6.4. पुष्करम्-space, water, lotus. 5.14. पृष्टम्-well nourished. 10. 15. प्रषे:-of the growth. 11. 49. पुष्पते:-from √पुष्प् (to blossom).

5, 14,

पुष्पफलम्-acc. flower and fruit. 1. 20.

पुष्पफले-du. flower and fruit. 1.20. पुष्पम्-flower. 5.14.

पुष्यति-it grows. 12. 16.

पूजनार्थे-in denoting respect. 12. 7. पूजनीयम्-to be worshipped. 7. 26.

पूजयन्-worshipping. 3. 4.

पूजयन्ति-they worship. 2. 26; 8. 2;

10.39. पूजयामि-I worship. 9. 16.

पूजियतन्यम्-to be worshipped. 5. 14. पुजाकरम्-means of worship. 5.14.

पूजाकमेण:-ab.meaning to worship. 2, 26,

पूजाकर्मा-meaning to worship. 7.15. पूजायाम्-in respect. 1. 4; 3. 18.

प्यमानस्य-of being purified. 5. 12.

पूरणम्-full. 7. 28. पूर्य-fill. 4. 3.

पूरवति-he fills. 2. 3; 3. 20.

पूरवते:-from $\sqrt{\mathbf{q}}$ (to fill). 2. 3, 22.

पूरियतच्या:-to be filled. 7. 23.

पूर्यंते-it is filled. 5. 18.

पूर्व:-former. 3. 16; 5. 3.

पूर्वपचस्य-of the first half of the month, 5, 11.

पूर्वपचादिम्-beginning of the first fortnight. 11. 6.

पूर्वपचापरपचौ-the first and the second fortnight of the lunar month. 11. 5.

पूर्वपचे-in the first-half of the month. 5. 11.

पूर्वपानाय-to drink first. 10. 37.

पूर्वभावम्-acc. former state. 1. 2.

पूर्वभावस्य-of the first state. 1.2.

पूर्वम्-former. 2. 2; 5. 7, 27; 9. 26; 11. 5; 12. 13, 41.

पूर्वया-by the former. 2. 28.

पूर्वस्य-of the former. 1. 13, 14; 5, 28,

पूर्वस्याम्-in the eastern. 8. 12; 12. 23.

पूर्वा-former, 12. 34.

पूर्वा:-formerly. 9. 28.

पूर्वापरीभूतम्-arisen from a former to a latter state. 1. 1.

पूर्वोह्न-in the first period of a day. 8. 9.

पूर्वे-earlier. 7. 23.

पूर्वेण-with former. 1. 5; 5. 16.

पूर्वेषु-in former. 4. 8.

पूर्वै:-by former. 7. 16.

पूर्वोत्पन्नाम्-gen. born before. 1.14.

पुषणम्-acc. Püsan. 4. 25; 6. 4.

पूजा-a celestial god. 6. 31; 7. 9, 10; 12. 16, 18.

पूच्या-with Pusan. 7. 10.

पुक्ता-united. 3. 8.

प्रवातिनियमो-words meaning to fill. 5. 24.

ष्ट्रणाते:-from √प्र (to fill). 1. 20; 2. 22.

पृतनाजितम्-victorious in battles. 10. 28.

पृतनाज्यम्-battle. 9. 24.

प्रतनानाम्-of armies. 9. 24.

प्रथक्-separate. 4. 24; 5. 25; 7. 5.

पृथक्यात्-ab. separateness. 1. 4.

प्रश्वी -earth. 1. 13, 14; 7. 7, 8, 24; 9. 31; 10. 7; atmospheric deity. 11. 36; celestial deity. 12. 30, 32, 33, 43.

पृथिवीनामधेयानि-synonyms of earth.

पृथिवीम्-earth. 2. 9; 6. 15; 11. 28; 12. 27.

पृथिवीस्थानः-terrestrial. 7. 5, 14.

पृथिवीस्थानाः-terrestrial. 12. 41.

पृथिच्या:-from the earth. 2. 7, 14; of earth. 2. 5; 4. 21; 7. 5.

पृथिच्याम्-on earth. 6. 36; 7. 5, 28; 12. 19.

पृथिन्यायतनानि-terrestrial. 7. 11; 9.1.

प्रथ-wide. 1. 14; 2. 2; 6. 7; 9. 32.

प्रथुकेशस्तुके-having long tresses of hair. 11. 32.

प्रथुजघने-having broad thighs.

11. 32.

पृथुजनः-having great speed. 5. 9.

प्रथुप्दुते–well- praised. 11. 32.

पृथ्वन्ता:-having broad haunches.
4. 13.

प्रवतः-having white spots. 2. 2.

पृष्ठरोगी-suffering from pain in back. 5. 21.

पृष्ठदेशम्-the back part. 4. 3.

पृष्टम्-back. 4. 3.

पृक्षिः-the sun. 2. 14.

पेलते:-from √पेल् (to go). 7. 13.

पेश:-beauty. 8. 11.

पैजनव:-son of Pijavana. 2. 24.

पैजवनस्य-of the son of पिजवन. 2. 24.

पोषति—it nourishes. 5. 14; 10. 31.

पोषियत्-nourisher. 10. 15.

पोत्रम्-grandson. 3. 4.

पौत्रान् -grandsons. 12. 6.

पौत्रेषु-on grandsons. 10. 7.

पौरुपविश्विकै:-with anthropomorphic. 7. 6, 7.

पैर्ल्यमस्यौ-two full moon days.

11. 29.

पौष्णानि -addressed to Pusan. 7.23.

प्यायतेः-from ∨प्याय् (to swell). 2.

5; 9. 24.

प्यायने-loc. causing to swell. 12. 19

я-prep. thitherwards. 1. 3.

प्रकलविद्-merchant. 6. 6.

प्रकला:-minute parts. 6. 6.

प्रकाशनम्-manifestation. 1. 19.

प्रकाशनवन्तम्-illustrious. 6. 10.

प्रकाशनान्-from shining. 6. 1; 12. 25.

प्रकाशयति-it reveals. 9. 19.

प्रकाशयतिकर्भणः-ab. meaning to

cause to shine. 2. 25; 12. 8.

प्रकाशयन्ति—they illumine. 3. 9.

प्रकाशीभावस्य-of the state of light.

12. 1.

प्रकीर्णानि-scattered. 9. 23.

प्रकीर्तना-proclamation. 7. 9.

प्रकृतयः-primary forms. 2. 2.

मक्रतीतरत्सन्धिसामान्यात्-on account of the analogy of the joints of the nature of the (period). 1. 20.

प्रकृतिसूमभि:-with a plurality of original forms. 7. 4.

प्रकृतिसार्वनाम्न्यात्-from a pantheistic view of original nature. 7.4.

प्रहत्या-by original form. 2. 28.

प्रकेतनम्-illumination. 2. 19.

प्रचिषाति-she grinds. 6. 5.

प्रच्युत:-broken. 2. 25.

प्रख्याततमेन-with most well-known.

3. 13.

प्रस्यातम्-well-known. 3. 19; 5. 8. प्रस्यापनीयम्-to be fully made

known. 5. 8.

प्रयुद्ध-having folded. 2. 26.

प्रचेतयति-she causes to know.

11. 27.

प्रचोदयमानौ-impelling. 8. 12.

प्रच्छाच-having spread. 2. 9.

प्रच्यावयत्-he may cause to move

forth. 7. 9.

प्रजननकर्म-function of procreation.

प्रजननयज्ञस्य-of the natal sacrifice. 3. 4.

प्रजमिताझयः-having profusely kindled fires. 7. 24.

प्रजवेते-they two hasten forward. 9. 39.

प्रजवेषु-in speeds. 1. 9.

प्रजा-offspring. 3. 1.

प्रजानन्-knowing well. 8. 20; 9. 15.

प्रजानाम्-of creatures. 10. 42.

प्रजापति:-lord of creatures. 10. 42.

प्रजाम्-offspring. 9. 22.

प्रजाया:-of offspring. 8. 5.

प्रजायाम्-in the (sense of) begetting. 4. 17.

प्रजावयति—it causes to speed forth. 9. 17.

प्रजिन्यसि-thou quickenest. 11. 37.

प्रज्ञया-with wisdom. 2. 25; 6. 13;

9. 10; 11. 27.

मज्ञा-wisdom, 5. 14; 10. 41.

प्रज्ञाततमम्-well-known. 2. 19.

प्रज्ञाता-one who knows well.

10. 27.

भज्ञानम् profound knowledge. 4. 10; 12. 7.

प्रज्ञानवत् -having intelligence. 5. 15.

प्रज्ञानवन्तः-having profound knowledge. 4. 10.

प्रज्ञानानि-devices. 8. 20; sciences.

9. 15; 11. 27; 12. 17; intellect.

9. 33.

प्रज्ञानाम-synonym of wisdom.

10.34.

प्रज्ञानामानि-synonyms of wisdom.

3. 13.

प्रज्ञापयति-she causes to know.

11. 27.

प्रज्ञाम्-wisdom. 2. 28; 7. 27.

प्रज्ञाचस्वम्-sagacity. 10. 34.

प्रज्विताग्नयः-having burning fires.

7.24.

त्रण्यः-leader. 2. 14.

प्रणीयते-it is led forth. 7. 14.

प्रयोतारी-promoters. 6. 13.

प्रणोत्तब्या-to be pushed. 5. 23.

प्रतहस्-have obtained wealth.

6. 21.

प्रतमः-foremost. 2. 22.

प्रति–prep. against. 1. 3.

प्रतिकामयते-he longs for. 11. 15.

प्रतिजागर्मि-I keep watch .10. 33.

प्रतिदर्शनम्-appearance. 7. 31.

प्रतिदुग्धाम्-may it milk. 1. 7.

प्रतिधानेन-with draught. 5. 11.

प्रतिनिधाय-having made substitute.

12. 10.

प्रतिपद्यते-he begins. 7. 23.

प्रतिपन्नरश्मिः-endowed with rays.

5. 8.

प्रतिपिनष्टि—he destroys. 3. 21.

प्रतिपेदे-he practised. 2. 10.

प्रतिबभौ-it was revealed. 4. 6.

प्रतिमिमते—they take countermeasures. 5. 12.

प्रतिमुञ्चते-he puts on. 12. 13.

प्रतिकोभयमाना-infatuating. 9. 33.

प्रतिलोमम्-antithesis. 1. 2.

प्रतिवचनम्-rejoinder. 6. 15.

प्रतिषिद्धम्-negatived. 2. 14.

प्रतिषिध्येत-it may be denied. 2. 14.

प्रतिषेध:-probihition. 1. 8; 3. 5;

11, 18,

प्रतिषेधति-he denies. 1. 2, 4.

प्रतिषेधव्यवहितः-divided by the

negative particle. 9. 10.

प्रतिषेघार्थीयः-having a negative sense, 1. 4.

प्रतिषेधे-loc. prohibition. 1. 5.

प्रतिश्वणीहि-shatter down. 6. 3.

प्रतिस्वरे-in the focus. 7. 23.

प्रतीतार्थानि-whose meanings are

intelligible. 1. 13, 14.

प्रतीयते–it appears. 1. 16.

प्रत्तम्-bestowed (प्र+दत्त). 2. 1.

प्रत:-ancient. 3. 16.

प्रत्यक्र:-directed. 12. 33.

प्रसक्तम्-manifestation. 7. 31;

directed. 12. 33.

प्रसान्धा-turned towards. 6. 8.

प्रत्यक्रे-turned towards. 8. 15.

प्रत्यत्र:-evident. 3. 5.

प्रत्यच्छताः-directly addressed. 7.

1, 2, 3.

प्रत्यच्हरयम्-directly perceptible.

7. 4.

प्रत्यङ्गानि-counterlimbs. 7. 4. मत्यवरोह:-descent. 7. 23, 24. प्रत्याख्याय-having answered. 2.26. प्रत्याचचचे-he repulsed. 11. 34. प्रत्यादत्ते-he takes back. 5. 19. प्रत्यासेवेते-they two serve. 8. 15. प्रस्यक्र:-answered. 1. 14. प्रस्तुवाच-he answered. 6. 5. प्रत्युचः-they answered. 2. 25. प्रत्यूहते-it conceals. 2. 9. प्रत्युत:-pervaded. 5. 10, 15; 7. 21. प्रत्युतम्-reached all round. 2. 25. प्रतस्य-gen. deposited. 3. 4. प्रत्युता:-inserted. 4. 27. प्रथते:-from $\sqrt{$ प्रथ् (to spread). 5. 25. प्रथनात्-from spreading. 1. 13, 14. प्रथम:-first, 2, 22, प्रथमपुरुषै:-with third persons. 7.1. प्रथमम्-first. 7. 14. प्रथमया-by the first stanza. 9. 8. प्रथमसमावृत्ते-at the first turning round, 7, 23, ячні-nominative, 6, 1. प्रथमागामिन:-coming first. 11. 13;

प्रथमागामिनी-coming first. 11. 22. प्रथमागामिनो-coming first. 12. 1. प्रथमागामी-coming foremost. 8. 4;

12. 35.

9. 1. 11; 10. 1. प्रथमादेशे—in indicating the primary object. 4. 25.

प्रथमाबहुवचने-in the nominative plural. 1. 8; 5. 23.

प्रथमे-in the first. 7. 8. प्रथमोत्तमाभ्याम्-with the first and the last. 11. 16. प्रथमौ-foremost. 8. 12. प्रथयति-he spreads. 1. 15. प्रदिच्चागमनात्-on account of circumambulating. 1.7. प्रदानेन-with gift. 2. 11; 6. 9. प्रादेशन्ति-they prescribe. 1.1; 2.2. प्रदिशन्तौ-directing. 8. 12. प्रदीप्यते-it blazes forth. 7.23. प्रदीयते-it is given away. 3.6. प्रदीयन्ते-they are given. 2. 18. भद्रहाव-she ran away. 12. 10. प्रदेश:-specification. 1. 13, 14. मदेशाः-indications. 1. 17. प्रधन:-battle, 9, 23. प्रधानाङ्गे-on the principal member. 9.31. प्रधि:-felly. 4. 27. प्रपतन्ति-they fly forth. 2. 6. प्रिपेखे-near, 3, 20, प्रापष्टतमै:-with most crushing. 6.12. प्राप्यायते-it swells. 11. 42. प्रबाधते-he presses. 3. 8. प्रविश्वास-I speak forth. 7.23; 10.42. प्रवृम:-we speak forth. 8. 19. प्रवृष-thou speakest forth. 5. 8.

प्रबृहि-speak forth. 8. 20.

sides. 2. 7; 3. 13.

प्रभवति-it is produced from all

प्रभागपाद:-foot of division. 2. 7.

प्रभरे-I present. 9. 10.

प्रभागपाद्वामान्याच्-from the similarity of the quarter of division. 2. 7.

प्रमृतस्य-of the prepared. 11. 49. प्रमगन्द:-great usurer, an epicurean, eunuch. 6. 32.

प्रमत्तस्य-of the intoxicated. 3. 2. प्रमद्दश:-epicurean. 6. 32.

प्रमोते:-from destruction. 10. 21.

त्रमुमुचतु:-they two released. 5. 21. प्रमृत्यते-it is forgotten. 4. 14.

प्रयतः-of the deceased. 3. 2.

प्रयाजानुयाजा:-preliminary and final oblations, 8, 21

त्रयाणमनु–after the departure.

प्रयुक्तानि-employed. 12. 30.

प्रयुङ्के-he employs. 7. 1.

प्रयुतम्-hundred thousand. 3. 10.

प्रयुवती-joining forth. 9. 26.

प्रयुवतीम्-shot forth. 10. 29.

प्रयोग:-use. 7.31.

प्रयोति-it rushes forth. 4. 19.

प्रस्मयति-it makes them enjoy.

2. 18.

प्रवचनम्-expression. 4. 25.

प्रवणवति-abounding in declivities;

full of water. 11. 37.

प्रवतेजा:-growing on mountain slopes. 9. 8.

प्रवदन्तु—let them speak forth. 9.9. प्रवदाम—let us speak forth. 9.9.

प्रवर्धय-prolong. 4.7; 10.40; 11.30.

मबर्धयतु-may he prolong. 10. 35. मबर्धयते-it prolongs. 11. 6, 36.

प्रवर्धयन्त-let them prolong. 12. 39.

प्रवह्णितम्-drawn forth. 7.11.

प्रवादाः-epithets. 2.13; expressions.

7. 23; 8. 2.

प्रविभज्य-having divided. 2. 2.

प्रवियुतम्-gently. 9. 26.

प्रवृज्यते-it is twisted forth. 5. 28;

8. 9.

प्रवृत्तिभि:-with activities. 2. 21.

ਸਤੂਜੇ-loc. completion. 1. 9.

प्रवृद्धचेतसः-of highly developed intellect. 9. 20.

प्रवृद्धचेता:-profoundly wise. 8. 5.

प्रवृद्धाम्-increased. 11. 11.

प्रवेपिणः-of the waving. 9. 8.

प्रशंसति -he praises. 9. 8.

प्रशंसानाम-synonym of praise. 5.8.

प्रशंसाम्-praise. 4. 24; 9. 10.

प्रशंसामि-I praise. 5. 9.

प्रशस्य:-praiseworthy. 1. 16; 8. 6;

11. 39.

प्रशस्यनामानि-synonyms of praiseworthy. 3. 13.

प्रशस्यन्ते-they are praised. 9. 9.

प्रशास्ति-he regulates. 3. 4.

प्रशासनम्-enjoining. 5. 11.

प्रसंख्याय-having enumerated. 4.15.

प्रसयनात्-from binding forth. 6.12.

प्रसवाय-for birth. 2. 19; having pressed. 7. 20.

प्रसविता-stimulator. 10. 31.

प्रसवितारम्-progenitor. 7. 31.

प्रसवे-at the stimulation. 6. 7.

प्रसस्यन्दिरे-they flowed forth. 2. 16.

प्रसाचते-he overpowers. 11. 21.

प्रसाधनकमी-meaning to decorate.

6, 21,

प्रसाधयतु-let him accomplish.

12. 18.

प्रसिद्धा:-of net. 6, 12.

प्रसिद्धभा:-of well-known light. 6.4.

प्रसिद्धम्-well-known. 6. 16.

प्रसुवति-he generates. 12. 13.

प्रसूत:-flung. 9. 14.

प्रस्जति-he sends forth. 10. 4.

प्रस्करव:-name of a seer. 3. 17.

प्रस्थितानि-prescribed. 6. 16.

प्रसातारी-bathers, bringing to end.

D. 6. 17.

प्रक्रेया:-fit for bathing. 1.9.

प्रस्मयते-it smiles. 9. 14.

महर-attack. 6. 20.

प्रहिश्रत-impel. 6. 22; 7. 20; 12. 5.

प्रहित:-placed forth. 4. 27.

प्रहिता-sent. 11. 25.

महयसे-thou art invoked. 10. 36.

प्राक्-before. 2. 22; 12. 13.

प्राप्रम्-in front. 3. 17.

प्राचीनम्-ancient. 2. 22.

प्राच्येषु-among the easterners. 2.2.

प्राजापत्याः-addressed to Prajapati.

7. 4.

प्राज्ञ:-conscious. 12. 37.

प्राणदेवता:-having breath as deities.

8. 22.

प्राचनाम-synonym of breath. 3. 8.

प्राण्य-breath. 11. 18.

प्राणा:-breaths. 10. 44.

प्राणाय-for guidance. 5. 27.

प्राणिन:-living beings. 6. 36.

प्रातःसवनम्-the morning libation.

7.8.

प्रातरागामिन्–dawn-comer. 5. 19.

प्रातारित्वना-du. coming at dawn.

4. 17.

प्रातयोगिनौ-the two early yokers.

12. 4.

प्रातिलोम्यम्-antithesis. 1. 3.

प्रादात्-he has given. 3. 6.

प्रादुरभूताम्-they became manifest.

7. 29.

प्रादुवंभूव-he appeared. 2. 8.

प्रादुर्भवन्ति-they become manifest.

7. 23.

प्रादेशिकम्-radical. 1. 14.

प्रादेशिकेन-inst. radical. 1. 12.

प्राधान्यस्तुति-having chief praise addressed to it. 7. 13.

प्राधान्यस्तुतीनाम्-(of gods) to whom chief praise is addressed. 1.

20; 7. 1.

प्राधान्येन-primarily. 1. 20; 2. 13, 24; 11. 2.

प्रानर्-she has attained. 11. 25.

प्राप्तवस्-who have obtained wealth, 6, 21.

प्राप्तस्य-of the obtained. 3. 20.

ब्राप्ते-obtained, 3, 19, प्राभिह्नयामि-I call upon. 2. 25. प्रामाप्यत्-he caused it to be shortened, 5, 9, प्रायोदेवता:-having an aggregation of deities. 7. 4. प्रारिचत्-she has left. 3. 6. ब्रार्चत -worship. 11. 9. ब्राचैन्ति-they worship. 5. 5. प्राज्ञेयति-he directs. 3. 5. य्राजियता-hestower, 10, 10. प्रार्जितहोषिणौ-gods of many sacrifices. 5, 22. ब्राईक:-who overexhausts himself. 6, 32. प्राहेयति-he overexhausts himself. 6. 32. प्रावादिषु:-they have uttered forth. 9, 6, प्रायु:-quick. 1. 7. प्राश्नातु-let him devour. 12. 9. प्रारज्ते-it fills. 2. 14. प्राष्ट्रवर्णगर्भाः-they who are in the womb of one who is endowed with variegated colours, (waters in a cloud). 10. 39. श्रास्त्रज्ञत-he created forth. 1.7. श्रास्थ्र:-they have stood forth. 6.16. ब्राह-he said. 1. 16; 8. 20. সান্ত:-they express. 1.3. प्रियमेघः -name of a seer. 3. 17. प्रिया:-dear. 3. 17.

प्रीणन्ति-they please. 1. 20.

प्रीगाति-it pleases. 5. 17. र्पाणितिनिगमौ-words meaning to please. 5. 24. भी गाँ चित्र विश्व विश्व कि प्राचित्र कि प 20; 8. 4. भ्रोति:-satisfaction. 10. 10, 28. भोतिकमा-meaning to please. 6.22. प्रीतौ-in satisfaction. 11. 9. प्रेप्सा–assumption. 6. 32. प्रेप्साकर्मणः-ab. meaning to desire. 2. 10; 4. 10. प्रेप्साकर्मा-meaning to long. 7. 17. प्रेप्स:-one who assumes. 6. 32. प्रोरितवत:-from the stimulator, 7. 26; 11. 48. प्रेषित:-propelled. 8. 8. प्रेषा:-panegyrics. 5. 3. प्रैषिकम्-connected with Praisas. 8, 22, प्रोवाच-he proclaimed. 10. 32. प्रोहति-he pours. 1. 15. प्सानीय:-to be sustained. 5. 14. फणते:-from √फण (to spring). 2, 28, फलानि-berries. 9. 8. फले-on the board. 5. 12. बकुर:-a flood of light, or water.

D. 6. 25.

बद्धा:-bound. 10. 44.

बतः-alas, weakling. 6. 27, 28. बद्धश्रोत्रः-of closed ears. 10. 41.

बधकर्माण:-meaning to kill. 3. 10.

बिधर:-deaf. 10. 41.

बधिरस्य-of the deaf. 10. 41.

बध्:-bride. 2. 2.

बन्धि:-the verb √बन्ध्, means unfixed state. 10. 4.

बभस्ति-he eats. 5. 12.

बभूब-it was. 1. 5; 2. 4, 25; 4. 6; 6. 22; 10. 5, 23.

बभ्वतः-they two were. 2. 10; 6. 13.

बभुद्धः they became. 1. 20; 4. 6; 11. 16.

बश्चवर्णानाम्-whose colour is tawny. 9. 28.

बभ्रवो:-of tawny. 4. 15.

बहेगा-strongly. 6. 18.

बहि:-grass. 8. 8, 9, 13.

बतः-the word bala (strength). 9.10.

बबद्धातः-activity (which requires) strength. 7. 10; 8. 2;

बलघनयोः-of wealth and strength. 8. 2.

बतनाम-synonym of strength. 2. 24; 9. 25.

बत्तनामानि-synonyms of strength. 3. 9.

बतामतीका-of strong appearance. 10. 21.

बलम्-strength. 3. 9; 6. 23; 8. 1; 9. 10; 10. 21; 11. 9, 37.

बन्नवती-having strength. 9. 10.

बलवत्सु-in strong. 1. 20.

बबस्य-of strenth. 5. 25; 9. 25; 10. 10; 12. 21.

बलात्-from strength. 10. 10.

बलानि-forces. 4. 5.

बलेन-with strength. 6. 8; 8. 2; 9. 25; 10. 13, 15, 29, 31, 42; 11. 21, 24

बहव:-many. 1. 17; 7. 5.

बहु:-many. 3. 10, 13.

बहुकमेतमः-of various and greatest activities. 6. 13.

बहुकृष्णाजिन:-having many antilope skins. 3. 19.

बहुजवा:-O very swift ones. 12.43.

बहुजातः-of many births. 12. 36.

बहुदानृतरौ–more liberal givers. 6.9.

बहुदाश्वान्-very liberal. 5. 7.

बहुदेवतायाम्-in a (stanza) addressed to many deities. 11. 11; 12. 32.

बहुदैवतम्-a stanza addressed to many deities. 12. 40.

बहुधा-variously. 7. 4, 18; 9. 13; 10. 34, 46.

बहुधारे-having many streams. 5.2.

बहुधी:-very wise. 6. 13.

बहुनः-of many. 2. 7.

बहुनाम-synonym of many. 5. 25.

बहुनामानि-synonyms of many. 3. 13.

बहुभक्किवादीनि-speaksers of many shares. 7. 24.

बहुभि:-by many. 6. 2.

बहुरथ:-having many chariots. 11. 23.

बहुरूपम्-of many forms. 11. 21. बहुरूपा:-of many forms. 11. 17. बहुत्तम्-mostly. 2. 24; 7. 3, 4; 11. 2. बहुवचनम्-plural number. 4. 3; 12. 7. बहुवचनेन-with the plural number.

11. 16.

बहुवत्-like many. 2.24,27;11.16. बहुवननीयम्-much to be won. 6.22. बहुविचेपम्-throwing far. 6.33. बहुश्रङ्गः-many-horned. 2.7. बहुद्का-abounding in water. 11.40.

बहुनि-many. 7. 5; 11. 16, 21.

बाट्य:-to be hired. 2. 1.

बाबध्यमानान्-acc. pl. oft he pr. pt. of the int. of \sqrt{au} , pressing hard. 10. 9.

बाईस्पत्य:-a descendant of Bṛhaspati. 4. 21.

बाल:-child. 6. 31; 9. 10.

बालिशस्य-of a fool. 4. 20.

बाहु:-arm. 3. 8.

बाहुनामानि-synonyms of arm. 3. 8. बाहुमूलसामान्यात्-on account of the similarity of arm-pit. 2. 2.

बाहू-arms. 3. 14; 6. 17, 33.

बिठम्-atmosphere. 6. 30.

बिडे-in the atmosphere. 6. 30.

बिन्द:-arrow. 6. 32.

बिन्दु:-detached (drop). 2. 1.

बिभर्ते:-from V र (to uphold). 2.

17; 3. 9.

बिभृत-bear. 6. 23.

बिभ्यति-they are afraid.1.20;10.11

बिलम्-opening. 2. 17.

विरुमग्रहणाय-in order to grasp by degrees (bit by bit). 1. 20.

बिल्मम्-by degrees. (bit by bit).

1. 20.

बिल्वम्-Aegle Marmelos. 1. 14.

बिल्वाद:-eater of Aegle Marmelos.

I. 14.

विसम्-lotus-stalk. 2. 24.

विस्यतेः-from √विस् (to break open.)

2. 24.

बीरिटम्-atmosphere. 5. 27, 28.

बीरिटे-in the multitude. 5. 28.

बीरिटेन-with air. 6. 30.

बुद्धिम-intellect. 1. 4.

बुध्न्य:-being in space. 10. 44, 45.

बुन्द:-arrow. 6. 32, 33.

बुन्देन-with arrow. 6. 34.

बुभुचिताय-for the hungry, 7. 13.

बृबदुक्थ:-sublime hymn. 6. 4.

बृब्कम्-water. 2. 22.

बृहत्-loudly. 1. 7; 2. 12.

बृहत:-of great. 10. 11.

बृहति-he tears up. 5. 4.

बृहती-a metre. 7. 12.

बृहत्य:-great. 8. 10.

बृहत्या-with a sublime. 2. 25.

बृहत्यौ-great. 8. 11.

बृहत्साम-the great Sama. 7. 10.

बृहस्पति:-Brhaspati. 2. 12; 7. 10; 10. 11, 12.

बेकनाटान् -acc. pl. usurers. 6. 26.

बोध-attend. 10. 8.

बोधयन्-awakening. 10. 41.

बोधियत:-awakener. 10. 8.

व्यवितः-from √वू (to make noise).

5. 19.

बद्ध-invocation. 4. 6.

ब्रह्मचर्यम्-celibacy. 6. 25.

ब्रह्मचारिण:-of the celibate. 5. 2.

ब्रह्मण:-of prayer. 10. 12.

ब्रह्मण्रस्पतिः-lord of prayer. 7. 10;

10. 12, 13.

ब्रह्मणस्पते-O lord of prayer. 3. 11.

ब्रह्मह्त्याम्-killing of a Brahmana.

6. 27.

ब्रह्म-well-versed in divine lore.

2. 12; 7. 5.

ब्राह्मणः-a Brahmaṇa. 1. 16.

ब्राह्मणहेष्ट्रे—to the hater of a Brahmana. 6. 11.

ब्राह्मणम्-a Brahmana quotation.

1. 16; 3. 20; 4. 27; 5. 4; 6.

31; 7. 12, 13, 17, 19, 23, 24,

28; 8. 4, 22; 9. 20; 12. 8;

14, 41.

ब्राह्मण्वादाः-narratives of the Brah-

manas. 2. 16.

ब्राह्मणा:-Brahmanas. 2. 10; 3. 16.

ब्राह्मणानि—the Brahmanas. 7.24.

ब्राह्मणाय-to the Brahmana. 7. 13.

ब्राह्मणेन-by the Brahmana. 1.

15, 16.

ब्रम:-we speak. 11.38, 39; 12.

9, 28.

ब्यात-he should explain. 1. 4.

ब्रु:-they should say. 1. 17.

भक्तिमात्रम्-mere distribution. 8.

2, 22.

भक्तिशेषम्-remaining portion. 7.11.

भक्तिसाहचर्यम्-share and companion-

ship. 7. 8.

भन्न:-draught. 10. 3.

भन्नग्राय-for eating. 6. 27.

भग:-a celestial god. 6. 13, 31;

12. 13, 14, 36.

भगस्य-of Bhaga. 2. 13.

भगिन्ये-for the sister. 3. 6.

भगेन-by good fortune. 4. 10.

भजते-he partakes. 7. 18, 20, 31.

भजते:-from √भज् (to enjoy). 1.

7; 3. 16.

भजनीयम्-to be enjoyed. 4. 10.

भजेते-they partake. 7. 18, 20, 31.

भद्रम्-blessed. 4. 10.

भन:-brightness. 2.14.

भन्दते:-from ∨भन्द (to praise). 5.2.

भन्दना-applause. 5. 2.

भन्दनीये-in the auspicious. 11. 19.

भयंकर:-dreadful. 6. 25.

भयदः-awe-inspiring. 6. 32.

भयप्रतीका-of dreadful appearance.

10. 21.

भयम्-fear. 6. 12; 9. 19; 10. 21;

11. 24.

भयवेपनयोः-in fear and trembling.

3. 21.

भयानाम्-of fears. 4. 21.

भर:-battle. 4. 24.

भरणात्-from enduring. 1. 14; 3. 17.

भरणानाम्-of nourishers. 9. 28.

भरणाय-for maintenance. 7. 25.

भरत:-the Sun. 8. 13.

भरते:-from $\sqrt{2}$ (to carry). 4. 24, 26.

भरम्-conveyor. 2. 17; 3. 9.

भरूजा-ripe. 2. 2.

भर्तज्य:-to be brought up. 4.26; 9. 10.

भवंति:-the verb √भवं (to eat). 9. 23.

भव-be. 9. 4, 12, 32; 10. 17; 11. 44. भवत-become. 2. 24; 6. 22.

भवत:-they two are. 1. 1; 3. 20, 21; 4. 4, 21; 5. 5, 7; 12. 1.

भवति-it is. 1. 1, 4, 7, 8, 9, 14, 15, 16, 17, 20, 2, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17,

18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 27;

3. 1, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21;

4. 2, 3, 5, 9, 10, 11, 13, 15,

16, 17, 18, 19, 21, 24, 25, 26,

27; 5. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9,

11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18,

19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26,

27, 28; 6. 2, 3, 4, 6, 7, 8, 11,

12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20,

21, 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30,

31, 32, 35; 7. 1, 3, 4, 7, 9, 12,

13, 14, 15, 17, 19, 20, 21, 23,

24, 27, 31; 8. 1, 2, 4, 5, 6, 7,

8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15,

16, 17, 18, 19, 20; 9. 1, 2, 3,

4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,

14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22,

23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30,

31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39,

40, 41, 42; 10, 1, 2, 3, 4, 5,

6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15,

16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25,

26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34,

35, 36; 38, 39, 40, 41, 42, 43,

44, 45, 46; 11. 1, 3, 4, 5, 6,

7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16,

17, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 26,

27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35,

36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43,

44, 45, 46, 47, 48, 49; 12. 1,

2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12,

13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21,

25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32,

33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41,

42, 43, 44, 45.

भवथ-you are. 11. 16. भवथ:-vou remain. 3. 15.

भवद्रमयति-whose existence causes

enjoyment. 4.10

भवनात्-from the abode. 4. 5.

भवन्ति-they are. 1. 1, 2, 3, 4, 15, 16, 17, 20; 2. 1, 2, 5, 13, 15, 16, 23, 24, 27; 3. 7, 8, 9; 4. 5, 7, 13, 19, 25; 5. 4, 10, 11, 12, 24; 6. 1, 3, 4, 16, 17, 24, 26; 7. 2-7, 23, 24; 8. 2; 9. 23, 28; 10. 21, 22, 26; 11. 13, 16; 12. 19, 35.

भवसि-thou art. 4. 14; 5. 8, 27. भवा:-they who exist. 12. 43. भस्मीकरोति-he reduces to ashes. 7. 20.

भाः-light. 8. 13.

भांसि-luminaries. 5. 27.

भाऋजीक:-of well-known light. 6.4. भाग:-portion. 5. 12.

भागधेयस्य-of prosperity. 9. 31.

भागम्-share. 4. 26.

भागानि-addressed to Bhaga. 7.23.

भाजनवति-in excellent. 11. 19.

भाजनवती-possessing adequate merit. 12. 17.

भाति-it shines. 2. 14.

भानुना-with the Sun. 12. 7.

भान्ति-they shine. 11. 15.

भारद्वाज:-name of a seer. 3. 17; 6. 30.

भार्यश्व:-son of Bhṛmyasva. 9. 23, 24.

भाव:-becoming. 1. 13.

भावनाय-for existence. 7. 25.

भावप्रधानम्-having becoming as its fundamental notion. 1. 1.

भावप्रधाने-du. dominated by becoming. 1. 1.

भावम्-becoming. 1. 1.

भावयन्यस्य-of Bhavayavya. 9. 10. भावविकारा:-modifications of becom-

ing. 1. 2, 3.

भावस्य-of becoming 1.1; 4.25; 7.3.

भावात्-from a state. 1. 13, 14; 7. 3.

भावाय-for existence. 7. 28.

भावै:-with becomings. 1. 12.

भाषन्ते-they speak. 2. 2.

भाषमाणा-speaking. 5. 2.

भाषायाम्-in the Bhasa. 1. 4, 5.

भाषिका:-words of the Bhasa. 2. 2.

भाषिकेभ्य:-from words of Bhasa.

2. 2.

भाष्यते-it is spoken. 2. 2, 3; 6. 30, 31.

भाष्यन्ते-they are spoken. 2. 2.

भास:–of light. 12. 7.

भासनम्-light. 1. 20.

भासम्-light. 2. 13, 14; 5. 19.

भासमान:-shining. 6. 25, 32.

भासा-with light. 2. 13, 14; 4. 16; 5. 28.

भासाम्-of lights. 2. 14; 3. 16.

भासो:-of lights. 7. 23.

भास्कर:-maker of light. 6. 25.

भास्त्रति-loc. brilliant. 2. 6.

भास्त्रती-brilliant. 9. 26.

भिनत्ति-it destroys. 11. 24.

भिन्द:-piercing. 6. 32.

भिन्न:-split. 9. 12.

भिय:-of fear. 5. 28.

भिरमम्-separating, bhedana. D. 1. 20.

भीत:-afraid. 4. 2; 10. 11.

भोष्मः-dreadful. 1. 20.

भुभाने-eating. 9. 36.

भुरण्युः-quick, bird, sacrificer.

12. 22.

भुवौ-being. 5. 5.

भूतांश:-a seer. 12. 40.

भूतानाम्-of beings. 3. 12; 4. 10; 7. 9, 22, 27; 10. 26; 12. 15.

भूतानि-beings. 2. 5, 8, 10, 18; 4.

13, 27; 5. 4, 5, 14; 6. 15; 7.

21; 8. 10, 14; 10. 8, 11, 26,

34, 46; 11. 31, 41; 12. 11.

भूतोपमा-past-simile. 3. 16.

सूमिज:-born from earth., e. g.

a plant; the planet Mars. 1. 14. भूमिम-earth. 2. 8; 5. 5; 10. 4; 11. 37.

भूयस-more. 7. 30.

भूयसा-by greater. 3. 2.

भूयसे-for greater. 1. 19; 2. 11; 3.

2, 4; 5. 8; 7. 17, 27. 30; 10. 26.

भ्यांसम्- greater. 10. 42.

भ्यांसि-very many. 7. 13.

भूयासम्-I may become. 7. 3.

भूयिष्ठा:-largest. 7. 3, 13.

भूयोविद्यः-deeply learned. 1. 16.

भूरि-many. 2. 7; 3. 10.

भूरिम्-very. 12. 22.

भूवन्-they shall live. 10. 5.

मृगव:-Bhṛgus. 11. 18, 19.

भु:-name of a seer. 3. 17.

भृज्यमान:-being roasted. 3. 17.

मृमयः-wandering. 9. 24.

भृमि:-whirlwind. 6. 20.

स्म्यश्व:-name of a seer. 9. 24.

म्हम्यश्वस्य-of Bhrmyasva. 9. 24.

मृशम्-quickly. 10. 28.

भेदनकर्भणः-ab. meaning to break open. 2.24.

भेदनम्-breaking. 11. 37.

भेदनात्-from breaking. 1.14.

भेषज्यानि-medicines. 10. 7, 35.

भोगा:-delicacies. 4. 19; enjoyments. 5. 5; 8. 5.

भोगै:-with things of enjoyment.

10. 21.

भौवनः-son of Bhuvana. 10. 26.

भ्यसते-he fears. 3. 21.

श्रंशते:-from √श्रंश् (to fall down).

2. 22; 5. 19.

भ्राजमाना:-brilliant. 3. 15.

भ्राजस्वन्त:-brilliant. 3. 15.

भ्रातरम्-acc. brother. 2. 10.

भ्रातरौ-brothers. 2. 10.

भ्राम्यते:-from Vभ्रम् (to move).

6. 20.

आड्ट्रे-in kiln. 5. 12.

श्रूणहत्याम्-acc. abortion. 6. 27.

मंसीय-let me think. 3. 8.

मंहते:-from √मंह (to give). 1. 7.

मंहनीय:-to be respected. 3. 13.

मंहनीयम्-great. 4. 4; respectable.

12. 6.

मगन्द:-usurer. 6. 32.

मबम्-wealth. 1. 7.

मधवती-rich. 1. 7.

मङ्गलम्-auspicious. 9. 4.

मजानात्-from diving. 9. 5.

मज्जयति-it submerges. 9. 4.

मङ्ज्**का:**-divers. 9. 5.

मग्रिम्-jewel. 2. 2; 7. 23.

मण्ड:-water. 9. 5.

मग्डयते:-from √मग्ड् (to decorate).

मण्डूका:-frogs. 9. 5, 6.

मण्डूकान्-frogs. 9. 6.

मतानि-thoughts. 10. 26.

मति:-intellect. 6. 12.

मतिम्-will. 2. 11; 11. 11.

मतौ-in intellect. 3. 19; 7. 22; 11.

19; 12. 39.

मत्वा-having thought. 3. 7.

मत्सर:-Soma, greed. 2. 5.

मत्स्याः-the fish. 6. 27.

मत्स्यानाम्-of the fish. 6. 27.

मध्यमानः-being rubbed. 8. 2.

मदंगितः-pride-swallower. 9. 24.

मदते:-from ∨मद् (to rejoice.) 9.

5, 17.

मदनम्-passion. 9. 24.

मदना-gladdening. 11. 28, 29.

मदनीयम्-intoxicating. 5. 1.

मदनीयाय-for intoxicating. 4. 8.

मदिष्य-full of joy. 4. 12.

मदे:-from √मद (to rejoice). 9. 5;

11. 7.

मदेवता-my deity. 2. 8.

मधा-in water. 6. 27.

मध-mead. 2. 2; 4. 8.

मधुन:-of the mead. 4. 8.

मधुना-with honey. 8. 6, 17, 18; 10. 31.

मधुपकेम्-offering of honey etc. 1.16.

मध्यम:-middle. 2. 8; 7. 16, 20, 22, 30; 8. 11; 10. 5; 11. 47; 12. 1, 3, 26, 32.

मध्यमधर्मो-having the characteristics of the middle (fire). 7.23.

मध्यमपुरुषयोगा:-having the combination with the second person. 7. 2.

मध्यमम्-middle. 7. 31; 12. 10.

मध्यमस्य-of the atmospheric. 9. 29; 12, 27.

मध्यमात्-from the atmospheric. 10. 2, 28, 32, 36; 11. 9.

मध्यमानि-middle. 4. 4.

मध्यमे-in the middle. 5. 3; 6. 17; 7. 10; 8. 14.

मध्यमेन-with the middle one. 11. 16, 40; 12. 9.

मध्यस्थानाः-of the middle region.

7. 23; 10. 1; 11. 13, 22; 12. 41.

मध्ये-in the middle. 4. 11, 13.

मनस्-mind. 4. 3, 4; 6. 22, 28,

मननात्-from thinking. 7. 12;

12. 33.

मननानि-thoughts. 8. 6; 10. 42.

मननाय-for recognition. 11. 42. मननीयै:-with the worthy. 10. 5. मनसः-of the mind. 2. 25; 9. 10. मनसा-with a mind. 3. 5. मनसाम-of minds. 1. 9. मनसि-in mind. 11. 19. मनस्यति:-the verb √मनस्य, means to think, 3, 7, मनस्यमानेन-by a thoughtful. 3. 7. मनस्वी-wise, 10, 10, मनस्वीभावे-in the sense of intelligent. 3. 7. मनीषया-with wisdom. 2. 25; 9. 10. मनु:-Manu. 12. 10, 33, 34. मनुषः-of Manus. 3. 7. मनुष्य:-man. 3. 15; 11. 36. मनुष्यकचः-human armpit. 2. 2; 6. 10. मनुष्यजातानि-human races. 10. 29. मनुष्यजार:-human lover. 3. 16. मनुष्यध्तः-supporters of men. 12.40. मनुष्यनाम-synonym of man. 3. 15; 4. 2; 10. 22. मनुष्यनामानि-synonyms of man. 3. 7. मनुष्यमिथुनौ-human couples. 7.29. मनुष्यवत्-like men. 1. 2. मनुष्यस्य-of man. 8. 5, 12; 10. 8, 41; 11. 49. मनुष्या:-men. 3. 7; 5. 1; 7. 5, 23. मनुष्याणाम्-of men. 5. 28; 12. 21. मनुष्यान्-men. 6.31.

मनुष्याय-for man. 6. 26. मन्द्येभ्य:-from men. 3. 11. मने:-of Manu. 3. 7. मनोते:-from $\sqrt{$ मन् (to think). 4. 4. मन्तब्य:-it should be regarded. 3. 3. मन्त्र:-stanza. 1. 2; 5. 4, 6, 11; 6. 22; 7. 1, 4; 9. 9. मन्त्रदृष्ट्य:-visions of stanzas. 7. 3. मन्त्रवर्णाः-descriptions of Vedic stanzas, 2, 16. मन्त्रा:-stanzas. 1. 15; 7. 3, 4, 12. मन्त्रान्-acc. stanzas. 1. 20. मन्त्रार्थप्रत्ययाय-for apprehending the meaning of the stanzas. 1.15. मन्त्रे-in the stanza. 1.17, 20. मन्त्रेष-in the stanzas. 1. 15; 7. 3. मन्त्र:-with stanzas. 12. 33. मन्दते:-from √मन्द् (to satisfy). 2. 5; 4. 24; 9. 5. मन्दनजिह्नम्-of delightful tongue. 6. 23. मन्द्रमानाय-to him who is being exhilirated or praised or implored. 11. 9. मन्दी-praiseworthy. 4. 24. मन्द्रना-with the joyful. 4. 12. मन्द्र-joyous. 4. 12. मन्यताम्-let them think. 9. 13. मन्यते:-from Vमन् to shine, or to be angry or to kill. 10. 29. मन्यन्ति-they shine. 10. 29.

मन्यन्ते-they think. 4. 16; 7. 17,

२२४ 27; 10. 42; 11. 2, 18, 27. मन्यमाना:-thinking. 4. 14. मन्यामहे-we think. 6. 25. मन्य:-anger. 10. 29. मन्ये-I think. 9. 28. मन्येत-he should think. 7. 4, 16, 20. मम-mv. 3. 3. मरणधर्मा-mortal. 3. 15. मरुत:-the Maruts. 3. 15; 7. 23; 9. 3, 26; 11. 13, 14. मरुद्धथः-to the Maruts. 1. 5. मरुद्धि:-with Maruts. 4. 8; 11. 50. मरुद्वृधा:-the name of a river. 9, 26. मर्भेणाम्-of vital parts. 9. 28. मर्मेख-in the vital part. 6. 33. मर्थ:-man. 3. 15. मर्योदा-boundary. 1. 7; 4. 2. मर्योदात:-from the boundary. 1.7. मर्यादाभिधानम्-name of boundary.

4. 2. मर्यादिनो:-gen. having boundary. 4. 2.

मर्थै:-by men. 4. 2.

महत्-great. 5. 19; 6. 21; 11. 9, 13, 27.

महत:-of the mighty. 1. 7; 5. 9; 8. 8; 9. 8, 25; 12. 11, 21.

महति-in the wide. 7. 26; O great. 11. 37.

महती-mighty. 9. 29.

महतीयम्-great. 4. 21.

महते-for great. 9. 27; 10. 47;

11. 9.

महत्य:-mighty. 8. 10.

महत्या-with the great. 2. 25.

महत्त्वम्-greatness. 7.23.

महत्त्वेन-by greatness. 10. 4. 10;

11. 37; 12. 16.

महदुक्थ:-great hymn. 6. 4.

महदिवा-with great heaven. 11.49.

महाद्धि:-with great. 2. 24.

महन्नामानि-synonyms of great.

3. 13.

महाकूला-having high banks. 9.26.

महाकूलाम्-very broad. 7. 20; 14. 33.

महागते:-gen. wide-paced. 2. 7.

महात्मा-whose self is great. 7. 18.

महान्-great. 2. 8; 3. 10, 13; 5. 26;

6. 1, 16, 22, 23; 10. 11.

महान्त:-great. 7. 26.

महान्तम्-great. 7. 18; 12. 23.

महापार:-boundless. 4. 18.

महाप्रतीका-of great appearance.

10. 21.

महावित्तेपम्-throwing enormous.

6. 33.

महावत:-having great ordinances.

3. 17.

महाशन:-great eater. 2. 27.

महिमानम्-greatness. 3. 22.

मा-prohibitive particle. 1. 5, 7,

15; 2. 4; 3. 2, 10, 12, 20; 4.

6, 17, 19; 5. 2, 6, 8, 16, 23,

24: 10. 5, 7, 45.

मांसम्-meat. 4. 3.

माङ्गर:-who gives with a view to get it back. 6. 32.
मातरि-in the mother. 3. 4; 7. 26.
मातरिश्व-Matarisvan. 7. 31.

मात्रिश्वा-air. 7. 26.

मातरिश्वानम्-acc. air. 7. 26.

मातरौ-two mothers. 9. 39.

माता-mother. 2. 8; 6. 6; measurer.

11. 5, 49.

मात्रा-measure. 4. 25.

मात्रा:-measures. 11. 12.

मात्राग्रभावात्-from the smallness of measure. 6, 30.

माचते:-form √मद् (to exhilirate.)
4. 8.

माचन्ते-they rejoice. 6. 27.

माध्यंदिनम्-mid-diurnal. 7. 10.

माध्यन्दिने–in the meridional. 5. 11.

माध्यमिक:-atmospheric 8. 14; 11. 18, 19.

माध्यमिकम्-atmospheric. 5. 3.

माध्यमिका-atmospheric. 10. 46; 11. 42, 43; 12. 5.

माध्यमिका:-belonging to the middle region. 2. 9, 22; 5. 4; 6. 15; 7. 26; 12. 32.

माध्यमिकान्-atmospheric. 10. 9; 11. 15; 7. 18; 12. 9.

माध्यमिकाम्-atmospheric. 11. 27; 12. 10, 32.

माध्यमिकायाः-of the middle. 6. 2. माध्यमिक्या-with atmospheric. 12. 9. मानः-Mana. 9. 2. माननम्-worthy of honoured persons. D. 4.3.

मानम्-measure. 11. 5.

मानयन्ति-they respect. 3. 21.

मानवानाम्-of the Manavas. 12. 34.

मानसम्-thought (delicious). 4. 3.

मानात्-from measuring. 4. 25, 27.

मानुषभ्य:-for the human. 7. 24.

मानेन-with pride. 3. 13.

मान्यवे–addressed to Manyu. 1. 17.

माम्-me. 4. 6, 17; 6. 22, 31, 32;

9.4.

मारयति-it causes to die. 11. 6.

मास्तम्-chariot of Maruts. 11. 50.

मार्हे:-from √मृज् (to go). 1. 20.

मासा:-months. 4. 27.

मासानाम्-of months. 4. 27; 5. 21.

मासे-in month. 6. 35.

माहाभाग्यम्-pre-eminence. 7. 23.

माहाभाग्यात्-from pre-eminence.

7. 4, 5.

मितराविण:-of measured sound.

11. 13.

मितरोचिन:-of measured brilliancy.

11. 13.

मिताचरेषु—in poetic compositions.
1. 9.

-Mitra atmosph

मित्र:-Mitra, atmospheric deity.

7. 10; 9. 3; 10. 21, 22.

मित्रस्य-of Mitra. 2. 13.

मित्रावरुणयो:-of Mitra and Varuna.

2. 13; 5. 13.

मिन्नावरुणौ-Mitra and Varuna.

11. 23.

मिथुना:-both. 3. 4.

मिथुनौ-twins. 12. 10.

मिनोति:- $\sqrt{\text{H}}$ (to depend). 7. 29.

मिमान:-measuring. 12. 23.

मिषते:-from √िमप् (to blink). 3.16.

मिश्रीभावकर्मणः-from the action of mixing together. 2. 16.

मिश्रीभावकर्मा-meaning to mix.

5. 15.

भीमयति:-the verb mimaya to sound. 2. 6.

मुचीजया-with a net. 5. 19.

मुचीजा-net. 5. 19.

मुखेन-with mouth. 7. 3.

मुख्यनाम-synonym of chief. 2. 22.

मुख-release. 4. 3.

मुआ:-a kind of grass. 9. 8.

मुञ्जवान्-abounding in muñja. 9.8.

मुदंगितः-joy-swallower. 9. 24.

मुदे:-from √मुद् (to be merry). 9.

5; 11. 7.

मुद्रजः-Mudgala, name of a seer. 9. 23, 24.

मुद्रवान्-having beans. 9. 24.

मुद्रिज:-bean-swallower. 9. 24.

सुमूर्षत:-of the moribund. 9. 26.

मुष्टि:-fist. 6. 1.

मुख्णातेः-from √मुष् (to steal). 4. 5.

मुसलम्-pestle. 9. 35.

मह:-again. 2. 25; 9. 35.

मुहूर्त:-a little time. 2. 25.

मूजवात-on the Mujavat, name of

a mountain. 9. 8.

मूजवान्-a mountain. 9. 8.

मुदः-indolent. 2. 25.

मुदा:-ignorant. 6. 8.

मूर्तम्-embodiment. 1. 1; body. 7. 27.

मुलम्-root. 5. 4; 6. 3.

मूलानि-roots. 5. 4.

मूप:-mouse. 4. 5.

म्बिका:-mice. 4.5, 6.

स्गमय:-made of deer-horn. 9. 19.

मृगयते:-from $\sqrt{\pi}$ ग् (to seek). 9.19.

मृज्यः-heap of clay. 6.11.

सृतम्-dead. 11. 6, 7.

मृत्यु:-death. 11. 6.

सदु:-soft. 2. 2; 6. 4.

मृद्भावकर्भणः-ab. meaning to become soft. 5. 15.

मृदुवाच:-soft in speech. 6. 31.

सदूदरः-soft-bellied. 6. 4.

मृळतिः-the verb √मृळ् (to give).

10. 15.

मृळयतिः-the verb √ मृळय् (to protect or to honour). 10. 16.

म्या-falsehood. 1. 5.

मे-mv. 4. 4, 15; 11. 36.

मेघ:-cloud. 1. 20; 2. 2, 16, 21; 3.

10; 5. 4; 6. 2, 30; 11. 47.

मेघनामानि-synonyms of cloud. 2. 21.

मेधम्-cloud. 5. 1; 6. 1, 34; 7. 23; 10. 4, 9, 32; 11. 50.

मेबस्थायी-staying on a cloud. 1.20.

मेघस्य-of cloud. 6. 20.

मेघहनम्-cloud-destroyer. 7. 23.

मेघा:-clouds. 11. 41.

मेघात्-from the cloud. 11. 47.

मेघानाम्-of clouds. 2. 22; 11. 37.

मेघे-in the cloud. 2. 9.

मेघेन-with cloud. 10. 12.

मेथितः- $\sqrt{\mu}$ (to provoke). 4. 2.

मेथन्तौ-being united. 7. 29.

मेद:-fat. 4. 3.

मेदयते:-from the causal of √िमद् (to be fat). 10. 21.

मेदस:-of fat. 6. 16.

मेदस्त:-from fat. 4.3.

मेचित-it grows fat. 6. 12.

मेद्यते:-from √िमद् (to grow fat).

4. 3.

मेधया-with wisdom. 3. 19; 4. 6.

मेधा-wisdom. 3. 19.

मेधाः-sacrifices. 3. 17.

मेधाविनः-wise men. 7. 18; 10. 19;

11. 16.

मेघाविनाम-synonym of wise. 9. 5.

मेधाविनामानि-synonyms of wise.

3. 19.

मेधाविने-dat. intelligent. 2. 3.

मेधाविशस्ता:-uttered by wise. 12.33.

मेधावी-wise. 3. 19; 12. 13.

मेना:-women. 3. 21.

मेने-he thought. 7. 12.

मेष:-ram. 3. 16.

मेहति-it sheds water. 2. 21.

मैत्रावरुणः-son of Mitra and Varuna.

5. 14.

मैथुने-in sexual intercourse. 8. 10.

मैथातिथम्-composed by Medhatithi. 8. 22.

मोचनात्-from releasing. 5. 19; 6. 1, 3.

मोदितकर्मणः-meaning to rejoice.

9. 5.

मोदनजिह्नम्-of fascinating tongue. 6. 23.

मोदमानाय-to the rejoicing. 11. 9.

मोषणात्-from stealing. 6. 1, 3.

मोहनात्-from stupefying. 6. 1, 3.

मौजवत:-born on Mujavat mountain. 9. 8.

मोद्रस्य:-son of Mudgala, 11, 6.

य:-who. 1. 3, 13, 14, 18, 20; 2.

3, 4, 8, 13; 4, 17, 19, 25; 5.

2, 15, 19, 22, 24; 6, 3, 8, 10,

12, 19, 26, 28, 32, 35, 36; 7.

15, 16, 18, 20, 22, 27, 31; 8.

2, 14; 11. 21, 38, 39, 42; 12

9, 14, 28, 34, 46.

यः कः-whosoever. 1. 12.

यकारादिम्-beginning with the letter य. 1. 13.

यकृत्-liver. 4. 3.

यक्रत:-liver. 4. 3.

यच्छ्रति-he governs. 10. 19.

यच्छन्त-let them grant. 9. 19, 32;

12. 45.

यज-sacrifice. 6. 13; 8. 14.

यजति—he sacrifices. 6. 6.

यजतिकर्म-act of worship. 3. 19.

यजते:-from √यज् (to sacrifice).

7, 12.

यजनाय-for sacrificing. 8.12; 10.8.

यजन्ति-they sacrifice. 8. 21.

यजमानस्य-of the master of sacrifice. 7. 7.

यजीयान्-sacrificing excellent[y. 8. 8, 14.

यज्ञ:-a stanza of the Yajur veda. 7. 12.

यज्ञरन:-wet with formulas. 3. 19.

यज्ञुष्मत्-possessing Yajus. 11.43.

यज्ञ:सुतम्-pressed by Yajus formulas. 11. 4.

यज्ञि–formulas of the Yajur veda. 3. 19.

यज्ञ:-sacrifice. 3. 19; 7. 4, 7, 15; 8. 6; 10. 45.

यज्ञकामस्य-of the lover of sacrifice. 10. 45.

यज्ञः-knowers of sacrifice. 11.18. यज्ञनाम-synonym of sacrifice. 1. 8. यज्ञनामानि-synonyms of sacrifice.

3. 19.

यज्ञपतये-for the lord of sacrifice.

4. 21.

यज्ञम्-sacrifice. 4. 19; 5. 2; 7. 30, 31. यज्ञवृधः-promoters of sacrifice.

12. 33.

यज्ञसंपादिनः-accomplishers of sacri-

fice. 9. 37.

यज्ञसंपादिनाम्-of the accomplishers of sacrifice. 7. 27.

यज्ञसंयोगेन-with the association. of sacrifice. 10. 21.

यज्ञसंयोगात्-on account of association with sacrifice. 9. 11.

यज्ञस्य-of sacrifice. 6. 22; 8. 6, 19.

यज्ञाङ्गम्-portion of sacrifice. 7. 4.

यज्ञात्-from sacrifice. 7. 4.

यज्ञाय-for sacrifice. 4. 21.

यज्ञार्थम्-for sacrifice. 7.20.

यज्ञियम्-to which sacrifice is offered. 12. 17.

यज्ञियस्य-of the holy. 8. 7.

यज्ञिया:-accomplishers of sacrifice. 3. 8; 7. 29.

यज्ञिये-du. holy. 8. 11.

यहो-in sacrifice. 6. 13; 7. 30; 8. 5, 10, 20; 9. 3; 12. 21, 44.

यज्ञेन-with sacrifice. 6. 22.

यज्ञेषु-in sacrifices. 7. 14; 10. 19.

यज्वनाम्-of the sacrificers. 10. 8.

यत्-which. 1. 4, 6, 16, 20; 2. 5,

11, 12, 14, 17, 23, 24, 27; 3.

8, 13, 14, 20, 22; 4. 2, 4, 11,

13, 14, 25; 5, 3, 4, 5, 7, 8, 12,

13, 16, 18, 19, 21; 6. 1, 11,

12, 22, 36; 7. 7, 8, 11, 13, 20,

23, 25, 27; 8. 1, 18; 10. 16,

17; 11. 2, 4, 5, 28, 43, 47; 12.

1, 10, 16, 18, 19, 27, 30, 40, 41.

न्यत्कामः-with whatever desire. 7.1.

यत्किञ्चत-whatsoever. 1. 12.

यत्र-where. 1. 1, 12, 14; 2. 2, 7;

3. 4, 5, 12; 4. 10, 20, 27; 6.

16, 30; 7. 23, 30.

यत्र यत्र-wherever. 9. 16.

यथा-as. 1. 12, 13, 14, 16, 19; 2.

2, 5, 13, 19, 22; 3, 1, 10, 15,

16, 17; 4. 3, 15, 16, 19; 5. 3,

11, 16, 26, 27; 6. 8, 16, 22;

7. 2-5, 7, 13, 23, 24, 31; 8.2;

9. 4; 10. 3, 16, 21, 33, 42;

11. 20.

यथा कथा-some how. 4. 3; 10. 16.

यथार्थम्-according to the meaning.

2. 1, 7.

यथावचनम्-according to the sentence. 1. 3.

यदा-when. 4. 11, 13; 5. 3; 6. 8;

7. 24, 29; 10. 23; 11. 36; 12. 12.

यदि-if. 1.15.

यदेवतः-addressed to whichever

deity. 7. 4.

यद्यत्-whatever. 10. 17.

यहा-or. 1. 1.

यन्ति-they go. 12. 37.

यम्-whom. 4. 23; 5. 11; 6. 26, 28;

7. 23, 26, 28; 11. 4, 24; 12. 14.

यमः-Yama, atmospheric and

celestial deity. 10. 19, 20, 21;

11. 18; 12. 14, 28, 29.

यमनात्-from restraining (√यम्) 2. 15.

यमनाम-synonym of Yama. 12.14.

यमम्-acc. Yama. 11. 34; 12. 10.

यमी-atmospheric goddess. 11.

33, 34.

यमीम्-acc. Yami. 12. 16.

यमुना-the Yamuna, name of a river. 9. 26.

यमौ-Yama and Yami. 12. 10.

यश:-fame. 5. 5, 22; 11. 9, 33.

यशः प्रतीका-of glorious appearance.

10. 21.

यशांसि-glorious deeds. 5. 25.

यष्टन्यम्-it should be sacrificed.

8. 12.

यष्ट्रतरः–good sacrificer. 8. 8.

यसै-to whom. 7. 18, 20, 31.

यस-whose. 1. 4; 3. 21; 5. 3, 27;

यस्याम्-in whichsoever. 7. 1.

या-who. 3. 5.

6. 12, 19.

या:-which. 5. 11; 7. 10, 11.

या च का च-whatever. 7. 10.

याचिनत-they beseech. 8. 2.

याचमानाः-supplicating. 4. 3.

याचामि-I beg. 7. 15.

याचिष्यत-he has besought. 6. 24.

याजयानि-I shall sacrifice. 2. 10.

याज्ञदैवतः-addressed to sacrificial deity. 7. 14.

याज्ञदैवते-offered to sacrificial deity. 1. 20.

याज्ञिका:-ritualists. 5. 11; 7. 4, 23; 11. 29, 31, 42, 43.

याज्ञे-in sacrificial. 1. 17; 6. 22.

याज्ञेष्ठ-in sacrificial. 7. 3.

याच्ञा-supplication. 3. 19.

याच्जाकर्माण:-meaning to beg. 3.19.

यात:-gone. 8. 8.

यातन-go. 4. 7.

यातृनाम्-of demons. 6. 30.

यादशे-whatever. 6. 15.

याद्दरिमन्-loc. of whatever kind

1. 15.

यानम्-vehicle. 3. 5.

यानि-which. 1. 1, 20; 2. 13; 4. 1;

5. 25; 7. 1, 23; 9. 1; 12. 38.

यामि(=याचामि)-I beg. 2.1.

यावत्-as long as. 2. 25; 3. 15; 7.

23; 11. 16.

यावद्भि:-with as many. 1. 12.

यावनम्-freedom. 4. 21.

यावयन्त-let them remove. 12. 44.

यासि-thou goest. 8. 3.

याहि-go. 2. 27.

यु:-the suffix yu. 1. 8.

युक्तय:-sentences. 1. 15, 16.

युक्तानि-joined. 12. 30.

युक्त-having yoked. 9. 23.

युगानि-ages. 9. 28.

युज्यते-it is joined. 7. 20; it is employed. 12. 40.

युज्यन्ते-they are joined. 7. 1.

युद्धवर्णाः-descriptions of battle.

2. 16.

युद्धोपकरणानि-implements of war.

9.11.

युनक्रि-he joins. 1. 8.

युवा-young man. 4. 19.

युवाम्-you two. 4. 12.

युष्मभ्यम्-for you. 5. 1.

यूपः-sacrificial post. 8. 17.

युयते-it is joined. 10. 39.

यूयम्-you. 5. 1; 9. 9; 11. 9.

चे-who. 1. 9, 15; 2. 4; 3. 10, 15,

20; 4. 15; 5. 25; 6. 15, 18, 25,

26; 7. 4, 8, 10, 11; 10. 5; 11. 18.

येन-with which. 1. 4; 2. 9; 3. 8;

5. 5, 6, 21; 9. 9, 24.

येषु-in which. 2. 1.

यै:-with which. 5. 12; 8. 3.

योक्त्राणि-yoke straps. 3. 9.

योद्यमाणः-to be conjoined. 5.21.

योग:-connection. 1. 2.

योगाय-for association. 10. 3.

योगपरीष्टि:-investigation of propriety. 1. 14.

योजनानि-binding thongs. 3. 9.

योनि:-womb. 2. 8; 4. 3.

योनौ-in womb. 2. 8.

योषे-two women. 9. 40.

यौते:-from √यु (to join). 3. 15;

4. 24.

रंसु:-delightful. 6. 17.

रंहते:-from √रंह (to go). 9. 11.

रचः-demon. 4. 18.

रचति-he protects. 10. 27.

रचन्ति-they protect. 12. 37.

रचस:-demons. 4. 18.

रचांसि-demons. 3. 8; 10. 11.

रिचतन्यम्-it should be protected. 4. 18.

रितारम्-protector. 11. 5.

रजः-light, water, regions, blood, and day. 4.19.

रजते:-from √रज् (to dye etc.) 4. 19.

रजसा-with mist. 12. 26

रजसी-blood and day. 4. 19.

रजस्वतमै:-most dusty, having the greatest quantity of water.
D. 8. 19.

रजांसि-regions. 4. 19.

रुज:-rope. 2. 1, 2.

रणाय-for delight. 9. 27.

रण्यो-fit for battle. 6. 33.

रथ:-chariot. 3. 5; 7. 4; 9. 11.

रथनेमि:-the rim of the chariot.

5. 5.

रथन्तरम्-name of a Sama. 7. 8. रथम्-chariot. 6. 28.

रथयंति-desirous of a chariot or of the accomplished thing.

6. 28.

रथस्तुतौ-in praise of chariot. 2. 5. रथस्-of chariot. 10. 3.

रथे-in chariot. 10. 3.

रथै:-with chariots. 11. 14.

स्थाः-they who draw chariot, horses. 10. 3.

रदितः-the root $\sqrt{\overline{\tau}}$ (to dig). 2.26. रध्यति:-the verb $\sqrt{\overline{\tau}}$ (to subdue). 6. 32; 10. 40.

रन्धय-make us happy. 10. 40.

रपः-sin. 4. 21.

रपते:-from √रप (to make sound). 6. 21; 9. 11.

रमणात्-from enjoyment. 6. 17.

रमणाय-for enjoyment. 12. 13.

रमणीयानाम्-of delightful. 7. 15.

रमणीयाय-for delightful. 4. 8; 9.

27; 10. 47.

रमणीये-in delightful. 1. 20.

रमणीयौ-beautiful. 6. 33.

रमते-he takes delight. 10. 8.

रममाणः-rejoicing. 9. 11.

रममाणम्-enjoying. 1. 20.

रमयन्त-they caused to enjoy. 12. 43.

रमे-I enjoy. 11. 39.

रम्याति:-the verb √रम् (to restrain or to emit). 10. 9.

रम्भ:-staff. 3. 21.

रिय:-wealth. 4. 17.

ररिवान्-bounteous. 4. 25.

रश्मय:-rays. 2. 6; 4. 27; 5. 6, 8,

11; 7. 23; 10. 13; 11. 23; 12.

15, 25, 37.

रिम:-ray. 2. 6, 15.

रिमनामानि-synonyms of ray. 2.15.

रिसपोषम्-growth of rays. 12. 16.

रिमाभि:-with rays. 5. 19; 7. 11; 12. 27, 29.

रिमवन्तः-having rays. 12. 32.

रसते:-from √रस् (to make sound).

6. 21; 9. 11; 11. 25.

रसभारणम्-holding of juices. 7. 11. रसम्-juice. 9. 43; 11. 29. रसहरणात्-from extracting juice.

3. 16; 11. 5. रसा-name of a river. 11. 25. रसा:-juices. 4. 27; 6. 19; 7. 23. रसादानम्-drawing of juices. 7.11. रसान्-juices. 2. 14; 4. 27; 11. 23. रसानाम्-of juices. 10. 10. रसान-roaring. 11. 25. रसानुदानम्-to release the juices.

7. 10. रसानुप्रदानेन-by giving juice. 10. 34. रसेन-with juice. 6. 15; 12. 1. रहसि-in solitude. 4. 18. राका-wife of a god; second full moon day. 11. 29.

राकाम्-atmospheric goddess; second full moon day. 11. 31. राजते-it shines. 12. 46. राजते:-from √राज् (to shine). 2. 3. राजपुरुष:-royal servant. 2. 3. राजभ्य:-for kings.

राजसंयोगात्-on account of royal association. 9. 11.

राजा-king. 1. 16; 2. 1, 3, 21, 25; 4. 8; 6. 5, 12, 22; 9. 3, 10, 11. राजानम्-acc. king. 7. 20, 26; 9. 23. राजानो-kings. 5. 28; 11. 23; 12. 1.

राज्ञ:-of king. 2. 3; 9. 10. राज्ये-in kingdom. 2. 10.

राज्येन-with kingdom. 2. 10

सातिः-the root $\sqrt{\pi}$ (to give). 4.25.

रातिरभ्यस्तः-reduplication of $\sqrt{\pi}$.

राते:-from √रा (to give). 2. 18; 4. 17; 11. 30.

रात्रय:-nights. 7. 31.

रात्रि:-night 2. 18, 19, 20. 21: 6.

19; 7. 24; 9. 28; 11. 25; 12. 11. रात्रिनाम-synonym of night. 8. 10. रात्रिनामानि-synonyms of night.

2. 18.

रात्रिभि:-with nights. 12. 23. रात्रे:-of night. 2. 18; 3. 16.

रात्री-during night. 3. 15; 4. 18; 6. 19.

राज्या:-of the night. 5. 28. राज:-wealth. 4. 4.

राध्नुवन्ति-they propitiate. 4. 4. राध्नोतिकर्मा-meaning to worship.

10. 20. रामः-having dark marks. 12. 13. रामा-a beautiful maiden. 12. 13. रामाम्-a beautiful maiden of the

dark race. 12. 13.

रास्पिन:-noisy. 6. 21.

रास्पी-noisy. 6. 21.

रिक्थप्रतिषेधे—in prohibition of in heritance. 3. 5.

रिक्थम्-wealth. 3. 5.

रिच्यते-it is left. 3. 2.

रिप्रम्-sin. 4. 21.

रुचे:-from √रुच् (to shine). 11.5. रुजते:-from. √रुज् (to break). 6.1.

रुजन्त:-tearing. 10. 30.

रुजन्ति-they break. 6.4.

रुजाना:-rivers. 6. 4.

रह:-Rudra, atmospheric deity. 10. 5, 7.

रुद्रम्-acc. Rudra. 7. 23.

रुद्रस्य-of Rudra. 10. 5; 11. 49;

रुद्रा:-Rudras. 11. 14, 15.

रुद्रेण-with Rudra. 7. 10.

हरात्-bright colour. 2. 20; 6. 13.

रूपनाम-synonym of beauty. 2. 9;

3. 11; 5. 8, 13; 8. 11.

रूपनामानि-synonyms of beauty. 3. 13.

रूपम्-form. 2. 3; 3. 13, 16; 6. 36; 10. 17; 12. 10, 27.

रूपवती-beautiful. 5. 13.

रूपविशेषे:-with exceptional colours. 11. 5.

रूपसम्पन्ना:-accomplishment of the form. 1. 15, 16.

रूपायि-beauteous forms. 3. 5; 4. 16. रूपोपमा-simile expressed with the word form. 3. 16.

रेक्ण:-wealth. 3. 2.

रंजते-he trembles. 3. 21.

रेजयति—he causes to tremble.

10. 42.

रेत:-seminal fluid. 5. 13; seed. 9. 22.

रेतःसेकम्-marital relation. 3. 5. रेतसः-of the seminal fluid. 3. 4. रेशयदारिणः-tearing asunder those

who injure others. 6. 14. रेषणाय-for injury. 10. 45. रेवतम्-name of a Sama. 7. 11. रोगाणाम्-of diseases. 4. 21. रोचते:-from √रुच् (to shine). 2. 3, 20; 3. 13; 6. 13; 11. 39.

रोचिष्पूरस्का:-with resplendent breasts. 3. 15.

रोदयतेः-from the causal of √ख्द् (to roar). 10. 5.

रोदसी-heaven and earth. 10. 10; wife of Rudra. 11. 49, 50.

रोध:-bank. 6. 1.

रोधसी-heaven and earth. 6.1.

रोस्यते-he cries again and again. 10. 46.

रोख्यमाणः-roaring. 5.16; 10. 5. रोहः-ascent. 7. 23.

रोहति-she climbs. 3. 5.

रोहात्-from ascent. 7. 23, 24.

रेहिंग-by ascent. 7. 23.

रै।ति-he cries. 10. 5.

लच्णम्-definition. 1. 1.

जचणात्-from indicating. 4. 10.

जगते:-from $\sqrt{\sigma}$ जग् (to cling). 6.26.

लग्यते:-from Vलग् (to cling). 4. 10.

बङ्गते:-from √बङ्ग (to go). 6.26.

बज्जते:-from √बज्ज् (not to praise). 4. 10.

बतते:-from \sqrt{aq} (to hang). 5. 26. बता-creeper. 5. 27.

लप्यनात्-from a desire to obtain.

4. 10.

जवसूत्रम्-the hymn of Lava. (RV. X. 119). 7. 2.

लभते-she obtains. 3. 5.

लभन्ते—they obtain. 9. 1.

बभेत-he may obtain. 9. 11.

लम्बकर्मण:-from meaning to be long. 5. 26.

जम्बचूडक:-one having long-locks.

1. 14.

लम्बते:-from √लम्ब् (to hang down). 6. 26.

लवनार्थे-in the sense of cutting. 2. 2.

लपते:-from $\sqrt{\text{लप}}$ (to desire). 4.10. लाङ्गलम्-plough. 6.26.

लाङ्गलम्-tail. 6. 26.

लाङ्गलवत-having a tail. 6. 26.

बाजते:-from √बाज् (to fry). 6. 9.

बाजा:-parched grain. 6. 9.

बाजान्-acc. parched grain. 6. 9.

लाञ्छनात्-from marking. 4. 10.

लाभात्-from obtaining. 4. 10.

विङ्गज्ञा:-knowers of the charac-

teristic mark. 1. 17.

लिहन्ति-they lick. 10. 39.

लीयते-it clings. 6. 28.

लीयते:-from $\sqrt{\text{ली}}$ (to cling). 3.5.

खुनाते:-from \sqrt{q} (to cut). 3. 5.

जुप्तनामकरणः-whose suffix is lost.

6. 22.

जुप्तोपमानि-metaphors. 3. 18.

लुड्धम्-greedy. 4. 14.

लोक:-world. 6. 32; 7. 8, 11.

लोकम्-world. 2. 14; 6. 6.

लोकस्य-of the world. 7. 5; 12. 22.

लोका:-worlds. 4. 19.

लोकान्-acc. worlds. 2. 22.

लोकानाम्-of worlds 7. 23.

लोके-in the world. 1. 2; 5. 25;

7. 4.

लोभनाम-synonym of greed. 2. 5.

लोम–hair. 3. 5.

लोष्ट:-lump. 6. 1.

लोहितम्-bright red. 12. 17.

लोकिकेषु-in the speech of the common people. 1. 16.

बः-your. 5. 26; 11. 9, 15.

वकार:-the letter व्. 10. 1, 17.

वक्रे:-from √वच् (to speak). 3. 13.

वक्रव्यप्रशंसम्-whose praise should

be announced. 11. 31. বंম:-bamboo, pole. 5. 5.

वज:-breast. 5. 5.

वस्यन्ती-desirous of speaking.

9. 18.

वचनम्-speech. 1. 1.

वचनानि-words. 2. 27; 10. 31; 12.30.

वचनीय:-it should be called. 1. 12.

वचनेन-with speech. 9. 31; 12. 18.

वचे:-from Vवच् (to speak). 2. 23;

12. 13.

वज्र:-thunderbolt. 3. 11; 7. 12.

वज्रनाम-synonym of thunderbolt.

5. 24; 6. 17.

वज्रनामानि-synonyms of thunderbolt. 3. 11.

वज्रबाहु:-thunderbolt-armed. 2.26. वज्री-having thunderbolt. 5. 12; 6. 32.

वञ्चनवन्तः-having praise; infatuating. D. 4. 15.

विश्वक्-trader. 2. 17; 6. 6.

विशासीय निर्मात कार्या निर्माण निर्मा

वत्-like. 3. 16.

वत्सम्-calf. 2. 20.

वदति-he chatters. 5.22.

वदनात्-from speaking. 6. 2.

वदन्ति-they say. 1. 5; 4. 26.

वदेम-may we speak. 1. 7.

वध:-slaughter. 10. 11.

वधकर्म-meaning to kill. 3. 11.

वधकमेण:-ab. meaning to hurt. 3.

9; 9. 16, 18; 10. 29.

वधात-from the wound. 9. 15.

चधेन-with slaughter. 5. 16.

वनगामिनौ-the two who frequent

the forest. 3. 14.

वननात्-from division. D. 5. 5.

वननीयम्-to be won. 6. 31.

वननीयस्य-of the worthy of honour.

4. 26.

वननीया-desirable. 3. 10.

वननीयानि-worthy of winning. 9.

42; 11. 46.

वनम्-forest. 6. 5; tree. 8. 3.

वनयन्ति-they win. 6. 14.

वनिवतृतमः-greatest winner. 12. 5.

वनशय:-growing in a forest. 5. 5. वनस्पतय:-plants. 8. 5.

वनस्पति:-lord of herbs. 8. 16, 17. वनस्पते-O lord of herbs. 8. 3, 18,

वनानाम्-of trees. 8. 3.

19, 20.

वनानि-forests. 4. 14; 5. 16; 9. 30.

वनि:-the \sqrt{a} न् (to win). 7. 29.

वनुत:-winning. 7. 29.

वनोते:-from \sqrt{a} न् (to win). 8. 3.

वन्दनाय-for salutation. 4. 17.

वन्द्रमान:-bowing. 10. 33.

वन्दितन्य:-to be adored. 7.16; 8.8. वप्रकरम-means of decoration.

5, 14,

वमनात्-from vomitting. 3. 20.

वस्रीभि:-with emmets. 3. 20.

वम्रय:-emmets. 3. 20.

वयते:-from \sqrt{a} (to weave). 5.27.

वयम्-we. 6. 7, 8; 7. 22.

वया:-branches. 1. 4.

वयांसि-birds. 5. 27.

वयुनम्-desire, or wisdom. 5. 14.

बर:-boon. 1. 7; husband. 3. 15;

6. 9.

वरणात्-from choice. 6. 28.

वरणीय:-noble. 12. 13.

वरतमम्-best. 5. 1; 8. 16.

वरतरम्-very good. 8. 9.

वरम्-good. 5. 4.

वरियतन्य:-to be chosen. 1. 7.

वराह:-cloud, boar. 5. 4.

वराहव:-groups of gods. 5. 4.

वराहा:-the angirasas, seers. 5. 4. वराहार:-having good food. 5. 4. वर्ष:-a celestial god. 6. 13; 7. 8, 10; 9. 3; 10. 3, 4; 12. 21, 32, 36. वरुणस्य-of Varuṇa. 2. 13. वरुणन-with Varuṇa. 7. 10.

वर्जनीयानि-to be avoided. 10. 14. वर्जयति-it separates. 3. 11.

वर्षः-colour. 2. 3, 14, 20; 11. 39. वर्षनाम-synonym of colour. 2.

20; 6. 13; 9. 26.

वर्णम्-colour. 2. 20.

वर्णकोपः-elision of a letter. 2. 1. वर्णसामान्यात्-from the similarity

of a letter. 2. 1.

वर्णस्य-of colour. 7. 31.

वर्णाः-castes. 3. 8.

वर्णोपजनः-addition of a letter. 2. 2.

वर्तते:-from √ इत् (to roll). 2. 17.

वर्तमानाः-rolling. 9. 8.

वर्धते-growth. 1. 2; he grows.

10.19.

वर्धते:-from √ृष्य् (to increase). 2. 17.

वर्धनाय-for prosperity. 4. 19.

वर्धयन्ति-they increase. 8. 2; 9. 26; 10. 39.

वर्धयन्त-they should make him grow. 1. 10.

वर्षयमान:-causing to grow. 10.27. वर्षकर्म-phenomenon of rain. 2.

8, 16.

वर्षकर्भणा-with the phenomenon of rain. 2. 8; 7. 22, 23.

वर्षकर्मवतः-from him whose function is to rain. 10. 11.

वर्षकर्मो-having the function of rain. 9. 22.

वर्षकामः-desirous of rain. 9. 6. वर्षकामसूक्रम्-hymn for the desire of rain. 2. 10.

वर्षकामा:-desirous of rain. 7. 23.

वर्षेणात्-from raining. 9. 22.

वर्षति-it rains. 2. 10; 4. 27; 9. 22.

वर्षन्-raining. 3. 10; 5. 19.

वर्षन्ति-they rain. 11. 41.

वर्षा:-rainy season. 4. 27; 7. 11.

वर्षिता-rainer. 4. 8; 11. 47.

वर्षितु:-of the rainer. 7. 23.

वर्षिष्टम्-best. 5. 1.

वर्षिष्ठेन-with most wholesone.

11. 14.

वर्षेण-with rain. 2. 9.

वविश्य-pf. of ∨वज् (to increase); according to Yaska from √वज् (to speak). 3. 13.

ववर्ष-it rained. 2. 10.

विन:-beauty. 2. 9.

वश:-passion. 5. 13.

वशगमने-in subduing. 6. 32; 10. 40.

वष्टे:-from √वश् (to desire). 5. 1;

6. 10; 12. 5.

वसतेः–from \sqrt{a} स् (to dwell). 10. 16

वसथ:-you dwell. 3. 15.

वसनाय-for covering. 8. 9.

वसन्त:-Spring. 7. 8.

वसव:-rays of the sun; celestial gods. 12.41,42,43.

वसिष्ट:-Vasistha. 9. 6.

वसिष्टस्य-of Vasistha. 6. 30; 9. 26.

वसुकामाः-desiring wealth. 6. 6.

वसुधानाय-for bestowing wealth.

9. 42, 43.

वसुधान्यौ-wealth-receptacles. 9.42.

वसुमान्-having wealth. 6. 31.

वसुभि:-with Vasus. 12. 41.

वसुवननाय-for winning of wealth.

9.42,43.

वस्नि-riches 3. 11; 9. 42; 11. 46.

वस्य:-rich in wealth. 6. 31.

वस्ते:-from √वस् (to wear). 4. 24.

वस्त्रमथिनम्-cloth-stealer. 4. 24.

वस्त्रम्-cloth. 4. 24.

वह-carry. 8. 19, 20.

वहते:-from √वह् (to carry). 3.13.

वहनम्-to carry. 7. 8; marriage.

12. 11.

वहनात्-from carrying. 6. 2.

वहम्-shoulder of the team. 3. 9.

वहसि-thou carriest. 7. 23.

बा-particle, used in the sense of deliberation, aggregation,

etc. 1. 4.

वाक_speech. 1. 20; 2. 9, 23; 8. 3,

20; 9. 19; 10. 46; 11. 27, 28,

29, 42, 43; 12. 30.

वाक्मतिरूपया-with delusive appearance of speech. 1. 20.

वाक्यपूरणाः-to fill in the sentence.

1. 9.

वाक्यशेषः-the expression left out. 12. 22.

वाक्यसंयोग:-context. 6. 1.

वाक्सख्ये-in friendship with speech.

1. 20.

वागाम्भृणीयम्-the hymn (RV. X. 125). 7. 2.

वाग्ज्ञेयेषु-loc. to be known by speech. 1. 20.

वाग्दोह्यान्-acc. to be milked through speech. 1. 20.

वाग्भि:-with speeches. 4. 19; 10.5.

वाङ्नाम-synonym of speech. 4.16.

वाङ्नासानि-synonyms of speech. 2. 23.

वाच:-of speech. 1. 20; 3. 8; 6. 2;

10. 17; 12. 30; speeches. 6. 2.

वाचम्-acc. speech. 1. 19, 20; 2. 12;

4. 10; 11. 27, 29; 12. 10, 32.

वाचस्पतिः-lord of speech. 10. 17.

वाचा-with speech. 1. 19; 12. 9.

वाजः-Vaja, a son of Angiras.

11. 16.

वाजपतनम्-Soma. D. 5. 15.

वाजान्-horses. 9. 19.

वाजिन:-celestial gods. 12. 43, 44.

वात:-wind. 6. 28; 10. 34, 35.

वातसमीरिता:-stirred by air. 6. 15.

वाताप्यम्-water. 6. 28.

वातायनाः-moving in the wind. 1.4. वाति-it blows. 10. 34.

वाते:-from √वा (to blow', 10.1. वातेन-with wind, 7.10. वाध्रश्यस्-composed by Vadhry-

asva. 8. 22.

वाम्-you two 2. 7; 4. 17.

वामम्-good. 6. 31.

वायन्यानि-belonging to Vayu. 8. 2. वायसः-the crow. 4. 17.

वायु:-air. 2. 22; 5. 6; 7. 5, 7, 10, 26; 9. 3, 40; 10. 1.

वायुकर्म-function of Vayu. 10. 3.

वायुना-with Vayu. 2. 8; 7. 10, 11. वायुम-air. 11. 5.

वायुजिङ्गम्-the characteristic mark of Vayu. 1. 17.

वारवादित्या-air and the sun. 2. 22. वारवादित्याभ्याम्-with Vayu and Aditya. 7. 5.

वारवादित्याँ-air and the sun. 12. 37. वारयति-it causes to cover. 2. 13;

9. 2.

वारयते:-from the causal of √र (to cover). 5.1; from the causal of √र (to exclude). 8.9.

वारयन्ति-they check. 10. 29.

anti-water, 9, 2.

वार्ष्यायिशः-name of a teacher. 1.2.

वालम्-a period. 11. 31.

वालवन्तम्-having hair. 1. 20.

वाला:-hair. 1. 20.

वालिनी-hairy. 11. 31.

· वालेन-with hair. 11. 31.

वाशी-speech. 4. 16.

वारयते-it is spoken. 4. 16.

वाश्यते:-from √वाश् (to roar). 5. 1. वासराणि-bright. 4. 7.

वासव:-name of Agni and Indra.

वः-name of Agni and indra 12.41.

वासास्य:-son of night. 12. 2.

वासिष्ठम्-composed by Vasistha.

8. 22.

वास्तु:-house. 10. 16.

वास्तोष्पति:-lord of the house. 10. 16.

बि-preposition. 1. 3; to go. 2. 3.

वि:-bird. 2. 6.

विकट.-hideous. 6. 30.

विकटे-O hideous. 6. 30.

विकतेनदन्ती-with cutting teeth.

6.30.

विकर्तनम्-division. 2. 22.

विकर्तनात्-from cutting. 5. 21; 6. 26.

विकर्तनेन-by division. 2. 22.

विकर्षः-distance. 3. 9.

विकासित:-blossomed. 4. 10.

विकारम्-modification. 1. 2; 2. 2.

विकारा:-modifications. 1. 2, 3.

विकारे-in modification. 1. 13; 2. 1.

विकारेण-with modification. 2. 1.

विकीशितरम्-more scattered. 8. 9.

विकीर्शामात्रा:-scattered measures.

11. 12.

विक्रांटेत:-very crooked. 6. 30.

विकुषित:-drawn out. 5. 26.

विकुषितम्-kneaded. 6. 22.

विकृतय:-derived forms. 2. 2.

विक्रन्ताच्-from the carved. 6. 11.

विक्रष्टदेहा:-having long bodies. 10. 22.

विक्रमते-he strides. 12. 19.

विक्रान्तगति:-of crooked gait. 6.30.

विकान्तज्योतिष्कः-whose light is incomplete. 5. 20.

विकान्तदर्शनः-of crooked sight. 6.30.

विक्रोशियता–expounder. 2. 25.

विद्मापयन्ती-bringing destruction.
10. 7.

विखननात्-from digging. 3. 17.

विष्रहेण-by isolation. 1. 4.

विन्नत्यौ-killing. 9. 40.

विचत्तते-they see. 12. 27.

विचारणार्थे-in the sense of deliberation. 1. 4.

विचिकित्सार्थीय:-denoting uncertainty. 1. 5.

विचेतयमाना:-having precise know-ledge. 4. 19.

विजंजप:-who merely recites. 5.22.

विजयेन-with victory. 1. 2.

विजानन्ति-they know. 2. 16.

विजानाति-he knows. 1. 18; 3. 22.

विजानामि-I know. 6. 28.

विजामाता-would-be son-in-law. 6. 9.

विजामातु:-from the would-be sonin-law. 6. 9.

विज्ञातार्थम्-acc. one who knows the meaning. 1. 20.

विज्ञातुम्-to know. 2. 3.

विज्ञाने-in knowledge. 2. 3.

विज्ञायते-it is known. 1. 4, 8, 9; 2. 11, 17; 3. 4, 8; 4. 4; 7. 12; 8.

22; 10.8; 11.29, 31; 12.13.14.

विड्भ्य:-for tribes. 7. 24.

वितस्तम्-faded. 3. 21.

वितस्ता-the Vitasta, name of a river. 9. 26.

वितिष्टसे-thou encompassest. 9. 29.

वित्तधन-O treasur-knower. 4. 4.

वित्तम्-wealth. 2. 24.

विदत्-it may find. 9. 4.

चिद्थानि-sciences. 6. 7.

विद्थे-in the assembly; at the sacrifice. 9. 3.

विदस्ततरम्-very small. 1.9.

विदस्येत-it may be wasted. 10. 3.

विदितकर्माणम्-acc. who knows the work, 11, 30.

विद्र:-they knew 3. 10; 7. 19.

विदूदुष:-corrupt. 3. 2.

विद्ध:-pierced. 6. 12.

विद्य:-we know. 6. 8.

विद्यते-it exists. 1. 15, 17; 3. 18; 7. 8, 19, 20; 8. 2; 12. 40.

विद्यन्ते-they exist. 2. 7; 3. 4.

विद्या-knowledge. 12, 37.

विद्यात:-from knowledge. 1. 16.

विद्याप्रकर्षे-loc. excellence of know-ledge. 1. 5.

विद्याम्-acc. science. 1.8.

विद्यास्थानम्-acc. branch of science.

1. 15.

विद्युत्-lightning. 3. 11.

विद्वन्त-they run away. 9. 19. विधति:-the verb √विध् (to give). 10. 23.

विधवनात्-from trembling. 3. 15. विधवा-widow. 3. 15.

विधाता-creator. 11. 10, 11.

विधातृका-a woman without a supporter. 3. 15.

विधात्रे-for creator. 10. 6.

विधानम्-process. 3. 4.

विधारियता-supporter. 12. 14.

विधावनात्-from running. 3. 15.

विधीयते-it is applied. 11. 27.

विधीयन्ते-they are prescribed. 1. 15, 16.

विनश्यति-he perishes. 1. 2, 6.

विनश्यन्ति-they perish. 5. 12.

विनाशयति-he wastes. 5. 16.

विनिन्नगाय-for destruction. 4. 18.

विनिम्रहार्थीयम्—having the sense of mutual separateness. 1. 7.

विनिम्रहार्थीया—having the sense of. mutual separateness. 1. 3, 5.

विनिम्रहार्थीयौ-having the sense of mutual separateness. 1. 3, 5.

विनियोगम्-application. 1. 8.

विनिर्गतसपः-devoid of vitality.

5. 16.

विन्द्ति-it finds. 9. 30.

विन्दते:-from $\sqrt{\text{विद}}$ (to find). 7. 9.

विन्दामि-I find. 6. 18.

विपक्रप्रज्ञ:-of mature wisdom. 3.12.

विपरिणमते-alteration. 1.2.

विपरीत:-reversed. 2. 14.

विपरीतस्य-gen. reversed. 3. 18; 4.

10;6. 30;9. 11; 10. 31; 11. 5.

विपरीता-reversed. 7. 12.

विपरीतात्-ab. reversed. 3. 20; 4.

25; 5. 26; 6. 1.

विपर्येषि-thou reversest. 7. 23.

विपर्वाणम्-joint by joint. 9. 25.

विपार्-the river Beas. 9. 26.

विपाद्ञुतुद्रयो:-of the Beas and the Sutlej. 2. 24.

विपाद्ञुतुद्रयो-the Beas and the Sutlej. 9. 38.

विपादनात्-from bursting forth. 9. 26.

विपाशनात्-form loosening fetters. 4. 2: 9. 26.

विपिंशति-he adorns. 6. 11.

विपिशितम्-well adorned. 8. 11.

विपीतार्थम्-acc. who has drunk the sense. 1. 20.

विपुनाति—it cleanses. 5. 5; it tears open. 12. 30.

विपूर्वस्य-preceded by वि. 12. 26.

वित्रतिषिद्धार्था:-whose meanings are contradictory. 1. 15, 16.

विप्रथते-he spreads. 8. 9.

विप्रापणात्-from extending. 7. 13; 9. 26.

विप्राप्तः-out of reach. 6. 20.

विबोधय-awaken. 12. 4.

विभक्तस्तुतिम्-of divided praise. 7.8.

विभक्ती:-inflections. 2. 1.

विभन्नमाणाः—distributing. 6. 8. विभन्नति—he distributes. 6. 8. विभन्नती—being separate. 6. 28. विभन्य—having divided. 7. 5. विभागः—division. 2. 7, 10; 3. 20; 4. 2. विभागकर्मा—meaning to divide.

4. 17.

विभागेन-by separating. 4. 27. विभागितगुर्गः-having guna optionally. 10. 17.

विभीदकस्य-of the Vibhidaka tree. 9.8.

विभूततमम्-fully manifested. 2. 19. विभूतमनाः-of a penetrating mind. 10. 26.

विभूताय-to the powerful. 11. 9. विभूतिम्-greatness. 4. 23. विभेदनात्-from piercing. 9. 8. विभ्वा-Vibhva, a son of Angiras.

11. 16.

विमुक्तपाशि-free from ties. 11. 48. विमुक्ते-released. 9. 39. विमुक्ते-it is released. 9. 8.

विमोचने-in the sense of releasing.

1. 17.

वियवनात्-from being apart. 4. 25. वियातः-he crushes, or crush. 3. 10. वियुते-heaven and earth. 4. 25. वियोगात्-from separation. 3. 15. विराजित-he shines brightly. 12. 13. विराजित-from excelling. 7. 13. विराज्-a metre. 7. 13.

विराधनात्-from disagreeing. 7.13.

विरूप:-name of a seer. 3. 17. विरोधनात्-from restraining. 6. 1. विरोहणात्-from growing. 6. 3. विलिपतम्-lamentation. 5. 2. विवचसे-des. of √वच् (thou desirest to speak). 3. 13.

विवच्यति-he will speak. 7. 30.

विवदेते-they two dispute. 7.30. विवदेते-they two roll on. 3.22.

विवसते-they put on. 12. 41.

विवस्वतः-from the sun. 7. 26; 12. 10, 11.

विवस्तान्-the sun. 7. 26; 12. 10. विवासति:-the verb vivasati (to attend). 11. 23.

विवासनवान्-driver of darkness. 7. 26.

विवासनात्-from shining. 12.41. विवासनानि-bright. 4.7. विवास-at the termination. 5.28. विविद्दि-imv. of √विश्, be active. 10.8.

विविदिषाणि-desid. sb. from √विद् (to know) I would like to know. 2. 8.

विवृद्धते-she shows. 1. 19; 3. 5. विवृतज्योतिष्क:-whose light is disclosed. 5. 20.

विवृद्धा-mighty. 9. 26. विवृद्ध्या-by the growth. 2. 16. विशति:-twenty. 3. 10, 13. विशते:-from ∨विश् (to pervade). 12. 18.

विशयवत्यः-doubtful. 2. 1. विशा-with the people. 3. 8. विशेष:-difference. 10. 16. विश्वकद्र:-having a despicable gait of a dog. 2. 3. विश्वकदाकर्पः-one who drags about like a despicable dog. 2. 3. विश्रयन्ताम्-remain. 8. 10. विश्वकर्मा-all-maker. 10. 25, 26. विश्वम्-all. 8. 10. ाविश्वालिङ्गम्-having the characteristic mark of all. 12, 40. विश्वान-all. 7. 21. विश्वानर:-leader of all. 7. 21; 11. 8, 10; 12. 20. विश्वानरी-leaders of all. 7. 23. विश्वानि-all, 7, 20, विश्वामित्र:-name of a seer. 2. 24. विश्व-all. 3. 16; 7. 21; 12. 39. विषय्यो-du. out of temper. 9. 39. विषमम्-crooked. 6. 23. विषमरूपे-of different forms. 12.17. विषमरूपेषु-in different froms. 11.23 विषमस्य-of the hostile. 4. 19. वृष्व:-low-caste man. 3. 16. वृषता:-low-caste people. 3. 16. वृषशील:-having a beastly nature. 3, 16, युषाशील:-having the nature of a beast, 3, 16. विषित:-open. 4.3; set free. 12. 18.

विषीच्यति-it joins. 1. 7.

विष्टप्-the sun, sky. 2. 14. विद्णाते:-from वि Vस्ना (to purify). 12, 26, विष्णः-a celestial god. 5. 7; 7. 10; 12. 18, 19. विष्णुपदे-in meridian. 12. 19. विष्णो:-of Visnu. 2. 7; 5. 7. विष्पत:-expanse. 6. 20. विष्यतु-let him release. 6. 21. विसर्जनकर्मा-meaning to emit. 10.9. विस्तीर्णतरम्-more spread. 8. 9. विस्रवणात्-from flowing. 6. 3. विस्तृह:-streams. 6. 3. विहन्ति-he strikes down. 3. 9; 10, 11, विहर्यति-he longs. 7. 17. विहियेते-they two are kept apart. 9.36. वीर:-hero, 1, 7. वीरकर्मणे-for heroic action. 10. 19. वीरयति-he subdues. 1. 7. वीरयतेः-from √वीर् (to be powerful.) 1.7. वीरवन्तः-having heroes. 1. 7. वीरुध:-herbs. 6. 3. वीळयति:- \sqrt{a} ीळ् (to be hard). 5. 16. वीळिता-hard, 5, 16, बुक:-the moon. 5. 20, 21; the sun, dog, jackal. 5. 21; plough. 6, 26, वृकी-jackal. 5. 21. वृत्तः-tree. 2. 6; 5. 4; 12. 29. · वृत्तस्य-of a tree. 6. 17.

वृश्णेति-it covers. 2. 9, 13; 5. 8; 10. 3.

द्वणोते:-from √द (to cover). 2. 3, 17, 26; 5. 21; 6. 2, 35; 11. 31; from √द (to choose). 5. 1.

इतच्ये-in the chosen dwelling place. 12. 29.

वृत्तम्-usage. 2. 24; character. 11. 2.

वृत्तयः-forms. 2. 1; means of livelihood. 6. 5.

वृत्तिसामान्येन-with similarity of form. 2. 1.

वृत्र:-Vṛtra. 2. 16, 17.

वृत्रक्ते-to the slayer of Vrtra. 7.13.

वृत्रतरे-to him who excels Vrtra. 7. 13.

वृत्रवधः-slaughter of Vrtra. 7.10. वृत्रहा-killer of Vrtra. 7.13.

वृत्वा-covering. 2. 6.

वृथासुतम्-uselessly pressed. 11. 4. वृद्धवाशिनी-jackal. 5. 21.

वृद्धिकमेणः-meaning to grow. 2. 24; 9. 25; 12. 9.

वृन्दम्-arrow. 6. 34.

वृन्दारकः-arrow, elephant. D. 6. 34.

वृषम्-bull. 4. 8; rainer. 9. 22.

वृषाकपायी-wife of Vrsakapi. 12. 8. 9.

वृषाकिप:-a celestial god; violent shaker. 12. 27.

वृषाकपे:-of Vrsakapi. 12. 8.

वृषाकम्पनः-violent shaker. 12.27. वृष्टियाचिनम्-acc. begging rain. 2.12.

बृष्टे:-from rain. 6. 36.

वे:-of bird. 4. 3; 6. 28.

वेजनवान्-swift. 2. 28; 3. 3; 10. 31.

वेते:-from Vवी (to go). 1.4, 7; 2.6;

10. 1; from √वी (to string). 5. 14.

वेत्थ-thou knowest. 6. 8.

वेद-he knew. 2. 8; 7. 19, 30.

वेदनानि-sciences. 6.7.

वेदने-loc. proclamation. 1. 7.

वेदनेन-with knowledge. 3. 12.

नेदम्-acc. Veda. 1. 18, 20.

वेदयन्ते-they cause it to be known.

5. 2, 11; 6. 27; 9. 8.

वेदाङ्गानि-limbs of the Veda. 1. 20.

वेदितच्याभिः-inst. pl. should be

known..2. 21.

वेदितुम्-to know. 1. 8.

वेदिनुषु-among the learned. 1.16.

वेदे-in the Veda. 1. 2.

वेन:-name of god. 10. 38, 39, 42.

वेनते:-from √वेन् (to long). 10.38.

वेलायाम्-in time. 12. 13.

वेसरम्-day. 4. 11.

वेसराणि-of diverse courses. 4. 7.

वैकुण्ड:-son of Vikuntha. 7. 2.

(RV. X. 48-49.)

वैखानसः-ascetic. 3. 17.

वैतसः-male-organ. 3. 21.

वैद्युत:-belonging to lightning.

7. 23.

वैरयाकरणाः-grammarians. 9. 5. वैरयाकरणानाम्-of the grammarians. 1. 12.

वैराजम्-name of a Sama. 7. 11. वैरूपम्-name of a particular Sama. 7. 11.

वैश्वदेवम्-stanza addressed to allgods. 12. 40.

वैश्वदेवानाम्-gen. addressed to allgods. 12. 40.

वैश्वदेड्यानि-addressed to all-gods. 7. 23.

वैश्वदेष्याम्-in a (stanza) addressd to all-gods. 12. 29.

वैश्वानर:-Vaisva-nara. 7. 21, 22, 23, 24.

वैश्वानरस्व-of Vaisva-nara. 7. 22, 26. वैश्वानरीय:-addressed to Vaisvanara. 7. 23, 24, 31,

वैश्वानरीयाः-addressed to Vaisvanara. 7. 23.

वैश्वानरीयायाम्-loc. addressed to Vaisvanara. 2. 20.

वैश्वानरीयेख-inst. addressed to Vaisvanara. 7. 23.

वैष्णवानि-addressed to Visnu. 7. 23. वाढा-husband. 3. 4; carrier. 12. 22.

वोद्धार:-draught-animals. 10. 3. वोद्धतमः-best carrier. 5. 1. वोद्धार:-draught-animals. 8. 3; instituters of sacrifice. D. 11. 16.

च्यक्रवाचः-of distinct speech. 11. 29.

च्यचिख्यपत्-he has seen. 12. 13. च्यञ्चनवत्यः-spacious. 8. 10. च्यञ्जनमात्रम्-mere indication. 7. 13. च्यद्ग्नि-they devour. 4. 6. च्यन्तः-seeing, eating. 4. 19. च्यपारयन्त-they were loosenend. 9. 26.

च्ययम्-inflection. 1. 8.

ब्यदंयति - rends. 9. 25. ब्यवने-in heaven. 11. 40.

न्यवहारार्थम्-for the every day affairs. 1. 2.

न्यवहृत्य-having fought. 9. 23.

व्यवृ्णोः-thou didst uncover. 10.9.

व्यवृणोत्-he manifested. 1. 7.

ब्यवृधम्-he incomplete. 1. 7. ब्यवेयु:-they may conciliate. 6. 11.

च्यरनुवाते-they pervade. 12. 1.

ब्यरनोतेः-from वि√ग्रम् (to pervade). 12. 18.

च्यसृजः-(imf. of ∨सज् with वि) thou didst emit. 10. 9.

न्याकरणस्य-of grammar. 1. 15.

च्याकरिष्यति-he will expound. 1.5.

ब्याख्यातः-it is explained. 1. 2; 3.

16; 4. 24, 25; 5. 5; 6. 12, 22;

7. 15; 8. 16; 9. 1, 2; 10. 18,

23, 27, 30, 33, 35, 40, 43, 45;

11. 1, 8, 11; 12. 12, 13, 20, 21, 28, 31, 32, 33, 36.

न्याख्यातम्-it is explained. 2.26,

28; 3. 9, 16; 4. 10, 12, 20,

25; 5. 5, 28; 6. 7, 17, 30, 34;

7. 2; 9. 14, 19, 23, 35; 10. 22, 23; 11. 33.

ज्याख्यातज्यः—to be explained. 1. 1. ज्याख्याताः—they are explained. 2.

14; 6. 5; 7. 23; 8. 10; 9. 15,

25, 28, 31, 32; 11. 14, 16-18,

22, 25, 27, 33, 35, 36, 41, 46,

48; 12, 30, 32, 35, 36, 38, 43.

च्याख्याते-they two are explained. 9. 37.

व्याख्यास्यामः-we shall explain. 1.

15; 2. 6, 13, 23, 24, 27; 4. 10,

15, 16; 5. 3; 6. 4, 9; 7. 8, 14, 20.

च्याद्य:-tiger. 3. 18.

च्याद्राज्यत्-from smelling. 3. 18.

स्यादाय-having separated. 3. 18,

च्याघि:-disease. 6. 12.

च्यापनीयम्-to be pervasive. 5. 13.

च्यापिन:-of the pervasive. 5. 13.

च्यासा-pervader. 10. 26.

च्यासिकर्माणः-meaning to pervade.

3. 10.

च्यासिसूत:-having become omnipresent. 3. 15.

स्याप्तिमत्त्वात्—on account of (its) comprehensiveness. 1. 2.

न्युदस्यति-he scatters. 6. 22.

ब्युष्टिष-at dawns. 6. 21.

ब्युद्धयो:-pierced. 4. 15.

च्येष-thou reachest. 12. 23.

वजित-he goes. 1. 1; 6. 2.

बज्या-going. 1. 1.

व्रततिः-creeper. 1. 14; 6. 28.

वतम्-synonym of action, ordinance, food. 2. 13.

बन्दते:-from \sqrt{a} द् (to become soft). 5. 15.

बन्दी-soft. 5. 15.

बश्चनात्-from felling. 2. 6; 12. 29.

ब्रात्या:-low-caste men. 5. 3.

ब्रीडयति-he paralyses. 6. 32.

ब्रीळ्यति:- $\sqrt{3}$ ीळ् to be hard. 5. 16.

शंदु:-descendant of Brhaspati, desirous of place. 4. 21.

शंसति-he chants. 7. 23.

शंसनीय:-praiseworthy. 10. 39.

शंसनीयम्-praiseworthy. 4. 24.

शंसन्ति-they praise. 8. 6.

शंसमान:- praising. 6. 8.

शंसितारम्-praiser. 6. 11.

शकट:-car. 6. 5.

शकटम्-car. 6. 22; 11. 47.

शकटात्-from the car. 11. 47.

शकदे-in the car. 6. 22.

शकुनि:-bird. 4. 16; 9. 3; 12. 22.

शकुनिनाम-name of a bird. 2. 6.

शकुनिषु-among birds. 3. 18.

शकृदितम्-besmeared with excrement. 6. 22.

शक्रवन्ति-they are able. 12. 32.

शक्तोति-it is able. 9. 3.

शक्तोते:-from √शक् (to be able). 1.

4, 8; 5. 12; 6. 32; 9. 3.

शकर्थ:-stanzas. 1. 8.

शङ्कर:-auspicious. 9. 3.

शतकतो-O having hundredfold power. 4. 6.

शतप्रदम्-giver of hundred. 11. 31. शतबजानः-name of a teacher.

शतम्-hundred. 3. 9, 10.

शतसानिनी-gaining hundred. 10. 29.

शत्रव:-enemies. 3. 10.

शत्रूगाम्-of enemies. 4. 5; 10. 8. शनकः-slowly. 6. 22.

शंतनुः-name of a person. 2.10, 12. शंतनोः-of Santanu. 2.10.

शत्रमजम्-whose impurity has been removed. 12. 8.

शपते:-from √शप् (to touch). 3.21. शपथाभिशापो-imprecation and malediction. 7.3.

शब्द:-sound. 9. 4.

शब्दकर्मणः-ab. meaning to make sound. 1. 9; 2. 22, 25; 5. 19; 9. 12; 11. 25.

शब्दकर्मी-meaning to sound. 2. 6. शब्दकारिके-screeching. 6. 30.

शब्दकारिणः-making sound. 5. 16.

शब्दकारिगय:-noisy. 6. 16.

शब्दपातिनौ-knocking down with sound. 6. 33.

शब्दम्-sound. 2. 6, 9; 3. 18; 9. 18; 10. 22.

शब्दवसः-having sound. 2. 24. शब्दविधनी-transfixing with sound. 6. 33. शब्दसामान्यात्-from the similarity of words. 1.16.

शब्दस्य-of word. 1. 2.

शब्दास्मावे-in the sense of minute. 6. 30.

शब्दानाम्-of words. 1. 2.

शब्दानुकरणम्-imitation of sound. 9. 12, 14; 12. 13.

शब्दानुकृति:-imitation of sound. 3. 18; 5. 22.

शब्दायते-it makes sound. 2. 9.

शब्दायमानाय-for one who is being implored. 11. 9.

शब्देन-with sound. 1. 2; 6. 22; 10. 12.

शम्-peace. 2. 5, 12.

शमनम्-tranquility. 4. 21.

शमयते:-from √शम् (to kill). 5.24; from √शम् (to exert one's self). 5.12.

शमयिता-killer. 2. 16.

शक्राते:-from Vशम् (to destroy).

1. 10; 2. 7, 16; 3. 5.

शम्बः-thunderbolt. 5. 24.

शयनात्-from lying. 5. 19.

शयने-on the couch. 3. 15.

शार:-Saccharum Sara. 5.4.

शरणम्-protection. 5. 22; 7. 23; 9.

19, 32; 12, 45.

शरणाय-for protection. 2. 7.

श्रास्त्—autumn. 4. 25; 7. 11.

शरमयीम्-made of reeds. 10. 29.

श्रास्यय:-made of Saccharum Sara.

5. 4.

शरवान्-having thorns. 12. 8. शरीरदीक्षि:-shining in bodies. 7.23. शरीरम्-body. 2.13, 16; 3.5; 12.37. शरीरस-of the body. 2.16. शरीर-in the body. 3.8.

शरीरेख-with body. 1. 2. शरीरेख-in bodies. 2. 10.

शरीरोपशमन:-extinguishable in bodies. 7. 23.

शर्याः-fingers, arms. 5. 4.

शहमजि:-silk-cotton tree. 12. 8.

शल्मिलम्-silk-cotton tree. 12. 8.

शस्यः–javelin. 12. 30.

शव:-to go. 2. 2.

शवति:-to go. 2. 2.

शवते:-from √शव् (to go). 3. 18.; from √श (to go). 4. 13.

शशमान:-praising. 6. 8.

মশ্ব—particle: (1) denotes uncertainty in the Bhasa. (2) is also used in asking question, always. 6.9.

शक्षे-in instrument. 7. 23.

शस्यते-it is praised. 4. 16.

शाकटायन:-name of a teacher. 1. 3, 12, 13.

शाकपूणि:-name of a teacher. 2. 8; explanation of talit. 3. 11; derivation of महान्. 3. 13; derivation of ऋष्टिक् 3. 19; meaning of Sitama. 4. 3; 4. 15; meaning of अज्ञाः 5. 3;

explanation of urvasi. 5. 13; meaning of अन्द. 5. 28; derivation of Agni. 7. 14; view about Vaisvanara, threefold existence of Agni. 7. 28; 8. 2, 5, 6, 10, 14, 17, 18; 12. 19, 40.

शाक्त्य:-name of the author of the Rgvedapadapatha. 6.28.

शाकिनी-pot-herbs. 6. 5.

शाक्वरम्-name of a Sama. 7. 11.

शाला:-branches. 1. 4; 6. 32. शातयते:-from the causal of √शद्

(to knock off). 5. 24.

शातियता–destroyer. 2. 16; 6. 30.

शाशदान:-eminent. 6. 16.

शाशाद्यमान:-making himself distinguished. 6. 16.

शाश्वतिकतमा-most constant. 4. 16.

शास्त्रकृतः-grammatical. 1. 2.

शास्त्राही-fault of the science. 1.14. शिताम-arm, uterus, liver, and fat.

4. 3.

शिति:-white. 4. 3.

शितिमांसतः-from white meat. 4. 3.

शिपय:-rays. 5. 8.

श्चिपिविष्ट:-name of Visnu. 5. 7, 8.

शिपिविष्टनाम-the name of Sipivista.

5. 9.

शिष्रे-jaw or nose. 4. 10; 6. 17.

शिमी-action. 5. 12.

शिर:-head. 4. 13.

शिरसः-from head. 2. 7.

शिरिम्बिड:-cloud, name of a seer-

6.30.

शिवम्-auspicious. 10. 17.

িয়ায়ান্-pf. from $\sqrt{2}$ য়ান্. he sought to present. 2. 10.

शिशिर:-dewy season 7.11.

शिशिरम्-winter. 1. 10.

शिशातिः- $\sqrt{}$ शो to give. 5.23.

शिशोते:- $from \sqrt{शी}$ (to give). 10. 39.

शिश्च:-child. 10. 39.

शिश्यानः-lying. 9. 6.

शिश्रम्-unchaste. 4. 19.

शिक्षानि—threads. 4. 6.

शिष्यते-it is left. 3. 2.

ाशिष्यतेः–of the verb √शिष्. 10.17.

शिष्येते-they two are left. 2. 1.

शीतीभावकर्मणः-ab. meaning to cool.

1. 9.

श्रीतोष्णवर्षः-with heat, cold and rain. 2. 22.

शीणी:-scattered. 4. 25.

शीर्थते-it is shattered. 6. 30.

शिषंमध्यमा:-having their head in the middle. 4. 13.

शीलम्-characteristic. 10. 42.

य-quick. 6. 1; 9. 40.

श्र श्ररनुते-it races quickly. 5. 12.

युक्-flame. 6. 1.

शुक्रपेशसम्-radiantly adorned. 8.11.

शुक्रम्-radiant. 8. 11.

शुक्रम्-bright. 2. 21.

श्चम्-heat. 6. 16.

श्रवा-with flame. 6. 1.

श्रुचि:-flame, pure. 6. 1.

श्रुत्रही-the sutlej. 9. 26.

श्रदम्-pure. 1. 13.

शुद्ध यर्थेस्य-meaning to purify.

12. 26.

श्रद्गाविणी-rapid runner. 9. 26.

श्चन:-wind. 9. 40.

श्चनासीरौ-wind and the sun. 9. 40.

ग्रन्ध्यु:−pure one. 4. 16.

शुयायी-swift runner. 3. 18.

श्रुरूध:-waters. 6. 16.

शुशोभिषमाणाः-desirous of making themselves beautiful. 8. 10.

शुष्कगोमयम्-dried up cow dung.

7. 23.

शुष्णम्-draught. 3. 11.

श्रुष्म-might. 2. 24.

श्राः-hero. 4. 13.

शूर्पम्-swine. 6. 9.

श्क्षम्-horn. 2. 7.

श्वयाते:-from ∨शॄ (to break). 1.

10; 2. 7, 16; 3. 5; 5. 4; 6. 9.

***T-hear. 3. 7; 10. 2.

श्युत-hear ye. 12. 43.

श्र्योति-he hears. 1. 19.

श्च्यवन्ति-they hear. 2. 12.

श्र्यवन्त-may they hear. 12. 30.

श्तम्-cooked. 11. 39.

श्वता:-ripe. 4. 25.

शेते-he sleeps. 1. 1.

श्रेप:-male organ. 3.21; 5.8; 10.42.

शेपम्-male organ. 9. 2.

शेरते-they lie down. 11.12; 12.19.

शेव:-happy. 10. 17.

शेवधि:-treasure, 2. 4. शेष:-issue. 3. 2. शोचते:-from √श्रच् (to shine). 6. 1; 8. 11. शोधनात-from purifying. 4. 16. शोभनाभि:-with beautiful. 2. 24. शोभने-Nom. du. beautiful. 9. 39. शोभमाना:-shining ones. 12. 43. शोपणै:-with crushing might. 2. 24. शोपयति-it exhausts, 2, 24. शोषयित्-drving. 5. 16. शोनःशेष-in the case of Sunah sepa. 3. 4. श्रथते:-from √श्रथ (to pierce). 4.19. रम-body. 3. 5. रमनि-in the body. 3. 5. रमशयनम्-tranquil sleep. 3. 5. रमशा-river or vein. D. 5. 12. रमशानम्-cemetery. 3. 5. रमशानसंचय:-cemetery heap. 3.5. रमञ्च-beard. 3. 5. रमारनुते-it runs in the body. 5.12. श्यते:-from √शो (to whet). 4. 3. स्यामतः-from being dark-red. 4.3. श्यामम्-dark-red. 4. 3. श्यायतेः-from √श्ये (to cause to congeal). 4. 3. श्येनः-falcon. 4. 24; 11. 1, 2. श्रदा-faith. 9. 30. श्रद्धानात्-from placing in truth.

9. 30.

7, 29,

श्रयातिकर्मा-meaning to depend.

श्रयते:-from √िश्र (to fasten). 2. 7; 4, 13, श्रव:-food, 10, 3, श्रवणीयम्-worthy of hearing. 11. 9, 50. श्रवणीयानि-to be heard. 5. 25. श्रितम्-placed. 3. 5. श्रुततः-from wisdom. 1. 8. श्रुतवान्-heard. 1. 20. श्रुष्टी-quick. 6. 12, 13. श्रूयते-it is heard. 5. 5; 10. 3. श्रेषि:-row. 4, 13, श्रेष्ट:-best. 11.43 श्रोखते:-from Vश्रोख (to be set in motion). 4. 3. श्रोणि:-hip. 4. 3; श्रोष्यति-he will hear. 5. 17. श्लेष्मा-phlegm. 2. 5. श्लोकाभ्याम्-with two verses. 3. 4. श्वगतौ-loc. dog's gait. 2. 3. श्वमी-gambler. 5. 22. श्वसिति-it breathes. 7. 26. श्वासिते:-from Vश्वस् (to breathe). 3.18. श्वस्तनम्--to-morrow. 1. 6. श्वा-dog. 3. 18; 5. 21. श्वेतते:-from √श्वित् (to be bright). 2. 20. श्वेत्या-white 2, 20.

पर-six. 1. 2; 2. 13; 3. 13, 19; 4.

षड्तुतया-with reference to six

27; 12. 37.

seasons. 4. 27.

षद्चत्वारिंशत्-forty-six. 3. 9.

षड्विंशति:-twenty-six. 2. 27; 3. 1, 9, 19.

षण्ड्यथंत्रेज्ञा-appearance of the meaning of the genitive. 1. 17.

षोडश-sixteen. 2. 10, 18; 3. 13.

 Ti-he. 1.1, 12, 14, 16, 19; 2. 9, 12, 24, 28; 3. 3, 10, 16; 4.16, 25; 5. 4, 12, 16; 6. 8, 13, 19, 31, 35; 7. 1, 4, 9, 14, 15, 16, 18, 20, 23, 27, 31; 8. 2, 8, 19; 9. 6, 9, 13; 10. 5, 10, 15, 19, 23, 26, 37, 42, 44, 46; 12. 10, 18, 28.

संयत्ते-he stretches together. 7. 22, 23.

संयत्रश्मः-with rays gathered together. 5. 8.

संयमनकर्मा-meaning to restrain. 10. 9.

संयुष्य-having joined together. 7.13.

संयोगेम-with good connection. 6. 9. संरिहाणे-licking together. 9. 39.

संरुद्धप्रजननस्य-whose function of procreation is obstructed. 5.2.

संस्न्यन्ति—they restrain well 6.16.

संजुब्धम्-greedy. 6. 3.

संवत्सर:-year. 4. 27.

संवस्तरप्रधान:-having the year predominant. 4. 27.

संवत्सरम्-year. 4. 27; 12. 37. संवत्सराणाम्-of years. 11. 5. संवत्सरेण-with Samvatsara. 7. 11.

संवसन्ते-they live together. 4. 27. संविज्ञातानि-conventional terms.

1. 12.

संविज्ञानभूतम्—used as a conventional term. 7. 13.

संविदाने-understanding together. 9. 40.

संवृत्तः—well-covered. 5. 4. संशिशरिषु:—desirous of mischief. 6. 31.

संशिश्यमानाः-sharpening together. 10. 30.

संसङ्गम्-conjunction. 7. 23.

संस्तम्-moved together. 2. 24; joined together. 3. 20.

संस्तमध्यमाः-having compact flanks. 4. 13.

संस्थ्यमं-having a mixed meaning. 3. 10.

संसेवावहै-may we attend together. 5. 9.

संसेन्यन्ताम्-let them grope together. 9. 33.

संस्कार:-grammatical form. 1. 13. संस्कारम्-acc. grammatical form. 2. 1.

संस्कृतम्-seasoned. 11. 39.

संसम्भक्रमीयौ-meaning to make firm, 5, 16.

संस्तम्भस्त-be firm. 9. 12.

संस्तव:-joint panegyric. 4. 15; 7. 8, 11.

संस्तविका:-jointly praised. 7. 8, 10. संस्तवेन-with joint praise. 11. 16.

संस्तृतप्राययो: -gen. du. who are generally praised together. 12.2.

संस्तृयते-he is jointly praised. 7.10. संस्तृयन्ते-they are praised together.

7. 6, 7.

संस्त्येते-they two are praised together. 12. 3.

संस्तोति—he praises together. 2. 20. संस्थानम्—storehouse. 3. 19; 4. 24. संस्थायान्—acc. pl. heaps of clouds.

D. 10. 9; 12. 9.

संस्थानैकःवम्-coincidence of place.

7. 5.

संस्नातम्-well-washed. 5. 1.

संस्पृष्ट:-brought into contact with.

2. 14.

संस्पृष्टम्-touched. 4. 3.

संस्पृद्धा-brought into contact with.

2. 14; 4. 3.

संस्प्रद्या-close uniter. 2. 14.

संहाय-having collected. 3. 18.

संहिता-samhita. 1. 17.

संदियते-it is gathered together.

4. 11.

सकारादिम्-beginning with the letter स. 1. 13.

सङ्गः-meal of wheat. 4. 10.

सङ्खारिका-one who prepares meal of wheat. 6. 6.

सङ्ग्र-meal of wheat. 4. 10.

सिक्थ:-thigh-bone. 9. 20.

सक्थीनि-thigh-bones. 9. 20.

संखाय:-friends. 6. 19.

संकल्पयाञ्चके-he determined. 2. 8.

संचित्र:-short 3. 9.

संख्या–number. 3. 8, 10; 4. 26.

संख्यानाम-synonym of number.

4. 6.

संगच्छते-he goes together. 12. 29.

संगच्छन्ताम्-they may come to-

gether. 12.34.

संगच्छमानः-going together. 4. 12.

संगतौ-come together. 3. 9.

संगमनात्-from going together. 3.9.

संगमने-at the coming together.

10.39.

संगमेन-with a tranquil (mind). 3.5. संगरणात्-from shouting together.

3. 9.

संगृभ्यासि-thou hast seized well.

6. 1.

संप्राम:-battle. 3. 9.

संप्रामनाम-synonym of battle. 3.

10; 4. 24; 9. 23, 24.

संद्रामनामानि-synonyms of battle.

3. 9.

संग्रामस्-acc. battle. 5. 26.

संग्रामाय-for battle. 4. 8; 10. 47.

संग्रामे-in battle. 5. 8; 9. 18, 23.

संग्रामेषु-in battles. 4. 24; 9. 19, 20.

संग्राम्यौ-well equipped for battle.

6. 33.

संघात:-collection. 10. 33; 11. 32. सचते-he serves. 3. 21.

सचतेः–from $\sqrt{$ सच्(to be associated).

4. 10; 9. 14, 20; 12. 26.

संचय:-collection. 3. 5.

संचस्कार-he made. 1. 13, 14.

संजनी-that which fits in. 1. 12.

संजानते—they well recognise. 4.10. संज्ञाकरणम्—giving of designations.

1. 2.

संज्ञानात्-from knowing well. 4.21. सत:-gen. being. 1.6;2.3,7,9,13, 21,24; 3.1,8,9,10,11,13, 20; 5.8; 7.5; 9.16;10.3,5,

19, 34; 11, 6, 25.

सत्ताम्-gen. the good. 3. 13; being. 7. 7.

सती-being. 11. 32.

सस्वनामभि:-by nouns. 1. 1.

सत्त्वपूर्व:-preceded by being. 1. 13. सत्त्वप्रधानानि-having being as their

fundamental notion. 1. 1.

सत्त्वभूतम्-which has become a being. 1. 1.

सन्त्रम्-being. 1. 12, 14.

सन्तर्य-of being. 1. 2; of object.

1. 2, 20; 2. 15.

सरवानाम्-of beings. 1. 1, 14; 2. 7; 7. 4.

सत्त्वानि-beings. 9. 1.

सत्त्रभवम्-of true origin. 3. 13.

सत्यज्ञा:-knowing the truth. 11.18.

सत्यनामानि-synonyms of truth.

3. 13.

सत्यम्-truth. 1. 5; 3. 13; 4. 19; 11. 37.

सत्यवृध:-promoters of truth. 12. 33.

सत्यसंगर:-of true invocation. 3. 5.

सत्यस्य-of truth. 6. 13.

संखा:-gen. being. 2. 18; 4. 16.

सत्यौ-true. 6. 13.

सन्ध-among the good. 3.13.

सदनानि-places. 2. 20.

सदा-always. 4. 19.

सदानोनुवे-ever-screaming. 6. 30.

सधस्थाने-in the dwelling-place.

3. 15.

सननाय-for the acquisition. 6.22.

सनाभय:-having a common umbilicus. 4. 21.

सनित:-endowed. 3. 11.

सनितम्-endowed. 3. 11.

सनोति-it obtains. 6. 1; 12. 9.

सन्त:-being. 1. 1; 9. 16.

सन्ततकमी-of manifold activities.

3. 14.

सन्तानकर्ता-begetter of offspring.

3. 6.

सन्तानकर्मेणे-for the duties of offspring. 3. 4, 5.

सन्ताननाम-synonym of offspring. 6. 6.

सन्ति-they are. 1. 14; 2. 1.

सन्त-let them be. 5. 26.

संद्धाति-he puts well. 3. 5.

संदर्शनाय-for the sight. 10. 40.

संदर्शियता-manifester. 10. 26. संदिग्धो-in doubt. 2. 8. संदिग्धो-it is confused. 2. 7, 10. संदर्यसे-thou art seen. 3.11; 4. 12. संदर्य-doubts. 2. 7. संद्रवन्ति-they run together. 9. 19. संद्रध-beholder. 10. 26. संधिसामान्यात्-from the similarity of joints. 1. 20.

सन्नममान:-inclining. 7. 14. सन्नमयेत्-one should interpret. 2. 1. संनहनात्-from a common fasten-

ing. 4. 21.

सञ्जद्धाः-armed. 10.30.

सन्निकर्षः-combinatin. 1. 17. सपते:-from √सप् to touch. 5. 16. सपत्ना:-rivals. 10. 27. सपत्नान्-rivals. 3. 3, 10. सपत्ना-rival wives. 4. 6.

सप्त-seven. 4. 26, 27; 5. 27; 10. 26; 11. 23.

सप्तत्रव्यः-seven seers. 12. 36, 37. सप्तत्रिंशत्-thirty-seven. 2. 24. सप्तद्श-seventeen. 3. 19. सप्तद्शस्तोमः-name of a hymn. 7. 11. सप्तद्शत्व्य-seven givers. 11. 21. सप्तद्गत्व्य-seven gift-makers.

11. 21.

सप्तपञ्चाशत्-fifty-seven. 2. 23. सप्तमपुत्रम्-whose son was seventh. 4. 26.

सप्तमर्थादाः-seven-boundaries. 6.27. सप्तमी-seventh. 12. 37.

सप्तम्याः-of locative. 4. 15. सप्तम्याम्-in locative. 5. 23. सप्तविश्वति:-twenty-seven. 10. 42. सप्तश्वतम्-seven hundred. 9. 28. सप्तस्वसारम्-having seven sisters. 10. 5.

सप्रथा:-very broad. 6. 7.

सभास्थाग्रः-post of the assembly-room. 3. 5.

सम्-prep. combination. 1.3. समः-equal. 6. 23.

समक्षते-they anoint together. 12. 7.

समद:-battle. 9. 17; eating together. 9. 17.

समननात्-from breathing together. 7. 17.

समनम्-of similar mind. 7. 17. समनसः- of similar minds. 7. 17. समनसो-du. of the same mind. 9. 40.

समनास्तीत्-she gathered together. 4. 11.

समभवत्-it came into existence. 10. 23.

समभिद्रवन्ति-they flow towards. 2. 10.

समम्-together. 5. 22; equal. 7. 12. सममंसत-they approved. 4. 25. समरणात्-from attrition. 5. 10. समरणेषु-in contests. 9. 20.

समधैं-regular. 1. 12, 14; 2. 1. समधेय-promote. 8. 6. समधेयति-it causes to accomplish.

समध्यतिकर्मणः-meaning to cause to accomplish. 1. 7.

समरनुवन्ति-they enjoy. 6. 35.

समरतुवानम्-pervading everywhere. 7. 20.

समरनुवानाम्-of the accomplishers. 7. 30.

समसेवन्त-they enjoyed together. 12. 41.

समसार्थ:-general meaning. 9. 26. समसात्-from all. 5. 23.

समा-year. 9. 41, 42.

समाख्या-explanation. 12. 41.

समानकभेणाम्-whose action is the same. 1. 14.

समानकर्मेणाः-gen. du. of the same functions. 12. 2.

समानकर्माणः-synonyms. 1. 20.

समानकमोथि-having the same meanings. 2. 7.

समानकालयो:-gen. du. of the same time. 12. 2.

समानगति:-of uniform gait. 2. 11. समानजन्मानौ-having similar births. 11. 23.

समानजातिता-kinship. 6.14. समानजातीयस्य-of the same tribe.

4. 20.

समानिवेचनानि—having the same derivations. 2. 7.

समानबन्धने-having a common

relation. 2. 20. समानम्-equality. 4. 25. समानया-with equal. 10. 5. समानाख्याना:-of the same tales. 7. 30.

समानाभिन्याहारम्-the same expression. 10. 16.

समाने-in the same. 10. 16.

समान्यम्-in the same. 10. 16.

समाप्तिम्-perfection. 6. 18.

समाम्-year. 11. 38.

स्रमामनन्ति-they enlist. 7. 13.

समामने-I have collected. 7. 13.

समाम्नातः-handed down by tradi-

tion. 1.1; enumerated. 8.14. समास्नाता:-handed down by tradition. 1.1; enumerated. 7. 8,10,11.

समाम्नानात्-from enlisting. 7. 13. समाम्रायः-traditional list. 1. 1.

समाम्नायम्-acc. traditional list. 1.1.

समाम्नासिषु:-they compiled. 1. 20. समायुतम्-joined together. 4. 24.

समारोहणे-on the mountain of sunrise. 12. 19.

समाश्रितमात्र≔with all the measures collected together. 6. 22.

समाधिता:-dependent 6. 8; combined, 4. 12.

समाश्रितानि-dependant. 4. 13.

समाश्रितौ-dependant. 7. 29.

समासत-they sat together. 10. 47. समासेन-by combining. 4. 27.

समास्कन्न:-scattered over. 3.10; attached. 6.17.

समाहता:-thrust together. 1. 1.

समाहता:-collected together. 1.1.

समाहत्य-having collected. 1. 1.

समिध्यते-it is kindled. 9. 31.

समिन्धनात्-from kindling. 8. 4.

समीरिततरः-very much raised. 5. 25.

समीरितान्ताः-having protruding

haunches. 4. 13.

समुचयार्थ-in the sense of aggregation. 1. 4, 9.

समुचरन्ति-they ow out together.

समुच्छितम्-well raised. 2. 24.

समुद्दक:-reservoir. 2. 10.

समुदितारम्-the moistener. 10. 32.

समुद्रीर्गः-ejected. 1. 20.

समुद्दवन्ति-they flow out. 2. 10.

समुद्र:-ocean, space. 2. 10; 4. 18;

5. 18; celestial god. 12. 31, 32, 33.

समुद्रिया:-oceanic. 12. 30.

समुद्रेण-with ocean. 2. 10.

समुनत्ति-it wets. 2. 10.

समुन्तुन्नम्-very high. 2. 24.

समुब्धौ-full. 4. 4.

समृदे-she conversed. 11. 25.

समृद्धम्-well kindled. 10. 21.

सम्पद्यते-it is accomplished. 2. 2;

7. 23.

संपाती-flying together. 12. 22. संपिरिड-crush. 6. 1.

सम्पूर्णाचरा-whose syllables are complete. 7. 13.

सम्पूर्वस्य-gen. preceded by sam.

3. 18.

सम्पूर्वात्-abl. preceded by sam. 9.14.

संप्रणह-let him mix together.

संप्रति-now. 6. 22.

संम्प्रत्यर्थे-in the sense of directly.

7. 31.

संप्रदिःसाञ्चकार-he desired to give.

1. 5.

संप्रयुज्यते-it is connected. 1. 4, 5. संप्रयुज्येत-it may be connected.

1. 12.

संप्रयुज्येते-they two are joined together. 1. 5; 5. 16.

संप्रादु:-they handed down. 1. 20.

संप्रेष्यति-he urges. 1. 15, 16.

संप्रेषः-invitation. 9. 41, 42, 43.

सम्बन्धनात्-from a common tie.

4. 21.

सम्बन्धवः-having a common tie.

4. 21.

सम्बन्धेन-with connection. 11. 2.

सम्बसून-he was born. 3.17; he became united. 12.10.

सम्भक्तमे-best distributors. 9. 36.

सम्भूतस्य-gen. produced. 3. 4.

सम्भृत:-brought together. 5. 14.

सम्भृतम्-made. 6. 21.

संभेदम-confluence. 2. 24.

सम्भोगः-enjoyment. 7. 5. सम्भोगैकत्वम्-coincidence of enjoyment. 7. 5.

सम्मद:-rejoicing together. 9. 17. सम्मननात्-from thinking together. 7. 17.

सम्मानमात्रम्-of equal measure. 4, 25,

सम्मितम्-of equal measure. 7. 12. संमिन्वानः-measuring together. 10. 21.

संमोदन्ते-they rejoice together. 2. 10; 10. 26.

सयनात्-from entwining. 6. 28. सर:-water. 9. 26.

सरणकर्मणः-ab. meaning to move. 6. 12.

सरणम्-motion. 11. 42.

सरणस-gen. racer. 9. 3.

सरणात्-from moving. 5. 28; 9. 40; 11. 24; 12. 9.

सरणानि-movements. 9. 20.

सरण्यः-a celestial deity. 12. 9, 10.

सरम्-moving. 9. 35.

सरमा-divine woman. 11. 24, 25.

सरस्कम्-moving everywhere. 6.3. सरस्वती-name of a goddess and

a river. 2. 23; 8. 13; 9. 26;

11. 25- 27.

सरस्वतीम्-name of a river. 2. 24.

सरस्वान-having water. 10. 23. सरांसि-lakes. 5. 11.

सर्ते:-from √स (to move). 6. 3;

9. 26; 12. 14.

सर्पेणपुत्रम्-whose sons have gone.

4. 26.

सर्पणात्-from moving. 6. 17.

सर्पि:-clarified butter, 6, 17.

सर्वचरणानाम्-of all schools. 1. 17.

सर्वजन्यम्–all-impelling. 11. 10.

सर्वतः-from all sides. 1. 7, 8; 5.

23; 6. 7; 9. 3, 4, 32.

सर्वतोभावम्-all round. 1. 3.

सर्वदा-always. 7. 29; 11. 44.

सर्वेनाम-pronoun. 1. 17; 5. 22.

सर्वनामानम्-having all names. 6. 36.

सर्वनाम्ना-with pronoun. 7. 2.

सर्वेपती-lords of all. 5. 28.

सर्वपदसमाम्नानाय-for giving a list of all word-classes, 3, 13,

सर्वम्-all. 1. 8, 12, 14, 15, 16; 2.

24; 3. 22; 7. 4, 22; 11. 9; 12.

1, 24, 26, 27, 41.

सर्वमात्राभिः-with all measures. 4. 27.

सर्वमित्र:-friend of all. 2. 24.

सर्वमेधे-in all-sacrifice. 10. 26.

सर्वरसाः-all the juices. 1. 16.

सर्वेरूप:-omniform, 10, 34.

सर्वरूपम्-omniform. 12. 8.

सर्वेख्पा:-of all forms, 11, 29,

सर्वविद्य:-omniscient. 1. 8.

सर्वस्मात्-from all. 4. 11; 11. 38.

39; 12. 9, 28.

सर्वस्य-of all. 4. 26; 5. 23, 28; 7.

31; 10. 4, 25, 31; 11. 10, 11,

49; 12. 14, 29.

सर्वा:-all. 2. 8; 4. 5; 8. 2; 9. 26. सर्वाणि-all. 1. 12; 4. 13, 27; 5. 12, 25; 6, 8, 12; 7, 21, 22, 27; 8. 14; 9, 15; 10, 11, 17, 26, 34, 43, 46; 11. 27, 41; 12. 11, 13, 17. सर्वान्-acc. all. 6. 26. सर्वाभि:-with all. 7. 1. सर्वास-in all. 8. 2; 11. 24. सर्वे-all. 1. 14; 2. 6; 5. 3, 14; 6. 16; 7. 29; 10. 5, 13; 12. 30, 33, 39, 40, 42. सर्वेभ्य:-from all. 7. 25. सर्वेषाम्-of all. 2. 21; 3. 12; 7. 9, 22, 27; 8. 2; 11. 43; 12. 15. संबल्कम्-greedy. 6. 3. सवनम्-libation. 7. 10. सवनानाम्-of libations. 7. 23. सवनानि-libations. 12. 42. सवने-in the pressing. 5. 11. सवर्णायाम्-in her of the same appearance. 12. 10. सवानाम्-of stimulations. 11. 43. सविता-stimulator, the sun. 10. 31, 32, 34; a celestial god. 12. 12, 13. सावितारम्-acc. stimulator. 7. 31. सवीमान-at the stimulation. 6.7. सस्ति-he sleeps. 3. 19. सस्यम्-crop. 9. 41, 42. सह-together. 5. 5, 11; 9. 9, 26; 10. 13, 26, 36, 37; 11. 2, 50;

12. 23, 30, 38; with. 7. 31.

सहचारिणौ-wandering together. 7. 29. सहजिध्म—common meal. 9. 43. सहजोपणः-associating together. 8. 8; 9. 13. सहजोषणाः-enjoying together, always endowed with highest powers. D. 11. 15. सहते:-from ∨सह (to bear). 4. 27. सहनम्-vanquisher. 8. 15. सहनात्-from vanquishing. 3. 18. सहपीतिम्-common drink. 9. 43. सहमदनम्-enjoying together. 7.30. सहयुजम्-yoking together. 9. 24. सहसस्प्रत्रम्-son of strength. 8. 2. सहसःस्तुम्-offspring of strength. 8. 2. सहसोयहुम्-child of strength. 8.2. सहस्थानात्-from the common dwelling place. 7. 24. सहस्रम्-thousand. 3. 10. सहस्रसानिनी-thousand-times gaining. 10. 29. सहस्रसान्यम्-thousand-fold somapressing. 11. 2. सहस्वत्-having strength. 3. 10. सहस्वन्तम्-mighty. 10. 28. सा-she. 1. 14; 2. 7, 8, 9; 3. 5, 11; 5. 26; 6. 5; 7. 1, 23, 24; 9. 5, 7, 17, 21, 34, 41; 10. 7, 18, 24, 29; 11. 3, 8, 45, 46; 12. 2, 10, 31. सांयौगिकानाम्-gen. closely-associated 1. 2.

सांशायिक:-doubtful. 7. 9.

साचितः-the verb √साच् to obtain.

11. 21.

साचात्कृतधर्माण:-having direct intuitive insight into duty. 1.20.

सारवम्-relating to the quality of a being. 6. 16.

सादश्यापरभावम्-similarity and succession. 1. 3.

साधनम्-accomplishment. 9. 38.

साधनाः-leading to goal. 12. 41. साधनात्-from accomplishing.

12. 40.

साधियता-accomplisher. 6. 33.

साधारणा-common. 11. 18; 12. 26.

साधारणानि-common. 2. 13, 15, 21.

साध-well. 2. 25; 9. 31.

साधुसादिनी-sitting well. 12. 9.

साधुसानिनी-procuring well. 12. 9.

साध्या:-to be propitiated. 12.

40, 41.

सानु-peak. 2. 24.

सान्ति-thighs. 9. 20.

साभ्यासात्-with reduplication.

3. 13.

साम-name of a particular chant. 7. 8, 11, 12.

सामान्यात्-from similarity. 2.2; 12.13.

सामान्ये-loc. similarity. 2. 1.

सामि-incomplete. 6. 23.

सामिप्रतिषिद्धम्-the opposite of in-

complete. 6.23.

सारयति-he causes them to move.

5. 4.

सारीणि-moving. 5. 4.

सावित्र:-sacred to Savitr. 12. 13.

सावित्राणि-addressed to Savitṛ.

7. 23.

साहचर्यज्ञानाय-for the knowledge of companionship. 2. 28.

साहचर्यात्-from companionship.

2. 20; 3. 16; 11. 5.

सिंह:-lion. 3. 18.

सिकता:-sands. 2. 1.

सिञ्चत-pour down. 5. 26.

सिञ्चतिकर्मणः-meaning to sprinkle.

7, 24,

सिञ्चन्ति-they pour. 10. 13.

सितम-white colour. 9. 26.

सिद्ध:-accomplished. 6. 28.

सिद्धायाम्-loc. accomplished. 2. 2.

सिद्धोपमा-an accomplished simile.

3. 16.

सिनम्-food. 11. 31.

सिनाति-it binds. 5. 5; it makes strong. 11. 31.

सिनीवाली-wife of a god; the day when the moon is invisible, 11. 31.

सिन्धव:-rivers. 5. 27.

सिन्धु:-river. 5. 27; the Sindhu. 9. 26.

सितिकमध्यमाः-having symmetrical flanks. 4. 13. सिषक्-let him serve. 3. 21. सीदताम्-may they sit. 8. 11. सीदति-it sinks. 4. 3; she sits. 11. 32.

सीदन्-sitting. 10. 44.

सीदन्ति-they waste away. 1. 4. सीम-particle. (1) totality. (2)

expletive. 1. 7; 5. 28.

सीमत:-from a boundary. 1. 7.

सीमा-boundary. 1. 7.

सीमातः-from the boundary. 1. 7.

सीमिका-ant. 3. 20.

सीमिकानाम्-of emmets. 3. 20.

सीम्न:-from a boundary. 1. 7.

सीर:-the sun. 9. 40.

सीब्यते:- $from \sqrt{R}$ स्व् (to sew). 11. 31.

सीन्यन्ति-they connect. 3. 7.

g-prep. respect 1. 3; offspring. 12. 9.

सुत्रज्ञन:-one who walks in a beautiful manner. 5. 7.

सुत्रारण:-very distant. 2. 14.

सुत्रस्त-it is well. 3. 21.

सुत्रासा-sitting well. 11. 32.

सुइते-well-gone. 4. 17.

सुईरण:-very elevated. 2. 14.

सुकर्माण:-of noble deeds. 8. 7, 13.

सुकाशनम्-shining well. 12. 8.

सुकिंशुकम्-very bright like a kim-

suka flower. 12. 8.

सुकृतकभैण:-from the performance of a noble deed. 11.24.

सुख:-happy. 10. 22.

सुत्रं -desirous of happiness. 4. 21.

सुखकरम्-bringing happiness. 12. 9.

सुखनाम -a synonym of happiness.

2. 14; 8. 9; 10. 17.

सुखनामानि-synonyms of happiness, 3, 13,

सुखपयसम्-having nice water. 6.3.

सुखभू:-source of comfort. 5. 3.

सुखभुव:-sources of comfort. 9. 27.

सुखम्-happiness. 3. 13; 6. 3; 8.

13; 11. 30; 12. 8.

सुखवती:-full of happiness. 6. 22.

सुखवत्य:-full of happiness. 6. 22.

सुखा-comfortable. 9. 32.

सुखा:-comfortable. 12.44.

सुखाचयकरम्-bringing infinite happiness. 12. 9.

सुगते-gone well. 4. 17.

सगमान-easy to go. 6. 2.

सुचता:-having good sight. 7. 3.

सुजाततर:-of exceedingly noble birth, 11, 36.

सुता:-pressed. 4. 17; 5. 18.

सुत्रकन:-agile. 4. 18.

सुतुकनै:-with impetuous. 4. 18.

सुदम्भम्-easily destroyed. 3. 20.

सुदा:-liberal. 2. 24.

सुदास:-name of a king. 2.24.

सुदोहनाम्-easy to be milked.

11.43.

सुधन्वनः-of Sudhanvan. 11. 16. सुनोति-he presses. 6. 19. सुनोतु-let him stimulate. 11. 43. सुनोते:-from √सु (to press). 1. 11; 11. 2.

सुन्वतः-to the pressers. 6. 22.

सुपतना:-flying. 3.12; falling in a beautiful manner. 4. 3; 7.31.

सुपतनानि-falling with ease. 3. 12. सुपथानि-good paths. 12. 42.

सुपर्णः-having beautiful wings.

___10. 45, 46. सुपनाशे-loc. of beautiful leaves.

12. 29. सुम्रगमनाः-moving swiftly. 4. 18.

सुप्रजा:-of noble birth. 4. 18. सुप्रजोभि:-with steeds of noble breed. 4. 18.

सुप्रविश्वनिम् proclaim well. 11. 43. सुप्रवृक्णम्—easily divided. 3. 8. सुप्रवृत्ताभिः—with well-composed.

2, 24.

सुप्रस्तानि-well-stimulated. 12. 28.

सुप्रायणम्-soft to tread. 5. 28.

सुमत्-one's self. 6. 22.

सुमतौ-in good will. 12. 39.

सुमहत्-very great. 5. 22; 11. 9.

सुमहतः-of very great. 12. 3.

सुमितद्व:-of well-measurd speed. 12. 44.

सुरमणीयानि-delightful. 11. 50.

सुरा-wine. 1. 11.

सुरापानम्-drinking of wine. 6. 27.

सुराम्-acc. wine. 1. 11.

सुरूपतमया-with most beautiful.

8. 20.

सुरोचनात्-on account of being bright. 1. 7.

सुरोचने-du. shining beautifully. 8. 11.

सुवते:-from √सु (to stimulate). 12. 14.

सुवर्चा:-radiant. 7. 3.

सुवर्धयित्रा-bringer of good prosperity. 3. 11.

सुवाचौ-having beautiful speech. 8. 12.

सुवास्तः-name of a river. 4. 15.

सुविज्ञायेते-they both are well-known. 1. 10.

सुविदन्नः-of noble knowledge. 6.14. सुविदन्नम्-wealth. 7. 9.

सुविदु:-they knew well. 1. 10.

सुशर:-easy to injure. 12.8.

सुशिप्रम्-supple-limbed. 6. 17.

सुश्रुत-having good hearing. 7. 3.

सुषिरम्-hollow. 5. 27.

सुचिराम्-acc. hollow. 5. 27.

सुपोमा-the Susoma, name of a river. 9. 26.

सुद्ध्या-with noble praise. 11. 31.

सुष्वापयन्स्भौ-causing good sleep.

8.11.

सुसमीरितान्ता:- having well-protruding haunches. 4. 13.

सुसमीरिते-well-stirred, 6. 15.

सुसुख:-very kind. 10. 17.

सुसुखतमः-most comfortable. 3. 3.

सुस्तम्-very comfortable. 6. 33. सुहितम्-very useful. 3. 13; 5. 26; 9. 2. सुहितेन-with a very friendly person. 10, 15. सुह्वानम्-easy to be invoked. 11. 31. 33. सूक्रभाक्-having a hymn addressed to him. 2.13. सूक्रभाज:-to whom a hymn is addressed. 7. 13. सूक्रभाञ्जि-having hymns addressed to them. 10. 42. सक्रम-hymn. 4. 6; 7. 18, 20, 23, 24; 10. 32; 12. 40. सूक्रानि-hymns 7. 23; 11. 16. सूक्ते~in a hymn. 7. 3; 11. 2. सूक्रेन-with a hymn. 7. 23. स्केष्ट-in hymns. 7. 23; 8. 2. सूची-needle. 11. 31. स्ते-she gives birth. 4. 17. सूत्रमयी-made of threads. 5. 22. सन्नाणि-threads. 4. 6. सूयन्ते-they are produced. 12. 19. सूयवसादिनी-having a good pasturage. 11. 44. सूरख्याना:-looking like the sun. 11. 16. स्रश्रा:-wise like the sun. 11. 16.

सूर्मि:-channel, wave. 5. 27. सम्येम-acc. channel. 5. 27.

14, 16.

स्ये:-the sun. 5. 6; 7. 5, 27; 12.

सूर्यम्-the sun. 2. 20. सूर्यवत्सा-having the sun as a calf. 2. 20. स्र्यस्य-of the sun. 12. 7. सूर्या-wife of Sun. 12. 7. सूर्याचन्द्रमसौ-the sun and the moon. 12. 1. सूर्येण-with the sun. 5. 15. सूर्योदयपर्यन्तः-up to the sun-rise. 12. 5. स्जन्ति-they emit. 5. 4. स्रि:-hook. 5. 28. स्यः-supple, clarified butter, oil. 6.17. स्प्रप्रहारी-nimble attacker. 5.12. समा-extended. 4. 26. सृष्टा:-created. 3. 7. सेना-army. 2. 11. सेवताम्-let him serve. 3.21; 11. 49. सेवते-it serves. 2. 2. सेवन्ते-they serve. 7. 23. सेवमानस्य-of the serving man. 3.21. सेवस्व-serve. 3. 21. सेवाम-addiction. 6. 27. सेवितव्यः-to be served. 11. 31. सेवितब्बम्-to be resorted to. 8. 9. सेष्मीयमाणे-smiling. 8. 11. सेश्वरा-having a lord. 2. 11. स्रोतारम्-Soma-presser. 6. 10. सोम:-Soma. 2. 5; 4. 19; 5. 6, 12,

सूर्यदशः-looking like the sun. 6.

26; 10. 13.

17; 6. 4; 7. 8, 10, 20; 11. 2, 5. सोमकर्म-function of Soma. 5. 12. सोमकलशान-jars of Soma. 11. 12. सोमपात्राणाम of Soma vessels. 8. 2. सोमपानाय-for drinking Soma. 9. 37; 10. 36. सोमपानेन-with Soma-drinking. 8. 2; 11. 2. सोमभन्ता:-Soma-draughts. 11. 2. सोमम्-Soma. 4. 8; 6. 19; 8. 7; 9. 9. सोममयम-made of Soma. 10. 37. सोमसंपादिन:-pressers of Soma. 11. 18, 19. सोमसंपादिने-dat. one who accomplishes Soma. 2. 25. सोमख-of Soma. 5. 12; 6. 9, 24. सोमा:-Soma-draughts. 5. 18. सोमानम्-Soma-pressing. 6. 10. सोमानाम-of Soma draughts. 6.10. सौर्यः-(oblation) addressed to Sun. 7, 24, सौर्यवैश्वानरम्-addressed to Sun and Vaisvanara. 7. 23, 24. सौर्यवैश्वानरी-addressed to Sun and Vaisvanara. 7. 23. सौर्याण-addressed to Sun. 7. 23. स्कन्ध:-branch, shoulder. 6. 17. स्खलते:-from √रखल (to kill). 3. 10. ₹:-they two are. 2. 1. स्तवनात्-from praising. 3. 19; 7. 12. स्तिपा:-guardian of waters, of dependants, well. D. 6. 17.

स्तिया:-waters. 6. 17.

स्तियापालनः-guardian of waters. 6. 17. स्तुक:-thigh. 11. 32. स्तुत:-praised. 10. 32; 11. 2, 23. स्तुतत्तमम्-most praiseworthy. 3. 5. स्तुतय:-lauds. 1. 10; 2. 13; 7. 3-7. स्तुति:-praise. 7. 3; 10. 8. स्तुतिकर्मेणः-ab. meaning to praise. 1. 8; 4. 24; 5. 2; 7. 12; 8. 7; 9. 5; 10. 8. स्तुतिभि:-with songs of praise. 2. 24. स्तुतिम्-acc. praise. 4.16; 7.1; 9.1, 11; 11. 9. स्तुते:-of praise. 6. 18. स्तुत्या-with (song of) praise. 2.11, 25; 4. 16; 6. 24; 9. 10; 10. 5; 12. 30. स्तुम:-we praise. 12. 22. स्तुवन्ति-they praise. 4. 27; 7. 4; 8. 2; 10. 19, 39; 11. 23. स्तप:-tuft of hair. 10. 33. स्तूयते-it is praised. 6. 23; 7. 4. स्त्यन्ते-they are praised. 7. 4, 7; 11. 19. स्त्यमानाय-to the being praised. 11. 9. स्तुभि:-with stars. 3. 20. स्तेन:-thief. 3. 19. स्तेननाम-synonym of thief. 4. 24. स्तेननामानि-synonyms of thief. 3.19. स्तेयम्-theft. 6. 27. स्तोका-drop of water. 2. 1.

छी-woman, 10, 23,

स्तोतन्यम्-to be praised. 11.21. स्तोत्तब्यानि-objects of praise. 7. 2. स्तोता-praiser. 3. 19. स्तोतार:-praisers. 7. 2. स्तोतृनामानि-synonyms of praiser. 3. 19. स्तोत्रियम्-relating to the hymn. स्तोभति-it praises. 7. 12. स्तोभत्युत्तरपदा-whose last member is derived form the root $\sqrt{}$ स्तुभु 7. 12. स्तोम:-hymn of praise. 5. 11; 7. 8, 12. स्तोमान्-hymns of praise. 2. 11; 5, 15, स्तोमानाम्-of hymns. 3. 11; 4. 19; 5. 9; 6. 6. स्तोमेन-with hymn of praise. 5.11. स्तोमै:-with hymns. 6. 23; 10. 5. स्तौति-he praises. 4. 27; 5. 22; 6. 13, 36; 7. 13, 22, 23, 26, 28, 29: 8. 2. स्तौमि-I praise. 5. 9; 9. 25. स्त्यायते:-from √स्त्ये to be bashful. 3. 21; to be collected into a

स्त्रीकाम:-fond of women, 5, 16. स्त्रीणाम्-of women. 3. 4, 21 स्त्रीपुंनपुंसकेषु-in the masculine, feminine and neuter genders. 3.8. स्त्रीभग:-fortune in (the form of a) woman. 3. 16. स्त्रीयोनि:-womb of a woman. 2.19. स्थ-you are. 5. 1; 9. 9, 27. स्थाविरस्य-of old. 6.30. स्थाणो:-of the post. 1. 16. स्थानम्-place. 2. 2, 19. स्थानयो:-in two places. 6. 17. स्थानन्य्रहेषु-in the distribution of places. 7. 11. स्थानानि-places. 5. 25; 7. 20, 26, 27; 9, 28, स्थाने-in place. 1. 20; 5. 3; 6. 17; 7. 8, 10, 11, 20; 8. 14; 12. 7, 29, 40. स्थानेभ्य:-from places. 3. 8. स्थानेषु-in places. 3. 8. स्थानै:-with places. 9. 29. स्थानैकल्वम्-coincidence of place. 7. 5. स्थावरम्-immovable. 5. 3; 9. 13. स्थावरस्य-of the stationary. 12. 16. स्थावराणाम्-of the immovables. 2. 15. स्थास्यास-thou wilt stand. 8. 18. स्थित:-situated. 2. 15. स्थिता:-situated. 2. 15. स्थिति:-settled view. 8. 22.

स्त्रियम्-woman. 3. 6. स्त्रिया:-of woman. 3. 21.

11. 22.

heap. 10. 33; 11. 32.

into a mass. 6. 17.

स्यायनात्-from being collected

स्त्रिय:-women. 3. 21; 7. 8, 10, 11;

स्थिरते:-from $\sqrt{ }$ स्थर् (to be firm). 9. 11.

स्थूण-pillar. 1. 12.

स्थर:-abundant. 6. 22.

स्थाेेेेेबाशीविः-name of a teacher. 7.

14; 10.1.

स्नाताय-to one who is bathed. 7.13.

स्नाते:-from Vत्ना (to bathe). 12. 26.

स्नानाही:-good for bathing. 1. 9.

स्नायते:-from √स्ने (to wrap round). 7. 12.

स्नाव-tendon. 2. 5.

स्निद्धते:-from √स्निह् (to shine).

7. 12.

स्तुषा-daughter-in-law. 12. 9.

स्रोहयति-it makes wet. 7. 14.

स्रेहानुप्रदानसामान्यात्-from the similarity of giving dews. 6. 19.

स्पर्धनीयजव:-of enviable speed.

2. 24.

स्पर्धायाम्-in emulation. 9. 39.

स्पर्शनै:-with touches. 5. 3.

स्पष्टम्-clear. 5. 13.

स्पाशनै:-with songs of praise. 5.3.

स्प्रशातिकमेंगः-ab. meaning to touch.

3. 21; 5. 16.

स्प्रशते:-from √स्पृश् (to touch). 4. 3.

स्पृह्णीयानि-enviable. 3. 11.

स्माह-expletive. 1. 3.

स्यति:-the root सो. 1. 17.

स्यते:-from Vसो (to finish). 6. 9,

23; 8. 9.

स्यन्दनात्-from flowing. 9. 26.

स्यन्दन्ते-they float. 6. 27.

स्यन्दमानानाम्-of the flowing streams. 10. 5.

स्यम्-winnowing basket. 6. 9.

स्यमनात्-from crawling. 3. 20.

स्यात्-it may be. 1. 7-9, 12; 2.

3, 10, 14, 18, 20; 5. 2, 8,

11, 23, 26, 28; 6. 3, 8, 10,

12, 16, 30; 7. 4, 9, 12, 13,

20, 21; 8. 13, 19; 9. 6, 11,

12, 32; 10. 1, 39; 11. 47; 12.

7, 8, 19, 29; from the winnowing basket. 6. 9.

स्थाताम्-they may be. 1. 12, 14; 2. 1; 11. 23.

स्याज:-brother-in-law. 6. 9.

स्याजात्-from the brother-in-law.

U:-they may be. 1. 1, 12, 13, 14; 3. 8; 4. 19; 7. 5, 6, 7.

स्रवणात्-from flowing. 5. 27.

स्रवतिकर्मण:-ab. meaning to flow.

1. 9.

स्रोत:-stream. 5. 27; 6. 1.

न्नोतांसि-channels. 2. 10; streams.

5. 27.

स्र:-sky. 2. 14; the sun. 5. 4.

खञ्चनाः-moving gracefully. 12.44.

स्बद्धनै:-instr. turning well. 11. 14.

स्वन्चा:-having a beautiful gait.

5. 7.

स्वदयन्त्र-may they make tasteful.

8. 7, 17.

स्वपत:-sleeping ones. 4. 16.

स्विपति-he sleeps. 3. 19.

स्विपतिकर्माणौ-meaning to sleep.

3. 19.

स्वप्ननंशनः-destroyer of dreams.

12. 28.

स्वमम्-dream. 5. 3.

स्वमान्-dreams. 12. 28.

स्वभिद्योमि-I praise well. 10. 5.

स्बम्-self. 1. 19; 4. 25; 5. 22; 8. 20.

स्वयम्-of one's own accord. 5. 4; 6. 22.

स्वयंगामिन्य:-going by themselves.

स्वरसंस्कारोद्देश:-ascertainment of accent and grammatical form. 1. 15.

स्वरसंस्कारी-accent and grammatical form. 1. 12, 14; 2. 1.

स्वरात्-ab. vowel. 2. 2.

स्वकी:-shining brightly. 12. 44.

स्वर्गस्य-of heaven. 12. 22.

स्वचेन:-praising beautifully.

12. 44.

स्तर्चनै:-well-worshipping. 11. 14.

स्विचिभ:-well-shining. 11.14.

स्वचिष:-shining brightly. 12. 44.

स्ववान्-having one's self. 6. 12.

स्त्रसारम्-sister. 3. 16.

स्बस्ति-imperishable. 3. 21; welfare. 5. 28.

स्त्रास्तः-fortune. 11. 45, 46.

स्वस्तिवाहनम्-bringer of welfare.

5. 26.

स्वा-his own. 8. 20.

स्वागमनानि-easy to traverse. 12.42.

स्वाङ्गाभिधानम्-name of one's limb.

स्वाङ्गाभ्युचयम्-growth of one's limbs, 1, 2.

स्वासवचन-voc. of authoritative speech. 10. 7.

स्वायं भुवः-descendant of the selfexistent. 3. 4.

स्वाराज्यम्-self-government. 12. 34.

स्वार्थसाधकम्-means of accomplishing one's object. 1. 15.

स्वाहा-hail. 8. 20.

स्वाहाकृतयः-consecrations with hail. 8. 20.

स्वाहुतम्-well-invoked. 8. 20.

स्वीर्यतेः-from √स्वीर् (to promote). 12.14.

स्वृत:-penetrated. 2. 14.

स्वे-in our own. 1. 7.

स्वेन-by one's own. 2. 22.

स्वेष्ठ-among one's own (people).

₹-particle. 1. 3, 4. etc.

हतवस्मीन:-whose path is obstructed. 3. 4.

हते-loc.killed. 2, 16.

हननात्-from slaughter. 1. 1; 6. 2. 27.

हनने-in striking. 1. 7.

हन-jaw. 6. 17.

हनू-jaws. 6. 17.

हन्तन-kill. 4. 7.

हन्ति-he kills. 3. 18; 5. 22.

हन्तिकर्मा-meaning to slay. 5.2.

इन्ते:-from √हन् (to kill). 1. 7; 3.

18; 4. 13, 25, 27; 6. 3, 11, 17; 9. 8.

हन्यते-it is held firmly. 9. 14.

हर:-light, water, worlds, blood and day. 4. 19.

हरणम्-carrying away. 11. 42.

हरणाः-drawers. 7. 24.

हरणान्-steeds. 4. 11.

हरणानाम्-of removers. 9. 28.

हरतिकमेण:-ab. meaning to take. 4. 26.

हरते-he takes. 4. 26.

हरते:-from √ह (to take away). 3. 20; 4. 19, 24.

हरन्ति-they take away. 11. 28.

हरन्ती-carrying. 11. 36.

हरमाण्यानः-one whose car is moving. 5.15.

हरयाण:-having a moving car. 5. 15.

हरसी-blood and day. 4. 19.

हरांसि-worlds. 4. 19.

हारे:-Soma. 4. 19.

हरित:-steeds. 4. 11.

हरितवर्षाः-of golden colour. 4.19.

हर्ग्यम्-fire-hearth. 6. 32.

हर्यति-he is gratified. 7. 17.

हर्यति:-√हर्य् to desire to obtain. 7.17.

हर्यते:-from Vहर्य to desire to obtain. 2. 10.

हर्योः-of steeds. 5. 12.

हर्षमार्थ-excited. 9. 39.

हवनाई:-worthy of being invoked. 10. 42.

हवि:-oblation. 1. 5; 7. 8, 13, 18, 20, 25, 31, 8. 20, 21, 11. 32, 39.

हविधाने-two receptacles of oblations. 9. 36.

हविभाजः-partakers of oblations. 7.13.

इविभीक्ष-partakers of oblations. 10. 42.

हविष:-of oblation. 8. 2.

हविषाम्-of oblations. 7. 8; 9. 36.

हविष्पान्तीयम्-name of a hymn (RV.

X. 88). 7. 23, 24.

हवींषि-oblations. 6. 16; 8. 7, 17, 19, 20.

हसना-smiling. 3.5.

हसैता-causing laughter. 9. 2.

हस्त:-hand. 1. 7.

हस्तम्राहस्य-gen. one who seizes her hand, husband. 3. 6.

हस्तम:-brace. 9. 14, 15.

हस्तप्रकृति:-natural to the hand. 1.7.

हस्तप्रच्युत्या-by the movement of the hand. 5. 10.

हस्ताभ्याम्-with two hands. 4. 4.

हास्तिना-with an elephant. 6. 12.

हस्ती-elephant. 1. 1, 12.

हस्ते-on the hand. 9. 14.

हारिद्रविकम्-a Haridravika passage. 10. 5.

हार्षाः-carry away. 1. 5.

हासितः-the verb √हास् (to emulate). 9. 39.

हासमाने-nom. du. emulating. 5.3.

fe-particle (1) denotes cause. (2) asks question (3) denotes contempt. 1. 4. etc.

हिंसन्-injuring. 1. 15.

हिंसाकर्मा-meaning to kill. 1. 8; 4. 17, 25.

हिंसे:-from √हिंस् (to kill). 3. 18. हित:-favourable. 11. 36.

हितरमणम्-useful and deligtful. 2. 10.

हिता:-placed. 5. 12.

हिनोतेः-from $\sqrt{\epsilon}$ (to hasten). 4. 27.

हिमम्-snow. 4. 27.

हिमवान्-full of snow. 4. 27.

हिरख्यगर्भः-golden foetus. 10. 23.

हिरण्यनामानि-synonyms of gold. 2. 10.

हिरण्यपर्ण-voc. having golden wings. 8. 19.

हिरण्यम्-gold. 2. 10.

हिरण्यमय:-golden. 10. 23, 33.

हिरण्यवर्णपर्ण-voc. whose wings glitter like gold. 8. 19.

हिरण्यवर्णस्य-of the golden colour. 3. 16. हिरण्यस्तूपः-name of a seer. 10. 32, 33.

हीन:-expired. 1.6.

हीना:-devoid. 6. 25.

हूता:-invoked. 8. 8.

ह्यते-it is invoked. 11. 32.

इयन्ते-they are sacrificed. 5. 7.

ह्यमाना:-being invoked. 12. 33.

हृद्यरमण्म्-delight of the heart. 2.10.

हृदयात्-from the heart. 3. 4.

हृदयानि-hearts. 9. 33.

हृद्याय-for the heart. 10. 35.

होति:-weapon. 6. 3.

हेत्वपदेशे-in denoting cause. 1. 4,5.

हेमन्त:-winter. 4. 27; 7. 11.

हेमन्तशिशिरयोः-of winter and dewy seasons. 4. 27.

हैरण्यस्तूपे-in the hymn (attributed to) Hiranyastupa. (RV. X. 149.) 10. 32.

होता-sacrificer. 1. 8; 7. 5, 15, 23, 31.

होतारा-du. sacrificers. 8. 11.

होतारौ-sacrificers. 7. 30; 8. 11, 12.

होतृजप:-recitation of the sacrificer. 7. 31.

हा:-yesterday. 1. 6.

हद:-tank. 1. 9.

इसते:-from √इस् (to become small). 3. 13.

हस्व:-small. 3. 13.

हस्वनाम-synonym of small. 6. 3.

हस्वनामानि-synonyms of small. 3. 13.

हादते:-from √हाद् to sound. 1. 9. हियते-it is circulated. 2. 10.

ह्नादते:-from √ह्नाद् (to cool). 1.9.

ह्नयामि-I invoke. 12. 21.

ह्रये-I invoke. 11. 31.

ह्वयंस-let us invoke. 10. 28; 12. 24. ह्वातच्यस्य-gen. worthy of being

invoked. 4.26.

ह्वातारम्-invoker. 7. 15.

ह्वानम्-call. 3. 17; 10. 2.

ह्वानश्रुतः-hearers of (our) call. 6.27.

ह्वानाम्-of invocations. 5. 1.

ह्यानेष्ठ-in invocations. 11. 18;

An Alphabetical List Of Etymologies
Occurring In The Nirukta.

A List of Etymologies of the Nirukta.

श्रंश:-√श्रश् with शम्; √श्रन् with शम्. 12. 36.

श्रंशु:-(Soma)-√श्रश् with शम्:√श्रन् with शम्. 2. 5.

श्रंहः-√हन्. 4.~25.

ग्रंहित:-√हन्. 4.25.

ग्रंहु:-√हन्. 4. 25.

श्रक्रार:-from पार; √ऋ with क्र्प. 4. 18.

श्रक:-श्रा √कम्. 6. 17.

ग्रज्ञा:-√श्रश् according to one view; √िष्ण; √ष्ण according to another view. 5. 3; √श्रश् 9. 7.

श्रिज्ञ:-√चत्त्;√श्रब्ज् (to be beautiful) according to Agrayana. 1. 9.

श्रगारी:-√गॄ to consume or to invoke, or to seize. 6. 8.

श्रक्षि:- √नी with श्रम or श्रङ्ग; from the negative of √ ऋष् according to Sthaulasthivi; from √ इ+√श्रब्ज् and √नी according to Sakapūṇi. 7.14.

श्रयम्-श्रा √गम्. 6.3.

श्रवम्-√हन् with preposition आ shortened. 6. 11.

श्रद्मया-negative of $\sqrt{\xi \eta}$; $\sqrt{\xi \eta}$ with श्रद्म. 11. 43.

श्रङ्ग:-√श्रब्च्. 2. 28.

श्रङ्कुशः-√श्रञ्च् ; श्रा √कुञ्च्. 5. 28.

श्रङ्गम्-√श्रङ्; √श्रञ्च्. 4. 3.

श्रङ्गारा:-√श्रङ्; √श्रञ्च्. 3.17.

श्राङ्गुल्यः $-\sqrt{\eta}$ स्, $\sqrt{\eta}$ ल्, $\sqrt{\epsilon}$, $\sqrt{\epsilon}$ स्, with श्रायः, $\sqrt{2}$ श्राङ्कः, $\sqrt{2}$ श्राङ्कः, $\sqrt{2}$ श्राङ्कः, $\sqrt{2}$ श्राङकः, $\sqrt{2}$ श्राङ

श्रतिथि: $-\sqrt{2}$ स्रत्ः from तिथि and श्रामि $+\sqrt{2}$. 4. 5.

त्रथर्वाणः-negative form of √थर्व् (to move.) 11. 18.

श्रद्भुतम्-negative form of भूत p. p. p. of $\sqrt{4}$, 1. 6.

श्रद्धासत् $-\sqrt{44}$ with श्रद्धाः $\sqrt{44}$ with श्रद्धाः 4.16.

म्रादिः-म्रा $+\sqrt{q}$; $\sqrt{\pi}$ य्. 4.4.

श्रधरः- $\sqrt{\pi}$ with श्रधः 2. 11.

श्रिश्रु:-from श्रिष and गो; negative of √ध+गो. 5. 11.

শ্বভাং-negative form of √ভূ (to kill.) 1. 8.

अध्वर्यु:-अध्वर+ $\sqrt{2}$; $\sqrt{3}$ with the suffix यु:. 1. 8.

श्रन:- $\sqrt{24}$; श्रा $\sqrt{-15}$; श्रन to live. 11. 47.

श्रनुमितः-श्रनु √मन्. 11.29.

त्रजुष्टुप्-ग्रजु √स्तुभ्. 7. 12.

त्रानुपः-त्रानु+√वप् ः त्रानु+त्राप्. 2.22.

म्रन्तः $-\sqrt{2}$ मृत्. 4.25.

श्रन्तरित्तम् → √ित्त with श्रन्तर्; √त्तम् with श्रन्तरा. 2. 10.

श्रीन्तकम्-श्रा+√नी. 3. 9.

ग्रन्धः-ग्रा+√ध्ये. 5.1.

श्रन्नम्-श्रा+√नम्; √श्रद्. 3. 9.

श्रपत्यम्-श्रप+ $\sqrt{\overline{a}}$, negative form of $\sqrt{\overline{q}}$, 3. 1.

ग्रमः-√श्राप्. 3. 11.

श्रप्स:-from the negative of $\sqrt{4}$ प्सा; $\sqrt{2}$ शाप्; negative of $\sqrt{4}$ पश्. 5. 13.

श्रप्सरा:- $\sqrt{\pi}$ with श्रप्; from the negative of $\sqrt{\pi}$; श्रप्सस्+ $\sqrt{\pi}$. 5. 13.

ग्रभीशवः-ग्राभे+√ग्रश्.3.9.

श्रभ्यर्धयज्वा $-\sqrt{4}$ ज् with श्रभ्यर्धय्=श्रभि+ $\sqrt{8}$ श्र्रेय्. 6. 6.

श्रमत्रम्- $\sqrt{$ श्रद् with श्रमा. 5.1.

म्रमा-negative form of $\sqrt{41}$. 5. 1.

श्रयम् $-\sqrt{\xi}$; $\sqrt{3}$ स्. 3. 16.

श्ररणी- $\sqrt{\pi}$. 5. 10.

श्ररण्यम्–श्रप+ \sqrt{n} ; negative form of \sqrt{n} . 29.

असम्बा: $-\sqrt{4}$ 'to stop or emit.' 10. 9.

श्ररा:-√ऋ. 4. 27.

श्रारि:- $\sqrt{\pi}$ (to injure). 5. 7.

श्रहषी:-श्रा √रुच्. 12. 7.

श्रकः- $\sqrt{श्रर्च्. 5. 4.}$

द्यर्थ: $-\sqrt{ऋ}$; घ्ररण $+\sqrt{स्था.}\ 1.\ 18.$

श्रधम् $-\sqrt{\epsilon}$ by metathesis; $\sqrt{\epsilon}$; $\sqrt{2}$; $\sqrt{2}$, $\sqrt{2}$

श्रबुंदः $-\sqrt$ दा with श्ररणम्; \sqrt मा with श्रम्बु: $\sqrt{ + }$ with श्रम्बु. 3. 10.

श्रभंकम्-श्रव+ $\sqrt{\epsilon}$. 3. 20.

श्रर्यमा- $\sqrt{24}$ with श्रार. 11. 23.

श्रवतः-श्रव+√श्रत्. 5.~26.

श्रवत्तम्-श्रव+√दो (to divide). 2. 1.

श्रवनय:–(fingers) $\sqrt{2}$ श्रव्. 3. 9.

श्रवसाय- $\sqrt{$ श्रव् (to go); श्रव+ $\sqrt{$ सो (to release). 1. 17.

श्रश्न:-√श्रश् (to reach'; √श्रश् (to eat). 1. 12; 2. 27.

श्रश्विनौ-√श्रश्; on account of their having horses श्रश्व according to Aurnavabha. 12. 1.

म्रप्टौ $-\sqrt{$ म्रश्. 3. 10.

श्र**सु:**-√श्रस्. 3. 8; 10. 34.

श्रमुनीति:- $\sqrt{1}$ with श्रमु. 10. 39.

श्रमुरा: $-\sqrt{\tau \eta}$ with श्र+सु; $\sqrt{\eta}$ श्रम् ; $\sqrt{\tau}$ with श्रमु (breath). 3. 8.

श्रसौ $-\sqrt{%}$ श्रस्. 3.16.

ग्रह:-ग्रा+ $\sqrt{\epsilon}$. 2. 20.

ग्रहिः $-\sqrt{\xi}$; ग्रा $+\sqrt{\xi}$ न्. 2.17.

म्राचारा: $-\sqrt{ श्रश्. 3. 10.}$

श्राग:-श्रा √गम्. 11. 24.

म्राङ्गूषः-म्रा $+\sqrt{9}$ ष्. 5.11.

श्राचार्यः-श्रा+ $\sqrt{\exists \tau}$; श्रा+ $\sqrt{\exists}$ with श्रथं and बृद्धि. 1. 4.

ग्राणि:-√ऋ. 6. 32.

म्रात्मा- $\sqrt{$ श्रत्; $\sqrt{$ श्राप्. 3.15.

श्रादित्यः-श्रा $+\sqrt{2}$ दाः श्रा $+\sqrt{2}$ प् श्रादितेः प्रनः. 2. 13.

म्रादुरि:-म्रा √इ. 6. 31.

ग्राधव:-ग्रा $+\sqrt{4}$. 6. 29.

ग्रानुषक्-ग्रनु+√सच् . 6.14.

श्रापः $-\sqrt{श्राप्. 9.26}$.

ग्रापान: $-\sqrt{}$ ग्राप् . 3.10.

च्चाप्त्याः $-\sqrt{च्चाप्. 11.20.}$

म्राप्यम् $-\sqrt{\pi}$ ाप् . 6.14.

म्राप्रियः $-\sqrt{2}$ म् पूर् म्रा $+\sqrt{2}$ मी. 8.4.

श्रायुः (air)-√इ. 9. 3.

श्रायुधम्-श्रा+ $\sqrt{2}$ ध्. 10.6.

यार्ली-म्रा+ $\sqrt{\pi}$; negative form of $\sqrt{\text{शिव}}$; from म्रास्य. 9. 39.

ग्रावहः-ग्रा+√वह . 5. 26.

ग्राविः (light)- $\sqrt{19}$ वंद् with ग्रा. 8.15.

ग्रा शयत्-ग्रा $+\sqrt{2}$ शी. 2.16.

ग्राशा:-ग्रा $+\sqrt{44}$ सद्; $\sqrt{34}$ श्रा. 6.1.

त्राशी:-त्र्या+ $\sqrt{2}$; त्रः+ $\sqrt{2}$ शास् . 6. 8.

श्राशुश्रुचिषः-from श्राशु and श्रु and ज्ञिष (√चण्); श्राशु+शुचा+ √चण्; श्राशु+शुचा+ √चण्; श्राशु+शुचा+√सन्; from the desiderative of √श्रुच् with श्रा. 6.1.

ग्रास्यम् $-\sqrt{$ ग्रस् ; ग्रा $+\sqrt{}$ स्यन्द् . 1. 9.

म्राहावः-म्रा $+\sqrt{\mathbf{\dot{a}}}$. 5.26.

इध्म:-√इन्ध्. 8. 4.

इन्दु:- $\sqrt{}$ इन्ध्; $\sqrt{}$ उन्द्. 10.41.

इन्द्र:-√दृ with इस; √दा with इस; √घा with इस; causal of √दृ with इस; causal of √मृ with इस; √द्र with इन्द्र; √स्म with इन्द्र; √इन्ध्; √क with इदम् according to Agrayana;√दश् with इदम् according to Aupamanyava; $\sqrt{\xi}$ = ξ . to be powerful. 10. 8.

इरियम् – $\sqrt{\pi}$; from negative of ऋष (debt); श्रव+ $\sqrt{\pi}$. 9. 8.

इषीका-√इष् (to go). 9.8.

इषु:- $\sqrt{$ इष् (to go or to kill). 9.18.

इषुधि:-√धा with इषु. 9. 13.

ईळ:- $\sqrt{$ ईड्; $\sqrt{$ इन्ध्. 8.7.ईम- $\sqrt{$ ईर्. 5.25.

उत्तर्ण:-√डत् (to grow). 12. 9.

उत्सः- $\sqrt{\pi}$ with उद्; $\sqrt{\pi}$ with उद् $\sqrt{\pi}$ with उद् $\sqrt{\pi}$. 10. 9.

उदकम् $-\sqrt{3}$ न्द्. 2.24.

उदन्यु:-√उदन्य्. 11. 15.

उपजिह्निका:-उप $+\sqrt{9}$ प्रा. 3. 20.

डपरः (cloud)-डप+ $\sqrt{रम}$. 2. 21.

डपलः-डप $+\sqrt{1}$ रम् . 2. 21.

उराण:-from उर. 6. 17.

उर्वशी- $\sqrt{$ श्रश् with उरु or ऊरु; $\sqrt{$ वश् with उरु. 5. 13.

उच्चे:-√ऊर्फ; √व according to Aurnavabha. 2. 26.

उत्स्वतम् $-\sqrt{2}$ with उर and ऊर्ज्; ऊर्ध्व with खम्. 9. 20.

उत्बम् $-\sqrt$ ऊर्छं; $\sqrt{2}$, 6. 35.

उशिक्- \sqrt{a} श् (to desire). 6. 10.

उषा:- \sqrt{a} स् (to desire); \sqrt{a} स्. 2. 18; 12. 5.

उष्णिक्-उद्+√स्ना; √स्निह्; or furnished with a head dress (=उष्णीविष्णी). 7.12.

उष्णीषम् $-\sqrt{\frac{1}{3}}$. 7. 12. उस्ना $-\sqrt{\frac{1}{3}}$. 4. 19. उस्निया $-\sqrt{\frac{1}{3}}$ with उद्. 4. 19.

कति:- $\sqrt{3}$ व्. 2. 2, 5. 3. कध:-उद्+ $\sqrt{6}$ द् ; उद्+ $\sqrt{6}$. 6. 19. कर्क्- $\sqrt{3}$ कंप् ; $\sqrt{3}$ र्च. 3. 8. कर्णा- $\sqrt{6}$; $\sqrt{3}$ with उद् or कर्ज्. 3. 20. कर्षम्-उद्+ $\sqrt{6}$. 8. 15. कि. $\sqrt{3}$ कर्ण. 5. 23.

च्चरः- $\sqrt{2}$. 9. 32. श्रद्धाः- $\sqrt{2}$ स्पः $\sqrt{2}$. १८ श्रद्धाः 3. 20. श्रद्धांपम्- $\sqrt{2}$ स्द्ध्यः 5. 12. श्रद्धतम्- $\sqrt{2}$ स्. 2. 25.

श्वतु:-√श्व (to go). 2. 25. श्वत्विक्-√श्वः; √यज् with ऋतु; √यज् with ऋक् according to Saka-

pūni. 3. 19. ऋभव:-√भा with उरु or ऋत; √भू with ऋत. 11. 15.

ऋषिः $-\sqrt{ दश्; \sqrt{ ऋष्. 2. 11. }}$

एक: $-\sqrt{\xi}$. 3. 10. एन: $-\sqrt{\xi}$. 11. 24. एरिरे-म्मा $+\sqrt{\xi}$ र्. 4. 23.

श्रोदः- $\sqrt{$ बह् . 2. 2. श्रोजः- $\sqrt{$ श्रोज् ; $\sqrt{$ डब्ज्. 6. 8. श्रोपधयः- $\sqrt{$ श्रे with श्रोपत् ; $\sqrt{$ श्रे with दोष. 9. 27. कः- $\sqrt{$ कम्; $\sqrt{}$ कम्. 10.22.

ककुप् $-\sqrt{3}$ ज्; $\sqrt{3}$ डज्. 7.12.

कत्तः-√गाह् with suffix क्स; √ ख्या with redundant reduplication; √कप् (to rub). 2. 2.

कच्याः- $\sqrt{$ काश् . 3.9.

कच्छ: $-\sqrt{$ छ्द् with कम् ; $\sqrt{$ छ्द् with खम्. 4.18.

कच्छपः- $\sqrt{\text{पा with aeg}}$; $\sqrt{\text{vur}}$ (पिब्) with aeg. 4. 18.

कर्ण:- $\sqrt{$ कर्ण. 6. 30.

कराटक:- $\sqrt{\text{aq}}$ with कम्; $\sqrt{\text{क़त}}$; $\sqrt{\text{करा}}$ (to go). 9. 32.

कन्या- $\sqrt{$ कम्; $\sqrt{}$ नी with कः; $\sqrt{}$ नी with $\sqrt{}$ कम्; $\sqrt{}$ कन् (to shine). 4. 15.

कपनाः $-\sqrt{$ कम्प् . 6.4.

किपिक्षतः- \sqrt{q} with किपि; \sqrt{q} with किपि; from पिङ्गल with कः \sqrt{q} with \sqrt{q} with \sqrt{q} . 3. 18.

कपूयम्- $\sqrt{\mathbf{q}}$ with क (कुल्सितम्). 5.24. कबन्धम्- $\sqrt{\mathbf{q}}$ with कवनम्; $\sqrt{\mathbf{q}}$ = \mathbf{q} with \mathbf{q} . 10.4.

कम्बलः $-\sqrt{$ कम्. 2.2.

कियेघा:- $\sqrt{$ धा with कियत् or क्रम. 6.20.

करसः- $\sqrt{}$ सा with कर्म ($\sqrt{}$ कृ.) 6. 17.

कर्ण:-√হূব; √ऋ (to go) according to Āgrayana. 1. 9.

कर्मन् $-\sqrt{7}$ कृ. 3. 1.

कलशः- $\sqrt{शी}$ with कला. 11. 12.

कला:- $\sqrt{$ कॄ. 11. 12.

कालि:- $\sqrt{$ कृ. 11. 12.

कवचम्-√श्रञ्च् with कु or with क

or with काय. 5. 25.

कवि:- $\sqrt{$ कम् $; \sqrt{}$ कृ. 12. 13.

कशा- $\sqrt{$ काश्; $\sqrt{$ कृष्; $\sqrt{$ शि with ख; $\sqrt{$ कुश्. 9. 19.

काक:-onomatopoetic word; $\sqrt{$ कल्. 3. 18.

काकुर्म् $-\sqrt{}$ धा with कोकुवा. 5.26.

काण:-√कण् (to be small); √कम् according to Aupamanyava. 6.30.

कासुका- $\sqrt{3}$ कम्; $\sqrt{3}$ क्ः, $\sqrt{3}$ क् with कसे and $\sqrt{3}$ $\sqrt{3}$ $\sqrt{3}$ $\sqrt{3}$ $\sqrt{3}$

कारु:- $\sqrt{2}$ ह. 6. 6.

काल:- $\sqrt{}$ कल् (to go). 2. 25.

काशि:- $\sqrt{$ काश्. 6.1.

काष्टा:- $\sqrt{$ कम् and $\sqrt{$ स्था. 2. 15.

किंशुकम्-√कंश् (to illumine). 12. 8. क्तिवः-onomatopoetic word=किं तव

or=कृतवान् (\sqrt{a}). 5. 22.

किल्भिद्म्- $\sqrt{40}$ with $\sqrt{2}$ हु: $\sqrt{40}$ with कीर्ति. 11. 24.

कीकटा: $-\sqrt{}$ कु with किम्=िकंकृताः . 6. 32.

कुचर:- $\sqrt{2}$ with क and कु (कुल्सितम्). 1. 20.

कुणारुम्- $\sqrt{कण्. 2. 2.}$

কুল:-√ছব; √ছ according to Aupamanyava. 3. 11.

कुब्ज:- $\sqrt{$ कुज्; $\sqrt{$ उब्ज्. 7. 12.

कुरु:-√कृत्. 6. 22.

कुरुङ्गः- $\sqrt{$ गम् with कुर or कुल. 6.22.

कुलम् $-\sqrt{3}$ ष्. 6.22.

कुलमाषा:- $\sqrt{$ सद् with कुल. 1. 4.

कुशिक:-√कुश् (to cry); √कंश् (to

cause to shine). 2.25.

कह:- \sqrt{g} ह; \sqrt{g} with क: \sqrt{g} with क: \sqrt{g} with क. 11. 32.

कूप:-√पा with कु: √कुप्. 3. 19.

कूलम् $-\sqrt{ रुज् }$ by metathesis. 6. 1.

कृकवाकु:-the first part is onomatopoetic, the second is derived from √वच्. 12. 13.

कृत्ति:- $\sqrt{2}$ कृत् . 5.22.

कृदरम् $-\sqrt{\xi}$ with $\sqrt{\xi}$. 3. 20.

कृधु- $\sqrt{2}$ कृत्. 6. 3.

कृप् $-\sqrt{$ कृप् $;\sqrt{}$ क्लृप्.6.8.

कृष्टयः $-\sqrt{\pi}$; $\sqrt{\pi}$ ष्. 10. 22.

कृष्णम् $-\sqrt{2}$ कृष् . 2. 20.

केपयः- $\sqrt{\mathbf{q}}$ with क (कुत्सितम्). 5.24.

केशी- $\sqrt{}$ काश्. 12. 25.

कोकुवा-कोकूष् (int. of $\sqrt{\pi}$) (to make sound). 5. 26.

कोशः- $\sqrt{3}$ ष् . 5.26.

क्रव्यम् $-\sqrt{2}$ कृत्. 6.11.

किमि:- $\sqrt{\text{मिद् with कव्य}}$; $\sqrt{\text{कम्}}$; $\sqrt{\text{काम्}}$. 6. 12.

क्रम् $-\sqrt{2}$ क्त्. 6. 22.

च्राः-√च्राः, √च्याः. 2. 25.

चिंगा:-√चण्. 6. 1.

चा (earth)- \/ चि (to dwell). 2. 6.

चित्रम्-√चिप्. 3, 9.

चीरम्- $\sqrt{चर}$; $\sqrt{घस}$ with the suffix $\frac{1}{2}$ st like उशीर. 2. 5.

चुम्पम्- $\sqrt{चुम्. 5. 16.}$

चेत्रम्-√िच (to dwell). 10. 14.

चोणस-√िच. 6. 6.

खरडम्- $\sqrt{$ खरड् . 3.10.खम् (sense-organ)- $\sqrt{$ खन् . 3.13.खतः- $\sqrt{$ खज् ; $\sqrt{}$ स्खल् . 3.10.

गङ्गा- $\sqrt{11}$, 9. 26. गर्गः- $\sqrt{11}$, 6. 36.

गध्यम् $-\sqrt{2}$ शह् . 5.15.

गरूमान् $-\sqrt{\eta}$; from गुरु and श्रात्मन्. 7.18.

गरूथम् $-\sqrt{\eta}$. 6. 17.

गर्तः $-\sqrt{\eta}$; $\sqrt{\eta}$ र्. 3. 5. गर्भः $-\sqrt{\eta}$ म् (to praise); $\sqrt{\eta}$. 10. 23.

गल्दाः- $\sqrt{2}$ with $\sqrt{1}$ न्त् . 6. 24.

गाधः $-\sqrt{$ गाह्. 2. 2.

गायत्रम्-√गै (to praise). 1. 8.

गायन्नी- $\sqrt{1}$ (to praise); $\sqrt{1}$ म with $\sqrt{2}$ by metathesis. 7. 12.

गाव: $-\sqrt{1}$ म्. 12.7.

गिरः (songs)- $\sqrt{\eta}$ (to speak). 1.10.

गिरि:- $\sqrt{7}$. 1. 20.

गिर्वेगा:- $\sqrt{$ वन् with गिर्. 6.14.

गुण:-√गण्. 6. 36.

गुल्स:-√ग (to invoke). 9. 5.

गृहा:- $\sqrt{9}$ प्रह्. 3.13.

गौ:- $\sqrt{11}$ म्; $\sqrt{11}$ with the suffix श्रो. 2. 5.

गौरः- $\sqrt{ रुच् . 11.39 . }$

गौरी- $\sqrt{ ख्व्. 11.39. }$

म्रा:-√गम्. 3. 21; 10. 47.

प्रावाणः- $\sqrt{\epsilon}$ न्; $\sqrt{\eta}$; $\sqrt{\pi}$ ह्. 9. 8.

भ्रीवा-√म्रह्; √गॄ (to swallow); √गॄ (to call out). 2. 28.

ग्रीष्मः $-\sqrt{$ प्रस्. 4. 27.

घनः $-\sqrt{ हन्. 2.1.}$

चृतम्-√ चृ (to sprinkle). 7. 24.

घृतस्नू:-√स्नु with घृत: √स with घृत; √सन् with घृत. 12. 36.

घोषः $-\sqrt{3}$ षुष्. 9.9.

घ्रंसः-√यस् . 6. 19.

चक्रम्- $\sqrt{}$ चक्; $\sqrt{}$ चर्; $\sqrt{}$ क्रम्. 4.27.

चन्तुः $-\sqrt{$ ख्या; $\sqrt{}$ चन्. 4.3.

चत्वार:- $\sqrt{}$ चल्. 3.10.

चन्दनम् $-\sqrt{}$ चन्द्.~11.~5.

चन्द्र:- $\sqrt{$ चन्द् (to shine). 11. 5.

चन्द्रमाः $-\sqrt{\xi}$ म् with $\sqrt{\exists}$ ाय्, चारु, चिरम्; $\sqrt{\exists}$ ना with चन्द्र; $\sqrt{\exists}$ चन्द्र;

√चम्. 11. 5.

चमसः- $\sqrt{=}$ म्. 10.12.

चर:- $\sqrt{\exists \tau}$; मृज्ञयो भवति i. e. $\sqrt{\exists \tau}$ with मृद्. 6. 11.

चर्मन्- $\sqrt{चर}$; $\sqrt{चृत्. 2.5.}$

चार- $\sqrt{=}$ र. 8.15; $\sqrt{=}$ र्च. 11.5.

चित्तम्-√चित् 'to know.' 1. 6.

चित्रम् $-\sqrt{1}$ चे. 12.6.

चोष्क्र्यमाणः- $\sqrt{\epsilon}$ (int). 6. 22.

च्यवनः $-\sqrt{}$ च्यु. 4.19.

छन्दांसि $-\sqrt{$ छद्.7.12.

जगती- $\sqrt{1}$ गम्; $\sqrt{1}$ गल्. 7.13.

जगुरि:-intensive of $\sqrt{\eta}$ म्. 11. 25.

जवनम्-√जङ्घन्य i. e. int. of √हन्.

9. 20.

जठरम् $-\sqrt{2}$ with जग्ध ($\sqrt{2}$, $\sqrt{2}$); $\sqrt{2}$ with जग्ध ($\sqrt{2}$, $\sqrt{2}$,

जबार- $\sqrt{\epsilon}$ ह् with जव ($\sqrt{\sqrt{\eta}}$); $\sqrt{\epsilon}$ ह् with $\sqrt{\eta}$. 6. 17.

जरा- $\sqrt{9}$ (to praise). 10. 8.

जरिता- $\sqrt{\eta}$ (to invoke). 1. 7.

जरूथम् $-\sqrt{\eta}$. 6. 17.

जागृवि:- $\sqrt{3}$ जागृ. 9.8.

जातवेदाः- $\sqrt{\text{विद् II. with sna}}(\sqrt{\text{जन्}});$ जात with वेद and वेदस्; $\sqrt{\text{विद् VI. with sna. 7. 19.}}$

जामाता- $\sqrt{\pi}$ with जा (श्रपत्यम्). 6. 9. जामि:- $\sqrt{\pi}$; $\sqrt{\pi}$ म् (to go). 3. 6. जार:- $\sqrt{\pi}$. 3. 16.

जालम्-is derived from जल i. e.

(1) whatever moves in water: जलचरम्-√चर with जल; (2) whatever exists in water: जलेभवं वा-√भू with जल; (3) whatever rests in water: जलेशयं वा-√शी with जल. 6. 27.

जिह्मम् $-\sqrt{}$ हा. 8.15.

जिह्ना $-\sqrt{\hat{\mathbf{g}}}$. 5. 26.

जूर्गि:- $\sqrt{\sigma}$; \sqrt{g} ; \sqrt{g} . 6. 4.

जोषवाकम् $-\sqrt{3}$ ष्. 5.21.

ज्ञाति:- $\sqrt{\pi}$ ा. 4. 21.

ज्या- $\sqrt{\mbox{ fi}}$ cl. I and IX.; causal of $\sqrt{\mbox{ fi}}$ 9. 17.

ज्योतिः $-\sqrt{2}$ युत्. 2.1.

तक्मन् $-\sqrt{}$ तक्. 11.25.

तळित्- $\sqrt{$ तड्. 3.10,11.

ततः $-\sqrt{तन्. 6.6}$.

तनयम् $-\sqrt{$ तन्. 10.7.

तनू:- $\sqrt{तन्. 8.5}$.

तन्शुभ्रम्-तन्+ $\sqrt{8}$ भ्. 6. 19.

तन्यतुः- $\sqrt{\pi \eta}$ or $\sqrt{\pi \eta}$ (to roar.) 12. 30.

तिषष्टैः- $\sqrt{\pi q}$; $\sqrt{\pi q}$; \sqrt{q} with प्र. 6.12.

तपु:- $\sqrt{\pi q}$. 6. 11.

तपुषिः $-\sqrt{\pi q}$. 6. 3.

तमः- $\sqrt{तन्. 2.16}$.

तर्कः- $\sqrt{2}$, 2. 1.

तलम्- $\sqrt{$ लत्. 5.26.

तविषी- $\sqrt{3}$ (to increase). 9. 25.

तस्कर:- $\sqrt{2}$ with तत्; $\sqrt{3.14}$.

तायुः $-\sqrt{}$ स्त्यैः, $\sqrt{}$ तस् . 4.24.

ताचर्थः - $\sqrt{\ }$ with $\sqrt{\ }_{7}$; $\sqrt{\ }$ with $\sqrt{\ }_{7}$ with $\sqrt{\ }_{7}$ $\sqrt{\ }$ श्रह्. 10. 27.

तालु- \sqrt{q} ; \sqrt{aq} by metathesis. 5. 26.

तिग्मम् $-\sqrt{तिज्. 10.6}$.

तितड- $\sqrt{\overline{aq}}$; $\sqrt{\overline{gq}}$, $\sqrt{\overline{gq}}$ with तिल. 4. 9.

तिचिरि:-√तृ; from तिख+चित्र (तिख मात्रचित्रः।) 3.18.

तिरः $-\sqrt{7}$. 3. 20.

तुम्ब- $\sqrt{\eta}$ म् with तूर्णम्. 4. 15.

तुझ:-√तुज् (to give.) 6. 17.

तुरः $-\sqrt{q}$; \sqrt{a} र्वर्. 12. 14.

तुरीपम्-तुर्ण्+श्रप्. 6. 21.

तुर्वेिखः-√वन् with तृर्थम्. 6.14.

तुवित्तम्-√ित्तप् with वि and तु. 6. 33.

तृर्णाशम्-√श्रश् with तृर्णम्. 5. 16.

त्तुमाऋषे- $\sqrt{2}$ with उप and आ and त्र्यम्. 6. 25.

तूर्णि:-√त्वर्. 7. 27.

तृणम्-√तृद्. 1. 12, 13.

वृष्णक्-√वृष्. 11. 15.

तृष्वी- \sqrt{a} ; \sqrt{a} र् . 6. 12.

तोकम् $-\sqrt{3}$ द्. 10. 7.

तोदः- $\sqrt{3}$ द्. 5. 6.

त्रय:-√तृ. 3. 10.

त्रितः-√तृ. 4. 6.

त्रिष्डुप्-∨स्तुभ् with तीर्थ or त्रि. 7. 12.

 $ख:-\sqrt{तन्. 3. 20.}$

त्वष्टा-√श्रश् with तूर्णम्; √त्विष् (to shine); √त्वच् (to do). 8. 13.

दंशः (gad-fly)- $\sqrt{$ दंश्. 1. 20. दंस्यः- $\sqrt{$ दंस् . 4. 25.

दिच्यः-√दच् (to work strenuously); √दाश् (to give.) 1. 7.

दिच्या-√दच् (to cause to accomplish); 1. 7.

दमम्-√दघ (to flow); √दस् (to be wasted). 1. 9.

दगड:-√दद् (to hold); √दम् according to Aupamanyava. 2. 2.

दिश्वका:- $\sqrt{$ कम् with दशतः; $\sqrt{$ कन्द् with दशतः; श्रा+ $\sqrt{$ कृ with दशतः. 2.27.

दध्यङ्-√ध्ये with √श्रज्. 12. 33.

दनः $-\sqrt{}$ दा. 6.31.

दभ्रम्- $\sqrt{$ दभ्. 3.20.

दम्ना:-from मनस् with दम or दान or दान्त. 4. 4.

दश- $\sqrt{$ दस्; $\sqrt{$ दश्. 3. 10.

दस्य:-1/दस्. 7. 23.

दाभम् $-\sqrt{$ दम्. 6. 3.

दारु- $\sqrt{\epsilon}$; $\sqrt{\epsilon}$, 4.15.

दास:- $\sqrt{$ दस्. 2. 17.

दिद्युत् $-\sqrt{2}$ दो; $\sqrt{2}$ दुः $\sqrt{2}$ दुत्. 10. 7.

दिविष्टिषु- \sqrt इष् with दिव्. 6. 22.

दिशः- $\sqrt{$ दिश्; श्रा+ $\sqrt{$ सद्; श्राभ+ $\sqrt{$ श्रश् 2.~15.

दीधितयः- $\sqrt{ घा. 5. 10. }$

दीर्घम्- $\sqrt{$ दाघ् . 2. 16.

दुन्दुभिः-onomatopoetic; √भिद् with हुम;√दुन्दुभ्य (to make a sound).

दुरवाः-दुर्+ $\sqrt{2}$ श्रव्. 4.5.

दुरोगाः-दुर्+√श्रव्. 4. 5.

दुवेतुं:- √ व with दुर. 4. 17.

दुहिता-दुर्+ $\sqrt{2}$ धा; दूर+ $\sqrt{2}$ धा; $\sqrt{2}$ हुह्. 3.4

दूब्बम्-√ध्ये with दुर. 5. 2, 23. दूत:-√ज्; √दु; causal of √दृ. 5.1.

दूरम् $-\sqrt{3}$; $\sqrt{3}$; $\sqrt{3}$; $\sqrt{3}$. 3. 19.

देवः $-\sqrt{ }$ दाः $\sqrt{ }$ दीप् ; $\sqrt{ }$ खुतः $\sqrt{ }$ दिव् . 7. 15.

देवर:- $\sqrt{2}$ with द्वि; $\sqrt{16}$ व् . 3. 15.

देवापि:-√श्राप् with देव. 2. 11.

देवी ऊर्जाहुती- V हु with ऊर्ज् and देवी.

9. 42, 43.

देवी जोप्ट्री- $\sqrt{3}$ ण् with देवी. 9. 41, 42.

दोः (forefoot)- \/ द. 4. 3.

द्यावा- $\sqrt{3}$ सुत्. 2. 20.

द्यु:-√द्युत्. 1. 6.

द्युमान्- $\sqrt{2}$ त्. 6. 19.

द्युन्नम्-√द्युत्. 5.5.

इप्स:-√प्सा. 5. 14.

द्रविणम् $-\sqrt{g}$. 8. 1.

द्रविश्वसः- $\sqrt{$ सद् or $\sqrt{$ सन् with द्रविश्व. 8. 2.

द्रविगोदाः- $\sqrt{\overline{c}}$ with द्रविग. 8. 1.

हार:- $\sqrt{2}$. 2. 2; $\sqrt{3}$; $\sqrt{3}$; causal of $\sqrt{2}$. 8. 9.

हो-√ड़. 3. 10.

धनम् $-\sqrt{1}$ ध. 3. 9.

धनुः-√धन्व् (to go) or (to kill). 9. 16.

धन्व $-\sqrt{$ धन्व्.5.5.

धाता-√धा. 11. 10.

धातुः- $\sqrt{}$ धा. 1. 20.

धानाः- $\sqrt{1}$ धा. 5.12.

धामानि- $\sqrt{}$ धा. 9.28.

धिषणा- $\sqrt{धिष्$ (to put); $\sqrt{$ सद् or $\sqrt{$ सन् with धी. 8. 3.

धिष्एय:- $\sqrt{धिष्. 8. 3.}$

धुनि:- $\sqrt{2}$ धु. 5.12.

धृः (pole)-√धृर्वे , (to hurt); √ध. 3. 9.

धेना- $\sqrt{}$ धा. 6.17.

धेनुः- $\sqrt{ध}$; $\sqrt{ध}$. 11. 42.

नंसन्ते- $\sqrt{}$ नस् (to obtain or to bend). 4. 15; cf. 7. 17.

नक्का-√ग्रञ्ज्; ग्रव्यक्कवर्णा. 8. 10.

नचत्राणि- $\sqrt{-1}$ न्त् (to go); negative of चत्र. 3. 20.

नत्तदाभम्- $\sqrt{}$ नत् with $\sqrt{}$ दभ् . 6. 3.

नदः (seer)- $\sqrt{}$ नद् (to praise). 5. 2.

नद्य:- $\sqrt{-1}$ नद् (to roar). 2. 24.

नना- $\sqrt{-1}$ नम् . 6. 6.

नपात्-√नम् . 8. 5.

नम:-√नी; from भनः reversed; √भा (to shine) with the negative particle न. 2. 14.

नरकम्-नि+ $\sqrt{\pi}$; negative form of $\sqrt{\pi}$. 1. 11.

नरा:- $\sqrt{7}$ नृत्. 5. 1.

नराशंस:- $\sqrt{2}$ शंस् with नराः. 8. 6.

नव (nine)-√वन् with the negative particle नः √श्राप् with the negative particle न. 3.10

नवग्वाः $-\sqrt{11}$ with नव (nine) .11.19.

नवम् (new)-श्रा+ $\sqrt{1}$ नी. 3. 19.

नसन्त $-\sqrt{1}$ नस् (to obtain or to bend). 7. 17.

नाक:- $\sqrt{1}$ double negative of क. 2. 14.

नाध:-√नह (Durga). 2. 2.

नाभिः- \sqrt नह्. 4.21.

नामन् $-\sqrt{7}$ नम् . 4. 27.

नाराशंसः (stanza)-√शंस् with नराः. 9. 9.

नासत्यो-from the double negative of सत्य according to Aurnavabha; from √नो and सत्य according to Agrayana i. e. (promoters of truth); from the derivative of नासा i. e. (noseborn). 6. 13.

नासिका- $\sqrt{-1}$ नस् . 6. 17.

निघगुदुः-नि $+\sqrt{1}$ ग्म् ; नि $+\sqrt{1}$ हन् ; नि $+\sqrt{1}$ ह्र.

1. 1.

निचुम्पुर्णः-√प्री with √चम् with the

preposition नि. 5. 17.

निधा-नि $+\sqrt{}$ धा. 4.2.

निपाताः-नि $+\sqrt{4}$ पत्. 1. 4.

नियानम्- $\sqrt{2}$ with नि. 7. 24.

नियुतः-नि+ $\sqrt{2}$ म्; नि+ $\sqrt{2}$ ज्. 5. 28.

निर्ऋतिः (earth)-नि+√रम्; (cala-

mity); √ऋ (to befall) with नि. 2. 7.

निर्णीतम्-निर्+ $\sqrt{100}$ नज्. 3. 19.

निषादः-नि $+\sqrt{4}$ सद्. 3.8.

निष्पाह्- $\sqrt{4}$ सह with नि. 3. 10.

नीचै:-नि+ $\sqrt{1}$ च. 4.24.

नृपाणम्- $\sqrt{\mathbf{q}}$ with नर. 5. 26.

नृम्णम्-√नम् with नृ. 11. 9.

नेमः $-\sqrt{1}$ नी. 3. 20.

नोधाः- $\sqrt{}$ धा with नव. 4.16.

नौ: $-\sqrt{3}$ द्; $\sqrt{7}$ नम्. 5. 23.

पङ्कि:- \sqrt{q} with q जा. 7. 12.

पञ्च- $\sqrt{2}$ पृच्. 3.8.

पणि:- $\sqrt{4}$ पण्. 2.17.

पगडकः=पगडगः-√गम् with √पगड्;

प्र+ $\sqrt{3}$ र्द् with अगड. 6. 32.

पदिः- $\sqrt{4}$ पद्. 5.18.

पन्थाः- $\sqrt{ 4 \pi}$, $\sqrt{ 4 \pi}$, $\sqrt{ 4 \pi}$, $\sqrt{ 4 \pi}$, $\sqrt{ 4 \pi}$. 2.28 .

पपुरि:- $\sqrt{7}$; $\sqrt{3}$ 1. 5. 24.

पयः $-\sqrt{\mathbf{q}}$ ाः $\sqrt{\mathbf{q}}$ याय् . 2.5.

परावतः-प्र $+\sqrt{\xi}$ र्; परा $+\sqrt{1}$ म्. 11. 48.

पराशर:-परा+ $\sqrt{शृ};$ परा+ $\sqrt{शद}$. 6. 30.

परितक्स्या- $\sqrt{\alpha}$ क् with परि. 11. 25.

परुच्छेप:-शेप with पर्वन् or with परुस्. 10. 42.

पर्वे-from पर्वन् i. e. having joints.

2. 6.

परुषी-from पर्वन् i. e. having joints. 9. 26.

पर्जन्य:-√तृष् by reversing the first and the last letter with जन्य;

 $\sqrt{\text{sh}}$ with पर; $\sqrt{\text{sh}}$ with पर; $\sqrt{\text{sh}}$ with प्र. 10. 10.

पर्व- $\sqrt{\eta}$; $\sqrt{\eta}$ i. 1. 20.

पर्वतः-from पर्वन्. 1. 20.

पर्शः- $\sqrt{ स्पृश् . 4. 3.}$

पत्ताशम् $-\sqrt{\sqrt{\sqrt{2}}}$ (to fall) with $\sqrt{2}$ श्रश्.

पवि:- $\sqrt{\mathbf{q}}$. 5. 5; 12. 30.

पवित्रम्- $\sqrt{\mathbf{q}}$. 5. 6.

पशु:- $\sqrt{}$ पश् (= $\sqrt{}$ हश्). 3. 16.

पांसव:- $\sqrt{4}$ with पाद; $\sqrt{4}$ with पद; $\sqrt{4}$ with पद; $\sqrt{4}$. 12. 19.

पाक:- $\sqrt{4}$ च्. 3. 12.

पाज:- $\sqrt{\overline{q}}$. 6. 12.

पाणि:-√पण् (to worship). 2. 26.

पात्रम् $-\sqrt{1}$ पा. 5.1.

पाथः- $\sqrt{\mathbf{q}}$ ा. 6. 7.

पादु:- \sqrt{q} द्. 5. 19.

पाप:- $\sqrt{}$ पा; $\sqrt{}$ पत्. 5.2.

पारावतन्नीम्-√हन् with पारावार. 2. 24.

पार्श्वम्-from पर्श्च. 4. 3.

पाशः- $\sqrt{$ पश् . 4.2.

पिजवनः-जव $(\sqrt{3})$. 2.24.

पिता- $\sqrt{\mathbf{q}}$ (to protect). 4. 21.

पितुः (food)-√पा (to protect); √पा (to drink); √प्याय्. 9.24.

पिनाकम्- $\sqrt{{
m qq}}$. 3. 21.

पिपर्ति- \sqrt{q} ; $\sqrt{श्री. 5. 24.}$ पिपीलिका- $\sqrt{\dot{q}}$ (to go). 7. 13. पियारुम्- $\sqrt{\text{पीय}}$ (to deride). 4. 25. पिशुन:- $\sqrt{{}$ पिश्. 6. 11. पुत्र:- $\sqrt{3}$ with पुर or पुत्; $\sqrt{4}$. 2.11. पुमान्- $\sqrt{\mu}$ न् with पुरु; $\sqrt{\dot{y}}$ स्. 9. 15. पुरन्धि:-पुरु+धी $(\sqrt{ध})$; पुर्+ \sqrt{z} . 6. 13; cf. 12. 30. पुराणम्-from पुरा and नव. 3. 19. पुरीषम्-√पृ: from causal of √पृ. 2. 22. पुरुषः-पुर्+ $\sqrt{$ सद्; पुर्+ $\sqrt{$ शी; $\sqrt{$ पृ. 2.3.cf. 1. 13. पुरूरवा:- $\sqrt{\epsilon}$ with पुरु. 10. 46. पुरोगा:- $\sqrt{$ गम् with पुरस् . 8.21.पुरोहित:- $\sqrt{\text{धा with पुरस्}}$. 2. 12. पुलुकामः – $\sqrt{$ कम् with पुरु. 6. 4. पुष्करम् $-\sqrt{\mathbf{g}}$ ष् with $\sqrt{\mathbf{p}}$; $\sqrt{\mathbf{p}}$ with ्रपूजा (\sqrt पूज्); \sqrt कृ with वपुस्. 5. 14. युष्पम्- $\sqrt{3}$ ष्. 5. 14. पूरव:- $\sqrt{9}$. 7. 23. पूर्वा- $\sqrt{3}$ ष्. 12. 16. पृतनाज्यम् $-\sqrt{2}$ अज् or $\sqrt{3}$ ज with पृतना. 9. 24. पृथक्- $\sqrt{$ प्रथ्. 5 . 25 .पृथिवी - $\sqrt{$ प्रथ् . 1. 13, 14. पृथु:-√प्रथ्. 2. 2. पृथुज्रया:- $\sqrt{3}$ with पृथु. 5. 9. पृक्षिः-प्र $+\sqrt{2}$ श्र्ः, $\sqrt{2}$ स्पृश् . 2.14. पृषतः (drop)-√पृष्. 2. 2. पृष्ठम् $-\sqrt{ स्पृश . 4. 3. }$ पेश:-√पिश्. 8. 11.

प्रकलित् $-\sqrt{1}$ विद् with प्रकला. 6.6. प्रजापति:-√पा or √पाल with प्रजा. 10.42. प्रत्तम्-प्र+√दा. 2. 1. प्रतहसू-प्र+ $\sqrt{2}$ ाप् with वसु. 6. 21. प्रतिमानानि- $\sqrt{4}$ ा with प्रति. 5.12.प्रतीकम्-√श्रङ्ज with प्रति. 7. 31. प्रतीची $-\sqrt{}$ श्रञ्ज् with प्रति. 8.15.प्रथम:-the superlative of प्र i. e. foremost. 2. 22. স্থন:-from খন (wealth) with ম. 9. 23. प्रधि:-प्र $+\sqrt{ धा. 4.27.}$ प्रपित्वे-√श्राप् with प्र. 3. 20. प्रसितिः-प्र $+\sqrt{100}$ सि. 6.12. प्रस्करव:-from करव with प्र. 3. 17 प्रस्तेया:-√स्ता with प्र. 1. 9. प्रातर्थुजा- $\sqrt{2}$ ज् with प्रातर्, 12.4.प्रियमेध:-from मेधा with प्रिय. 3.17. बकुर:- \sqrt{p} (कर) with भास or भय; \sqrt{g} with भासमान. 6. 25. बत:-श्रतीत (श्रति $\sqrt{\xi}$) with बल. 6. 28. बिधर:- $\sqrt{$ बन्ध्. 10.41.बन्धुः $-\sqrt$ बन्ध् . 4.21ः । १८८१ । बब्धाम् $-\sqrt{ भस् . 5. 12.}$ बभ्रूणाम्- $\sqrt{2}$. 9. 28. बर्हणा- $\sqrt{2}$ ह. 6. 18. बर्हि: $-\sqrt{9}ंह. 8.8.$ बलम् $-\sqrt{2}$. 3. 9. बहु- $\sqrt{4}$. 3. 13. बाट्य: $-\sqrt{\text{भट्. }2.1.}$ वाल:-√भृ; अलम् with अम्बा; ब्लम्

with अम्बा; from बलम् with the particle of negation placed in the middle. 9. 10.

बाहु:- $\sqrt{$ बाध्. 3.8.

बिन्दुः $-\sqrt$ भिद्. 2.1.

बिलम्-√ मृ. 2. 17.

बिल्वम् $-\sqrt{2}$; $\sqrt{4}$ भेद्. 1. 14.

बिसम्-√बिस् (to split or to grow). 2. 24.

बुप्तम् $-\sqrt{ब्रुच् . 10.44.}$

बुन्दः- $\sqrt{\text{Haq}}$; $\sqrt{\text{qr}}$ with भय ($\sqrt{\text{H}}$); $\sqrt{\text{q}}$ with भास्. 6. 32.

बुसस्-√नू (to sound); √श्रंश्. 5. 19. बुबदुक्थ:-√बृंह् and √वच्. 6. 4.

इन्हम-√न् (to make a sound); √अंश्. 2. 22.

बृहत्-√बृंह्. 1. 7.

बृहती- $\sqrt{2}$ ह्ह्. 7. 12.

बृहस्पति:- $\sqrt{\text{un}}$ or $\sqrt{\text{unq}}$ with बृहत् $(\sqrt{2})$. 10. 11.

ब्रह्मग्स्पतिः- $\sqrt{\text{qr}}$ or $\sqrt{\text{qr}}$ with ब्रह्मन्. 10. 12.

ब्रह्मा-√ बृंह्. 1. 8.

भगः- $\sqrt{$ भज्. 1. 7; 3. 16.

भद्रम् $-\sqrt{}$ भज्; श्रामि $+\sqrt{}$ दु; $\sqrt{}$ रम् with $\sqrt{}$ भू; 4.10; $\sqrt{}$ भन्द्. 11.19; from भाजन. 4.10; 11.19; 12.17.

भन्दनाः $-\sqrt{$ भन्द् (to praise). 5. 2.

भर:- $\sqrt{2}$; $\sqrt{\epsilon}$. 4. 24.

भरूजा $-\sqrt$ भ्रस्ज् . 2.2.

भागम् $-\sqrt{2}$. 4. 26.

भारद्वाज: $-\sqrt{2}$. 3. 17.

भीम: $-\sqrt{1}$ भी. 1. 20.

भीष्मः $-\sqrt{}$ भी. 1.20.

भुरण्यु:- $\sqrt{}$ नी with भूरि. 12. 22.

भूरि-√भू. 2.7.

भृगु:-√भ्रस्ज् . 3.17.

मृिमः-√भ्रम्. 6.20.

भाता- $\sqrt{2}$ (to take or to bear). 4. 26.

मगन्द:- $\sqrt{\mathbf{q}}$ and $\sqrt{\mathbf{q}}$ with द्या and मा. 6. 32.

मधम् $-\sqrt{\dot{\pi}}$ ह (to give . 1. 7.

मङ्गलम्-√गृ (to invoke); √गृ (to swallow); √मस्त् with श्रङ्ग and suffix ल; √गम् with माम्. 9. 4.

मञ्जूका: $-\sqrt{$ मस्ज् . 9.5.

मण्डः- $\sqrt{$ मद्; $\sqrt{$ **मु**द्. 9.5.

मण्डूका:-√मस्ज्; √मद् (to rejoice); √मन्द् (to be satisfied); √मण्ड् according to grammarians; from मण्ड (water) and श्रोकस् (abode). 9. 5.

मत्सर:- $\sqrt{$ मन्द् (to satisfy). 2. 5.

मत्स्याः- $\sqrt{}$ स्यन्द् with मधुः $\sqrt{}$ मद्.6.27.

मधु- $\sqrt{$ मद्. $2.2;4.8;\sqrt{}$ धम्. 10.31.

मनः $-\sqrt$ मन् 4.4.

मनु:- $\sqrt{$ मन्. 12. 33.

मनुष्याः- $\sqrt{$ मन्; $\sqrt{$ मनस्य् (to be wise);

descendants of मनु or मनुष्. 3. 7.

मन्त्रा:- $\sqrt{$ मन्. 7. 12.

मन्दी- $\sqrt{\text{मन्द}}$ (to praise). 4. 24.

सन्द्- $\sqrt{$ सद्. 4.12.

मन्द्रा $-\sqrt{\pi q}$. 11. 28.

मन्द्रजिह्नम्- $\sqrt{$ मद् or $\sqrt{$ मुद् with जिह्ना. 6. 23.

मन्यु:-√मन् (to shine, to be angry; to slay). 10. 29.

मस्तः- $\sqrt{\text{HI}}$ with $\sqrt{\text{s}}$ or $\sqrt{\text{seq}}$; $\sqrt{\text{g}}$ or $\sqrt{\text{s}}$ with महत, 11. 13.

मरुद्वृधा: $-\sqrt{2}$ with मरुद. 9. 26. मर्थ: $-\sqrt{2}$ स. 3. 15.

मर्यादा-म्रा+ $\sqrt{\overline{q}}$ with मर्थ. 4. 2.

महान्-√हा with मान according to Sakapuni; √मंह. 3. 13.

मांसम्- $\sqrt{$ सद् with मनस्. 4.3.

भाङ्गदः-श्रा+ $\sqrt{114}$ with $\sqrt{3}$ and मास् =मामागमिष्यतीति ददाति. 6. 32.

मातर:- $\sqrt{41}$. 12. 7; cf. 2. 8.

मातरिश्वा- $\sqrt{24}$ with मातृ (=श्चन्तरिज्ञम्); $\sqrt{24}$ with श्राशु and मातृ. 7. 26.

माता-\/मा. 2. 8; cf. 12. 7.

मात्रा $-\sqrt{1}$ मा. 4.25.

मासाः $-\sqrt{1}$ मा. 4.27.

मासकृत्- $\sqrt{2}$ with मास. 5. 21.

मित्र:- √ त्रै with √ मी; √ द्रु with √ मी; causal of √ मिद्. 10. 21.

मिथुनौ-√िम (to depend) with the suffix थु or थ and having √िनी or √वन् as the last member. 7.29.

मुचीजा- $\sqrt{$ मुच्+ $\sqrt{}$ शी+ $\sqrt{}$ तन्. 5.19. मुब्ज:- $\sqrt{}$ मुच्. 9.8.

मुद्रजः-√गॄ with मद् or मुद् or मदन; from मुद्र with the possessive suffix ज. 9. 24.

सुष्टिः- \sqrt सुच्; \sqrt सुष्; \sqrt सुद्. 6.1.

मुसलम्- $\sqrt{2}$ with मुहु: . 9. 35.

सुहु:- $\sqrt{$ सुह् . 2. 25.

मुहूर्तः-from ऋतु with मुहु: 2. 25.

मूर्घा-√धा with मूर्त. 7. 27.

मूलम् $-\sqrt{\mathbf{y}}$ च्; $\sqrt{\mathbf{y}}$ प्; $\sqrt{\mathbf{y}}$ ह. 6.3.

मूषः- $\sqrt{ मुष्. 4.5.}$

मूषिका:- $\sqrt{ मुष् . 4.5. }$

मृगः- $\sqrt{$ मृज् (to go). 1. 20; $\sqrt{$ मृग्. 9. 19.

मृत्यु:-causal of $\sqrt{2}$; $\sqrt{2}$ with $\sqrt{2}$ with $\sqrt{2}$ $\sqrt{2}$

मृदु:- $\sqrt{\pi}$ द्. 2. 2.

मेघः $-\sqrt{$ मिह्. 2.2,21.

मेदः $-\sqrt{\mu}$ द्. 4. 3.

मेघा- $\sqrt{}$ धा with मति. 3. 19.

मेधावी-from मेधा with the possessive suffix वत् (विन्). 3. 19.

मेनाः $-\sqrt{$ मन्. 3. 21.

मेष: $-\sqrt{\rm H}$ ष्. 3. 16.

मेहना- $\sqrt{$ मंह् . 4.4.

यकृत्- $\sqrt{$ कृत् with यथा. 4. 3.

यजतस्य- $\sqrt{$ यज् . 8. 7; cf. 8. 11; I2. 17.

यजुः $-\sqrt{$ यज्.7.12.

यज्ञ:- $\sqrt{2}$ यज्; $\sqrt{2}$ यज्ज्; from यजुस् with $\sqrt{3}$ द or $\sqrt{-1}$, 3. 19.

यमः $-\sqrt{2}$ यम्. 10.19.

यमुना-√यु. 9. 26. यहः-√या and √हे. 8. 8. युज्जम्-√युज्. 9. 24. युवा-√यु. 4. 19. यूथम्-√यु. 4. 24. योक्ताणि-√युज्. 3. 9. योनि:-√यु. 2. 8; cf. 2. 19.

योषा-√यु. 3. 15.

रंख-√रम्. 6. 17.
रच:-√रच्; √चय् with रहस्; √चच्
 with रात्रि. 4. 18,
रजः-√रञ्ज्. 4. 19.
रज्जः-√स्ज् (Durga). 2. 1.
रयाय-√रम्. 6. 33.
रथः-√रंह (to go); from स्थिर by
 metathesis; √स्था with √रम्;
 √रप्; √रस्. 9. 11.
रम्भ:-√रम्. 3. 21.
रयाः-√रा (to give). 4. 17.
ररायः-√रा. 2. 12.
ररिवान्-√रा. 4. 25.

रिष्म:-√यम्. 2. 15.
रसा-√रस् (to make a sound).
11. 25.
राका-√रा (to give). 11. 30.
राजा-√राज्. 2. 3.
राड्-√राज्. 12. 46.
राज्ञि:-√रम्: √रा (to give). 2. 18.
राघ:-√राघ्. 4. 4.
रामा-√रम्. 12. 13.

रास्पिनः $-\sqrt{\epsilon q}$; $\sqrt{\epsilon q}$. 6. 21.

रुजाना:-√रुज्. 6. 4.
रुद्र:-√रु; √द्रु with √रु; causal of
√रुद्. 10. 5.
रुपत:-√रुप्. 5. 2.
रुपत्-√रुप् (to shine). 2. 20; 6. 13.
रुपम्-√रुप्. 2. 3; 3. 13.
रेक्ण:-√रिप्. 3. 2.
रोदिसिप्राम्-√पृ with रोदसी. 7. 28.
रोदसी-√रुप्. 6. 1.
रोध:-√रुप्. 6. 1.

बच्मी:-√बभ्; √बच्; desid. of √बभ्; √बान्ब्; √बष् (to desire); √बग् (to cling); √बज्ज् (to be ashamed). 4.10. बता-√बत्. 5. 26. बाङ्गबम्-√बग्; from बाङ्ग्ब with the possessive suffix. 6. 26. बाङ्ग्बम्-√बग्; √बङ्गः √बम्ब्. 6. 26. बाजा:-√बाज्. 6. 9. बिबुजा-√बी with वि+√भज्. 6.28. बोधम्-√खुभ्. 4.14. बोम-√खुः, √बी. 3. 5. बोष्ट:-√रुज्. 6. 1.

वंश:-√शी with वन; √वन् and √श्रु.
5. 5.
वच:-√ऊह् or √वह्. 4. 16.
वज्र:-√वृज्. 3. 11.
विशिक्-√निज्. 2. 17.
वध्ः-√वह. 2. 2.
वनम्-√वन्. 8. 3.
वनर्ग्-√गम् with वन. 3. 14.

वनस्पति:- $\sqrt{\text{uror}}\sqrt{\text{ura}}$ with वन. 8.3. वच्य:- $\sqrt{\text{वम}}$. 3. 20.

वयाः (branches)- \sqrt{a} (to move). 1. 4.

वयुनम् $-\sqrt{2}$ वी. 5.14.

बर:- $\sqrt{9}$ (to choose). 1. 7.

atte: $-\sqrt{\epsilon}$ with at $(\sqrt{2})$; $\sqrt{2\epsilon}$. 5. 4.

वरीय:-comparative of वर. 8. 9.

वरुणः- $\sqrt{2}$. 10. 3.

वरेण्यः- $\sqrt{2}$ (to choose). 12. 13.

वर्णः (colour)- $\sqrt{2}$. 2. 3.

वर्षः- $\sqrt{2}$. 5. 8.

वर्षाः- $\sqrt{2}$ ष्. 4. 27.

वलः $-\sqrt{7}$ ह. 6.2.

वबिध- \sqrt{a} च् ; \sqrt{a} ह्. 3.13.

विद्र:- $\sqrt{2}$. 2. 9.

वसवः-√वस् cl. II; √वस् cl. VI. 12. 41.

वसुधिती- $\sqrt{\text{unwith}}$ वसु. 9. 42.

वस्त्रम्- $\sqrt{$ वस् . 4. 24.

वस्त्रमथिम्- $\sqrt{$ मथ् with वस्त्र. 4.24.

वह्नयः- $\sqrt{2}$ वह् . 8.3.

वाक् $-\sqrt{aच}$. 2. 23.

वाचस्पतिः $-\sqrt{\text{पा or }\sqrt{\text{vlig}}}$ with वाच् 10.17.

वाजगन्ध्यम् $-\sqrt{11}$ with वाज. 5.15.

वाजपस्त्यम्- $\sqrt{4}$ पत् with वाज. 5.15.

वाजी $-\sqrt{$ विज्.2.28.

वात:- $\sqrt{10.34}$.

वाताप्यम्-म्रा+√प्ये with वात. 6. 28.

वामम् $-\sqrt{$ वन्. 6. 22, 31; cf. 4. 26;

11.46.

वामस्य- $\sqrt{$ वन्. 4.26; cf. 6.31; 11.46.

वायु:-√वा; √वी (to go); √इ accoring to Sthaulasthivi.

10. 1.

चारि-causal of $\sqrt{2}$. 9. 2.

वार्यम् $-\sqrt{2}$. 5.1.

वालम् $-\sqrt{2}$. 11. 31; cf. 1. 20.

वावशानः $-\sqrt{a}$ श्; \sqrt{a} श्. 5.1.

वाशी- $\sqrt{2}$ वाश्. 4.16.

वासराणि- \sqrt{a} स्; $a+\sqrt{a}$ स्. 4. 7.

वास्तः- $\sqrt{$ वस् (to dwell). 10. 16.

वास्तोष्पति:- $\sqrt{\text{qr}}$ or $\sqrt{\text{qr}}$ with वास्तु. 10. 16.

वाहिष्ट:-superlative from $\sqrt{4}$ ह. 5. 1.

विः (bird)- \ वी (to go). 2. 6.

विकट:-√कृद् with वि; वि+√क्रम्. according to Aupamanyava. 6. 30.

विद्धानि- $\sqrt{$ विद्. 6.7; cf. 1.7; 3.12.

विधर्ता-वि+ $\sqrt{9}$. 12. 14.

विधवा-वि+√धू; वि+√धाव् according to Carmasiras; वि and धव; वि and धातृ. 3. 15.

विपार्-वि+ $\sqrt{\text{पर}}$; वि+ $\sqrt{\text{पास}}$; वि+ π + $\sqrt{\text{श्राप}}$. 9. 26.

विभीदकः-वि+ $\sqrt{$ भिद्. 9.8.

वियुते- $\sqrt{2}$ with वि. 4. 25.

विराद्-वि+ $\sqrt{1}$ राज् ; वि+ $\sqrt{1}$ राष् ; वि+प्र+ $\sqrt{1}$ प्राप् . 7. 13.

विवन्नसे- $\sqrt{वच्;}\sqrt{ag.}3.13.$

विवस्तान्-वि+ $\sqrt{$ वस् with the possessive suffix. 7. 26.

विवासितः-वि $\sqrt{2}$ वास् $\sqrt{2}$ शास् $\sqrt{2}$ शास् $\sqrt{2}$ विश्वकदाकषः-ग्रा+ 🗸 कृष् with चकद and बि. 2. 3. विश्पति:- $\sqrt{\mathbf{q}}$ or \mathbf{q} with विश्व. 12. 29; cf. 4. 26; 5. 28. विश्वतिम्- Vपा or Vपाल् with विश्व. 4. 26; cf. 5. 28; 12. 29. विश्वती- Vul or Vula with विश्व. 5. 28; cf. 4. 26; 12. 29. विश्वकर्मा – $\sqrt{2}$ with विश्व. 10. 25. विश्वमिन्वा:- $\sqrt{\epsilon}$ with विश्व. 8. 10. विषम्- \sqrt{a} ष्; वि+ \sqrt{m} (to purify); वि+ $\sqrt{$ सच्. 12.26. विषिते-वि+ $\sqrt{1}$ सि; वि+ $\sqrt{1}$ सद्. 9. 39. विषुण्ख-(विषमस्य) from सम with वि. 4. 19. विष्टप्- $\sqrt{$ विश् . 2.14.विष्ठितम्-वि+ $\sqrt{2}$ श्या. 9.13.विष्णुः-वि+ \sqrt ासः; $\sqrt{$ विश्; वि+ $\sqrt{$ श्रश्. 12. 18. विसुह:-वि+ $\sqrt{4}$, 6.3. वीर:-वि+ $\sqrt{\hat{\mathbf{s}}}$ र; $\sqrt{\hat{\mathbf{q}}}$ (to go); $\sqrt{\hat{\mathbf{q}}}$ र (to be powerful). 1. 7. वीरुधः-वि $+\sqrt$ रुह्.6.3. बुकः-वि+ $\sqrt{2}$; वि+ $\sqrt{2}$; वि+ $\sqrt{2}$, $\sqrt{2}$ ज्; वि+ $\sqrt{2}$ ज्. 5.20,21; वि+ $\sqrt{$ इत्. 6.26.वृत्तः- $\sqrt{$ वरच् ; चा $+\sqrt{2}$. 2. 6; $\sqrt{$ वरच्. 12. 29. बृत्र:- \sqrt{a} : \sqrt{a} व्द : \sqrt{a} व्य . 2. 17. वृषभः - \sqrt{a} ष्; \sqrt{a} ह्. 4. 8; 9. 22.

वृषत:-from शील with वृष. 3. 16.

वषा-1/वृष . 11. 47.

वृषाकपि:-√कम्प् with वृषा. 12. 27. वेद्याभि: $-\sqrt{100}$ विद्. 2.21.वेन:-√वेन् (to long for). 10. 38. वैखानसः-वि $+\sqrt$ खन्. 3.~17.वैतसः-वि+ $\sqrt{\pi}$ स्. 3.21.वैश्वानर:-from विश्वानर=√ऋ with विश्व: Vनी with नर and विश्व. 7. 21. ब्याघः-वि+न्रा+ $\sqrt{$ घाः, वि+न्ना+ $\sqrt{$ हन्. 3. 18. बजः $-\sqrt{$ बज्..6.2.व्रति: $-\sqrt{2}+\sqrt{16}+\sqrt{12}$ तन्. 6.28. ब्रतम् $-\sqrt{2}$. 2. 13. बन्दी- $\sqrt{\alpha}$ वन्द्, (to become soft). 5. 15. शंयु:- $\sqrt{शम्+\sqrt{3}}$. 4. 21. शकटम्-√तक् with शनकै: or शब्द; from शक्त with इत ($\sqrt{\xi}$). 6. 22. शकुनि:-√शक्; √शक् with √नी or \sqrt{a} or \sqrt{a} कु with शम्. -9.3.शक्तर्यः $-\sqrt{शक्. 1.8}$. शत्रु:- $\sqrt{शम्$; $\sqrt{शद्. 2. 16}$. शन्तनु:-from तनु with शम्. 2. 12. शम्बः- \sqrt शम्; \sqrt शद्. 5.24.शरः- $\sqrt{शृ. 5.4.}$ शरद् $-\sqrt{ शृ;}\;\sqrt{ ध्रा.}\;4.\;25.$ शरारु:- $\sqrt{शृ. 6.31}$. शारीरम्- $\sqrt{श}$; $\sqrt{शम्. 2. 16}$; 3. 5. शर्म- $\sqrt{8}$. 9. 19, 32; 12. 45. शर्या:-√स्ज्; from शर. 5. 4. शर्याम्-from शर. 10. 29.

शल्मालि:- $\sqrt{श}$; from शर. 12. 8. शशमानः $-\sqrt{शंस्. 6.8.}$ शाखा:- $\sqrt{शी}$ with ख; $\sqrt{शक्. 1. 4}$; $\sqrt{ शक्. 6. 32.}$ शाशदानः $-\sqrt{शद्. 6.16}$. शिताम- \sqrt{i} सि; from श्याम (\sqrt{i} श्ये) according to Taitiki; from शिति and मांस according to Galava. 4. 3. शिति:- $\sqrt{शो.}$ 4. 3. शिपिविष्ट:- Vविश् with शिपि or शेप. 5, 8, शिमि- $\sqrt{शम}$; $\sqrt{शक्. 5. 12}$. शिरः- $\sqrt{शी}$; $\sqrt{श्रि. 4. 13}$. शिरिन्बिठ:- $\sqrt{\gamma}$ with बिठ. 6. 30. शिवम् $-\sqrt{शिष्. 10.17.}$ शिशिरम्- $\sqrt{शृ; \sqrt{शम्. 1. 10}.}$ शिशु:- $\sqrt{\dot{\eta}}$ संस्; $\sqrt{\dot{\eta}}$ (to give). 10.39. शिश्रम्-√श्रथ्. 4. 19. शुक्-√शुच्. 6. 1. श्रकम्- $\sqrt{$ श्रच् (to shine). 8. 11. शुक्रपिशम्-√पिश् with शुक्र. 8. 11. श्रुचि:-√श्रुच् (to glow). 6. 1. श्रुत्दी-√द्ध with श्रुः √द्ध with श्रु and $\sqrt{\overline{g}}$ ड्. 9. 26. श्वनासीरौ-from श with √स. 9. 40. शुन्ध्युः $-\sqrt{ शुध् . 4. 16.}$ श्रुआ:-√श्रुम्. 12. 43; cf. 9. 39. शुभ्रे-√शुभ्. 9. 39; cf. 12. 43. श्रुरुध:-√रुष् with श्रुच्. 6. 16. शुष्मम्- \sqrt शुष्. 2.24.

ग्रः-√श or √शव् (to go). 4. 13.

शूर्पम् $-\sqrt{n}$; \sqrt{n} with \sqrt{n} . 6. 9. श्रङ्गम् $-\sqrt{19}$; $\sqrt{19}$; $\sqrt{19}$; $\sqrt{19}$ with शरण or शिरस्. 2. 7. शेप:-√शप् (to touch). 3. 21. शेव:-√शिष्. 10. 17. शेष: $-\sqrt{शिष्. 3.2.}$ रमशा- $\sqrt{3}$ श् with शु or रम. 5.12. रमशानम्-रम $+\sqrt{शी. 3.5.}$ रमश्रु-रम+√श्रि. 3.5.श्यामम् $-\sqrt{22}$. 4. 3. श्येनः-√शंस्. 4.24.श्रद्धा-√धा with श्रद्. 9. 30. श्रव:- $\sqrt{8}$. 10. 3. श्रृष्टी-√श्रश् with श्र. 6. 12. श्रेगि:-√श्रि. 4. 13. श्रोणि:- V श्रोण् (to go forward). 4. 3. श्लोक:-√श्र. 9, 9. श्व:- $\sqrt{\dot{x}}$ ांस् . 1. 6. श्वज्ञी- $\sqrt{\epsilon}$ न् with स्व. 5. 22. श्वा- $\sqrt{2}$ with \mathbf{z} ; $\sqrt{2}$ (to go); √श्रस्. 3. 18. श्वात्रम्- $\sqrt{2}$ त् with श्राशु. 5.3.श्वेत्या $-\sqrt{श्वित्. 2. 20.}$ षट् $-\sqrt{\kappa}$ ह.4.27. संवत्सरः-सम् $+\sqrt{2}$ वस् . 4.27. सक्त:- $\sqrt{सच्$; $\sqrt{कस}$ by metathesis. 4. 10. सक्थि $-\sqrt{4}$ सच् . 9.20. सखाय:-√ख्या with स (सह=समान).

7. 30.

सङ्का:- $\sqrt{$ सच्; सम्+ $\sqrt{$ कृ. 9.14.संग्रामः-सम् $+\sqrt{\eta}$; सम् $+\sqrt{\eta}$; from ग्राम with सम्. 3. 9. सजोषा:- $\sqrt{3}$ ष् with स (सह). 8. 8. सत:- $\sqrt{2}$ स्. 3. 20. सत्यम्-√इ and √श्रस् (to be) 1.13; $\sqrt{$ तन् with सत्; ${
m from}$ सत् $(\sqrt{ % {
m s}})$ to be). 3. 13. सदान्वे-from the intensive of V द (to shout) with सदा. 6.30. सधमादम्-Vमद् with सध (together). 7.30. संतवीत्वत्-√तन् with सम्. 2. 28. सपः $-\sqrt{\mathrm{स}\mathrm{q}}$ (to touch). 5. 16. सप्त $-\sqrt{$ सृप्. 4. 26.सप्रथा:-from पृथु ($\sqrt{$ प्रथ्) with सर्व. 6.7; cf. 9. 32. समदः-सम् $+\sqrt$ श्रद्; सम् $+\sqrt$ मद्. 9.17. समनम्-सम् $+\sqrt{ श्रन् };$ सम् $+\sqrt{ मन्. 7.17}.$ समुद्र:-सम्+उद्+ $\sqrt{ हु;}$ सम्+श्रमि+ $\sqrt{ हु;}$ सम् $+\sqrt{3}$ द्; सम् $+\sqrt{3}$ द्; सम्+3दक. 2. 10. सरः- $\sqrt{}$ स्. 9.26.सरण्यु:- $\sqrt{4}$. 12. 9. सरमा $-\sqrt{7}$ स. 11. 24. सरस्कम्-formed by reduplicating $\sqrt{4.6.3.}$ सर्वम् $-\sqrt{4}$ स. 2.24. सर्वताता- $\sqrt{तन् with सर्व. 11.24.}$ सललूकम्- $\sqrt{ लुम् with सम्; \sqrt{ स with }}$ reduplication. 6. 3.

सविता- $\sqrt{4}$. 10. 31.

सवीमनि $-\sqrt{4}$. 6. 7.

सिंस्–सम्+ $\sqrt{2}$ सा. 5.1.सहस्रम्-from सहस् with the possessive suffix. 3. 10. साधु: $-\sqrt{$ साध्. 6.33.साध्या:- $\sqrt{$ साध्. 12. 40. सानु–सम्+उद्+ $\sqrt{193}$; सम्+उद्+ $\sqrt{193}$ नुद्. 2, 24, साम- $\sqrt{2}$ स्; $\sqrt{1}$ with सम्; $\sqrt{1}$ with सम. 7. 12. सामि- $\sqrt{4}$ ो. 6.23. सिंह:- V सह; V हिंस् by metathesis; सम् $+\sqrt{\xi}$ न्; सम् $+\sqrt{\xi}$ ा. 3.18; $\sqrt{\text{सह}}$. 8. 15. सिकता:- $\sqrt{$ कस् Durga. 2. 1. सिनम् $-\sqrt{\mathbf{R}}$. 5. 5; 11. 31. सिनीवाली-from सिन with वाल 1. period; 2. hair. see सिनम् and सिन्धु:- $\sqrt{7}$ सु. 5.27; $\sqrt{24}$ स्यन्द्. 9.26. सिलिकमध्यमाः-from मध्यम with $\sqrt{\pi}$ or शिरस्. 4.13. सीमा $\pm \sqrt{\mathrm{सिव्<math>\langle 1...7...} \rangle}$ सीमिका:-√स्यम्. 3. 20. सीर:- $\sqrt{\pi}$. 9. 40. सुलम्-from सु and ख (sense-organ). 3.13. सुदन्न:-√दा with सु. 6. 14. सुदाः-सु+ $\sqrt{$ दा. 2. 24. सुदानव:- $\sqrt{\overline{\varsigma}}$ with सु. 6. 23. सुपर्या:- √ पत् with स. 3. 12; 4. 3. सुपर्थः-√पत् with सु. 7. 31. सुरगानि-√रण् with सु. 11. 50. सुरा-√सु. 1. 11.

· 4

सुरुवमे-√रुच् with सु. 8. 11.

सुरुचः (rays)-सु+\/रुच्. 1. 7.

सुवासाः- $\sqrt{$ वस् with सु. 1.19.

सुविते- $\sqrt{\xi}$ with सु; $\sqrt{\xi}$. 4. 17.

सुविदत्रम्-सु+ $\sqrt{$ विद्; सु+वि+ $\sqrt{$ दा. 7. 9.

सुपोमा- $\sqrt{4}$. 9. 26.

सुष्वयन्ती- $\sqrt{ स्त्रप् ; \sqrt{ सद्; नि+श्रा+} \sqrt{ सद्.}$

8.11.

सूची- $\sqrt{$ सिव्. 11. 31.

सूभर्वम्- $\sqrt{$ भर्व् with सु. 9. 23.

सूर्ते- $\sqrt{\xi}$ र with सु. 6. 15.

सूर्मि:-डार्म with सु. 5. 27.

सूर्यः- $\sqrt{स}$; $\sqrt{स}$; सु+ $\sqrt{\xi}$ र्. 12. 14.

सृणि:- $\sqrt{4}$. 5. 28.

सृप्र:- $\sqrt{44}$ स्व्. 6. 17.

सेना-इन (lord) with स (together).

2.11.

सोमः- $\sqrt{3}$. 11. 2.

सोमपीतये- $\sqrt{\mathbf{q}}$ with सोम. 9. 37.

सोमानम् $-\sqrt{3}$ सु. 6. 10.

स्कन्धः- $\sqrt{}$ स्कन्द्. 6.17.

स्तिपा:- Vपा with स्तिया or स्थित (Vस्था)

6. 17.

स्तिया: $-\sqrt{स्त्यै. 6.17}$.

स्तुक: $-\sqrt{स्त्ये. 11. 32.}$

स्तूप:- $\sqrt{स्त्यै. 10. 33.}$

स्तृभि: $-\sqrt{+7}$. 3. 20.

स्तेन:- $\sqrt{}$ स्त्ये. 3.19.

स्तोका- $\sqrt{}$ शचुत्. 2.1.

स्तोता- $\sqrt{}$ स्तु. 3. 19.

स्तोमः $-\sqrt{+}$ तु. 7. 12.

स्त्रिय:-√स्त्ये (to be bashful). 3. 21.

स्था**गु:-**√स्था. 1. 18.

स्नुपा- $\sqrt{$ सद्; $\sqrt{$ सन् with सु. 12. 9. स्यम्- $\sqrt{$ सो. 6. 9.

स्याजः-सम् $+\sqrt{3}$ ज्; from स्य and जाज. 6. 9.

स्योनम् $-\sqrt{}$ सोः $\sqrt{}$ सेव्. 8.9.

स्व:- $\sqrt{\pi}$ with सु; $\sqrt{\xi}$ with सु; सु with श्ररण. 2. 14.

खब्रा:-√ग्रञ्च् with **सु**. 5. 7.

स्विपवात- $\sqrt{3}$ आप् and $\sqrt{3}$ a with सु. 10. 7.

स्वम् $-\sqrt{श्रि. 5. 22.}$

स्वर्का:-सु+ $\sqrt{29}$ न्यु: सु+ $\sqrt{29}$ न्तुं. 12. 44: cf. 11. 14.

स्वसराणि-Vस with स्वयम्; from the causal of Vस with स्वः. 5. 4.

स्त्रसा-सु असा ($\sqrt{3}$ स्); $\sqrt{4}$ सद् with स्त. 11. 32.

स्त्रस्ति-√श्रस् with सु. 3. 21.

हंसाः $-\sqrt{ हन्. 4. 13.}$

हनु:- $\sqrt{$ हन्. 6. 17.

हर:- $\sqrt{\epsilon}$. 4. 19.

हरयाणः- $\sqrt{\epsilon}$ with यान. 5. 15.

हवम् $-\sqrt{\mathbf{a}}$. 10. 2; cf. 5. 1; 11. 18; 12. 44.

हवानाम् $-\sqrt{\mathbf{\hat{g}}}$. 5. 1; cf. 10. 2; 11. 18; 12. 44.

हविधाने- $\sqrt{}$ घा with हविः .9.36.

हविष्पान्तम् $-\sqrt{\text{पा with हिवः. 7. 25.}}$

हवेषु-√हे. 11. 18; 12. 44; cf. 5. 1; 10. 2:

हस्तः- $\sqrt{$ हन् . 1. 7.

इस्तझ:-√हन् with इस्त. 9. 14.

हासमाने-√हास्; √ह्रष्. 9. 39. हिनोत-√हि. 6. 22; 7. 20. हिमम्-√हन्; √हि. 4. 27. हिरण्यम्-√हर्य् (to yearn after); √रम् with हित or हृद्य; √ह. 2. 10.

हेति:- $\sqrt{ हन्. 6.3.}$

होता-√हु according to Aurnavabha; √हे. 7. 15; cf. 4. 26. हा:-√हा. 1. 6. हद:-√हाद् (to make sound); √हाद् (to make cool). 1. 9. हस्स:-√हस्. 3. 13.

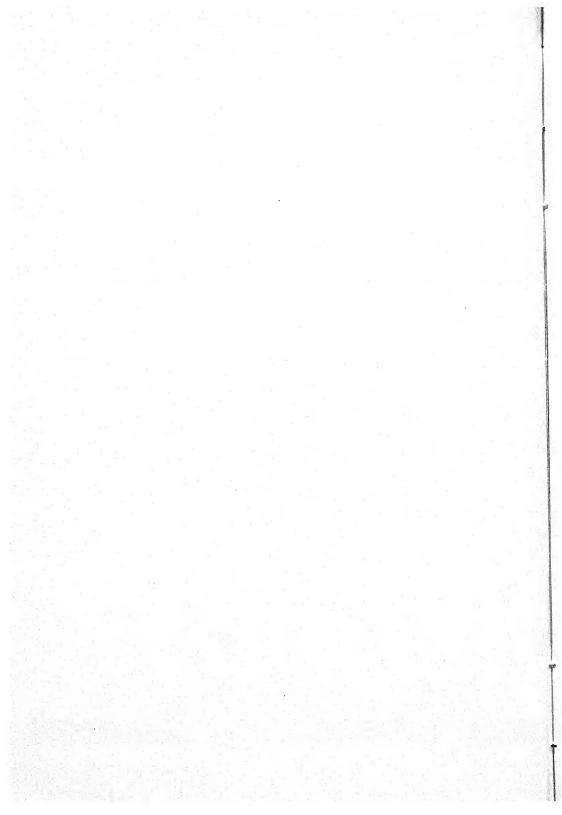
A LIST OF PASSAGES OF THE NIRUKTA,

PRESERVED AS QUOTATIONS

BY SAYANACARYA IN HIS

COMMENTARY ON

THE RGVEDA

ऋग्वेदभाष्ये सायणाचार्योद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः।

- तझाख्यानं च समाझायः समाझात इत्यारभ्य तस्यास्तस्यास्ताद्धाच्यमनुभवत्यनुभवती-त्यन्तेद्वांदशभिरध्यायेर्यास्को निर्ममे । तदिप निरुक्षमित्युच्यते । SIRV. p. i. 21.
- N. 1. 1:-तत्र हि चत्वारि पदजातानि नामा-ख्याते चोपसर्गानिपाताश्च । SIRV. p. i. 21.
- 1. 3:-म्रत्रावशब्दो विनिग्रहार्थीयो न्यवेति विनिग्रहार्थीयो । इति यास्केनोक्कत्वात् । SRV. I. 124. 11. p. i. 566.
- 1. 3:-अपेत्येतस्य प्रातिलोग्यम् · · श्रभीत्या-भिमुख्यम् । इति यास्कः । SRV. I. 123. 7. p. i. 559.
- 4:-उच्चावचेष्वर्थेषु निपतन्ति । SIRV.
 p. i. 21.
- 4:-उच्चावचेष्वर्थेषु निपतन्ति। इति यास्के-नोक्तत्वात्। SRV. I. 124. 12. p. i. 566.
- 1. 4:-नेति प्रतिषेधार्थीयो भाषायामुभयम-न्वध्यायं नेन्द्रं देवममंसतेति प्रतिषेधा-र्थीय इति । दुर्मदासो न सुरायामित्युप-मार्थीय इति च । SIRV. p i. 21.
- 4:-उभयमन्वध्यायम् नेन्द्रं देवममंसतेति
 प्रतिषेधार्थीयः पुरस्तादुपाचारस्तस्य यत्प्रतिषेधति । दुर्मदासो न सुरायामित्युपमार्थीय उपिरष्टादुपाचारस्तस्य यनोपिम-

- मीते। SRV. I. 8. 5. p. i. 61.
- 1. 4:-तथा च यास्कः। पुरस्तादुपाचारस्तस्य यस्त्रतिपेधति । उपरिष्टादुपाचार-स्तस्य येनोपाममाति इति । SRV. I. 124. 4. p. i. 563.
- 4:-चिदित्युपमार्थे । इति यास्केनोपमार्थ-स्योक्षत्वात् । SRV. I. 169. 3. p. i. 737.
- 4:- कुल्मापांश्चिदाहरेत्यवकुत्सित इति या-स्केनोक्नत्वात् । SRV. I. 129. 10. p. i. 588.
- 4:-तदुर्क यास्केन । श्रथाप्युपमार्थे भवति वृत्तस्य नु ते पुरुहूत वयाः । SRV. I. 91. 3. p. i. 403.
- 1. 4:-वयाः शासा वेतेर्वातायना भवन्ति । SRV. I. 59. 1. p. i. 291.
- 4:-एतस्मिन्नेवार्थे देवेभ्यश्च पितृभ्य एत्याकारः । SRV. I. 48. 16. p. i. 246.
- 5:-अत्र यास्कः। अगस्त्य इन्द्राय हिविनि-रूप्य मरुद्रथः संप्रदित्सांचकार स इन्द्र एत्य परिदेवयांचके। SRV. I. 170.
 p. i. 739.
- 1. 7:- उक्नं च यास्केन । श्रथापि पदपूरणः । नूनं सा ते प्रति वरं जिरत्रे । SRV. VIII. 10. 21. p. iii. 290.
- 1. 7:- उक्नं यास्केन । हस्तो हन्तेः प्राशुईनने ।

- SRV. VI. 30. 2. p. ii. 770.
- 1. 7:-हस्तो हन्तेरिति निस्क्रम् । SRV. IX. 79. 4. p. iii. 729.
- 7:-मंहतिर्दानकर्मा । SRV. I. 57. 1.
 p. i. 284.
- 1. 7:-वीरो वीरयत्यिमत्रान्वेतेवी स्याद्गति-कर्मणो वीरयतेवी । इति निरुक्रम् । SRV. X. 10. 2 p. iv. 21.
- 1. 7:-वारो वीरयत्यमित्रान् वेतेवी स्याद्गति-कर्मणो वीरयतेवेत्यन्तं निरुक्तमनुसंधेयम्। SRV. II. 11. 21. p. ii. 32.
- 7:-यदाह त्व इति विनिप्रहार्थीयं सर्व-नामानुदात्तम् । SRV. I. 113. 5. p. i. 498.
- 1. 8:-ऋचामेक: पोषमास्ते पुपुष्वान् होतर्ग-र्चनी । इत्यादिनिस्क्वानुसारेखार्थोऽभ्य-धायि । SRV. X. 71. 11. p. iv. 223.
- 1. 8:-ऋचामेक: पोपमास्ते पुपुष्वान् होत-र्गर्चनी । SIRV. p. i. 1.
- 8:-ब्रह्मेको जाते जाते विद्यां वदित ब्रह्मा सर्वविद्यः सर्व वेदितुमहिति । SRV. I. 162. 5. p. i. 685.
- 1. 8:-श्रत्र यास्क: । श्रध्वर्गुरध्वरयुरध्वरं युनक्रयध्वरस्य नेताध्वरं कामयत इति । SRV. II. 14. 1. p. ii. 41.
- 8:-अध्वर्युरध्वरयुरध्वरं कामयत इति वेति हि निरुक्तम् । SRV. II. 1. 2. p. ii. 2.
- 9:-अचिमन्तः कर्णवन्तः सखायोऽचि चष्टेरित्यादिकं निरुक्तमत्र द्रष्टन्यम् । SRV. X. 71. 7. p. iv. 222.
- 1 9:- मिताचरेध्वनर्थकाः क्रमीमिदिति ।

- SRV. I. 50. 1. p. i. 248.
- 9:- श्रथ ये प्रवृत्तेऽथेंऽमिताचरेषु प्रन्थेषु वाक्यपूर्णा श्रागच्छान्ति पदपूर्णास्ते मिताचरेष्वनर्थकाः कमीमिद्विति। SRV. I. 9. 2. p. i. 64.
- 1. 9:-तथा च यास्काचार्यः । मिताचरेष्वन-र्थकाः कर्मामिद्विति । ${\rm SRV.~I.~123.}$ $11. {\rm p.~i.~561.}$
- 1. 10:-एमेनं सजता सुते। श्रास्जतैनं सुते। SRV. I. 9. 2. p. i. 65.
- 1. 10:-कमित्ययं शिशिरं जीवनाय कम्। SRV. V. 83. 10. p. ii. 678.
- 1. 12: नामान्याख्यातजानीति शाकटायनो नैस्क्रसमयश्च।न सर्वाणीति गाग्यों वैया-करणानां चैके । SRV. I. 1. 1. p. i. 25.
- 1. 15:-तिद्दं विद्यास्थानं व्याकरणस्य कात्स्नर्यं स्वार्थसाधकं च । SIRV. p. i. 21.
- 1.17:-अत्र निरुक्षम्। अवसायाश्वानिति स्यतिरूपसृष्टा विमोचने । SRV. I. 104.1.~p.i.457.
- 1. 17:-स्यतिरूपसृष्टो विमोचने । SRV. VII. 28. 4. p. iii. 62.
- 1. 18:- प्रथापि ज्ञानप्रशंसा भवत्यज्ञान-निनदा च ।
- स्थागुरयं भारहारः किलाभूद्धीत्य वेदं न विजानाति योऽर्थम् ।
- योऽर्थज्ञ इत्सकलं भद्रमरनुते नाकमेति ज्ञान-विधूतपाप्मा ॥
- यद्गृहीतमविज्ञातं निगदेनैव शब्द्यते । अन-ग्नाविव शुष्केधो न तज्ज्वलति कहिं-चित् ॥ SIRV. p. i. 15.

- 1. 18:-ग्रथोंऽतेंरिति यास्कः। SRV. II. 39. 1. p. ii. 117; SRV. V. 43. 1. p. ii. 587.
- 9:-ग्रप्येकः पश्यन्न पश्यित वाचिमित्यादि निरुक्षमत्र द्रष्टन्यम् । SRV. X. 71. 4. p. iv. 221.
- 1. 19:-उत त्वः पश्यन्न दद्शं ... सुवासाः । म्रप्येकः पश्यन्न पश्यति वाचमिप च श्रुपवन्न श्रुणोत्येनामित्यविद्वांसमाहार्ध- मिति...... म्रप्येकस्मै तन्वं विसस्ने इति स्वमात्मानं विन्नुणुते ज्ञानं प्रकाशनमर्थ- स्याहानया वाचेति..... उपमोत्तमया वाचा जायेव पत्ये कामयमाना सुवासा म्रह्मुकालेषु सुवासाः कल्याण्वासाः कामयमाना म्रह्मुकालेषु यथा स एनां पश्यति स श्रुणोतीत्यर्थज्ञस्य प्रशंसेति।... SRIV. p. i. 16.
- 1. 20:-तस्योत्तरा भूयसे निर्वचनाय । उत त्वं सख्ये·····श्रफलामपुष्पामिति ॥ SIRV. p. i. 17.
- 20:-ग्रप्येकं वाक्सख्ये स्थिरपीतमित्यादि निरुक्तमनुसंधेयम् । SRV. X. 71.
 p. iv. 221.
- 1. 20:-मृगो मार्ष्ट्रगीतिकर्मणः। इति यास्कः। SRV. I. 145. 5. p. i. 645.
- 1. 20:-भीमो विभ्यत्यस्मात् । SRV. I. 55. 1. p. i. 278.
- 20:-श्रास्मन्नर्थे निरुक्तम् । सृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः । सृग इव भीमः कुचरो गिरिष्ठा सृगो मार्ष्टेर्गतिकर्मणो भीमो बिभ्यत्यस्माद्गीष्मोऽप्येतस्मादेव । कुचर इति चरित कर्म कुत्सितमथ चेदेवताभि-धानं कायं न चरतीति वा। गिरिष्ठा गिरि-

- स्थायी गिरि: पर्वतः समुद्रीणों भवति पर्ववान् पर्वतः पर्व पुनः पृषातेः प्रीणात्वे । SRV. I. 145. 2. p. i. 662.
- 1. 20:-पर्व पुनः पृक्षातेः श्रीक्षातेर्वेति निस्क्रम् । SRV. VIII. 63. 12. p. iii. 481.
- 1. 20:-पर्ववान्पर्वतः पर्व पुनः पृखातेः प्रीखातेर्वा । इति निरुक्तम् । SRV. V. 56. 4. P. ii. 627.
- 20:-पर्ववान् पर्वतः । पर्व पुनः पृषाते: श्रीणातेर्वा । SRV. I. 51. 5. p. i. 255.
- 2. 1:-ग्रथ निर्वचनं तशेषु पदेषु स्वरंसस्कारों समधों प्रादेशिकेन गुणेनान्वितों स्यातां तथा तानि निर्वृ्याद्थानन्वितेऽर्थेऽप्रादेशके विकारेऽर्थनित्यः परीचेत केनचिद्- वृत्तिसामान्येनाविद्यमाने सामान्येऽप्य- चरवर्णसामान्यान्निर्वृ्यान्न त्वेव न निर्वृ्यात् । SRV. I. 1. 1. p. i. 25.
- 2. 2:-कच्या रज्जुरश्वस्थेति यास्केनोक्रत्वात् । SRV. I. 126. 4. p. i. 571.
- 2. 4:-तन्नायं प्रथमो मन्त्रः ।
 विद्या ह वै ब्राह्मण्यमाजगाम गोपाय मा
 शेवधिष्टेऽहमस्मि ।
 ग्रस्यकायानृजवेऽयताय न मा ब्र्या
 वीर्यवता तथा स्यामिति ॥
 य श्रातृण्यवितथेन कर्णावदुः खं कुर्वन्नमृतं संप्रयच्छन् ।
 तं मन्येत पितरं मातरं च तस्मै न
 ब्रह्मेत् कतमचनाहेति ॥ SIRV.
 p. i. 22.
- 2. 5:-तथा च निरुक्षम् । गौरिति पृथिन्या नामधेयं यद्दूरं गता भवति यचास्यां

- भूतानि गच्छन्ति गातेवींकारो नामकरणः। SRV. I. 158. 2. p. i. 672.
- 2. 5:-मत्सरः सोमो मन्दतेस्त्रिक्षकर्मणः । SRV. I. 14. 4. p. i. 89.
- 2. 5:-मत्सरः सोमो मन्दतेस्तृप्तिकर्मणः। इति निरुक्रम् । SRV. I. 125. 3. p. i. 568; SRV. IX. 13. 8. p. iii. 621.
- 2. 5:-मन्सरः सोमो मन्दतेस्तृप्तिकर्मणः इति यास्त्रः । SRV. I. 137. 1. p. i. 615.
- 2. 5:-श्रंशुः शमष्टमात्रो भवतीति यास्कः। SRV. IX. 89. 6. p. iii. 759; IX. 97. 14. p. iii. 780.
- 2. 6:-तथा च यास्कः । वृत्ते वृत्ते धनुषि धनुषि। वृत्तो त्रश्चनाद् वृत्ता त्तां तिष्ठतीति वा। त्ता त्तियतिर्निवासकर्मणः नियता मीमयद्गोः शब्दं करोति । मीमयितः शब्दकर्मा । SRV. VI. 75. 11. p. ii. 890.
- 2. 6:-श्रत्र निरुक्षम् । श्रथाप्यस्यैको रश्मिश्चनद्गमसं प्रति दीप्यते तदेतेनोपेन्नितव्यमादित्यतोऽस्य दीप्तिभवतीति । सुषुम्णः
 सूर्यरश्मिश्चनद्रमा गन्धर्व इत्यपि निगमो
 भवति । सोऽपि गौरुच्यते । श्रत्राह गोरमन्वतेति । SRV. I. 84. 15.
 p. i. 379.
- 2. 7:-श्रयं मन्त्रो यास्केन व्याख्यातः ।
 तानि वां वास्त्िन कामयामहे गमनाय
 यत्र गावो भूरिश्रङ्गा बहुश्रङ्गा भूरीति
 बहुनो नामधेयं प्रभवतीति सतः श्रङ्गं
 श्रयतेवी श्रगातेवी शस्त्रातेवी शरगायोद्रतमिति वा शिरसो निर्गतमिति

- वायासोऽयनाः। तत्र तदुरुगायस्य विष्णो-र्महागतेः परमं पदं पराध्यस्थमवभाति भूरि। पादः पद्यतेः। SRV. I. 154. 6. p. i. 664.
- 2. 8:-मातान्तिरेत्तं निर्मीयन्तेऽस्मिन्भूतानि। इति निरुक्तम्। SRV. I. 160. 2. p. i. 674.
- 2. 8:-सा चायं स शिङ्क इत्येषा मद्देवता तत्र प्रतीयमानं मत्स्वरूपिमत्युपदिदेश । SRV. I. 164. 29. p. i. 709.
- 2. 10:-हिरएयशब्दं यास्को बहुधा निर्विक्ति । हिरएयं कस्माद्धियत श्रायम्प्रमानमिति वा हियते जनाज्जनमित्यादिना । SRV. III. 54. 11. p. ii. 309.
- 2. 10:-तथा च यास्कः । हिरण्यं कस्मादि-स्युपक्रम्य हितरमणं भवतीति वा । SRV. VI. 72. 3. p. ii. 882.
- 2. 10:-हिरण्यं कस्माद्ध्रियते आयम्यमान-मिति वा हियते जनाजनमिति वा हितरमणं भवतीति वा हृद्यरमणं भवतीति वा ह्यंतेवी स्यात्मेण्साकर्मणः। SRV. I. 22. 5. p. i. 115.
- 2. 10:-तथा च यास्कः । समुद्रः कस्मा-त्समुद्दवन्त्यस्मादापः समभिद्रवन्त्येन-मापः संमोदन्तेऽस्मिन्भूतानि समुद्को भवति समुनत्तीति वा । SRV. VI. 72. 3. p. ii. 884.
- 2. 10:-समुद्रः कस्मात्समुद्द्रवन्त्यस्मादापः समभिद्रवन्त्येनमापः संमोदन्तेऽस्मिन्भू-तानि समुद्रको भवति समुनत्तिति वा। SRV. I. 30. 18. p. i. 156.
- 2. 10:-स चैवं यास्केन निस्क्रः । समुदः कस्मात्समदद्रवन्त्यस्मादापः समभिद्रव-

- न्त्येनमापः संमोदन्तेऽस्मिन्भूतानि समु-दको भवति समुनत्तीति वा । SRV. I. 160. 4. p. i. 675.
- 2. 10. घ्रस्य सूक्षस्याख्यानं निरुक्तकारः प्रदर्शयति । देवापिश्वाष्टिषेणः शंतनुश्च कारव्या आतरा वभूवतुः । स शंतनुः कनीयानभिषेचयांचके देवापिस्तपः प्रतिपेदे । ततः शंतना राज्ये द्वादश वर्षाणि देवो न ववर्ष । तमूचुर्काह्मणा घ्रधर्मस्वया चरितो ज्येष्टं आतरमन्तरित्याभिष्वतं तस्मात्ते देवा न वर्पतीति । स शंतनुर्देवापि शिशिच राज्येन । तमुवाच देवापिः पुरोहितस्तेऽसानि याजयानि च त्वेति । तस्यतद्वर्षकामस्क्रम् । SRV. X. 18. 1. p. iv. 324.
- 11. श्रत्राष्टिवेश ऋष्टिवेशस्य पुत्र इत्यादि निरुक्तं द्रष्टव्यम् । SRV. X. 98. 5. p. iv. 325.
- 2. 11. पुत्र: पुरु त्रायते निपरणाद्वा पुत्रस्कं ततस्त्रायत इति वेति यास्कः । SRV. I. 68. 10. p. i. 329.
- 2. 11. पुत्रः पुरु त्रायते निपरणाद्वा । SRV. I. 40. 2. p. i. 212.
- 2.11. पुत्र: पुरु त्रायते इति यास्कः। SRV. I. 125. 3. p. i. 568.
- 2. 11. ऋषिर्दर्शनात् । SRV. IX. 96. 6. p. iii. 770.
- 2. 11. चिकित्वांश्चेतनावान् इति यास्क:। SRV. I. 70. 6. p. i. 333.
- 2. 12. पुर एनं द्वाति। SRV. I. 1. 1. p. i. 24.
- 2. 14. स्वः शब्दं यास्क एवं निरुवाच । स्वरादित्यो भवति सु श्ररणः सु ईरण:

- स्वृतो रसान्त्स्वृतो भासं ज्योतिषां स्वृतो भासेति वा । SRV. I. 148. 1. p. i. 650.
- 2. 14. तथा च यास्कः । स्वरादित्यो भवति सु श्ररणः सु ईरणः । SRV. VII. 10. 2. p. iii. 25.
- 2. 14. तदुक्तं यास्केन । स्वरादित्यो भवति सु श्ररणः सु ईरणः । SRV. I. 112. 5. p. i. 488.
- 2. 14. पृश्चिरादित्यो भवति प्रारनुत एनं वर्ण इति निरुक्तम् । SRV. IX. 83. 3. p. iii. 734.
- 2. 14. न वा श्रमुं लोकं जग्मुपे किंचनाक-मिति । SRV. I. 125. 5. p. i. 569.
- 2. 15. श्राज्यन्तोऽपि काष्टोच्यते क्रान्त्वा स्थिता भवति । इति यास्कः । SRV, VIII. 80. 8. p. iii. 529.
- 2. 15. आज्यन्तोऽपि काष्टोच्यत इति निरुक्तम् । SRV. X. 103. 9. p. iv. 340.
- 2. 15. श्रापोऽपि काष्टा उच्यन्ते कान्त्वा स्थिता भवन्ति । SRV, I. 37. 10. p. i. 202; SRV. I. 32. 10. p. i. 170.
- 2. 16. त्र्रातिष्ठन्तीनामनिविशमानानामित्य-स्थावराणां काष्ठानां मध्ये निहितं शरीरं मेघः । शरीरं श्रुणातेः शस्त्रातेर्वा । वृत्रस्य निण्यं निर्णामं विचरन्ति विजान-न्त्याप इति दीर्घं द्राघतेस्तमस्तनोतेरा-शयदाशेतिरिन्द्रशत्रुरिन्द्रोऽस्य शमयिता वा शातयिता वा तस्मादिन्द्रशत्रु:। तत्को वृत्रो मेघ इति नैस्क्रास्त्वाष्ट्रोऽसुर इत्यै-

- तिहासिकाः । SRV. I. 32.11. p. i. 170.
- 2. 17. पिर्वाणिग्भवतीति यास्कः। SRV. I. 124. 10. p. i. 566.
- 2. 18. प्ररमयति भूतानि नक्तंचारीण्युपर-मयतीतराणीति यास्कः । SRV. III 34. 4. p. ii. 249.
- 2. 19:-अत्र निरुक्षम् । इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योतिरागमत् चित्रं प्रकेतनं प्रज्ञाततममजिनष्ट विभूततमं यथा प्रसूता सवितुः प्रसवाय रात्रिरादित्यस्यवं रात्र्युषसे योनिमरिचत्स्थानम् । SRV. I. 113. 1. p. i. 496.
- 2. 20:-रुशदिति वर्णनाम । इति यास्कः । SRV. VI. 64. 1. p. ii. 865.
- 2. 20:-रुशदिति वर्णनाम रोचतेज्वेलति-कर्मणः। इति यास्कः । SRV. I. 92. 2. p. i. 410.
- 2. 20:-कृष्णं कृष्यतेर्निकृष्टो वर्णः । SRV.

- I. 35. 2. p. i. 186.
- 2. 20:-कृष्णं कृष्यतेर्निकृष्टो वर्णः। इति यास्कः। SRV. I. 123. 2. p. i. 557.
- 2. 20:- श्रत्र निरुक्तम् । रुशद्वत्सा सूर्यवत्सा रुशदिति वर्णनाम रोचते व्यंतिकर्मणः । सूर्यमस्या वत्समाह साहचर्याद्वसहर-णाद्वा । रुशती रवेत्यागात् रवेत्या रवेत तेरिचत्कृष्णा सदनान्यस्याः कृष्णवर्णा रात्रिः कृष्णं कृष्यते निकृष्टो वर्णः । श्रथेने संस्तौति समानवन्ध्य समानवन्धने श्रम्दते श्रमरणधर्माणावन् ची श्रन्चावितीतरेतरमिभिन्नेत्य द्यावा वर्णं चरतस्ते एव द्यावो द्योतनादिप वा द्यावा चरतस्तया सह चरत इति स्यादामिनाने श्रामिन्वाने श्रन्योन्यस्याध्यात्मं कुर्वाणे । SRV. I. 113. 2. p. i. 497.
- 2. 21:-उपर उपलो मेघो भवत्युपरमन्ते-ऽस्मिन्नभ्राण्युपरता भ्राप इति वा । SRV. I. 54. 7. p. i. 275.
- 2. 22:-मेघा एव माध्यमिका देवगणा इति। SRV, X. 27. 23. p. iv. 80.
- 2. 22:-प्रथम इति सुख्यनाम प्रतमो भवतीति यास्क: । SRV. I. 123. 2. p. i. 557.
- 2. 22:-प्रथम इति मुख्यनाम प्रतमो भवति । इति यास्कः । SRV. VI. 72. 1. p. ii. 883.
- 2. 22:-पुरीषं प्रणातेः पूरयतेर्वा । इति यास्कः । SRV. III. 22. 4. p. ii. 194.
- 2. 23:-तत्र सरस्वतीत्येतस्य नदीवदेवतावच निगमा भवन्ति । SRV. I. 3. 12.

- p. i. 40.
- 2. 24:-सानु समुच्छितं भवतीति यास्कः । SRV. I. 128. 3. p. i. 580.
- 2. 24:-सानु समुच्छितमिति यास्क: । SRV. II. 23. 7. p. ii. 65.
- 2. 24:-पारावतन्नीं पारावारचातिनीम् । SRV. VI. 61. 2. p. ii. 855.
- 2. 24:-सुदाः कल्याणदानः । इति यास्कः। SRV. I. 63. 8. p. i. 313.
- 2. 25:-ऋतमित्युद्कनाम । SRV. I. 2. 8. p. i. 33.
- 2. 25:-अत्र निरुक्तम् । उपरमध्वं मे वचसे सोम्याय सोमसंपादिन ऋतावरीऋत-वत्य ऋतामित्युदकनाम प्रत्यृतं भवति सुदूर्तमेवेरयनेरवनेवां । प्राभिद्धयामि सिन्धं बृहत्या महत्या मनीषया मनसईषया स्तुत्या प्रज्ञया वावनाय कुशि-कस्य स्तुः । कुशिको राजा बभूव । SRV. III. 33. 5. p. ii. 243.
- 2. 26:-पाणिः पणायतेः पूजाकर्मणः । SRV. I. 22. 5. p. i. 115.
- 2. 26:-पाणिः पणायतेः पूजाकर्मणः । SRV. III. 54. 11. p. ii. 309
- 2. 26:-उक्कार्थ यास्को बवीति । इन्द्रो अस्मा-नरदृद्वज्ञबाहू रदिति: खनतिकर्मापाहन्वृत्रं परिधिं नदीनामिति व्याख्यातम् । देवोऽन-यत् सविता सुपाणिः कल्याणपाणिः । पाणिः पणायतेः पूजाकर्मणः प्रगृह्य पाणी देवान् पूजयति । तस्य वयं प्रसवे याम उर्वीरुव्यः । SRV. III. 33.6. p. ii. 244:
- 2. 27:-एतामृचं यास्क एवं व्याचष्टे श्राश्ट-एवाम ते कारो वचनानि याहि दूराद-

- नसा च रथेन च निनमाम ते पाययमा-नेव योषा पुत्रं मर्यायेव कन्या परिष्वज-नाय निनमा इति वा । SRV. III. 33. 10. p. ii. 246.
- 2. 28:-श्रिप स वाजी वेजनवानित्यादि नि-रुक्रमनुसंधेयम्। SRV. IV. 40. 4. p. ii. 458.
- 2. 28:-तथा च निरुक्तम् । क्रतुं दिधकाः कर्म वा प्रज्ञां वा । SRV. I. 123. 8. p. i. 560.
- 3. 2:-शेष इत्यपत्यनाम शिष्यते प्रयत इति यास्कः । SRV. I. 93. 4. p. i. 418.
- 3. 2:-तथा च यास्कः । परिहर्तव्यं हि नोपसर्तव्यमरणस्य रेक्णोऽरणोऽपाणों भवति
 रेक्ण इति धननाम रिच्यते प्रयतः ।
 नित्यस्य रायः पतयः स्याम । न शेषो
 श्रग्ने श्रन्यजातमस्ति । शेष इत्यपत्यनाम
 शिष्यते प्रयतोऽचेतयमानस्य तत्प्रमत्तस्य
 भवति मा नः पथो विदुद्धाः । SRV.
 VII. 4. 7. p. iii. 14.
- 3. 4:-दुहिता दुर्हिता दूरे हिता । SRV. I. 34. 5. p. i. 182.
- 3. 4:-एतमर्थं यास्कोऽप्याह । प्रशास्ति वोढा संतानकर्मणे दुहितुः पुत्रभावम् । दुहिता विद्वान्प्रजननयज्ञ-स्य रेतसो वाङ्गादङ्गात्संभूतस्य हृदया-दिवातस्य मातिर प्रत्यृतस्य विधानं पूजयन्नित्यादिना। SRV, III, 31, 1, p. ii, 226.
- 3. 5:—अयं मन्त्रो निरुक्ते स्पष्टं न्याख्यातः । अआतृकेव पुंसः पितृनेत्यभिमुखी संता-नकर्मणे पिरडदानाय न पतिं गर्तारोहि-

- णीव घनलाभाय दाचिणाजा । गर्तः सभास्थाणुर्गृणाते: सत्यसंगरो भवति । तं तत्र याऽपुत्रा याऽपतिका सारोहति तां तत्राचैराझन्ति सा रिक्थं लभत इति SRV. I. 124. 7. p. i. 565.
- 3. 5:-रथोऽपि गर्त उच्यते । इति यास्कः । SRV. V. 62. 5. p. ii. 643.
- 6:-उक्रनिर्वचनद्वयमिभ्रेत्य यास्क ग्राह ।
 न जामये भगिन्ये जामिरन्येऽस्यां जन यन्ति जामपत्यं जमतेर्वा स्याद्गतिकर्मणो
 निर्गमनप्राया भवति। SRV. I. 123.
 p. i. 558.
- 3. 6:-तथा च निरुक्षम् । न जामये भगिन्ये । जामिरन्येऽस्यां जनयन्ति जामपत्यं जमतेवां स्याद्गतिकर्मणो निर्गमनप्राया भवति ।
 तान्व श्रात्मजः पुत्रो रिक्थं प्रारिचत्प्रादाचकारैनां गर्भनिधानीं सनितुर्हस्तप्राहस्य
 यदिह मातरोऽजनयन्त वाह्नं पुत्रमवाह्नं
 च स्त्रियमन्यतरः सन्तानकर्ता भवति
 पुमान्दायादोऽन्यतरोऽर्धयित्वा जामिः
 प्रदीयते परस्मे । SRV. III. 31. 2.
 p. ii. 227.
- 7:-तदुक्तं यास्केन । गन्धर्वाः पितरो देवा श्रमुरा रचांसीत्येके चत्वारो वर्णा निषादः पञ्चम इत्यापमन्यवः । SRV. I. 89. 10. p. i. 399.
- 3. 8:-अत्र तदय वाच इत्यादि निरुक्तं द्रष्ट-व्यम् । SRV. X. 53. 4. p. iv. 158.
- 3. 8:-तथा च यास्कः । गन्धर्वाः पितरो देवा श्रसुरा रचांसीत्येके चत्वारो वर्णा निषादः पञ्चम इत्यौपमन्यवः । SRV.

- 3. 9:-श्रवनयोऽङ्गुलयो भवन्त्यवन्ति कर्माः गीति यास्कः। SRV. I. 62. 10. p. i. 309.
- 3. 9:-म्प्रभीशवोऽभ्यरनुवते कर्माणीति निरु-क्रम् । SRV. I. 38. 12. p. i. 206.
- 3. 9:-श्रत्र यास्कः । श्रवनयोऽङ्गुलयो भव-न्त्यवन्ति कर्माणि कच्याः प्रकाशयन्ति कर्माणि योक्त्राणि योजनानीति व्याख्या-तमभीशवोऽभ्यश्नुवते कर्माणि दश धुरो दश युक्ता वहन्नयः। धूर्धूर्वतेर्वधकर्मण इय-मपीतरा धूरेतस्मादेव विहन्ति वहं धार-यतेर्वा। SRV. X. 94. 7. p. iv. 306.
- 3. 10:-अत्राभिभवामीत्यादि निरुक्तं द्रष्टव्यम्। SRV. X. 48. 7. p. iv. 146.
- 3. 11:-तदुक्रं यास्केन । दूरेऽपि सन्नान्तिक इव सन्दरयसे । SRV. I. 94. 7. p. i. 423.
- 3. 11:-अत्र निरुक्षम् । त्वया वयं सुवर्धायित्रा न्रह्मण्यस्पते स्पृहणीयानि वस्नि मनुष्ये स्य श्राददीमहि याद्य नो दूरे तळितो याश्रान्तिकेऽरातयोऽदानकर्माणो वादान-प्रज्ञा वा जम्मय ता अनमसोऽप्त इति रूपनाम । SRV. II. 23. 9. p. ii. 66.
- 3. 11:-इन्द्रः शुष्णं जघान । SRV. I. 11. 7. p. i. 78.
- 3. 12:-ग्रस्य मन्त्रस्य यन्निरुक्तं यत्र सुपर्णाः सुपतना ग्रादित्यरश्मय इत्यादिकं तदत्र दृष्टन्यम्। SRV. I. 164. 21. p. i. 705.
- 3 12:-पाकः पक्रव्यो भवति । SRV.

- I. 31. 14. p. i 163..
- 3. 12:-पाकः पक्तन्यो भवतीति यास्कः । SRV. I. 129. 1. p. i. 583.
- 3. 13:-सुहितं खेभ्यः खं पुनः खनतेरिति यास्कः । SRV. V. 30. 1. p. ii. 551.
- 3. 13:-तथापि हिकं नुकमित्यादीनि नवी-त्तराणि पदानीत्युक्तवान्यास्काचार्यः । SRV. X. 50. 5. p. iv. 152.
- 3. 14:-तथा यास्क: । तन्त्यक् तन्त्यका वनर्ग् वनगामिनाविद्यमन्थनौ बाहू तस्क-राभ्यामुपिमगिते । SRV. X. 4. 6. p. iv. 9.
- 3. 15:-तथा च यास्कः । कस्विद्धन्नौ भवथः को वां शयने विधवेव देवरं देवरः कस्मा-द्द्वितीयो वर उच्यते विधवा विधातृका भवति विधवनाद्वा विधावनाद्वेति चर्मशिरा अपि वा धव इति मनुष्यनाम । SRV. X. 40. 2. p. iv. 121.
- 15:-तद्वियोगाद्विधवा देवरो द्वियतिकर्मा मर्यो मनुष्यो मरणधर्मा योषा यौतेरा-कुरुते सधस्थाने ; SRV. X. 40. 2. p. iv. 121.
- 16:-चतुरोऽचान्धारयत इति तद्यथा कित-वाद्विभीयादेवमेव दुरुकाद्विभीयाच दुरु-क्ताय स्पृह्येत् । SRV. I. 41. 9. p. i. 217.
- 3. 17:-प्रियमेघः प्रिया श्रस्य मेघा इति यास्कः। SRV. I. 139. 9. p. i. 623.
- 3. 17:-яस्करवः करवस्य पुत्रः करवप्रभवः । SRV. I. 44. 6. р. i. 225.
- 3. 17:-म्ब्रिइरा म्ब्रङ्गाराः। SRV. I. 1.6.

- p. i. 27.
- 3. 17:-म्ब्रिझरा म्रङ्गारा इति यास्कः। SRV. I. 127. 2. p. i. 574.
- 3. 17:-म्ब्रज्ञारेष्विङ्गराः । SRV. X. 67. 2. p. iv. 206.
- 3. 17:-येऽङ्गारा श्रासंस्तेऽङ्गिरसोऽभवन् । इति बाह्यसम्।श्रत्र निरुक्तं च द्रष्टन्यम्। SRV. X. 62. 5. p. iv. 186.
- 3. 17:-श्रिवर्न त्रय इति निरुक्तम्। SRV. I. 139. 9. p. i. 623.
- 3. 17:-प्रियमेधः प्रिया श्रस्य मेधा यथैते-षामृषीणामेवं प्रस्कण्वस्य श्रः ह्वानम् । प्रस्कण्वः कण्वस्य पुत्रः कण्वप्रभवो यथा प्राप्रमिति । विरूपो नानारूपो महिन्नतो महान्नत इति च । SRV. I. 45. 3. p. i. 229.
- 3. 20:-स च प्रिपेट्वेडभीक इत्यासन्नस्येति यास्केनोक्रत्वादासन्नवचन: । SRV. I. 126. 3. p. i. 571.
- 3. 20:-प्रिपत्वे प्राप्तेऽभीकेऽभ्यके । इति यास्कः । SRV. I. 104. 1. p. i. 457.
- 3. 20:- दश्रमभंकमित्यल्पस्य । SRV. I. 31. 6. p. i. 160.
- 3. 20:-दभ्रमभंकिमत्यलपस्येति दभ्रं दभ्नो-तेरिति यास्कः। SRV. I. 127. 7. p. i. 573.
- 3. 20:-तथा च यास्कः। तिरः सत इति प्राप्तस्य तिरस्तीर्णं भवति सतः संहतं भवति। SRV. VI. 75. 9. p. ii. 890.
- 3. 20:-यदाह यास्कः । तिरः सत इति प्राप्तस्य । SRV. VII. 104. 21.

- p. iii. 220.
- 3. 20:-सत इति प्राप्तस्य । इति यास्कः । SRV. I. 61. 7. p. i. 299.
- 3. 20:-तिरः सत इति प्राप्तस्येति निरुक्तम् । SRV. V. 75. 2. p. ii. 661.
- 3. 20:-तथा च यास्कः। त्वो नेम इत्य-र्थस्य। SRV. I. 72. 4. p. i. 340.
- 3. 20:-- अत्र यास्कस्त्वो नेम इत्यर्धस्येत्यु-क्त्वैतदेवोदाजहार । SRV. I. 147. 2. p. i. 648.
- 3. 20:-स्वो नेम इत्यर्थस्येति निरुक्तम्। SRV. V. 61. 8. p. ii. 639.
- 3. 20:-उक्नं च । त्वों नेम इत्यर्धस्य । SRV. VI. 33. 5. p. ii. 777.
- 3. 20:-ऋचाः स्तृभिः । SRV. I. 24. 10. p. i. 132.
- 20-ऋचाः स्तृभिरिति नचत्राणाम्। इति निस्कृत्वात् । SRV. I. 166. 11. p. i. 728.
- 3. 20-नचत्राणि नचतेर्गतिकर्मणो नेमानि चत्राणीति च ब्राह्मण्म् । SRV. I. 50.
 2. p. i. 248.
- 3. 21:-तथा च यास्कः । ग्रारभामहे त्वा जीगी इव दण्डम् । SRV. VIII. 45. 20. p. iii. 432.
- 3. 21:-मेना झा इति स्त्रीणामिति निस्क्रम्। SRV. 1. 161. 4. p. i. 679.
- 3. 21:-मेना झा इति स्त्रीखामिति निरुक्तम्। SRV. IV. 34. 7. p. ii. 445.
- 3. 21:-मेना झा इति स्त्रीग्णाम्। इति यास्कः। SRV. V. 43. 6. p. ii. 588.
- 3. 21:-तथा च यास्कः । मेना झा इति स्त्रीयां मेना मानयन्त्रेना इति। SRV.

- I. 62. 7. p. i. 308.
- 3. 21:-मेना झा इति स्त्रीणां मेना मानय-न्त्येना झा गच्छुन्त्येनाः । SRV. I. 15. 3. p. i. 93.
- 3. 21:-मेना मानयन्त्येना इति । SRV. I. 51. 13. p. i. 260.
- 3. 21:-शेपो वैतस इति पुंस्प्रजननस्येति यास्क: । SRV. IX. 113. 4. p. iii. 829.
- 3. 21:-शेपो वैतस इति पुंस्प्रजननस्येति निस्क्रम् । SRV. X. 95. 4. p. iv. 310.
- 3. 21:--सिषक्क सचत इति सेवमानस्य । SRV. I. 18. 2. p. i. 104.
- 3. 21:-सिपक्क सचत इति सेवमानस्य । SRV. I. 38. 8. p. i. 205.
- 3. 21:-तदाह यास्क: । सचस्वा नः स्वस्तथे सेवस्व नः स्वस्तथे । SRV. VIII. 5. 2. p. iii. 255.
- 3. 21:-स्वस्तीत्यविनाशनाम । SRV. I. 35. 1. p. i. 186; I. 89. 6. p. i. 397.
- 3. 21:-तथा च यास्कः । स्वस्तीत्यविनाश-नामास्तिरभिपूजित: स्वस्तीति । SRV. VII. 1. 1. p. iii. 6.
- 3. 21:-भ्यसते रेजत इति भयवेपनयोः । SRV. I. 31. 3. p. i. 159.
- 3. 21:-भ्यसते रेजत इति भयवेपनयोरिति यास्कः। SRV. I. 87. 3. p. i. 390.
- 3. 21:-भ्यस भयवेपनयोरिति नैस्क्राः । SRV. II. 12. 1. p. ii. 32.
- 3. 22:-अत्र कतरा पूर्वा कतरापरेनयो-

- रित्यादि निरुक्तं द्रष्टच्यम् । SRV. I. 185. I. p. i. 772.
- 2:-तथा च यास्कः । मेथितिराक्रोशकर्मा । श्रपापकं ज्ञान कमहं जातु कोऽस्मद्धीतः पलायते । SRV. VIII. 45. 37. p. iii. 435.
- 4. 3:-- श्रत्र वयो वेर्बहुवचनिमसादि निरुक्तं दृष्टन्यम् । SRV. X. 73. 11. p. iv. 229.
- 4. 3:-चच्च: ख्यातेर्वा चष्टेर्वेति निरुक्तम् । SRV. I. 164. 14. p. i. 701.
- 4. 3:-पूर्धि पूरव देहीति वा। SRV. I. 35. 12. p. i. 195.
- 4. 3:-पृष्टं स्पृशतेरिति निरुक्रम्। SRV. I. 164. 1. p. i. 696.
- 4. 4:-श्रत्र यदिनद्ग चित्रं चायनीयं मंहनीयं धनमस्तीत्यादि निरुक्तं दृष्टन्यम्। SRV. V. 39. 1. p. ii. 573.
- 4. 4:-यदाह यास्क: । यदिन्द्र चित्रं चाय-नीयं मंहनीयं धनमस्ति । यन्म इह ना-स्तीति वा त्रीणि मध्यमानि पदानि । SRV. VIII. 4.21. p. iii. 254.
- 4. 4:-म्रद्रिवन्नद्रिराद्यात्यनेनापि वात्तेः स्यादिति निरुक्तम् । SRV. I. 129. 10. p. i. 588.
- 4. 4:-दमूना दममना वा दानमना वा दानमना वेति निरुक्तवचनम् । SRV. I. 123. 3. p. i. 558.
- 4. 4:-तथा च यास्कः। दमूना दममना वा दानमना वा दानतमना वा। SRV. VI. 71. 4. p. ii. 883.
- 4. 4:-यास्कस्त्वाह । दमूना दममना वा

- दानमना वा दान्तमना वापि वा दम इति गृहनाम तन्मना: स्यात् । SRV. I. 60. 4. p. i. 295.
- 4. 4:-दमूना दममना वा दानमना वा दानमना वा दानसमा वापि वा दम इति गृहनाम तन्मनाः स्यादिति यास्क्रेनोक्कत्वादिति। SRV. IV. 11. 5. p. ii. 381.
- 4. 5:-म्रातिथिरभ्यतितो गृहान्भवतीत्यादि निरुक्तम् । SRV. V. 4. 5. p. ii. 507.
- 4. 5:-तथाह यास्कः । त्रातिथिरभ्यातितो गृहान्भवत्यभ्येति तिथिषु परकुलानीति वा परगृहाखीति वा । SRV. V. 18. 1. p. ii. 534.
- 4. 5:-दुरोण इति गृहनाम दुरवा भवन्ति । इति यास्कः । SRV. III. 25. 5. p. ii. 200.
- 4. 5:-तथा च यास्क: । मूपो मूपिका इत्यथों मूपिकाः पुनर्भुष्णातेर्मूषोऽप्ये-तस्मादेव । SRV. I. 105. 8. p. i. 464.
- 4. 6:-श्रत्र निरुक्षम् । संतपन्ति मामभितः सपत्न्य इवेमाः पर्शवः ऋपपर्शवो मृषिका इवास्नातानि स्त्राणि व्यदान्त । स्वाङ्गा-भिधानं वा स्यात्। शिक्षानि व्यदन्तीति । SRV. I. 105. 8. p. i. 464.
- 4. 6:-तथा च यास्कः। संतपन्ति मामभितः सपत्न्य इवेमाः पर्शवः कूपपर्शवो मूषिका इवास्नातानि सूत्राणि व्यदन्ति स्वाङ्गाभिधानं वा स्याच्छिश्चानि व्यदन्तीति संतपन्ति माध्यः कामाः। SRV. X. 33. 3. p. iv. 99.
- 4. 6:-एकतो द्वितस्त्रित इति त्रयो बसूब:।

- इति यास्केनोक्रम् । SRV. X. 1. 3. p. iv. 2.
- 4. 7:-इषिरशब्दो यास्केनैवं निरुक्त: । ईष-ग्रेन वैषग्रेन वा । SRV. I. 128. 5. p. i. 581.
- 4. 7:-जठरमुद्दं भवति जग्धमस्मिन्ध्रियत इति यास्कः । SRV. I. 112. 17. p. i. 492.
- 4. 8:-उक्तमर्थं यास्को ब्रवीति । मरुत्वानिन्द्रे मरुद्धिस्तद्वान् वृषभो वर्षितापां रणाय-रमणीयाय संग्रामाय पित्र सोममनुष्वध-मन्वन्नं मदाय मदनीयाय सन्नायासिञ्च स्वजठरे मधुन जर्मिम् । मधु सोममि-त्यौपामिकं माद्यतेरिद्मपीतरन्मध्वेतस्मा देव । त्वं राजासि पूर्वेष्वप्यहःसु सुतानाम्। SRV. III. 47. 1. p. ii. 284.
- 4. 10:-तितउ परिपवनं भवति ततवद्गा तुन्नवद्गा तिलमात्रतुन्नमिति वा सङ्गमिव तितउनेत्यादि निस्क्रमनुसंधेयम्। SRV. X. 71. 2. p. iv. 220.
- 4. 11:-श्रत्र निरुक्तम् । तत्सूर्यस्य देवत्वं तन्महित्वं मध्ये यत्कर्मणां क्रियमाणानां
 विततं संहियते यदासावयुक्त हरणानादित्यरस्मीन्हरितोऽश्वानिति वाथ रात्री
 वासस्तनुते सिमस्मै वासरमहरवयुवती
 सर्वस्मात् । SRV. I. 115. 4. p. i.
 511.
- 4. 12:-इन्द्रेण हि संदरयसे संगच्छमानोऽ विश्युषा गर्भेन मन्दू मिद्दिण् युवां स्थो- ऽपि वा मन्दुना तेनेति स्थात्समानवर्चसे- त्येतेन व्याख्यातम्। SRV. I. 6. 7. p. i. 52.
- 4. 13:-श्रयं मन्त्रो यास्केनैवं व्याख्यातः ।

- ईर्मान्ता: समीरितान्ताः पृथ्वन्ता वा सिलिकमध्यमा: संस्तमध्यमा: शीर्ष-मध्यमा वा ... हंसा इव श्रेणिशो यतन्ते हंसा हन्ते ... यदाशिषुर्यदा-पुर्दिव्यमज्ममजनिमाजिमश्वा: 1 SRV. I. 163. 10. p. i. 694.
- 4. 14:-त्र्यस्मिन्नर्थे यास्कः । कायमानश्चाय-मानः कामयमान इति वा । वनानि त्वं यन्मातृरपोऽगम उपशाम्यन् । न तत्ते त्रप्ने प्रमुख्यते निवर्तनं दृरे यस्मिन्नह भवसि जायमानः । SRV. III. 9.2. p. ii. 160.
- 4. 14:-तथा च यास्कः । श्रतुशायिनमिति वाशिनमिति । SRV. VIII. 102. 11. p. iii. 596.
- 4. 15:-कन्या कमनीया भवति केयं नेतन्येति वा । इति यास्कः । SRV. I. 123. 10. p. i. 560.
- 4. 15:-म्राहननवन्तो वचनवन्तः । इति यास्कः। SRV. IX. 75. 5. p. iii. 723.
- 4. 16:-नोधा ऋषिर्भवति नवनं दधातीति यास्कः। SRV. I. 61. 14. p. i. 302.
- 4. 16:-श्रत्र निरुक्तम् । उपादार्शे शुन्ध्युवः शुन्ध्युरादित्यो भवति शोधनात्तस्यैव वस्तो भासोऽध्यूव्हिमिदमपीतरद्वस्त एतस्मादे-वाध्यूव्वहं काये । शकुनिरिप शुन्ध्युरुत्यते शोधनादेवोदकस्यरो भवति । श्रापोऽपि शुन्ध्युव उच्यन्ते शोधनादेव । नोधा ऋषि-भवति नवनं दधाति स यथा स्तुत्या कामानाविष्कुरुत एवमुपा रूपाययावि-ष्कुरुते । श्रवसद्यासं भवत्यवसादिनीति

- वाचसानिनीति वा । ससतो बोधयन्ती शश्वसमागात्पुनरेयुपीणां स्वपतो बोधयन्ती शाश्वतिकतमागात्पुनरागामिनीनाम्। SSV. I. 124. 4. p.i. 563.
- 4. 17:-नृचिदिति निपातः पुराणनवयो-रिति यास्केनोक्कत्वात् । SRV. I. 136. 1. p. i. 612.
- 4. 18:-श्रत्र यास्कः । श्रादित्योऽप्यकृपार उच्यतेऽकृपारो भवति दूरपारः । SRV. X. 109. 1. p. iv. 364.
- 4. 18:-निश्यति श्वङ्गे रचसो विनिचणाय। इति यास्कः । SRV. V. 2. 9. p. ii. 502.
- 4. 18. रज्ञो रज्ञितव्यमस्मादिति । SRV. I. 35. 10. p. i. 190.
- 4. 18:-रचो रचितज्यमस्मादिति यास्क: । SRV. I. 129. 11. p.i. 588.
- 4. 19:-तथा च यास्क:। युवं च्यवानं सनयं पुराणं यथा रथं पुनर्युवानं चरणाय ततच्छुर्युवा प्रयोति कर्माणि तचितः करोतिकर्मा । SRV. X. 39. 4. p. iv. 117.
- 4. 19:-रजो रजतेज्योंती रज उच्यते। इति यास्केनोक्रत्वात्। SRV. VI. 62. 2. p. ii. 859.
- 4. 19:-उदकं रज उच्यत इति निरुक्तम् । SRV. I. 161. 1; 164. 14; II. 39. 7; pp. i. 676, 701; ii. 119.
- 4. 19:-बोका रजांस्युच्यन्ते । SRV. I. 33. 7; 35. 2; 50. 7; 90. 7; 110. 6; VI. 70. 5; X. 129. 1; pp. i. 176, 186, 250, 401, 482; ii. 879; iv. 423.

- 4. 19:-श्रसगहनी रजसी उच्येते इति यास्केनोक्रत्वात्। SRV. I. 124. 5. p. i. 564.
- 4. 19:-रजो रजतेज्योंती रज उच्यते । उदकं रज उच्यते लोका रजांस्युच्यन्तेऽस्यगहनी रजसी उच्येते । SRV. I. 19. 3. p. i. 107.
- 4. 19:-तथा च यास्कः । हरो हरतेज्योति-हर उच्यते । SRV. X. 87. 25. p. iv. 278.
- 4. 19:-उन्नियेति गोनामोत्स्नाविणोऽस्यां भोगा इति यास्कः। SRV. III. 31. 11. p. ii. 231.
- 4. 19:-क्राणाः कुर्वाणा इति यास्कः । SRV. I. 134. 2. p. i. 605.
- 4. 19:-शिश्रं श्रथतेरिति निर्वचनात्। SRV. X. 27. 19. p. iv. 79.
- 4. 19:-सत्यं वा यज्ञं वा। SRV. I. 2. 8. p. i. 33.
- 4. 19:-तथा च यास्कः। स उत्सहतां यो विषुणस्य जन्तोर्विषमस्य मा शिश्नदेवा ग्रज्ञह्मचर्याः। शिश्नं श्रथतेः। ग्रापि गुर्ऋतं नः सत्यं वा यज्ञं वा। SRV. VII. 22. 5. p. iii. 50.
- 4. 21:-रपो रिप्रमिति पापनामनी भवत:। इति यास्कः। SRV.I. 157. 4; VIII. 67. 21. pp. i. 670; iii. 493.
- 4. 21:-उक्नं च यास्केन । शामनं च रोगाणां यावनं च भयानाम् । SRV. I. 93. 7. p. i. 419. शं योख्यितत्पदृद्वयं यास्केनवं व्याख्यातं शामनम् । etc. S. on. I. 106. 5. p. i. 470.
- 4. 23:- उक्नं च यास्केन । इत्यदितेर्विभूति-

- माचहे। SRV. I. 89. 10. p. i. 399.
- 4. 24:-श्रिप स्मैनं वस्त्रमिथिमिव वस्त्रमा-थिनमित्यादि निस्क्रमत्रानुसंधेयम् । SRV. IV. 38. 5. p. ii. 454.
- 4. 24:-भर इति संग्रामनाम भरतेर्वा हरतेर्वा इति यास्कः । SRV. I. 132. 1. p. i. 598.
- 4. 24:-तदुक्तं यास्केन। मन्दी मन्दतेः स्तुति-कर्मणः ISRV. I. 101. 1. p. i. 446.
- 4. 25:-श्रत्र ह गोः सममंसतादित्यरश्मयः स्वं नामापीच्यमपचितमपगतमपिहित-मन्तर्हितं वा | SRV. I. 84. 15. p. i. 379.
- 4. 25:-बृहस्पते यज्ञातयसि देवपीयुमिति निस्क्रम्।SRV. I. 190.5. p. i. 788.
- 4. 25:-तथा च यास्कः। ऋघगिति पृथग्भाव-स्यानुप्रवचनं भवत्यथाप्यृक्षोत्यर्थे दृश्यते । SRV. IX. 64. 30. p. iii. 683.
- 4. 25:-तथा च यास्कः । अस्येति चोदात्तं प्रथमादेशेऽनुदात्तमन्वादेशे तीवार्थतरमु-दात्तमन्पीयोऽर्थतरमनुदात्तम् । SRV. VII. 34. 4. p. iii. 78.
- 4. 25:-अजारवेति पूषणमाहेति यास्कः। SRV. I. 138. 4. p. i. 618.
- 4. 26:- वृषभं कामानां वर्षितारं पतिं सोमस्य पातारं यजमानानां पालियतारं वा । पाता वा पालियता वा । SRV. I. 9. 4. p. i. 65.
- 4. 27:-श्रयमि मन्त्रो यास्केन सप्त युक्जन्ति स्थमेकचक्रमेकचारिणामित्यादिना च्या- स्थातः। SRV. I. 164. 2. p. i. 697.
- 4. 27:-चक्रं चकतेवा चरतेवा कामतेवेति निरु-

- क्रम्। SRV. X. 101. 7. p. iv. 336.
- 4. 27:-द्वादश प्रधयश्चक्रमेकमिति मासानां मासा मानादित्यादि निरुक्तम् । SRV. I. 164. 48. p. i. 718.
- 5. 1:-नरा मनुष्या नृत्यन्ति कर्मस्विति यास्क:। SRV. I. 149. 2. p. i. 652.
- 5. 1:-श्रत्र यास्कः । श्रा सिज्जतामत्रेर्भदनी-यमन्धोऽमत्रं पात्रममा श्रस्मिन्नद्गित । SRV. II. 14. 1. p. ii. 41.
- 5. 1:-तमोऽप्यन्ध उच्यते नास्मिन्ध्यानं भवति । इति यास्कः । SRV. I. 62. 5. p. i. 307.
- 5. 2:-तथा च यास्कः । श्रसज्यमाने इति वा व्युद्स्यन्त्याविति वा बहुधारे उदक-वत्या। SRV. VI. 70. 2. p. ii. 880.
- 5. 2:-वनुष्यतिर्हन्तिकमीनवगतसंस्कारो भव-ति । इति यास्कः । SRV. I. 73. 9. p. i. 347.
- 5. 2:-तथा च यास्कः । वनुष्यतिर्हन्तिकर्मा-नवगतसंस्कारो भवति । ${\rm SRV}$, I. 121. $10. \ p. \ i. \ 547$.
- 5. 2:-नदनस्य मा रुधतः काम आगम-दिति निरुक्तम्। SRV. I. 179. 4. p. i. 758.
- 5. 3:-तथा च यास्कः। स पतित्र चेत्वरं स्थावरं जङ्गमं च यत्तत्वित्रमाग्निरकरोजा-तवेदाः। SRV. X. 88. 4. p. iv. 279.
- 5. 3:-श्रत्र यास्कः । स्वप्तमेतन्मध्यमं ज्यो-तिरनित्यदर्शनम् । SRV. VIII. 72. 4. p. iii. 509.
- 5. 3:-द्वितीयपादमेवं यास्को न्याचल्यो । द्विता च सत्ता स्वधया च शंभुः । द्वैधं सत्ता मध्यमे च स्थान उत्तमे च शंभुः सुखभुः । SRV.

III. 17. 5. p. ii. 184.

- 5. 4:-श्रत्र निरुक्षम् । वराहो मेघो भवति । वराहारः। वरमाहारमाहार्षीरिति च ब्राह्मण-मिति । SRV. I. 61. 7. p. i. 299.
- 5. 4:-श्रत्र निरुक्तम् । श्रथाप्येते माध्यमका देवगणा वराहव उच्यन्ते पश्यन्हिरण्य-चक्रान् । SRV. I. 88. 5. p. i. 394.
- 5. 4:-स्वसराययहानि भवन्ति स्वयंसारीययपि वा स्वरादित्यो भवति स एतानि सारयति । उस्रा इव स्वसरागीत्यपि निगमो भवति । SRV. I. 3. 9. p. i. 39.
- 5. 4:-श्रत्र यास्कः । स्वसराण्यहानि स्वयं-सारीण्यपि वा स्वरादित्यो भवति स एनानि सारयति । SRV. VIII. 88. 1. p. iii. 543.
- 5. 4:-शर्या इषवः शरमय्य इति यास्कः। SRV. I. 148. 4. p. i. 651.
- 5. 4:-ग्रकों देवो भवति यदेनमर्चन्त्यकों मन्त्रो भवति यदेनेनार्चन्त्यकेमन्नं भव-त्यर्चिति भूतान्यकों वृत्तो भवति स वृतः कदुकिन्ना।SRV.I.10.1.p.i. 68.
- 5. 4:- ग्रकों मन्त्रो भवति यदेनेनार्चन्ति । SRV. I. 7. 1. p. i. 55.
- 5. 4:- श्रकों मन्त्रो भवति यदेनेनार्चन्ति । इति यास्कः । SRV. I. 62. 1; VI. 73. 3. pp. i. 304; ii. 886.
- 5. 5:-गायिनत त्वा गायित्रिणः प्राचैन्ति तेऽ-कैमिकेणो ब्राह्मणास्त्वा शतकत उद्येमिरे वंशमिव । वंशो वनशयो भवति वनना-च्छ्रयत इति वा । SRV. I. 10. 1. p. i. 68.
- 5. 5:-पवी रथनेमिभवित यद्विपुनाति भूमि-मिति निस्क्रम् । SRV. I. 138. 3.

- p. i. 620.
- 5. 5:-पवी रथनेमिभवतीति यास्कः ।SRV. I. 88. 2. p. i. 393.
- 5. 5:-पवी रथनेमिभेवति । इति यास्कवच-नात् । SRV. V. 62. 2. p. ii. 642.
- 5. 5:-धन्वान्तरित्तं धन्वन्त्यस्मादाप इति यास्कः ISRV. I. 95. 10. p. i. 431.
- 5. 5:-सिनमन्नं भवति सिनाति भूतानीति यास्कः । SRV. I. 61. 4. p. i. 297.
- 5. 4:-सचा सहेत्युक्रम् । SRV. I. 7. 2. p. i. 55.
- 5. 5:-सचा सहेत्यर्थ इति । SRV. I. 34. 11. p. i. 185.
- 5. 5:- खुझं धोततेर्थशो वाश्वं वा। SRV. I. 37. 4; 48. 16; 127. 9; VIII. 103. 9; IX. 61. 29; 98. 1; X. 115. 7. pp. I. 200, 246, 578; iii. 600, 670, 792; IV. 385.
- 5. 5:-तथा च यास्तः । युक्तं योततेर्यशो वान्नं वा । श्रस्मे युक्तमधिरतं च धेहि । श्रस्मासु युक्तं च रतं च धेहि । SRV. VII. 25. 3. p. iii. 57.
- 5. 7:-श्रत्र निरुद्धम् । बहुदाश्वांस्त्वामेवाभि-ह्वयाम्यरिरामित्र ऋच्छतेः । ईश्वरोऽप्यरि-रेतस्मादेव । यदन्यदेवत्या श्रमावाहुतयो हूयन्त इत्येतद्दष्ट्वेवमवच्यत् तोदस्येव शरण् श्रा महस्य तुदस्येव शरणेऽधि महतः। SRV. I. 150. 1. p. i. 653.
- 5. 8:-अत्र निरुक्तम् । शिपिविष्टो विष्णुरिति विष्णोर्द्वे नामनी भवतः । कुत्सितार्थीयं पूर्वं भवतीत्यौपमन्यवः । किं ते विष्णो प्रख्यातमेतद्भवस्यप्रस्थापनीयं यज्ञः प्रबृषे शेप इव निर्वेष्टितोऽस्मीत्यप्रतिपन्नरश्मिः।

- श्रिप वा प्रशंसानामैवाभिन्नेतं स्यात्। SRV. VII, 100. 6. p. iii. 208.
- 5. 8:-किं ते विष्णो प्रख्यातमेतद्भवति प्रख्या-पनीयं यदुत प्रवृषे शिपिविष्ठोऽस्मीति प्रतिपन्नरिमः । शिपयोऽत्र रश्मय उच्यन्ते तैराविष्ठो भवति । मा वर्षो ग्रस्मदप गृह एतत्। वर्ष इति रूपनाम वृणोतीति सतः । यदन्यरूपः समिथे संग्रामे भवसि संयतरिश्मः । SRV. VII. 100. 6. p. iii. 208.
- 5. 9:-अन्न निरुक्तम् । पृथुज्जयाः पृथुजवः । पृथुज्जया अमिनादायुर्दस्योः । प्रामापय-दायुर्दस्योः । SRV. III. 49. 2. p. ii. 288.
- 5. 10:-दीधितयोऽङ्गुलयो भवन्ति धीयन्ते कभैसु। श्ररणी प्रत्यृत एने श्राग्नः समर-याज्ञायत इति वा। हस्तच्युती हस्त-प्रस्युत्याजनयन्त प्रशस्तं दृरेदर्शनं गृह-पतिमतनवन्तम्। SRV. VII. 1. 1. p. iii. 1.
- 5. 11:-नैरुक्तप्रसिद्ध्या तु का लाभिमानीन्दः। त्रिंशद्परपचस्याहोरात्रास्त्रिंशत्पूर्वपचस्य च सन्ति। तानेकरूपमनुभवतीति। एत- स्ववंमेकेन प्रतिधानेनापिबत्। इत्यादि निरुक्ते तद्याख्याने च स्पष्टमुक्तम्। तदत्र द्रष्टन्यम्। SRV. VIII. 77. 4. p. iii. 523.
- 5. 11:-श्राङ्गूषः स्तोम श्राघोषः । इति यास्कः । SRV. I. 61. 2; 62. 1. pp. i. 297, 304.
- 5. 11:-तथा च यास्कः । श्रधतगमनकर्म-वित्रन्द्रोऽप्यित्रगुरुच्यते । SRV.I. 61. 1. p. i. 296.

- 5. 11:-अत्र यास्कः । आङ्गूषः स्तोम आ-घोषः । अनेन स्तोमेन वयमिन्द्रवन्तः । SRV. I. 105. 19. p. i. 468.
- 5. 12:-तदुक्तं यास्केन । तृपलप्रभर्मा चिप्र-प्रहारीति । SRV. IX. 97. 8. p. iii. 778.
- 5. 12:-तथा च यास्कः। श्रापातितमन्युस्तृप्रप्रहारी चिप्रप्रहारी सोमो वेन्द्रो वा धुनिधूनोतेः शिमीति कर्मनाम शमयतेवी
 शक्कोतेवी। ऋजीषी सोमो यस्सोमस्य पवमानस्यातिरिच्यते तहजीषमपार्जितं भवति
 तेनर्जीषी सोमोऽथाप्येन्द्रो निगमो भवत्यृजीषी वज्जीति। सोमः सर्वाययतसानि
 वनानि नार्वागिन्दं प्रतिमानानि दभ्नुवन्ति
 यैरेनं प्रतिममते नैनं तानि दभ्नुवन्ति।
 SRV. X. 89. 5. p. iv. 284.
- 5. 13:-उर्वन्यरनुत ऊरुभ्यामरनुत इति यास्कः। SRV. IV. 2. 18. p. ii. 353.
- 5. 13:-तथा च यास्कः । अप्स इति रूप-नाम। SRV. VII. 4. 6. p. iii. 14.
- 5. 15:-गध्यं गृह्णांतेरिति यास्कः । SRV. I. 126. 6. p. i. 572
- 5. 15:-ऋज़ा वाजं न गध्यं युयूषित्रत्यिष निगमो भवतीति निस्क्रम्। SRV.1V. 16. 11. p. ii. 391.
- 5. 15:-गध्यतिर्मिश्रीभावकर्मेति यास्कः । SRV. I. 126. 6; V. 38. 4. pp. i. 572; ii. 454.
- 5. 15:-तथा च यास्कः । य श्रारितः कर्माणि कर्मणि स्थिरः प्रत्यृतः स्तोमान् । SRV. VIII. 33. 5. p. iii. 392. Cf. also. I. 101. 4. p. i. 447.
- 5. 16:-वीळयतिश्च बीळयतिश्च संस्तम्भकर्मा-

- णाविति यास्कः। SRV. II. 24. 3. p. ii. 70.
- 5. 16:-श्रत्र निरुद्धम्। निष्पपी स्त्रीकामो भवति विनिर्गतसपः । सपः सपतेः स्पृशातिकर्मणः। मा नो मधेव निष्पपी परादाः स यथा धनानि विभजति मा नस्त्वं तथा परादाः। SRV. I. 104. 5. p. i. 459.
- 5. 16:-सपतिः स्पृशतिकर्मेति नैस्काः । SRV. IX. 97. 37. p. iii. 786.
- 5. 16:-व्रन्दी व्रन्दतेमृद्भावकर्मणः। निवृण्चि यच्छ्रसनस्य मूर्धिन शब्दकारिणः शुप्ण-स्यादित्यस्य च शोषियत् रोख्यमाणो वना-नीति वा धनानीति वा। SRV. 1. 54.
 5. p. i. 275.
- 5. 16:-तथा च यास्कः । तूर्णाशमुदकं भवति तूर्णामश्तुते । SRV. VIII. 32. 4. p. iii. 387.
- 5. 17:-अत्र निरुक्षम्। ज्ञुम्पमहिच्छुत्रकं भवति यत् ज्ञुभ्यते। कदा मर्तमनाराध्यन्तं पादेन ज्ञुम्पिमवावस्फुरिष्यति । कदा नः श्रोष्य- ति गिर इन्द्रोऽङ्ग । अङ्गेति चिप्रनाम । SRV. I. 84. 8. p. i. 376.
- 5. 17:-किंच निचुम्पुगाः। निचान्तपृगाः। इति ग्रास्कः। SRV. VIII. 93. 22. p. iii. 563.
- 5. 19:-पदिरिति पदं व्याचन्नाणेन यास्केन तदुदाहरणमयं मन्त्रो व्याख्यातः। सुगुर्भवित ततनाचिति । SRV. I. 125.2. p. i. 568.
- 5. 20:-श्रत्र निरुक्षम् । वृकश्चन्द्रमा भवति विवृतज्योतिष्को वा विकृतज्योतिष्को वा विकृतज्योतिष्को वा विकृतज्योतिष्को वा

- मासकृत्मासानां चार्धमासानां च कर्ता भवति चन्द्रमा वृकः पथायन्तं दृद्शं नचन्न-गण्मभिजिहीते निचाय्य येन येन योच्य-माण्यो भवति चन्द्रमास्तच्छ्यन्निव पृष्ट-रोगी। SRV. I. 105. 18. p.i. 468.
- 5. 21:-तथा च यास्कः । श्रादित्योऽपि वृक उच्यते यदावृङ्के । श्राह्मयदुपा श्रिश्चना-वादित्येनाभिग्रस्ता तामिश्वनौ प्रमुमुचतु-रित्याख्यानम् । SRV. I. 117. 16. p. i. 528.
- 5. 22:-श्रत्र निरुक्तम्। जोषवाकमित्यविज्ञात-नामधेयं जोषयितच्यं भवति। य इन्द्राझी सुतेषु वां सोमेषु स्तौति तेष्वृतस्य वर्ध-यितारो न तस्याश्रीथ:। योऽयं जोषवाकं वदति विजञ्जपः प्रार्जितहोषिखौ देवौ न तस्याश्रीथ:। SRV. VI. 59. 4. p. ii. 849.
- 5. 22:-श्रत्र यास्कः । कृत्तिः कृन्ततेर्यशो वान्नं या महीव कृत्तिः शरणा त इन्द्र सुमहत्त इन्द्र शरणमन्तरिचे कृत्तिरिवेति । SRV. VIII. 90. 6. p. iii. 549.
- 5. 22:-तथा च यास्क: । श्वमी कितवो भवति स्वं हन्ति । SRV. VIII. 45. 38. p. iii. 435.
- 5. 23:-श्रत्र मा नः सर्वस्य दुर्धियः । इत्यादि निरुक्तं दृष्टन्यम् । SRV. VIII. 75. 9. p. iii. 519.
- 5. 23:-उरुष्यती रज्ञाकर्मा । SRV. I. 58. 8; 91. 15; 119. 6; 158. 4; VIII. 71. 7; X. 176. 4; pp. i. 290, 406, 537, 672; iii. 506; iv. 501.
- 5. 24:-हविषापां जरियता पिपर्ति पपुार-

- रिति प्रणातिनिगमो वा प्रीणातिनिगमो वा पिता कृतस्य कर्मणश्चायिताद्त्यः । SRV. I. 46. 4. p. i. 232.
- 24:-तथा च यास्कः। शम्ब इति वज्रनाम शमयतेर्वा शातयतेर्वा । N. X. 42. 7. p. iv. 127.
- 5. 25:-तथा च यास्कः । पृथक् प्रायन् पृथक् प्रथतेः प्रथमा देवहूतयो ये देवानाह्वयन्ताकुर्वत श्रवणीयानि यशांसि
 दुरनुकराण्यन्येयेंऽशक्नुवन्यज्ञियां नावमारोळ्हुमथ ये नाशकुवन्यज्ञियां नावमारोळ्हुमीभैंव ते न्यविशन्त ऋणेनेव
 ते न्यविशन्तास्मिन्नेव लोक इति वा ।
 SRV. X. 45. 6. p. iv. 132.
- 6. 1:-श्रत्र त्वसम्रे ग्रुभिरहोभिरित्यादि निरुक्त-मनुसंधेयम्। SRV. II. 1. 1. p. ii. 1.
- 6. 1:-श्राशु इति च शु इति च चिप्रनामनी भवत इति निरुक्तम् । SRV. IV. 58.
 7. p. ii. 493.
- 6. 1:-काशिमुंष्टिः। इति यास्कः। SRV. III. 30. 5. p. ii. 219.
- 6. 1:-रोधः कूलं निरुणद्धि स्रोतः। SRV. I. 38. 11. p. i. 206.
- 6. 1:-तथा च यास्कः । श्रहस्तिमिन्द्र कृत्वा संपिण्डि परिक्रणनं मेचम् । SRV. III. 30. 8. p. ii. 220.
- 6. 2:-एतामृचं यास्क एवं व्याख्यत् । श्रला-तृणो वल इन्द्र बजो गोः। श्रलातृणोऽल-मातर्दनो मेघो वलो वृणोतेर्बजो बजत्यन्त-रिचे गोरेतस्या माध्यमिकाया वाचः पुरा इननाद्मयमानो व्यार । सुगान्पथो श्रक्र-णोन्निरजे गाः। सुगमान्पथोऽकरोन्निर्गमनाय गवाम् । प्रावन्वाणीः पुरुहूतं धमन्तीः ।

- श्रापो वा वहनाहाचो वा वदनाद्बहुभिरा- हूतसुदकं भवति । धर्मातर्गतिकर्मा । $\mathrm{SR}\,V_{ullet}$ III. 30. 10. p. ii. 221.
- 6. 2:-धमातिर्गतिकर्मेति । .SRV I. 33. 9; 51. 5; iv. 50. 4. pp. i. 117, 255; ii. 475.
- 6. 3:-उक्रमर्थं यास्कोऽब्रवीत् । उद्धर रचः सहमूलिमन्द्र । मूलं मोचनाद्वा मोषणाद्वा मोहनाद्वा । वृश्च मध्यं प्रति श्वणीद्धप्रम् । अप्रमागतं भवति । आ कियतो देशात्म- लल्कं सँल्लुन्धं भवति पापकमिति नैस्काः सरस्कं वा स्थात्मतेरभ्यस्तात् । तपुण्यस्त- पतेहेतिहेन्तेः । SRV. III. 30. 17. p. ii. 224.
- 6. 3:-तथा च यास्कः। ग्रस्क्रधोयुरक्रध्वायुः। क्रिध्विति हस्वनाम निकृत्तं भवित । SRV. VI. 67. 11. p. ii. 874.
- 6. 4:-तथा च यास्कः। बृबदुक्थो महदुक्थो वक्तव्यमस्मा उक्थम्। SRV. VIII. 32. 10. p. iii. 388.
- 6. 4:-ऋदूदरो मृदूदर इति यास्कः। SRV. II. 33. 5. p. ii. 98.
- 6. 4:-भाऋजीकः प्रसिद्धभाः । SRV. I. 44. 3. p. i. 224.
- 6. 4:-रुजाना नद्यो भवन्ति रुजान्ति कूलानि । SRV. I. 32. 6. p. i. 168.
- 6. 4:-जूर्णिर्जवतेवां। इति यास्केनोक्तत्वात्। SRV. VI. 63. 4. p. ii. 863.
- 6. 4:-जूर्थिर्जवतेर्वा द्वतेर्वा दूनोतेर्वेति यास्कः। SRV. I. 129. 8. p. i. 587.
- 6. 5:-श्रत्र निरुक्तम् । उपलप्रचिर्णात्युपलेषु प्रचिर्णात्युपलप्रचेपिणी वा । कारुरह-मस्मि कर्ता स्तोमानां ततो भिषक् तत

इति संताननाम पितुर्वा पुत्रस्य वा। उपलप्रित्यो सक्तुकारिका नना नमते-मीता वा दुहिता वा। नानाधियो नाना-कर्माणो वस्ययो वसुकामा श्रन्वास्थिताः स्मी गाव इव लोकम्। SRV. IX. 113. 3. p. iii. 829.

- 6. 6:-श्रभ्यर्धयज्वाभ्यर्धयन्यजित। इति यास्कः। SRV. VI. 50. 5. p. ii. 829.
- 6. 6:-तदुक्तं यास्केन । चोणस्य चयणस्य । SRV. I. 117. 8. p. i. 525.
- 6. 7:-पाथोऽन्तरित्तं पथा व्याख्यातम्। SRV. I. 113. 8:154. 5. pp.i. 499,663.
- 6. 7:-तथा च यास्कः। सवीमिन प्रसवे। SRV. IV. 72. 2. p. ii. 882.
- 6. 7:-तथाह यास्कः। सप्रथाः सर्वतः प्रथुः। SRV. V. 13. 4; VI. 68. 9.pp. ii. 529, 876.
- 6. 8:-तथा च यास्कः । समाश्रिताः सूर्यसुपतिष्ठन्ते । श्रीप वोपमार्थे स्यात् । सूर्यमिवेन्द्रसुपतिष्ठन्त इति सर्वाणीन्द्रस्य
 धनानि विभक्त्यमाणाः । स यथा धनानि
 विभजति जाते च जनिष्यमाणे च तं
 वयं भागमनुध्यायाम । SRV. VIII.
 99. 3. p. iii. 585.
- 6. 8:-जीगार्तिगिरतिकर्मा वा । इति यास्कः। SRV. VI. 65. 1. p. ii. 867.
- 6. 8:-जिगतिंगृह्णातिकर्मेति द्युक्तम्। SRV. X. 29. 1. p. iv. 85.
- 8:-मूरा अमूरेत्यत्र यास्क एवं व्याचख्यो।
 मृदा वयं स्मोऽमूदस्त्वमितः। SRV. I.
 8. p. i. 329.
- 6. 8:-शशमानः शंसमान इति यास्कः। SRV. I. 141. 10; III. 18. 4; IV. 31. 8.

- pp. i. 633; ii. 185, 435.
- 6. 8:-देवान्प्रत्यक्तया कृपेति यास्कः। SRV. I. 127. 1. p. i. 573.
- 6. 9:-ग्रत्र निरुक्तम्। ग्रश्नोषं हि बहुदातृतरो वां विजामातुरसुसमाप्ताजामातुः। विजामातेति शश्वद्दाज्ञिणाजाः क्रीतापितमा-चन्नेतऽसुसमाप्त इव वरोऽभिष्रेतो जामाता जा ग्रपस्यं तिन्निर्माता। उत वा घा स्याजादिप च स्याजात् स्याज श्रासन्नः संयोगेनिति नेदानाः। स्याज्ञाजानावपतिति वा। जाजा जाजतेः स्यं शूर्णं स्यतेः। शूर्पमशनपवनं श्र्यातेः शन्नातेवां। ग्रथ सोमस्य प्रदानेन युवाभ्यामिनद्राभ्री स्तोमं जनयामि नन्यं नवतरम्। SIRV. I. 109. 2. p. i. 477.
- 6. 10:-कचीवान् कच्यावान् । SRV. I. 51. 13. p. i. 260.
- 6. 10:-सोमानं सोतारं प्रकाशनवन्तं कुरु ब्रह्मण्यपते कचीवन्तमिव य श्रीशिजः । कचीवान्तमिव य श्रीशिजः । कचीवान्कच्यावानीशिज उशिजः पुत्र उशिग्वष्टेः कान्तिकर्मणोऽपि त्वयं मनुष्य-कच एवाभिन्नेतः स्थानं सोमानं सोतारं मा प्रकाशनवन्तं कुरु ब्रह्मण्यपते । SRV. I. 18. 1. p. i. 103.
- 6. 11:-तथा च यास्कः । किमीदिने किमि-दानीमिति चरते किमिदं किमिदमिति वा । SRV. X. 87. 24. p. iv. 277.
- 12:-तथा च यास्कः प्रसितिः प्रसयनात्त-न्तुर्वो जालं वा । SRV. X. 87. 15. p. iv. 275.
- 6. 12:--श्रत्र निरुक्तम् । कुरुष्व पाजः । पाजः पालनात् । प्रसितिमिव पृथ्वीम् । प्रसितिः प्रसहनात्तन्तुर्वा जालं वा । याहि राजे-

वासात्यवानभ्यमनवान्त्स्ववान्वेरावता ग-योन गतस्येन हस्तिनेति वा । तृष्वानु प्रसित्या दूषानः । तृष्वीति चिप्रनाम त्रतेवां त्वरतेवां । अस्तासि विध्य रच-सस्तिपिष्ठैस्तप्ततमस्तिपिष्ठतमिरिति वा । SRV. VI. 4. 1. p. ii. 359.

- 6. 12:-तथा च यास्कः । श्रृष्टीति चिप्रना-माशु श्रष्टीति । SRV. I. 67. 2; IV. 68. 2. pp. i. 326.; ii. 874.
- 6. 13:-उक्तं च भगवता यास्केन । सत्या-वेव नासत्यावित्योर्श्यवाभः । सत्यस्य प्रशेतारावित्याप्रायशः । नासिकाप्रभवौ बभूवतुरिति वा । SRV. VIII. 5. 23. p. iii. 260.
- 6. 13:-सत्यावेव नासत्यावित्यार्थवाभः । सत्यस्य प्रखेतारावित्याप्रायणः । SRV. I. 3. 3. p. i. 36.
- 6. 13:-सत्यावेव नासत्यावित्यौर्णवाभः । SRV. I. 34. 7. p. i. 183.
- 6. 13:-तथा च यास्कः। सत्यावेव नास-त्यावित्योर्धवाभः सत्यस्य प्रयोतारौ । SRV. VIII. 42. 4. p. iii. 519.
- 6. 13:-पुरंधिर्बहुधीरिति यास्कः । SRV. I. 5. 3; 116. 7; 134. 3; VII. 9. 6. pp. i. 46, 515, 605; iii. 24.
- 6. 14:-सुदन्नः कल्याणदान इति निरुक्तम् । SRV. I. 164. 49; VII. 8. 3. pp. i. 719; iii. 22.
- 6. 14:-यदाह यास्कः । श्रानुषगिति नामा-नुपूर्व्यस्य । SRV. VIII. 12. 11. p. iii. 297.
- 6. 14:-तुर्वेणिस्तूर्णविनः । SRV. I. 56. 3; 61. 11; 128. 3; 168. 1;

- pp. i. 283, 301, 580, 734.
- 6. 14:-गिर्वणा देवो भवति गीर्भिरेनं वन-यन्ति । इति यास्कः । SRV. I. 5. 7; 11. 6; 45. 2; 62. 1; III. 40. 6. pp. i. 47, 77, 229, 304; ii. 271.
- 6. 16:-जज्मतीरापो भवन्ति शब्दकारिययः। इति निस्कतम् । SRV. V. 52. 6. p. ii. 613.
- 6.16:-श्रप्रतिष्कृतोऽप्रतिष्कृतोऽप्रतिस्खिति। वा । SRV. I. 7. 6. p. i. 56.
- 6. 16:-शाशदानः शाशाद्यमान इति यास्कः। SRV. I. 123. 10; 124.6. pp. i. 560, 564.
- 6. 17:-करस्तो बाहू कर्मगां प्रस्नातारौ । इति यास्कः । SRV. III. 18. 5; VIII. 32. 10. pp. ii. 186; iii. 388.
- 6. 17:-शिप्रे इन् नासिके वा। इति यास्कः। SRV. I. 9. 3; 29. 2; III. 30. 3. pp. i. 65, 150; ii. 218.
- 6. 17:-तथा च यास्कः। द्विबर्हा द्वयोः स्था-नयोः परिवृदः। SRV. VII. 8. 6. p. iii. 23.
- 6. 17:-उराण डरु कुर्वाणः। इति यास्कः। SRV. III. 19. 2; IX. 109. 9. pp. ii. 187; iii. 822.
- 6. 17:-स्तिया त्रापो भवन्ति स्त्यायनादिति यास्कवचनात् । SRV. VII. 5. 2. p. iii. 16.
- 6. 17:-जबार जरमायरोहीति वा जवमान-रोहीति वेति यास्कः । SRV. IV. 5. 7. p. ii. 367.
- 6. 18:- तुझस्तु अतेर्दानकर्मणः । दाने दाने

- 6. 19:-इलाबिलशयस्य + SRV. 1. 33. 12. p. i. 178.
- 6. 20:-श्रत्र निरुक्तम् । कियेधाः कियदा इति
 वा कममाग्यधा इति वेति । SRV.
 I. 61. 6. p. i. 299.
- 6. 20:-अत्र निरुक्तम् । अस्मै प्रहर तूर्णं त्वर-माणो वृत्राय वज्रमीशानः कियेधाः किय-द्धा इति वा क्रममाणधा इति वा गोरिव पर्वाणि विरद् मेघस्येप्यक्तर्णांस्यपां चरणा-य । SRV. I. 61. 12. p. i. 302.
- 6. 21:-ऋञ्जित: प्रसाधनकर्मेति यास्कः । SRV.I.6.9;37.3;54.2;IV.21.5. pp. i. 53, 200, 273; ii. 411.
- 6. 22:-चोष्क्यमाण इन्द्र भूरि वामं दददिन्द्र बहु वननीयम् । SRV. VIII. 7. 41. p. iii. 270.
- 6. 22:-तेनाधिषवणचर्मण ऊधसोऽधस्ताद-वस्थितेनेति मन्यमानो निरुक्तकारो ब्रवीति याज्ञे सकट इति वा । SRV. X. 30. 11. p. iv. 90.
- 6. 22:-उक्रं च यास्केन । सुमत् स्वयमि-स्यर्थ:। SRV. I. 100. 16; 156. 2; 162. 7. pp. i. 444, 667, 685.
- 6. 23-श्रमत्रो श्रमात्रो महान्भवत्यभ्यमितो वे-ति यास्कः। SRV.I.61.9.p.i.300.
- 6. 23:-ऋचीषम ऋचा समः। इति यास्कः। SRV. I. 61. 1. p. i. 296.
- 6. 23:-तथा च यास्कः । श्रनर्शरातिमनश्ची-लदानमश्चीलं पापकम् । SRV.VIII. 99. 4. p. iii. 586.
- 23:-अत्रानर्वाण्मप्रत्यृतमन्यस्मित्रित्यादि निरुक्तं द्रष्टव्यम् । SRV. I. 190. 1. p. i. 787.

- 6. 23:-तथाह यास्कः। मन्द्रजिह्नं मन्द्रनजिह्नं मोदनजिह्नमिति वा। SRV. V. 25.2. p. ii. 541.
- 6. 23:- श्रसामि सामिप्रतिषिद्धं सामि स्यते: । श्रसाम्योजो विभृथा सुदानव: । श्रसु-समाप्तं वर्तं विभृथ कल्याग्यदानाः । SRV. I. 39. 10. p. i. 211.
- 6. 25:-- श्रत्र न पापा मन्यामहे । इत्यादि निरुक्तं दृष्टन्यम् । SRV. VIII. 61. 17. p. iii. 474.
- 6. 26:-वृको लाङ्गलं भवति विकर्तनात् । इति यास्कः। SRV. VIII. 22.6. p. iii. 344.
- 6. 27:-स्तेयं गुरुतल्पारोहणं ब्रह्महत्यां सुरा-पानं दुष्कृतकर्मणः पुनः पुनः सेवां पात-केऽनृतोद्यम् । इति निरुक्ते निर्दिष्टाः सप्त मर्योदाः । SRV. X. 5. 6. p. iv. 11.
- 6. 29:-श्रसंक्रामसंक्रमणीम् । इति यास्केनो-क्रत्वात् । SRV.VI.63.8.p.ii.864.
- 6. 29:-श्रनवब्रवोऽनवित्तवचन इति यास्कः। SRV. X. 84. 5. p. iv. 252.
- 6. 31:-वामं वननीयं भवतीत्यादि निरुक्तम् । SRV. IV.30.24; VI.71.4; VII. 18. 1; pp. ii. 434, 883; iii. 36.
- 6. 31:-यास्कस्त्वेवं व्याख्यात् । दनो दान-मनसो नो मनुष्यानिन्द्र मृदुवाचः कुरु । SRV. I. 174. 2. p. i. 748.
- 6. 31:-श्रथापि तद्वदर्थे भाष्यते । इति या-स्कोक्रमनुसृत्य तंद्रयुक्त इत्युक्रम् । SRV. VIII. 92. 30. p. iii. 557.
- 6. 31:-इदंयुरिदं कामयमानोऽधापि तद्वदर्थे भाष्यते । वस्युरिन्द्रो वसुमानित्यर्थः। श्र-श्वयुर्गच्यू रथयुर्वसूयुरित्यपि निगमो भव-

- ति । SRV. I. 51. 14. p. i. 260.
- त. 32:-एतमर्थं यास्कोऽप्याह । किं ते कुर्वन्ति कीकटेषु गावः । कीकटो नाम देशोऽनार्थ- निवासः । कीकटाः किंकृताः किं किया- भिरिति प्रेप्सा वा । नैव चाशिरं दुहे न तपन्ति घम घरणम् । श्रा हर नः प्रमगन्दस्य धनानि । मगन्दः कुसीदी माझदो मामागमिष्यतीति च ददाति । तदपत्यं प्रमगन्दोऽत्यन्तकुसीदिकुलीनः । प्रमदको वा योऽयमेवास्ति लोको न पर इति प्रेप्सुः । पण्डको वा पण्डकःपण्डगः प्रार्दको वा प्रादेशो वा प्रादेशो वा प्रादेशो वा प्रादेशो वा प्रावः वेचाशाखम् । नीचाशाखो नीचै:- शाखः । शाखाः शक्तोतेः । श्राणिररणात् । तस्रो मघवन्नन्धयेति रध्यतिर्वशगमने । SRV. III. 53. 14. p. ii. 302.
- 6. 32:-रध्यतिर्वशगमन इति यास्कः । SRV. I. 51. 8; 53. 10; II. 32. 2; VI. 43. 1; X. 128. 5. pp. i. 257, 272; ii. 94, 790; iv. 421.
- 6. 32:-तथा च यास्कः। बुन्द इषुभैवति। SRV. VIII. 45. 4. p. iii. 430.
- 6. 33:-एषा निरुक्त एकमि पदं विहाय यास्केन व्याख्याता। तदेव जिख्यते। तुविचं
 बहुविचेपं महाविचेपं वा ते सुकृतं सूमयं
 सुसुखं धनुः साधियता ते बुन्दो हिरण्ययः। उभौ ते बाहू रण्यौ सांप्राम्यौ वर्दृषे
 श्रदंनपातिनौ गमनपातिनौ मर्मण्यदंनवेधिनौ गमनवेधिनौ वा। SRV. VIII.
 77. 11. p. iii. 525.
- 6. 36:-श्रयं पत्तो यास्केन हिमेनोदकेनेस्या-दिनोक्न: | SRV.I.116.8.p.i.516.
- 7. 1:-तास्त्रिविधा ऋचः परोचकृताः प्रत्यच-

- कृता श्राध्यात्मिक्यश्च । तत्र परोच्चकृताः सर्वाभिनामविभक्षिभिर्युज्यन्ते प्रथमपुरुषे-श्चाख्यातस्य । SRV. I. 6.9. p.i. 53.
- 7. 3:-यास्कोऽपीमं परिदेवनार्थत्वेनोदाजहार। अथापि परिदेवना कस्माचिद्धावात् न वि जानामि यदि वेदमस्मि। SRV. I. 164. 37. p. i. 713.
- 7. 12:-मन्त्रा मननाच्छन्दांसि छादनात्स्तोम: स्तवनाद्यजुर्यजते: I SIRV. p. i. 2.
- 7. 14:-श्रक्षिः कस्मादमणीर्भवतीति निरुक्रम्। SRV. I. 188. 9. p. i. 784.
- 7. 14:-श्रथातोऽनुक्रमिष्यामोऽग्निः पृथिवीस्थानस्तं प्रथमं न्याख्यास्यामोऽग्निः कस्माद्रमणीर्भवत्यमं यज्ञेषु प्रणीयतेऽक्नं नयति
 संनममानोऽक्नोपनो भवतीति स्थालाष्टीविने क्रोपयति न स्नेह्यति । त्रिभ्य श्राख्यातेभ्यो जायत इति शाकपृणिरितादकाइग्याद्वा नीतात्स खल्वेतेरकारमाद्ते गकारमनक्तेवी दहतेवी नीः परः । तस्यैषा
 भवस्यग्निमीळे। SRV. I. 1.1. p.i. 14.
- 7. 15:-श्रिप्तमीळेऽप्तिं याचामीळिरध्येषणा-कर्मा पूजाकर्मा वा पुरोहितो व्याख्यातो यज्ञस्य देवो दानाद्वा दीपनाद्वा द्योतनाद्वा द्युस्थानो भवतीति वा यो देवः सा देवता होतारं ह्वातारं जुहोतेहींतेत्यौर्णवामो रत्नधातमंरमणीयानां धनानां दानृतमम्। SRV. I. 1. I. p. i. 24.
- 7. 15:-जुहोतेहींतेत्यौर्णवाम इति यास्क: । SRV. I. 127. 1. p. i. 573.
- 7. 17:-हर्यतिः प्रेप्साकर्मा । SRV. I. 57. 2; 63. 2. p. i. 285, 311.
- 7. 18:-श्रयं मन्त्रो निरुक्ष एवं व्याख्यातः । इससेवाग्निं महान्तमात्मानमेकमात्मानं ब-

- हुधा मेधाविनो वदन्ति इन्द्रं मित्रं वरु-णमग्निं दिन्यं च गरुत्मन्तम्। दिन्यो दिवि-जो गरुत्मान् गरणवान् गुर्वात्मा महात्मेति वा। SRV. I. 164. 46. p. i. 718.
- 7. 19:-जातवेदाः कस्मात् । जातानि वेद जातानि वेनं विदुर्जाते जाते विद्यते इति वा जातवित्तो वा जातधनो जातविद्यो वा जातप्रज्ञानो यत्तजातः पशूनविन्दतेति तज्जातवेदसो जातवेदस्त्वमिति बाह्यसम्। तस्मात्सर्वानृतृन्पशवोऽग्निमभिसर्पन्तीति च । SRV. I. 44. 1. p. i. 223.
- 7. 19:-जातवेदसं जातानां वेदितारं जातप्रज्ञं जातवलं वा। जातवेदःशब्दो यास्केन बहु-धा निस्कः। SRV.I.127.1.p.i.573.
- 7. 21:-वेश्वानरशब्दो यास्केन ब्याख्यातः । वेश्वानरः कस्माद्विश्वान्तरान्नयति विश्व एनं नरा नयन्तीति वा । श्रपि वा विश्वानर एव स्यात् प्रत्यृतः सर्वाणि भूतानि तस्य वेश्वानरस्तस्येषा भवति । SRV. III. 2. 1. p. ii. 133.
- 7. 21:-एतत्सर्वं यास्केन वैश्वानरः कस्मादि-त्यादिना बहुधा प्रपश्चितम् । SRV. I. 60. 6. p. i. 293.
- 7. 21:-तथा च यास्क: । वैश्वानरः कस्मा-द्विश्वान्नरान्नयति विश्व एनं नरा नयन्तीति वा । SRV.VII. 5. 4. p. iii. 16.
- 7. 23:-सचन्ते सेवन्ते । इति यास्कः । SRV. III. 13. 2. p. ii. 171.
- 7. 23:-अत्र निरुक्षम् । प्रव्यक्तिम तन्महित्वं महाभाग्यं वृषभस्य वर्षितुरणां यं पूरवः पूरियतन्या मनुष्या वृत्रहण्ं मेघहनं सचन्ते सेवन्ते वर्षकामा दस्युर्दस्यतेः च्यार्थोद्दुपदस्यन्त्यास्मित्रसा उपदासयित

- कर्माणि तमप्तिवेशानरो श्रवाध्नोदपः काष्टा श्रभिनच्छम्बरं मेधम् । SRV. I. 60. 6. p. i. 293.
- 23:-श्रयमेवाग्निवैश्वानर इति शाकपृणिः । इति यास्कः । SRV. V. 52. 13. p. ii. 611.
- 7. 23:-तथा च यास्कः । श्रमुतोऽमुण्य रश्मयः प्रादुर्भवन्तीतोऽस्याचिषस्तयोभी-सोः संसङ्गं दृष्ट्वैवमवद्यत् । SRV. I. 98. 1. p. i. 437.
- 7. 23:-श्रक्षिविद्युदादित्यास्त्रयोऽपि मतभेदे-न वैश्वानरशब्दाभिधेया इति यास्केनोक्क-त्वात् । SRV. IV. 5. 7. p. ii. 366.
- 7. 24:-कृष्णं निरयणं रात्रिसादित्यस्य हरयः सुपर्णा हरणा श्रादित्यरसमय इत्यादि निरुक्तं द्रष्टन्यम् । SRV. I. 164. 47. p. i. 718.
- 7. 25:-तथा च यास्कः । हिवर्यत्पानीयमजरं सूर्यविदि दिविस्पृश्यिभिहुतं जुष्टमग्नौ तस्य भरणाय च भावनाय च धारणाय चैतेभ्यः सर्वेभ्यः कर्मभ्यो देवा इममग्निमन्नेनापप्रथन्त । SRV. X. 88. 1. p. iv. 278.
- 7. 26:-तथाह यास्कः। मातर्यन्तरिचे श्वसिति मातर्याश्वनितीति वा । SRV. III. 6. 9. p. ii. 145.
- 7. 27:-मूर्तमस्मिन्धीयत इति मूर्घा । SRV. I. 59. 2. p. i. 291.
- 7. 27:-तथा च यास्कः । मूर्धा मूर्तमस्मि-न्धीयते मूर्धा यः सर्वेषां भूतानां भवति नक्षमिस्ततः सूर्यो जायते प्रातस्द्यन्त्स एव प्रज्ञां त्वेतां मन्यन्ते याज्ञियानां देवानां यज्ञसंपादिनामपो यत्कर्म चरति प्रजान-न्त्सर्वाणि स्थानान्यनुसंचरति त्वरमाणः।

- SRV. X. 88. 6. p. iv. 279.
- 7. 28:-म्बन्न यास्कः। स्तोमेन यं हि दिवि दे-वासोऽभिमजनयञ्ज्ञितिसिः कर्मभिर्धावा-पृथिक्योः पूर्णं तमकुर्वस्त्रेधाभावाय पृथि-व्यामन्तिरेचे दिवीति शाकपूणिः । यदस्य दिवि नृतीयं तदसावादित्य इति हि ब्राह्म-णम् । SRV. X. 88.10.p.iv. 280.
- 7. 29:-नयतिः परो वनिर्वा समाश्रितावन्यो-न्यं नयतो वनुतो वा । मनुष्यमिथुनावष्ये-तस्मादेव मेथन्तावन्योन्यं वनुत इति वा । SRV. X. 88. 11. p. iv. 281.
- 29:-अत्र यास्कः। यदैनमद्धुर्यज्ञियाः सर्वे दिवि देवाः सूर्यमदितेः पुत्रं यदा चरित्त्यू मिथुनौ प्रादुरभूतां सर्वदा सहचारिणावु-पाश्चादित्यश्च। मिथुनौ कस्मान्मिनोतिः अयतिकर्मा थु इति नामकरणस्थकारो वा। SRV. X. 88. 11. p. iv. 281.
- 7. 30:-तथा च यास्कः । यत्र विवदेते दैन्यौ होतारावयं चाप्तिरसौ च मध्यमः कतरो नौ यज्ञे भूयो वेदेत्याशक्नुवन्ति तत् सहमदनं समानख्याना ऋत्विजस्तेषां यज्ञं समरनुवानानां को न इदं विवच्यति । SRV.X.88.17.p.iv.282.
- 7. 31:-तथा च यास्कः । यावन्मात्रमुषसः प्रत्यक्तं भवति प्रतिदर्शनमिति वास्युपमानस्य संप्रत्यथें प्रयोग इहेव निधेहाति यथा सुपर्यः सुपतना एता रात्रयो
 वसते मातिश्विञ्ज्योतिर्वर्णस्य तावदुपदधाति यज्ञमागच्छन्बाह्मगो होतास्याग्नेहोतुरवरो निषीदन् होतृजपस्त्वनाग्नेवैधानरीयो भवति । SRV. X. 88. 19.
 p. iv. 283.
- 7. 31:-तदुक्तं यास्केन । श्रस्युपमार्थस्य संप्र-

- त्यर्थे प्रयोग: 1 SRV. I. 88. 6; VI. 4. 3. pp. i. 394; ii. 697.
- 7. 31:-श्रस्त्युपमार्थस्य संप्रत्यर्थे प्रयोग इहेव निधेहि । SRV. I. 57. 3. p. i. 285.
- 8. 1:-द्रविणोदाः कस्माद्धनं द्रविण्युच्यते यदेनदिभद्रवन्ति वर्लं वा द्रविणं यदनेनाभिद्रवन्ति तस्य दाता द्रविणोदास्तस्येषा भवति । द्रविणोदा द्रविणस इत्यादि । SRV. I. 15. 7. p. i. 94.
- 8. 2:-तथा द्राविखोदसाः प्रवादा भवन्ति । SRV. I. 15. 7. p. i. 95.
- 8. 2:-ऋत्विजोऽन्न द्विचोद्स उच्यन्ते हविचे। दातारस्ते चैनं जनयन्ति । SRV. II. 37. 4. p. ii. 113.
- 8. 5-21:-इदं सूक्तं यास्केन सम्यगभ्यधायि। तद्त्रानुसंधीयताम् । SRV. X. 110. 11. p. iv. 370
- 8. 6:-नराशंसो यज्ञ इति कात्थक्यो नरा श्रिस्मन्नासीनाः शंसन्त्यग्निरिति शाक-पूर्णिनरैः प्रशस्यो भवति । SRV. I. 18. 9. p. i. 106.
- 8. 6:-तथा च यास्क: । नरा श्रास्मिन्नासीनाः शंसन्ति । श्रिप्तिरित शाकपूणिनेरैः प्रशस्यो भवति । नराशंसस्यो भवति । तस्येषा भवति । नराशंसस्य महिमानमेषामुपस्तोषाम यजतस्य यज्ञेषं सुकर्माणः श्रुचयो धियं धारायितारः स्वद्यन्तु देवा उभयानि हवींषि सोमं चेतराणि च । SRV.VII. 2.1. p.iii.8.
- 8. 9:-तथा च यास्कः। द्वारो जवतेर्वा द्ववते-र्वा वारयतेर्वा । SRV. VII. 17. 2. p. iii. 35.
- 8. 11:-पेश इति रूपनामेति । SRV. I.

- 49. 2. p. i. 247.
- 8. 13:-त्वष्टृशब्दो यास्केनैवं व्याख्यातः । त्वष्टा तूर्णमरनुत इति नैस्वतास्त्विषेवी स्याद्युद्धिकर्मणस्त्वचतेवी स्यात्करोति-कर्मणः। SRV.I.142.11.p.i.637.
- 8. 13:-भरत ग्रादित्यः । SRV. I. 22. 10. p. i. 117.
- 8. 15:-यास्कस्त्वाह । म्राविरावेद्नात्तस्यो वर्धते चारुरासु चारु चरतेर्जिद्धां जिहीते- रूध्वं उच्छितो भवति स्वयशा म्रात्मयशा उपस्थ उपस्थाने उभे त्वष्टुर्बिभ्यतुर्जायमा- नात्प्रतीची सिंहं प्रति जोषयेते द्यावापृथि- व्याविति वाहोरात्रे इति वारणी इति वापि चैते प्रत्यक्रे सिंहं सहनं प्रत्यासेवेते । SRV. I. 95. 5. p. i. 429.
- 8. 15:-यास्केनारणी विभ्यतुरित्युक्तत्वात् । SRV. I. 162. 3. p. i. 684.
- 8. 18:-तथा च निरुक्तमि । श्रञ्जान्ति त्वा-मध्वरे देवान्कामयमाना वनस्पते मधुना दैव्येन च घृतेन च यदृ्ध्वः स्थास्यसि द्राविणानि च नो दास्यसि यद्वा ते कृतः चयो मातुरस्या उपस्थ उपस्थाने । SRV. III. 8. 1. p. ii. 155.
- 8. 21:-निरुक्ते किंदेवताः प्रयाजानुयाजा इति च्छन्दोदेवता इत्यादि पत्तान्तरं बहुधा प्रदश्ये तद्थे ब्राह्मणानि चोदाहृत्य इतरे पत्ता अर्थवादा आग्नेया एवेति सिद्धान्ति-तम्। अर्थ किंदेवताः प्रयाजानुयाजा इत्यादिना। SRV. I.142. 1.p.i. 634.
- 8. 22:-सिमिद्धाञ्चितन्तपादादय एकादश प्रत्यृचं देवता यास्केन किंदेवताः प्रयाजा इत्युपकम्याञ्चेयाः प्रयाजा ऋतुदेवता-रखन्दोदेवताः पशुदेवताः प्राण्देवता

- श्रात्मदेवता इत्यादिना बहून्पज्ञानुपन्यस्य बाह्मणानि च प्रदर्श्याग्नेया एवेति सिद्धा-निततम् । SRV.I.188.1.p.i.782.
- 9. 4:-न्यक्रन्दीज्जनम प्रबुवाणो यथास्य शब्द-स्तथा नामेरयति वाचमीरयितेव नावं सु-मङ्गलश्च शक्कने भव कल्याणमङ्गलो मङ्गलं गिरतेर्गृणात्यर्थे गिरत्यनर्थानिति वेति यास्कः। SRV.II. 42.1.p.ii.125.
- 9. 5:-तथा च यास्कः । गृत्स इति मेधा-विनाम । SRV. VII. 4.2.p.iii.13.
- 9. 5:-श्रत्र यास्कः । गृत्समदो गृत्समदनो गृत्स इति मेधाविनाम गृणातेः स्तुति- कर्मणः। SRV.II. 20.8.p.ii. 57.
- 9. 5:-मगडूका मज्ज्का मज्जनान्मदतेवी मोद-तिकर्मणो मन्दतेवी तृप्तिकर्मणो मगडय-तेरिति वैयाकरणा मगड एपामोक इति वा मगडो मदेवी मुदेवी तेषामेषा भवति। SRV. VII. 103.1.p. iii. 211.
- 9. 6:-श्रत्र निरुक्तम् । वासिष्ठो वर्षकामः पर्ज-न्यं तृष्टाव तं मण्डूका श्रन्वमोदन्त स मण्डूकाननुमोदमानान् दृष्ट्वा तृष्टाव । SRV. VII. 103. 1. p.iii. 211.
- 9. 8:-जागृविजांगरणात् । इति यास्कः । SRV. III. 24. 3. p. ii. 198.
- 9. 8:-तथा च यास्तः । प्रवेषिणो मा महतो विभीदकस्य फलानि मादयन्ति प्रवातेजाः प्रविणेजा इरिणे वर्तमाना इरिणं निर्ऋण-मृणातेरपार्णं भवत्यपरता श्रस्मादोषधय इति वा सोमस्येव मौजवतस्य भन्नो मौजवतो मृजवित जातः । SRV. X. 34. 1. p. iv. 101.
- 9.8:-मूजवान्पर्वतो मुझवान्मुओ विमुच्यत इषीकयेषीकेषतेर्गतिकर्मण इयमपीतरेषी-

- केतस्मादेव विभीदको विभेदनाज्ञागृविर्जागरणान्महामचच्छदत् । SRV. X. 34. 1. p. iv. 101.
- 9. 12:-ग्रन्न निरुक्तम् । दुन्दुभिरिति शब्दानु-करणं दुमो भिन्न इति वा दुन्दुभ्यतेर्वा स्याद्रधकर्मणः । SRV. VI. 47. 29. p. ii. 815.
- 9. 13:-तथा च यास्कः। इषुधिरिष्णां निधा-नम् । SRV. VI. 75. 5. p. ii. 888.
- 9. 15:-तथा च यास्कः । श्राहिरिव भोगैः परिवेष्टयति बाहुं ज्याया वधात्परिश्राय-माणो हस्तव्नः सर्वाणि प्रज्ञानानि प्रजा-नन् पुमान्पुरुमना भवति पुंसतेर्वा । SRV. VI. 75. 14. p. ii. 891.
- 9. 15:-तथा च यास्कः। पुमान् पुरुमना भवति पुंसतेवी । SRV. VII. 6. 1. p. iii. 18.
- 9. 16:-तथा च यास्कः। रथे तिष्ठन्नयति वाजिनः पुरस्तात्सतो यत्र यत्र कामयते सुषारथिः कल्याणसारथिरभीशूनां महि-मानं पूजयत मनः पश्चात्सतोऽनुयच्छन्ति रश्मयः। SRV.VI.75.6.p.ii.889.
- 9. 17:-तथा च यास्कः।समदः समदो वात्तेः संमदो वा मदतेः। SRV. VI. 75. 2. p. ii. 888.
- 9. 18:-तथा च यास्कः। वद्ध्यन्तीवागच्छ्रति कर्णं प्रियमिव सखायिमेषुं पारिष्वजमाना योषेव शिङ्के शब्दं करोति वितताधि धनुषि ज्येयं समने संप्रामे पारयन्ती पारं नयन्ती। SRV.VI.75.3.p.ii,888.
- 19:-तथा च यास्कः। सुपर्णं वस्त इति वा-जानभिष्रेत्य मृगमयोऽस्या दन्तो मृगयते-वी गोभिः संनद्धा पतित प्रसृतेति व्याख्या-

- तम्। यत्र नराः संद्रवन्ति च विद्रवन्ति च तत्रास्मभ्यमिषवः शर्म शरणं प्रयच्छन्तु। SRV. VI. 75. 11. p. ii. 890.
- 9. 20:-जघनं जङ्गन्यतेरिति । SRV. I. 28. 2. p. i. 147.
- 9. 20:-तथा च यास्कः । त्राञ्चान्ति सानून्येषां सरणानि सक्थीनि । सिव्धि सचतेरासक्तोऽस्मिन् कायः । जघनानि चोपन्नन्ति। जघनं जङ्घन्यतेः। त्रश्वाजनि प्रचेतसः प्रवृद्धचेतसोऽश्वान् समन्सु समरणेषु संग्रामेषु चोद्य । SRV. VI. 75. 13. p. ii. 891.
- 9. 20:-उल्खलमुरुकरं वोर्ध्वं वोर्क्षं वोर्कः वोरु मे कुर्वित्यव्यवीत्तदुल्खलमभवदुरुकरं वे तत्तदुल्खलमित्याचत्तते परोत्तेखेति च ब्राह्मसम्। SRV. I. 28. 5. p. i. 148.
- 9. 23:- भुवंतिरात्तिकर्मा । SRV. I. 56. 1; 143. 5; pp. i. 282, 640.
- 9. 23:-प्रधनमिति संश्रामनाम । प्रकीर्णान्य-स्मिन्धनानि भवन्ति । SRV. I. 52. 9. p. i. 265.
- 9. 23:-तथा निरुत्तेऽपीयं कथा सूचिता । सुद्रलो भाम्यंश्व ऋषिर्वृषमं च द्रुघणं च युक्ता संग्रामे न्यवहत्थाजिं जिगाय । SRV. X. 102. 1. p. iv. 338.
- 26:-अत्र गङ्गा गमनादित्यादि निरुक्तं द्रष्टव्यम् ISRV.X.75.5.p.iv.232.
- 9. 26:-सिन्धुः स्यन्दनादिति यास्कः ISRV. I. 125. 4. p. i. 569.
- 9. 28:-श्रत्र निरुक्तं च । या श्रोषधय: पूर्वा जाता देवेभ्यस्त्रीणि युगानि पुरा मन्ये नु तद्वश्रूणामहं वश्रुवर्णानां भर-णानां हरणानामिति वा शतं धामानि

- सप्त चेति । घामानि त्रयाणि भवन्ति स्थानानि नामानि जन्मानीति । जन्मान्यत्राभिष्ठेतानि सप्त शतानि सप्तशतं पुरुषस्य मर्मणां तेष्वेना द्रघति। SRV. X. 97. 1. p. iv. 319.
- 9. 30:-अत्र निरुक्षम् । अर्गयान्यर्ग्यस्य पत्न्यर्ग्यमपार्णं भवति प्रामाद्रसाणं भवतीति वा। अर्ग्यानीत्येनामामन्त्रयते। यासावर्ग्यानि वनानि पराचीव नश्यसि कथं प्रामं न प्रच्छिसि न त्वा भीविन्दती-वेतीवः परिभयार्थे वा। SRV. X. 147. 1. p. iv. 462.
- 9. 32:-ऋचरः करटक ऋच्छतेः। SRV. I. 41. 4. p. i. 215.
- 9. 32:-सुला नः पृथिवि भवानृत्तरा निवे-शन्यृत्तरः कण्टक ऋच्छतेः कण्टकः कंतपो वा कृन्ततेवी कण्टतेवी स्याद्गतिकर्मण उद्ग-ततमो भवति यच्छ नः शर्म शरणं सर्वतः पृथु । SRV. I. 22. 15. p. i. 118.
- 9. 36:-म्रायजी म्रायप्टन्ये म्रज्ञानां संभक्तृ-तमे ते ह्युचैविहियेते हरी इवान्नानि भुज्ञाने । SRV. I. 28. 7. p. i. 148.
- 9. 39:-अत्र निरुक्षम् । पर्वतानामुपस्थादुप-स्थानादुशस्यौ कामयमाने अश्वे इव विमुक्ते इति वा विषयेण इति वा हासमाने हासितः स्पर्धायां हर्षमाणे वा गावाविव अश्वे शोभमाने मातरौ संरिहाणे विपाट्- छुतुद्वयौ पयसा प्रजवेते । SRV. III. 33. 1. p. ii. 242.
- 9. 4():-तथा च यास्कः । ते त्राचरन्त्यौ सम-नसाविव योषे मातेव पुत्रं विश्वतासुपस्थ उपस्थानेऽपविध्यतां शत्रृन् संविदाने ग्रा-त्म्योविमे विष्नत्याविमत्रान् । SRV. VI.

- 75. 4. p. ii. 888.
- 9. 40:-शुनो वायु: शु एत्यन्तरिन्ने सीर श्रा-दित्यः सरणात् । इति यास्कः । SRV. IV. 57. 5. p. ii. 490.
- 10. 2:-वायवायाहि दर्शनीयेमे सोमा श्रांकृता श्रकंकृतास्तेषां पित्र श्रक्त नो ह्वानम् । SRV. I. 2. 1. p. i. 30.
- 10. 3:-श्रव इत्यन्ननाम श्रूयत इति सतः। इति यास्कः। SRV. I. 11. 7; 49. 2; 91. 17. pp. i. 78, 247, 407.
- 10. 3:-श्रव इत्यन्ननाम श्रृयते । SRV. HI. 11. 6. p. ii. 167.
- 10. 4:-अत्र नीचीनबारं वरुणः कवन्धमित्या-दि निरुक्तं द्रष्टव्यम् । SRV. V. 85. 3. p. ii. 680.
- 10. 5:-तथा च यास्कः । तं स्वभिष्टौमि समानया गिरा गीत्या स्तुत्या पितृषां च मननीयैः स्तोमैर्नाभाकस्य प्रशस्तिभिः। ऋषिर्नाभाको बभूव।यः स्यन्दमानानामा-सामपामुपोदये सप्तस्वसारमेनमाह वाग्भिः स मध्यम इति निरुच्यते ऽथेष एव भवित । नभन्तामन्यके समे मा भूवस्नयके सर्वे ये नो द्विषन्ति दुधियः पापधियः पापसंकल्पाः। SRV. VIII. 41. 2. p. iii. 416.
- 10. 5:-रुद्रो रौतीति सतः। इति यास्कः। SRV. I. 158. 1. p. i. 671.
- 10. 6:-तथा च यास्कः । तिग्मं तेजतेरूसा-हकर्मणः । SRV. VII. 18. 18. p. ii. 141.
- 10. 8:-जरा स्तुतिः । SRV. X. 59. 2. p. iv. 171.
- 10. 8:-जरा स्तुतिर्जरतेः स्तुतिकर्मणः।

- इति यास्कः । SRV. I. 123. 5. p. i. 558.
- 10. 8:-जरिता। "स्तुतिकर्मेति । SRV. I. 38. 5. p. i. 204.
- 10. 8:-जरा स्तुतिर्जरतेः स्तुतिकर्मणस्तां बोध तथा बोधियतरिति वा तद्विविड्ढि तत्कुरु मनुष्यस्य मनुष्यस्य यजनाय स्तोम रद्वाय दर्शनीयम् । SRV.I.27.10. p. i. 145.
- 10. 8:-तथा च यास्कः। इन्द्र इरां दणातीति वेरां दारयत इति वेरां घारयतीति वेन्धे भूतानीति वा तद्यदेनं प्राणः समैन्धत तदिन्द्रस्थेन्द्रस्विमिति विज्ञायते। SRV. IX. 5. 7. p. iii. 609.
- 10. 8:-इन्द्र इरां द्रणातीति इदंकरणादित्या-प्रायण इति यास्केनोक्र *** SRV. I. 156. 5. p. i. 668.
- 10. 8:-इन्द्रः शत्रूणां दारियतेति निरुक्तम्। SRV. X. 48. 6. p. iv. 146.
- 10. 8:-इन्द्र इरां द्यातीति वेरां ददातीति वेरां द्यातीति वेरां दारयतीति वेरां धारयतीति वेन्दवे द्रवतीति वेन्दौ रमत इति
 वेन्द्रे भूतानीति वा तद्यदेनं प्रायः समेन्धंस्तदिन्द्रस्येन्द्रत्वमिति विज्ञायते इदंकरणादित्यात्रायण इदंदर्शनादित्यौपमनयव इन्दतेवैंशवर्यकर्मण इक्छ्रत्रूणां दारयिता वा दावयिता वा दर्यिता च यज्वनाम् । SRV. I. 3. 4. p. i. 36.
- 10. 9:-श्रत्र निरुक्षम्। श्रद्दणा उत्सम् । उत्स उत्सदनाद्वोत्स्यन्दनाद्वोनत्तेर्वो स्यात् । व्य-सृजोऽस्य खानि त्वमर्णवानर्णस्वत एता-निस्यादि । SRV. V. 32.1.p.i.559.
- 10. 10:-श्रत्र निरुक्तम् । यो जायमान एव

- प्रथमो मनस्वी देवो देवान्क्रतुना कर्मणा पर्यभवत्पर्यगृह्णात्पर्यरचदत्यक्रामदिति वा यस्य बलाद् द्यावापृथिन्यावप्यविभीतां नृम्णस्य मन्हा बलस्य महत्त्वेन स जनास इन्द्र इत्यृषेर्देष्टार्थस्य प्रीतिभवत्याख्यानसं-युक्रा। SRV. II. 12. 1. p. ii. 32.
- 10. 10:-पर्जन्यशब्दो यास्केन बहुधा निरुक्तः । पर्जन्यस्तृपेराद्यन्तिविपरीतस्य तर्पयिता ज-न्यः परो जेता वा जनयिता वा प्रार्जयिता वा रसानाम् । SRV. V. 83. 1. p. ii. 676.
- 10. 11:-अयं मन्त्रो निरुक्ते स्पष्टं व्याख्या-तः। तदेवात्र लिख्यते। पर्जन्यो विहन्ति वृत्तान्विहन्ति चरत्तांसि सर्वाणि चासमा-द्भुतानि विभ्यति महावधात् महान् ह्यस्य वधः। अप्यनपराधो भीतः पलायते वर्षकर्मवतो यत्पर्जन्यः स्तनयन्हन्ति दुष्कृतः पापकृतः। SRV. V. 83. 2. p. ii. 676.
- 10. 13:-यास्कस्त्वाह। अशनवन्तमास्यन्दन-वन्तम्। SRV. II. 24. 4. p. ii. 71.
- 10. 15:-चेत्रस्य पतिनेत्यादि निरुक्रम् । SRV. IV. 57. 1. p. ii. 489.
- 10. 15:-मृळतिरुपदयाकर्मेति यास्कः। SRV. X. 64. 1. p. IV. 193.
- 10. 17:-यद्यद्र्पं कामयन्ते तत्तद्देवा विशन्ति। इति यास्कः। SRV. VII. 56. 1. p. iii. 114.
- 10. 21:-अत्र निरुक्तम् । सेनेव सृष्टा भयं वा बत्तं वा द्धात्यस्तुरिव दिशुस्वेषप्रती-केत्यादि । SRV. I. 66. 8. p. I.325.
- 10. 21:-यास्कस्त्वाह । तृतीयो श्रमिष्टे पति-रित्यपि निगमो भवति । SRV. I. 66.

- 8. p. i. 325.
- 10. 21:-श्रत्र यास्कः । तं वरचराथा चर-न्त्या परवाहुत्या वसत्या च निवसन्त्योप-धाहुत्यास्तं यथा गाव श्राप्तुवन्ति तथा-प्तुयाम। SRV. I. 66.10. p. i. 326.
- 10. 21:-प्रभीतेस्त्रायत इति निस्कतम्। SRV. I. 156. i. p. i. 667.
- 10. 22:-जक्रार्थं यास्का ब्रवीति । मित्रो जनान्यातयति ब्रुवाणः शब्दं कुर्वन्। मित्र एव धारयति पृथिवीं च दिवं च । मित्रः कृष्टीरनिमिषन्नभिविपश्यतीति । कृष्टय इति मनुष्यनाम कर्मवन्तो भवन्ति विकृष्टदेहा वा । मित्राय हव्यं घृतवज्जुहोतेति व्याख्यातम् । जुहोतिर्दानकर्मा । SRV. III. 59. i. p. ii. 328.
- 10. 26:-श्रत्र विश्वकर्मा विभूतमना ज्या-स्रेत्यादि निरुक्तमनुसंधेयम् । SRV. X. 82. 2. p. IV. 247.
- 10. 26:-ग्रत्र निरुक्तम् । विश्वकर्मा सर्वमेधे सर्वाणि भूतानि जुहवांचकार स ग्रात्मानमप्यन्ततो जुहुवांचकार । तद्भिवादिन्येषर्भवति य इमा विश्वा भुवनानि जुहुदिति। SRV. V. 81.1. p. IV.244.
- 10. 27:-ग्रत्र विश्वकर्मन्हविषा वर्धमान इत्यादि निस्क्रमनुसंधेयम् । SRV. V. 81. 6. p. IV. 246.
- 10. 28:-यदाह यास्कः। जूतिगैति: प्रीतिवी देवजूतं देवप्रीतं वा। SRV. X. 178. 1. p. IV. 503.
- 10. 29:-श्रत्र निरुक्तम्। सद्यो अपि य: शवसा बलेन तनोत्यप: सूर्य इव ज्योतिषा पञ्च मनुष्यजातानि सहस्रसानिनी शतसानि-न्यस्य सा गतिने स्मैनां वारयन्ति प्रयुव-

- तीमिव शरमयीमिपुम् । SRV. X. 178. 3. p. IV. 504.
- 10. 29:-मन्युर्मन्यतेर्दीसिकर्मण: क्रोधकर्म-णो वधकर्मणो वा । इति यास्कः । SRV. II. 24-2; X. 83. 1; 87-13- pp. ii. 70; IV. 249, 275.
- 10. 30:-- अत्र त्वया मन्यो सरथमारुहा रुजंत इन्यादि निरुक्तमनुसन्धेयम् । SRV. X. 84. 1. p. IV. 251.
- 10. 32:-श्रथ निरुक्षम् । सविता यन्त्रेः पृथि-वीमरमयदनारम्भणेऽन्तरिचे सविता द्याम-दंहदश्वमिवाधुचद्धुनिमन्तरिचे मेघं बद्ध-मतूर्ते बद्धमतूर्णं इति वात्वरमाण इति वा सविता समुद्तितरम् । SRV. X. 149. 1. p. IV. 467.
- 10. 33:-अत्र निरुक्षम् । हिरण्यस्तूपो हिर-ण्यमयस्तूपो हिरण्यमयः स्तूपो ऽस्येति वा । स्तूपः स्त्यायतेः संघातः । सवित-यथा त्वाङ्गिरसो जुह्ने वाजेऽन्नेऽस्मिन्नेवं त्वार्चन्नवनाय वन्दमानः सोमस्येवांशुं प्रतिजागर्म्थहम् । SRV. X. 150. 5. p. IV. 468.
- 10. 36:-तं प्रति चारुमध्वरं सोमपानाय प्रहूयसे सोऽग्ने मरुद्धिः सहागच्छ। SRV. I. 19. 1. p. i. 107.
- 10. 38:-वेनतेः कान्तिकर्मण इति यास्कः। SRV. IX. 73. 2; 97. 22; X. 64. 2. pp. iii. 717, 782; iv. 193.
- 44:-तथा च यास्क:। ब्रिझमन्तरित्तं बद्धा ग्रास्मिन्धता ग्राप इति वा । SRV.
 VII. 6. 7. p. iii. 19.
- 10. 44:-बुझे नदीनां रजःस्द्केषु सीदन् बुझमन्तरिचं बद्धा श्रास्मिन्धता श्राप इति।

- SRV. VII. 34. 16. p. iii. 80.
- 11. 5:-चन्द्रश्चन्द्तेः कान्तिकर्मणः । इति यास्कः । SRV.VI.65.2.p.ii.867.
- 11. 13-14:-श्रत्र निरुक्षम् । श्रथातो सध्य-स्थाना देवगणास्तेषां मरुतः प्रथमागा-मिनो भवन्ति । मरुतो मितराविणो वा मितरोचिनो वा महद्द्रवन्तीति वेति । विद्युन्मद्भिर्मरुत: स्वक्षेः स्वञ्जेनिरिति वा स्वचेनेरिति वा स्वचिभिरिति वा रथरा-यात ऋष्टिमद्भिरस्वपणेरस्वपत्तनेर्विष्ठेन च नोऽन्नेन वय इवापतत सुमायाः कल्याण्कर्माणो वा कल्याण्प्रज्ञा वा । SRV. I. 88. 1. p. i. 392.
- 11. 15:-ऋभव उरु भान्तीति वर्तेन भान्तीति वर्तेन भवन्तीति । SRV. I. 20. 4. p. i. 110.
- 11. 16:-वोढारो मेधाविनो वेति यास्कः । SRV. III. 60. 4. p. ii. 332.
- 11. 16:-तदुकं यास्केन । ऋभुविंभ्वा वाज इति सुधन्वन श्राङ्गिरसस्य त्रयः पुत्राः बभुद्धः । SRV.I. 110. 2. p.i. 480.
- 11. 16:-श्रत्र निरुक्षम् । कृत्वा कर्माणि चिप्रत्वेन वोढारो मेधाविनो वा मर्तासः सन्तोऽमृतत्वमानशिरे सौधन्वना ऋभवः सूरख्याना वा सूरप्रज्ञा वा संवत्सरे समपृच्यन्त धीतिभिः कर्मभिर्ऋभुविभ्वा वाज
 इति सुधन्वन श्राङ्गिरसस्य त्रयः पुत्रा बभूवुः
 SRV. I. 110. 4. p. i. 481.
- 11. 16:-तदुक्रं यास्केन । प्रथमोत्तमाभ्यां बहुविश्वगमा भवन्ति न मध्यमेन ISRV. I. 111. 4. p. i. 485.
- 11. 16:-तथा च यास्को निस्क्रे श्रादित्य-रश्मयोऽप्यृभव उच्यन्त इत्युक्त्वा…

- SRV. I. 161..11. p. i. 682.
- 11. 18:-तथा च यास्कः। सोम्याः सोम-संपादिनः। SRV. VI. 75. 10. p. ii. 890.
- 11. 19:-नवग्वा नवनीतगतय इति यास्को न्याचल्यो । SRV.I.62.4.p.i. 306.
- 11. 21:-साचितराप्नोतिकर्मेति यास्कः । SRV. X. 120. 8. p. IV. 399.
- 11.23:-श्रत्र निरुक्तम्। दृत्तस्य वादिते जन्म-नि कर्मण् वते राजानौ । SRV. X. 64.5. p. IV. 194.
- 11. 23:-यास्काचार्य इदमेव वाक्यमुदाह-त्य विरोधमाशंक्य पर्यहरत्। तथाहि । श्रदितेईको श्रजायत दत्ताद्वदितिः परीति च तत्कथमुपपयेत समानजन्मानौ स्या-तामित्यपि वा देवधमें खेतरेतरजन्मानौ स्यातामितरेतरप्रकृती । SRV. X. 72. 4. p. IV. 225.
- 11. 24:-सरमा सरखात् । इति यास्कः । SRV. I. 62. 3. p. i. 305.
- 11. 25:-- अत्र किसिच्छुन्ती सरमेदं प्रानिख-त्यादिकं निरुक्तं दृष्ट-यम् । SRV. X. 108. 1. p. IV. 361.
- 11. 25:-पराचै: पराञ्चनैरिति निस्कतम् । SRV. I. 63. 4. p. i. 312.
- 11. 25:-परितक्म्या रात्रिः परित एनां तकतीति यास्कः । SRV. I. 116. 15. p. i. 519.
- 11. 25:-रसा नदी भवति रसतेः शब्दकर्मण इति यास्कः । SRV. I. 112. 12. p. i. 490.
- 11. 25:-रसा नदी भवतीति निरुक्तम्। SRV. V. 53. 9. p. ii. 618.

- 11. 26:-पावका न सरस्वत्यक्षेरस्रवती यज्ञं वष्टु धियावसु: कर्मवसु: । SRV. I. 3. 10. p. i. 39.
- 11. 27:-महद्र्णः सरस्वती प्रचेतयित प्रज्ञा-पयित केतुना कर्मणा प्रज्ञया वेमानि च सर्वाणि प्रज्ञानान्यभिविराजित । SRV. I. 3. 12. p. i. 40.
- 11. 28:-तथा च यास्क:। यद्वाग्वदन्त्यविचे-तनान्यविज्ञातानि राष्ट्री देवानां निषसाद मंद्रा मदना चतस्रोऽनु दिश ऊर्ज दुदुहे पयांसि क स्विद्स्थाः परमं जगामेति यत्प्रथिवीं गच्छतीति वा यदादित्यरसम् यो हरन्तीति वा। SRV. VIII. 100. 10. p. iii. 589.
- 11. 20:-तथा च यास्कः । देवीं वाचमजन-यन्त देवास्तां विश्वरूपाः पशवो वदन्ति व्यक्तवाचश्राव्यक्तवाचश्च सा नो मद-नान्नं च रसं च दुहाना धेनुवीगस्मानु-पैतु सुष्टुता । SRV. VIII. 100. 11. p. iii. 590.
- 11. 40:-श्रयं मन्त्र श्राचार्ये णैवं व्याख्यातः।
 गौरीर्मिमाय सिललानि तत्तती कुर्वत्येकपदी मध्यमेन द्विपदी मध्यमेन चादित्येन च चतुष्पदी दिग्भिरष्टापदी
 दिग्भिश्वावांतरदिग्भिश्व नवपदी दिग्भिश्वावांतरदिग्भिश्वावादित्येन च सहस्राचरा
 बहूदका परमे व्यवने। SRV. I. 164.
 41. p. i. 716.
- 11. 41:-श्रयमि यास्केन व्याख्यात: । तस्याः समुद्रा श्रिधिवचरन्ति वर्षन्ति मेघास्तेन जीवन्ति दिगाश्रयाणि भूतानि ततः चरत्यचरमुद्कं तत्सर्वाणि भूतान्यप्रजीवन्ति । SRV. I. 164. 42.

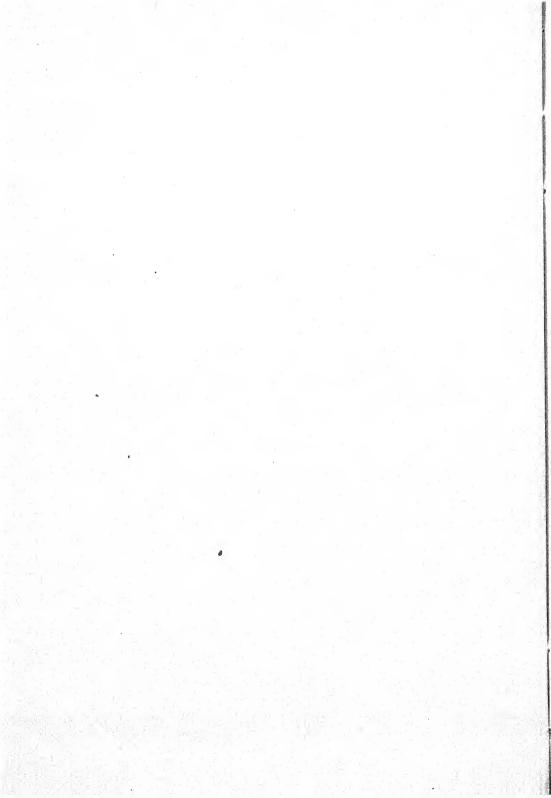
- p. i. 716.
- 11. 44:-श्रयं मन्त्रो यास्केनेवं व्याख्यातः । सुयवसादिनी भगवती हि भवाथेदानीं वयं भगवन्त: स्यामाद्धि तृणमध्न्ये सर्वदा पिव च शुद्धमुद्कमाचरन्ती । SRV. I. 164. 40. p. i. 715.
- 11. 45:-पंथा श्रन्तरिचम् । SRV. X. 59. 7. p. iv. 172.
- 11. 49:-महिंद्वेति यास्कः । SRV. X. 64. 10. p. iv. 195.
- 11. 49:-प्रभृथस्य तेजसो वोदकस्येति निरू-क्रम्। SRV. V. 41. 19. p. ii. 582.
- 12. 1:-तदुक्रं यास्केन । तत्काविश्वनौ द्यावापृथिन्यावित्येकेऽहोरान्नावित्येके सू-र्याचन्द्रमसावित्येके । SRV. I. 92. 17; 112. 1. pp. i. 416, 486.
- 12. 1:-सूर्याचन्द्रमसावित्येके। इति निरुक्तम्। SRV. I. 181. 4; 184. 3; X. 106. 5. pp. i. 764, 771; iv. 354.
- 12. 1:-तथा च यास्कः । श्रश्विनौ यद्ध-रनुवाते सर्वं रसेनान्यो ज्योतिषामन्यो ऽश्वेरश्विनावित्यौर्णवामस्तत्कावश्विनौ द्या-वापृथिन्यावित्येके ऽहोरात्रावित्येके सूर्या-चन्द्रमसावित्येके राजानौ पुण्यकृतावित्यै-तिहासिका: ISRV.I.89.3.p.i.396.
- 12. 3:-अत्र निरुक्तम् । इहेह जातौ संस्त्येथे
 पापेनालिप्यमानया तन्वा नामभिश्र
 स्वैर्जिष्णुर्वामन्यः सुमहतो बलस्येरियता
 मध्यमो दिवोऽन्यः सुभगः पुत्र उद्यत
 आदित्यः। SRV. I. 181.4.p.i. 764.
- 12. 6:-अत्र निरुक्तम् । उषस्ति चत्रं चायनीयं धनमाहरास्मभ्यमञ्जवति येन पुत्रांश्च पौत्रांश्च द्धीमहि । SRV. I. 92. 13.

- p. i. 415.
- 12. 7:-निरित्येष समित्येतस्य स्थाने । इति यास्कः । SRV. I. 2. 6; iii. 58. 9. pp. i. 32; ii. 328.
- 12. 7:-श्रत्र निरुक्तम् । एतास्ता उपसः केतुमकृषत प्रज्ञानमेकस्या एव प्रजनार्थे बहुवचनं स्यात् पूर्वेऽघेंऽन्तरिचलोकस्य समक्षते भाजुना निष्कृणवाना श्रायुधानीव घृष्णवः । निरित्येष समित्येतस्य स्थाने । एमीदेषां निष्कृतं जारिणीवेत्यपि निगमो भवति । प्रति यन्ति गावो गमनादरुषी-रारोचनान्मातरो भासो निर्माच्यः । SRV. I. 92. 1. p. i. 410.
- 12. 8:-श्रत्र निरुक्तं दृष्टव्यम् । SRV. X. 85. 20. p. iv. 258.
- 12. 9:-तथा च यास्कः । वृषाकपायि रेवति सुपुत्रे मध्यमेन सुस्तुषे माध्यमिकया वाचा । स्तुषा साधुसादिनीति वा साधु-सानिनीति वा । प्रियं कुरुष्व सुखाचय- करं हविः सर्वसाद्य इन्द्र उत्तरः । SRV. X. 86. 13. p. iv. 269.
- 12. 15:-उद्वहन्ति तं जातवेदसं देवमथाः केतवो रश्मयो वा सर्वेषां भूतानां संदर्श- नाय सूर्यम्। SRV.I.50.1.p.i.248.
- 12. 19:-विष्णुर्विशते वा व्यश्नोतेवां। य-दिदं किंच तद्विक्रमते विष्णुस्त्रिधा निधत्ते पदं त्रेधाभावाय पृथिव्यामन्तिरेचे दिवीति शाकपृणिः समारोहणे विष्णुपदे गयशि-रसीत्यौर्णवाभः समूळ्हमस्य पांसुरेऽप्या-यनेऽन्तिरेचे पदं न दश्यतेऽपि वोपमार्थे स्यात् पांसुर इव पदं न दश्यत इति पांसवः सूर्यत इति वा पन्नाः शेरत इति वा पंसनीया भवन्तीति वा । SRV.

- I. 22. 17. p. i. 120.
- 12. 22:-तत्ते वयं स्तुम इति वाक्यशेषोऽपि वोत्तरस्यामन्वयस्तेन व्येषि । SRV. I. 50. 6. p. i. 250.
- 12. 27:- श्रयमि मन्त्रो यास्केनैवं व्याख्या-तः । त्रयः केशिन ऋतुथा विचत्तते काले कालेऽभिविपश्यन्ति संवत्सरे वपत एक एपामित्यग्निः पृथिवीं दहति सर्वमेको-ऽभिपश्यति कर्भभिरादित्यो गतिरेकस्य दश्यते न रूपं मध्यमस्य । SRV. I. 164. 44. p. i. 716.
- 12. 28:-तथा च यास्कः । सुप्रसूतानि वः कर्माणिकल्पयावहे य एष स्वप्ननंशनः स्वप्ना- न्नाशयस्यादित्य उदयेन सोऽस्तमेषि पथा पुनः। SRV.X. 86. 21. p.iv. 271.
- 12. 30:-पवि: शल्यो भवति यद्विपुनाति कायमित्यादि निरुक्तमनुसंघेयम्। SRV. X. 65. 13. p. iv. 201.
- 12. 39:-तया च यास्को न्याचल्यौ। देवानां सल्यमुपसीदेम वयं, देवा न श्रायुः प्रवर्धयन्तु चिरं जीवनाय । SRV. I. 89. 2. p. i. 395.
- 12. 40:-श्रवितारो वावनीया वा मनुष्यधतः सर्वे च देवा इहागच्छत दत्तवन्तो दत्तवतः सुतिमिति तदेतदेकमेव वैश्वदेवं गायत्रं तृचं दशतयीषु विद्यते यत्तु किंचिद्वहुदैवतं तद्देश्वदेवानां स्थाने युज्यते यदेव विश्व-िक्कमिति शाकपृणिः । SRV. I. 3. 7. p. i. 38.
- 12. 41:-श्रक्षिनाग्निमयजन्त देवा इत्यादि निरुक्षमनुसंधेयम् । SRV. I. 164. 50. p. i. 719.
- 12. 46:-श्रत्रापि च मा न्यन्तु देवपत्न्य:।

- इत्यादि निस्क्षं द्रष्टन्यम् । SRV. V. 46. 8. p. ii. 602.
- 13. 3:-श्रत्र यास्कः । यदुद्ञ्चो वृषाकपे गृहामिन्द्राजगमत कस्य पुल्वघो मृगः क स बह्वादी मृगः।मृगो मार्ष्टेगीतिकर्मणः। कमगमदेशं जनयोपन: । SRV. X. 86. 22. p. iv. 271.
- 13. 5:-श्रत्र निरुक्तं द्विविधा सृण्यिभैवति भर्ता च हन्ता च तथाश्विनो चापि भर्तारो जभरी भर्तारावित्यर्थस्तुर्फरीत् हन्तारावि-त्यादि (SRV.X.106.6.p.iv. 354.
- 13. 5:-जर्भरी भर्तारावित्यर्थस्तुर्फरीत् हन्ता-रावित्यर्थः । SIRV. p. i. 5.
- 13. 6:-श्रस्या ऋचो यास्केनोक्नोऽथों द्रष्ट-च्यः । तद्यथा । तरित सपापं सर्वे मन्दी यः स्ताति धावित गच्छत्यूर्ध्वां गतिम् । धारा सुतस्यांधसो धारयाभिषुतस्य सोमस्य मन्त्रपूतस्य वाचा स्तुतस्य ।

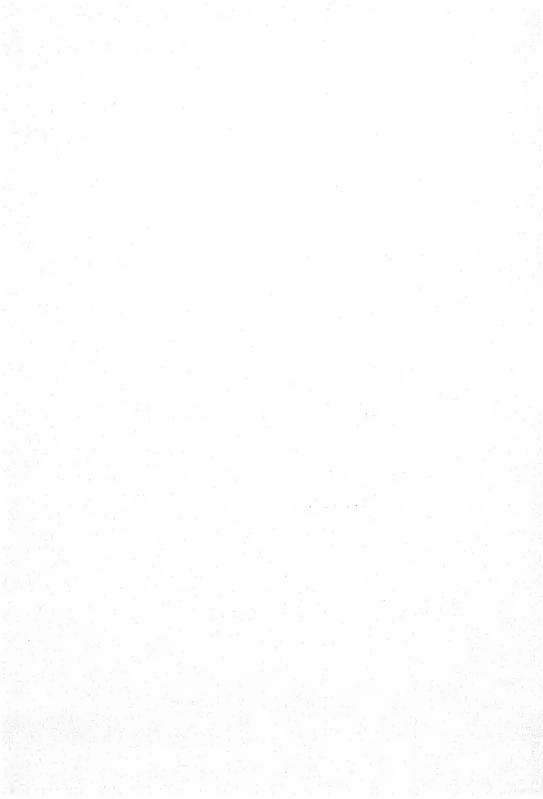
- SRV. IX. 59. 1. p. iii. 664.
- 13. 7:-श्रत्र यास्कश्चत्वार श्वङ्गेति वेदा वा एत उक्ना इत्यादिना निरवोचत् । तदत्राजु-संधेयम् । SRV.iv.58.3.p.ii.492.
- 13. 9:-श्रयं मन्त्रो निरुक्ते व्याख्यातः । सो-ऽत्राप्यनुसंधेयः । SRV. I. 164. 45. p. i. 717.
- 13. 10:-(ऋचो श्रवरे परमे etc.) श्रयं मन्त्रो निरुक्ते व्याख्यातः । SRV. I. 164. 39. p. i. 714.
- 13. 13:-हृदा तष्टेषु मनसां प्रजवेष्वित्यादिकं निरुक्तं द्रष्टव्यम् । SRV. X. 71. 8. p. iv. 222.
- 13. 42=14. 29:-श्रत्र हो हो प्रतिष्ठितो सुकृतो धर्मकर्तारावित्यादि निरुक्ते गतमस्य मंत्रस्य व्याख्यानमनुसंधेयम् । SRV. I. 164. 20. p. i. 704.

निघग्दुटीकायां देवराजयज्वो-द्वतनिरुक्तसंदर्भाः ।

PASSAGES OF THE NIRUKTA,
QUOTED BY DEVARĀJA
YAJVAN IN HIS COMMENTARY ON THE
NIGHANTU.

Note:—Reference is to the Bib. Ind. ed. of the Nirukta, vol. I.

देवराजयज्वोद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः।

- Ngh. 2. 7:-वाज इत्यक्षनाम । Ngh. 1. 8. p. 51.
- Ngh. 2.15:-श्राश्चरिति चिप्रनाम । Ngh. 1. 14. p. 149.
- Ngh. 3. 7:-त्र्यर्जुनमिति रूपनाम । Ngh. 1. 8. p. 50.
- N. 1.1:-भावप्रधानमाख्यातम् । p.387.
- 1. 3:-श्रा इत्यर्वागर्थे। Ngh. 4.2.p. 411.
- 1. 4:-चिदित्येषोऽनेककर्मा । Ngh. 4. 2. p. 411.
- मंहतिदानकर्मा । Ngh. 1. 8 p. 50. Cf. N. 1. 7:-मंहतेदीनकर्मण:।
- 1. 7:-वीरवन्तः कल्याणवीरा वा । Ngh. 1. 5. p. 39.
- 8:-ध्वरतिहिंसाकर्मा तस्प्रतिषेध:। Ngh.
 3. p. 31.
- 1. 10:-शिशिरं श्र्याते: श्रम्नातेवी। Ngh.
 2. 19. p. 285.
- 1. 11:-शचीमैदन्त उत...पताम। Ngh.
- न संस्कारमाद्भियेत अर्थोनित्यः परीचेत। Ngh. 1.1.p.14. Cf. N.2.1:-अर्थनित्यः परीचेत...न संस्कारमाद्भियेत।
- 2. 2:--गाहते: क्स इति नामकरण:। ख्याते-वी । Ngh. 2. 5. p. 194.
- 2. 5:-गौरिति पृथिन्या नामधेयं यद्द्रं गता भवति यच्चास्यां भूतानि गच्छन्ति। गाते-

- वींकारो नामकरणः । Ngh.1.1.p. 7.
- 2. 7:-श्रङ्गं श्रयतेः। Ngh. 1. 17.p.161.
- 2. 7:-निर्ऋतिर्निरमणात्। Ngh.1.1.p.15.
- 2. 8:-मातान्तरित्तं निर्मीयन्ते श्रक्षिन्भूतानि। Ngh. 1. 12. p. 116.
- 2. 8:-योनिरन्तरित्तं महानवयवः परिवीतो वायुना । Ngh. 1. 3. p. 26.
- श्रथवा हर्यते: प्रेप्साकर्मणः । Ngh. 1. 2. p. 20. Cf.N.2. 10:-हर्यतेवी स्थात् प्रेप्साकर्मणः।
- 2. 10:-श्रन्तिरचं कसात् । Ngh. 1. 3. p. 27.
- 2. 11:-ऋषिर्दर्शनात्। Ngh. 3.3. p. 300.
- वतिमिति कर्मनाम वृश्योतीति सतः ।...इद्म-पीतरद् वतम्....एतसादेव....वारयतीति सतः । Ngh. 2. 1. p. 165. Cf. N. 2. 13......वतिमिति कर्मनाम निवृत्तिकर्म वारयतीति सत: ।
- स्वरादित्यनाम । Ngh. 1. 9. p. 56; cf. N. 2. 14:-स्वरादित्यो भवति ।
- प्रारतुत एनं शुक्को वर्णः । संस्पृष्टा रसान् । संस्पृष्टा भासं ज्योतिषाम् । श्रस्पृष्टो भासेति वा । पृश्चिरादित्यः । द्यौस्तु संस्पृष्टा ज्योतिर्भिः पुर्यकृद्धिश्च । Ngh. p. 378; cf. N. 2. 14:— पृश्चिरादित्यो भवति । प्रारतुत एनं वर्णे इति नैस्वताः संस्पृष्टा...ज्योतिषाम् ।

संस्पृष्टा भासेति वा । श्रथ द्योः । संस्पृष्टा ज्योतिभिः पुणयकृद्धिश्च ।

- नेता रसानां नेता भासामात्मीयानाम्। ज्योतिषां प्रणायकश्चादित्यः। द्योस्तु कमिति सुख-नाम । न कम् श्रकम् श्रसुखम्। न श्रकं यत्र स नाकः । Ngh. p. 378; cf. N. 2. 14. नाक श्रादित्यो भवति । नेता रसानां नेता भासाम्। ज्योतिषां प्रण्यः। श्रथ द्योः। कमिति सुखनाम। तत्प्रतिषिदं प्रतिषिध्येत ।
- 2. 14:-न वा अमुं लोकं जम्मुपे किंच नाकम्। इति ब्राह्मणम्। Ngh. p. 378.
- 2. 15:-तेषामादित: साधारणानि पञ्चाश्व-रश्मिभि: । Ngh. 1. 5. p. 32.
- 2. 15.:-काष्टा दिशो भवन्ति। Ngh. 1. 6. p. 41.
- 2. 18:-उच्छतिति च्याख्याता । Ngh. 5. 5. p. 489.
- 2. 21:-श्रा उपर उपत इत्येताभ्यां साधार-ग्यानि पर्वतनामभि:।Ngh.1.10.p.59.
- 2. 23:-तत्र सरस्वतीत्येतस्य नदीवद् देवता-वच निगमा भवन्ति। Ngh.1.11.p.83.
- 2. 24:-शुष्मामिति बलनाम । शोषयतीति सतः । Ngh. 2. 9. p. 118.
- 2. 25:-ऋतमित्युद्कनाम । Ngh. 1.13. p. 140.
- 2. 25:-काल: कालयते गैतिकर्मण: I Ngh. 2. 14. p. 242.
- एषामष्टावुत्तराणि बहुवद् । Ngh.1 . 14. p. $150.\mathrm{Cf}, \mathrm{N.}\,2.27$:-तेषामष्टा उत्तराणि बहुवत् ।
- 2. 27:--तत्र द्धिका इत्येतद् द्धत् कामतीति वा द्धत् कन्दतीति वा द्धदाकारी भव-

- तीति वा। Ngh. 1. 14. p. 146.
- 2. 28:-दशोत्तराय्यादिष्टोपयोजनानीत्याचचते साहचर्यज्ञानाय। Ngh. 1.15. p. 152.
- 3. 1:-कर्मनामान्युत्तराणि। Ngh. 2. 1. p. 163.
- 3. 2:-रेक्ण इति धननाम । रिच्यते प्रयतः । Ngh. 2. 10. p. 222.
- गृखातिस्तुतिकर्मा । Ngh. 1. 10. p. 60. Cf. N. 3. 5:-गृखाते: स्तुतिकर्भण: ।
- 3. 7:-मत्वा कर्माणि सीव्यन्ति । Ngh. 2. 3. p. 176.
- 3. 7, 8:-तन्न पंचजना इत्येतस्य निगमा भवन्तिपंच पृक्ता संख्या । लिङ्ग- न्नययोगेष्वविशिष्टा । Ngh. 2. 3. p. 185, cf. N. स्त्रीपुंनपुंसकेष्वविशिष्टा ।
- 3. 8:-श्रसुरिति प्राणनाम । Ngh. 3. 9. p. 325.
- 8:-ऊर्गित्यन्ननाम । ऊर्नयतीति सतः । पक्वं सुप्रवृक्षमिति वा । Ngh. 2. 7.
 p. 209. N. reads सुप्रवृक्ष्णम् for सप्रवृक्षम् ।
- 3. 9:-कच्याः प्रकाशयन्ति कर्माणि । Ngh. 2. 5. p. 194.
- 3. 9-जिप्रनामान्युत्तराणि षड्विंशतिः। Ngh. 2. 15. p. 258.
- 3. 10:-दश दशत: I Ngh. 3. 1. p. 295.
- 3. 10:-तत्र वियात इत्येतद् वियातयत इति वियातयेति वा। Ngh.2.19.p.283-4.
- 13:-मानेनान्यान् जहातीति शाकपूरिः।
 मंहनीयो भवतीति वा। Ngh. 3. 3.
 p. 299.
- 3. 13:-तत्र वविचिथ विवत्तस इत्येते । Ngh. 3. 3. p. 303.

- 3. 13:-सुखं कस्मात् । सुहितं खेभ्यः । Ngh. 1. 12. p. 113.
- 3. 13:- खं पुनः खनतेः । Ngh. 1. 12. p. 114.
- 3. 14:-करोति यत् पापकम् । Ngh. 3. 24. p. 363.
- 3. 19:-प्रख्यातं यज्ञतिकर्मेति नैरुक्ताः । Ngh. 3. 17. p. 347.
- 4. 5:-दुरोण इति गृहनाम । दुःखा भवन्ति दुस्तर्पाः । Ngh. 3. 4. p. 308. N. reads दुरवा for दुःखा.
- 4. 7:-वासराणि वेसराणि।Ngh.1.9p.56. कर्तन-हन्तन-यातनेत्यनर्थका उपजना भवन्ति।
- भवन-हन्तन-यातनत्यनयका उपजना भवन्त ।
 Ngh. 4. 1. p. 391; cf. N. 4. 7:कुरुतनेत्यनर्थका उपजना भवन्ति । कर्तन
- 4. 19:- उदकं हर उच्यते । Ngh. 1. 13. p. 142.
- 4. 19:-व्यन्त इत्येषे।ऽनेककर्मा । Ngh. 4. 1. p. 399.
- 4. 19:-उस्त्रियेति गोनाम। उत्स्नाविणोऽस्यां भोगाः। उस्नेति च। Ngh. 2. 11. p. 230.
- 4. 21:-पिता पाता वा पालियता वा । Ngh. 2. 22. p. 293.
- 4.21:-शमनं रोगाणां यावनं च भयानाम्। Ngh. 4.1.p. 400. N.adds च after शमनं।
 - 4. 22:-अदितिरदीना। Ngh.1.14.p.14.
 - 4. 24:-रथेन: शंसनीयं गच्छति। Ngh. 1. 14. p. 151.
 - 4. 25:-- अपीच्यमपगतमपचितम् । Ngh. 3. 25. p. 366. cf. N.

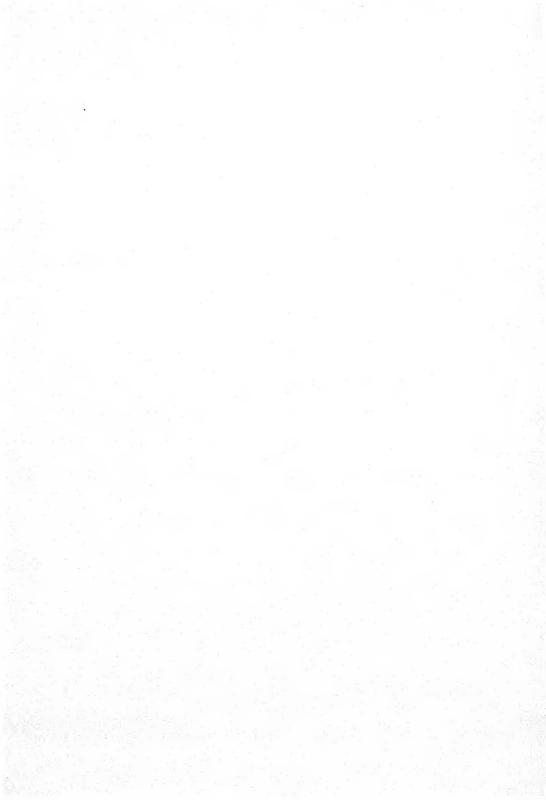
- 4. 25:-दंसयः कर्माणि दंसयन्त्येनानि । Ngh. 4. 1. p. 402.
- 4. 25:-श्रन्तो श्रततेः । Ngh. 3. 30. p. 376.
- 4. 25:-अथाप्यृझोत्यर्थे दरयते । Ngh. 4. 1. p. 402.
- 4. 26:-सप्त श्रादित्यरश्मयः। Ngh. 1. 5. p. 38.
- 5. 1:-श्रन्ध इत्यन्ननाम। श्राध्यानीयं भवति। Ngh. 2. 7. p. 204.
- 5. 2:-वनुष्यति हेन्तिकर्मा। Ngh. 2. 12. p. 233.
- 5. 4: -वरमाहारमाहार्षीः । इति च बाह्यणम् । ···वरं मूलं वृहति । Ngh.1.10.p.65.
- 5. 6:-श्रक्षिः पवित्रं स मी पुनातु वायुः सोमः सूर्य इन्द्रः । पवित्रं ते मी पुनन्तु। Ngh. 4. 2. p. 412.
- 5. 12:-वभस्तिरत्तिकर्मा । Ngh.1.5.p.35.
- 5. 13:-अप्स इति रूपनाम । अप्सातेः । Ngh. 3. 7. p. 320.
- 5. 14:-वयुनं वेते: । कान्तिर्वा प्रज्ञा वा । Ngh. 3. 8. p. 324.
- 5. 16:-तूर्णमरनुते। Ngh. 4. 2. p. 418.
- 5. 18:-नीचैरस्मिन् कणन्ति । Ngh. 4. 2. p. 419.
- 6. 1:-श्राशु इति शु इति च चिप्रनामनी भवतः। Ngh. 2. 15. p. 262.
- 6. 1:-शोचते ज्वेलितकर्मणः। Ngh. 1. 12. p. 128.
- 6. 4:-जूर्णे जंवतेवां द्रवतेवां जीयंतेवां ।
 Ngh. 2. 13. p. 135. N. reads
 दूनोतेवां for जीयंतेवां।
- समुदः पर्वतो राजा इव दुर्भिचनाशक: ।

- Ngh. 1. 10. p. 62, cf. N. 6. 5:-उद्धिः पर्वतो राजा दुर्भिन्ने नव वृत्तयः।
- 6. 8:-शशमानः शंसमानः । Ngh. 3. 14. p. 334.
- 6. 12:-श्रतिकामन्तो दुरितानि विश्वा । Ngh. 4. 3. p. 437.
- 6. 14:-गीभिरेनं वनयन्ति । Ngh. 4. 3. p. 440.
- 6. 16:-तं मेदस्तः प्रति पचतात्रभीष्टाम् । Ngh. 4. 3. p. 442.
- 6. 17:-कर्मणां प्रस्नातारो । Ngh. 2. 4. p. 190.
- गृह्यन्तेऽस्मिन् रसा श्रवश्याया श्रादित्येन । Ngh. 1. 9. p. 57, cf. N. 6. 19:-व्रंस इत्यहर्नाम । अस्यन्तेऽस्मित्रसाः।
- गोरूघ उड्डततरं भवति ... उपोन्नद्धम् ... तत् स्नेहं रसानुप्रदानसामान्याद् रात्रिरप्यूध उच्यते। Ngh.1.7.p.47,cf.N.6.19.
- सामि प्रतिषिद्धमसामि असुसमाप्तम् । Ngh. 4.3. p. 451. Cf. N. 6. 23. असामि सामिप्रतिषिद्धम् । असुसमासम्
- 6. 31:-इदं कामयमान उच्यते। Ngh. 4.3. p. 456. उच्यते is omitted by N.
- 6. 31:- अथापि तद्वदर्थे भाष्यते । Ngh. 4. 3. p. 456.
- 7. 10:-या च का च बलकृतिरिन्द्रकमैंव तत्। Ngh. 2. 9. p. 221.
- 7. 11:-श्रथास्य कर्म रसादानं रश्मिभिश्व रसधारणम्। Ngh. 1. 5. p. 35.
- 7. 13:-पिपीलिका पेलतेर्गतिकर्मण:।Ngh. 2. 14. p. 242.
- 7. 24:-जिघर्तेः सिंचतिकर्मणः। Ngh.1. 12. p. 101.
- 8. 8:-यह इति महतो नामधेयम् । यातश्च

- हूतश्च भवति । Ngh. 3. 3. p. 303.
- 8. 9:-स्योनमिति सुखनाम् । स्यतेरवस्य-न्त्येतत् । Ngh. 3. 6. p. 317.
- 8. 20:-स्वाहेत्येतत् सु श्राहेति वा स्वा वागा-हेति वा स्वं प्राहेति वा स्वाहुतं हवि-जुहोतीति वा। Ngh. 1. 11. p. 83.
- 9. 11:-रथो रंहते गैतिकर्मणः। Ngh. 2. 14. p. 245.
- 9. 18:-इपुरिषते गीतिकर्मणः। Ngh. 2. 14. p. 253, cf. N.
- 9. 32: कण्टकः कन्तपो वा कृन्ततेर्वा कण्ट-तेर्वा स्याद् गतिकर्मणः । Ngh. 2. 14. p. 242.
- 10. 3:-श्रव इत्यन्ननाम । Ngh. 2. 7. p. 206.
- 10. 4:-बन्धिरानिस्तत्वे । Ngh. 1. 12. p. 99.
- 10. 17:-शेविमिति सुखनाम । Ngh. 3. 6. p. 318, cf. N.
- 10. 31:-श्रवंररणवान् । Ngh. 1. 14. p. 144, cf. N.
- 11. 5:-चन्द्रमाश्चायं द्रमति । Ngh. 2. 14. p. 256.
- 11. 5:-चन्द्र श्रन्दतेः कान्तिकर्मणः। Ngh. 1. 2. p. 19.
- 11. 9:-नृम्णं · · नृन् नतम् । Ngh. 2.9. p. 217.
- 11. 43:-श्रहन्तन्या भवतीति । श्रवज्ञीति वा। Ngh. 2. 11. p. 229.
- 12. 13:-कविः क्रान्तदर्शनो भवति कवते-र्वा । Ngh. 3. 15. p. 341.
- 12. 41:-श्रक्षितंसुभिर्वासव इति समाख्या। तस्मात् पृथिवीस्थानाः। Ngh. 5. 6. p. 497.

ऋग्वेदभाष्ये वेङ्कटमाधवोद्धृत-निरुक्तसंदर्भाः ।

PASSAGES OF THE NIRUKTA,
QUOTED BY VENKATA
MĀDHAVA IN HIS COMMENTARY ON THE
RGVEDA.

वेङ्कटमाधवोद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः।

- RV. I. 15. 7:-यास्कस्त्वाह । द्रविणोदा यस्त्वं द्रविणसादिन इति वा द्रविण-सस्तस्मात् पिबत्विति वा यज्ञेषु देवमीळते याचन्ति स्तुवन्ति वर्धयन्ति पूजयन्ति वेति । cf. N. 8. 2.
- I. 22. 17:- श्रत्र यास्क: । पृथिन्यामन्तरिचे दिवीति शाकपूणि: । समारोहणे विष्णुपदे गयशिरसीत्यौर्णवाभ इति । N.12.19.
- 38. 3:-अत्र यास्कः। सुविते सु इते सूते सुगते प्रजायामिति वेति । cf.N.4.17.
- I. 41. 9: चतुरश्चिदचान् धारयत · · कित-वाद्यथा विभीयात् । एवं दुरुक्षाय विभी-यात् । न दुरुक्षाय स्पृह्येदिति । cf. N. 3. 16.
- 50. 6:-पश्यिस तत्ते वयं स्तुम इति वाक्यशेष इति यास्कः। N. 12. 22.
- 62. 5:-यास्कस्त्वाह । नवगतयो नवनी-तगतयो वेति । N. 11. 19.
- I. 84. 15:- श्रत्र यास्कः । श्रथाप्यस्यैको रिश्मश्चन्द्रमसं प्रति दीप्यते । तदेतेनो-पेत्तित्यम् । श्रादित्यतोऽस्य दीप्तिर्भ-वतीति । सुपुन्नः स्थरिश्मश्चन्द्रमा गन्धवं इत्यपि निगमो भवति । सोऽपि गोरुच्यते । श्रत्राह गोरमन्वतेत्यत्राह गोः सममन्वमंसतादित्यरस्मयः सन्नामापी-च्यमवसितमवगतमपहृतमन्तिहैतं वासुत्र चन्द्रमसो गृह इति । cf. N. 2.6;4.25.

- I. 92. 1:-ता एता उपसः प्रज्ञानमकृण्वन् पूर्वेऽधेंऽन्तरिक्तलोकस्य...दीप्तिमञ्जते । कोशादायुधानि निष्कृण्वाना वीरा इव प्रतियन्ति । गन्त्र्य त्रारोचमाना उपसो मातृस्थानीया निरुक्तं च द्रष्टन्यम् । cf. N. 12. 7.
- I. 95. 5:—स्वष्टुर्जायमानात् चावा-पृथिवी उमे । श्रिप बिभ्यतुः । श्रिप चनं सिंहमिव बिलनमिम्मुखे सेवते। श्रत्र निरुक्तं दृष्ट्यमिति । cf. N. 8. 15.
- I. 105. 8:-सन्तपन्ति मामिनतः सपत्नीरिव सपत्न्यः कृपपर्शवो मूपिका इवास्नातानि सूत्राणि व्यद्नित स्वाङ्गा भिधानं वा स्यात् । शिश्नानि व्यद्नित । सन्तपन्ति माध्य दुःकामाः स्तोतारस्ते शतक्रतो… cf. N. 4. 6.
- I. 105. 18:-यास्कपचे तु-उदितश्चन्द्रमा इति मन्त्रार्थः । तदुक्षम् । वृकश्चन्द्रमा इति । विवृतज्योतिष्को वा विकान्त-ज्योतिष्को वा । श्ररुण श्रारोचमानः । मासानां चार्धमासानां च कर्ता चन्द्रमा वृकः पथा यन्तं दद्शं नच्छ्रगण-मिजिहीते निचाय्य येन येन योच्यमाणो भवति चन्द्रमास्तद्द्णुवन् इव पृष्ठरोहीति । cf. N. 5. 20, 21.
- I. 105. 19:-त्रित एवाथवा दृष्टा नजु कुत्सस्य दृशेने । विरुध्यतेऽरुगो मेति

- माशब्दस्तत्र का गतिः ॥ उच्यते पदका-रस्य त्रितस्यार्षमिदं सतम् । ग्रन्थथापि पदच्छेदस्तत्र यास्केन दर्शितः ॥ cf. N. 4. 6; 5. 21.
- I. 110. 4:-कृत्वा कर्माणि चित्रत्वेन वोढारो मरण्धर्माणः सन्तोऽमृतत्व-मानिशिरे। सौधन्वाना ऋभवः सूच्म-दर्शनाः "cf. N. 11. 16.
- I. 113. 2:-सूर्यं वत्समाह साहचर्यात्। ग्रिश्चित् कृष्णा सदनान्यस्य रात्रिः। ग्रिश्चेने संस्तौति समान आग्रमरण्धर्माणौ। श्रमूची द्योतमाने ग्रन्योन्यस्य ग्रध्यात्मं कृर्वाणे चरतः •• cf. N. 2.20.
- 1. 117. 16:-अत्र यास्क: । आदित्योऽपि
 वृक उच्यत इत्यादि । N. 5. 21.
- I. 163. 10:-यास्कः । समीरितान्ताः पृथ्वन्ता वा संस्तमध्यमाः शीर्ष- मध्यमा वा । शिर त्रादित्यो भवति यद्नुशेते सर्वाणि भूतानि मध्ये चैषां तिष्ठति । इदमपीतरिष्ठुर एतस्मादेव । समाश्रितान्येतदिन्द्रियाणि भवन्ति । संश्रुरणासः श्रूरः शवतेर्गतिकर्मणः । दिव्या दिविजा । त्रत्या त्रवताः । हंसा हन्तेर्झन्त्यध्वानम् । श्रेणिः श्रयतेः समाश्रितो भवति । यदािषष्ठ यदापन् । दिव्यमजमजनीयमाजिमश्रस्णादित्यस्तुतिः। श्रश्यस्य । श्रादित्यादश्यो निस्तष्ट इति । स्रादश्यं वसवो निरतष्टेत्यपि निगमो भवतीति । cf. N. 4. 13.
- I.164. 1:-श्रादित्यरश्मय इति वदन्तीति। N. 4. 26.
- I. 164. 2:-सप्त रश्मयो यस्मै स्सान-

- भिसन्नामयन्ति ... संवत्सरो प्रीष्मो वर्षा हेमन्त इति । सर्वाणीमानि भूता न्यिधितिष्ठन्ति ... दि. २७.
- I. 164. 41:-यास्कस्त्वाह । एकपदी मध्य-मेन। द्विपदी मध्यमेन चादित्यन । चतु-ष्पदी दिग्भि: । श्रष्टापदी दिग्भिश्रावान्तर-दिग्भिश्र । नवपदी ताभिरादित्येन च वहूदका परमे स्थान इति । Cf. N.11.40.
- I. 164. 47:-ग्रत्र यास्कः। ते यदामुतोऽर्वाञ्चः
 पर्यावर्तन्ते सहस्थानादुदकस्यादित्यात्।
 श्रथ घृतेनोदकेन पृथिवी व्युद्यत इति।
 N. 7. 24.
- I. 170. 1:-अगस्त्य इन्द्राय हिविनिरूप्य मरुद्रथः संप्रदित्सांचकार । स इन्द्र एत्य परिदेवयांचके । नूनमिति विचिकित्सार्थों न नूनमस्त्यद्यतनं नो एव श्वस्तनं कस्त-जानाति यदद्भुतं ... अस्य चित्तमभिसंचारि। ... cf. N. 1. 5, 6.
- I. 174. 2:-दानमनसो नो मनुष्यानिन्द्र मृदुवाचः कुर्वन्तीति यास्कः । cf. N. 6. 31.
- II. 12. 1:-यो यजमान एव प्रथमो मनस्वी देवो देवान् कर्मणा पर्यगृह्णात् पर्यरचद्वस्यकामदिति यास्कः । Cf. N. 10. 10.
- II. 13. 9:-श्राशुपुष्टीति शुष्टिरिति यास्कः। Cf. N. 6. 12.
- II. 23. 9:-सुवर्धयिता ब्रह्मण्स्पते स्पृह्णीयानि धनानि मनुष्येभ्य श्राददी-महि याश्च नो दूरेऽरातयः शत्रुसेना याश्च तळितो ऽन्तिकस्था श्रिभसन्ति विनाशय ता श्रम इति रूपनाम रूपा इति यास्कः श्रकमेणे वेति द्रष्टव्यमिति हिंसका वास्त-

- ळितस्ताडयन्तीति। cf. N. 3. 10, 11.
- II. 24. 4:-यास्कस्त्वाहाशनवन्तमास्यन्दन-वन्तमवाङ्ग्तिं मेघं ब्रह्मण्यप्तिमेधुधारं यमो-जसा बल्जेनाभ्यतृण्यत्तमेव सर्वोऽिप यन्ति …दिण्मुद्कवन्तमिति । cf. N.10.13.
- II. 32. 4:-सुब्दुत्या हुवे श्र्योत्वस्मान् सिन्यतु " अप्राप्त सूच्या " प्रजननकर्म सूच्येति ददातु वीरं शतप्रदम् " cf. N. 11. 31.
- II. 32. 6:-यास्कः। सिनीवालि पृथुजघने स्तुकः स्त्यायतेः संघातः पृथुकेशस्तुका पृथुष्टुतेर्वा। या देवानामसिः वा जुपस्व हन्यमाहुतं प्रजां च देवि दिश नः। cf. N. 11. 32.
- II. 42. 1:-न्यक्रन्दीज्जनम प्रबुवाण इति यास्कः । "प्रेरयित वाचः क्रमेण प्रेरियतेव नावम् "कल्याणमङ्गलश्च त्वां काचिद्-भिभृतिः सर्वतो विद्तिति यास्कः । cf. N. 9. 4.
- III. 1. 12:-श्रक श्राक्रमणादिति यास्कः। ... हिवषां प्रेरियत्रे प्रसिद्धभागा ऋजिन इति यास्कः। cf. N. 6. 17.

Introductory remark to chapter I of the IIIrd Astaka:— वाक्यार्थेष्वप्रवृत्तेषु निपाताश्चेदनन्विताः । श्रक्षादपूरणास्ते स्युरिति यास्कस्य दर्शनम् । cf. N. 1. 9.

- III. 19. 2:-उराण उरु कुर्वाण इति यास्कः। N. 6. 17.
- III. 30. 5:-(sic.) मुष्टिमोहानिति शेषस्तथैव यास्केनोक्रमिति । cf. N. 6. 1.
- III. 30. 17:-उद्धर रक्तः सहमूलामिन्द्र " अत्र यास्कः । श्राकियतो देशात् सल-

- लूकं संरुद्धं भवति पापकमिति नैस्काः सररूकं वा स्यात् सर्तेरभ्यस्तात् तपुषि-स्तपतेः हेति ईन्तेरिति। cf. N. 6. 3.
- III. 31. 1:-प्रशास्ति बोळ्हा सन्तानक-भैगा इत्यादिकं निरुक्षं द्रष्टव्यम् । cf. N. 3. 4.
- III. 31. 2:-यास्कस्त्वाह । यदि हि मातरो जनयन्त विद्वं पुत्रमविद्वं च स्त्रियमन्यतरः सन् सन्तानकर्ता भवित पुमान् दायादो-ऽन्यतरो वर्धयित्वा जामि प्रदीयते परस्मा इति । cf. N. 3. 6.
- III. 33. 1:-यास्कः । विश्वामित्रो वतं गृहीत्वा विपाद् छुतुद्योः संभेदमाययौ । श्रनुययुरितरे । स विश्वामित्रो नदीस्तु- श्रव गाधा भवतेति । श्रिप द्विपद् । श्रिप बहुपदिति । cf. N. 2. 24.

पर्वतानामुपस्थानान्निर्गत्य कामयमाने बडवे इव विमुक्ते हासितः स्पर्धाकर्मा परस्परं स्पर्धमाने हर्षकर्मा वा हर्षमाणे गावाविव शोभमाने "इतरेतरं संजिहाने विपाट्- शुतुद्यो पयसा प्रजवेते। cf. N. 9. 39.

- III. 33. 5:-यास्कः । उपरमध्वं मे वचसे सोम्याय सोमसंपादिने । ऋतावरी ऋत-क्त्यः । ऋतमित्युद्कनाम । प्रत्यृतं भवति । मुहूर्तमेवैरयनैरवनर्वा । मुहूर्तो मुहुः ऋतुः । ऋतुरतेंगेच्छ्रतिकर्मणः । मुहुर्मूळ्ह इव काल इति । प्राभिद्धयामि सिन्धुं बृहत्या महत्या मनीषया मनस ईषया स्तुत्या प्रज्ञ्या वावनाय कुशिकस्य सूनुरिति । N. 2.25.
- III. 33. 6:-नद्यः प्रत्यूचुः । इन्द्रोऽस्मान-रदद्वज्रवाहुः । रदितः खनितकर्मा वा परिधानं नदीनामस्मान् देवोऽनयत् सविता कल्याणपाणिः । तस्य वयं सवितः प्रसवे

यामः । cf. N. 2. 25, 26.

III. 33. 10:-यास्कः। श्राश्यणवाम ते कारो वचनानि याहि दूरादनसा च रथेन च निन-माम ते पाययमानेव योषा पुत्रं मर्यायेव कन्या परिष्वजनायेति। cf. N. 2. 27.

III. 36. 4:-मंहनीयो महानिति यास्कः । ef. N. 3. 13.

III. 36. 6:-श्रत्र यास्कः । श्रंशु शु शमष्ट-मात्रो भवतीति । cf. N. 2. 5.

III. 53. 8:-यास्कः । यद्यद्र्पं कामयते तत्तदेव भवतीति । cf. N. 10. 17.

III. 53. 14: यास्कः। कीकटा नाम देश श्रमार्थनिवासः कीकटा किंकुतां किंकिया- भिरिति प्रेप्सन्ति "मगन्दः कुसीदी मांगदो मां गमिष्यतीति च ददाति तदपत्यं प्रमगन्द श्रस्यन्तकुसीदिकुलीनः प्रमदको वा योऽयमेवास्ति लोको न पर इति प्रेप्सः पण्डको वेत्यादि। cf. N. 6. 32.

III. 53. 17:-ददतिधारणकर्मेति यास्कः । cf. N. 2. 2.

III. 54. 6:-योनिरित्युद्कनाम । cf. Ngh. I. 12.

III. 54. 10:--यास्कः । मृदु: सोमः । cf. N. 6. 4.

III. 58. 5:-तिर इति प्राप्तनामेति यास्कः। ef. N. 3. 20.

III. 59. 6:- बुझं चोततेर्थश इति यास्कः । ef. N. 5. 5.

IV. 16. 11:-गधिर्मिश्रीभावकर्मेति यास्कः। cf. N. 5. 15.

IV. 30. 11:-श्रत्र यास्कः । श्रपासरदुषाः । श्रनः संपिष्टो मेघो बिभ्युषी । श्रनो वायुरनितेः । श्रपि वोपमार्थे स्यात् ।

श्रनस इव शकटादिव । श्रनः शकटम् । श्रानद्धमस्मिन् विवरमनिते वा जीवन-कर्मणः । उपजीवन्त्येनं मेघोऽप्यन एत-स्मादेव यन्निरशिश्वद् । वृषा वार्षेता मध्यमस्तस्या एषापरा भवति। एतदस्या श्रन श्राशेते सुसंपिष्टमिव विपाशि विमुक्षपाशीति । cf. N. 11. 47, 48.

IV. 32. 23:-शोभेते सशफे निरुक्तं द्रष्ट-व्यम् । cf. N. 4. 15.

Introductory remark to chapter VII of the IIIrd Astaka:—

ग्रनुः सादरयवचनः पश्चाद्वावे च वर्तते।

उद्ववर्तत उद्गमने न्यवो नीचीनवृत्तिनौ ॥

सं पृजावचनं प्राहुर्विपरीतौ च निर्दुरौ।

ग्राधेरपरिभावोऽर्थमाभिमुख्यम् । विदुः॥

ग्रातिलोम्ये प्रति स्मृतम्।

ग्रापि संसर्गवचनमुपरचोपजने स्मृतः।

वर्जने सर्वतोभावे परि प्राहुर्विपरिचतः॥

एषामः कार्था इत्थं यास्केन दर्शिताः।

पाणिनिश्चाह भगवानर्थानेषां बहूंस्तथा॥

cf. N. 1. 3.

IV. 57. 1:- चेत्रस्य पितना वयं सुहितेनेव जयामो गामश्चं पोषायितृ चाहरेति यास्कः। ...स नो मृळातीदृशे बलेन वा धनेन वेदृशेनेति यास्कः। चेत्रस्य बलेनेति यास्कः। cf. N. 10. 15.

IV. 57. 2:- चेत्रस्य पते मधुमन्तमूर्मि गोसंघं यथा धेनुः पयो दुग्धे एवमस्मा- सु धुच्व "यशस्य पतयोऽस्मान् मृळयन्तु ""निरुक्तं द्रष्टन्यम् । cf. N. 10. 16.

IV. 57. 8:- शुनासीरमिन्दं यास्कस्तु मेने। cf. N. 9. 40

VII. 1. 6:-स्यातेरिति यास्कः । cf.

N. 5. 28.

VII. 4. 7:-शेष इत्यपत्यनाम शिष्यते मृतमिति "तत्रश्राचेतयमानस्य तत्प्रमत्तस्य भवति मास्मात्पथो विदृदुष " श्रस्योत्तरा भूयसे निर्वचनाय । cf. N. 3. 2.

VII. 4. 8:-मनसापि न मन्तन्यो ममाय-मिति एतु नो वाजी वेजनवान् श्रभिषहमाणः सपत्नान् नवजातः स एव पुत्र इति यास्कस्त्वाह श्ररणो ऽपार्णो भवतीति । cf. N. 3. 3.

VII. 34. 16:-म्ब्रहिं गृणीषे नदीनां ब्रश्न उदकेषु सीदन् निरुक्तं द्रष्टव्यम्। cf. N. 10. 44.

VII. 39. 2:-सुप्रयाणमेषां बर्हि: "रा-जानाविव "मनुष्याणां राज्या विवासेश्च पूर्वस्यामभिहृतो वायुः नियुत्वान् पूषा चास्माकं स्वस्तये निरुक्तं द्रष्टन्यम् । cf. N. 5. 28.

VII. 69. 4:-श्रत्र यास्कः । पर्यगाद्वां इंसमहरवसानोऽन्नमिति। cf. N. 6. 4.

VII. 76. 1:-यास्कः-उदिशिश्रय ज्योतिर-मृतं सर्वजन्यं विश्वानरः सविता देवः। cf. N. 11. 10.

VII. 87. 4:-एकविंशतिनामानि ··· इति पृथिवीमाह तस्या हि यास्कपठितानि एकविंशतिनामानि । cf. N. 2. 7.

VII. 100. G:-यास्कः। शिपिविष्टो विष्णुरिति विष्णो धेय? (हे) नामनी भवतः।
कुत्सिताथींयं पूर्वं भवत्यौपमन्यवः। किः
मित्ते विष्णो प्रख्यापनीयमेतत् भवत्यः
प्रख्यापनीयं यन्न ? (:) प्रबृषे शेपे ? (प)
इव निर्वेष्टितो ऽस्मीत्यप्रतिपन्नरिसमः। श्रिप

विष्णो प्रस्थातमेतद् भवति प्रस्थापनीयं यदुत प्रमूपे शिपिविष्टो श्रस्मीति प्रति-पन्नरिसः । शिपयोऽत्र रश्मय उच्यन्ते । तराविष्टो भवति । मा वर्षो श्रस्मद्पगृह एतदित् वर्ष इति न १ रूपना (म)। वृणोतीति सतो यदन्यरूपः समिधे सङ्-प्रामे भवसि संयतरिशमः । cf. N. 5. 8.

VII. 104. 21:-इन्द्रोपि पराश(र) उच्यते पराशारियता यातूनामिति यास्कः । cf. N. 6. 30.

VIII. 19. 37:-श्रत्र यास्क: । सुवास्तुर्नदी तंघ ? (तुग्व) तीर्थं भवति तूर्णमेतद्यं ? (दायन्ति) cf. N. 4. 15.

VIII. 41. 2:-यास्कः । तं स्विहिरिहामि ?
(स्विभिष्टोमि) समान्यगिरा गीत्या स्तुत्यापि पितॄणां च मननीयैः स्तोमैः
नाभाकस्य प्रशस्तिभिः । ऋषि नीभाको
बभूव स्यन्दमानानामपामुपोदये सप्त
स्वसारमेनमाह वाग्भिः स मध्यम इति
निरुच्यते । श्रथेष एव भवतु । नभन्तामन्यके समे । मा भूवन्नन्यके सर्वे ये
नो द्विषन्ति दुर्धियः पापिधयः पापसङ्कल्पा इति । cf. N. 10. 5.

VIII. 45. 4:-यास्कः । बुन्द इषुर्भवति भिन्दो वा भयदो वा भासमानो द्ववतीति। N. 6. 32; cf. also N. 6. 25.

VIII. 45.38:-कितवो भवन्ति स्वं हन्तीति

यास्कः । cf. N. 5. 22.

VIII. 61. 11:-यास्कः। न पापा मन्यामहे नाधना न ज्वलनेन हीना श्रस्त्यसासु ब्रह्मचर्यमध्ययनं तपो दानं कर्मेत्यृषिरवो-चित्ति। cf. N. 6. 25.

VIII. 66. 10:-श्रत्र यास्कः। एवकनदा ? (वेकनाटाः) खलु कुसीदिनो भवन्ति। द्विगुणकारिणो वा द्विगुणदायिनो द्विगुणं कामयन्त इति वा। इन्द्रः सर्वान् हेक-दानः ? (वेकनाटान्) ... सूर्यंदशो य इमान्यहानि पश्यन्ति न पराणीति वा-िसभवति कर्मणा पर्णारच विणिज इति। cf. N. 6. 26.

VIII. 67. 5:-यास्कः । जीवतो नोऽभि-धावतादित्या नु परा ? (पुरा) हननात् । क नु स्थ वानः-? (ह्वान-) श्रुत इति मत्स्यानां जालमापन्नानां एतदार्षं वेद-यन्त इति । cf. N. 6. 27.

Introductory remark to the Vth Astaka:-मन्स्यानां जालबद्धानां आर्षं यास्कोऽब्रवीदिति ।

VIII. 77. 4:- पुकेंनेव प्रतिधानेनापिबत् । सहेति शतं सरांसीन्द्रस्सोमस्य पूर्णांनि कान्तादीनि वा कान्त इति वा निरुक्तं च द्रष्टस्यमिति । cf. N. 5. 11.

VIII. 90. 6:-यास्कः। कृत्तिः कृन्तते यैशो वा। श्रनं वा। सुमहत्त इन्द्र शरण्मन्ति। रिचे (कृतिः) रिवेति। cf. N. 5. 22.

VIII. 93. 13:-परुष्णी पर्ववतीति यास्कः। cf. N. 9. 26.

VIII. 93. 22:-पत्नीवन्तः सुता इमे ऽद्भिः सोमा: कामयमाना यन्ति पानायापां गन्ता भवति निचुम्पुणः सोम इति यास्कः। cf. N. 5. 18.

VIII. 99. 4:-अनशरातिमनश्लीलदान-मिति यास्कः। cf. N. 6. 23.

VIII. 100. 10:-श्रत्र यास्कः। यहाग्वद्-न्त्यविचेतनानि । राष्ट्री देवानां निषसाद् मदना । चतस्नो निश ? (श्रनुदिश) ऊर्जं दुदुहे पयांसि । क स्विदस्याः परमं जगा-मेति यत्पृथिवीं गच्छतेति वा यदादित्य-रसमयो हरन्ति वेति । cf. N. 11. 28.

VIII. 100. 11:-यास्कः । देवीं वाचम-जनयन्त देवास्तां सर्वरूपाः पश्चो वद्-न्ति व्यक्रवाचश्चाव्यक्रवाचश्च । सा नो मद्नान्नं च रसं च दुहाना धेनुर्वागस्मा-नुपेतु सुष्टुता । इन्द्रसाहचर्यात माध्य-मिका वागत्र स्तुतेति। cf. N. 11. 29.

VIII. 102. 11:-शिरमनुशायिनामिति वेति यास्कः। cf. N. 4. 14.

VIII. 102. 19:- ऋस्योत्तरा भूयसे निर्व-चनाय। cf. N. 1. 19; 2. 11; 3. 2, 4; 5. 8; 7. 17, 27, 30; 10. 26.

Introductory remarks to chapter I of the 7th Astaka:— तपोविशेषयुक्तानां युगेष्वन्येषु देवताः । आसनृषीणां प्रत्यत्ताः प्रभावे विविधे युंताः॥ cf. N. 1. 20:—सात्तात्कृतधर्माण ऋषयो बभूदुः ।

किञ्च वैदिकवाक्यानि सदशानोह लोकिकै: । cf. N. 1. 16:-शब्दसामान्यात् । नानाविधैद्यमिप्रायेर्भ्यचो दृष्टा महर्षिभि: । cf. N. 7. 3:-एवमुचावचैरभिप्राये-र्भूषीणां मन्त्रदृष्टयो भवन्ति ।

Introductory remarks to chapter
II of the 7th Astaka:—

प्रत्यक्ताश्च परोक्ताश्च द्विविधास्तत्र देवता:। cf. N. 7. 1:-तास्त्रिविधा ऋचः। परो-ककृताः प्रत्यकृता:।

Introductory remarks to chapter III of the 7th Astaka:— ऋषियंस्य गुणान् बृते यस्माचार्थमभीप्सति । निवेशयति तन्नाम तामाहुस्तस्य देवताम्॥ cf. N. 7. 1:-यत्काम ऋषिर्यस्यां देवतायामार्थपत्यमिच्छन्स्तुतिं प्रयुक्ते तद्-देवतः स मन्त्रो भवति ।

IX. 89. 6:-श्रंशुः शमष्टमाम्रो भवतीति यास्कः। N. 2. 5.

Introductory remarks to chapter IV of the 7th Astaka:—
स्त्यन्ते यज्ञसंयोगादिष चान्ये स्थादयः।
श्रथाषि युद्धसंयोगाद्रथादीनां स्तुति भेवेत्॥
cf. N. 9. 11:-यज्ञसंयोगादाजा
स्तुतिं लभेत। राजसंयोगाद् युद्धोपकरणानि। तेषां रथः प्रथमागामी भवति।

Introductory remarks to chapter V of the 7th Astaka:—
अभेर्वाचकशब्दानां स्पष्टां याज्यां स्वदर्शनात्।
आभेयभवादो अयमिति यास्कस्य दर्शनस्॥

cf. N. 8. 22:-श्राप्तेया इति तु स्थितिः।
IX. 112. 3:-यास्कः । उपलप्रिचिण्युपलेखु प्रचिणोति । उपलप्रचेपिणोव।कारुरहमस्मि कर्ता स्तोमानाम् । तत इति
सन्ताननाम । पितुर्वा पुत्रस्य वा । स
भिषक्। उपलप्रचिणो सङ्गुकारिका।नना
नमतेर्माता दुहिता वा नानाकर्माणो
वसुकामा श्रन्वास्थिताः स्मो नि गाव इव
लोकमिति । cf. N. 6. 5, 6.

X. 13. 5:-यति ? (अवित:) गैतिकर्मेति

यास्कः । cf. N. 10. 20.

X. 14. 1:-यास्कस्त्वाह । पर्यागतवन्त-मिति : दुवस्यातिरामोतिकर्मेति यास्कः । cf. N. 10. 20.

Introductory remarks to chapter VII of the 7th Astaka:—
पठिता देवताध्याये त्रिषु स्थानेषु देवता:।
विद्यन्ते स्तुतयो यासां ता एता यास्कदर्शिता: u cf. N. 7. 8, 10, 11, 13.

X. 28. 4:-जरिता गरिता द्विणा इति यास्कः। N. 1. 7.

X. 29. 1:-वन इव वायो वे: पुत्रश्चायन् इति वा कामयमान इति वा पय इवेति चकार शाकल्य: । उदात्तं त्वेवमाख्यातमभविष्यत् सुसमाप्तश्चार्थं इति । cf. N. 6. 28.

Introductory remark to chapter I of the 8th Astaka:—
नानाविधेरभिश्रायैभैन्त्रा दष्टा महर्षिभिः।
cf. N. 7. 3.

X. 64. 5:-श्रादित्यो दत्त इत्यादि निरुक्तं द्रष्टन्यम्। cf. N. 11. 23.

X. 71. 4:- अप्येक: परयन्नि न परयित वाच-मि च श्र्यवन्न श्र्योत्येनामिति अविद्वां-समाहार्धम् । अप्येकस्मै तन्वं विसस्न इति स्वमात्मानं विवृद्धते ज्ञानप्रकाशनमर्थस्य स्वाहानया वाचोपमोत्तमया बाचा जायेव पत्ये कामयमाना सुवासा ऋतुकालेषु यथा स एनां परयित स श्र्योत्यर्थज्ञप्रशंसेति । cf. N. 1. 19.

X. 71. 5:-म्रप्येकं वाक्सख्ये स्थिरपीत-माहुः। ··· विज्ञातार्थं वाग्ज्ञेयेषु बर्त-वत्स्वप्यर्थेष्विति यास्कः। cf. N. 1. 20.

X, 71. 11:-ऋचामेको होता पोषं पुषुष्वान्

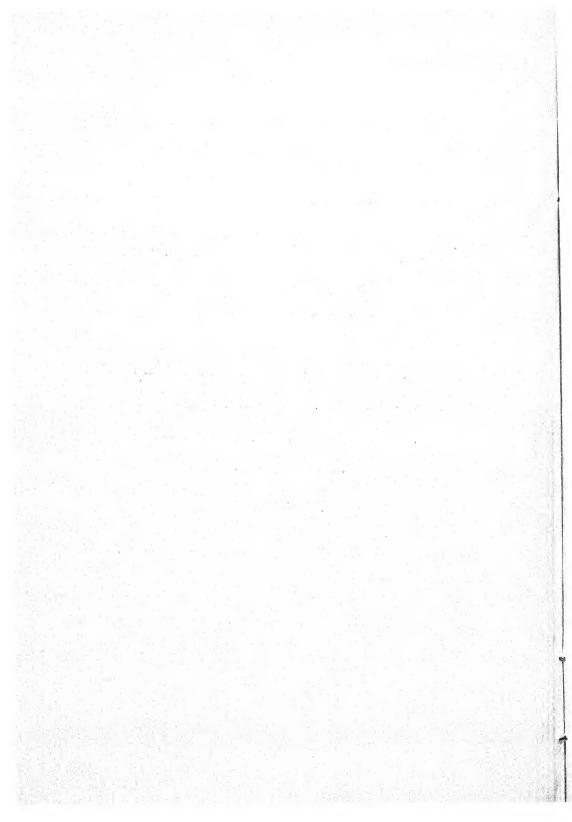
- …गायित शक्वरीषु । शक्वर्य ऋच इति यास्कः । ब्रह्मा भूत्वा एको वद्ति जाते जाते …एकोऽध्वर्युरिति । cf. N. 1.8.
- X. 85. 19:-यास्कः । नवो नवो भवति जायमान इति पूर्वपत्तादिमभिप्रेत्य । श्रद्धां केतुरुषसामेत्यग्रमित्यपरपत्तान्तम-भिप्रेत्य । श्रादित्यदेवतो द्वितीयः पाद इत्येके । भागं देवेभ्यो विद्धात्यायन् इत्यर्धमासेज्यामभिप्रेत्य वर्धयति चन्द्रमा दीर्धमायुरिति । cf. N. 11. 6.
- X. 85. 20:-- किंशुकं शालमालि च्यारोह सूर्ये श्रमृतस्य सुखं पत्ये वहतु प् निरुक्तं दृष्टन्यमिति । cf. N. 12. 8.
- X. 86. 21:-- पुनिरित्ति निरुक्तं द्रष्टव्यमिति । ef. N. 12. 28.
- X. 88. 17:--म्रयं चाग्निरसौ च मध्यम इति यास्कः । N. 7. 30.
- X. 97. 1:-शतं धामानि सप्त चेति ·····
 निरुक्तं च दृष्टव्यमिति। N. 9. 28.
- X. 98. 1:-तत्र यास्क: । देवापिश्चाष्टिषेखः शन्तनुश्च कौरव्यौ आतरौ बभूवतुः । स शन्तनुः कनीयान् अभिषेचयांचके । देवापिस्तपः प्रतिपेदे । ततः शन्तनो राज्ये द्वादश वर्षाणि देवो न ववर्ष ।

- तम् चुर्बाह्मणाः । श्रधर्मस्त्वया चरितः । ज्येष्ठं श्रातरमन्तरित्याभिषेचितम् । तस्मात्ते देवो न वर्षतीति । स शन्तनुदेवापि शिशित्त राज्येन । तमुवाच देवापिः पुरोहितस्तेऽसानि याजयानि च त्वेति । तस्यैतद्वष्कामस्वतमिति। N. 2. 10.
- X. 98. 7:-होत्राय वृतः कृपायमाणो …… देवा एनं श्रुणवन्ति वृष्टियाचिनम्…… N. 2. 12.
- X. 103. 12:-यास्कः। ग्रुप्वा यदेनया वृद्धो-ऽपमीयते। व्याधिर्वा भयं वा। cf. N. 6. 12.
- श्रमीषां चित्तं प्रतिलोभमाना गृहागाङ्गान्यप्वे परेहि । श्रभिप्रेहि । निर्देहैषां हृदयानि शोकैः । श्रन्धेनामित्रास्तमसा सेन्यन्ता-मिति । cf. N. 9. 33.
- X. 105. 2:-शेप: सपतेः स्पृशतिकर्मण इति यास्कः। cf. N. 3. 21.
- X. 110. 4:-सुखकरं सेवितमिति यास्क: । cf. N. 8. 9.
- X. 110. 10:-मधुना च घृतेन चेति यास्कः। N. 8. 17.
- X. 169. 1:-इति प्रस्थापयन्नाह निरुक्तं द्रष्टच्यमिति । cf. N. 1. 17.

ऋग्वेदभाष्य उद्गीथोद्धृतिनघगरु-निरुक्तसंदर्भाः ।

PASSAGES OF THE NIGHANTU
AND THE NIRUKTA QUOTED
BY UDGITHA IN HIS COMMENTARY ON THE
RGVEDA.

Note:—Reference is to a Devanāgarī transcript of a Malyalam Ms. of the commentary of Udgītha from the Government Library of Sanskrit Mss., Madras.

उद्गीथोद्धृतनिघग्टुवचनानि

- Ngh. 1. 3:-श्राप इत्यन्तरिचनाम । RV. X. 10.4; 16.3;45.1;65.9.
- Ngh. 1. 7:-श्रक्तुरिति रात्रिनाम । RV. X. 40. 5.
- Ngh. 1. 9:- खुरित्यहर्नाम। RV. X.11.7.
- Ngh. 1. 11:-धेनेति वाङ्नामदर्शनेन । RV. X. 43. 6.
- Ngh. 1. 12:-योनिरित्युद्कनाम । RV. X. 65. 8.
- Ngh. 1. 13:-वच्चा इति नद्य उच्यन्ते। RV. X. 27. 16.
- Ngh. 2. 1:-वेप इति कर्मनाम । RV. X. 46. 5.
- Ngh. 2. 2:-तोकिमस्यपत्यनाम । RV. X. 25. 9.
- Ngh. 2. 4:-गभस्तिरिति बाहुनाम। RV. X. 44. 2.
- Ngh. 2. 7:-वाजमन्नम् । RV. X. 40. 12; 67. 10.
- Ngh. 2. 7:-श्रव इत्यन्ननाम । RV. X. 27. 21.
- Ngh. 2. 7:-पृत्त इत्यन्ननाम । RV. X. 65. 4.
- Ngh. 2. 9:-शव इति बलनाम । RV. X. 22. 10.
- Ngh. 2. 9:-बाध इति बलनाम। RV. X. 49. 8.

- Ngh. 2. 9:-शुष्मं बलम्। RV.X.44.3.
- Ngh. 2. 9:-तुविष्मान् ··· बलवानित्यर्थः । RV. X. 43. 6.
- Ngh. 2. 10:-- रत्नमिति धननाम । RV. X. 18. 7.
- Ngh. 2. 11:-उस्रेति गोनाम । RV. X. 67. 4.
- Ngh. 2. 15:-नु इति चिप्रनाम। RV. X. 49. 11.
- Ngh. 2. 15:-तूर्णि: चित्रम्। RV. X. 73. 4.
- Ngh. 2. 15:-तृतुजान: चित्रनामैतत्। RV. X. 43. 8.
- Ngh. 2. 17:-भरे संग्रामे । RV. X. 67. 9.
- Ngh. 2. 18:-म्रानडिति व्याप्तिकर्मा । RV. X. 27. 7.
- Ngh. 2. 18:-नशतिः व्याप्तिकर्मा । RV. X. 40. 6.
- Ngh. 2. 20:-पविरिति वज्रनाम । RV. X. 27. 6.
- Ngh. 2. 20:-वध इति वज्रनाम । RV. X. 22. 8.
- Ngh. 2. 22:-परशु वज्रम् । RV. X. 43. 9.
- Ngh. 2. 22:-ऋर्य: स्वामित्वमि । RV. X. 42. 1.

- Ngh. 3. 1:-तुविरिति बहुनाम्नः। RV. X. 43. 8.
- Ngh. 3. 1:-कुविद् बहु । RV. X. 64. 13.
- Ngh. 3. 3:-बाधान् इति महन्नाम । X. 69. 10.
- Ngh. 3. 4:-पस्त्यमिति गृहनाम । RV. X. 46. 6.
- Ngh. 3. 4:-दमेति गृहनाम । RV. X. 46. 7.
- Ngh. 3. 6:-भेषजिमिति सुखनाम । RV. X. 9. 5.
- Ngh. 3. 9:-श्रसुरीति प्रज्ञा । RV. X. 12. 4.
- Ngh. 3. 14:-सपतिरचेतिकमा । RV. X. 48. 9.
- Ngh. 3. 14:-श्रथवा मन्यत इत्यर्चन्ति-कर्मसु पाठात्। RV. X. 8. 9. Cf. मन्यतिरर्चतिकर्मा। X. 26. 4; मन्य-तेर्चितिकर्मण:। X.63.17;X.64.16.
- Ngh. 3. 16:-जरित: स्तोत:। RV. X.

- 42. 2.
- Ngh. 3. 16:-नद इति स्तोतृनाम । RV. X. 11. 2.
- Ngh. 3. 16:-कीरिति स्तोतृनाम। RV. X. 67. 11.
- Ngh. 3. 17:-सवनमिति यज्ञनाम। RV. X. 41. 1.
- Ngh. 3. 17:-होन्नेति यज्ञनाम । RV. X. 11. 5.
- Ngh. 3. 17:-मखशब्दो यज्ञनाम। RV. X. 11. 6.
- Ngh. 3. 18:-मस्त इति ऋत्विङ्नाम । RV. X. 73. 1.
- Ngh. 3. 20:-शिचितिर्दानार्थ: । RV. X. 42. 2.
- Ngh 3. 23:-श्रवत इति क्पनाम। RV. X. 25. 4.
- Ngh. 3. 30:-रोदसी द्यावापृथिन्यो: । RV. X. 45. 6. Cf. also रोदसी द्यावापृथिन्यौ। X. 65. 5.

उद्गीथोद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः।

- X. 5. 6:-स्तेयं गुरुतत्पारोहणं ब्रह्महत्यां भ्रूण-हत्यां सुरापानं दुष्कृतस्य कर्मणः पुनः पुनस्सेवां पातकेऽनृतोद्यमिति । N.6.27.
- X. 8. 6:-श्रक्षिको इतो वृष्टिं समीरयतीति श्रुतिः । N. 7. 24.
- X. 10. 2:-वोरो वीरयत्यिमत्रान् वेतेवी स्याद्गितकर्मणो वीरयते वी इति निर्वच नात्। N. 1. 7.
- X. 12.4:-शिशीते श्रङ्गे इति । N. 4. 18.
- X. 12. 5:-म्राति सु इत्यभिपूजितार्थे। N. 1. 3.
- X. 14. 1:-यास्कमहर्षिणात्र वाक्यार्थसामन्दे (सामान्यादे०) व तिर्यगतजातिवशेषार्थ-माद्ध्याहृतम् । cf. N. 10. 20.
- X. 18. 4:-अर्तेरर्थः। N. 1. 18.
- X. 22. 10:-नचत्रं नचतेर्गतिकर्मणः। N. 3. 20.
- X. 23. 2:-ऋभुवींज इति सौधन्वानामु-च्यते। cf. N. 11. 16.
- N. 23. 7:-जाम्यतिरेकनाम बालिशस्य वा समानजातीयस्य वा इति वचनात्। cf. N. 4. 20.
- X. 26. 1:-नियुतो नियमनाद्वा नियोज-नाद्वा । N. 5. 28.
- X. 27. 8:-समित्येकीभावे। cf. N. 1. 3.
- X. 27. 14:-धेनुधेयते र्वा धिनोतेर्वा । N. 11. 42. श्रथवा गर्भो गृह्णात्यर्थे ।

- गिरत्यनथींनिति वा। N. 10. 23.
- X. 27.17:-मन्त्रः पवित्रमुच्यते। N. 5.6.
- X. 27. 19:-शिश्नं श्नथतेरिति वचनात्। N. 4. 19.
- X. 27. 22:-म्रथापि ताद्धितेन कृत्स्नव-न्निगमा भवन्ति । अनुरत्न वृत्त इत्यु-च्यते । N. 2. 5.
- X. 27. 22:-मीमयति: शब्दकमी। N.2.6.
- X. 27. 23:-भाष्ये च मेघा एव माध्यमिका देवगणा इत्युकाः । अपरा मेघाः । N. 2. 5.
- X. 28. 2:-तिग्मं तेजतेरुत्साहकर्मणः । N. 10. 6.
- X. 31. 4:-दमूना दममना वा दान्तमना वा। N. 4. 9.
- X. 40. 2:-सधस्थे सहस्थाने । cf. N. 3. 15.
- X. 40. 6:--न शब्दोऽत्र पुरस्तादुपाचारेपि सामर्थ्योदुपमार्थः । cf. N. 1. 4.
- X. 40. 8:-उरुष्यतीति रचार्थः । cf. N. 5. 23.
- X. 40. 9:-दंसय इति कर्माणि । cf. N. 4. 25.
- X. 40. 11:-उसु इति पदपूरणे । cf. N. 1. 9.
- X. 40. 11:-उक्तिया उत्त्वाविणी दात्री। cf. N. 4. 19.

- X. 40. 11: उरमसि कामयामहे । N. 2. 7.
- X. 41. 1:-उ इति पदपूरणः। cf. N. 1.9.
- X. 41. 1:-मध्विति सोमोच्यते । cf. N. 4. 8.
- X. 42. 2:-जाराया जरियतारम् । cf. N. 3. 16; 5. 24; 10. 21.
- X. 42. 3:-म्राभर म्राहरं। N. 6. 32; 12. 6.
- X. 42. 7; 43. 5; 45. 12:-श्रस्मे श्रस्म-भ्यम् । N. 6. 7.
- X. 42. 9:-श्रद्धी कितवः । N. 5. 22.
- X. 42. 9; 48. 9:-इदिति पदपूरणः । N. 1. 9, 10.
- X. 42. 10:-श्रथापि ताद्धितेन कृत्स्नविन्न-गमा भवन्तीति । N. 2. 5.
- X. 42. 11:-श्रघं पापम् । cf. N. 6. 11; 9. 42.
- X. 43. 3:-सप्त संख्यकाः सिन्ध्रवो नद्यः । cf. N. 5. 27.
- X. 43. 4:-ऋधिषवणचर्मणि। N. 2. 5.
- X. 44. 3; 45. 4:-ईमिति पदपूरण: । cf. N. 1. 9.
- X. 44. 6:-केपयः कपूयाः दुष्पूया वा श्रप-कर्माण इत्यर्थः । cf. N. 5. 24.
- X. 44. 9:-श्रोको निवास: । cf. N. 3. 3.
- X. 45. 6:-पञ्चजनाः निषादपञ्चमाः पञ्चमवर्णाः। cf. N. 3. 8.
- X. 48. 10:-नेमोऽर्ध:। cf. N. 3. 20.
- X. 49. 11:-रसानुप्रदानं वृत्रवधादिकर्म। ef. N. 7. 10.
- X. 49. 12:-निपातानामुच्चावचार्थत्वात् । cf. N. 1. 4.
- X. 49. 12:-चिच्छुब्दो हेत्वर्थे। cf. N. 1.4.
- X. 50. 7:-सचा शब्दश्च सहार्थे । cf.

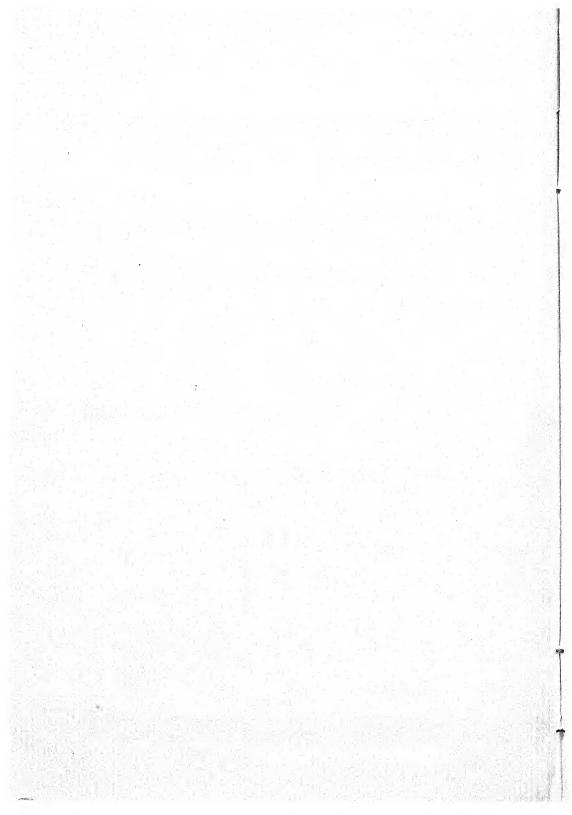
- N. 5. 5.
- X. 53. 3:- श्रदितिर्देवमाता। cf. N. 4. 23.
- X. 64. 3:-वेति समुचयार्थे। cf. N. 1. 5.
- X. 64. 5:-द्चस्यादिते श्रादितिरत्र नैस्क्त-पचे मध्यस्थाना। cf. N. 11. 22, 23.
- ऐतिहासिकपन्ने श्रदितिर्देवमाता। ${
 m cf.\,N.\,4.22.}$
- X. 64. 6:-वाजिनो देवारवा रश्मयो वा। cf. N. 12. 43.
- X. 64. 16:- श्रभ्यासे भूयांसमर्थं मन्यन्ते। N. 10. 42.
- X. 65. 7; 66. 1:-ऋतावृध ऋतस्य सत्यस्य यशस्योदकस्य वा । cf. N. 12. 33.
- X. 65. 10:-उ इति पदपूरणः । cf. N. 1. 9.
- X. 66. 6:-माध्यमिका देवगणा: । cf. N. 12. 32.
- X. 66. 9:-व्रता व्रतानि च कर्माणि । cf. N. 2. 13; 11. 23; 12. 32, 45.
- X. 66. 14:-श्रस्मे श्रस्मभ्यम्। cf. N.6.7.
- X. 67. 5:-ईमिति पदपूरणः। cf. 1. 9, 10.
- X.67.9:-सधस्थे सहस्थाने। cf. N. 3.15.
- X. 69. 12:-जाम्यतिरेकनाम । N. 4.20.
- X. 70. 5:-यज्ञदैवतेषु पुष्पफले उच्यते देवताध्यात्मे वा। cf. N. 1. 20.
- X. 73. 11:-सुपर्णाः सुपतनाः...श्रादित्या इत्यर्थः । cf. N. 4. 3.
- X. 73. 11:-पूर्धि पूर्य देहीत्यर्थः । N.4. 3.
- X. 73. 11:-वायुर्वेन्द्रो वान्तरिज्ञस्थानः। N. 7. 5.
- X. 74. 1:- स्तुतिभागं हविभागं वेति। cf. N. 7. 13.
- X. 74. 1:-वनु वननीयम्। cf. N. 6. 31.
- X. 75. 3:-इदिति पदप्रणः । cf. N. 1. 9, 10.

शुक्लयजुर्वेदे माध्यन्दिनशाखायां वाजसनेयिसंहिताभाष्ये श्रीमदुव-टाचार्योद्धृतनिघगटुनिरुक्तसंदर्भाः

PASSAGES OF THE NIGAHNTU AND THE NIRUKTA QUOTED BY UVATA IN HIS COMMENTARY CALLED THE MANTRABHĀSYA ON THE WHITE YAJURVEDA, I-E. THE VĀJASANEYI SAMHITĀ IN THE MĀDHYANDINA RECENSION.

Note:—Reference is to Panasikara's edition, Bombay, 1912.

The letters MD. after a quotation mean that the passage is also cited by Mahidhara, a commentator of the Vājasaneyi Samhitā.

श्रीमदुवटाचार्योद्धृतनिघग्टुसंदर्भाः

- I. 27:- इसा इति पृथिवीनाम । Ngh. 1. 1.
- II. 19:-सुम्नमिति सुखनाम । cf. XVII. 62; Ngh. III. 6.
- II. 20:-श्रायुरिति मनुष्यनाम । MD; cf. Ngh. II. 3.
- II. 20:-दिशुदिति वज्रनाम । Ngh. II. 20.
- II. 20:-योनिरिति गृहनाम । Ngh. III.4.
- II. 22:-नभ इत्यादित्यनाम। cf. Ngh.I.4.
- III. 6.:-स्व:... श्रादित्यः। cf. Ngh. I. 4.
- III. 8:-वस्तो: । द्युः । भानुरित्यहर्नामसु पठितम् । Ngh. I. 6.
- III. 12:-ककुदिति महन्नामसु पठ यते। cf. Ngh. III. 3.
- III. 15:-विश् इति मनुष्यनाम । Ngh. II. 3.
- III. 18:-वय इत्यन्ननाम। cf. Ngh. II. 7.
- III. 18:-सह इति बलनाम । Ngh. II. 9.
- III. 20:-श्रन्ध इत्यन्ननाम । Ngh. II. 7.
- III. 22:-दोषेति रात्रिनाम । Ngh. I. 7.
- III. 22:-नम इत्यन्ननाम । Ngh. II. 7.
- III. 23:-दम इति गृहनाम । cf. Ngh.
- III. 25:-वरूथिमिति गृहनाम । Ngh. III. 4.
- III. 26:-शोचिरिति ज्वालानामसु पठितम्। Ngh. I. 17.
- III. 30:-ध्वरति धूर्वति इति वधकर्मसु

- पठितम्। Ngh. II. 19.
- III. 32:-श्रमाशब्दो गृहवचनः । cf. Ngh. III. 4.
- III. 34:-सश्चितः सेवनकर्मा । cf. Ngh. 2. 14.
- III. 43:-शिवं शग्मं द्व ऋष्येते सुखस्य नाङ्गी। Ngh. III. 6.
- III. 43:-शमिति सुखनाम। Ngh. III. 6.
- III. 46:-पृत्स्विति संग्रामनाम । Ngh. II. 17.
- III. 46:-शुष्म इति बलनाम। Ngh. II. 9.
- III. 47:-मय इति सुखनाम । Ngh. III. 6.
- III. 47:-श्रस्तमिति गृहनाम। Ngh. III.4.
- III. 51:-तु चित्रनाम । Ngh. II. 15.
- III. 56:-व्रतमिति कर्मनाम। Ngh. II. 1.
- IV. 3:-महीति गोनामसु पठितम्। Ngh. ·II. 11.
- IV. 5:-ईमह इति याच्याकर्मसु पठितम्। Ngh. III. 19.
- IV. 8:-इषुध्यति योच्ञाकमंसु पठितः। Ngh. III. 19.
- IV. 11:-मनामह इति या? (याच्ना) कर्मसु पठितम्। Ngh. III. 19.
- IV. 21:-म्राचक इति कान्तिनामसु पठितम्। Ngh. II. 6.
- IV. 25:-श्रोग्यौ द्यावपृथिवीनामसु पठितम् । Ngh. III. 30.

- IV. 32:-एतश इत्यश्वनामसु पठितम् । Ngh. I. 14.
- IV. 35:-केतुरिति प्रज्ञानामसु पठितम् । Ngh. III. 9.
- IV. 35:-सपर्यतीत्यचीकर्मसु पठितम् । Ngh. III. 5.
- IV. 37:-गय इति गृहनाम । Ngh. III. 4.
- IV. 37:-दुर्था इति गृहनाम । Ngh. III. 4.
- V. 11:-घोष इति वाङ्नामसु पठितम् । Ngh. I. 11.
- VI. 3:-ज्वलनामसु श्रङ्गाणीति पठितम् । Ngh. I. 17.
- VI. 22:-अध्न्या गोनाम । Ngh. II. 11.
- VI. 29:-वाज इत्यन्ननाम । Ngh. 2. 7.
- VII. 8:-प्रय इत्यन्ननाम। cf. Ngh. II. 7.
- VII. 11:-कशेति वाङ्नाम । Ngh. I. 11.
- VII. 12:-वृजनिमिति बलनाम । Ngh. · II. 9.
- VII. 16:-रिहतिहिं श्रचेतेः कर्मसु पठितः। Ngh. III. 14.
- VII. 17:-शचीति कर्मनाम। Ngh. II. 1.
- VII. 21:-पवत इति गतिकमेसु पठितम्। also MD. Ngh. II. 14.
- VII. 24:-पृथिवीशब्देनात्रान्तरिचमभिधी-यते । पिठतं चैतदन्तरिचनामसु । cf. XIII. 4; XVIII. 73; XXVIII. 1; also MD. Ngh. I. 3.
- VII. 35:-श्रोज इति बलनाम । also MD. Ngh. II. 9.
- VIII. 4:-वरिव इति धननाम । cf. XX. 83; Ngh. II. 10.
- VIII. 5:-श्रदिति सत्यनामसु पठितम् । Ngh. III. 10.

- VIII. 6:-दिवेदिव इत्यह्नो नामसु पठितम्। Ngh. I. 9.
- m VIII. 6:-धीरिति कर्मनाम । m Ngh.~II. 1.
- VIII. 19:-श्रप्सु इत्यन्तरिज्ञनामसु पठितम्। ef. Ngh. I. 3.
- VIII. 38:-श्रप इति कर्मनानसु पठितम्।
 - cf. X. 7; XXII. 3; XXVIII.
 - 8; XXIX. 33; XXXIII. 2;
 - XXXIV. 12; Ngh. II. 1; also MD.
- VIII. 45:-श्रव इत्यन्ननाम । Ngh. II. 7.
- VIII. 53:-चतिर्गतिकर्मा । also MD.
 - Ngh. II. 14.
- VIII. 53:-इनचितव्यांतिकमाँ । cf. Ngh. II. 18.
- VIII. 54:-श्रन्धोऽन्नमुच्यते। Ngh. II. 7.
- IX. 16:-सनेमीति पुराणनाम । Ngh. III. 27; also MD.
- IX. 35:-पृथिन्यत्र निर्मातिशन्दनोच्यते । cf. Ngh I. 1.
- X. 4:-व्रज इति मेघनामसु पठितम् । Ngh. I. 10.
- X. 7:-पस्त्यमिति गृहनामसु पठितम् । Ngh. III. 4.
- X. 9:-मर्था इति मनुष्यनाम । Ngh. II. 3.
- X. 19:-रीयतिर्गत्यर्थः । cf. Ngh. II.14.
- X. 32:-कुविदिति बहुनाम। Ngh.III.1.
- X. 34:-दंस इति कर्मनाम । cf. XII. 51; also MD. Ngh. II. 1.
- XI. 8:-सन्नाशब्द सत्यवचन: । cf. Ngh. III. 10.
- XI. 14:-तव इति बलनाम। Ngh. II:9.

- XI. 32:-वाघत इति ऋत्विङ्नामसु पठितम्। cf.XX.88; Ngh.III.18.
- XI. 47:-इरेत्यन्ननाम । Ngh. II. 7.
- XI. 49:-पाज इति बलनाम। Ngh.II.9.
- XI. 71:-संवत इति संग्रामनामसु पठितम्। Ngh. II. 17.
- XI. 72:-रोहितोऽझेः । हरित श्रादित्यस्य । इति निघण्डः । Ngh. I. 15.
- XI. 72:--परावत इति दूरनामसु पठितम्। Ngh. III. 26.
- XII. 6:-ज्ञामाशब्देन पृथिव्युच्यते । cf. XVII. 10; also MD; cf. Ngh. I. 1.
- XII. 69:-तोशतिर्वधकर्मा । cf. Ngh. II. 19.
- XII. 69:-शुनमिति सुखनाम। Ngh-III.6.
- XII. 71:-शेविमिति सुखनाम । cf. IV. 12; X. 28; XVIII. 59; also MD. Ngh. III. 6.
- XII. 108:-वर्ष इति रूपनाम । Ngh. III. 7.
- XII. 110:-राघ इति धननाम । Ngh. II. 10.
- XII. 110:-भगशब्दो धनवचनः । cf. XXXIV. 30. Ngh. II. 10.
- XIII. 9:-द्र्यान इति हिंसाकर्मा । cf. Ngh. II. 19.
- XIII. 15:-नियुत्तो वायोरित्यादिष्टोपयोज-नानि । Ngh. I. 15.
- XIV. 8:-श्लोक इति वाङ्नामसु पठितम्। Ngh. I. 11.
- XV. 15:-हेति वंद्रः। Ngh. II. 20.
- XV. 37:- तिग्ममिति वज्रनाम । Ngh.

- II. 20.
- XV. 40:-शर्ध इति बखनाम । cf. XVII. 35; XX. 38; XXXIII. 26; Ngh. II. 9.
- XVI. 6:-हेड इति क्रोधनामसु पठितम्। Ngh. II. 13.
- XVI. 21:- स्क इति वज्रनामसु पठितम् । Ngh. II. 20.
- XVI. 21:-वज्रतिर्गत्यर्थः। Ngh. II.14.
- XVI. 31:-शीव्रशीभशब्दौ चित्रनामनी । ef. Ngh. II. 15.
- XVI. 55:-त्र्या उदकनामसु पठितम् । Ngh. I. 12.
- XVI. 61:-स्क इत्यायुधनाम । Ngh. II. 20.
- XVII. 37:-गोशब्दो वाग्वचन: । cf. Ngh. I. 11.
- XVII. 38:-गोत्र इति मेघनामसु पठितम्। Ngh. I. 10.
- XVII. 38:-श्रज्मेति संप्रामनाम । Ngh. II. 17.
- XVII. 78:-होत्रेति यज्ञनामसु पठितम्। Ngh. III. 71.
- XVII. 94:-धेना इति वाङ्नामसु पिठ-तम्। Ngh. I. 11.
- XVII. 95:-शु इति चित्रनाम। Ngh. II. 15.
- XIX. 5:-तनेति धननाम। Ngh. II. 10.
- XIX. 83:-पेश इति हिरययनाम रूपनाम च। XXVIII. 29; MD. Ngh. I. 2; III. 7.
- XX. 44:-पाक इति प्रशस्यनाम । Ngh. III. 8.

- XX. 48:=श्रासादित्यन्तिकनाम । Ngh. II. 16.
- XX. 48:-सङ्गे संग्रामे । समन्तु । एतदिप संग्रामनाम । cf. MD:-सङ्गः सम-दिति हे संग्रामनामनी । cf. Ngh. II. 17.
- XX. 52:-सनुतरिति निर्णीतान्तर्हितनाम। Ngh. III. 25.
- XX. 87:-श्रयण्य इत्यङ्गुलिनाम। Ngh. II. 5.
- XXI. 5:-तुवीति बहुनाम। Ngh. III. 1.
- XXI. 31:-चन्द्रमिति हिरण्यनाम । Ngh. I. 2.
- XXI. 43:-रुद्ध इति हि स्तोतृनामसु परितम्। Ngh. III. 16.
- XXI. 46:-पिष्टशब्दो रूपवाची। Ngh. III. 7.
- XXI. 56:-भामशब्दः क्रोधवचनः । Ngh. II. 13.
- XXIII. 12:-पिशमिति रूपनाम । cf. Ngh. III. 7.
- XXIII. 22:-हन्तिर्गत्यर्थ:। Ngh.II. 14.
- XXIII. 28:-कृषु इति हस्वनाम। Ngh. III. 2.
- XXV. 16:-निविच्छुब्दो वाग्वचनः । ... Ngh. I. 11.
- XXV. 20:-पृषत्यो मरुतामिति निघरटु-
- XXV. 25:-रेक्ण इति धननाम । Ngh.

- II. 10.
- XXV. 45:-नैघग्टुको वादितिशब्दः। Ngh.I.1,11; II.11; IV.1; V.5.
- XXVI. 22:-द्रविखं धनवाची । Ngh. II. 10.
- XXVII. 13:-नत्तति व्यासिकमा । Ngh. II. 18.
- XXVIII. 12:-वस्तोरहर्वचनः । Ngh. I. 9.
- XXVIII. 12:-श्रको रात्रिवचन: । cf. Ngh. I. 7.
- XXVIII. 41:-शूषशब्दो बलवचन: । Ngh. II. 9.
- XXXIII. 67:-चोणी चोण्यो द्यादा-पृथिच्यो । Ngh. III. 30.
- XXXIII. 90:-रथिरिति धननाम। Ngh. II. 10.
- XXXIII, 94:-तुगित्यपत्यनास । Ngh. II. 2.
- XXXIII. 95:-धमतिगंतिकर्मा । Ngh. II- 14.
- XXXIV. 25:-धन्व इत्यन्तरिचनाम । Ngh. I. 3.
- XXXIII. 29:-श्रम इति कर्मनाम । Ngh. II. 1.
- XXXIV. 35:- मन्यतिरचेतिकर्मा । cf. Ngh. III. 14,
- XXXV. 8:- घृ शिरित्यहर्नाम । Ngh.I.9.

उवटोद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः

- P. 2:-तत्र चत्वारि पद्जातानि नामाख्यातो-पसर्गनिपाता इति नैस्क्राः पठन्ति । cf. XVII. 89:-नामाख्यातोपसर्ग-निपातज्ञच्याः। cf. N. 1. 1.
- P. 2:-सस्वप्रधानानि नामानि। N. 1. 1.
- P. 2:-ग्रथ भावप्रधानमाख्यातम्। cf.N.1.1.
- P. 2:-ग्रथ विंशतिरुपसर्गाः क्रियाविशेषकरा इति । cf. N. 1. 3.
- P. 3:-कमित्यनर्थको निपात: I cf. N. 1. 9.
- I. 1:-देवो दानाद् द्योतनाद् दीपनाद्वा इति यास्कः। cf. VII. 41; cf. N. 7. 15.
- 1:- ' ऊर्गित्यम्ननामोर्जयित सतः ' इति यास्कः । cf. X. 25:- ऊर्जमन्नमुच्यते। MD; N. 9. 27.
- 1:-' श्रव्न्या श्रह्नतच्या भवन्त्यघञ्जीति वा ' इति यास्क: 1 MD; N. 11. 43.
- I. 2:-धामानि त्रीणि भवन्ति स्थानानि नामानि जन्मानीति च। I. 30; II. 6; त्रयाणि • III. 8; IV. 37; XII. 19; cf. N. 9. 28; also MD. on III. 8.
- I. 3:-取半日前 資本 現本 報本 表示 1 III. 9; V. 34, 40; VIII. 7; IX. 22; XXXVIII. 11; XL. 8; also MD. on I. 3; V. 34; VIII. 7; IX. 22; XI. 9; XXXIII. 91; XXXIV. 3; XXXVIII. 11; XL. 8. N. 10, 42.

- I. 8:-धू. धूर्वतेर्वधकर्मणः। N. 3. 9.
- I. 12:-इदंयुरिदं कामयमान इति यास्कः । III. 43; XVI. 27; also MD. N. 6. 31.
- I. 20:-प्रसितिः प्रसयनात् (प्रसहनात् I. 20) तन्तु र्वा जालं वा। II. 20; XIII. 9; also MD. N. 6. 12.
- I. 20:-स्योनमिति सुखनाम । IV. 27; X. 26; also MD. on I. 20; N. 8. 9.
- I. 30:-दश्चोतिहिंसाकर्मा । cf. III. 36; IV. 27; V. 39; VI. 2; also MD. on I. 30; III. 36; VI. 2; cf. Ngh. II. 19; cf. N. 3. 20.
- II. 20:-श्रद्मेत्यन्ननाम । cf. N. 4. 16.
- III. 2:-कुरुतनेत्यनर्थका उपजना भवन्ति कर्तन-हन्तन-यातनेति। cf. also VIII. 5; XII. 83; N. 4.7.
- III. 4:- हर्यतिः प्रेप्साकर्मा । XVII. 96; XXXIII.78; also MD. N.7.17.
- III. 8:- श्रह इति निपातो विनिग्रहार्थीय: । ef. VII. 3; cf. N. 1. 5.
- III. 12:-जिन्बतिः भीतिकमी । VIII. 7; XI. 52; XIII. 26; XIV. 8, 17; XXXIV. 58; also MD. N. 6-22.
- III. 25:-श्रच्छाभेराष्तुमिति शाकपूर्याः ।

- IV. 20; VIII. 54; IX. 28; XI. 16; XII. 26, 49; XV. 24; XVI. 4; XXVII. 27; XXIX. 24; also MD. N. 5. 28.
- III. 25:-नशतिरासोतिकमा । also MD. cf. N. 7. 17.
- III. 29:-सिषक्ति सचत इति सेवमानस्य । also MD. cf. N. 3. 21.
- III. 38:-द्युक्तं द्योतते र्यशो वाक्तं वा। IV. 8; XI. 62; XXXIII. 12; also MD. N. 5. 5.
- III. 47:-सचा सहेत्यर्थ: । cf. XX. 68; also MD., N. 5. 5.
- III. 59:-सुहितं खेभ्यः । also MD. N. 3. 13.
- IV. 1:-उ इति पादपूरणे । cf. VIII. 61; XI. 41; XIX. 67; also MD. N. 1. 9.
- IV. 2:-रपो रिप्रमिति पापनामनी भवतः। cf. VIII. 5; XII. 84; XXXV. 11; also MD. N. 4. 21.
- IV. 3:-म्राचिग्री अनिक I cf. N. 1. 9.
- IV. 12:-श्वात्रमिति चित्रनाम । cf. V. 31; VI. 34; also MD. N. 5.3.
- IV. 16:-ईडिरध्येषणाकर्मा वा पूजाकर्मा वा । also MD. cf. N. 7. 15.
- IV. 19:-श्रदितिरदीना देवमातेति यास्क:। cf. XXI. 5, 6, also MD. N. 4. 22.
- IV. 19:-द्वे शीर्षे प्रायणीयोदयनीय इति यास्कोके: IN. 13. 7.
- IV. 21:-रम्यातिः संयमनकर्मा । also MD. N. 10. 9.

- IV. 25:-रमणीयानां धनानां दातारम् । cf. N. 7. 15.
- IV. 25:-स्वरादित्यः सु श्ररणः। N. 2. 14.
- V. 14:-वयुनं वेतेः कान्तिर्वा प्रज्ञा वा । also MD. N. 5. 14.
- V. 18:-लोका रजांस्युच्यन्ते। cf. VIII. 59; XI. 6; XVII. 28; XX. 56; XXI. 8; also MD. N. 4. 19.
- V. 23:-वजो वृत्योतेः । cf. XX. 68; also MD. N. 6. 2.
- V. 32:-न भातीति नभ:। cf. N. 2. 14.
- VI. 5:-इवोऽनर्थकः। cf. N. 1. 10.
- VI. 23:-विवासितः परिचर्यायाम् । cf. VII. 35: XXXIII. 76: N.11.23
- VI. 24:- अथापि समुचयार्थे भवतीति । N. 1. 4.
- VI. 26:-चशब्द समुचयार्थः । cf. N. 1. 4.
- VI. 26:-धिषगा...धीसादिन्यो वा धी-मानिन्यो वा also MD; cf. N. 8.4.
- VI. 26:-उपमार्थीय उपरिष्टादुपाचारो न-कार: 1 cf. N. 1. 4.
- VI. 32:-श्रथेतान्यग्निभक्षीन्ययं लोकः प्रातः सर्वनं वसन्तो गायत्री वा। N. 7. 8.
- VII. 12:-था उपमार्थीय:। cf. N. 3.16.
- VII. 12:-प्रत्नशब्द: पुराण्यचनः । cf. N. 3. 16.

- VII. 16:-वेनो वेनते: कान्तिकर्मण: l also MD. N. 10. 38.
- VII. 16:-पृश्निरादित्यो वा। cf.N.2.14.
- VII. 17:-तिग्मं तेजतेरूत्साहकर्मणः। cf. XIII. 12; XVII. 17; XVIII. 71: also MD. N. 10. 6.
- VII. 19:-चियति निवासार्थः । also MD. cf. N. 2. 6.
- ' VII. 20:-नामधेयप्रतिलग्भः । cf. N. 1. 14.
 - VII. 32:-श्रानुषगिति नामानुपूर्वस्यानु-शक्तं भवति । also MD; N. 6. 14.
 - VII. 33:- अवितारो वावनीया वेति यास्को-क्रे: I also MD; N. 12. 40.
 - VIII. 3:-चकारगर्भ सवितुर्निधानम् । ग्रस्य भाष्यं चकारैनां गर्भनिधानमिति । यथा यास्केन दर्शितम् । N. 3. 6.
 - VIII. 6:-श्र उपांग्रशंसनीयः काल इति हि यास्क भ्राह । cf. N. 1. 6.
 - VIII. 7:-चन इत्यन्ननाम। cf. XXX-III. 92; also MD; N. 6. 16.
 - VIII. 8:-इरि: सोमो हरितवर्ण:। XXX-
 - VIII. 15:-स्वस्तीत्यविनाशिनाम । N. 3. 21.
 - VIII. 28:-जरायुर्गभेवेष्टनम् । MD; cf. N. 10. 39.
 - VIII. 39:-शिये हन् नासिके वा I cf. IX. 4; MD; N. 6. 17.
 - VIII. 43:-सर इत्युदकनाम सर्ते: IMD; N. 9. 26.
 - VIII. 53:-इच्छुब्दोऽनर्थकः । cf.N.1.9. VIII. 53:-म्ब्रासीषां स्थो भवत्यात्मास्व

- श्रात्मायुधमिति । N. 7. 4.
- IX. 2:-कमिति सुखनाम तत्प्रतिषिद्धं दुःखं प्रतिषिध्यते । cf. N. 2. 14.
- IX. 14:-स वाजी वेजनवान्....चपणमनु ...
 तूर्णमरनुतेऽध्वानम् । प्रीवायां बद्ध....ऋतुं
 दिधका कर्म प्रज्ञां वा दिधका श्रश्व....दधत्
 कामति । ... पथामङ्कासि...पथां कृटिजानि...फणतेः...चर्करीतवृत्तम्। N.2.
 27, 28.
- IX. 16:-स्वर्काः सुरोचनाः स्वंचना वा। MD; cf. N. 12. 44.
- X. 16:-गर्ती रथः। cf. MD; रथोऽपि गर्त उच्यते । गृणातेः स्तुतिकर्मणः। इति यास्कोक्नेगर्तो रथः। N. 3. 5.
- X. 24:-हन्त्यध्वानमिति हंसः। cf. MD; cf. N. 4. 13.
- X. 32:-श्रङ्गेति चिप्रनाम । N. 5. 17.
- XI. 17:-जातवेदा जातप्रज्ञानः । cf. XII. 16:-जातं जातं वेत्तीति... जातप्रज्ञानः । cf. XVIII. 66:- जातं जातं विन्दते तस्माज्ञातवेदाः । MD; N. 7. 19.
- XI. 25:-कविः क्रान्तदर्शनः । MD; N. 12.13.
- XI 31:-इदिति पादपूरणः। cf. XV. 30; N. 1.9.
- XI. 35:-उकारो विनिश्चयार्थीयः। cf., N. 1. 5.
- XI. 42:-उस् पादपूरणे। cf. N. 1. 5, 9.
- XI. 42:-नकार उपमार्थीय: । cf. N. 1.4.
- XI. 58:-विश्वाचारयन्ति तारयन्ति वैश्वा-नरा: 1 cf. MD:-विश्वेनरैनीयन्ते विश्वाचराच्चयन्ति वा । विश्वेषां नरायां

- संबन्धिनो वा । विश्वेभ्यो नरेभ्यो हिता वा वेश्वानरा: । cf. N. 7. 21.
- XI. 77:-तस्करस्तत्करोति यत्पापकमिति निरुक्षाः । MD; N. 3. 14.
- XII. 6:-ईम् निपात: पादपूर्थे । MD; cf. N. 1. 9.
- XII. 23:-चत्वारो वर्णा निषादपञ्चमाः पञ्चजना उच्यन्ते । cf. XXVI. 9; cf. N. 3.8.
- XII. 58:- उकारः समुच्चयार्थीयः। MD; cf. N.1.5.
- XII. 63:-निर्फटित: कृच्छ्रापत्तिर्भूमिवा । cf. N. 2. 7.
- XII. 68:-इच्छब्दोऽनर्थकः । cf. N.1.9.
- $XII. \ 69$:-शुनो वायु: । ...शु एत्यन्तरिचे सीर श्रादित्यः सरणात्। MD; N. 9.40.
- XII. 79:- प्रथापि तद्धितेन कृत्स्वविद्यामा भवन्तीति । cf. XVII. 87; XX-IX. 48, 52; MD; N. 2. 5.
- XII. 79:-किलेति विद्याप्रकर्षे । N. 1. 5.
- XII. 86:-परुराब्द: पर्ववचनः । cf. N.10.42.
- XII. 102:-वाशब्दः समुचयार्थायः। cf. N. 1. 4, 5.
- XII. 110:-राध इति धननाम । cf. XX. 11; cf. MD:-राध इति धननाम । राध्रुवन्त्यनेन इति यास्कोक्षेः। N. 4. 4.
- XIII. 3:-सीमतः मध्यतो मर्यादातः । cf. N. 1. 7.
- XIII. 15:-नियुतो वायोरित्यादिष्टोपयो-जनानि । cf. N. 2. 28.
- XV. 15:-गृत्सो मेधावी गृणाते: स्तुति-कर्मण इति यास्कोक्नेः। cf. N. 9. 5.

- XV. 16:-मेना मानयन्त्येनाः । MD; cf. N. 3. 21.
- XV. 19:-उर्वशी च उरु: पृथु: वश: कामो यस्या इति उर्वशी । cf. N. 5. 13.
- XV. 27:-जागृविः जागरणशीलः । cf. N. 9. 8.
- XV. 35:-यहु इति पुत्रस्यनाम । मध्यमानो जायते तस्मादेवमाह सहसस्पुत्रमित्यादि । cf. MD:-यहुरिति पुत्रनाम । मन्थना जजायमानत्वाद्वलस्य पुत्रत्वम्। cf. N.8.2
- XVI. 17:-त्विषदीक्षिः। cf. N. 1. 17; 8. 13.
- XVI. 29:-शिपिविष्ट: शिप इव निर्वेष्टितःप्रजनवत् वेष्टनरहितः । यद्वा उदित-मात्र श्रादित्य उच्यते । शिपिशब्देन च बालरश्मयः उच्यन्ते । cf. N. 5. 8.
- m XVI.~35:-बिल्मं भासनम् । m cf.~N.~1.~20-
- XVII. 17:-ऋषिः साचात्कृतधर्मा । cf. N. 1. 20.
- XVII. 20:-तत्त्वतिः करोतिकर्मा । cf. N. 8. 13.
- XVII. 28:-श्रस्तें श्रसुसमीरिते।...स्तें सुष्टुसमीरिते रजस्यन्तरिच्छोके। cf. N. 6. 15.
- XVII. 71:-विधतिर्दानकर्मा । MD; N. 10. 23.
- XVII. 95:-न तु हीनोपमानमग्नेरश्वो ज्यायांस्तत्र गुगोऽभिष्रेत इति परिहृतं यास्केन। cf. N. 3. 13, 14.
- XVII. 96:-नसितरामोतिकमी वा नमित-कर्मा वा। MD; N. 7. 17.
- XVIII. 1:-श्रोक इति निवासनाम । cf. XXXIV. 57; cf. N. 3. 3.

- XVIII. 16:-यास्कोका इन्द्रशब्दस्य ना-नार्था कार्या: 1 cf. N. 10. 8.
- XVIII. 32:-वाशब्द:समुचयार्थीय:। cf. N. 1. 4.
- XVII. 77:-भूयोविद्य: प्रशस्यो भवति । N. 1. 16.
- XIX. 32:-अर्को देवो भवति यदेनमर्चन्ति अर्को मंत्रो भवति यदेनेनार्चन्ति । अर्क-मन्नं भवत्यर्चति भूतान्यर्को वृत्तो भवति संवृतः कटुकिम्ना इति यास्कः । N.5.4.
- XIX. 65:-समुचयार्थीय त्राकारः । MD; N. 1. 4.
- XX. 9:-पस: पसते: स्पृशतिकर्मण: । cf. XXIII. 22; MD; N. 5. 16.
- XX. 20:-तथा च यास्कः । 'कनीनकेव विद्वधे नवे द्वपदे' इति । N. 4. 15.
- XX. 37:-नरा श्रसिन्नासीना: शंसन्तीति । cf. XXI. 55; XXIX. 27; MD; N. 8. 6.
- XX. 44:-त्वष्टा त्वचतेः करोत्पर्थस्य । इति यास्कोकेः । cf. N. 8. 13.
- XX. 47:-तिवधीति बलनाम । तवतेर्वृद्धि-कर्मण: । cf. XXXIV. 7; MD; N. 9. 25.
- XX. 52:-विरिति शकुनिनाम। cf.XXIII. 6; N. 2. 6.
- XXI. 6:-श्रनागसमनपराधम्। MD; cf. 10. 11.
- XXI. 15:-श्रमले श्रमरणधर्मा । cf. XXI. 17; MD; cf. N. 2. 20.
- XXI. 20:-तुरीप: तूर्णमापन्नः । cf. N. 6. 21.
- XXI, 33:-नासस्या नासिकाप्रभवावश्विनौ।

- N. 6. 13.
- XXI. 34:-व्यचस्त्रती व्यञ्चनवत्यः । N. 8. 10.
- XXI. 35:-रजःशब्दो ज्योतिर्वचनः । cf. 4. 19.
- XXI. 43:-श्रद्ध श्रस्मिन्द्यवि । MD; N. 1. 6.
- XXI. 43:-पार्श्व परशुमयमङ्गं भवति ।... शितामशब्देन यकृद्धा शिताम योनिर्वा शिताम मेदो वा शिताम इति व्याख्या- भेदा: । cf. N. 4. 3.
- XXI. 51:-ये देव्यो जोषियव्यो द्यावापु-थिव्यो इति वा । म्रहोरात्रे इति वा शसं च समा चेति कात्थक्य: । MD; cf. N. 9. 41.
- XXI. 56:-जूतिजेवतेः। cf. N. 6. 4.
- XXIII. 6:-वेतेगैतिकमैण:। cf. XXX-IV. 25; N. 2. 6; 1. 7.
- XXV. 12:-रसा नदी रसतेः शब्दकर्मण इति निरुक्ते यास्कः। MD; N. 11. 25.
- XXV. 30:-'सुमत्स्वयमित्यथें' इति यास्कः। MD; N. 6. 22.
- XXV. 32:-क्रड्यं विकृत्ताजायत इति नैरुकाः । N. 6. 11.
- XXVI. 9:-पुरोहितः पुर एनं द्धाति। N. 2. 12.
- XXVIII. 16:-दयतिरुपद्याकर्मा । cf. N. 4. 17.
- XXIX. 42:-संकाः सचते: संपूर्वाद्वा किरते-इति यास्कोक्रेः । N. 9. 14.
- XXIX. 48:-मृगो मृगयतेः। इति यास्कः। ef. N. 9. 19.
- XXXIII. 67:- 'यस्य बलाद् द्यावापृथिक्या-

वप्यविभीताम्' इति यास्कः। N. 10.10.

XXXIII. 69:-हिरग्यं कसादित्यादि हितरमणीयं भवतीति वा इति यास्केकिः। cf. N. 2. 10.

XXXIII 76:-श्राङ्ग्यः स्तोम श्राघोषः। N. 5. 11.

XXXIII. 82:-शेवधिर्निधिः। N. 2. 4.

XXXIII. 82:-तथा च यास्कः। पविः शल्यो भवति यद्धि पुनाति कायं तद्द-त्पवीरमायुधं तद्वानिन्दः पवीरवान्। cf. N. 12. 30.

XXXIII. 89:-ब्रह्मण्स्परिः 'ब्रह्मणः पाता पालयिता वा' इति यास्कः । cf. N.

10. 12.

XXXIII. 89:- 'वीरो वीरयत्यमित्रान्' इति यास्कः । N. 1. 7.

XXXIII. 90:-रियरिति धननाम इति यास्कः। N. 4. 17.

XXXIII. 94:-मन्युर्मनतेदीतिकर्मण इति यास्कः । N. 10. 29.

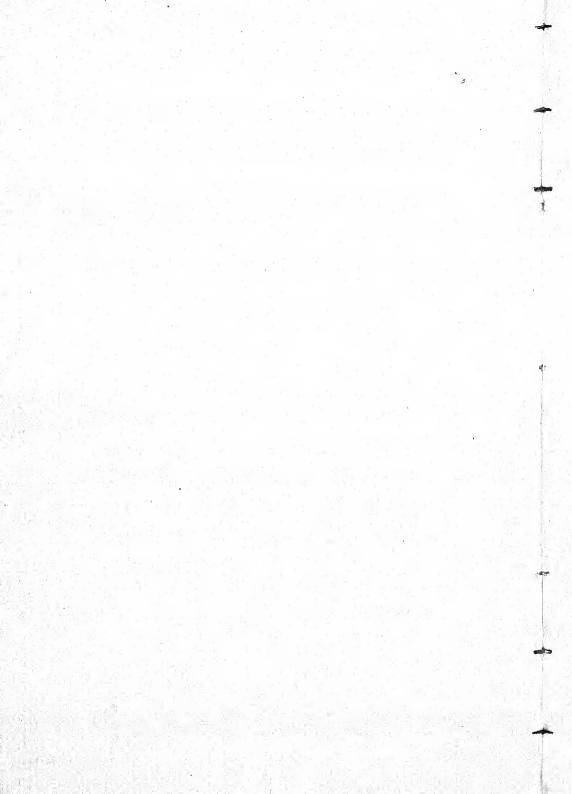
XXXIII. 95:-धमतिगैतिकमी इति यास्क: । N. 6. 2.

XXXV. 21:-ऋचर: कण्टकः ऋच्छतेः कण्टकः कन्तपो वा कण्टतेवी कृन्ततेवी स्थाद्गतिकर्मण इति यास्कः । cf. N. 9. 32.

मनुस्मृतिभाष्ये भट्टमेधातिथ्यु-द्धृतास्तथा बोधायनधर्मसूत्र-भाष्ये गोविन्दस्वाम्युद्धृता निरुक्तसंदर्भाः ।

PASSAGES OF THE NIRUKTA
QUOTED BY BHATTA MEDHĀTITHI IN HIS COMMENTARY
ON THE MANUSMRTI AND
GOVINDASVĀMIN IN HIS
COMMENTARY ON THE
BAUDHĀYANA-DHARMASŪTRA

Note:—References are to Gharpure's edition, published as no. 9 in the Collections of Hindu Law Texts, Bombay, 1920; and to no. 34 Bibliotheca Sanskrita Mysore, respectively.

भट्टमेधातिथ्युद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः।

- P. 18, line 28:-तिस्न एव देवता अप्रि-प्रमृतय इति नैस्काः । Manu. I. 23; ef. N. 7. 5.
- 70, l. 12:-यथा निरुक्तम् । साचात्कृत-धर्माण इति । Manu. II. 12; cf. N. 1. 20.
- 120, 1. 18:-निरुक्तेऽप्युक्तम् । श्रधोभागः सावित्र इति । Manu. II. 101; cf. N. 12. 13.
- 142, 1. 1-3:-तथा च निरुक्तकारः । अध्यापिता ये गुरूबादियन्ते विप्रा वाचा मनसा कर्मणा वा। यथेव ते शिष्या न गुरोर्भोजनीयास्तथैव तान्न भुनक्रि श्रुतं तत्। Manu. II. 144; cf. N. 2.4.
- 142, l. 17-18:-इहाचार्यो नैरुक्रदर्शनेना-ध्यापक: । श्राचार्य श्राचारं ग्राहय-तीति । Manu.II.145; cf. N.1.4.

- 278, 1. 19:-निस्क्रकारा हि दैवते मध्य-स्थान् पितृन् समामनन्ति 'मस्तः स्द्रा-चन्द्रतः पितर' इति । Manu. III. 220; cf. N. 7. 23; 11. 13-17.
- 288, l. 14-15:-तथा च निरुक्तकार: । एता उत्था उपस इति । एतास्ता उपास इत्येकस्या एव पूजनार्थे बहुवचनमिति । Manu. III. 248; cf. N.12.7.
- 385, 1. 23:-तथा च निरक्रकार:। चुरुख-महिन्छुत्रकं भवति यत् चुद्यत इति। Manu. V. 5; cf. N. 5. 16.
- 591, l. 9-10:- सं द्युपदासयित कर्मा-ग्रांति नैरुक्ते निरुक्तः । Manu. VIII. 67; cf. N. 2. 17.
- 609, 1. 19:-तथा च निरुक्तकाराः। श्रापि वा सा कामदेवता स्थादिति। Manu. VIII. 107: cf. N. 7. 4.

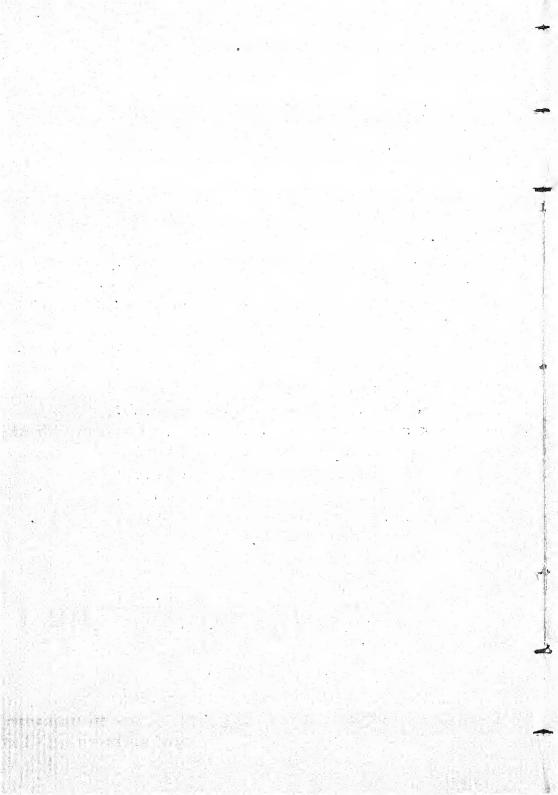
गोविन्दस्वाम्युद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः ।

2. 4. 5; P. 220:-तथा च यास्कः ।

"स्वरादित्यो भवति सु श्ररणः सु
ईरणः स्वृतो रसान् स्वृतो भासं ज्योतिषां

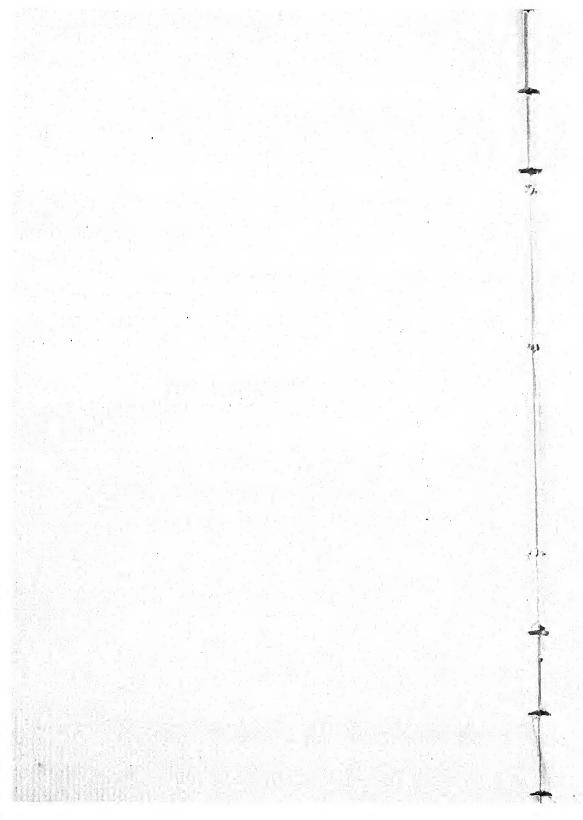
स्वृतो भासेति " | N. 2. 4.

4.6.6; P. 381:-"च्यः चयोतेः प्रच्युतः कालः" इति निर्वचनात् । cf. N.2.25.

निरुक्ते यास्कोद्धृतसंहिताब्राह्मणा-दिवचनसंग्रहः ।

A LIST OF PASSAGES QUOTED BY YĀSKA IN THE NIRUKTA

यास्कोद्धृतवेदब्राह्मगादिसंदर्भाः।

श्रंश्चं दुहन्तो श्रध्यासते गवि। RV. X. 94. 9: N. 2. 5.

श्रकान्समुद्र: प्रथमे विधर्मन् । RV.IX.97. 40; SV. 1. 529; 2. 603; N. 13. 29=14. 16.

श्रको न बिन्नः समिथे महीनाम् । RV. III. 1. 12; N. 6. 17.

श्रज्ञायवन्त: कर्णवन्त: सखाय: । RV. X. 71. 7; N. 1. 9.

ऋगोद्यस्य यदसस्तना गृहे। RV. I. 161. 11; N. 11. 16.

श्रमये समिध्यमानायानुबृहि । TS. 6.3.7. 1: MS. 1. 4. 11: N. 1. 15.

শ্বয়ি: पूर्वेभिर्श्चाषिभि:। RV.1.1.2;N.7.16. শ্বয়ি नरो दीधितिभि:। RV. VII. 1. 1;

SV. 1. 72; 2. 723; N. 5. 10.

श्रक्षिमीळे पुरोहितम् । ${
m RV.I.1.1; N.7.15.}$

श्रक्षिरस्मि जन्मना जातवेदाः । RV. III.

26. 7; N. 13. 14, 15=14.1,2. अभिरेव । RV.X.84.2;106.3; N.1.4.

श्रिशिरेव मन्यो त्विषित: सहस्व । RV. X.

84. 2; AV. 4. 31. 2; N.1.17.

श्रक्षित ये आजसा स्वमवत्तस:। RV.X.78. 2: N. 3. 15.

श्रप्ति: सुतुक: सुतुकेमिरथै:। RV. X. 3.7; N. 4. 18.

श्रुधे रूप श्रारुपितं जबार । RV, IV, 5, 7;

N. 6. 17.

ब्रङ्गादङ्गात्संभवसि । $\widetilde{\mathrm{SB}}.14.9.4.8$; $\mathrm{N}.3.4.$

श्राङ्गिरसो नः पितरो नवग्वाः। RV. X.14.

6; AV. 18. 1. 58; N. 11. 19.

श्रजोहवीदश्विना । ${
m RV.I.117.16; N.5.21.}$

श्रक्षन्ति त्वामध्वरे देवयन्तः। RV. III. 8. 1; N. 8. 18.

त्र्यति कामन्तो दुरितानि विश्वा । cf. AV. 12. 2. 28; N. 6. 12.

श्रतितस्थौ पवीरवान् । RV. X. 60. 3; N. 12. 30.

श्रतिष्ठन्तीनामनिवेशनानाम्। RV. I. 32. 10: N. 2. 16.

श्रत्राह गोरमन्वत । RV. I. 84. 15; AV. 20. 41. 3; SV. 1. 147; 2. 265; N. 2. 6; 4. 25.

श्रथा नः शंयोररपो द्धात। RV. X. 15. 4: VS. 19. 55; N. 4. 21.

भ्रथा वयमादित्य वते तव। RV. I. 24. 15; VS. 12. 12; N. 2. 13.

श्रद्देरूसमस्जो विसानि। RV. V. 32.1; SV. 1. 315; N. 10. 9.

श्रदितिशोरिदितिरन्तिरेचम् RV. I. 89. 10; AV. 7. 6. 1; VS. 25. 23; N. 1. 15; 4. 23.

श्रदितेर्देचो श्रजायत । RV. X. 72. 4; N. 11. 23.

- होदिन्द्र प्रस्थितमा हवींषि। RV. X. 116. 8; N. 6. 16.
- द्वीन्द्र पिब च प्रस्थितस्य। RV. X. 116. 7; N. 7. 6.
- धा चिन्नु चित्तद्यो । RV. VI. 30.3; N. 4. 17.
- बा मुरीय यदि यातुधानो श्रस्म । RV.VII. 104. 15; AV. 8. 4. 15; N.7.3.
- धा स वीरेर्दशभिविं यूया: RV. VII. 104.15; AV. 8, 4, 15; N.7.3.
- ध्यापिता ये गुरुं नादियन्ते । Vasisthadharma-Sāstra. 2. 11; N. 2. 4; cf. SUB. 3.
- भिगव श्रोहमिन्द्राय। Fragment of RV. I. 61. 1; AV. 20. 35. 1; N. 5. 11.
- नवीं वृषमं। RV.I.190.1; N. 6. 23. नशराति वसुदासुप स्तुहि। RV.VII.99.
- 4; AV. 20. 58. 2; N. 6. 23.
- नुष्द्रया कृषुद्धह्याणः। RV. IV. 4.14; N. 5. 15.
- नूपे गोमान्गोभिरचाः। RV. IX. 107. 9; SV. 2. 348; N. 5. 3.
- न्यम् षु त्वं यम्यन्य उ त्वां। RV. X.10. 14: N. 11.34.
- ान्यन मदाहनो याहि। RV. X. 10. 8; AV. 18. 1. 9; N. 5. 2.
- िन्वद्नुमते स्वं मन्यासे । AV. 7. 20. 2; VS. 34. 8; N. 11. 30.
- ापश्यं गोपामनिपद्यमानम् । RV. I. 164.
 - 31; X. 177. 3; AV. 9. 10. 11;
 - VS. 37. 17; N. 13. 16=14. 3.
- ापागृहत्रसृतां मत्येभ्यः । RV. X. 17. 2;

- AV. 18. 2. 33; N. 12. 10.
- अपाङ् प्राङेति स्वधया गृभीतः। RV. I. 164-38; AV. 9-10.16; N.
 - 13. 36=14. 23.
- श्रपासुपस्थे महिषा श्रगृभ्यात । RV. VI.8. 4; N. 7. 26.
- श्रपोषा श्रनसः सरत्। RV. IV. 30.10; N. 11. 47.
- अप्ये परेहि । N. 6. 12; fragment of RV. X. 103. 12; N. 9. 33.
- श्रव्जासुक्थेरहिं गृणीषे । RV. VII. 34. 16; N. 10. 44.
- श्रभि कन्दन्ति हरितेभिरासभिः। RV. X. 94. 2; N. 7. 7.
- श्रभि त्वा पूर्वपीतये। RV.I.19.9; VIII. 3. 7; AV. 20. 99. 1; SV. 1. 256; 2. 923; N. 10. 37.
- श्रमि न इळा यूथस्य माता। RV. V. 41. 19; N. 11. 49.
- श्रभ प्रवन्त समनेव योषा: । RV.IV.58. 8; VS. 17. 96; N. 7. 17,20.
- श्रभीके चिदु खोककृत्। RV. X. 133.1; AV. 20. 95. 2; SV. 2. 1151; N. 3. 20.
- श्रभी३ दमेकमेको श्राह्म निष्पाट् । RV. X. 48. 7; N. 3. 10.
- अञ्ज आँ अपः। N. 5.5; fragment of RV. V. 48. 1.
- श्रश्रातर इव योषाः। N. 3. 4; ef. AV. 1. 17. 1.
- श्रभातेव पुंस एति प्रतीची । RV.I.124. 7; N. 3. 5.
- श्रमन्दान्स्तोमान्त्र भरे मनीषा । RV. I.

126. 1; N. 9. 10.

ग्रमिनः सहोभिः। N.6. 16; fragment of RV. VI. 19. 1; VS. 7. 39; cf. N. 6. 17.

श्रमी य ऋजा निहितास उचा। RV.I.24. 10; N. 3. 20.

श्रमीवहा वास्तोष्पते विश्वा। RV. VII. 55. 1; N. 10. 17.

श्रमीषां चित्तं प्रतिलोभयन्ती। RV. X. 103. 12; SV. 2. 1211; VS. 17. 44; N. 9. 33.

श्रमूर्या यन्ति जामय:। N. 3.4; cf. AV. 1. 17. 1.

श्रमेनाँश्रिज्ञानिवतश्रकर्थ । RV. V. 31. 2; N. 3. 21.

श्रम्यक्सा त इन्द्र। RV. I.169.3;N.6.15. श्रयं यो होता। RV.X.52.3;N.6.35.

श्रयं वेनश्रोदयत्पृक्षिगर्भाः । RV. X. 123.

1; VS. 7. 16; N. 10. 39.

श्रयं स शिक्ते येन गौ: IRV. I. 164. 29; AV. 9. 10. 7; N. 2. 9.

श्रयमु ते समति । RV. I. 30. 4; AV. 20. 45. 1; SV.1.183; N.1.10.

श्रया तेश्रहो। RV.IV. 4.15; N. 3.21.

श्वरचयान्यरचयान्यसौ । RV. X. I46. 1; N. 9. 30.

श्वरायि काणे विकटे। RV. X. 155. 1; N. 6. 30.

श्ररुणो मासकृद्वृकः। RV. I. 105. 18; N. 5. 21.

प्रयः पुष्टेषु मत्स्रखा। RV. X. 86. 1; AV. 20. 126. 1; N. 13. 4. प्राचातृषो वस इन्द्र। RV. III. 30. 10;

N. 6. 2.

श्रवततथन्या पिनाकहस्तः । TS 1. 8.6.2; cf. VS. 3. 61; N. 5. 22; cf. N. 3. 21; KS. 9. 7.

अब्ध्य निचुम्पुण: 1 VS. 3. 48; 8. 27; 20. 18; N. 5. 18.

श्रव रमशा रुघद्वा: IRV. X. 105.1; SV. 1. 228; N. 5. 12.

श्रवसाय पद्भते रुद्ध मृळ। RV. X. 169.1; N. 1. 17.

श्रवसायाधान् । Fragment of RV. I. 104. 1; N. 1. 17.

श्रवीरामिव मामयं। RV. X. 86.9; AV. 20. 126. 9; N. 6. 31.

अवदन्त वीळिता। Fragment of RV.II. 24. 3; N. 5. 16.

श्रशमुरिन्द्र जिल्लेषे। RV. X. 133.2; AV. 20. 95. 3; SV.2.1152; N.1.15.

श्ररनापिनद्धं मधु पर्यपरयन् । RV. X.68. 8; AV. 20. 16. 8; N. 10. 12.

श्ररमास्यमवतं ब्रह्मण्स्पतिः। RV. II.24.

श्ररयाम वाजगन्ध्यम्। RV. IX. 98. 12; SV. 20. 1030; N. 5. 15.

4; N. 10. 13.

श्रश्रवं हि भूरिदावत्तरा। RV. I. 109. 2; N. 6. 9.

भ्रश्वं न त्वा वारवन्तम् । RV. I. 27. 1; SV. 1. 17; 2. 984; N. 1. 20.

श्चरवयुर्गेच्यू रथयुः। RV. I. 51. 14; N. 6. 31.

श्रश्वो वोळ्हा सुखं रथं। RV. IX. 112. 4; N. 9. 2.

श्रसंख्याता सहस्राणि। VS. 16, 54; N.

1, 15,

प्रश्चन्ती भूरिधारे। RV. VI. 70.2; N. 5. 2.

साम्योजो बिभृधा। RV. I.39. 10; N. 6. 23.

सिन्वती बप्सती । RV.X.79.1; N.6.4. सुनीते मनो श्रस्मासु धारय । RV. X.

59. 5; N. 10. 40.

ासूर्ते स्त्रें रजित । RV. X. 82.4; VS. 17. 28; N. 6. 15.

गस्ति हि वः सजात्यं। RV. VIII. 27. 10; N. 6. 14.

प्रस्मभ्यमप्रतिष्कुतः। RV. I.7. 6; AV. 20. 70. 12; SV. 2. 971; N.

6. 16. श्रस्मा इदु श्रभरा तृतुजानः । RV. I. 61.

12; AV. 20. 35. 12; N. 6. 20. अस्मे आराज्य्द्देषः । Fragment of RV.VI. 47. 13; N. 6. 7.

ग्रस्मे ते बन्धुः। VS. 4. 22; N.6.7.

श्रसमे बुद्गमधि रत्नं च धेहि। RV. VII. 25. 3: N. 5. 5.

श्रस्मे धत्त वसवो । VS. 8.18; N.6.7; 12.42.

श्रस्मे प्रयन्धि मघवन्। RV. III. 36.10; N. 6. 7.

श्रसमे यातं नासत्या । RV. I. 118. 11; N. 6. 7.

प्रस्मे समानेभिर्वृषम । RV. I. 165. 7; N. 6. 7.

ग्रस्य वामस्य पलितस्य । RV. I. 164. 1; AV. 9. 9. 1; N. 4. 26.

भस्या अ षु या उप सातये । RV. I. 138.

4; N. 4. 25.

श्रहं च त्वं च वृत्रहन्। RV. VIII.62.11; N. 1. 4.

भ्रह्मस्मि प्रथमजा ऋतस्य । ARS. 1. 9; TB. 2. 8. 8. 1; TA. 9. 10. 6; N. 13.14, 15=14. 1. 2.

श्रद्ध कृष्णमहर्त्जुनं च। RV. VI. 9. 1; N. 2. 21.

च्रहस्तिमिन्द्र। RV. III. 30.8; VS. 18. 69; N. 6. 1.

श्रहिरिव भोगैः पर्येति बाहुम्। RV.VI.75. 14; VS. 29. 51; N. 9. 15.

श्राखरडल प्र ह्यसे। RV. VIII. 17. 12; AV. 20.5.6: SV. 2.76; N.3.10. ٨

श्रागधिता परिगधिता। RV. I. 126. 6; N. 5. 15.

श्रा गल्दा धमनीनाम्। Mānava-srautasūtra. 1. 7. 2. 18; N. 6. 24.

श्राप्ते याहि सुविदन्नेभिरवाङ्। $\mathrm{RV}.\,\mathrm{X}.\,15.$

9; AV. 18. 3. 48; N. 6. 14.

भा घा ता गच्छानुत्तरा। RV. X. 10.10; AV. 18. 1. 11; N. 4. 20.

त्राष्ट्रणे सं सचावहै। $\mathrm{RV.VI.55.1; N.5.9.}$

म्रा चष्ट म्रासां पाथो । RV. VII. 34. 10; N. 6. 7.

त्राजंबन्ति सान्वेषाम् । RV. VI. 75.13; VS. 29.50; N. 9. 20.

श्राजास: पूषणं रथे। RV.VI.55.6;N.6.4. श्राजुह्वान ईड्यो वन्यश्र । RV. X. 110.3;

AV. 5. 12. 3; VS. 29. 28; N. 8. 8.

था जुह्नानो वृतपृष्ठः। RV.V.37.1;N.5.7.

- श्रा तू विञ्च हरिमीं द्रो: \ RV. X. 101.10; N. 4. 19.
- श्रा ते कारो श्र्णवामा वचांसि । RV. III. 33. 10; N. 2. 27.
- श्रात्मा यच्मस्य नश्यति। RV.X. 97. 11; VS. 12. 85; N. 3. 15.
- श्रा त्वा रथं यथोत्तये। RV. VIII. 68. 1; SV. 1. 354; 2. 1121; N. 5. 3.
- श्रा त्वा रम्भं न जिन्नयः। RV. VIII. 45. 20; N. 3. 21.
- श्रा त्वा विशन्त्वन्दवः। RV. I. 15. 1; VIII. 92. 22; SV. 1. 197; 2. 1010; VS. 8. 42; N. 6. 24.
- आ दिवकाः शवसा पञ्च कृष्टीः। RV. IV. 38.10;TS.1.5.11.4;N.10.31.
- चादाय श्येनो च्रभरत्सोमम्। RV.IV.26. 7; N. 11. 2.
- श्चादित्या दानुनस्पती। RV. I. 136. 3;II. 41. 6; SV. 2. 262; N. 2. 13.
- श्रा द्वाभ्यां हरिभ्यामिनद्र याहि । RV. II. 18. 4; N. 7. 6.
- श्रा नो यज्ञं भारती त्यमेतु। RV.X.110. 8; AV. 5. 12. 8; VS. 29. 33; N. 8. 13.
- श्रापान्तमन्युस्तृपत्तप्रभर्मा । RV. X. 89. 5: N. 5. 12.
- श्रापित्वे नः प्रपित्वे तूथमा। RV. VIII.4. 3; SV. 1. 252; 2. 1071; N. 3. 20.
- श्रापो हि ष्टा मयोभुवः। RV. X.9.1; AV. 1. 5. 1; SV. 2. 1187; VS. 11. 50; 36. 14; N. 9. 27.
- श्रामन्नेभि: सिञ्चता मद्यमन्थः । RV.II.14. 1: N. 5. 1.

- श्रायजी वाजसातमा । $\mathrm{RV.I.28.7; N.9.36.}$ श्रा याहीन्द्र पथिभिरीळितेभिः। $\mathrm{RVkh.7.}$
- म्रा याहान्द्र पाथाभरााळतास: 1 K v kn. 7. 55. 8; N. 13. 43=14. 31.
- श्रा यो द्यां भात्या पृथिवीम्। Śāńkh. Śrauta-sūtra 8. 22. 1; N.7.23.
- भ्रा रात्रि पार्थिवं रजः। RVKh. 10.127. 1; AV. 19. 47. 1; VS. 34. 32; N. 9. 29.
- न्ना रुद्रास इन्द्रवन्तः सजोपसः। RV. V. 57. 1; N. 11. 15;
- श्चारोह्थो वरुण मित्र गर्तम्। RV. V. 62. 8; N. 3. 5;
- मार्षियो होत्रमृषिनिषीदन् । RV. X. 98. 5; N. 2. 11.
- न्ना व ऋक्षस ऊर्जा । RV. X. 76. 1; N. 6. 21.
- न्ना वामुपस्थमदुहा। RV. II. 41. 21; N. 9. 37.
- न्ना विद्युन्मिद्धिर्मरुत: स्वकैं: । RV. I. 88. 1; N. 11. 14.
- श्राविष्टयो वर्धते चारुरासु । RV. I. 95.5; N. 8. 15.
- श्राविः स्वः ऋणुते । RV. X. 27. 24; N. 5. 19.
- न्नाश्रुत्कर्ण श्रुधी इवम् । RV. I. 10. 9; N. 7. 6.
- श्रासस्राणासः शवसानमच्छ । RV.VI.37. 3; N. 10. 3.
- श्रासीन जन्त्रां सुपिस । RV. X. 27. 13; N. 6. 6.
- च्यासुष्वयन्ती यजते उपाके। RV. X. 110. 6; AV. 5. 12. 6; 27. 8; VS.
 - 29. 31; N. 8. 11.

- ; विष्युविचक्रमे । RV. 1. 22. 17; AV. 7. 26. 4; SV. 1. 222; 2. 1091; VS. 5. 15; N. 12. 19.
- इं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योति:। RV. I. 113. 1; SV. 2. 1099; N. 2. 19.
- दम् । RV. IV. 51. 1; N. 1. 5.
- न्द्र आशाभ्यस्परि । RV. II. 41. 12; AV. 20. 20. 7; 57. 10; N.6.1.
- न्द्र इव । RV. X. 84. 5; 166. 2;
- 173. 2; KS. 35. 7; N. 1. 4. ृन्द्रं न त्वा शवसा देवताः। RV. VI. 4. 7; VS. 33. 13; N. 1. 17.
- ्न्द्रिमद्गाथिनो बृहत्। RV. I. 7. 1; AV. 20. 38. 4; 47. 4; 70. 7; SV.
 - 1. 198; 2. 146; N. 7. 2.
- इन्द्रं मित्रं वरुगमिश्नमाहुः। RV. I. 164. 46; AV. 9. 10. 28; N. 7. 18;
- इन्द्रस्य नु वीर्याणि प्रवोचम् । RV. I. 32. 1: N. 7. 2, 3.

13. 14=14. 1

- इन्द्राणीमासु नारिषु । RV. X. 86. 11; AV. 20. 126. 11; N. 11. 38.
- इन्द्राय गाव श्राशिरम् । RV. VIII. 69. 6; AV. 20. 22. 6; 92. 3; SV. 2. 841; N. 6. 8.
- इन्द्राय साम गायत। RV. VIII. 98.1; AV. 20. 62. 5; SV. 1. 388; 2. 375; N. 7. 2.
- इन्द्रा सोमा समघशंसमभ्यघम् । RV. VII. 104. 2; AV. 8. 4. 2; KS. 23. 11; N. 6. 11.
- इन्द्रेश युजा तरुषेम। RV. VII. 48. 2; KS. 23. 11; N. 5. 2.

- इन्द्रणे सं हि दत्तसे। RV. 1. 6. 7; AV. 20. 40. 1; 70. 3; SV. 2. 200; N. 4. 12.
- इन्द्रेगोते तृत्सवो वेविषागाः । RV. VII. 18. 15; N. 7. 2.
- इन्द्रो अस्माँ अरदद्वज्ञवाहु:। RV. III. 33. 6; N. 2. 26.
- इन्द्रो दिव इन्द्र ईशे पृथिग्याः । RV. X. 89. 10; N. 7. 2.
- इन्द्रो यात्नामभवत्। RV. VII. 104. 21; AV. 8. 4. 21; N. 6. 30.
- इन्द्रो विश्वान् बेकनाटाँ। RV. VIII. 66. 10; N. 6. 26.
- इन्धान एनं जरते स्वाधीः। RV. X. 45. 1; VS. 12. 18; N. 4. 24.
- इमं तं पश्य वृषभस्य युक्षम् । RV. X. 102. 9; N. 9. 24.
- इमं मे गङ्गे यमुने सरस्वति । RV. X. 75. 5; N. 9. 26.
- इमा गिर श्रादित्येभ्यो घृतस्तृ: | RV. II. 27. 1; VS. 34. 54; N. 12. 36.
- इमामू नु कवितमस्य । RV. V. 85. 6; N. 6. 13.
- इमा रुद्राय स्थिरधन्वने गिर: । RV. VII. 46. 1; N. 10, 6.
- इमे चिदिन्द रोदसी। RV. III. 30. 5; N. 6. 1.
- इयं शुष्मीभ विंसखा इव। RV. VI. 61. 2: N. 2. 24.
- इषिरेण ते मनसा सुतस्य। RV. VIII. 48. 7; KS. 17. 19; N. 4. 7.
- इहेन्द्राणीमुप ह्रये । RV. I. 22. 12; N. 9. 34.

- इहेह जाता समवावशीताम्। RV. I. 181. 4; N. 12. 3.
- ईत्ते हि वस्व उभयस्य। RV. VI. 19. 10; N. 6. 6.
- ईर्मान्तासः सिविकमध्यमासः । RV. I. 163. 10; VS. 29. 21; N. 4. 13.
- उम्रो यः शम्बः। RV. X. 42. 7; AV. 20. 89. 7; N. 5. 24.
- उत झा व्यन्तु देवपत्नीः । RV. V. 46.8; AV. 7. 49. 2; N. 12. 46.
- उत त्वः पश्यन्न दद्शे वाचम् । RV. X. 71. 4; N. 1. 19.
- उत स्वं सख्ये स्थिरपीतमाहुः । RV. X. 71. 5; N. 1. 8, 20.
- उत द्विवहीं श्रमिनः । RV. VI. 19. 1; N. 6 17.
- उत नोऽहिर्बुध्न्यःश्च्योतु । RV. VI. 50. 14; VS. 34. 53; N. 12. 33.
- उत पच्या स्थानाम् । RV. V. 52. 9; N. 5. 5.
- उत स्मैनं वस्त्रमधिं। RV. IV. 38. 5; N. 4. 24.
- उत स्य वाजी चिपणि । RV. IV. 40.4; N. 2. 28.
- उताद: पुरुषे गवि। RV. VI. 56.3; N. 2.6.
- उतासि मैत्रावरुणो। RV. VII. 33. 11; N. 5. 14.
- उतो त्वस्मै तन्वं १विसस्रे। RV. X. 71.4; N. 1. 8, 19.
- उतो समस्मिन्ना शिशीहि। RV. VIII.21.

- 8; N. 5. 23.
- उदीरतामवर उत्परास: । RV. X. 15. 1; AV. 18. 1. 44; N. 11. 18.
- उदु ज्योतिरमृतं विश्वजन्यम् । RV. VII. 76. 1; N. 11. 10.
- उद्घ त्यं जातवेदसम् । RV. I. 50. 1; AV. 13. 2. 16; 20. 47. 13; SV. 1. 31; VS. 7. 41; 33. 31; N. 7. 20; 12. 15.
- उद्वृह रचः सहमूलिमन्द्र। RV. III. 30. 17; N. 6. 3.
- उप प्रवद मण्डूकि। AV. 4. 15. 14; N. 9. 7.
- उप प्रागात्सुमन्मेऽधायि। RV. I. 162. 7; VS. 25. 30; N. 6. 22.
- उप प्रेत कुशिकाश्चेतयध्वम्। RV. III. 53. 11; N. 7. 2.
- उपरवासय पृथिवीमुत द्याम् । RV. VI. 47. 29; AV. 6. 126. 1; VS. 29. 55; N. 9. 13.
- उप ह्नये सुदुघां घेनुमेताम्। RV. I. 164. 26; AV. 7. 73. 7; 9. 10. 4; N. 11. 43.
- उपावस्त्र त्मन्या समञ्जन्। RV. X. 110. 10; AV. 5. 12. 10; VS. 29. 35; N. 8. 17.
- उपो अद्शि शुन्ध्युवो । RV. I. 124. 4; N. 4. 16.
- उपोप मे परा मृश । RV. I. 126. 7; N. 3. 20.
- उरु प्रथस्व। VS. 1. 22; KS. 1. 8; 31. 7; N. 1. 15.
- उरुव्या गो अधायतः । RV. V. 24. 3;

VS. 3. 26; N. 5. 23.

स्तचित्रमा भर। RV. I. 92. 13; SV.

2. 1081; VS. 34. 33; N. 12.6.

त्र: पितेव जारयायि । RV. VI. 12. 4; N. 6. 15.

त्रा इव स्वसराणि । RV. I. 3. 8; N. 5. 4.

व्यां यस्यामतिभाः । AV. 7.14. 2; SV. 1. 464; VS. 4. 25; N. 6. 12.

वै इव पप्रथे कामो। RV, III. 30.19; N. 6.7.

चां त्वः पोषमास्ते। RV. X. 71. 11; N. 1. 8.

चो अन्तरे परमे व्योमन् । RV. I. 164.

39; AV. 9. 10. 18; N. 13. 10.

इजीषी बज़ी। RV. V. 40. 4; AV. 20. 12. 7: N. 5. 12.

ध्युनीती नो वरुण: IRV. I. 90. 1; SV. 1. 218; N. 6. 21.

हज़ा वाजं न गध्यं। RV. IV. 16. 11; N. 5. 15.

ध्यारवं तं पितान्धं चकार। RV. I. 116. 16: N. 5. 21.

स्तस्य हि शुरुवः सन्ति पूर्वीः । RV. IV. 23. 8; N. 6. 16; 10. 41.

ऋदूदरेख सख्या सचेय। RV. VIII. 48. 10; N. 6. 4.

ऋधगया ऋधगुतासमिष्ठाः । VS. 8. 20; N. 4. 25.

ऋषीयाां पुत्रो श्राधिराज एषः। AV. 4. 39.

9; VS. 5. 4; N. 8. 2.

ऋष्वा त इन्द्र स्थविरस्य बाहू । RV. VI. 47. 8; N. 7. 6.

एक एव रुद्दो श्रव तस्थे न द्वितीयः । N. 1. 15; एक एव रुद्दो न द्वितीयाय तस्थे । TS. I. 8. 6.1.

एकं पादं नोत्खिदित । AV. 11. 4. 21; N. 12. 29.

एक्या प्रतिधापिवत । RV. VIII. 77. 4; N. 5. 11.

एकः सुपर्णः स समुद्रमा विवेश। RV. X. 114. 4; N. 10. 46.

एतदस्या श्रन: शये। RV. IV. 30. 11; N. 11. 48.

प्तद्वे यज्ञस्य समृद्धं यद्ग्पसमृद्धं यत्कर्म क्रिय-माणमृग्यज्ञवाभिवदति । GB. 2. 2.6; 2. 4. 2; N. 1. 16; cf. AB. 1. 4; 1. 13; 1. 16; 1. 17.

पता उ त्या उपस: केतुमकत । RV. I. 92. 1; SV. 2. 1105; N. 12. 7.

पुता विश्वा सवना। RV. X. 50. 6; N. 5. 25.

प्धमानद्विळुभयस्य । RV. VI. 47. 16; N. 6. 22.

एनाङ्क्षेण वयमिन्द्रवन्तः । RV. I. 105. 19;KS.12. 14; 23.11; N.5.11.

एना पत्या तन्वं १ सं सजस्व। RV. X. 85. 27; N. 3. 21.

एना वो ऋमिं। RV. VII. 16. 1; SV.

1. 45; 2. 99; VS. 15. 32; N. 3. 21.

प्रमीदेषां निष्कृतं जारिग्रीव । RV. X. 34. 5; N. 12. 7.

- एमेनं स्जता सुते। RV. I. 9. 2; AV. 20. 71. 8; N. 1. 10.
- एव देवो स्थर्यति । RV. IX. 3. 5; SV. 2. 609; N. 6. 28.
- श्रोजसो जातमुत मन्य एनम् । RV.X.73. 10; N. 8. 2.
- श्रोमासश्चर्षणीपृतः। RV. I. 3. 7; VS.7. 33; 33. 47; N. 12. 40.
- भोषधे त्रायस्वैनम् । TS. 1. 2. 1. 1; 3. 5. 1; 9. 2; 6. 3. 3. 2; 9. 1; MS. 1.2.1: 9. 9; 1. 2. 14: 23. 5; 1. 2. 16: 26. 12; 3. 6. 2: 61. 3; 3. 9. 3: 115. 8; N. 1. 15.
- क ईपते तुज्यते को बिभाय। RV. I. 84. 17; N. 13. 39=14. 26.
- कर्णवा श्रमि म गायत । RV. I. 37. 1; N. 7. 2.
- कतरा पूर्वा कतरापरायोः । RV. I. 185.1; N. 3. 22.
- कदा मतेमराधसम् । RV. I. 84. 8; AV. 20. 63. 5; SV. 2.693; N.5.17.
- कनिकदज्जनुषं प्र बुवार्गः । RV. II. 42. 1; N. 9. 4.
- कनीनकेव विद्रधे। RV. IV. 32. 23; N. 4. 15.
- कल्याणीर्जाया सुरखं गृहे ते। RV.III.53. 6; N. 7. 6.
- कायमानो वना त्वम् । RV. III. 9. 2; SV. 1. 53; N. 4. 14.
- कारुतहं ततो भिषक् । RV. IX. 112. 3; N. 6. 6.

- किं ते क्रयवन्ति कीकटेषु । RV. III. 53. 14; N. 6. 32.
- किमिच्छन्ती सरमा प्रेदमानट्। RV. X. 108. 1; N. 11. 25.
- किमित्ते विष्णो परिचच्यं । RV. VII. 100. 6; N. 5. 8.
- कुत्साय मन्मन्नहाश्च दंसयः। RV. X. 138. 1; N. 4. 25.
- कुविश्रंसन्ते मस्तः पुनर्नः। RV. VII. 58. 5; N. 4. 15.
- कुह स्विद्दोषा कुह वस्तोः । RV. X. 40. 2; N. 3. 15.
- कुहूमहं सुवृतं विद्यानापसम्। N. 11, 33; cf. AV. 7, 47, 1.
- कृशुष्व पाज: प्रसितिं। RV. IV. 4-1; VS. 13. 9; N. 6. 12.
- कृष्वश्नंहूरणादुरु। RV. I. 105, 17; N. 6, 27.
- कृतं न श्वज्ञी वि चिनोति । RV. X. 43. 5; AV. 20. 17. 5; N. 5. 22.
- कृतिं वसान ग्रा चर। VS. 16. 51; TS. 4. 5. 10. 4; N. 5. 22.
- कृत्तिवासाः पिनाकहस्तोऽवततधन्वा । N.5. 22; KS. 9. 7; cf. श्रवततधन्वा पिनाकावसः कृत्तिवासाः । VS. 3. 61; cf. पिनाकहस्तः कृत्तिवासा श्रवतत-धन्वा । MS. 1. 10. 4: 144. 15; 1. 10. 20: 160. 16.
- कृष्णं नियानं हरयः सुपर्णाः। RV. I. 164. 47; AV. 6. 22. 1; 9. 10. 22; 13. 3. 9; N. 7. 24.
- केवलाघो भवति केवलादी। RV. X. 117. 6; N. 7. 3.

पश्चिमं केशी विषम्। RV. X. 136. 1; N. 12. 26.

श्रक्षिमीहे हविषा घृतेन । RV. I. 84. 18; N. 13. 40=14. 27.

श्रद्ध युंके धुरि गा ऋतस्य। RV. I. 84. 16; AV. 18. 1. 6; SV. 1. 341; N. 13. 38=14. 25.

ा नु मर्या श्रमिथितः । RV. VIII. 45. 37; N. 4. 2.

ळिन्तौ पुत्रेनेप्तृभिः। RV. X. 85. 42; AV. 14. 1. 22; N. 1. 16.

हाता जूर्यि ने वचित । RV. I. 129. 8; N. 6. 4.

ात्रस्य पतिना वयं। RV. IV. 57. 1; N. 10. 15.

हत्रस्य पते मधुमन्तमूर्मिम्। RV. IV. 57. 2; N. 10. 16.

गमस्तिप्तः। MS. 1. 3. 4: 31. 7: KS. 4. 1; N. 5. 6; fragment of VS. 7. 1.

गमस्तिपूतो नृभिरद्गिभः ! RV. IX. 86. 34; N. 5. 6.

गातुं कृत्यवन्तुषसो जनाय । RV. IV. 51. 1; N. 4. 25.

गायन्ति त्वा गायत्रियः। RV. I. 10. 1; SV. 1. 342; 2. 694; N. 5. 5.

गोभि: श्रीगीत मत्सरम् । RV. IX. 46. 4; N. 2. 5.

गोभिः संनद्धा पत्ति प्रस्ता। RV. VI. 75. 11; VS. 29. 48; N. 2. 5; 9. 19.

केन केन के कि वीलयस्व । R.V. VI.

47. 26; AV. 6. 125. 1; VS. 29. 52; N. 2. 5; 9. 12.

गौरमीमेदनु वत्सं मिषन्तम्। RV. I. 164. 28; N. 11. 42.

गौरीर्मिमाय सिंत्रतानि तत्रती। RV. I. 164. 41; N. 11. 40.

भ्रास्त्वाञ्चन्तन्नपसो । MS. 1. 9. 4: 134. 8; KS. 9. 9; N. 3. 21.

चतुरश्चिद्दमानाद्विभीयात्। RV. I. 41. 9; N. 3. 16.

चत्वारि वाक् परिमिता पदानि । RV. I. 164. 45; AV. 9. 10. 27; N. 13. 9.

चत्वारि श्रङ्का त्रयो श्रस्य पादाः। RV. IV. 58. 3; VS. 17. 91; N. 13. 7.

चित्रं देवानामुद्रादनीकं । RV. I. 115. 1; AV. 13. 2. 35; 20. 107. 14; VS. 7. 42; 13. 46; N. 12.16.

चिदिस मनासि । VS. 4. 19; 12. 53; N. 5. 5.

चोष्क्यमाण इन्द्र । RV. I. 33. 3; N. 6. 22.

जराबोध तद्विविड्ढि। RV. I. 27 10; SV. 1. 15; 2. 1013; N. 10. 8. जरूथं हन्यचिराये। RV. VII. 9. 6; N. 6. 17.

जातवेदसे सुनवाम सोमम्। RV. I. 99.1; N. 7. 20; 13. 46=14. 33.

जार ग्रा भगम्। N. 3. 16; fragment of RV. X. 11. 6; AV. 18. 1. 23.

जीवान्नो श्रभि धेतनादित्यासः । RV. VIII.

67. 5; N. 6. 27.

जुष्टं गिर्वेणसे बृहत्। RV. VIII. 89. 7; SV. 2. 781; KS. 8. 16; N.6.14.

जुष्टो दमूना श्रतिथिः। RV. V. 4. 5; AV. 7. 73. 9; N. 4. 5.

जुहुरे वि चितयन्त: । RV. V. 19. 2; N. 4. 19.

ज्मया श्रत्र वसवो रन्त देवा: । RV. VII. 39. 3; N. 12. 43.

तं वश्चराथा वयं वसस्या। RV. I. 66. 5; N. 10. 21.

तच्छंयोरा वृष्णिमहे। RVKH. 10. 191. 5; TS. 2. 6. 10. 2; N. 4. 21.

तस्स्थेस्य देवत्वं । RV. I. 115. 4; AV. 20. 123. 1; VS. 33. 37; N. 4. 11.

तिद्दास भुवनेषु ज्येष्टम् । RV. X. 120. 1; AV. 5. 2. 1; 20.107. 4; VS. 33. 80; N. 13. 37=14. 24.

तदद्य वाचः प्रथमं मंसीय। RV. X. 53. 4; N. 3. 8.

तद् यदाभिर्वृत्रमशकद्धन्तुं तच्छक्वरीणां शक्वरीत्वम्। N. 1. 8; cf. KB. 23. 2. तद् । RV. I. 62. 6; N. 1. 5.

तद्यदेनांस्तपस्यमानान् । N. 2. 11; Tait. Ar. 2. 9.

तहार्यं वृश्णीमहे । RV. VIII. 25. 13; N. 5. 1.

तन्त्यजेव तस्करा वनर्गू । RV. X. 4. 6; N. 3. 14.

तन्तपात्पथ ऋतस्य यानान् । RV. X. 110. 2; AV. 5. 12. 2; VS. 29. 26; N. 8. 6.

तन्नस्तुरीपमद्भुतं पुरुवारं। RV. I. 142. 10; AV. 5. 27. 10; VS. 27. 20; N. 6. 21.

तम श्रासीत्तमसा गूडमग्रे। RV. X. 129. 3; N. 7. 3.

तमिद्रधेन्तु नो गिरः। RV. VIII. 92. 21; IX. 61. 14; AV. 20. 110. 3; N. 1. 10.

तमूदंरं न पृथाता यवेन । RV. II. 14. 11; N. 3. 20.

तम् धु समना गिरा। RV. VIII. 41. 2; N. 10. 5.

तं प्रत्नथा पूर्वथा विश्वथेमथा। RV. V. 44. 1; VS. 7. 12; N. 3. 16.

तं मेदस्तः प्रतिपचत । N. 6. 16; cf. मेदस्तः प्रति पचत । VS. 21. 60; 28. 23, 46; MS. 4. 13. 9: 211. 8; KS. 19. 13; TB. 2. 6. 15. 2; 3. 6. 15. 1.

तरस्स मन्दी धावति। RV. IX. 58. 1, 2, 3, 4; SV. 1. 500; 2. 407, 408, 409, 410; N. 13. 6.

तव प्रयाजा अनुयाजाश्च केवले । RV. X. 51. 9; N. 8. 22.

तस्मात्युमान्दायादः । MS. 4. 6. 4; cf. also 4. 7. 9; N. 3. 4.

तिसम्त्साकं त्रिशता न । RV. I. 164. 48; N. 4. 27.

तस्याः समुद्रा श्रिध वि चरन्ति । RV. I. 164. 42; AV. 9. 10. 21; 13. 1. 42; N. 11. 41.

ताँ अध्वर उशतो । R.V. VII. 39. 4:

N. 6. 13,

ता वां वास्तून्युश्मसि । RV. I. 154. 6; KS. 3. 3; N. 2. 7.

तिरश्चिद्यंया परि वर्तिः । RV. V. 75. 7; N. 3. 20.

तिरो धन्वाति रोचते। RV. X. 187. 2; AV. 6. 34. 3; N. 5. 5.

तियंग्वितश्चमस कर्ष्वंबुझः । AV. 10. 8. 9; N. 12. 38-

तिस्रो वाच ईरयित प्र वन्हि:। RV. IX. 97. 34; SV. 1. 525; 2. 209; N. 13. 27=14. 14.

तुझे तुझे य उत्तरे स्तोमा। RV. I. 7.7; AV. 20. 70. 13; N. 6. 18.

तुभ्यं श्रोतन्त्यधिगो । RV. III. 21. 4; N. 5. 11.

तुविचं ते सुकृतं। RV. VIII. 77. 11; N. 6. 33.

त्यांशं न गिरेरिं। RV. VIII. 32. 4; N. 5. 16.

नृतीयो ब्रॉझिष्टे पति:। RV. X. 85.40; AV. 14. 2. 3; N. 10. 21.

ते श्रा चरन्ती समनेव योषा। RV. VI. 75. 4; VS. 29. 41; N. 9. 40.

ते वाशीमन्त इष्मिशः। RV. I. 87. 6; N. 4. 16.

ते सोमादः । RV. X. 94. 9; N. 4. 4. तोदस्येव शरण श्रा महस्य। RV. I. 150. 1; SV. 1. 97; N. 5. 7.

स्यं चिदिथा कल्पयं। RV, V.32.6; N.6.3. स्यमुख वाजिनं देवजूतम्। RV, X. 178.1;

AV.7.85.1;SV.1.332;N.10.28.

त्रयः केशिन ऋतथा वि चत्तते। RV.I.164.

44;AV.9.10.26;N.12.27.

त्रिः स्म माह्यः रनथयो । RV. X. 95. 5; N. 3. 21.

इयंबकं यजामहे। RV. VII. 59. 12; N. 13. 45=14. 35.

ह्वमझे ग्रुभिस्त्वमाश्रश्रुचियः । RV. II. 1. 1; VS. 11. 27; N. 6.1;13. 1.

त्वमझे सप्रथा श्रसि RV.V.13.4;SV.2. 757; N. 6. 7.

हवमङ्ग प्र शंसिषो देव: । RV. I. 84. 19; SV. 1. 247; 2. 1073; VS. 6. 37; N. 13. 41=14. 28.

स्विमन्द बलाद्धि । RV.X.153. 2;AV. 20. 93. 5; SV. 1. 120; N. 7. 2.

स्वया मन्यो सरथमा रुजन्तः । RV.X.84. 1; AV. 4. 31. 1; N. 10. 30.

स्वया वयं सुवृधा ब्रह्मण्स्पते । RV.II.23. 9; N. 3. 11.

त्वष्टा दुहिन्ने वहतुं कृषोति । RV. X. 17. 1; .AV 3. 31. 5; 18. 1. 53; N. 12. 11.

स्वष्टा सुदन्नो वि द्धातु । RV. VII. 34.22; VS. 2. 24; 8. 14; N. 6. 14.

स्वेषमित्था समरणं शिमीवतोः । ${
m RV.I.155.}$ 2; N. 11. 8.

दत्तस्य वादिते जन्मनि व्रते । RV. X.64. 5; N. 11. 23.

दनो विश इन्द्र । RV.I.174.2; N.6.31. दशावनिभ्यो दशकच्येभ्यः । RV. X. 94. 7; N. 3. 9.

दासपत्नीरहिगोपा अतिष्ठन्। RV.I.32.11; N. 2.17.

- दिवि पृष्टो अरोचत । VS.33.92; N.7.23. दीधप्रयज्युमित यो वनुष्यति । RV. VII. 82. 1; N. 5. 2.
- दीर्घागुरस्या यः पतिः । RV. X. 85.39; AV. 14. 2.2; N. 4. 25.
- दुर्भदासो न सुरायाम् । RV. VIII.2.12; N. 1. 4.
- दुर्मित्रासः प्रकलविन्मिमानाः । RV. VII. 18. 15; N. 6. 6.
- दुर्वर्तुर्भीमो द्यते वनानि । RV. VI. 6.5; N. 4. 17.
- दूत ईयसे प्रदिव उराणः । RV. IV. 7. 8; N. 6. 17.
- दूतो देवानामसि मर्त्यानाम् । RV. X. 4. 2; N. 5. 1.
- दूतो निर्ऋत्या इदमा जगाम। RV. X. 165. 1; AV. 6. 27. 1; N. 1. 17.
- दूरे चित्सन्तिळिदिवाति । RV. I. 94. 7; N. 3. 11.
- देवस्त्वष्टा सविता विश्वरूपः । RV. III. 55. 19; X. 10. 5; AV. 18. 1. 5; N. 10. 34.
- देवस्य वयं सवितुः। RV. VI. 71. 2; N. 6. 7.
- देवा श्रिप्त धारयन्द्रविखोदाम् । RV. I. 96. 1-7; N. 8. 2.
- देवानाम् पत्नीरुशतीरवन्तु । RV. V. 46. 7; AV. 7. 49. 1; N. 12. 45.
- देवानां पाथ उप विच । RV, X. 70.10; N. 6.7.
- देवानां भद्रा सुमति ऋज्यताम् । RV. I. 89. 2; VS. 25. 15; N. 12. 39. देवानां माने प्रथमा श्रतिष्टन् । RV. X. 27.

- 23; N. 2. 22.
- देवा नो यथा सदिमद्बृधे। RV. I. 89. 1; VS. 25. 14; N. 4. 19.
- देवी कर्जाहुती इषमूर्जमन्या-MS. 4. 13. 8: 210. 4. 7; KS. 19. 13; N. 9. 43; cf. देवी कर्जाहुती दुवे सुदुवे। VS. 21. 52; 28. 16, 39.
- देवी जोष्ट्री वसुधीती ययोः। MS. 4. 13. 8:210. 1; KS. 19. 13; N. 9. 42.
- देवीं वाचमजनयन्त देवाः। RV. VIII. 100. 11; N. 11. 29.
- देवेभ्यश्च पितृभ्य आ। RV. X. 16. 11; VS. 19. 65; N. 1. 4.
- देवेभ्यो वनस्पते हवींषि। MS. 4. 13. 7: 208. 10; KS. 18. 21; TB. 3. 6. 11. 2; N. 8. 19.
- देवो देवाच्या कृषा। RV. I. 127. 1; AV. 20. 67. 3; SV. 1. 465;2. 1163; VS. 15. 47; N. 6. 8.
- दैन्या होतारा प्रथमा सुवाचा । RV. X. 110. 7; AV. 5. 12. 7; VS. 29. 32; N. 8. 12.
- द्यावा नः पृथिवी इमं। RV. II. 41.20; N. 9. 38.
- धोर्मे पिता जनिता। RV. I. 164. 33; N. 4. 21; धोर्न: पिता etc. AV. 9. 10. 12.
- द्रवियोदा: पिबतु द्रावियोदस:। RV. II. 37. 4; N. 8. 2.
- द्रवियोदा द्रवियस: । RV. I. 15. 7; N. 8. 2.
- द्वादश प्रथयश्रकमेकम् । RV. I. 164. 48; AV. 10. 8. 4; N. 4. 27.

- द्वादशारं नहि तजाराय । RV. I. 164. 11; AV. 9. 9. 13; N. 4. 27.
- द्वा सुपर्णा संयुजा संखाया। RV. I. 164. 20; AV. 9. 9. 20; N. 13. 42= 14. 30.
- द्विता च सत्ता स्वधया। RV. III. 17. 5; N. 5. 3.
- धन्वना गा धन्वनाजि जयेम । RV. VI. 75. 2; VS. 29. 39; N. 9. 17.
- धाता ददातु दाशुषे। N.11.11; cf. धाता दधातु etc. AV. 7. 17. 2.
- धूमकेतु: समिधा भाग्रजीकः । RV.X.12. 2; AV. 18. 1. 30; N. 6. 4.
- धेतुं न इषं। RV. VI. 63. 8; N. 6. 29.
- नचहामं ततुति । RV. VI. 22.2;AV. 20. 36. 2; N. 6. 3.
- न जामये तान्वो रिक्थमारैक् । RV. III. 31. 2; N. 3. 6.
- न तं विदाध य इमा जजान । RV.X.82. 7;VS.17.31;N.13.23=14.10.
- नदस्य मा रुधतः। RV. I. 179. 4; N. 5. 2.
- न नूनमिस्त नो श्व: | RV.I.170.1; N.1.6. न पापासो मनामहे | RV.VIII. 61.11; N. 6. 25.
- नभन्तामन्यके समे । RV. VIII. 39. 1. to. 40. 11; 41. 1-10; 42. 4-6; N. 5. 23; 10. 5.
- न मृत्युरासीदमृतं न तर्हि । RV. X. 129. 2; N. 7. 3.

- 13; N. 3. 20.
- न यस्य द्यावापृथिवी। RV. X. 89. 6; N. 5. 3.
- नराशंसस्य महिमानमेषाम् । RV. VII. 2. 2; VS. 29. 27; N. 8. 7.
- न विज्ञानामि यदिवेदमस्मि । RV. I.164. 37; AV. 9. 10. 15; N. 7. 3; 13. 35=14. 22.
- नवेन पूर्व दयमानाः स्थाम । MS. 4. 13. 8: 210. 5; KS. 19. 3; N. 4. 17; 9. 43.
- नवो नवो भवति जायमानः। RV. X.85. 19; N. 11. 6; cf. नवो नवो भवसि etc. AV. 7. 81. 2.
- निह प्रभायारण: सुरोवो । RV. VII. 4. 8; N. 3. 3.
- नहि त्वदारे निमिषश्च नेशे । RV. II. 28. 6; N. 13. 1.
- नाभाकस्य प्रशस्तिभि: I RV. VIII. 41. 2; N. 10. 5.
- नाभ्या सन्नद्धा गर्भा जायन्ते । N. 4. 21; ef.TS.6.1.7.2: यदबद्धमवद्ध्याद्गभीः प्रजानां परापातुकाः स्युबद्धमवद्धाति गर्भाणां छत्ये ।
- नाहमिन्द्राणि रारण । RV. X. 86. 12; AV. 20. 126. 12; N. 11. 39.
- नियद्वृण्ति श्वसनस्य। RV. I. 54. 5; N. 5. 16.
- निराविध्यदिरिभ्य आ। RV. VIII. 77. 6; N. 6.34.
- नीचीनवारं वरुणः कवन्धम् । RV. V.85. 3; N. 10. 4.
 - च्या च यननं । RV. I. 96. 7;

N. 4. 17.

न्तं सा ते प्रति वरं जित्ते । RV. II. 11. 21; 15. 10; 16. 9; 17. 9; 18. 9; 19. 9; 29. 9; N. 1. 7.

नेदीय इत्स्पय: । RV. X. 101.3; VS. 12. 68; N. 5. 28.

नेन्द्रं देवममंसत । RV. X. 86. 1; AV. 20. 126. 1; N. 1. 4; 13. 4.

नेन्द्राहते पवते धाम किञ्चन । RV. IX. 69. 6; SV. 2. 720; N. 7. 2.

नेमे देवा नेमे श्रमुराः । N. 3. 20; cf. MS. 2.9; नमे देवा श्रासन्नेमे ऽमुराः। न्यकन्दयन्नुपयन्त एनम् । RV. X. 102.

5; N. 9. 23. न्यविध्यदिक्तीविशस्य । RV. I. 33. 12;

N. 6. 19.

पञ्चतेवः संवत्सरस्य । N. 4. 27; cf. AB.
1. 1: द्वादशमासाः पञ्चतेवो हेमन्तशिशिरयोः समासेन तावान्संवत्सरः । cf.
also SB. 1. 3. 5. 11; 1. 7. 2.
8; 12. 3. 2. 1.

पञ्चारे चक्रे परिवर्तमाने। RV. I. 164. 13; AV. 9: 9. 11; N. 4. 27.

पत्नीवन्तः सुता इमे । RV. VIII. 93. 22; N. 5. 18.

पथस्पथः परिपतिं वचस्या। RV. VI. 49. 8; VS. 34. 42; N. 12. 18.

पदं देवस्य नमसा वयन्तः। RV. VI. 1. 4; N. 4. 19.

पदप्रकृतिः संहिता। N.1.17; R.Pra. 2.1. परः सन्तिकर्षः संहिता। N. 1. 17; Pāṇ. 1. 4. 109. परं मृत्यो अनु परेहि पन्थाम्। RV. X.18. 1; AV. 12. 2. 21; VS. 35. 7; N. 11. 7.

पराशर: शतयातु वंसिष्टः । RV. VII.18. 21; N. 6. 30.

परि इंसमोमना वां। RV. VII. 69. 4; N. 6. 4.

परिषयं हारणस्य रेक्णः । RV. VII. 4.7; N. 3. 2.

परेयिवांसं शवतो महीरनु । RV. X. 14. 1; N. 10. 20.

परो निर्ऋत्या ग्रा चच्च। RV. X. 164. 1; AV. 20. 96. 23; N. 1. 17.

पर्याया इव त्वदाश्विनम् । N. 1. 9; KB. 17. 4.

प्वित्रवन्तः परि वाचमासते । RV. IX. 73. 3; N. 12. 32.

पश्यदत्तरवान्न वि चेतदन्धः। RV.I.164. 16; AV. 9. 9. 15; N. 5. 1; 13. 33=14. 20.

परयन्तो द्यामिव स्तृभिः। RV.IV. 7. 3; N. 3. 20.

परयन्हिरण्यचकान् । RV. I. 88. 5; N. 5. 4.

पाकस्थामा कौरयाण:। RV. VIII. 3. 21; N. 5. 15.

पात्रेव भिन्दन् सत एति । RV.VII. 104. 21; AV. 8. 4. 21; N.3. 20.

पारं नो श्रस्य विष्पितस्य । RV. VII.60. 7; N. 6. 20.

पार्श्वत: श्रोणित: शितामत:। N. 4. 3; frag. of VS, 21. 43.

पावका नः सरस्वती । RV. I. 3., 10:

- SV.1.189;VS.20,84;N.11.26. पावीरवी तन्यतुरेकपादजः । RV. X. 65. 13; N. 12. 30.
- पितुं तु स्तोषं मह:। RV. I. 187. 1; VS. 34. 7; N. 9. 25.
- पीयति त्वो अनु त्वो । RV. I. 147. 2; VS. 12. 42; N. 3. 20.
- पुनरेहि वाचस्पते। AV.1.1.2:N. 10.18.
- धुनरेहि वृषाक्षे। RV. X. 86.21; AV. 20. 126. 21; N. 12. 28.
- पुनः समन्यद्विततं वयन्ती । RV. II. 38. 4; N. 4. 11.
- पुनानो वाताप्यं । RV. IX. 93. 5; N. 6. 28.
- पुरु त्वा दाश्वान्वोचे । RV I. 150. 1; N. 5. 7.
- पुरुषियो भन्दत धामाभि:। RV. III. 3. 4: N. 5. 2.
- पुरोळा अमे पचतः। RV. III. 28. 2; N. 6. 16.
- पुलुकामो हि मर्चः 1 RV. I. 179. 5; N. 6. 4.
- पूषा त्वेतरच्यावयतु प्र विद्वान् । RV. X. 17. 3; AV. 18. 2. 54; N. 7. 9.
- पृथक् प्रायन्प्रथमा । RV.X.44. 6; AV. 20. 94. 6; N. 5. 25.
- पृथुक्रया श्रमिनादायुः । RV.III. 49. 2; N. 5. 9.
- प्रजापते न स्वदेतान्यन्यो । RV. X. 121. 10; AV. 7.80. 3; VS. 10.20; 23. 65; N. 10. 43.
- प्र तत्ते त्रद्य शिपिविष्ट। RV. VII. 100.

- प्र तहोचेयं भन्यायेन्दवे । RV. I. 129. 6; N. 10. 42.
- प्रति त्यं चारमध्यरम् । RV. 1. 19. 1; SV. 1. 16; N. 10. 36.
- प्रत्यक्षे हरसा हरः। RV. X. 87. 25; SV. 1. 95; N. 4. 19.
- प्रसङ्देवानां विशः । RV. I. 50. 5; AV. 13. 2.20; 20.47. 17; N.12.24.
- प्र नूनं जातवेदसमश्चं हिनोत। RV. X. 188. 1; N. 7. 20.
- प्र न सहित्वं वृषभस्य वोचम् । RV. I. 59. 6; N. 7. 23.
- म पर्वतानामुशती उपस्थात् । RV. III. 33. 1; N. 9. 39.
- प्र मन्दिने पितुमत् । RV. I. 101. 1; SV. 1. 380; N. 4. 24.
- प्रयाजान्मे श्रनुयाजांश्च केवलान् । RV. X. 51. 8; N. 8. 22.
- प्र वावृजे सुप्रया बहि: 1 RV. VII. 39. 2; VS. 33. 44; N. 5. 28.
- प्र वोऽच्छा जुजुषासासो। RV. IV. 34. 3; N. 6. 16.
- भ वो महे मन्द्रमानायान्थसः। RV. X. 50.1; VS. 33.23; N. 11.9.
- प्र स मित्र मर्तो श्रस्तु प्रयस्तान्। RV. III. 59. 2: N. 2. 13.
- प्र सीमादित्यो श्रास्त्रत् । RV. II. 28. 4; N. 1. 7.
- प्र स्वां मितिमितिरच्छाशदानः । RV. I. 33. 13: N. 6. 16.
- प्राचीनं बर्हिः प्रदिशा पृथिव्याः । RV. X. 110. 40; AV. 5. 12. 4; VS. 29. 29; N. 8. 9.

- प्रातर्जितं भगमुत्रं हुवेम । RV. VII. 41. 2; N. 12. 14.
- प्रातर्थजध्वमश्चिमा हिनोत । RV. V. 77. 2; N. 12. 5.
- प्रातर्युजा वि बोधय। RV. I. 22. 1; N. 12. 4.
- प्रावेषा मा बृहतो सादयन्ति । RV. X. 34. 1: N. 9. 8.
- प्रियमेधवद्त्रिवत् । RV. I. 45. 3; N. 3. 17.
- श्रीखीताश्वान्हितं जयाथ । RV. X. 101. 7; N. 5. 26.
- प्रेते वदन्तु प्र वयं वदाम। RV. X. 94. 1: N. 9. 9.
- मोहार्गाति । N. 1. 15; cf. VS. 2. 15.
- बळित्था पर्वतानां। RV. V. 84. 1; KS. 10. 12; N. 11. 37.
- बतो बतासि यम। RV. X. 10. 13; AV. 18. 1. 15; N. 6. 28.
- बह्वीनां पिता बहुरस्य पुत्रः । RV. VI. 75. 5; VS. 29. 42; N. 9. 14.
- बृबदुक्थं हवामहे। RV. VIII. 32. 10; SV. 1. 217; N. 6. 4.
- बृहच्छ्रवा ऋसुरो बर्हणा। RV. I. 54. 3; N. 6. 18.
- बृहस्पते चयस इत्पियासम् । RV. I. 190. 5; N. 4. 25.
- ब्रह्मणस्पतिवृषाभि: । RV. X. 67. 7; AV. 20. 91. 7; N. 5. 4.
- श्रह्मा देवानां, पदवी: कवीनां । RV. IX. 96. 6; SV. 2. 294; N.13. 26= 14. 13.

- भद्रं घद दिचिखतः। RVKh. 2. 43. 1; N. 9. 5.
- भूमि पर्जन्या जिन्बन्ति । RV. I. 164. 51; N. 6. 22; 7. 23.
- भृमिरस्प्रिविक्तन्मत्यानाम् । RV. I. 31.16; N. 6. 20.
- भोजस्येदं पुष्करिखीव वेश्म। RV.X.107. 10; N. 7. 3.
- भ्राजन्तो श्रमयो यथा । RV. I. 5. 3; AV. 13. 2. 18; 20. 47. 15; VS. 8. 40; N. 3. 15.
- मण्डूका इवोदकात् । RV. X. 166. 5; N. 10. 16.
- मतीनां च साधनं । RV. X. 26. 4; N. 6. 29.
- मरुतो जज्मतीरिव । RV. V. 52. 6; N 6 16.
- मरूवाँ इन्द्र चृषभो रखाय । RV. III. 47. 1; VS. 7. 38; N. 4. 8;
- महः ज्ञोणस्याश्विना। RV. I. 117. 8; N. 6. 6.
- महत्त्त्तोमो महिषश्चकार । RV. IX. 97. 41; SV. 1. 542; 2. 605; N. 13. 30=14. 17.
- महत्तदुरुवं स्थितिरं। RV. X. 51.1; N. 6. 35.
- महाँ अमन्रो वृजने। RV. III. 36. 4; N. 6. 23.
- महीव कृत्तिः शरणा त इन्द्र । RV. VIII. 90. 6; SV. 2. 762; N. 5. 22.
- महो अर्थाः सरस्वती। RV. T. 3. 12: VS. 20. 86; N. 11. 27.

- मा चिदन्यद्विशंसत। RV. VIII. 1. 1; AV. 20. 85. 1; SV. 1. 242; 2. 710; N. 7. 2.
- भा ते राधांसि मा त ऊतयः। RV. I-84. 20; SV. 2. 1074; N. 13. 48= 14. 37.
- मा त्वा सोनस्य गल्दया। RV. VIII. 1. 20; N. 6. 24.
- मा नः समस्य दूब्यः । RV. VIII. 75. 9; N. 5. 23.
- मा नोऽहिर्बुध्न्यो रिषे धात्। RV. V. 41. 16; VII. 34. 17; N. 10. 45.
- मा नो मधेव निष्पपी । RV. I. 104. 5; N. 5. 16.
- मा नो मित्रो वरुणो अर्थमायुः । RV. I. 162. 1; VS. 25. 24; N. 9. 3.
- मा रधाम द्विषते सोम राजन् । RV. X. 128. 5; AV. 5. 3. 7; N.10.40.
- मित्रो जनान्यातयति ब्रुवाणः। RV. III. 59. 1; N. 10. 22.
- मूरा श्रमूर न वयं। RV.X.4.4; N.6.8.
- मूद्धां भुवो भवति नक्तमग्निः। RV. X.88. 6; N. 7. 27.
- मृगं न बा मृगयन्ते । RV. VIII. 2. 6; N. 5. 3.
- मृगो न भीम: कुचरो गिरिष्ठाः । RV. I. 154. 2; X. 180. 2; AV. 7. 26. 2; 84. 3; SV. 2. 1223; VS. 5. 20; 18. 17; N. 1. 20.
- मेबन्तु ते बह्नयो येभिरीयसे । RV. II. 37. 3; N. 8. 3.
- मेचो भूतोइभि यन्नयः । RV. VIII. 2.

- मोषथा वृत्तं कपनेव। RV. V. 54. 6; N. 6. 4.
- य श्रातृत्त्रस्यवितथेन । SUB. 3; Va. Dh. 2. 10; N. 2. 4.
- य आरित: कर्मणि। RV. I. 101. 4; N. 5. 15.
- य इन्द्राफ्री सुतेषु । RV. VI. 59. 4; N. 5. 22.
- य इमा विश्वा भुवनानि जुह्नत्। RV. X. 81. 1; VS.17.17; N.10.26.
- य इमे द्यावापृथिवी जनित्री। RV.X.110. 9; AV. 5. 12. 9; VS. 29. 34; N. 8. 14.
- य ई चकार न सो श्रस्य वेद। RV. I. 164.32; AV. 9.10.10; N. 2.8.
- य एक इहिदयते वसु। RV. I. 84. 7; AV. 20. 63. 4: SV. 1. 389; 2. 691; N. 4. 17.
- यिचाद्धि त्वं गृहे गृहे। RV. I. 28. 5; N. 9. 21.
- यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः । RV. I. 164. 50; X. 90. 16; AV. 7. 5. 1; VS. 31. 16; N. 12. 41.
- यस्ता देव प्रिपबन्ति । RV. X. 85. 5; N. 11. 5.
- यत्पाञ्चनन्यया विशा। RV. VIII. 63. 7; N. 3. 8.
- यत्रा वदेते अवरः परश्च। RV. X. 88. 17; N. 7. 30.
- यत्रा वो विद्युद्धत्त । RV. I. 166. 6; N. 6. 30.
- यवा सपर्णा श्रमृतस्य भागं। RV. I.164.

- 21; N. 3. 12.
- यसं गृभ्णा मघवन् काशिरित्ते। RV. III. 30. 5; N. 6. 1; 7. 6.
- यथा देवा श्रंशुमाप्याययन्ति। N. 5. 11; cf. MS. 4. 9. 27: 140. 3; 4. 12. 2:181. 7; KS. 1. 12; AV. 7. 81. 6.
- यथा वातो यथा वनं । RV. V. 78. 8; N. 3. 15.
- यद्ख्युपजिह्निका । RV. VIII. 102. 21; N. 3. 20.
- यदरोदीत्तदुदस्य रुद्रस्वम्। N. 10. 5; attributed to Hāridravikam; TS. 1. 5. 1. 1.
- यदवृशोत्तद्वृत्रस्य वृत्रत्वम् । N. 2. 17; TS. 2. 4. 12. 2: यदिमाँह्रोकान-वृशोत्तद् वृत्रस्य वृत्रत्वम्।
- यदा ते मर्तो । RV. I. 163. 7; X. 7. 2; VS. 29. 18; N. 6. 8.
- यदिनद चित्र मेहनास्ति । RV. V. 39. 1; N. 4. 4.
- यदिन्द्राञ्ची परमस्यां पृथिज्याम् । RV. I. 108. 10; N. 12. 31.
- यदुदञ्चो नृपाकपे। RV. X. 86. 22; AV. 20. 126. 22; N. 13. 3.
- यदेदेनमद्ध्यंज्ञियासः । RV. X. 88. 11; MS. 4. 14. 14: 239. 17; N. 7. 29.
- यद्गृहीतमविज्ञातं । N. 1. 18; cf. SUB. 3; see Mahābhāsya. 1. 1. vol. 1. p. 2.
- यहेवापिः शन्तनवे पुरोहितः। RV. X. 98. 7; N. 2. 12.

- यद्चाव इन्द्र ते शतं। RV. VIII. 70.5; AV. 20, 81. 1; 92. 20; SV.
 - 1. 278; 2. 212; N. 13 2.
- यद्वाग्वदन्त्यविचेतनानि । RV. VIII.100. 10; N. 11. 28.
- यमजितिमजितयः। N. 5. 11; cf. TS. 2. 4. 14. 1; cf. AV. 7. 81.
 - 6; cf. MS. 4. 9. 27: 140. 3; KS. 10, 12.
- यमाविहेह मातरा । RV. VI. 59. 2; N. 10. 21.
- यमेव विद्याः शुचिमप्रमत्तं । SUB.3; N.2.4.
- यमेरिरे भूगवः। RV. I. 143. 4; N. 4. 23.
- यमो ह जातो यमो जनित्वम्। RV. 1. 66. 4; N. 10. 21.
- यवं वृकेणाश्विना । RV. I. 117. 21; N. 6. 26.
- यस्ते गर्भममीवा। RV. X. 162. 2; AV. 20. 96. 12; N. 6. 12.
- यस्मात्परं नापरमस्ति । TA. 10. 10. 3; N. 2. 3.
- यस्मिन्वृत्ते सुपताशे । RV. X. 135. 1; TA. 6. 5. 3; N. 12. 29.
- यस्मे त्वं सुद्रविषो ददाशः। RV. I. 94., 15; N. 11. 24.
- यस्य शुष्माद्गोदसी। RV. II. 12. 1; AV. 20. 34. 1; N. 3. 21; 10. 10.
- यस्यासुशन्तः महराम शेपम्। RV. X.85. 37; N. 3. 21.
- या श्रोषधी: पूर्वा जाता: । RV. X. 97. 1; VS. 12. 57; N. 9. 28.
- या ते दिश्वदवसृष्टा दिवस्परि । RV. VII.

46. 3; N. 10. 7.

याहरिमन्धायि-RV. V. 44. 8; N. 6.15.

यामथर्वा मनुष्पिता-RV. A. 80. 16;

N. 12. 34.

यावन्मात्रमुषसो न प्रतीकम्-RV. X. 88.

19; N. 7. 31.

युवं च्यवानं सनयं-RV. X. 39. 4;

N. 4. 19.

ये ते मदा श्राहनसो-RV. IX. 75. 5;

N. 4. 15.

ये ते सरस्व ऊर्मय:-RV. VII. 96. 5;

ो N. 10. 24; cf. ये ते सरस्वन्नूर्भय:-

KS. 19, 14.

येन देवाः पवित्रेख-RVKh. 9. 67. 4;

SV. 2. 652; N. 5. 6.

येन स्मा सिनं भरथ:-RV, III. 62.1;

N. 5. 5.

येना पावक चत्तसा-RV. I. 50. 6; AV.

. 7 13: 2. 21; 20. 47. 18; VS:

33. 32; N. 12. 22. to 25.

यो श्रनिध्मो दीद्यद्प्तशन्त:-RV. X. 30.

4; AV. 14. 1. 37; N. 10. 19.

यो अस्मनोरन्तर्कि जजान-RV: II. 12.

3; AV. 20. 34. 3; N. 8. 2.

यो अस्क्रधोद्धरजर:-RV. VI. 22. 3.

AV. 20. 36. 3, N. 6. 3.

यो श्रस्मे वंस उत वा-RV. V. 34. 3;

N. 6. 19.

यो जात एव प्रथमो मनस्वान्-RV:H:12,

1; AV. 20. 34. 1; N. 10. 10.

यो वां यज्ञै:- RV. I. 151. 7; N. 6. 8.

यो विड्भ्यो मानुषीभ्यो दीदेत-88.8.22.

रजतं हरयाणे-RV. VIII. 25. 22; N. 5. 15.

रजांसि चित्रा वि चरन्ति-RV, V. 63. 5; N. 4. 19.

रथं नु मारुतं वयम्-RV. V. 56. 8; N. 11.50.

रथे तिष्ठन्नयति वाजिनः पुर:-RV. VI. 75. 6; VS. 29. 43; N. 9. 16.

रमध्वं मे वचसे सोम्याय-RV. III. 33.

5; N. 2. 25.

राकामहं सुहवां सुद्धती हुवे-RV. II. 32.

4; AV. 7. 48. 1; N. 11. 31.

रास्पिनस्यायो:-N. 6. 21; frag. of. RV. I. 122, 4.

रुशद्वत्सा रुशती श्वेत्यागात-RV. I. 113. 2; SV. 2. 1100; N. 2. 20.

रूपं रूपं मघवा बोभवीति-RV. III. 53. 8; N. 10. 17.

रंजते श्रमे पृथिवी-RV. VI. 66.9; KS. 20. 15; N. 3. 21.

लोधं नयन्ति पश्च मन्यमानाः-RV. III. 53, 23; N. 4, 14.

जोपाश: सिंहं प्रत्यञ्चमत्सा: IRV. X.28. 4; N. 5. 3.

वचयन्तीवेदा गनीगन्ति कर्यं। RV. VI. 75. 3; VS. 29. 40; N. 9. 18.

वनस्पते रशनया नियुया । RV. X. 70.

10; N. 8. 20.

वनस्पते वीड्वङ्गो हि भूया: । RV. VI. . 47. 26; AV. 6. 125. 1; VS.

50 K9 N 0 19

- वनुयाम वनुष्यतः । RV. I. 132. 1; VIII. 40. 7; N. 5. 2.
- वने न वायो न्यधायि। RV. X. 29. 1; AV. 20. 76. 1; N. 6. 28.
- वन्नकः पड्भिरुप सपैदिन्दम् । RV. X. 99. 12; N. 5. 3.
- वन्नोभिः पुत्रमयुवो श्रदानम् । RV. IV. 19. 9; N. 3. 20.
- वयः सुपर्णा उप सेदुरिन्दम् । RV. X. 73. 11; SV. 1. 319; N. 4. 3.
- वया इव रुरुहु: । RV. VI. 7. 6; N. 6.3.
- वराहमिन्द्र एमुषम् । RV. VIII. 77. 10; N. 5. 4.
- वसुभि: सचा भुवा। N. 5. 5; fragment of RV. II. 31. 1; VIII. 35. 1.
- वाजे सुशिप्र गोमति। RV. VIII. 21. 8; N. 6. 17.
- वात श्रावातु भेषजम् । RV. X. 186. 1; SV. 1. 184; 2. 1190; N. 10. 35.
- वामं वामं त आहुरे। RV. IV. 30. 24; N. 6. 31.
- वायवा याहि दर्शत। RV. I. 2. 1; N. 10. 20.
- वायुर्वो स्वा मनुर्वो। TS. 1.7.7.2; N.1.5; cf. वातो वा मनो वा-VS. 9. 7.
- वाहिष्ठो वां हवानां । RV. VIII. 26. 16; N. 5. 1.
- विजेपकृदिन्द्र इव। RV. X. 84. 5; AV. 4. 31. 5; N. 6. 29.
- विद्थानि प्रचोदयन् । RV. III. 27. 7; SV. 2. 827; N. 6. 7.
- विदद्वसुर्द्यमानो वि शत्रुन् । RV. III. 34.

- 1; AV. 20. 11. 1; N. 4. 17.
- विद्याम तस्य ते वयम्। RV. V. 39. 2; SV. 2. 523; N. 4. 18.
- वि द्यामेषि रजस्प्रथु । RV. I. 50. 7; AV.
 - 13. 2. 22; 20. 47. 19; N. 12. 23.
- विद्या ह वे ब्राह्मणमाजगाम । SUB. 3; Va. Dh. 2. 8; N. 2. 4.
- विद्युत्त या पतन्ती दविद्योत्। RV. X. 95. 10; N. 11. 36.
- विधुं दहाणं समने बहूनां। RV. X. 55. 5; SV. 1. 325; 2. 1132; N; 13. 31=14. 18.
- विध्यद्वराहं तिरो । RV. I. 61. 7; AV. 20. 35. 7; N. 5. 4.
- वि न इन्द्र मृथो जिहि। RV. X. 152. 4; AV. 1. 21. 2; SV. 2. 1218; VS. 8. 44; 18. 70; N. 7. 2.
- विम्नं विमासोऽवसे । RV. VIII. 11. 6; N. 13. 43=14. 32.
- विरूपास इद्यय: 1 RV. X. 62. 5; N. 11. 17.
- वि वृत्तान् हन्त्युत हन्ति रचंस: । RV. V. 83. 2; N. 10. 11.
- विश्वकर्मन्हविषा वाबृधानः । RV. X. 81-6; SV. 2. 939; VS. 17. 22; N. 10. 27.
- विश्वकर्मा विमना आदिहायाः। RV. X. 82. 2; VS. 17. 26; N. 10. 26.
- विश्वानरस्य वस्पतिम्। RV. VIII. 68: 4; SV. 1. 364; N. 12. 21.
- विश्वा रूपाणि प्रति सुञ्चते कविः। RV. V

81, 2; VS 12 3; N. 12 13

- विष्ट्वी शमी तरिष्वितेन वाघत: । RV. I. 110. 4; N. 11. 16.
- वि ध्यस्व शिप्रे वि सुजस्व । RV. 1. 101. 10; N. 6. 17.
- वि सीमत: सुरुचो वेन श्रावः। AV. 4. 1. 1; SV. 1. 321; VS. 13. 3; N. 1. 7.
- वि हि सोतोरमुचत। RV. X. 86. 1; AV. 20. 126. 1; N. 13. 4.
- बीतं पातं पयस उस्त्रियायाः। RV. I. 153.
- 4; AV. 7. 73. 5; N. 4. 19. बीरुधः पारियष्ण्यः । RV. X. 97. 3; VS. 12. 77; N. 6. 3.
- वीहि शूर पुरोळाशम्। RV. III. 41. 3; AV. 20. 23. 3; N. 4. 19.
- वृक्तिश्चदस्य । RV. VIII. 66. 8; AV.
 - 20. 97.2; SV-2.1042; N.5.21.
- वृत्तस्य नु ते पुरुद्दृत वयाः । RV. VI. 24.
- वृत्तेवृत्ते नियता मीमयद्गैः । RV. X. 27. 22; N. 2. 6.
- वृधाकपायि रेवति । RV. X. 86. 13; AV. 20. 126. 13; N. 12. 9.
- वृषा सिन्धूनां वृषभः । RV. VI. 44. 21; N. 6. 17.
- वैश्वानरस्य सुमतौ स्थाम। RV. I. 98. 1: VS. 26. 7; N. 7. 22.
- वैश्वानरो यतते सूर्येख। RV. I. 98. 1; VS. 26. 7; N. 7. 22, 23.
- च्यचस्वतीरुविया वि श्रयन्ताम्। RV. X. 110.5; AV. 5.12.5; N.8. 10.

- N. 4. 16.
- शतं सेना श्रजयत् । RV. X. 103. 1; AV. 19. 13. 2; SV. 2. 1199; VS. 17. 33; N. 1. 15.
- शतं जीव शरदो वर्धमानः । RV. X. 161. 4; AV. 3. 11. 4; 7. 53. 2; 20. 96. 9; N. 13. 47=14. 36. शतपवित्राः स्वधया मदन्तीः । RV. VII.
- शतपावत्राः स्वधया भदन्ताः । ११४. ४११. 47. 3; N. 5. 6.
- शतं मेपान्द्रक्ये । RV. I. 116. 16; N. 5. 21.
- शं नो भवन्तु वाजिन: । RV. VII.38. 7; VS. 9. 16; 21.10; N.12.44.
- शर्याभिने भरमाणो । RV. IX. 110. 5; SV. 2. 857; N. 5. 4.
- शासद्गिद्वं हितु नेप्सं गात् । RV. III. 31. 1; N. 3. 4.
- शिशीते श्रङ्गे रचसे। RV. V. 2. 9; N. 4. 18.
- शीरं पावकशोचिषम्। RV. III. 9. 8; VIII. 43. 31; 102.11; N.4.14.
- शुक्रं ते श्रन्यद्यजतं ते श्रन्यत् । RV. VI. 58. 1; SV. 1. 75; N. 12. 17. उ
- शुनासीराविमां वाचं। RV. IV. 57. 5; N. 9. 41.
- रयेनो न दीयज्ञन्वेति। RV. VII. 63. 5; N. 6. 7.
- श्रद्धयाग्निः समिद्धयते। RV. X. 151. 1; N. 9. 31.
- अवश्राच्छा पशुमच यूथम् । RV. IV. 38. 5; N. 4. 24.
- श्रायन्त इव सूर्यम् । RV. VIII. 99.3;

2. 669; N. 6. 8.

वळर ब्राहुरपितम् । N.4.27; fragment of RV.I.164.12; AV.9.9.12.

पष्टिश्व ह वे त्रीणि च शतानि । N. 4. 27; cf. GB. 1. 5. 5; AB.2. 7; SB. 1 3. 5. 9; 12. 3. 2. 3.

स इतमो ऽवयुनं। RV. VI. 21. 3; N. 5. 15.

सं रुजानाः पिपिष इन्द्रशत्रुः। RV. I. 32. 6: N. 6. 4.

संवत्सरं शशयाना ब्राह्मणाः। RV. VII. 103. 1; AV. 4. 15. 13; N.9.6;

सक्तुमिव तितउना पुनन्तो । RV. X.71.

2; N. 4. 10.

सचस्वा न: स्वस्तये। RV. 1. 1. 9; VS. 3. 24; N. 3. 21.

स चित्रेण चिकिते रंसु। RV. II. 4. 5; N. 6. 17.

स तुर्विधिमेहाँ। RV. I.56.3; N.6.14.

स तूताव नेनमश्रोतंहतिः । RV. I 94.2; N. 4. 25.

सद्यक्षियः शवसा पञ्च ऋषी: I RV. X. 178. 3; N. 10. 29.

सचो जातो व्यमिमीत यज्ञम्। RV. X. 110. 11; AV. 5. 12. 11; VS. 29. 36; N. 8. 21.

स नः सिषक्तु यस्तुरः । RV. I. 18. 2; VS. 3. 29; N. 3. 21.

स न स्तिपा उत भवा। RV. X. 69. 4; N. 6. 17.

सनेम वाजपस्त्यम् । RV. IX. 98. 12;

SV. 2. 1030; N. 5. 15.

स पतत्रीत्वरं स्था । RV. X. 88. 4; N. 5. 3.

सप्त ऋषयः प्रतिहिताः शरीरे । VS.34.55; N. 12. 37.

सस च वे शतानि etc. N. 4. 27; AB. 2. 17; SB. 1. 5. 5. 4; 12. 3. 2. 4; cf. GB. 1. 5. 5: सस च वे शतानि विंशतिश्च संवत्सरस्याहानि च रात्रयश्च ।

सप्त मर्यादाः कवयस्ततन्तः । RV. X. 5.6; AV. 5. 1. 6; N. 6. 27.

सप्त युक्तन्ति रथमेकचक्रम । RV. I. 164. 2: AV. 9. 9. 2: N. 4. 27.

सप्त शतानि विंशतिश्च तस्थुः । RV.I.164. 11; AV. 9. 9. 13; N. 4. 27.

सप्त स्वसुरारुषी: I RV.X.5. 5; N.5.1.

सप्तार्धगर्भा भुवनस्य रेत: । RV. I. 164.

36; AV. 9. 10. 17; N. 13. 34=14. 21.

स भन्दना उदियति । RV. IX. 86. 41; N. 5. 2.

समस्मिक्षायमान श्रासत ग्नाः। RV. X. 95. 7; N. 10. 47.

समानमेतदुद्कम् । RV. I. 164. 51; N. 7. 23.

समान्या वियुते दूरेश्रन्ते। RV. III. 54. 7; N. 4. 25.

सभिद्धस्य रुशददार्शे । RV. V. 1.2; SV.

2. 1097; N. 6. 13.

सिमद्धो अञ्जनकृदरं मतीनाम् । VS. 29.1; N. 3. 20.

समिद्धो श्रद्य मनुषो दुरोखे। RV. X.110.

1; AV. 5. 12. 1; VS. 29. 25;

N. 8. 5.

समुद्राद्भि मेधुमाँ उदारत्। RV. IV.58. 1; VS. 17. 89; N. 7. 17.

सं मा तपन्यभितः । RV. I. 105. 8; X. 33. 2; N. 4. 6;

सविता यन्त्रेः पृथिवीमरम्णात् । RV X. 149. 1; N. 10. 32.

स शर्धदर्थो विषुणस्य । RV. VII. 21. 5; N. 4. 19.

ससं न पक्रमविदच्छुचन्तम् । RV. X. 79. 3; N. 5. 3.

सिक्तमविन्दचरणे नदीनाम् । RV. X.139. 6; N. 5. 1.

साकञ्जानां सप्तथमाहुरेकजम् । RV.I.164. 15; AV. 9. 9. 16; N. 13. 32=14. 19.

सा मे सत्याशीदेवेषु । Cf. TS. 3.2.7.2; N. 6.8.

सिनीवालि प्रथुष्टुके। RV. II. 32. 6; AV. 7. 46. 1; VS. 34. 10; N. 11. 32.

सिपक्रि पूषा श्रभ्यर्घयज्वा । RV. VI. 50. 5; N. 6. 6.

सुकिंगुकं शल्मिलं विश्वरूपं । RV. X. 85. 20; N. 12. 8.

सुखं रथं युयुजे सिन्धुरिधनम् । RV. X. 75. 9; N. 7. 7.

सुगा वो देवाः सदनमकर्म । N. 12. 42; cf. सदना श्रकर्म । AV. 7. 97. 4; VS. 8. 18.

सुगुरसत्सु हिरण्य: । RV. I. 125. 2; N. 5. 19.

सुदेवो श्रद्य प्रपतेदनावृत् । RV. X. 95.

14; N. 7. 3.

सुदेवो श्राप्ति वरुषा। RV. VIII. 69.12; AV. 20. 92. 9; N. 5. 27.

सुपर्णं वस्ते मृगो श्रस्याः । RV. VI. 75. 11; VS. 29. 48; N. 9. 19.

सुप्रायणा श्रसिन्यज्ञे । VS. 28. 5; MS. 4. 13. 2: 200. 11; KS. 15.13;

TB. 3. 6. 2. 2; N. 4. 18.

सुवास्त्वा श्रधि। RV. VIII. 19. 37; N. 4. 15.

सुविते मा धाः। TS. 1. 2. 10. 2; KS. 2. 8; MS. 1. 2. 7: 16. 15; N. 4.17; स्विते मा धाः। VS. 5. 5. सुषुन्नः सूर्थरिमश्चन्द्रमा गुन्धवेः। TS. 3.

4. 7. 1; N. 2. 6; cf. सुबुम्बः etc. VS. 18. 4.

स्यवसाझगवती हि भूयाः। RV. I. 164. 40; AV. 7. 73. 11; 9. 10. 20; N. 11. 44.

सूरादश्वं वसवो निरतष्ट । RV. I. 163.2; VS. 29. 13; N. 4. 13.

सूर्यमादितेयम् । Frag. of. RV. X. 88. 11; N. 2. 13; 7. 29.

सूर्यस्येव वत्तथो ध्योतिरेषाम् । RV. VII. 33. 8; N. 11. 20.

स्र्येव जर्भरी तुर्फरीत्। RV. X. 106. 6; N. 13. 5.

स्प्रकरस्रम्तये। RV. VIII. 32. 10; SV. 1. 217; N. 6. 17.

सेनेव सृष्टामं द्वाति। RV. I. 66-4; N. 10. 21.

सोमः पवते जनिता मतीनां। RV. IX. 96. 5; N. 13. 25=14. 12

- सोमं यावो घेनवो वावशानाः । RV. IX. 97. 35; SV. 2. 210; N. 13. 28=14.15.
- सोमं पित्र मन्दसानो गणिश्रभिः। RV. V. 60. 8; N. 8. 2.
- सोमं मन्यते पिवान् । RV. X. 85. 3; AV. 14. 1. 3; N. 11. 14.
- सोमस्य राज्ञो वरुणस्य धर्मणि । RV. X. 167. 3; N. 11. 12.
- सोमानं स्वरणं कृष्णिह । RV. 1. 18. 1; VS. 3. 28; N. 6. 10.
- सोर्देवानस्जत तत्सुराणां सुरत्वमसोरसुरान-स्जत तद्सुराणामसुरत्वम् । N. 3. 8; cf. TB. 2.3. 8. 2: तस्यासुरेवा-जीवत् तेनासुनाऽसुरानस्जत तद्सुरा-णामसुरत्वम् ।
- स्कन्धांसीव कुलिशेना। RV. I. 32. 5; N. 6. 17.1
- स्तवे वज्रयूचीषमः । RV. X. 22. 2; N. 6. 23.
- स्तुषेय्यं पुरुवर्षसमृभवम् । RV. X. 120. 6; N. 11. 21.
- स्तृयान्ति बाहरानुषक्। RV. VIII. 45. 1; SV. 1. 133; 2. 688; VS.7. 32; N. 6. 14; cf. स्तृयात बाहरा-नुषक्। RV. I. 13. 5.
- स्तोमेन हि दिवि देवासो श्राप्तम् । RV. X. 88. 10; N. 7. 28.
- श्वियः सतीस्ताँ उ मे पुंस श्राहु: । RV. I. 164. 16; AV. 9. 9. 15; N. 13. 33=14. 20.
- स्था खुरयं भारहारः । N. 1. 18; cf. SUB, 3.

- स्थूरं राध: शताश्वं। RV. VIII 4. 19; N. 6. 22.
- स्योना पृथिवि भव। RV. 1.22. 15; N. 9. 32.
- स्वधित मैनं हिंसी: । VS. 4.1; 5.42; 6.15; N. 1.15.
- स्वर्यन्तो नापेचन्त । AV. 4. 14. 4; VS. 17. 68; N 13. 8.
- स्वसुजारः श्र्योतु नः। RV. VI. 55. 5; N. 3. 16.
- स्वस्तिरिद्धि प्रपथे श्रेष्ठा। RV. X. 63. 16; N. I1. 46.
- स्वादिष्टया मदिष्टया। RV. IX. 1. 1; SV. 1. 468; 2. 39; VS. 26. 25; N. 11. 3.
- हंस: श्रुचिसद्वसुरन्तरिचसद्वोता। RV. IV. 40. 5; VS. 10. 24; 12. 14; N. 13. 44=14. 29.
- हन्ताहं पृथिवीमिमां। RV. X. 119. 9; N. 1. 4.
- हरी इन्द्र प्रतद्वस् । RV. VIII. 13. 27; N. 6. 21.
 - हविभिरेके स्वरितः सचन्ते । RVKh. X. 106. 1; N. 1. 11.
 - हविषा जारो श्रपां । RV. I. 46, 4; N. 5. 24.
 - हविष्पान्तमजरं स्वविदि । RV. X. 88.1; N. 7. 25.
- हविष्माँ श्राविवासित। RV. I. 12. 9; SV. 2. 196; VS. 6. 23; N. 11. 23.
- हिङ्कृण्वती वसुपत्नी वसूनां। RV. I. 164.

27; AV. 7. 73. 8; 9. 10. 5; N. 11. 45.

हिनोता नो अध्वरं। RV. X. 30. 11; N. 6. 22.

हिमेनाग्नि घंसमवारयेथां। RV. I. 116. 8: N. 6. 36.

हिरचयगर्भ: समवर्तताघे । RV. X. 121.

1; AV. 4. 2. 7; VS. 13. 4; 23. 1; 25. 10; N. 10. 23.

हिरण्यरूपः स हिरण्यसंदक्। RV. II. 35.

हिरण्यस्तूपः सवितर्थेथा त्वा । RV. X. 149. 5: N. 10. 33.

हृदा तथेषु मनसो जवेषु । RV. X. 71. 8; N. 13. 13.

होतुश्चित्पूर्वे हिवरद्यमाशत । RV. X. 94. 2; N. 7. 7.

A list of untraced quotatios:-

श्रिः पवित्रं स मा पुनातु । N. 5. 6; cf. TB. 1.4.8.3. वेश्वानरो रश्मि-भिर्मा पुनातु।...श्रप्ते द्त्रै: पुनाहि मा । श्रदन्तकः पूषा । N.6.31; cf.KB.6.13.

तस्य दन्तान्परोवाप तस्मादाहुरदन्तकः
पूषा करम्भाग इति । cf. GB. 1.2:तस्मादाहुरदन्तकः पूषा पिष्टभाजान इति ।
श्रवाङ्गुखः पीड्यमानो जन्तुश्चेव समन्वितः।

N. 13. 19=14. 6.

श्रविशेषेण पुत्राणां दायो भवति धर्मत: । मिथुनानां विसर्गादौ मनुः स्वायंभुवोऽत्रवीत्॥

N. 3. 4; cf. Mdh. 9.133, 139. ग्रसौ वा ग्रादित्योऽप्तिवैशानरः। N. 7.23; AB. VIII. 24.6; 25. 1. ग्राप्तिवी एष वैश्वानरः । cf. TB. iii.7. 3.1: एष वा श्रक्षि वैश्वानरः ।

श्राभेया वे प्रयाजा श्राभेया श्रनुयाजाः । N. 8. 22.

भ्रादित्यो दुन्नः। N. 11. 23.

श्राहारा विविधा भुकाः पीता नानाविधाः स्तनाः। मातरो विविधा दृष्टाः पितरः सुहृदस्तथा ॥ N. 13, 19=14, 6.

इदं तेऽन्याभिरसमानमित्रयोः काश्र सिन्धुं प्रवहन्ति नद्यः । सर्पे जीर्णामिव त्वचं जहाति पापं सिशरस्कोऽभ्युपेत्य ॥ N. 13. 47=14. 34.

इन्द्रे कामा अयंसत । N. 7. 2. The quotation is continued by Durga as follows:-दिन्यासः पार्थिवा उत । त्यमू यु गृग्गता नरः ।

इमे सुता इन्दवः प्रातिस्वना सजोपसा पिवतमिश्वना तान् । श्रयं हि वामृतये वन्दनाय मां वायसो दोषा दयमानो श्रवज्ञाय ॥ N. 4. 17.

ऋच्छन्तीव खे उद्गन्ताम्। N. 1. 9.

तद्यदेनं प्राणैः समैन्धंस्तिदिन्द्रस्येन्द्रत्वम् । N. 10. 8; cf. SB. 6.1.1.2:-एष एवेन्द्रस्तानेष प्राणान्मध्यत इन्द्रियेणैन्द्र यदैन्द्ध तस्मादिन्ध इन्धो ह वै तमिन्द्र इत्याचन्तते ।

तं मस्तः चुरपविना व्ययुः । N. 5. 5. Durga attributes the quotation to a Brahmana, the

full passage being:-देवा वै वृत्रस्य मर्म नाविदन् । तं मरुत: ज्ञर-पविना व्ययुः । स वा एनं तदतपंस्त-स्माल्सान्तपनाः ।

तस्मात्युमान्दायादोऽदायादा स्त्री । N. 3. 4. तस्मात्स्त्रयं जातां परास्यन्ति न पुमांसम् । N. 3. 4.

तस्मादेते व्यक्ततरे इंच भवतः । $N.\ 1.\ 9.$ त्वामिन्द्र मतिभिः सुते । $N.\ 4.\ 19.$

न वा श्रमुं लोकं जग्मुषे किंच नाकम् । $N \cdot 2 \cdot 14$.

नाभ्रात्रीमुपयच्छेत तोकं ह्यस्य तद्भवति।N.3.5. निष्ट्वक्त्रासश्चिदित्ररो भूरितोका वृकादिव । विभ्यस्यन्तो ववाशिरे शिशिरं जीवनाय कम् ॥ N. 1. 10.

नेमानि चत्राणीति च ब्राह्मणम् । N. 3. 20; cf. न वा इमानि चत्राण्यभूविति । तश्चत्रत्राणां नचत्रत्वम् ।TB.2.7.18.3. नोपरस्याविष्कुर्याद्यदुपरस्याविष्कुर्याद्वर्तेष्ठाः स्यात्प्रमायुको यजमानः । N. 3. 5.

पृथिवी वैश्वानरः संवत्सरो वैश्वानरो ब्राह्मणो वैश्वानर: । N. 7. 24; cf. SB. 6. 2. 1. 36:-संवत्सरो वैश्वानरः ।

बन्धां ते हरी धाना उप ऋजीपं जिन्नताम् ।

N. 5. 12. Durga gives the quotation in full as follows:
धानाः सोमानामिन्द्राद्धि च पिव च । बन्धां ते हरी धाना उप ऋजीपं जिन्नताम् ।
आ रथचपंगे सिंचस्व । यस्वा प्रस्कृद्

यजमाने तस्मे किमरास्था: सुष्ठु सुवीर्यं यज्ञस्यागुर उद्गुचं यद्यदचीकमतां तत्त-थाभूद्रोतर्यज । हारियोजनस्यायं प्रैषः ।

मृतश्चाहं पुनर्जातो जातश्चाहं पुनर्मृत:। नानायोनिसहस्राणि मयोषितानि यानि वै॥ N. 13. 19=14. 6.

यदरुदत्तद्भदस्य रुद्रत्वम् । N. 10. 5; attributed to Kāthakam.

यदस्य दिधि नृतीयं तदसावादित्य इति हि ब्राह्मणम् । N. 7. 28

युगसाहस्रपर्यन्तमहर्यद्ब्रह्मणो विदुः। रात्रिं युगसहस्रान्तां ते ऽहोरात्रविदो जनाः। N. 13. 18=14. 5.

वरमाहारमाहाषीः । N. 5. 4. वसातिषु सा चरथोऽसितौ पेत्वाविव । कदेदमिश्वना युवमिभ देवाँ श्रगच्छतम् ॥ N. 12. 2.

विद्या ह वै ब्राह्मण्मा जगाम। N.2.4; SUB.3. विवक्षप्रज्ञ श्रादित्य इत्युपनिषद्धर्णः। N.3.12.

शक्टं शाकिनी गावो जालमस्यन्दनं वनम् । उद्धिः पर्वतो राजा दुर्भिचे नव वृत्तयः॥ N. 6. 5.

षष्टिश्च ह वै त्रीिषा च शतानि संवत्सरस्या-होरात्रा: । N. 4. 27.

स तौरयाण उप याहि यज्ञं मरुद्रिक्टिं सिखिभिः सजोषाः । N. 5. 15. समुद्राद्धश्रेषोऽद्धश्र उदेति । N. 7. 17.

ADDITIONS AND CORRECTIONS

60, read उभयाहस्ति-'with both hands' for उभया. 65. क्रषे .. क्रपे 71, ततन्वत्-neut. acc. sing. red. perf. pt. of \/ तन्. 'far-extending' for 'he spread.' एषि after एषाम्-'thou goest.' 7. 23. ,, 165, add कान्तदर्शन:-'seeing afar' for कान्तदर्शन:-12. 13. , 169, read ., 198, add नामधेयम्-'synonym.' 2. 5. ्र, 210,211, add प्रज्ञानानि-'brilliant lights.' 12. 13. इम्म-'atmosphere, body, space.' 10. 44. , 217, add ,, 226. यहम्-'child.' 8. 2. वक्रव्यम्-'should be addressed.' 6. 4. ., 234, श्रुशोचियपु:-'desirous of kindling.' 6. 1. ,, 248,

सप:-'male organ'. 5. 16.

,, 253,